

Lagrådsremiss

En ny lag om försäkringsdistribution

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 8 mars 2018

Per Bolund

Tord Gransbo
(Finansdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution (försäkringsdistributionsdirektivet) har det införts en ny EU-rättslig reglering av försäkringsdistribution. I lagrådsremissen föreslås att direktivet genomförs i svensk rätt i en ny lag om försäkringsdistribution, som ska ersätta lagen (2005:405) om försäkringsförmedling. Den nya lagen innehåller huvudsakligen näringsrättsliga bestämmelser som ska gälla för försäkringsdistributörers försäkringsdistribution, dvs. för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag när de distribuerar försäkringar.

Försäkringsdistributionsdirektivet är ett s.k. minimiharmoniseringsdirektiv som medger att medlemsstaterna inför krav som går utöver dem i direktivet. I lagrådsremissen föreslås att det enligt den nya lagen ska gälla sådana krav i fråga om bl.a. vissa tredjepartsersättningar och när rådgivning lämnas grundad på en opartisk och personlig analys samt skärpta regler om marknadsföring. Vissa av de strängare regler som enligt direktivet ska gälla vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter föreslås gälla även vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Det föreslås även att nuvarande möjlighet för försäkringsförmedlare att få ett särskilt tillstånd för att som sidoverksamhet utföra investeringsrådgivning om fondandelar som inte har någon koppling till ett försäkringsavtal ska tas bort.

Följdändringar föreslås i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m., lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet, lagen (1998:620) om belastningsregister, lagen (2003:862) om finansiell

rådgivning till konsumenter, lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, marknadsföringslagen (2008:486), offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna och lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Lagen om försäkringsdistribution föreslås träda i kraft den 1 oktober 2018, med undantag av de bestämmelser som avser distribution av tjänstepensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet som föreslås träda i kraft den 1 oktober 2019. Enligt förslaget ska lagen om försäkringsförmedling upphävas den 1 oktober 2018.

Övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 oktober 2018.

Innehållsförteckning

1	Beslut	10
2	Lagtext	11
2.1	Förslag till lag om försäkringsdistribution	11
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	47
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet	48
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	49
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter	50
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden	51
2.7	Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)	56
2.8	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	58
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna	60
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	62
3	Ärendet och dess beredning	64
4	Bakgrund	65
4.1	Inledning	65
4.2	Kort historik	65
4.3	Försäkringsdistributionsdirektivet	68
4.4	Från försäkringsförmedlingsdirektivet till försäkringsdistributionsdirektivet	74
4.5	Utredningar och rapporter	76
4.6	Kort om behovet av en likartad reglering av finansiell rådgivning	78
4.7	Marknadsbeskrivning	80
4.7.1	Inledning	80
4.7.2	Olika aktörer på försäkringsdistributionsområdet	80
5	Allmänna utgångspunkter	85
5.1	Inledning	85
5.2	Ett samlat genomförande av försäkringsdistributionsdirektivet i en ny lag	86
5.3	Val vid genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet	89
5.4	Möjligheten att införa strängare regler än dem i direktivet bör utnyttjas i vissa fall	89
5.5	Följdändringar i andra lagar	96

6	Tillämpningsområde	99
6.1	Inledning	99
6.2	Allmänt om tillämpningsområdet.....	100
6.2.1	Gällande rätt	100
6.2.2	Tillämpningsområdet för den nya lagen om försäkringsdistribution.....	100
6.3	Förhållandet mellan tillämpningsområdet för försäkringsdistributionsdirektivet och lagen om värdepappersmarknaden.....	141
6.3.1	Bakgrund	141
6.3.2	Klargörande i gränsdragningsfrågan	146
6.4	Försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som tillhandahåller finansiell rådgivning	158
6.4.1	Inledning.....	158
6.4.2	Gällande rätt	159
6.4.3	Tidigare förslag	161
6.4.4	Tillämpliga regler när försäkringsförmedlare och försäkringsföretag tillhandahåller försäkringsdistribution som motsvarar investeringstjänster.....	162
7	Tillstånd och registrering	164
7.1	Försäkringsförmedling	164
7.1.1	Tillstånds- och registreringsplikt.....	164
7.1.2	Vilka bör omfattas av tillstånds- och registreringsplikten?	168
7.1.3	Behöriga myndigheter för tillståndsgivning och registrering	170
7.1.4	Sidoverksamma försäkringsförmedlare	171
7.1.5	En särskild ordning för registrering av anknutna försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare	173
7.1.6	Anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare	174
7.1.7	Anknutna försäkringsförmedlare.....	177
7.1.8	Bör tillståndet kunna begränsas till vissa slag av försäkring och vissa försäkringsklasser?	181
7.2	Förutsättningar för tillstånd för försäkringsförmedlare	182
7.2.1	Inledning.....	182
7.2.2	Krav på kunskap och kompetens samt fortbildning och yrkesutveckling	183
7.2.3	Vissa övriga förutsättningar för tillstånd	187
7.2.4	En utökad lämplighetsprövning.....	193
7.2.5	Ägar- och ledningsprövning m.m.	200
7.2.6	Svåröverskådliga företagsgrupper får inte förhindra en effektiv tillsyn	204
7.2.7	Ansvarsförsäkring	207

7.3	Verksamhet med sidotillstånd	211
7.3.1	Investeringsrådgivning med sidotillstånd	211
7.3.2	Ska investeringsrådgivning om premiepension med sidotillstånd vara tillåten?	214
8	Verksamhet över gränserna	216
8.1	Inledning	216
8.2	Utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige	217
8.2.1	Försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES	217
8.2.2	Försäkringsförmedlare från tredjeland	221
8.3	Svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands	222
9	Regler för verksamheten	226
9.1	Grundläggande krav vid försäkringsdistribution	226
9.2	Villkor för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys	229
9.3	Ersättningar till och från tredjepart vid all form av försäkringsdistribution	238
9.4	Förbud mot viss marknadsföring	240
9.5	Ersättningssystem	242
9.6	Rutiner och riktlinjer för intern kontroll av kunskap och kompetens m.m.	243
9.7	Produktgodkännande	245
9.8	Produktinformation och produktkännedom	248
9.9	Korsförsäljning och kopplingsförbehåll	249
9.10	Övriga regler för verksamheten	252
10	Informationskrav och uppföranderegler	256
10.1	Inledning	256
10.1.1	Allmänt	256
10.1.2	Särskilt om överlappande informationskrav	257
10.1.3	Allmän information till kunden	263
10.2	Information om intressekonflikter	268
10.2.1	Bakgrund	268
10.2.2	Information om ägarförhållanden m.m.	268
10.2.3	Information om pris och ersättningar	270
10.3	Information vid förnyelse och ändring av försäkringsavtalet	273
10.4	Vissa informationskrav och uppföranderegler vid rådgivning och vid försäljning utan rådgivning	274
10.4.1	Bakgrund	274
10.4.2	Allmän skyldighet att klargöra kundens krav och behov samt krav på anpassad produktinformation	275
10.4.3	Krav på personlig rekommendation vid rådgivning	283
10.5	Former för informationen	285

10.5.1	Allmänna krav på utformning av informationen	285
10.5.2	Mer specifika formkrav	286
10.6	Särskilt formkrav vid distribution av skadeförsäkring ...	292
10.7	Särskilt informationskrav vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsplan.....	296
10.8	Särskilda informationskrav vid korsförsäljning	300
10.9	Skyldighet att vidarebefordra information	301
10.10	Dokumentationsskyldighet.....	303
10.11	Undantag från informationsplikten.....	304
10.12	Sanktioner vid utebliven information.....	306
11	Ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar.....	307
11.1	Inledning	307
11.2	Krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter	308
11.3	Förebyggande, identifiering och hantering av intressekonflikter	310
11.3.1	Förebyggande av intressekonflikter.....	310
11.3.2	Identifiering och hantering av intressekonflikter	313
11.4	Information till kunder om försäkringsdistributionen och de försäkringsbaserade investeringsprodukterna	315
11.5	Begränsningar och förbud avseende ersättningar till eller från tredjepart.....	318
11.5.1	Begränsningar avseende tredjepartsersättningar	318
11.5.2	Förbud mot vissa tredjepartsersättningar.....	326
11.6	Bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet och rapportering till kunder.....	330
11.6.1	Lämplighetsbedömning vid rådgivning.....	330
11.6.2	Passandebedömning vid annan försäkringsdistribution än rådgivning.....	333
11.6.3	Undantag från passandebedömning vid annan försäkringsdistribution än rådgivning.....	335
11.6.4	Dokumentation och rapportering till kunder	336
11.6.5	Regler som är dispositiva vid försäkringsdistribution till professionella kunder	339
11.7	Krav vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.....	340
11.8	Ytterligare bestämmelser i föreskrifter på lägre nivå än lag.....	349
12	Tillsyn och ingripanden	352
12.1	Tillsyn	352
12.1.1	Behörig myndighet och registreringsmyndighet.....	352
12.1.2	Tillsynen över försäkringsdistributörer	352

12.1.3	Överenskommelse om överföring av tillsynsansvar	354
12.1.4	Upplysningsskyldighet, förseningsavgift och möjlighet att genomföra undersökningar	357
12.1.5	Utökad samarbetskyldighet för Finansinspektionen	358
12.1.6	Rapportering om missförhållanden.....	359
12.1.7	Sekretess för vissa uppgifter.....	363
12.1.8	Förordnande av revisor vid revision av försäkringsförmedlare.....	367
12.1.9	Avgifter	367
12.2	Ingripanden mot försäkringsdistributörer	368
12.2.1	Den nuvarande ordningen för ingripanden mot försäkringsdistributörer bör behållas	368
12.2.2	Administrativa sanktioner eller straffrättsliga påföljder	371
12.2.3	Ingripande genom föreläggande, förbud att verkställa beslut, anmärkning, återkallelse av tillstånd, förbud att fortsätta verksamheten eller varning.....	372
12.2.4	Ingripande mot svenska försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES.....	376
12.2.5	Ingripanden mot försäkringsförmedlare i särskilda fall	377
12.2.6	Ingripanden vid vissa brister i ledningen juridiska personers ledning.....	381
12.2.7	Sanktionsavgifter mot juridiska personer	383
12.2.8	Sanktionsavgift mot försäkringsdistributörer som är fysiska personer	388
12.2.9	Ingripande mot fysiska personer i försäkringsdistributörers ledning.....	390
12.2.10	Omständigheter som ska vara styrande vid beslut om sanktioner.....	395
12.2.11	Sanktionsföreläggande.....	396
12.2.12	Verkställighet av beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift.....	398
12.2.13	Föreläggande mot försäkringsdistributörer som använder sig av förmedlare som saknar tillstånd eller registrering	398
12.2.14	Ingripanden mot EES-försäkringsförmedlare.....	399
12.2.15	Ingripanden när det finns en överenskommelse om överföring av tillsynsansvar	402
12.2.16	Ingripande mot försäkringsförmedlare från tredjeland.....	404

12.2.17	Ingripande mot den som saknar tillstånd eller registrering samt förbud mot att bedriva sidoverksamhet	406
12.2.18	Vite	407
12.2.19	Offentliggörande av beslut	407
12.2.20	Utökad underrättelseskyldighet till Eiopa	408
13	Överklagande	409
14	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	410
14.1	Ikraftträdande	410
14.2	Övergångsbestämmelser för försäkringsförmedling	413
14.3	Övergångsbestämmelser för anknutna försäkringsförmedlare	414
14.4	Övergångsbestämmelser för verksamhet med sidotillstånd	416
14.5	Övergångsbestämmelse för krav på kunskap och kompetens	417
14.6	Övergångsbestämmelse för tidigare ingångna avtal	418
14.7	Övergångsbestämmelser för ingripanden och överklaganden	420
14.8	Övergångsbestämmelse om tillämpning i förhållande till vissa länder inom EES	421
15	Förslagens konsekvenser	422
15.1	Inledning	422
15.1.1	Sveriges medlemskap i Europeiska unionen	422
15.1.2	En ny lag om försäkringsdistribution	422
15.1.3	Problem och mål med regleringen	423
15.1.4	Alternativa lösningar	423
15.2	Vilka berörs av regleringen?	424
15.3	Berörda företag	424
15.3.1	Försäkringsföretag	424
15.3.2	Försäkringsförmedlare	425
15.3.3	Marknaden för finansiella instrument	427
15.4	Konsekvenser för myndigheter	427
15.4.1	Finansinspektionen	428
15.4.2	Bolagsverket	431
15.4.3	Konsumentverket	431
15.4.4	Pensionsmyndigheten	431
15.4.5	Polismyndigheten	432
15.4.6	Sveriges Domstolar	433
15.5	Konsekvenser för försäkringsdistributörer	433
15.5.1	Tidsåtgång och företagens administrativa kostnader	439
15.5.2	Andra kostnader och förändringar till följd av den nya regleringen	440
15.5.3	Konsekvenser för pågående anställnings- eller uppdragsförhållanden	440
15.5.4	Påverkan på konkurrensförhållanden	440
15.5.5	Särskilda hänsyn till små företag	441

15.6	Konsekvenser för fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag	441
15.7	Konsekvenser för kunder	443
16	Författningskommentar	444
16.1	Förslaget till lag om försäkringsdistribution	444
16.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	520
16.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet	520
16.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	520
16.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter	520
16.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden	521
16.7	Förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)	522
16.8	Förslaget till lag om ändring i offentlighets och sekretesslagen (2009:400)	522
16.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna	523
16.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	523
Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution (omarbetning)	524
Bilaga 2	Huvudsakligt innehåll i promemorian En ny lag om försäkringsdistribution (Ds 2017:17)	565
Bilaga 3	Lagförslag i promemorian En ny lag om försäkringsdistribution (Ds 2017:17)	566
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna beträffande promemorian En ny lag om försäkringsdistribution (Ds 2017:17)	631

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om försäkringsdistribution,
2. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet,
4. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister,
5. lag om ändring i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter,
6. lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
7. lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486),
8. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
9. lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna,
10. lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om försäkringsdistribution

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om försäkringsdistribution.

Med försäkringsdistribution avses verksamhet som består i att

1. ge råd om eller föreslå försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete innan försäkringsavtal ingås,
2. ingå försäkringsavtal, eller
3. bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal.

2 § Med försäkringsdistribution avses inte verksamhet som bara består i att

1. hänvisa någon till en försäkringsdistributör eller en försäkringsdistributör till en presumtiv kund,
2. lämna allmän information om försäkring till någon, eller
3. inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enskilda fall lämna information eller ge råd om försäkring till någon.

Med försäkringsdistribution avses inte heller att yrkesmässigt handlägga, värdera eller reglera försäkringsfall.

3 § Bestämmelserna om försäkringsdistribution i denna lag gäller även vid distribution av återförsäkring, om inte annat anges.

4 § Bestämmelserna om försäkringsförmedlare i denna lag gäller även anknuten försäkringsförmedlare, sidoverksam försäkringsförmedlare och anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare, om inte annat anges.

5 § För utländska försäkringsdistributörers verksamhet i Sverige gäller bestämmelserna i denna lag i tillämpliga delar. För filialer till utländska försäkringsförmedlare gäller i övrigt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Undantag från lagens tillämpningsområde

6 § Lagen ska inte tillämpas på sidoverksamma försäkringsförmedlars försäkringsdistribution, om

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution, i den ursprungliga lydelsen.

1. den distribuerade försäkringen kompletterar en vara eller tjänst och försäkringen täcker risken för
 - a) förlust av varan eller funktionsfel i eller skada på varan,
 - b) att tjänsten inte kunnat utnyttjas, eller
 - c) skada på eller förlust av bagage och andra risker i samband med resa, och
2. den årliga premien för den distribuerade försäkringen inte överstiger ett värde motsvarande 600 euro, beräknat proportionellt på årsbasis, eller
3. premien för den distribuerade försäkringen inte överstiger ett värde motsvarande 200 euro per person, i de fall försäkringen kompletterar en tjänst och den tjänstens varaktighet inte är längre än tre månader.

7 § Försäkringsdistributörer ska, när distributionen sker via en sidosverksam försäkringsförmedlare som undantagits från tillämpningen av denna lag enligt 6 §, säkerställa att

1. information tillhandahålls kunden innan försäkringsavtalet ingås, med uppgifter om försäkringsdistributörens identitet och adress och om de förfaranden som avses i 4 kap. 15 § och som gör det möjligt för kunder och andra berörda parter att anmäla klagomål,
2. det införts ändamålsenliga och proportionerliga system som är förenliga med 4 kap. 1 §, 3 § första stycket, 5 och 13 §§ samt 5 kap. 14, 18 och 19 §§ och som beaktar kundens krav och behov innan avtalsförslaget läggs fram, och
3. det produktfaktblad som avses i 5 kap. 13 § lämnas till kunden innan försäkringsavtalet ingås.

Avtalsvillkor som avviker från lagen

8 § Avtalsvillkor som avviker från 4 kap. 1 och 16 §§ får inte åberopas mot kunden eller någon som härleder sin rätt från kunden, i annat fall än när distributionen avser återförsäkring eller försäkring mot stora risker.

Bestämmelserna i 6 kap. 4–6, 9–11, 13 och 14 §§ om information som ska lämnas vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter behöver inte tillämpas, om en försäkringsdistributör och en professionell kund har kommit överens om det. Efter en sådan överenskommelse behöver inte heller 6 kap. 9 och 12–14 §§ tillämpas enligt 7 kap. 1 § vid distribution av vissa pensionsförsäkringar.

Uttryck i lagen

9 § I denna lag betyder

1. *anknuten försäkringsförmedlare*: en svensk fysisk eller juridisk person som mot ersättning bedriver försäkringsdistribution och som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att distribuera försäkringsprodukter, om dessa produkter inte konkurrerar med varandra och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, ett försäkringsföretag eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att den fysiska eller juridiska personen uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 4 kap. 1 §,

2. *anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare*: varje fysisk och juridisk person som avses i 21 och som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare om att distribuera sådana försäkringsprodukter som anges där, om avtalet innebär att försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren är ansvarig för ren förmögenhets-skada som drabbar en kund, ett försäkringsföretag eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att den fysiska eller juridiska personen uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 4 kap. 1 §,

3. *behörig myndighet*: en utländsk myndighet eller annat utländskt organ som har behörighet att besluta om tillstånd för eller registrering av försäkringsförmedlare eller att utöva tillsyn över försäkringsförmedlare,

4. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

5. *EES-försäkringsförmedlare*: en utländsk försäkringsförmedlare som har hemvist i ett annat land inom EES och som omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet,

6. *ersättning*: alla provisioner, ersättningar, avgifter eller andra betalningar, inbegripet ekonomiska ersättningar av alla slag eller eventuella andra finansiella eller icke-finansiella förmåner eller incitament, som erbjuds eller betalas ut med avseende på försäkringsdistribution,

7. *filial*: en förmedlares agentur eller filial som ligger i ett annat land inom EES än hemlandet,

8. *försäkringsbaserad investeringsprodukt*: en försäkringsprodukt med ett förfallo- eller återköpsvärde som helt eller delvis är direkt eller indirekt exponerat mot marknadsvolatilitet, med undantag för

a) skadeförsäkringsprodukter,

b) livförsäkringsavtal där ersättning enligt avtalet endast betalas ut vid dödsfall eller vid invaliditet till följd av skada, sjukdom eller funktionsnedsättning, och

c) pensionsförsäkringar,

9. *försäkringsdistributionsdirektivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution, i den ursprungliga lydelsen,

10. *försäkringsdistributör*: varje försäkringsförmedlare, sidoverksam försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag,

11. *försäkringsförmedlare*: varje fysisk eller juridisk person, med undantag för försäkringsföretag eller deras anställda, som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution,

12. *försäkringsförmedlare från tredjeland*: en försäkringsförmedlare som har hemvist i ett land som inte hör till EES och som skulle omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet om landet hörde till EES,

13. *hemland*:

a) om försäkringsförmedlaren är en fysisk person, det land inom EES där förmedlaren har sin hemvist,

b) om försäkringsförmedlaren är en juridisk person, det land inom EES där förmedlarens säte ligger, eller, om förmedlaren enligt nationell rätt inte har något säte, det land inom EES där förmedlarens huvudkontor ligger,

14. *huvudsakligt verksamhetsställe*: den plats där den huvudsakliga verksamheten bedrivs,

15. *kvalificerat innehav*: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga

röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

16. *nära förbindelser*: det som avses i 1 kap. 14 § försäkringsrörelselagen (2010:2043), med den skillnaden att det som anges där om försäkringsföretag i stället ska avse försäkringsförmedlare,

17. *pensionsförsäkring*: försäkringsavtal som har som främsta syfte att ge inkomst vid pensionering och som berättigar den försäkrade till vissa ersättningar,

18. *professionell kund*: en kund som avses i 1 kap. 4 b § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

19. *rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys*: sådan rådgivning som avses i 4 kap. 2 §,

20. *rådgivning*: tillhandahållande av en personlig rekommendation till en kund, antingen på kundens begäran eller på initiativ av försäkringsdistributören, i fråga om ett eller flera försäkringsavtal,

21. *sidoverksam försäkringsförmedlare*: varje fysisk eller juridisk person – utom kreditinstitut eller värdepappersföretag enligt definitionen i artikel 4.1.1 och 4.1.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 – som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet, under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda:

a) den fysiska eller juridiska personen i fråga har inte försäkringsdistribution som huvudsaklig yrkesverksamhet,

b) den fysiska eller juridiska personen distribuerar bara vissa försäkringsprodukter som kompletterar en vara eller en tjänst, och

c) de berörda försäkringsprodukterna omfattar inte livförsäkring eller ansvarsförsäkring, utom när sådant skydd kompletterar den vara eller tjänst som förmedlaren bedriver som huvudsaklig yrkesverksamhet,

22. *skadeförsäkringsprodukter*: sådana försäkringsprodukter som är hänförliga till de försäkringsklasser som anges i 2 kap. 11 § försäkringsrörelselagen,

23. *stora risker*: det som avses i 3 kap. 16 § andra och tredje styckena försäkringsrörelselagen,

24. *tjänstepensionsförsäkring*: livförsäkring som har samband med yrkesutövning och där utbetalning av försäkringsbelopp (engångsbelopp eller periodiska utbetalningar) beror av att en eller flera personer uppnår eller förväntas uppnå en viss ålder samt försäkringar som meddelas som tillägg till sådana försäkringar,

25. *varaktigt medium*: varje medel som

a) gör det möjligt för kunden att bevara information som riktas till kunden personligen, på ett sätt som är tillgängligt för användning i framtiden under en tid som är lämplig med hänsyn till vad som är avsikten med informationen, och

b) tillåter oförändrad återgivning av den bevarade informationen, och

26. *vårdland*: det land inom EES där en försäkringsförmedlare har en permanent närvaro eller ett etableringsställe eller tillhandahåller tjänster, och som inte är förmedlarens hemland.

2 kap. Tillstånd och registrering

Tillstånds- och registreringsplikt

1 § Försäkringsdistribution får, med undantag för de fall som anges i 4–6 §§, bedrivas bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges till en svensk fysisk eller juridisk person.

Finansinspektionen ska inom tre månader från det att en fullständig ansökan om tillstånd har lämnats in underrätta sökanden om sitt beslut i tillståndsfrågan.

Bestämmelser om förutsättningar för utländska försäkringsförmedlare att bedriva försäkringsdistribution i Sverige och för svenska försäkringsförmedlare att bedriva försäkringsdistribution utomlands finns i 3 kap.

2 § Tillstånd för att bedriva försäkringsdistribution får avse

1. alla slag av försäkringar,
2. bara livförsäkringar, eller
3. bara skadeförsäkringar.

Tillståndet får begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringar som avses i 2 kap. 11–13 §§ försäkringsrörelselagen (2010:2043) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 kap. 19 § 2 samma lag.

3 § Den som har fått tillstånd enligt 1 § att bedriva försäkringsdistribution ska senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har fått laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

4 § För en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare gäller i stället för det som anges i 1–3 §§ att det försäkringsföretag eller den andra försäkringsförmedlare som förmedlaren har ingått avtal med om att distribuera dess försäkringsprodukter ska anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket.

Innan anmälan görs, ska anmälaren kontrollera att förmedlaren uppfyller kraven i 7 § första stycket 1–4 och 7 eller 8 § första stycket 1 och 3–5 och andra stycket. Kravet på att de personer som avses i 8 § första stycket 3 även i övrigt ska vara lämpliga för att ingå i ledningen behöver dock inte vara uppfyllt. Anmälaren ska, genom att begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp, kontrollera att kraven i 7 § första stycket 2 och 8 § första stycket 3 i detta avseende är uppfyllda.

I en anmälan om registrering ska det anges om distributionen av försäkringsprodukter ska avse alla slag av försäkringar, bara livförsäkringar eller bara skadeförsäkringar eller om den ska begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller sådana grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 11–13 §§ försäkringsrörelselagen (2010:2043) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 kap. 19 § 2 samma lag.

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

5 § En sammanslutning av försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare får anmäla en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare. I sådana fall gäller 4 §.

Bestämmelserna i 4 § gäller även anknutna försäkringsförmedlare som inte avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §.

6 § Tillstånd enligt denna lag behövs inte för försäkringsföretag och deras anställda. Anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer behöver inte heller ha tillstånd enligt denna lag.

Förutsättningar för tillstånd för en fysisk person

7 § Tillstånd för en svensk fysisk person att bedriva försäkringsdistribution får ges bara om den fysiska personen

1. inte är underårig, försatt i konkurs, har näringsförbud eller förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,

2. inte förekommer i det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister avseende vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet och har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter,

3. har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som ska bedrivas,

4. uppfyller kraven på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling,

5. omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan uppkomma om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter,

6. även i övrigt är lämplig att bedriva verksamheten, och

7. inte har eller kan väntas komma att få sådana nära förbindelser med någon annan som hindrar en effektiv tillsyn över den fysiska personen.

Första stycket 5 gäller inte för anknutna försäkringsförmedlare som avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som anges i 7 kap. 1 §.

Förutsättningar för tillstånd för en juridisk person

8 § Tillstånd för en svensk juridisk person att bedriva försäkringsdistribution får ges bara om

1. den juridiska personen inte är försatt i konkurs eller likvidation,

2. den juridiska personen omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan uppkomma om den åsidosätter sina skyldigheter,

3. den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne uppfyller kraven i 7 § första stycket 2 samt har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som bedriver försäkringsdistribution och även i övrigt är lämplig att ingå i ledningen,

4. anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar för den juridiska personens räkning uppfyller kraven i 7 § första stycket 1–4, och

5. den juridiska personen inte har eller kan väntas komma att få sådana nära förbindelser med någon annan som hindrar en effektiv tillsyn över den juridiska personen.

Den juridiska personen ska kontrollera att förutsättningarna enligt första stycket 4 är uppfyllda. I samband med detta ska den juridiska personen

begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp för att kontrollera att kraven i 7 § första stycket 2 i detta avseende är uppfyllda.

Första stycket 2 gäller inte för anknutna försäkringsförmedlare som avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som anges i 7 kap. 1 §.

Vissa bestämmelser om försäkringsföretag

9 § Kraven i 7 § första stycket 1–4 gäller för anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar för ett försäkringsföretags räkning.

Försäkringsföretaget ska kontrollera att förutsättningarna enligt första stycket är uppfyllda, och då tillämpa det som anges i 8 § andra stycket.

10 § Den som ingår i ledningen för ett försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution eller är ersättare för denne ska uppfylla kraven i 8 § första stycket 3.

Bemyndiganden

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. vilka allvarliga förmögenhetsbrott och vilken allvarlig ekonomisk brottslighet som avses i 7 § första stycket 2, och
2. om hur registerkontrollen enligt 4, 5 och 7–10 §§ ska gå till.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad en ansökan om tillstånd enligt 1 § eller 3 kap. 3 § och en anmälan om registrering enligt 4 eller 5 § ska innehålla,
2. vad anmälare enligt 4 eller 5 § ska iaktta vid kontrollen av anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare vid anmälan av dessa förmedlare för registrering hos Bolagsverket.
3. vad som avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter enligt 7 § första stycket 2,
4. vilken kunskap och kompetens samt fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling som krävs enligt 7 § första stycket 3 och 4 och 8 § första stycket 4,
5. sådan försäkring för skadeståndsskyldighet som avses i 7 § första stycket 5 och 8 § första stycket 2,
6. vad som avses med i övrigt lämplig när det gäller att bedriva verksamheten enligt 7 § första stycket 6 och att ingå i ledningen enligt 8 § första stycket 3,
7. vilken insikt och erfarenhet som krävs enligt 8 § första stycket 3,
8. vilka som ska anses ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för någon av dem enligt 8 § första stycket 3, och
9. vad den juridiska personen i övrigt ska iaktta enligt 8 § andra stycket i samband med kontroll av anställda.

3 kap. Verksamhet över gränserna

Utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige

Försäkringsförmedlare från ett annat land inom EES

1 § En EES-försäkringsförmedlare får bedriva försäkringsdistribution

1. genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta en filial eller en permanent närvaro här för tid från det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland har tagit emot en underrättelse om förmedlarens avsikt att bedriva försäkringsdistribution genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial eller en permanent närvaro här, och

2. från en filial eller en permanent närvaro i Sverige för tid från och med en månad efter det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland har tagit emot en underrättelse om förmedlarens avsikt att bedriva försäkringsdistribution från filial eller en permanent närvaro i Sverige, eller tidigare om Finansinspektionen tillåter det.

Finansinspektionen ska genom den behöriga myndigheten i hemlandet upplysa försäkringsförmedlaren om de bestämmelser som gäller för verksamheten här i landet.

När Finansinspektionen har tagit emot en underrättelse enligt första stycket, ska inspektionen snarast möjligt bekräfta det till den behöriga myndigheten i hemlandet.

2 § En underrättelse enligt 1 § första stycket ska innehålla uppgift om

1. förmedlarens för- och efternamn eller firma, adress och i förekommande fall person- eller organisationsnummer,

2. kategori av förmedlare och i förekommande fall namn på det eller de försäkringsföretag som representeras, och

3. i förekommande fall, inom vilka försäkringsklasser förmedlaren avser att bedriva försäkringsdistribution.

En underrättelse enligt 1 § första stycket 2 ska därutöver innehålla uppgift om

1. den adress i Sverige där dokument kan beställas, och

2. namn på den person som ska ansvara för ledningen av filialen eller den permanenta närvaron.

Försäkringsförmedlare från tredjeland

3 § En försäkringsförmedlare från tredjeland får efter tillstånd av Finansinspektionen bedriva försäkringsdistribution från filial i Sverige.

Tillstånd får ges bara om

1. försäkringsförmedlaren i det tredjelandet står under betryggande tillsyn av en behörig myndighet och den myndigheten har medgett att förmedlaren etablerar sig i Sverige, och

2. det finns skäl att anta att försäkringsförmedlaren uppfyller kraven i 2 kap. 7 eller 8 §.

4 § Tillstånd enligt 3 § får avse

1. alla slag av försäkringar,

2. bara livförsäkringar, eller

3. bara skadeförsäkringar.

Tillståndet får begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 11–13 §§ försäkringsrörelselagen (2010:2043) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 kap. 19 § 2 samma lag.

5 § Den som har fått tillstånd enligt 3 § att bedriva försäkringsdistribution ska senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har fått laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Verksamheten får inte påbörjas förrän registrering har skett.

Svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands

6 § Om en svensk försäkringsförmedlare avser att erbjuda och tillhandahålla tjänster i ett annat land inom EES utan att inrätta en filial eller en permanent närvaro där, ska förmedlaren underrätta Finansinspektionen innan verksamheten påbörjas. Underrättelsen ska innehålla uppgift om

1. förmedlarens för- och efternamn eller firma, adress och, i förekommande fall, person- eller organisationsnummer,

2. det eller de länder inom EES som försäkringsförmedlaren avser att bedriva verksamhet i,

3. kategori av förmedlare och, i förekommande fall, namn på det eller de försäkringsföretag som representeras, och

4. i förekommande fall, inom vilka försäkringsklasser förmedlaren avser att bedriva försäkringsdistribution.

Finansinspektionen ska inom en månad från det att underrättelsen togs emot lämna över den till behörig myndighet i det land där verksamheten ska bedrivas.

Finansinspektionen ska skriftligen underrätta försäkringsförmedlaren när den behöriga myndigheten i värdlandet har bekräftat mottagandet av underrättelsen. Inspektionen ska även informera försäkringsförmedlaren om de bestämmelser som gäller för verksamheten i värdlandet och att verksamheten måste vara förenlig med dessa.

7 § Om en svensk försäkringsförmedlare avser att inrätta en filial eller en permanent närvaro i ett annat land inom EES för att bedriva försäkringsdistribution, ska förmedlaren underrätta Finansinspektionen innan verksamheten påbörjas.

Underrättelsen enligt första stycket ska innehålla uppgift om

1. förmedlarens för- och efternamn eller firma, adress och person- eller organisationsnummer,

2. det eller de länder inom EES som försäkringsförmedlaren avser att bedriva verksamhet i,

3. kategori av förmedlare och i förekommande fall namn på det eller de försäkringsföretag som representeras,

4. i förekommande fall, inom vilka försäkringsklasser förmedlaren avser att bedriva försäkringsdistribution,

5. den adress i värdlandet där dokument kan beställas, och

6. namn på den person som ska ansvara för ledningen av filialen eller den permanenta närvaron.

8 § Om Finansinspektionen i sådana fall som avses i 7 § anser att det inte finns skäl att ifrågasätta försäkringsförmedlarens organisatoriska struktur eller ekonomiska situation utifrån den planerade distributionsverksamheten, ska inspektionen inom en månad från det att underrättelsen togs emot lämna över den till behörig myndighet i det land där filialen eller den permanenta närvaron ska inrättas.

Finansinspektionen ska skriftligen underrätta försäkringsförmedlaren när den behöriga myndigheten i värdlandet har bekräftat mottagandet av underrättelsen. När Finansinspektionen underrättats av den behöriga myndigheten i värdlandet om de bestämmelser som gäller för verksamheten i det landet, ska inspektionen i sin tur underrätta försäkringsförmedlaren om dessa.

Om Finansinspektionen anser att det inte finns förutsättningar för att lämna över underrättelsen enligt första stycket, ska inspektionen meddela beslut om det inom en månad från det att underrättelsen togs emot.

9 § Om en försäkringsförmedlare avser att ändra något som angetts i underrättelsen enligt 6 eller 7 § när det gäller förmedlarens avsikt att bedriva försäkringsdistribution efter det att verksamheten har inletts, ska förmedlaren skriftligen underrätta Finansinspektionen om detta senast en månad innan ändringen genomförs.

Finansinspektionen ska informera den behöriga myndigheten i värdlandet om ändringen skyndsamt och senast en månad från den dag underrättelsen togs emot.

10 § Om en försäkringsförmedlare har underrättat Finansinspektionen enligt 6 § första stycket, 7 § första stycket eller 9 § första stycket, ska inspektionen anmäla detta till Bolagsverket.

I de fall som avses i 6 § första stycket och 7 § första stycket ska en anmälan göras när Finansinspektionen lämnar över underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där filialen eller den permanenta närvaron ska inrättas eller verksamheten ska bedrivas.

I de fall som avses i 9 § första stycket ska en anmälan göras när Finansinspektionen har tagit emot underrättelsen om ändring.

4 kap. Regler för verksamheten

Grundläggande krav vid försäkringsdistribution

1 § En försäkringsdistributör ska bedriva sin verksamhet enligt god försäkringsdistributionssed och med tillbörlig omsorg ta till vara kundens intressen. Försäkringsdistributören ska handla hederligt, rättvist och professionellt.

Försäkringsdistributören ska anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt endast rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Försäkringsdistributören ska avråda en kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet från att vidta åtgärder som inte kan anses

lämpliga med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

Villkor för försäkringsförmedlares rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys

2 § Om en försäkringsförmedlare har informerat kunden enligt 5 kap. 6 § första stycket 1 om att den tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, ska förmedlaren lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden, vilka ska vara tillräckligt diversifierade med avseende på typ och produktleverantörer för att säkerställa att kundens mål på lämpligt sätt kan tillgodoses.

En analys enligt första stycket får inte omfatta försäkringsprodukter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren själv, av företag som försäkringsförmedlaren har nära förbindelser med eller av andra företag som förmedlaren har ett sådant rättsligt eller ekonomiskt förhållande till att det finns risk för att rådgivningen inte grundar sig på en opartisk och personlig analys.

Ersättningar från någon annan än kunden

3 § En försäkringsdistributör får inte ta emot ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka att distributören uppfyller kraven i 1 §.

För en försäkringsförmedlare som lämnar rådgivning om försäkring grundad på en opartisk och personlig analys enligt 2 § gäller utöver första stycket även att förmedlaren inte får ta emot och behålla ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden.

Andra stycket gäller inte mindre icke-monetära förmåner som försäkringsförmedlaren har informerat kunden om och som kan höja kvaliteten på tjänsten till kunden och som är av en sådan omfattning och art att de inte kan anses hindra förmedlaren från att uppfylla sina skyldigheter enligt 1 §.

Förbud mot marknadsföring av andra finansiella tjänster och produkter

4 § En försäkringsförmedlare får inte i samband med försäkringsdistribution marknadsföra andra finansiella tjänster och produkter än sådana försäkringar som omfattas av tillståndet enligt 2 kap. 1 § eller registreringen enligt 2 kap. 4 eller 5 §.

Förbudet gäller dock inte om försäkringsförmedlaren enligt någon annan författning har rätt att tillhandahålla andra finansiella tjänster än de som omfattas av tillståndet eller registreringen enligt denna lag.

Ersättningssystem

5 § En försäkringsdistributörs system för ersättning till anställda som är sysselsatta inom distributörens försäkringsdistribution, inklusive dem som direkt leder eller ansvarar för detta arbete, ska vara uppbyggt på ett sätt

som inte negativt påverkar försäkringsdistributörens förmåga att uppfylla sina skyldigheter enligt 1 §.

Rutiner och riktlinjer för intern kontroll av kunskap och kompetens

6 § En försäkringsdistributör ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll av att den och dess anställda uppfyller kraven i 2 kap. 7 § första stycket 1–4, 8 § första stycket 1, 3 och 4 samt 9 och 10 §§. Försäkringsdistributören ska inrätta, upprätthålla och uppdatera register för dokumentation av de åtgärder som den vidtar för att uppfylla kraven.

En försäkringsdistributör ska utse en eller flera personer som ansvarar för att distributören fullgör de skyldigheter som anges i första stycket. På begäran av Finansinspektionen ska försäkringsdistributören lämna inspektionen uppgift om namnet på den eller de personerna.

Produktgodkännande

7 § En försäkringsdistributör som utvecklar försäkringsprodukter för distribution till kunder ska fastställa, tillämpa och löpande se över en process för godkännande av de försäkringsprodukter som den utvecklar. Processen ska även avse betydande förändringar av befintliga försäkringsprodukter.

En försäkringsprodukt eller en betydande förändring av en försäkringsprodukt ska godkännas enligt den process som avses i första stycket innan den marknadsförs eller distribueras till kunder (produktgodkännande).

8 § I processen för produktgodkännande enligt 7 § ska det anges en fastställd målgrupp av slutkunder för en försäkringsprodukt. I processen ska alla relevanta risker för målgruppen bedömas och det ska prövas om den avsedda strategin för distribution av försäkringsprodukten är lämplig för målgruppen.

En sådan försäkringsdistributör som avses i 7 § första stycket ska vidta alla rimliga åtgärder för att de försäkringsprodukter som den utvecklar distribueras till målgruppen som avses i första stycket.

9 § En försäkringsdistributör ska i processen för produktgodkännande enligt 7 § regelbundet se över de försäkringsprodukter som den erbjuder eller marknadsför.

Försäkringsdistributören ska vid översynen

1. beakta vilka händelser som skulle kunna väsentligt påverka riskerna för den målgrupp som avses i 8 §, och
2. bedöma om en försäkringsprodukt fortfarande motsvarar målgruppens behov och om den avsedda distributionsstrategin fortfarande är lämplig.

10 § Processen för produktgodkännande enligt 7–9 §§ ska vara proportionerlig och ändamålsenlig i förhållande till de försäkringsprodukter som ska distribueras.

11 § En försäkringsdistributör som avses i 7 § första stycket ska lämna tillräcklig information om sina försäkringsprodukter och om processen för

produktgodkännande till de övriga försäkringsdistributörer som ska distribuera produkterna.

En försäkringsdistributör som distribuerar försäkringsprodukter som distributören inte själv utvecklar ska ha rutiner för att få tillgång till sådan information. En sådan försäkringsdistributör ska skaffa sig god kännedom om de distribuerade försäkringsprodukterna och om de målgrupper som har fastställts enligt 8 § första stycket.

Undantag för distributionsverksamhet med anknytning till försäkringar mot stora risker

12 § Bestämmelserna i 7–11 §§ gäller inte vid distribution av försäkringar mot stora risker.

Korsförsäljning och kopplingsförbehåll

13 § Om en försäkringsdistributör erbjuder en kund att ingå ett försäkringsavtal tillsammans med ett erbjudande om en annan tjänst eller produkt, som en del av ett paket eller som ett villkor för samma överenskommelse eller paket (korsförsäljning), och försäkringsavtalet är av underordnad betydelse i förhållande till övriga delar av överenskommelsen eller paketet, ska distributören erbjuda kunden att köpa den andra tjänsten eller produkten utan att ingå försäkringsavtalet.

Första stycket gäller inte om försäkringsavtalet erbjuds tillsammans med

1. investeringstjänster eller investeringsverksamheter som avses i 1 kap. 4 c § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller
2. betalkonto med grundläggande funktioner som avses i 4 a kap. 1 § betaltjänstlagen (2010:751).

Tillgångar som tillhör kunden

14 § Pengar och andra tillgångar som en försäkringsförmedlare tar emot för en kunds räkning ska hållas avskilda från förmedlarens egna tillgångar.

Klagomålshantering

15 § En försäkringsdistributör ska se till att kunder och andra som är berörda av försäkringsdistributionen på ett lämpligt sätt kan anmäla klagomål mot distributören. Förfarandet för hantering av anmälda klagomål ska vara effektivt. Försäkringsdistributören ska besvara klagomålen snarast möjligt.

Skadestånd

16 § Om en försäkringsförmedlare uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 1 §, ska försäkringsförmedlaren ersätta ren förmögenhetsskada som på grund av detta drabbar en kund, ett försäkringsföretag, ett fondbolag, ett förvaltningsbolag, ett fondföretag, en förvaltare av alternativa investeringsfonder eller någon som härleder sin rätt från kunden.

Om ett försäkringsföretag uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 1 §, ska försäkringsföretaget ersätta ren förmögenhetsskada som på grund av detta drabbar en kund.

17 § Den som vill göra anspråk på skadestånd enligt 16 § ska underrätta försäkringsdistributören inom skälig tid efter det att han eller hon märkt eller borde ha märkt att skada har uppkommit.

Om underrättelse inte görs inom skälig tid, faller rätten till skadestånd enligt denna lag bort. Detsamma gäller om talan inte väcks inom tio år från distributionstillfället.

Arbetsordning och instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen

18 § Skyldigheten enligt 8 kap. 46 a § aktiebolagslagen (2005:551) för styrelsen i ett publikt aktiebolag att årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete gäller även för styrelsen i ett privat aktiebolag som har tillstånd enligt 2 kap. 1 §. Detta gäller dock inte i fråga om bolag som endast har en ledamot i styrelsen.

Skyldigheten enligt 8 kap. 46 b § aktiebolagslagen för styrelsen i ett publikt aktiebolag att i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen mellan bolagsorganen gäller även för styrelsen i ett privat aktiebolag som har tillstånd enligt 2 kap. 1 §.

Styrelsens ordförande ska bevaka att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i denna paragraf.

Bemyndiganden

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kraven i 1 §,
2. villkor för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys enligt 2 § och 3 § andra och tredje styckena,
3. hur en ersättning som avses i 3 § första stycket ska vara utformad för att inte motverka att en försäkringsdistributör uppfyller kraven i 1 §,
4. en försäkringsdistributörs ersättningssystem enligt 5 §,
5. vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kraven på rutiner och riktlinjer i 6 § första stycket, och
6. vad en försäkringsdistributör ska iaktta enligt 15 § vid hantering av klagomål.

5 kap. Informationskrav och uppföranderegler

Allmän information till kunden

1 § En försäkringsdistributör ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om

1. sin identitet och adress och om den är försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag,
2. den eller de myndigheter som utövar tillsyn över försäkringsdistributören,

3. huruvida försäkringsdistributören tillhandahåller rådgivning om de försäkringsprodukter som distributören distribuerar, och

4. de möjligheter som finns för kunden att framställa klagomål mot försäkringsdistributören respektive få en tvist med distributören prövad utanför domstol.

2 § En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås informera kunden om

1. det register som förmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras,

2. ansvarsförsäkringen, och

3. huruvida förmedlaren företräder kunden eller agerar för ett försäkringsföretags räkning.

3 § En sidoverksam försäkringsförmedlare ska i stället för det som anges i 1 och 2 §§ i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna sådan information som avses i 1 § 1, 2 och 4 samt 2 § 1 och 2. Detsamma gäller en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare med undantag av information som avses i 2 § 2.

4 § En anknuten försäkringsförmedlare och en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare ska i stället för det som anges i 2 § 2 informera kunden om att den försäkringsdistributör med vilken förmedlaren ingått avtal om att distribuera dess försäkringsprodukter är ansvarig för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, ett försäkringsföretag eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att förmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 4 kap. 1 §.

5 § En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om huruvida förmedlaren har ett kvalificerat innehav i ett försäkringsföretag eller om ett försäkringsföretag eller ett moderbolag till ett försäkringsföretag har ett kvalificerat innehav i försäkringsförmedlaren.

6 § En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om huruvida förmedlaren

1. lämnar rådgivning som grundar sig på en opartisk och personlig analys,

2. genom avtal är förpliktad att distribuera försäkringar uteslutande för ett eller flera försäkringsföretags räkning, och

3. distribuerar försäkringar från ett eller flera försäkringsföretag i annat fall än som avses i 1 och 2.

Försäkringsförmedlaren ska, i de fall som avses i första stycket 2 och 3, även ange namnet på försäkringsföretaget eller försäkringsföretagen.

Pris- och ersättningsinformation

7 § En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som förmedlaren får för försäkringsavtalet, vem eller vilka som betalar

ersättningen och storleken på ersättningen eller, om detta inte är möjligt, grunderna för hur ersättningen bestäms.

8 § Ett försäkringsföretag ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som företagets anställda får för försäkringsavtalet.

9 § En sidoverksam försäkringsförmedlare och en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare ska i stället för det som anges i 7 § i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som förmedlaren får för försäkringsavtalet.

10 § Information som avses i 1–9 §§ ska lämnas till kunden även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs.

Informationskrav och uppföranderegler vid rådgivning och vid försäljning utan rådgivning

11 § En försäkringsdistributör ska innan ett försäkringsavtal ingås

1. klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd grundat på de uppgifter som kunden har lämnat, och

2. ge kunden objektiv och tydlig information om försäkringsprodukten.

Försäkringsdistributörens skyldigheter enligt första stycket ska anpassas efter typen av kund och produktens komplexitet.

Ytterligare bestämmelser om information som ska lämnas innan en försäkring meddelas finns i försäkringsavtalslagen (2005:104).

12 § En försäkringsdistributör som tillhandahåller kunden rådgivning innan ett visst försäkringsavtal ingås ska ge kunden en personlig rekommendation, med en förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar kundens krav och behov. Rådgivningen ska anpassas efter typen av kund och produktens komplexitet.

Särskilt formkrav vid distribution av skadeförsäkring

13 § Vid distribution av en skadeförsäkringsprodukt till en enskild kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet ska försäkringsdistributören i god tid innan ett försäkringsavtal ingås ge kunden information om försäkringsprodukten i form av ett standardiserat produktfaktablad på papper eller annat varaktigt medium. Försäkringsdistributören får tillsammans med produktfaktabladet lämna annan information som distributören är skyldig att lämna till kunden.

Produktfaktabladet ska vara upprättat av utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten.

Informationens form

14 § All information, inklusive marknadsföringsmaterial, som en försäkringsdistributör lämnar till kunder ska vara rättvisande och får inte vara vilseledande. Marknadsföringsmaterial ska alltid klart och tydligt kunna identifieras som sådant.

Särskilda bestämmelser om en näringsidkares marknadsföring av produkter och tjänster och vilken information som ska lämnas till kunder finns i marknadsföringslagen (2008:486) och lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler.

15 § Information som avses i 1–12 §§ ska lämnas avgiftsfritt till kunden i en pappershandling, på ett annat varaktigt medium eller på en webbplats som är tillgänglig för kunden. Informationen ska vara klar och begriplig och lämnas på svenska, på ett officiellt språk i det land inom EES där risken är belägen eller i det land inom EES där åtagandet görs eller på ett annat språk som distributören och kunden kommer överens om.

Informationen får lämnas på ett annat varaktigt medium än papper endast om

1. det kan anses lämpligt med hänsyn till försäkringsdistributörens och kundens affärsförbindelser, och

2. kunden uttryckligen har valt att få informationen på ett annat varaktigt medium än papper.

Informationen får lämnas på en webbplats endast om

1. den tillställs kunden personligen, eller

2. följande villkor är uppfyllda:

a) det kan anses lämpligt med hänsyn till försäkringsdistributörens och kundens affärsförbindelser,

b) kunden har godtagit att informationen lämnas på en webbplats,

c) kunden på elektronisk väg har underrättats om adressen till webbplatsen och den plats på webbplatsen där kunden kan få tillträde till informationen, och

d) det är säkerställt att informationen är tillgänglig på webbplatsen under en så lång period som kunden rimligen kan förväntas behöva den.

Kunden har alltid rätt att på begäran få informationen avgiftsfritt i en pappershandling.

16 § När ett försäkringsavtal ingås per telefon med en kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet tillämpas i stället för 1–9, 11, 13 och 15 §§ det som föreskrivs i 3 kap. lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler i fråga om information som ska lämnas till en konsument innan ett avtal ingås på sådant sätt.

Vid telefonförsäljning till andra kunder än de som avses i första stycket behöver försäkringsdistributören inte lämna information till kunden enligt detta kapitel innan ett avtal ingås. Distributören ska dock alltid upplysa kunden om vilken typ av information det är som finns tillgänglig. Kunden har alltid rätt att på begäran få den informationen muntligen innan ett avtal ingås per telefon.

Snarast efter det att ett försäkringsavtal har ingåtts per telefon ska försäkringsdistributören lämna kunden den information som avses i 1–9, 11 och 12 §§ på det sätt som anges i 15 § och ett produktfaktablad enligt 13 §.

Särskilt informationskrav vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsförsäkringsplan

17 § Om en anställd ansluts till en obligatorisk tjänstepensionsplan, ska de försäkringsföretag som omfattas av planen säkerställa att information som avses i 1, 7 och 8 §§ samt 11 § första stycket 2 lämnas till den anställde utan dröjsmål efter anslutningen.

Särskilda informationskrav vid korsförsäljning

18 § När en försäkringsprodukt erbjuds som en del av ett paket eller av ett och samma avtal tillsammans med en annan, underordnad produkt eller tjänst som inte är en försäkring ska försäkringsdistributören informera kunden om huruvida det är möjligt att köpa de olika beståndsdelarna separat. Om det är möjligt att köpa de olika beståndsdelarna separat, ska distributören ge kunden en adekvat beskrivning av de olika delarna i avtalet eller paketet samt lämna separata uppgifter om kostnader och avgifter för respektive beståndsdel.

19 § Om risken eller försäkringsskyddet i ett sådant avtal eller paket som erbjuds en kund enligt 18 § skiljer sig från den risk eller det försäkringsskydd som blir följden om de olika beståndsdelarna väljs separat, ska distributören ge kunden en adekvat beskrivning av de olika beståndsdelarna i avtalet eller paketet och hur förhållandet mellan dem förändrar risken eller försäkringsskyddet.

Skyldighet att vidarebefordra information

20 § En försäkringsförmedlare ska till kunden vidarebefordra sådan information om försäkringsavtalet som ett försäkringsföretag är skyldigt att lämna till en försäkringstagare.

Dokumentationsskyldighet

21 § En försäkringsdistributör ska dokumentera vad som förekommit vid distributionstillfället och lämna dokumentationen till kunden.

Undantag från informationsplikten

22 § Bestämmelserna i 1–13 och 21 §§ gäller inte vid

1. distribution av försäkringar mot stora risker, och
2. distribution av återförsäkring.

Sanktioner vid utebliven information

23 § Om information inte tillhandahålls i enlighet med 1–19 §§ och 6 kap. 4–6 §§, ska även marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag av bestämmelserna i 29–36 §§ om marknadsstörningsavgift. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen.

Bemyndiganden

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. försäkringsdistributörens informationsskyldighet enligt 1–9 §§,
2. villkor för lämnande av information på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats enligt 15 §,
3. vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att fullgöra skyldigheten enligt 17 §,
4. vilka informationskrav som ska gälla vid korsförsäljning enligt 18 och 19 §§, och
5. vad en försäkringsdistributör ska iaktta när det gäller dokumentation av försäkringsdistributionen och utlämnande av sådan dokumentation enligt 21 §.

6 kap. Ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter

Tillämpningsområdet för ytterligare krav

1 § Detta kapitel gäller när försäkringsdistribution avser försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Försäkringsbaserade investeringsprodukter får inte distribueras av sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Förebyggande av intressekonflikter

2 § En försäkringsdistributör ska fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden så att alla rimliga åtgärder vidtas för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt av intressekonflikter.

Hantering av intressekonflikter

3 § En försäkringsdistributör ska vidta alla lämpliga åtgärder för att identifiera, förhindra och hantera de intressekonflikter som kan uppkomma mellan distributören, en anknuten försäkringsförmedlare eller någon närstående person till dem och en kund eller mellan kunder i samband med försäkringsdistribution och tillhandahållande av sidotjänster, inklusive intressekonflikter som orsakas av ersättningar eller förmåner från någon annan än kunden, distributörens eget ersättningsystem eller andra incitament.

Om de förfaranden som en försäkringsdistributör har fastställt och tillämpar enligt 2 § och de åtgärder som vidtagits enligt första stycket inte räcker för att förhindra att kundernas intressen kan komma att påverkas negativt, ska distributören informera kunden om arten av eller källan till intressekonflikten i god tid innan ett försäkringsavtal ingås.

Informationen enligt andra stycket ska lämnas på ett varaktigt medium och vara tillräckligt tydlig och detaljerad med hänsyn till typen av kund, för att kunden ska kunna fatta ett välgrundat beslut när det gäller den försäkringsdistribution där intressekonflikten uppstår.

Information till kunder

Information om försäkringsdistributionen och om risker

4 § En försäkringsdistributör ska förse kunden med lämplig och lättbegriplig information enligt 5 och 6 §§ i god tid innan ett avtal ingås.

Informationen ska ge kunden rimliga möjligheter att förstå arten av och vilka risker som är förknippade med den försäkringsdistribution och de försäkringsbaserade investeringsprodukter som försäkringsdistributören erbjuder.

Informationen får lämnas i standardiserad form.

Information vid alla typer av försäkringsdistribution

5 § En försäkringsdistributör ska förse kunden med information om

1. försäkringsbaserade investeringsprodukter och föreslagna placeringsstrategier, inbegripet vägledning om och varningar för de risker som är förknippade med investeringar i försäkringarna eller placeringsstrategierna, och

2. alla kostnader och avgifter förknippade med distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, inbegripet kostnaderna för eventuell rådgivning och kostnaderna för den försäkringsbaserade investeringsprodukt som rekommenderas eller marknadsförs till kunden samt hur kunden får betala kostnader och avgifter, inbegripet eventuella betalningar från tredjepart.

Informationen om kostnader och avgifter, inbegripet kostnader och avgifter som har samband med distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, som inte orsakas av förekomsten av underliggande marknadsrisk, ska räknas samman så att kunden kan förstå den totala kostnaden liksom den kumulativa effekten på investeringens avkastning. Om kunden begär det, ska en uppdelning per post göras. Informationen ska i förekommande fall ges till kunden regelbundet, åtminstone årligen, under investeringens varaktighet.

Ytterligare information till kunden när rådgivning tillhandahålls

6 § En försäkringsdistributör som tillhandahåller rådgivning ska informera kunden om följande:

1. om rådgivningen tillhandahålls grundad på en opartisk och personlig analys eller inte,

2. om rådgivningen är baserad på en allmän eller mer begränsad analys av olika försäkringsbaserade investeringsprodukter, och särskilt om urvalet omfattar eller är begränsat till försäkringar helt eller delvis utvecklade av försäkringsdistributören, företag som distributören har nära förbindelser med eller andra företag som distributören har ett sådant rättsligt eller ekonomiskt förhållande till att det kan försämra förutsättningarna för distributören att tillvarata kundens intressen, och

3. om försäkringsdistributören regelbundet kommer att bedöma lämpligheten avseende de försäkringsbaserade investeringsprodukter som den rekommenderar kunden.

Ersättningar till och från tredjepart

7 § En försäkringsdistributör får i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sidotjänster erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden bara om

1. ersättningen inte har någon negativ inverkan på distributionstjänsten eller försäkringsprodukten, och

2. den inte försämrar försäkringsdistributörens förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse.

8 § En försäkringsdistributör får i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sidotjänster inte erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden om ersättningen

1. till väsentlig del avser tjänster som ännu inte utförts,

2. till sin storlek baseras på premiebetalningar som ännu inte betalats, eller

3. i annat fall än de som avses i 1 och 2 är av sådan storlek att den står i uppenbart missförhållande till de tjänster som utförs.

Krav på lämplighetsbedömning när rådgivning tillhandahålls

9 § En försäkringsdistributör ska när den tillhandahåller rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt inhämta nödvändiga uppgifter från kunden om dennes kunskaper om och erfarenheter av den specifika typen av produkt eller tjänst samt om dennes ekonomiska situation och mål med investeringen så att distributören kan rekommendera kunden de försäkringsbaserade investeringsprodukter som är lämpliga för denne.

De uppgifter om kundens ekonomiska situation och investeringsmål som inhämtas ska kunna ligga till grund för försäkringsdistributörens bedömning av kundens risktolerans och möjlighet att klara av förluster.

Om en försäkringsdistributör korsförsäljer rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt tillsammans med investeringsrådgivning enligt 1 kap. 4 c § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden på ett sätt som avses i 5 kap. 18 och 19 §§, ska distributören bedöma lämpligheten av överenskommelsen eller paketet som helhet.

Krav på passandebedömning när rådgivning inte tillhandahålls

10 § En försäkringsdistributör ska, när den tillhandahåller någon annan försäkringsdistribution än sådan som avses i 9 §, begära att kunden lämnar uppgifter om sina kunskaper och erfarenheter av den erbjudna eller efterfrågade typen av produkt eller tjänst, så att distributören kan bedöma om den passar kunden. Om en tjänst avser en sådan kombination av tjänster eller produkter som avses i 5 kap. 18 och 19 §§, ska bedömningen avse överenskommelsen eller paketet som helhet.

Om försäkringsdistributören anser att tjänsten eller produkten inte passar kunden ska denne varna kunden om det.

Om en kund inte lämnar uppgifter eller lämnar ofullständiga uppgifter ska försäkringsdistributören varna kunden om att den inte kan avgöra om produkten passar kunden.

Varning enligt andra och tredje styckena får lämnas i standardiserad form.

Undantag från krav på passandebedömning

11 § En försäkringsdistributör får tillhandahålla annan försäkringsdistribution än sådan som avses i 9 § utan att uppfylla kraven i 10 §, om

1. distributionen avser någon av följande försäkringsbaserade investeringsprodukter:

a) försäkringsavtal som endast ger investeringsexponering mot sådana finansiella instrument som avses i 9 kap. 25 § första stycket 1 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och som inte innehåller en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den risk som avtalet är förenad med, eller

b) andra okomplicerade försäkringsbaserade investeringsprodukter,

2. försäkringsdistributionen tillhandahålls på kundens initiativ, och

3. försäkringsdistributören har informerat kunden klart och tydligt om att distributören inte kommer att bedöma om den erbjudna eller tillhandahållna försäkringsbaserade investeringsprodukten eller den tillhandahållna eller erbjudna försäkringsdistributionen passar kunden.

Information enligt första stycket 3 får lämnas i standardiserad form.

Om en kredit beviljas i samband med försäkringsdistributionen för att kunden, genom försäkringsdistributören, ska kunna genomföra en disposition i ett eller flera försäkringsavtal, ska distributören uppfylla kraven i 10 §.

Dokumentation och rapportering till kunder

12 § En försäkringsdistributör ska dokumentera vad distributören och en kund har kommit överens om när det gäller parternas rättigheter och skyldigheter samt övriga villkor för de tjänster som distributören ska utföra åt kunden.

13 § En försäkringsdistributör ska på ett varaktigt medium lämna en tillfredsställande rapportering till kunden om de tjänster som distributören har utfört åt kunden. Rapporteringen ska, i förekommande fall, innehålla lämpliga regelbundna meddelanden och uppgifter om kostnaderna för de dispositioner och tjänster som har utförts för kundens räkning.

14 § En försäkringsdistributör som tillhandahåller rådgivning ska på ett varaktigt medium lämna kunden en tillfredsställande dokumentation som specificerar vilket råd kunden har fått och hur rådet motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper (lämplighetsförklaring). Dokumentationen ska lämnas innan ett avtal ingås, om inte villkoren i andra stycket är uppfyllda.

Om ett avtal ingås med hjälp av en teknik för distanskommunikation som hindrar att dokumentationen lämnas i förväg får försäkringsdistributören lämna lämplighetsförklaringen efter det att avtalet har ingåtts, om

1. kunden har godtagit att få lämplighetsförklaringen utan onödigt dröjsmål efter det att avtalet ingåtts, och

2. försäkringsdistributören har erbjudit kunden möjligheten att senare lägga ingåendet av avtalet så att kunden först kan få lämplighetsförklaringen.

Om en försäkringsdistributör har informerat kunden om att distributören kommer att utföra en regelbunden lämplighetsbedömning, ska den regelbundna rapporteringen innehålla en uppdaterad förklaring till hur den försäkringsbaserade investeringsprodukten motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper.

Bemyndiganden

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilken information som en försäkringsdistributör ska lämna till kunden enligt 4–6 §§,

2. vilka uppgifter en försäkringsdistributör ska lämna till kunden om ersättningar och förmåner som distributören lämnar till eller tar emot av någon annan än kunden enligt 7 och 8 §§, och

3. kriterierna för att bedöma vilka ersättningar och förmåner en försäkringsdistributör får lämna till eller ta emot av någon annan än kunden enligt 8 §.

7 kap. Ytterligare krav vid distribution av vissa pensionsförsäkringar

Tillämpningsområdet för ytterligare krav

1 § Detta kapitel gäller när försäkringsdistribution avser pensionsförsäkringar som har ett förfallo- eller återköpsvärde som helt eller delvis är direkt eller indirekt exponerat mot marknadsvolatilitet.

Pensionsförsäkringar som avses i första stycket får inte distribueras av sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

En försäkringsdistributör som bedriver försäkringsdistribution som avser pensionsförsäkringar som omfattas av första stycket ska i den verksamheten tillämpa 6 kap. 2, 3, 7–9 och 12–14 §§.

Bemyndiganden

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om distribution av pensionsförsäkringar som omfattas av detta kapitel om

1. vilka åtgärder en försäkringsdistributör rimligen kan förväntas genomföra och dokumentera enligt 6 kap. 2 och 3 §§ för att förebygga, identifiera, hantera och informera om intressekonflikter när de bedriver försäkringsdistribution,

2. lämpliga kriterier för bestämning av vilka typer av intressekonflikter som riskerar att negativt påverka en försäkringsdistributörs kunders intressen som avses i 6 kap. 3 §,

3. kriterierna för att bedöma vilka ersättningar och förmåner en försäkringsdistributör får lämna till eller ta emot av någon annan än

kunden samt vilka uppgifter som ska lämnas till kunden om ersättningar och förmåner som distributören lämnar till eller tar emot av någon annan än kunden enligt 6 kap. 7 och 8 §§,

4. vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid inhämtande av uppgifter och prövning enligt 6 kap. 9 §,

5. dokumentation och rapportering till kunden enligt 6 kap. 12–14 §§, och

6. undantag från de skyldigheter som anges i 1 §.

8 kap. Tillsyn

Registreringsmyndighet

1 § Bolagsverket är registreringsmyndighet för svenska försäkringsförmedlare och för försäkringsförmedlare från tredjeland som avses i 3 kap. 3 §. Hos verket förs register över försäkringsförmedlare, där de uppgifter som enligt lag eller andra författningar ska tas in i register skrivs in.

För registrering av filialer till EES-försäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare från tredjeland gäller lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

2 § Om en sökande vid anmälan för registrering av försäkringsförmedlarverksamhet inte har följt vad som är föreskrivet om anmälan eller om det finns något annat hinder för registrering, ska Bolagsverket förelägga sökanden att inom en viss tid yttra sig eller göra rättelse. Om föreläggandet inte följs, ska anmälan avskrivas. En upplysning om denna påföljd ska tas in i föreläggandet. Om det fortfarande finns hinder för registrering även efter det att yttrande har lämnats, ska sökanden ges tillfälle att yttra sig över hindret. Finns hindret ändå kvar, ska registrering vägras om det inte finns anledning att besluta om ett nytt föreläggande.

Tillsynen och dess omfattning

3 § Finansinspektionen har tillsyn över att den som i Sverige bedriver försäkringsdistribution följer denna lag och andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet.

För EES-försäkringsförmedlare och försäkringsförmedlare från tredjeland omfattar tillsynen att verksamheten bedrivs enligt denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten i Sverige.

Finansinspektionen har därutöver tillsyn över svenska försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES enligt 3 kap. 6 eller 7 §.

4 § Om Finansinspektionen enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES har tagit över ansvaret för tillsynen över en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige, ska Finansinspektionen ha tillsyn över den förmedlarens verksamhet som bedrivs i Sverige.

Om Finansinspektionen ingår en överenskommelse enligt första stycket eller en överenskommelse om att en behörig myndighet i ett annat land inom EES ska ha tillsyn över en svensk försäkringsförmedlare som har sitt

huvudsakliga verksamhetsställe i det landet, ska Finansinspektionen därefter fatta ett beslut i enlighet med överenskommelsen.

Finansinspektionen ska underrätta den berörda försäkringsförmedlaren och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten om inspektionen ingår en internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar.

Upplysningar och undersökningar

5 § Försäkringsdistributörer, EES-försäkringsförmedlare och försäkringsförmedlare från tredjeland som bedriver verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 respektive 3 § är skyldiga att till Finansinspektionen lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär.

Finansinspektionen får när den anser att det är nödvändigt genomföra en undersökning hos en försäkringsdistributör, EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 eller försäkringsförmedlare från tredjeland som avses i 3 kap. 3 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att vissa uppgifter som enligt första stycket ska lämnas till Finansinspektionen i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

6 § När en svensk försäkringsförmedlare får kännedom om att aktier eller andelar i företaget har förvärvats eller avyttrats på ett sådant sätt att innehavet utgör eller upphör att vara ett kvalificerat innehav, ska förmedlaren snarast möjligt anmäla förvärvet eller avyttringen till Finansinspektionen.

När en svensk försäkringsförmedlare i annat fall får kännedom om att den har nära förbindelser med någon annan, ska förmedlaren snarast möjligt anmäla det till Finansinspektionen.

När en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare eller en anknuten försäkringsförmedlare som inte förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 § har nära förbindelser med någon annan gäller i stället för första och andra styckena att det ska anmälas till Finansinspektionen enligt fjärde stycket.

Den försäkringsförmedlare som har anmält en annan försäkringsförmedlare eller det försäkringsföretag som har anmält en försäkringsförmedlare för registrering hos Bolagsverket ska göra anmälan enligt tredje stycket snarast möjligt från det att förmedlaren eller företaget får kännedom om den nära förbindelsen.

Internationellt samarbete

7 § Finansinspektionen ska i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med behöriga myndigheter, Europeiska kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Tystnadsplikt

8 § Den som är eller har varit knuten till en försäkringsdistributör som anställd eller uppdragstagare får inte obehörigen röja uppgifter i en anmälan eller en utsaga om en misstänkt överträdelse av en bestämmelse som gäller för verksamheten, om uppgiften kan avslöja anmälares eller den utpekade personens identitet.

I det allmänna verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Revisor

9 § Om en svensk försäkringsförmedlare enligt lag ska utse revisor, får Finansinspektionen förordna en revisor att med övriga revisorer delta i revisionen av försäkringsförmedlaren. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor.

Revisorn har rätt till skäligt arvode av försäkringsförmedlaren för sitt arbete. Arvodets storlek bestäms av Finansinspektionen.

Avgifter till Finansinspektionen

10 § Försäkringsdistributörer, EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 och försäkringsförmedlare från tredjeland som har inrättat filial i Sverige enligt 3 kap. 3 § ska med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet med anknytning till denna lag samt Statistiska centralbyråns verksamhet enligt lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna.

Finansinspektionen får även ta ut avgifter från EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en överenskommelse enligt 4 § första stycket.

Finansinspektionen får ta ut avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar enligt denna lag.

Bemyndiganden

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om sådana avgifter som avses i 10 §.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka upplysningar en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare från tredjeland, ska lämna enligt 5 § till Finansinspektionen samt när och hur dessa ska lämnas.

9 kap. Ingripanden

Ingripande mot försäkringsdistributörer och vissa fysiska personer

1 § Om en svensk försäkringsdistributör har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller annan författning som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet, ska Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen ska då besluta ett föreläggande om att göra rättelse inom en viss tid, ett förbud att verkställa ett beslut eller en anmärkning.

Om en försäkringsförmedlars överträdelse är allvarlig, ska tillståndet återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Om en svensk försäkringsförmedlare bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES enligt 3 kap. 6 eller 7 § och har åsidosatt sina skyldigheter enligt lag eller annan författning som reglerar försäkringsförmedlars verksamhet i det landet ska Finansinspektionen, efter underrättelse från den behöriga myndigheten där, ingripa mot förmedlaren på ett sätt som anges i andra stycket. Finansinspektionen ska underrätta den behöriga myndigheten i det landet om vilka åtgärder som har vidtagits.

Om en svensk försäkringsförmedlare har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i ett annat land inom EES och omfattas av en överenskommelse om att den behöriga myndigheten i det landet ska ha tillsyn över förmedlaren får Finansinspektionen ingripa mot förmedlaren när det gäller en överträdelse som denne har gjort sig skyldig till i sin verksamhet i det landet endast genom att utfärda en anmärkning, meddela en varning eller återkalla tillståndet. Om en svensk försäkringsförmedlare har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i ett annat land inom EES och omfattas av en överenskommelse om att den behöriga myndigheten i det landet ska ha tillsyn över förmedlaren får Finansinspektionen ingripa endast genom att utfärda en anmärkning, meddela en varning eller återkalla tillståndet när det gäller överträdelser som förmedlaren har gjort sig skyldig till i den verksamhet som förmedlaren bedriver i det landet.

2 § Finansinspektionen ska besluta att ingripa mot någon som ingår i en svensk försäkringsförmedlars styrelse, är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder försäkringsförmedlaren, eller är ersättare för någon av dem, om försäkringsförmedlaren

1. bedriver försäkringsdistribution i Sverige och inte uppfyller kraven på tillstånd eller registrering i 2 kap.,

2. har fått tillstånd att bedriva försäkringsdistribution genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

3. för distribution av försäkringar använder någon som inte har rätt att bedriva försäkringsdistribution eller att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser,

4. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av 2 kap. 7 eller 8 §§, 4 kap. 1–3 eller 5–10 §§, 12 eller 13 §§, 5 kap. 1–7, 9–16 eller 18–21 §§, 6 kap. 1–14 §§ eller 7 kap. 1 §, eller

5. har befunnits ansvarig för en överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen.

Ett ingripande sker genom ett beslut om

1. att personen i fråga under en viss tid, dock lägst tre år och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket hos en försäkringsdistributör, eller

2. sanktionsavgift.

3 § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett svenskt försäkringsföretags styrelse, är dess verkställande direktör eller är ersättare för någon av dem, om försäkringsföretaget

1. för distribution av försäkringar använder någon som inte har rätt att bedriva försäkringsdistribution eller att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser,

2. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av 2 kap. 9 eller 10 §, 4 kap. 1 eller 3, 5–10 §§, 12 eller 13 §, 5 kap. 1 eller 8 §, 11–19 §§ eller 21 §, 6 kap. 1–14 §§ eller 7 kap. 1 §.

Ett ingripande sker genom ett beslut om

1. att personen i fråga under en viss tid, dock längst tre år och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket hos ett försäkringsdistributör, eller

2. sanktionsavgift.

4 § Ett ingripande enligt 2 eller 3 § får ske bara om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk och personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

5 § Vid val av ingripande ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om

1. en överträdelse är ringa eller ursäktlig,

2. försäkringsdistributören gör rättelse eller om den fysiska personen i försäkringsdistributörens ledning verkat för att distributören gör rättelse, eller

3. någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot försäkringsdistributören eller den fysiska personen i försäkringsdistributörens ledning och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

6 § När ett beslut om ingripande ska fattas ska det i försvärande riktning beaktas om försäkringsdistributören tidigare har begått en överträdelse eller om den fysiska personen i försäkringsdistributörens ledning tidigare orsakat en sådan överträdelse.

I förmildrande riktning ska det beaktas om

1. försäkringsdistributören eller den fysiska personen i distributörens ledning i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning, och

2. distributören snabbt har upphört med överträdelsen, eller den fysiska personen i distributörens ledning snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen.

7 § Finansinspektionen ska besluta att återkalla en svensk försäkringsförmedlares tillstånd om förmedlaren

1. inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat bedriva sådan verksamhet som tillståndet avser,

2. har förklarat sig avstå från tillståndet, eller

3. under en sammanhängande tid av sex månader inte har bedrivit sådan verksamhet som tillståndet avser.

Om en försäkringsförmedlares tillstånd ska återkallas på grund av sådana omständigheter som avses i första stycket 2 eller 3, får Finansinspektionen, innan tillståndet återkallas, först pröva om det finns skäl att

ingripa mot försäkringsförmedlaren enligt detta kapitel och, om det finns sådana skäl, besluta om ett ingripande.

I de fall som avses i första stycket 1 och 3 får i stället varning meddelas, om det är tillräckligt.

8 § Om någon som ingår i en svensk försäkringsförmedlares styrelse eller är dess verkställande direktör inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 8 § första stycket 3, ska Finansinspektionen återkalla försäkringsförmedlarens tillstånd. Det får dock ske bara om inspektionen först har beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har förflutit efter det att anmärkningen gjordes, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet, får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får kvarstå i sin befattning. Finansinspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess försäkringsdistributören har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

9 § När det gäller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 § ska det som anges i 1, 7 och 8 §§ om återkallelse av tillstånd i stället avse återkallelse av registrering.

10 § Ett beslut om återkallelse av försäkringsförmedlars tillstånd får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

11 § Om Finansinspektionen har beslutat att återkalla tillståndet eller registreringen för en försäkringsförmedlare, ska inspektionen snarast underrätta Bolagsverket om detta.

12 § Om Finansinspektionen har beslutat att återkalla tillståndet för en försäkringsförmedlare som har underrättat inspektionen enligt 3 kap. 6 § första stycket eller 7 § första stycket och inspektionen har lämnat över underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där filialen ska inrättas eller verksamheten ska bedrivas, ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten om återkallelsen.

När det gäller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 § ska det som anges i första stycket om Finansinspektionens beslut om återkallelse av tillstånd i stället avse inspektionens återkallelse av registrering.

Första och andra styckena gäller också om Finansinspektionen, i stället för att återkalla tillståndet eller registreringen, har meddelat en varning.

Sanktionsavgift

13 § Om en svensk försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en sådan överenskommelse som avses i 8 kap.

4 § första stycket eller en sådan försäkringsförmedlare från tredjeland som avses i 3 kap. 3 § meddelats beslut om anmärkning eller varning, får Finansinspektionen besluta om sanktionsavgift.

14 § För juridiska personer ska sanktionsavgiften uppgå till lägst 5 000 kronor och som högst fastställas till det högsta av

1. tio procent av omsättningen närmast föregående räkenskapsår för en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en överenskommelse enligt 8 kap. 4 § första stycket eller en sådan försäkringsförmedlare från tredjeland som avses i 3 kap. 3 § eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå,

2. två gånger den vinst som gjorts till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

3. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade fem miljoner euro.

Om överträdelsen har skett under det första verksamhetsåret eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

Avgiften får inte vara så stor att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget därefter inte uppfyller kraven i 6 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, 8 kap. 3 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller 4 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (2010:2043).

Avgiften tillfaller staten.

15 § Vid ingripande mot en försäkringsförmedlare som är en fysisk person och vid ingripande enligt 2, 3, 30 eller 31 § ska sanktionsavgiften som högst fastställas till det högsta av

1. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade 700 000 euro.

Vid överträdelser av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen kan sanktionsavgiften, i stället för vad som anges i första stycket 2, bestämmas till högst ett belopp som per den 25 juni 2015 i kronor motsvarade fem miljoner euro.

Avgiften tillfaller staten.

16 § När sanktionsavgiftens storlek fastställs, ska särskild hänsyn tas till sådana omständigheter som anges i 5 § första stycket och 6 § samt till den fysiska eller juridiska personens finansiella ställning och, om det går att fastställa, den vinst som gjorts till följd av regelöverträdelsen.

Sanktionsföreläggande

17 § Frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 2 §, 3 §, 30 § tredje stycket och 31 § andra stycket prövas av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Ett sanktionsföreläggande innebär att den fysiska personen föreläggs att inom en viss tid godkänna en sanktion som är bestämd till tid eller belopp.

När föreläggandet har godkänts, gäller det som ett domstolsavgörande som har fått laga kraft. Ett godkännande som görs efter den tid som angetts i föreläggandet är utan verkan.

18 § Ett sanktionsföreläggande ska innehålla uppgift om

1. den fysiska person som föreläggandet avser,
2. överträdelsen och de omständigheter som behövs för att känneteckna den,
3. de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen, och
4. den sanktion som föreläggs personen.

Föreläggandet ska också innehålla en upplysning om att ansökan om sanktion kan komma att ges in till domstol, om föreläggandet inte godkänns inom den tid som Finansinspektionen anger.

19 § Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom angiven tid, får Finansinspektionen ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot försäkringsdistributören för samma överträdelse.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

20 § En sanktion enligt 2 §, 3 §, 30 § tredje stycket och 31 § andra stycket får beslutas bara om sanktionsföreläggande har delgetts den som sanktionen riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

Förseningsavgift

21 § Om en svensk försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare från tredjeland som bedriver försäkringsdistribution i Sverige enligt 3 kap. 1 respektive 3 § låter bli att i tid lämna de upplysningar som krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 8 kap. 12 §, får Finansinspektionen besluta att denne ska betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

Verkställighet och beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift

22 § Sanktionsavgiften eller förseningsavgiften ska betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om den har fått laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts eller den längre tid som anges i beslutet eller föreläggandet.

23 § Finansinspektionens beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift får verkställas utan föregående dom eller utslag om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 22 §.

24 § Om sanktionsavgiften eller förseningsavgiften inte betalas inom den tid som anges i 22 §, ska Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

25 § En sanktionsavgift eller förseningsavgift som har beslutats faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkändes.

Föreläggande mot försäkringsdistributörer som använder sig av obehöriga förmedlare

26 § Om en försäkringsdistributör för försäkringsdistribution använder någon som inte är berättigad att bedriva försäkringsdistribution, ska Finansinspektionen förelägga försäkringsdistributören att upphöra med detta. Detsamma gäller om en försäkringsdistributör använder någon som inte är berättigad att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser.

Ingripande mot EES-försäkringsförmedlare

27 § Om en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 har åsidosatt sina skyldigheter enligt 4–7 kap. eller föreskrifter som har meddelats med stöd av de bestämmelserna, ska Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen får förelägga EES-försäkringsförmedlaren att göra rättelse.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet.

Finansinspektionen ska underrätta den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland, Europeiska kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna bestämmelse.

28 § Om en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 på annat sätt än som anges i 27 § har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller annan författning som reglerar förmedlarens verksamhet här i landet, får Finansinspektionen begära att den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland ska vidta åtgärder mot förmedlaren.

Finansinspektionen får också hänskjuta ärendet till Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten i enlighet med artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1094/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/79/EG.

Första och andra styckena gäller även i de fall en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 § första stycket 1 har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt annan författning som reglerar förmedlarens verksamhet här i landet.

29 § Finansinspektionen får utöver vad som anges i 28 § förelägga EES-försäkringsförmedlaren att göra rättelse om

1. den behöriga myndigheten i förmedlarens hemland, efter en begäran enligt 28 § första stycket, inte ingriper eller om ingripandet visar sig vara otillräckligt,

2. förmedlaren har gjort sig skyldig till överträdelse av en bestämmelse som enligt föreskrifter med stöd av 35 § ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse och ett omedelbart ingripande krävs, eller

3. förmedlarens verksamhet allvarligt skadar konsumentskyddet i allmänhet och förmedlaren kan antas ha sin hemvist i ett annat land inom EES endast i syfte att kringgå regler som gäller för att bedriva försäkringsdistribution här i landet.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet.

Finansinspektionen ska underrätta behörig myndighet i EES-försäkringsförmedlarens hemland, Europeiska kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten om åtgärder som har vidtagits med stöd av första stycket. Den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland ska därutöver informeras innan åtgärder vidtas med stöd av första stycket 1 eller 3.

Ingripande vid internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar

30 § Om Finansinspektionen enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES har tagit över ansvaret för tillsynen över en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige, får inspektionen ingripa mot förmedlaren om denne i sin verksamhet här i landet har gjort sig skyldig till en överträdelse av någon av bestämmelserna i 2 kap. 7–10 §§ eller 4–7 kap. eller föreskrifter som har meddelats med stöd av de bestämmelserna.

Finansinspektionen får då utfärda ett föreläggande att göra rättelse, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig får Finansinspektionen förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet eller, om det är tillräckligt, meddela en varning.

Om verksamheten i Sverige bedrivs genom en filial, ska Finansinspektionen ingripa mot filialens verkställande direktör med tillämpning av 2 och 4 §§.

Ingripande mot försäkringsförmedlare från tredjeland

31 § Om en försäkringsförmedlare från tredjeland bedriver försäkringsdistribution i Sverige enligt 3 kap. 3 § första stycket, ska 1 och 7 §§ tillämpas på verksamheten här i landet.

Finansinspektionen ska ingripa mot filialens verkställande direktör med tillämpning av 2 och 4 §§.

Finansinspektionen ska underrätta behörig myndighet i det tredjelandet om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

Ingripande mot den som saknar tillstånd eller registrering

32 § Om någon bedriver försäkringsdistribution i Sverige utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Detsamma gäller om en försäkringsdistributör distribuerar försäkringar av ett slag som denne inte är berättigad att distribuera.

Är det osäkert om verksamheten omfattas av lagen, får Finansinspektionen förelägga den som bedriver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Förbud mot att bedriva sidoverksamhet

33 § Om det finns särskilda skäl får Finansinspektionen förbjuda en försäkringsförmedlare att bedriva sidoverksamhet.

Ingripande mot ägare

34 § Om en svensk försäkringsförmedlare har nära förbindelser med någon annan och det hindrar en effektiv tillsyn över förmedlaren, får Finansinspektionen förelägga innehavare av sådana aktier eller andelar i försäkringsförmedlaren som medför att förbindelserna är nära, att avyttra så stor del av aktierna eller andelarna att hinder för tillsynen inte längre föreligger.

Vite

35 § Finansinspektionen får förena ett beslut om föreläggande enligt denna lag med vite.

Bemyndigande

36 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka författningar som enligt 29 § första stycket 2 ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse.

10 kap. Överklagande

Överklagande av Finansinspektionens beslut

1 § Finansinspektionens beslut enligt 9 kap. 17 § och beslut enligt 9 kap. 32 § andra stycket får inte överklagas.

Andra beslut av Finansinspektionen enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

Överklagande av Bolagsverkets beslut

2 § Bolagsverkets beslut att avskryva en anmälan eller att vägra en registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2019 i fråga om 7 kap. och i övrigt den 1 oktober 2018.

2. Genom lagen upphävs lagen (2005:405) om försäkringsförmedling.

3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för

a) överträdelse som görs före den 1 oktober 2018,

b) överklagande av beslut som har meddelats före den 1 oktober 2018,

c) ärenden om överklagande som inletts men ännu inte avgjorts före den 1 oktober 2018,

d) avtal om försäkringsförmedling som har ingåtts före den 1 oktober 2018 och som avser försäkringsavtal som har ingåtts före det datumet, och

e) försäkringsavtal som har ingåtts före den 1 oktober 2018.

Om en försäkringsdistributör godtar en förlängning av ett sådant avtal som avses i e) eller vidtar en försäkringsdistributionsåtgärd som är hänförlig till avtalet efter den 1 oktober 2018, gäller dock denna lag.

4. Denna lag tillämpas första gången i förhållande till ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som inte är en medlemsstat i Europeiska unionen från den tidpunkt då försäkringsdistributionsdirektivet införlivas i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).

5. Ett tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt den upphävda lagen gäller som ett tillstånd att bedriva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare enligt denna lag.

6. En försäkringsförmedlare som den 1 oktober 2018 har tillstånd att utöva sidoverksamhet enligt 5 kap. 1 § den upphävda lagen får utöva sådan sidoverksamhet, med undantag för verksamhet som avser investeringsrådgivning om premiepension, till och med den 1 januari 2019 eller, om en ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden har getts in till Finansinspektionen före den tidpunkten, till dess ansökan prövats slutligt.

7. En anknuten försäkringsförmedlare enligt 1 kap. 10 § 1 a den upphävda lagen som den 1 oktober 2018 distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 § denna lag får bedriva verksamheten utan tillstånd till och med den 1 juli 2019 eller, om ansökan om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution som anknuten försäkringsförmedlare har getts in till Finansinspektionen före den tidpunkten, till dess ansökan prövats slutligt.

För övriga sådana anknutna försäkringsförmedlare som avses i 1 kap. 10 § 1 a den upphävda lagen gäller en registrering som anknuten försäkringsförmedlare som en registrering som anknuten försäkringsförmedlare enligt denna lag.

8. En registrering som anknuten försäkringsförmedlare enligt 1 kap. 10 § 1 b den upphävda lagen gäller som en registrering som anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare enligt denna lag.

9. En underrättelse från en utländsk försäkringsförmedlare från ett annat land inom EES enligt 3 kap. 1 § den upphävda lagen om att bedriva verksamhet i Sverige gäller som en underrättelse enligt 3 kap. 1 § denna lag.

10. En försäkringsförmedlare som den 1 oktober 2018 har tillstånd eller registrering att utöva försäkringsförmedling enligt den upphävda lagen ska senast den 23 februari 2019 uppfylla kompetenskraven i 2 kap. 7 § första stycket 3 och 4 och 8 § första stycket 3 och 4 denna lag samt i föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 kap. 12 § 4 och 7 denna lag.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Häri genom föreskrivs att 3 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Om rätt för vissa utländska företag att driva verksamhet i Sverige finns särskilda bestämmelser, nämligen

1. för kreditinstitut 4 kap. 1, 2 och 4–6 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. för värdepappersföretag 4 kap. 1 och 4 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

3. för finansiella institut 4 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse,

4. för utländska försäkringsgivare lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige,

5. för börser och clearingorganisationer 12 kap. 9 § och 19 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden,

6. för förvaltningsbolag och fondföretag 1 kap. 6–7, 10 och 11 §§ lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

7. för utgivare av elektroniska pengar 3 kap. 26–28 §§ lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

8. för företag som driver inlåningsverksamhet 2 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,

9. för utländska försäkringsförmedlare 3 kap. lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

9. för utländska försäkringsförmedlare 3 kap. lagen (2018:000) om försäkringsdistribution,

10. för företag som tillhandahåller betaltjänster 3 kap. 26 och 27 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster,

11. för utländska AIF-förvaltare 5 kap. lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

12. för företag som driver verksamhet med konsumentkrediter 2 och 8 §§ lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter, och

13. för företag som driver verksamhet med bostadskrediter 2 kap. 7 § och 3 kap. 6 och 7 §§ lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

¹ Senaste lydelse 2016:1026.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

En fysisk eller juridisk person som avser att ägna sig åt valutaväxling i väsentlig omfattning eller annan finansiell verksamhet ska ansöka om registrering hos Finansinspektionen. Ansökan behöver inte göras av

1. företag som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 6, 8, 9, 11 och 12 lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

2. fysiska eller juridiska personer som *driver försäkringsförmedling* enligt lagen (2005:405) om *försäkringsförmedling*.

2. fysiska eller juridiska personer som *bedriver försäkringsdistribution* enligt lagen (2018:000) om *försäkringsdistribution*.

Finansinspektionen ska registrera personer som kommit in med ansökan, om

1. det finns skäl att anta att verksamheten kommer att drivas på ett sätt som är förenligt med lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen, och

2. kravet på ägare och ledning i 3 § första stycket är uppfyllt.

Den som har blivit införd i registret ska tas bort ur registret när ett beslut om föreläggande enligt 7, 9 eller 11 § att upphöra med verksamheten har fått laga kraft. Ett finansiellt institut ska också tas bort ur registret om det anmäler att det inte längre ägnar sig åt verksamhet som omfattas av lagen eller om det på något annat sätt framgår att registreringsplikt inte längre gäller.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

¹ Lagen omtryckt 2004:319.

Senaste lydelse av lagens rubrik 2017:639.

² Senaste lydelse 2017:639.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, 3. enligt bestämmelser i lagen (2018:000) om försäkringsdistribution,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, eller

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i andra stycket 1–3 ska innehålla.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i andra stycket 4–6 ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

¹ Senaste lydelse 2015:987.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter

Härigenom föreskrivs att 3 a § lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §¹

Bestämmelserna i 4 och 5 §§ gäller inte finansiell rådgivning som tillhandahålls av

1. fondbolag och förvaltningsbolag enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

2. försäkringsförmedlare enligt 5 kap. 1 § första stycket lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

3. värdepappersinstitut och utländska värdepappersföretag enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller

4. AIF-förvaltare enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

2. värdepappersinstitut och utländska värdepappersföretag enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller

3. AIF-förvaltare enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

2. För försäkringsförmedlare som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande har tillstånd att utöva sidoverksamhet enligt 5 kap. 1 § första stycket lagen (2005:405) om försäkringsförmedling gäller äldre bestämmelser för den verksamheten till den 1 januari 2019 eller, om en ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse har getts in till Finansinspektionen före den tidpunkten, till dess ansökan prövats slutligt.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 b §, 2 kap. 3 och 5 §§ och 3 kap. 6 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 b §¹

För den som är undantagen från tillståndsplikt enligt 2 kap. 5 § gäller endast 15 a kap.

För den som är undantagen från tillståndsplikt enligt 2 kap. 5 § första stycket 4, 10, 11 eller 15 och är deltagare i handeln på en reglerad marknad eller på en MTF-plattform gäller 8 kap. 23–31 och 34 §§, 15 a kap. och 23 kap. 2, 3 och 5 §§.

För den som är undantagen från tillståndsplikt enligt 2 kap. 5 § första stycket 4, 10, 11 eller 14 och är deltagare i handeln på en reglerad marknad eller på en MTF-plattform gäller 8 kap. 23–31 och 34 §§, 15 a kap. och 23 kap. 2, 3 och 5 §§.

2 kap.

3 §²

Ett värdepappersbolag får efter tillstånd av Finansinspektionen driva annan verksamhet än att tillhandahålla de sidotjänster som anges i 2 §.

Ett värdepappersbolag får efter tillstånd av Finansinspektionen driva valutahandel.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte för att *utöva försäkringsförmedling* under de förutsättningar som föreskrivs i lagen (2005:405) om *försäkringsförmedling*.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte för att *bedriva försäkringsdistribution* under de förutsättningar som föreskrivs i lagen (2018:000) om *försäkringsdistribution*.

I 10 kap. finns bestämmelser om tillhandahållande av vissa data-rapporteringstjänster.

5 §³

Tillstånd enligt 1 § behövs inte för

1. Sveriges riksbank, Riksgäldskontoret och Kammarkollegiet,
2. anknutna ombud för de verksamheter som anges i 1 kap. 4 b §,
3. börs som driver verksamhet med stöd av sitt tillstånd,
4. försäkringsföretag med tillstånd enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043),
5. företag inom en koncern som tillhandahåller investeringstjänster uteslutande till andra företag i koncernen,

¹ Senaste lydelse 2017:679.

² Senaste lydelse 2017:679.

³ Senaste lydelse 2017:679.

6. fysiska och juridiska personer som tillhandahåller investerings-tjänster, om tjänsten tillhandahålls tillfälligt i samband med annan yrkes-mässig verksamhet som regleras av

- a) bestämmelser i lag eller annan författning, eller
- b) etiska regler som avser yrkesverksamheten i fråga och som inte utesluter att tjänsten tillhandahålls,

7. fysiska och juridiska personer som för egen räkning handlar med andra finansiella instrument än råvaruderivat eller utsläppsrätter eller derivat hänförliga till utsläppsrätter och som inte tillhandahåller andra investeringstjänster eller utför annan investeringsverksamhet med andra finansiella instrument än råvaruderivat eller utsläppsrätter eller derivat hänförliga till utsläppsrätter, såvida de inte

- a) är marknadsgaranter,
- b) är deltagare på en reglerad marknad eller en MTF-plattform eller har direkt elektroniskt tillträde till en handelsplats, med undantag av icke-finansiella enheter som på en handelsplats genomför transaktioner som på ett objektivi-t mätbart sätt minskar risker som står i direkt samband med affärsverksamheten eller likviditetsförvaltningen hos dem eller de koncerner de ingår i,
- c) tillämpar en teknik för algoritmisk högfrekvenshandel, eller
- d) handlar för egen räkning vid utförandet av kundorder,

8. företag som tillhandahåller investeringstjänster som uteslutande består i förvaltning av ett program som syftar till delägarskap för de an-ställda i företaget,

9. företag som tillhandahåller både

- a) investeringstjänster som uteslutande består i förvaltning av program som syftar till delägarskap för de anställda i företaget, och
- b) andra investeringstjänster än sådana som anges i a uteslutande till andra företag i koncernen,

10. fondbolag, förvaltningsbolag och fondföretag som får driva verk-samhet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder samt AIF-förvaltare som får driva verksamhet enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder i andra fall än efter registrering enligt 2 kap. den lagen,

11. företag som handlar med råvaruderivat, utsläppsrätter eller derivat hänförliga till utsläppsrätter för egen räkning utan att utföra kundorder, eller tillhandahåller investeringstjänster i fråga om sådana instrument till kunderna i sin huvudsakliga verksamhet, om

- a) detta utgör en kompletterande verksamhet eller, om företaget ingår i en koncern, detta utgör en kompletterande verksamhet sett till koncernen i dess helhet,
- b) den huvudsakliga verksamheten inte utgörs av tillhandahållande av investeringstjänster eller sådana tjänster som avses i 7 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller verksamhet som marknadsgarant för råvaruderivat,
- c) företaget inte tillämpar en teknik för algoritmisk högfrekvenshandel, och

d) företaget årligen anmäler till Finansinspektionen att undantaget utnyttjas samt på inspektionens begäran rapporterar på vilken grund före-taget anser att verksamheten endast är en kompletterande verksamhet,

12. fysiska och juridiska personer som tillhandahåller investeringsrådgivning inom ramen för annan yrkesmässig verksamhet än sådan som omfattas av bestämmelserna i denna lag, om det inte lämnas någon specifik ersättning för rådgivningen,

13. fysiska och juridiska personer som utför investeringsverksamhet, dock inte drift av en andrahandsmarknad, eller tillhandahåller investeringstjänster rörande råvaruderivat för att fullgöra uppgifter

– enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen,

– enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, i den ursprungliga lydelsen,

– enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 eller enligt sådana nätföreskrifter eller riktlinjer som har antagits enligt förordningen, eller

– enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 eller enligt sådana nätföreskrifter eller riktlinjer som har antagits enligt förordningen, om

a) personen är en sådan systemansvarig för överföringssystemet som avses i artikel 2.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG, i den ursprungliga lydelsen, eller artikel 2.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG, i den ursprungliga lydelsen,

b) personen tillhandahåller tjänster till en systemansvarig som avses i a och fullgör uppgifterna för den systemansvariges räkning, eller

c) personen är operatör eller förvaltare av energibalanseringssystem, rörledningsnät eller system för balansering av tillgången och efterfrågan på energi,

14. verksamhet enligt 1 § 1 och 5 som drivs av den som är registrerad för förmedling av alla slag av försäkringar eller bara livförsäkringar enligt 2 kap. 3 § lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, om

a) verksamheten bara är en sidosverksamhet till försäkringsförmedlingen och bara avser mottagande och vidarebefordran av order avseende andelar i värdepappersfonder eller sådana fondföretag som avses i 1 kap. 7 § lagen om värdepappersfonder eller andelar i specialfonder eller sådana utländska fonder som avses i 4 kap. 2 eller 3 § eller 5 kap. 6 § första stycket 1 eller andra stycket eller 11 § första stycket 1 lagen om förvaltare av

alternativa investeringsfonder samt investeringsrådgivning avseende sådana andelar,

b) kundens order vidarebefordras bara direkt till fondbolag, förvaltningsbolag, fondföretag, samt AIF-förvaltare som avses i a, och

c) försäkringsförmedlaren i denna verksamhet inte tar emot kundens medel eller andelar i fonder eller fondföretag,

15. företag som är verksamhetsutövare enligt 1 kap. 2 a § lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter som handlar med utsläppsrätter för egen räkning, om

a) företaget inte tillhandahåller andra investeringstjänster eller ägnar sig åt annan investeringsverksamhet, och

b) företaget inte tillämpar en teknik för algoritmisk högfrekvenshandel, och

16. värdepapperscentraler med tillstånd enligt artikel 16 i förordningen om värdepapperscentraler för att tillhandahålla de tjänster som uttryckligen anges i avsnitten A och B i bilagan till den förordningen.

Tillstånd krävs inte heller för sådan förvaltning av finansiella instrument som är reglerad i någon annan lag.

14. företag som är verksamhetsutövare enligt 1 kap. 2 a § lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter som handlar med utsläppsrätter för egen räkning, om

a) företaget inte tillhandahåller andra investeringstjänster eller ägnar sig åt annan investeringsverksamhet, och

b) företaget inte tillämpar en teknik för algoritmisk högfrekvenshandel, och

15. värdepapperscentraler med tillstånd enligt artikel 16 i förordningen om värdepapperscentraler för att tillhandahålla de tjänster som uttryckligen anges i avsnitten A och B i bilagan till den förordningen.

3 kap.

6 §

Ett värdepappersbolag *skall* när verksamheten påbörjas ha ett startkapital som vid tidpunkten för beslut om tillstånd motsvarar

1. minst 5 000 000 euro om bolagets verksamhet *skall* innefatta mottagande av medel på konto enligt 2 kap. 2 § första stycket 8,

2. minst 730 000 euro om bolaget *skall* driva verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 3, 6 och 8,

3. minst 125 000 euro om inte högre belopp krävs enligt 1 eller 2, och

4. minst 50 000 euro om bolaget *skall* driva enbart verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 1 eller 5 och inte

Ett värdepappersbolag *ska* när verksamheten påbörjas ha ett startkapital som vid tidpunkten för beslut om tillstånd motsvarar

1. minst 5 000 000 euro om bolagets verksamhet *ska* innefatta mottagande av medel på konto enligt 2 kap. 2 § första stycket 8,

2. minst 730 000 euro om bolaget *ska* driva verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 3, 6 och 8,

3. minst 125 000 euro om inte högre belopp krävs enligt 1 eller 2, och

4. minst 50 000 euro om bolaget *ska* driva enbart verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 1 eller 5 och inte

kommer att inneha kunders medel eller värdepapper. kommer att inneha kunders medel eller värdepapper.

Ett värdepappersbolag som avses i första stycket 4 får som ett alternativ till startkapital ha

1. en ansvarsförsäkring med ett försäkringsbelopp om motsvarande minst 1 000 000 euro per skadeståndskrav och minst 1 500 000 euro per år för samtliga skadeståndskrav,

2. en garanti eller liknande utfästelse som ger ett motsvarande skydd, eller

3. en kombination av startkapital och försäkring eller garanti eller liknande utfästelse som ger ett motsvarande skydd.

Om värdepappersbolaget är registrerat som försäkringsförmedlare enligt 2 kap. 3 § lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, gäller dock i stället för första stycket 4 att bolaget *skall* ha ett startkapital som motsvarar minst 25 000 euro eller ha en ansvarsförsäkring eller en garanti eller liknande utfästelse som täcker den skadeståndsskyldighet som kan uppkomma till följd av verksamheten. Antingen *skall* försäkringsbeloppet uppgå till motsvarande minst 500 000 euro per skadeståndskrav och minst 750 000 euro per år för samtliga skadeståndskrav eller *skall* bolaget ha en kombination av startkapital och försäkring eller garanti eller liknande utfästelse som ger ett motsvarande skydd.

Om värdepappersbolaget är registrerat som försäkringsförmedlare enligt 2 kap. 3 § lagen (2018:000) om försäkringsdistribution, gäller dock i stället för första stycket 4 att bolaget *ska* ha ett startkapital som motsvarar minst 25 000 euro eller ha en ansvarsförsäkring eller en garanti eller liknande utfästelse som täcker den skadeståndsskyldighet som kan uppkomma till följd av verksamheten. Antingen *ska* försäkringsbeloppet uppgå till motsvarande minst 500 000 euro per skadeståndskrav och minst 750 000 euro per år för samtliga skadeståndskrav eller *ska* bolaget ha en kombination av startkapital och försäkring eller garanti eller liknande utfästelse som ger ett motsvarande skydd.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

2. För försäkringsförmedlare som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande har tillstånd att utöva sidverksamhet enligt 5 kap. 1 § första stycket lagen (2005:405) om försäkringsförmedling gäller äldre bestämmelser i 2 kap. 5 § första stycket 14 för den verksamheten till den 1 januari 2019 eller, om en ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse har getts in till Finansinspektionen före den tidpunkten, till dess ansökan prövats slutligt.

2.7 Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)

Härigenom föreskrivs att 1 § marknadsföringslagen (2008:486) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2017/18:77 *Föreslagen lydelse*

1 §

Denna lag har till syfte att främja konsumenternas och näringslivets intressen i samband med marknadsföring av produkter och att motverka marknadsföring som är otillbörlig mot konsumenter och näringsidkare.

Bestämmelser om marknadsföring finns bl.a. i

- lagen (1992:1672) om paketresor,
- tobakslagen (1993:581),
- lotterilagen (1994:1000),
- sjölagen (1994:1009),
- lagen (1995:1571) om insättningsgaranti,
- lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet,
- lagen (1996:1118) om marknadsföring av kristallglas,
- lagen (1999:158) om investerarskydd,
- lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster,
- lagen (2004:46) om värdepappersfonder,
- lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,
- prisinformationslagen (2004:347),
- lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler,
- försäkringsavtalslagen (2005:104),
- lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet,
- lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
- lagen (2010:510) om lufttransporter,
- radio- och tv-lagen (2010:696),
- lagen (2010:751) om betaltjänster,
- alkohollagen (2010:1622),
- konsumentkreditlagen (2010:1846),
- lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt,
- lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,
- lagen (2013:1054) om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsning,
- lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar,
- lagen (2015:671) om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden, och
- lagen (2015:953) om kollektivtrafikresenärers rättigheter,
- lagen (2016:415) om förmedlingsavgifter för kortbaserade betalningstransaktioner,
- lagen (2016:915) om krav på installationer för alternativa drivmedel, och
- lagen (2016:915) om krav på installationer för alternativa drivmedel,

– lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

– lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, *och*

– *lagen (2018:000) om försäkringsdistribution.*

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

2.8 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 30 kap. 4 b § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

4 b §¹

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden eller försäkringsväsendet för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för den som myndighetens verksamhet avser, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet.

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument eller lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för värdepapperscentralers och utsedda kreditinstituts verksamhet respektive för verksamhet i värdepappersinstitut, börser och leverantörer av datarapporteringstjänster, om uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men.

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument, lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, *lagen (2017:317) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om faktablad för Priip-produkter* eller *lagen (2018:000) om försäkringsdistribution* för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga, om

1. anmälan eller utsagan avser en överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för

a) värdepapperscentralers och utsedda kreditinstituts verksamhet,

b) verksamhet i värdepappersinstitut, börser och leverantörer av datarapporteringstjänster,

c) den som utvecklar, ger råd om eller säljer en Priip-produkt, eller

d) försäkringsdistributörers verksamhet, och

2. uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men.

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen (2017:317) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om faktablad för Priip-produkter för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för den som myndigheten utövar tillsyn över enligt den lagen, om uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men.

Sekretessen enligt andra och tredje styckena gäller inte beslut om sanktioner eller sanktionsförelägganden.

Sekretessen enligt andra stycket gäller inte beslut om sanktioner eller sanktionsförelägganden.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

Härigenom föreskrivs att 3 och 4 §§ lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

I databasen får sådana uppgifter behandlas som har samlats in med stöd av

1. 6 kap. 9 § första och andra styckena lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,

2. 9 kap. 3 § första stycket lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument,

3. 10 kap. 2 § första stycket lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

4. 13 kap. 3 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

5. 7 kap. 4 § första stycket lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

5. 8 kap. 5 § första stycket lagen (2018:000) om försäkringsdistribution,

6. 5 kap. 10 och 11 §§ lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat,

7. 23 kap. 2 § första stycket lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

8. 8 kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster,

9. 17 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),

10. 5 kap. 2 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

11. 13 kap. 6 § första stycket lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

12. 6 kap. 1 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag, och

12. 6 kap. 1 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag,

13. 6 kap. 2 § lagen (2017:230) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensions-systemet, och

13. artiklarna 99–101, 394, 415, 416, 430 och 451 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

14. artiklarna 99–101, 394, 415, 416, 430 och 451 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

¹ Senaste lydelse 2016:65.

4 §²

Uppgifter som avses i 3 § 1–12 får behandlas i databasen endast om de har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering.

Uppgifter som avses i 3 § 1–13 får behandlas i databasen endast om de har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

² Senaste lydelse 2017:1121.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2017/18:77 Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Denna lag gäller för fysiska och juridiska personer som driver

1. bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. livförsäkringsrörelse,

3. värdepappersrörelse enligt 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

4. verksamhet som kräver ansökan hos Finansinspektionen enligt lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet eller lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,

5. försäkringsförmedling enligt lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, i fråga om sådan verksamhet rörande livförsäkring, bedriven av *andra än anknutna* försäkringsförmedlare,

5. försäkringsdistribution enligt lagen (2018:000) om försäkringsdistribution, i fråga om sådan verksamhet rörande livförsäkring, bedriven av *sådana* försäkringsförmedlare *som har tillstånd enligt 2 kap. 1 § den lagen*,

6. verksamhet för utgivning av elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

7. fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

8. verksamhet med att som betalningsinstitut tillhandahålla betaltjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster,

9. verksamhet med att tillhandahålla betaltjänster enligt lagen om betaltjänster utan att vara betalningsinstitut, dock inte om verksamheten utslutande avser kontoinformationstjänster,

10. verksamhet som förvaltare av alternativa investeringsfonder enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

11. verksamhet med konsumentkrediter enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter,

12. verksamhet med bostadskrediter enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter,

13. verksamhet som fastighetsmäklare med fullständig registrering enligt fastighetsmäklarlagen (2011:666),

14. verksamhet som anordnare av kasinospel enligt kasinolagen (1999:355),

15. verksamhet som anordnare av speltjänster som bedrivs med tillstånd eller registrering enligt lotterilagen (1994:1000), dock inte till den del verksamheten avser anordnande av spel på varuspelsautomater enligt 25 § samma lag,

16. yrkesmässig handel med varor, om det kan antas att det i verksamheten eller en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer,

17. verksamhet enligt pantbankslagen (1995:1000),

18. verksamhet som auktoriserad eller godkänd revisor eller registrerat revisionsbolag,

19. yrkesmässig verksamhet som avser bokföringstjänster eller revisionstjänster som inte omfattas av 18,

20. yrkesmässig rådgivningsverksamhet avseende skatter och avgifter (skatterådgivare),

21. yrkesmässig verksamhet som advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket,

22. yrkesmässig verksamhet som annan oberoende jurist än som avses i 21, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket, eller

23. yrkesmässig verksamhet till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § andra stycket och verksamhetsutövaren inte är en sådan person som avses i 18–22.

Vissa speltjänster får undantas från tillämpning av lagen eller bestämmelser i den enligt föreskrifter som meddelas med stöd av 8 kap. 1 § 1.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

3 Ärendet och dess beredning

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution (försäkringsdistributionsdirektivet) antogs den 20 januari 2016. Direktivet ersätter Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (försäkringsförmedlingsdirektivet), och innehåller reviderade och nya regler som ska gälla för försäkringsföretag och försäkringsförmedlare vid distribution av försäkring och återförsäkring. Försäkringsdistributionsdirektivet syftar till att skapa mer enhetliga minimiregler vid försäkringsdistribution och förbättra kundskyddet, särskilt vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Ett viktigt inslag i det nya regelverket utgörs av de delegerade akter som kommissionen får anta enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 38 och 39). Medlemsstaterna ska senast den 23 februari 2018 anta och börja tillämpa de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet (artikel 42). Direktivet finns i *bilaga 1*.

Den 20 december 2017 beslutade kommissionen ett förslag om ett ändringsdirektiv som innebär att regelverket i försäkringsdistributionsdirektivet i stället ska börja tillämpas den 1 oktober 2018. Europaparlamentet och rådet har kommit överens om att tidpunkten för genomförande ska senareläggas till den 1 juli 2018 och att tidpunkten för när det nya regelverket ska börja tillämpas ska senareläggas till den 1 oktober 2018. Ett ändringsdirektiv med det innehållet har antagits av Europaparlamentet den 1 mars 2018 och av rådet den 8 mars 2018, men det har ännu inte publicerats i Europeiska unionens officiella tidning.

Kommissionen offentliggjorde den 3 juli 2012 sitt förslag till revidering av försäkringsförmedlingsdirektivet (KOM [2012] 360 final). I anslutning till förslaget överlämnades en faktapromemoria till riksdagen (2011/12:FPM176).

Under tiden som förhandlingarna om kommissionens förslag pågick inom EU upprättades inom Finansdepartementet en promemoria med förslag till reviderade och nya regler vid försäkringsförmedling (Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling, Ds 2014:22). Promemorian innehåller förslag till ändringar i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling. Promemorian har remissbehandlats och remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2014/02191/FMA/FPM).

Regeringen beslutade den 23 maj 2013 att uppdra åt en särskild utredare att lämna förslag till de lagändringar som krävs i svensk rätt för att genomföra de reviderade och nya regler för bl.a. värdepappersinstitut och börser samt handelsplatser för finansiella instrument som följer av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (förkortat MiFID II) och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 600/2014 av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (förkortad MiFIR) (dir. 2013:55). Utredningen, som antog namnet 2013 års värdepappersmarknadsutredning, redovisade sitt uppdrag i januari 2015 genom betänkandet Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2). I betänkandet finns

lagförslag som syftar till att uppnå en skärpt och likartad reglering för fram för allt tjänster relaterade till finansiell rådgivning, däribland försäkringsförmedling. Betänkandet har remissbehandlats och remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2015/00578/FMA/V). De lagförslag som avser MiFID II och MiFIR har behandlats i propositionen Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR) (prop. 2016/17:162).

Riksdagen har i april 2015 tillkännagett att regeringen ska återkomma med ett förslag som innebär skärpta krav för att någon ska få kalla sig oberoende rådgivare vid finansiell rådgivning till konsumenter (bet. 2014/15:CU11, rskr. 2014/15:178). Utskottet anser att det är viktigt att stärka konsumentskyddet vid finansiell rådgivning. Se vidare avsnitt 5.4 där tillkännagivandet behandlas.

I promemorian En ny lag om försäkringsdistribution (Ds 2017:17) föreslås en ny lag om försäkringsdistribution, som ska ersätta lagen om försäkringsförmedling. Den nya lagen innehåller näringsrättsliga och civilrättsliga regler som ska vara tillämpliga på försäkringsdistributörens försäkringsdistribution, dvs. varje försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag när de distribuerar försäkringar. Genom den nya lagen genomförs försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt. Den nya lagen innebär även att det i svensk rätt ska införas bestämmelser om försäkringsdistribution som går utöver de minimikrav som gäller enligt försäkringsdistributionsdirektivet. Promemorians huvudsakliga innehåll och lagförslag finns i *bilagorna 2* och *3*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2014/02191/FMA/FPM).

I lagrådsremissen behandlas promemorians förslag.

4 Bakgrund

4.1 Inledning

I avsnitt 4 lämnas en kortfattad redogörelse för den historik som föregått lagstiftningsärendet (avsnitt 4.2). Därefter redogörs översiktligt för bestämmelserna i försäkringsdistributionsdirektivet, vissa utredningar och rapporter samt behovet av en likartad regering på området för finansiell rådgivning (avsnitten 4.3–4.7). Slutligen lämnas en beskrivning av marknaden för försäkringsdistribution (avsnitt 4.4).

4.2 Kort historik

Det var genom den numera upphävda lagen (1989:508) om försäkringsmäklare, som trädde i kraft den 1 januari 1990, som det slogs fast att försäkringsmäklare skulle få verka på den svenska marknaden. Dessförinnan hade det i praktiken gällt ett förbud mot försäkringsmäklare, dock inte med stöd av lagstiftning utan på grund av en överenskommelse för

upphandling av försäkringar som sedan länge hade gällt mellan försäkringsföretagen på den svenska marknaden. Genom s.k. anskaffningsöverenskommelser mellan försäkringsföretagen infördes en ordning på den svenska försäkringsmarknaden som innebar att företagen endast fick sälja försäkringar genom egna ombud. Försäkringsföretagen förband sig därigenom emellan att inte sälja försäkringar via mäklare eller mäklarföretag och på så sätt förhindrades mäklare att vara verksamma i Sverige.

Förslaget till en särskild lagstiftning om försäkringsmäklare lämnades av Försäkringsverksamhetskommittén i delbetänkandet Försäkringsmäklare i Sverige (SOU 1986:55). Huvudskälet bakom lagen (1989:508) om försäkringsmäklare var att avskaffa de etableringshinder som förelåg. Det ansågs nödvändigt av hänsyn till försäkringskunderna, särskilt de enskilda konsumenter som kunde komma att anlita mäklare, att i en särskild lag ställa upp vissa regler för verksamheten. Lagen om försäkringsmäklare innehöll både näringsrättsliga och civilrättsliga bestämmelser. De näringsrättsliga bestämmelserna reglerade själva mäklarbegreppet (oberoende av försäkringsgivarintressen) samt vad som skulle gälla för registrering av mäklare och tillsyn över mäklarverksamheten. Vidare fanns bestämmelser om sanktioner mot mäklare som på ett eller annat sätt bröt mot bestämmelserna i lagen eller som inte följde föreskrifter utfärdade av Finansinspektionen, som var tillsynsmyndighet. I de civilrättsliga bestämmelserna reglerades villkoren för mäklarens uppdrag och ansvar gentemot uppdragsgivare, försäkringsgivare och andra personer som kunde ha ekonomiska intressen i mäklarens förmedlingsuppdrag. Lagen om försäkringsmäklare kompletterades med anvisningar i förordningen (1989:854) om försäkringsmäklare som innehöll närmare bestämmelser om ansökan om registrering, omfattningen av obligatorisk ansvarsförsäkring för mäklaren samt utbildningskrav.

Regeringen beslutade 1995 att uppdra åt en särskild utredare att göra en översyn av lagen om försäkringsmäklare. Mot bakgrund av erfarenheterna från tillämpningen av lagen och utvecklingen på försäkringsområdet skulle utredaren föreslå de lagändringar som behövdes för att trygga en sund utveckling av försäkringsmäklarverksamheten och förstärka skyddet för de försäkringstagare som anlidade försäkringsmäklare (dir. 1995:116). Utredarens arbete resulterade i betänkandet Försäkringsmäklare – En lagöversyn av Försäkringsmäklarutredningen (SOU 1997:79). Betänkandet innehöll ett förslag till ny lag om försäkringsmäklarverksamhet. Utredningen föreslog flera ändringar och tillägg jämfört med reglerna i lagen om försäkringsmäklare, framför allt när det gäller de näringsrättsliga bestämmelserna. Förslaget kom dock att bli vilande under förhandlingarna inom EU om Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG om försäkringsförmedling (försäkringsförmedlingsdirektivet). Förslaget beaktades emellertid i det efterföljande lagstiftningsarbetet med lagen (2005:405) om försäkringsförmedling.

Försäkringsförmedlingsdirektivet antogs den 9 december 2002. Syftet med direktivet var i första hand att ytterligare underlätta verksamhet över gränserna och att förbättra kundskyddet på den inre marknaden.

Försäkringsförmedlingsdirektivet föregicks av ett direktiv som antogs redan 1976 om etablering för försäkringsmäklare (77/92/EEG). Det direktivet begränsades dock till regler för en friare etablering av fristående

oberoende aktörer inom dåvarande EG. År 1991 kom nästa steg mot en samordning på området mellan EU:s medlemsstater genom EU:s beslut om rekommendationer för försäkringsmäklarverksamhet (92/48/EEG). Dessa rekommendationer omfattade allmänna anvisningar för vilka krav som skulle ställas på sådan verksamhet som bedrevs oberoende av försäkringsgivarintressen. För svensk del kom rekommendationerna att konkretiseras genom föreskrifter från Finansinspektionen – Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 1995:52) om god försäkringsmäklarsed – som dock upphörde att gälla då lagen om försäkringsförmedling trädde i kraft.

Lagen om försäkringsförmedling

Försäkringsförmedlingsdirektivet är den EU-rättsakt som för närvarande reglerar försäkringsförmedling. Direktivet har genomförts i svensk rätt i huvudsak genom lagen om försäkringsförmedling, som trädde i kraft den 1 juli 2005 (prop. 2004/05:133). Lagen om försäkringsmäklare och förordningen om försäkringsmäklare upphävdes samma datum. Verksamhet enligt den upphävda lagen fick dock utövas under en övergångsperiod t.o.m. den 31 mars 2006. Lagen om försäkringsförmedling kompletteras av dels förordningen (2005:411) om försäkringsförmedling, dels Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2005:11) om försäkringsförmedling.

Lagen om försäkringsförmedling innehåller i huvudsak näringsrättsliga bestämmelser som är tillämpliga på den som yrkesmässigt utövar försäkringsförmedling. Lagen reglerar förmedling av försäkringar, oavsett om förmedlingen utförs av försäkringsmäklare eller av försäkringsombud. Lagen är dock inte tillämplig på försäkringsförmedling som utövas av ett försäkringsföretag eller av en anställd hos ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar eller av vissa specialombud. För svenska försäkringsförmedlare gäller tillstånds- och registreringsplikt. Tillstånd ges av Finansinspektionen och registrering sker hos Bolagsverket. För s.k. anknutna försäkringsförmedlare föreskrivs ett särskilt registreringsförfarande som innebär att nödvändiga kontroller inför registreringen ska göras av det försäkringsföretag som en anknuten förmedlare har ingått avtal med. Det är också försäkringsföretaget som anmäler en anknuten förmedlare för registrering hos Bolagsverket.

I lagen om försäkringsförmedling finns vidare bestämmelser om svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands och om utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige. Bestämmelserna innebär att de grundläggande EU-rättsliga principerna för aktörerna på den finansiella marknaden – principen om en enda auktorisation, principen om hemlandstillsyn och principen om ömsesidigt erkännande – blir tillämpliga på försäkringsförmedlare. Förutsättningarna för att registrering ska kunna ske är i grunden desamma för alla typer av försäkringsförmedlare, med undantag från kravet på ansvarsförsäkring som inte gäller för anknutna förmedlare. Även om de grundläggande förutsättningarna är desamma är kraven avseende kunskap och kompetens anpassade efter den verksamhet som ska utövas.

I lagen om försäkringsförmedling är bestämmelserna om försäkringsförmedlarnas verksamhet i huvudsak allmänt hållna och uppbyggda kring

krav på god försäkringsförmedlingssed, klagomålshantering, skadeståndsskyldighet och dokumentationsskyldighet. Bestämmelserna om informationslämnande till kunden är däremot relativt detaljerade och i vissa fall strängare än de krav som direkt följer av försäkringsförmedlingsdirektivet.

Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om Finansinspektionens tillsyn och ingripanden liknar dem som gäller för andra aktörer på finansmarknadsområdet.

4.3 Försäkringsdistributionsdirektivet

I detta avsnitt finns en redogörelse för syftet med försäkringsdistributionsdirektivet och det huvudsakliga innehållet i direktivet.

Syftet med försäkringsdistributionsdirektivet

Försäkringsdistributionsdirektivets huvudsakliga syfte är att öka harmoniseringen av medlemsstaternas nationella bestämmelser om försäkrings- och återförsäkringsdistribution. Målsättningen är att uppnå en minimigrad av harmonisering. Direktivet innehåller därför minimiregler som möjliggör för medlemsstaterna att behålla eller införa strängare regler än vad direktivet föreskriver.

Försäkringar kan distribueras av ett flertal olika typer av aktörer. Försäkringsdistributionsdirektivets tillämpningsområde omfattar därför, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, inte bara distribution genom försäkringsförmedlare utan i stort sett all distribution av försäkringsprodukter. Ett av syftena med direktivet är att kundskyddet, så långt som det är möjligt, ska vara detsamma oberoende av distributionskanal. Vid sidan av ambitionen att höja kundskyddsnivån syftar direktivet även till att förbättra den inre marknads funktionssätt genom att förenkla gränsöverskridande näringsverksamhet, att skapa en sund konkurrens samt att öka harmoniseringen av de administrativa sanktionerna.

Tillämpningsområde

Som framgår ovan omfattar försäkringsdistributionsdirektivet inte enbart distribution genom en försäkringsförmedlare utan i stort sett all distribution av försäkringsprodukter (dvs. även försäkringsföretagens försäljning i egen regi). I begreppet försäkringsdistribution innefattas, i likhet med i begreppet försäkringsförmedling, bl.a. förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal. Av skälen till direktivet framgår vidare att även bl.a. vissa jämförelsefunktioner på webbplatser och rangordning av försäkringar ska anses vara försäkringsdistribution. Motsvarande förändringar som i fråga om begreppet försäkringsförmedling gäller för återförsäkringsdistribution.

Vidare finns i försäkringsdistributionsdirektivet, liksom i försäkringsförmedlingsdirektivet, vissa undantag. Med kunder avses i direktivet såväl konsumenter som näringsidkare. Däremot har medlemsstaterna möjlighet att undanta tillämpningen av vissa regler i förhållande till distribution som sker till professionella kunder. Vidare är distribution av försäkring mot s.k.

stora risker undantagen från ett antal regler (jfr nedan om informationskrav). Inte heller behöver återförsäkringsförmedlare och återförsäkringsföretag följa de reglerna.

Tillstånd och registrering

En av de större skillnaderna mellan försäkringsförmedlingsdirektivet och försäkringsdistributionsdirektivet är att det senare saknar en definition av anknuten försäkringsförmedlare. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller däremot en definition av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet. Direktivet öppnar upp för en möjlighet för en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet att agera på ett försäkringsföretags eller en annan förmedlares ansvar. För denna grupp av förmedlare finns det enligt direktivet en möjlighet att ha en särskild registreringsordning.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller också ett krav på att en ansökan om tillstånd ska behandlas inom tre månader från det att en fullständig ansökan har lämnats in.

När det gäller förutsättningarna för tillstånd är många av dessa oförändrade. Det nya direktivet ställer emellertid upp ett krav på att nära förbindelser inte får förhindra en effektiv tillsyn. Kraven på kunskap och kompetens kompletteras även med ett krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling.

Direktivet innebär att reglerna om frihet att tillhandahålla tjänster och etableringsfrihet – dvs. då en försäkringsförmedlare från en medlemsstat avser att bedriva verksamhet i en annan medlemsstat – förenklas i vissa avseenden och utvecklas framför allt när det gäller kompetensfördelningen mellan behöriga myndigheter i hem- respektive värdmedlemsstat. Reglerna liknar dem som gäller för gränsöverskridande verksamhet enligt andra EU-rättsakter på finansmarknadsområdet.

Regler för verksamheten

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller i denna del bl.a. en ny portalregel om att försäkringsdistributörer ska agera hederligt, opartiskt och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse. Direktivet innehåller vidare regler om ersättning till försäkringsdistributörer och om distributörernas ersättningssystem. I direktivet finns även ett nytt allmänt krav på marknadsföringsmaterial m.m.

Direktivet innehåller även nya regler om s.k. korsförsäljning, dvs. då en försäkringsprodukt eller försäkringstjänst säljs tillsammans med en annan tjänst eller produkt som ett paket eller som ett villkor för något annat avtal m.m. Reglerna innebär bl.a. att kunden ska informeras om att det är möjligt att köpa paketets olika komponenter separat, varvid priset för dem ska anges. Vidare förbjuds s.k. kopplingsförbehåll, dvs. korsförsäljning då försäkringsprodukten eller försäkringstjänsten inte kan köpas separat från paketet. Förbudet motiveras huvudsakligen av att kopplingsförbehåll snedvrider konkurrensen och begränsar konsumentens valfrihet.

Direktivet innehåller även nya regler om produktgodkännande, produktinformation och produktkännedom.

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om behandling av tillgångar som tillhör kunden och om klagomålshantering, överensstämmer i huvudsak med dem i försäkringsförmedlingsdirektivet.

Informationskrav

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, informationskrav för såväl försäkringsförmedlare som försäkringsföretag och andra marknadsaktörer som distribuerar försäkringsprodukter.

Informationskraven är anpassade efter de olika typer av distributörer som omfattas av direktivet och den verksamhet som dessa avser att utöva. Kraven är således inte desamma för alla typer av distributörer.

Direktivet innehåller i flera avseenden nya och mer preciserade krav när det gäller den information som ska lämnas till kunderna. För merparten av informationskraven i direktivet gäller t.ex. att informationen ska lämnas till kunden i *god tid* innan försäkringsavtal ingås.

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om allmän information som ska lämnas till kunden motsvaras till stor del av de informationskrav som finns i försäkringsförmedlingsdirektivet och MiFID II. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller dock även i denna del nya informationskrav, främst att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska specificera om rådgivning tillhandahålls eller inte. Försäkringsförmedlare ska vidare ange om de företräder kunden eller om de agerar på uppdrag av ett försäkringsföretag.

I förhållande till försäkringsförmedlingsdirektivet innebär reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet även att kravet på information om och hantering av intressekonflikter förtydligas samt att kraven för försäkringsdistributörer i större utsträckning liknar de krav som enligt gäller för värdepappersföretag enligt MiFID II. I fråga om ersättning ska försäkringsförmedlare bl.a. precisera om det rör sig om arvodes- eller provisionsfinansiering samt i det senare fallet vilket belopp som provisionen uppgår till (om möjligt). För försäkringsföretag gäller att de ska informera kunden om arten av den ersättning som tas emot av deras anställda för försäkringsavtalet.

Försäkringsdistributionsdirektivets regler om rådgivning och om normer för försäljning som sker utan rådgivning är delvis nya och mer preciserade. Försäkringsdistributörer ska, oberoende av om rådgivning tillhandahålls eller inte, klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd samt ge kunden objektiv och förståelig information om försäkringsprodukten som är anpassad efter typen av kund och produktens komplexitet. I likhet med det som gäller enligt försäkringsförmedlingsdirektivet ska varje avtal som distributören föreslår vara förenligt med kundens krav och behov.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller ett nytt krav vid rådgivning som innebär att distributören är skyldig att tillhandahålla kunden en personlig rekommendation, med en förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar dennes krav och behov. Enligt direktivet ska en försäkringsförmedlare som informerar kunden om att rådgivning sker på basis av en *opartisk och personlig* analys, basera rådgivningen på så många försäkringsavtal på marknaden att en för kunden lämplig lösning

kan rekommenderas (jfr begreppet *opartisk* analys i försäkringsförmedlingsdirektivet).

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller även nya regler om vilka formkrav som ska gälla för informationen. All information, inklusive marknadsföringsmaterial, som försäkringsdistributörer lämnar till kunder eller presumtiva kunder ska vara kostnadsfri, opartisk och inte vilseledande. Marknadsföringsmaterial ska alltid klart och tydligt kunna identifieras som sådant. Direktivet innehåller nya regler som innebär att informationen, under vissa förutsättningar, får lämnas till kunden på ett annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats.

Vid distribution av skadeförsäkringsprodukter ska kunden ges information om försäkringsprodukten i form av ett standardiserat produktfaktablad på papper eller något annat varaktigt medium. Produktfaktabladet ska vara upprättat av utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller nya regler om lämnande av information till anställda som ansluts till vad som i direktivet benämns obligatoriska tjänstepensionssystem. Medlemsstaterna ska i dessa fall säkerställa att viss information tillhandahålls den anställde utan dröjsmål efter anslutningen till det berörda systemet.

Som framgår ovan innehåller direktivet även nya informationskrav vid s.k. korsförsäljning (jfr ovan om regler för verksamheten).

Ytterligare krav för försäkringsbaserade investeringsprodukter

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller även nya, särskilda regler som ska iakttas vid distribution i samband med försäljning av s.k. försäkringsbaserade investeringsprodukter. Med försäkringsbaserade investeringsprodukter avses de försäkringsprodukter som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014 av den 26 november 2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter), i det följande benämnd Priip-förordningen. Enkelt uttryckt avses försäkringsprodukter med investeringsinslag. Enligt direktivet anses dock bl.a. pensionsprodukter inte som försäkringsbaserade investeringsprodukter (se definitionen i artikel 2.1.17). De särskilda reglerna om försäkringsbaserade investeringsprodukter gäller utöver de ovan redovisade reglerna som gäller för distribution av försäkringsprodukter i allmänhet.

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet, som gäller försäkringsförmedlare såväl som försäkringsföretag, överensstämmer i stor utsträckning med reglerna om intressekonflikter och investerarskydd i MiFID II. Bland dessa regler i försäkringsdistributionsdirektivet ingår bl.a. regler som innebär att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag inte får ta emot tredjepartsersättningar som kan försämra kvaliteten på den tjänst som erbjuds. Därtill finns krav på att åtgärder ska vidtas för att förbygga, identifiera och hantera intressekonflikter.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller vidare regler om lämplighets- och passandebedömning och dokumentationsskyldighet samt ett krav på att rapportera på ett tillfredsställande sätt, bl.a. genom regelbundna meddelanden om de tjänster som har utförts – i förekommande fall inklusive kostnader och skälen till att en viss rekommendation har getts.

Tillsyn och ingripanden

I likhet med försäkringsförmedlingsdirektivet innebär försäkringsdistributionsdirektivet att medlemsstaterna är skyldiga att utse behöriga myndigheter för tillstånds- och registreringsförfarandet och tillsyn m.m. Genom försäkringsdistributionsdirektivet preciseras medlemsstaternas skyldighet att lämna viss offentlig information om nationella bestämmelser till skydd för allmänintresset som har betydelse för den som bedriver försäkringsförmedling.

När det gäller tillsynen över försäkringsförmedlare innebär försäkringsdistributionsdirektivet en rad förändringar i förhållande till försäkringsförmedlingsdirektivet. Det införs ett s.k. delat ansvar för tillsynen mellan den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten och den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten när en försäkringsförmedlare har hemvist i en medlemsstat men bedriver verksamhet i en annan medlemsstat. Uppdelningen innebär att den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten ska ansvara för den s.k. uppförandetillsynen när det gäller den verksamhet som förmedlaren bedriver på den statens territorium och att den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten ska ansvara för den s.k. stabilitetstillsynen, dvs. kontrollen över att en försäkringsförmedlare har tillfredsställande kvalitet, styrning och kontroll i sin näringsverksamhet.

I försäkringsdistributionsdirektivet finns även regler om att de behöriga myndigheterna sinsemellan under vissa förutsättningar kan ingå överenskommelser om att en behörig myndighet med avseende på en viss försäkringsförmedlare kan överföra sina befogenheter till en behörig myndighet i en annan medlemsstat. I direktivet ställs det upp krav på att de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna ska samarbeta och utbyta all relevant information, och att de ska samarbeta nära varandra när det gäller sanktioner och andra ingripandeåtgärder.

I direktivet finns även krav på att en behörig myndighet i vissa fall ska informera Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa) om administrativa sanktioner och andra åtgärder.

I förhållande till försäkringsförmedlingsdirektivet innebär försäkringsdistributionsdirektivet att reglerna om administrativa sanktioner och åtgärder utvecklas och preciseras, bl.a. genom att de utsträcks till fysiska personer i ledande ställning i en juridisk person som bedriver försäkringsdistribution och alla andra fysiska eller juridiska personer som enligt nationell rätt är ansvariga för en överträdelse. För det första ska medlemsstaterna se till att sanktioner och andra åtgärder kan vidtas vid en rad nya typer av överträdelser jämfört med det som gäller enligt det nuvarande direktivet – t.ex. när vissa uppföranderegler inte följs. För det andra preciseras att de sanktioner och åtgärder som finns att tillgå ska innefatta åtminstone ett offentligt uttalande, ett föreläggande att upphöra med viss otillåten verksamhet, återkallande av registrering (tillstånd), sanktionsavgifter samt förbud för personer som innehar en ledande ställning att fortsättningsvis verka inom vissa företag. Direktivet innehåller också ett allmänt krav på att de administrativa sanktioner och åtgärder som medlemsstaterna inför ska vara effektiva, proportionella och avskräckande samt att sanktionerna ska tillämpas effektivt.

I direktivet finns även regler om incitament för att uppmuntra anmälningar av överträdelser till tillsynsmyndigheter, bl.a. genom ett krav på

”lämpligt skydd” för anställda som avslöjar överträdelse hos sin arbetsgivare (s.k. visselblåsare). Slutligen finns ett krav på att de behöriga myndigheterna ska tillförsäkras alla nödvändiga befogenheter för att undersöka eventuella överträdelse.

Delegerade akter

I försäkringsdistributionsdirektivet ges kommissionen befogenhet att anta delegerade akter. De akter som kommissionen antar ska komplettera direktivet med detaljerade bestämmelse om produktfaktblad, produkttillsyn och krav på styrning samt informationskrav och uppföranderegler för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. I direktivet anges de närmare villkoren för utövande av delegeringen.

Kommissionen har hittills antagit följande genomförandeaakter och delegerade akter:

- Kommissionen genomförandeförordning (EU) 2017/1469 av den 11 augusti 2017 om ett standardiserat presentationsformat för produktfaktblad för försäkringsprodukter.

- Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2358 av den 21 september 2017 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 vad gäller produkttillsyns- och styrningskrav för försäkringsföretag och försäkringsdistributörer.

- Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 av den 21 september 2017 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 vad gäller informationskrav och uppföranderegler för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Överklagande

Försäkringsdistributionsdirektivet ställer inte upp några nya krav i fråga om överklaganden.

Införlivande

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna sätta i kraft de bestämmelse i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 23 februari 2018 (artikel 42). Det innebär att senast vid den tidpunkten ska direktivet vara genomfört i nationell rätt och försäkringsdistributörer börja tillämpa dessa bestämmelse i lagar och andra författningar.

Den 20 december 2017 beslutade kommissionen ett förslag om ett ändringsdirektiv som innebär att regelverket i försäkringsdistributionsdirektivet i stället ska börja tillämpas den 1 oktober 2018. Europaparlamentet och rådet har kommit överens om att tidpunkten för genomförande ska senareläggas till den 1 juli 2018 och att tidpunkten för när de nya regelverket ska börja tillämpas ska senareläggas till den 1 oktober 2018. Ett ändringsdirektiv med det innehållet har antagits av Europaparlamentet den 1 mars 2018 och av rådet den 8 mars 2018, men det har ännu inte publicerats i Europeiska unionens officiella tidning.

4.4 Från försäkringsförmedlingsdirektivet till försäkringsdistributionsdirektivet

Försäkringsförmedlingsdirektivet

Den EU-rättsakt som för närvarande reglerar försäkringsförmedling, dvs. försäkringsförmedlingsdirektivet, skulle vara genomförd i medlemsstaterna senast den 15 januari 2005.

På engelska benämns försäkringsförmedlingsdirektivet vanligtvis IMD, som är en förkortning av den engelska titeln Insurance Mediation Directive. I försäkringsdistributionsdirektivet anges att försäkringsförmedlingsdirektivet ska upphöra att gälla med verkan fr.o.m. det datum då försäkringsdistributionsdirektivet ska vara genomfört (artikel 44).

Både försäkringsförmedlingsdirektivet och försäkringsdistributionsdirektivet är s.k. minimiharmoniseringsdirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna i nationell rätt får ställa strängare krav på de berörda aktörerna jämfört med dem som anges i direktiven. Sådana ytterligare nationella krav ska motiveras av kundskyddsskäl. Detta har fått till följd att försäkringsförmedlingsdirektivet genomförts på olika sätt i medlemsstaterna. Som exempel kan nämnas att lagen om försäkringsförmedling, som utgör det huvudsakliga införlivandet av direktivet med svensk rätt, i flera avseenden ställer strängare krav på försäkringsförmedlarna än dem i försäkringsförmedlingsdirektivet. I samband med att kommissionen under åren 2005–2008 granskade hur medlemsstaterna hade genomfört det direktivet, stod det enligt kommissionens uppfattning klart att direktivet behövde ses över, i synnerhet för att öka konsumentskyddet vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Kommissionens förslag till ett reviderat försäkringsförmedlingsdirektiv

Den 3 juli 2012 offentliggjorde kommissionen sitt förslag till revidering av försäkringsförmedlingsdirektivet (KOM [2012] 360 final). Det ärendet kom under de inledande förhandlingarna att benämnas IMD II. Förslaget innebar bl.a. att tillämpningsområdet skulle utvidgas till att även omfatta försäkringsföretagens direktförsäljning till kunder. Därtill föreslogs en rad ändringar och tillägg som framför allt syftade till att öka graden av konsumentskydd och marknadsintegration samt att skapa en sund konkurrens på den europeiska försäkringsmarknaden.

I anslutning till kommissionens förslag upprättades i augusti 2012 en faktapromemoria som överlämnades till riksdagen (2011/12:FPM176).

Kommissionens konsumentskyddspaket

Förslaget till det reviderade försäkringsförmedlingsdirektivet ingick i ett konsumentskyddspaket bestående av tre rättsakter (s.k. Consumer Retail Package). Paketet syftade till att stärka konsumentskyddet, harmonisera regleringen och underlätta för gränsöverskridande finansiell verksamhet.

Förutom ändringar i försäkringsförmedlingsdirektivet innehöll paketet även förslag till en förordning om upprättande och tillhandahållande av faktablad för vissa paketerade investeringsprodukter (KOM [2012] 352). Det sistnämnda resulterade senare i Priip-förordningen. Det sistnämnda resulterade senare i Priip-förordningen. Den förordningen syftar till att öka

insynen och öppenheten avseende paketerade investeringsprodukter som erbjuds icke-professionella investerare. Priip-förordningen är tillämplig på vissa typer av paketerade finansiella produkter vars värde baseras på underliggande finansiella produkter. Regelverket avser att bidra till en horisontell och likartad reglering för de aktörer som utvecklar, ger råd om eller säljer paketerade investeringsprodukter. Priip-förordningen började tillämpas den 1 januari 2018. I svensk rätt har det införts kompletterande bestämmelser till förordningen i lagen (2017:317) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om faktablad för Priip-produkter (se prop. 2016/17:78).

Vidare ingick i konsumentskyddspaketet ett förslag till ändringar i direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) (KOM [2012] 350), se vidare Faktapromemoria 2011/12:177 respektive 2011/12:178. Den 23 juni 2014 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/91/EU om ändring av direktiv 2009/65/EG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) när det gäller förvaringsinstitutsfunktioner, ersättningspolicy och sanktioner. Det direktivet brukar benämnas UCITS V-direktivet (eng. Undertakings for Collective Investments in Transferable Securities). UCITS V-direktivet har i svensk rätt genomförts i lagen (2004:46) om värdepappersfonder (se prop. 2015/16:170).

Förhandling med uppehåll

Kommissionens förslag till reviderat försäkringsförmedlingsdirektiv följdes av att förhandlingar inleddes i rådet hösten 2012 under ledning av det cypriotiska EU-ordförandeskapet. En kort tid därefter avstannade emellertid detta arbete, och återupptogs inte förrän hösten 2013 under Litauens EU-ordförandeskap.

Den 5 februari 2014 offentliggjorde Europaparlamentet sitt betänkande (A7-0085/2014) och först den 5 november 2014 offentliggjorde rådet sin s.k. allmänna inriktning (14791/14).

Under våren 2015 skedde s.k. trilog-förhandlingar mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet, varefter politisk enighet kunde uppnås den 30 juni 2015. Den 16 juli 2015 offentliggjordes det överenskomna reviderade försäkringsförmedlingsdirektivet, som då fått det nya namnet försäkringsdistributionsdirektivet (eng. Insurance Distribution Directive, IDD). Det nya namnet syftade till att markera att direktivets räckvidd utökats till att även omfatta den distribution av försäkringar som utförs av försäkrings- och återförsäkringsföretag.

Den 24 november 2015 godkände Europaparlamentet texten i försäkringsdistributionsdirektivet och den 14 december 2015 antog rådet direktivet, varefter det utfärdades den 20 januari 2016. Direktivet publicerades den 2 februari 2016 i Europeiska unionens officiella tidning och trädde i kraft den 23 februari samma år.

Kommissionen har under förhandlingarna och inom ramen för överynen av försäkringsförmedlingsdirektivet, genomfört ett s.k. konsultationsförfarande och även hållit möten med experter från EU:s medlemsstater. Vidare har kommissionen begärt vägledning (eng. call for

advice) om innehållet i översynen från den dåvarande Kommittén för europeiska myndigheter med tillsyn över försäkringar och tjänstepensioner (Ceiops), som 2011 ersattes av Eiopa.

Delegerade akter

Ett viktigt inslag i det nya regelverket utgörs av de genomförandeakter och delegerade akter som kommissionen har befogenhet att anta enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 10.7 andra stycket, 20.9 och 38).

Kommissionens befogenhet att delegerade akter gäller i fråga om reglerna om produkttillsyn och krav på styrning (artikel 25), intressekonflikter (artikel 28), information till kunder (artikel 29) och bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet och rapportering till kunder (artikel 30). I direktivet anges de närmare villkoren för utövande av delegeringen (artikel 39). De tekniska standarderna (genomförandeakter) som kommissionen får anta avser i sin tur anpassning av basbelopp i förhållande till ansvarsförsäkring samt standarder för produktfaktablad för försäkringsprodukter.

Eiopa har utarbetat tekniska förslag avseende delegerade akter samt förslag till tekniska standarder och överlämnat dessa till kommissionen. Eiopa publicerade i april respektive juni 2016 konsultationsdokument och gav berörda parter möjlighet att lämna synpunkter. Eiopa överlämnade den 1 februari 2017 ett slutligt tekniskt förslag avseende delegerade akter och den 7 februari samma år förslag till tekniska standarder avseende produktfaktablad. Kommissionen har därefter antagit genomförandeakter och delegerade akter på dessa områden (se avsnitt 4.3).

4.5 Utredningar och rapporter

Frågan om hur konsumentskyddet kan stärkas på marknaden för finansiell rådgivning och vid försäkringsförmedling har även varit föremål för flera utredningar och studier. Under beredningen av denna lagrådsremiss har även de utredningar och rapporter som beskrivs kortfattat nedan beaktats.

Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling

I departementspromemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22) föreslås ändringar i lagen om försäkringsförmedling. Vissa av förslagen genomför de ändringar i försäkringsförmedlingsdirektivet som anges inom ramen för MiFID II, när det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 91 i MiFID II, som ibland benämns IMD 1,5). Dessa ändringar i försäkringsförmedlingsdirektivet antogs vid en tidpunkt då det framstod som osäkert huruvida kommissionen, Europaparlamentet och rådet skulle kunna nå en överenskommelse om försäkringsdistributionsdirektivets utformning.

I promemorian föreslås en utvidgad lämplighetsprövning av försäkringsförmedlare som ansöker om tillstånd hos eller som redan har tillstånd av Finansinspektionen. För en svensk fysisk person ska det, utöver att uppfylla de krav som nu gäller, krävas att försäkringsförmedlaren även i övrigt är lämplig att utöva verksamheten. För svenska juridiska personer ska det, utöver de krav som nu gäller, krävas att den som ingår i ledningen

eller är ersättare för denne även i övrigt är lämplig att ingå i ledningen. Dessa krav föreslås även gälla för utländska försäkringsförmedlare som hör hemma i ett land som inte ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) när de utövar försäkringsförmedling i Sverige. De nya kraven ska inte gälla för anknutna försäkringsförmedlare. Ett tillstånd att utöva försäkringsförmedling ska återkallas om lämplighetskravet inte längre är uppfyllt.

Promemorian innehåller även ett förslag avseende handläggningen av en begäran om återkallelse av tillstånd att utöva försäkringsförmedling.

I promemorian föreslås dessutom en ändring i lagen om försäkringsförmedling (5 kap. 4 §) som innebär att försäkringsförmedlare som tar emot och vidarebefordrar order avseende vissa fondandelar och tillhandahåller investeringsrådgivning avseende sådana andelar som sidoverksamhet, ska följa även vissa föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Vidare föreslås ett förtydligande av definitionen av försäkringsförmedling och nya allmänna krav dels på försäkringsförmedlares uppträdande, dels avseende förmedlares information till kunder.

Promemorian innehåller även ett förslag om att en försäkringsförmedlare i samband med verksamheten inte får marknadsföra andra finansiella tjänster eller produkter än sådana försäkringar som tillståndet eller registreringen avser samt de tjänster och produkter som kunden kan välja inom försäkringen.

Slutligen föreslås en ny bestämmelse med krav på att försäkringsförmedlare ska hantera intressekonflikter i verksamheten på visst sätt. Enligt bestämmelsen får en försäkringsförmedlare inte ta emot och behålla provision eller annan liknande ersättning från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka att förmedlaren tillvaratar kundens intressen. Vidare ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vad som krävs för att en försäkringsförmedlare ska uppfylla kravet.

Lagändringarna syftar till att stärka skyddet av konsumenter och övriga kunder till försäkringsförmedlare. I promemorian föreslogs att lagändringarna skulle träda i kraft den 1 mars 2015.

Promemorian har remissbehandlats. Remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2014/02191/FMA/FPM).

Förslagen i promemorian har ännu inte föranlett några lagstiftningsåtgärder. I denna lagrådsremiss finns förslag som har sin utgångspunkt i förslagen i den promemorian.

Stärkt konsumentskydd vid finansiell rådgivning

Utredningen om konsumentskydd vid finansiell rådgivning överlämnade den 3 februari 2014 sitt betänkande Det måste gå att lita på konsumentskyddet (SOU 2014:4). I betänkandet görs bedömningen att det bör övervägas att införa en bestämmelse i lagen om försäkringsförmedling avseende intressekonflikter som motsvarar den i lagen om värdepappersmarknaden (samma bet. s. 304). Utredningen redovisar även i övrigt vissa problem som föreligger på bl.a. försäkringsförmedlingsmarknaden, t.ex. när det gäller den obligatoriska ansvarsförsäkringen, gränsdragningen mellan rådgivning och övrig marknadsföring m.m. Utredningens

betänkande innehåller dock inte några författningsförslag avseende lagen om försäkringsförmedling.

Rapporter från Finansinspektionen

Finansinspektionen har vid flera tillfällen påtalat behovet av ökat konsumentskydd på den svenska marknaden för försäkringsförmedling. Finansinspektionen har i en hemställan till Finansdepartementet i oktober 2007 begärt att regeringen bemyndigar inspektionen att meddela föreskrifter om försäkringsförmedlares förmedling av fondandelar och investeringsrådgivning om fondandelar (Fi2007/08401/FMA/FPM). Finansinspektionen har vidare i tillsynsrapporten för 2012 anført att det krävs en översyn av de krav som gäller för tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling (Tillsynsrapport 2012, den 24 maj 2012, dnr 12-5723). Finansinspektionen har även vid flera tillfällen, bl.a. i tillsynsrapporten för 2013, framfört att regeringen bör ta initiativ till en lagändring som begränsar möjligheten för försäkringsförmedlare att ta emot provisioner (Tillsynsrapport 2013, den 28 maj 2013, dnr 13-8362, s. 14–16). Dessa rapporter utgjorde även beredningsunderlag till promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling.

Finansinspektionen har även i rapporten Ett nödvändigt steg för en bättre sparandemarknad (dnr 16-1639), som publicerades 3 februari 2016, framfört argument för ett förbud mot alla provisioner vid investeringsrådgivning, portföljförvaltning och förmedling av livförsäkringar samt redovisat konsekvenser av att införa ett sådant förbud. Konsumentskyddsproblem på marknaden för försäkringsförmedling har även uppmärksamats i Finansinspektionens årliga rapporter om konsumentskyddet på finansmarknaden.

4.6 Kort om behovet av en likartad reglering av finansiell rådgivning

Finansiell rådgivning kan tillhandahållas av banker, försäkringsföretag, förvaltningsbolag, AIF-förvaltare, värdepappersinstitut och försäkringsförmedlare. Det finns inte någon sammanhållen lagstiftning som reglerar dessa aktörer och den rådgivning de utför. Lagstiftningen, som i huvudsak har sin grund i EU-rätten, består i dag av de lagar som innehåller den näringsrättsliga regleringen av de berörda fysiska eller juridiska personerna. I lagen om värdepappersmarknaden regleras investeringsrådgivning som utförs av värdepappersinstitut. Rådgivning som utförs av fondbolag, AIF-förvaltare och försäkringsförmedlare regleras i lagen om värdepappersfonder, lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder respektive lagen om försäkringsförmedling. Samtliga dessa lagar genomför i varierande utsträckning olika EU-direktiv. Därutöver finns bestämmelser i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter (rådgivningslagen).

Försäkringsförmedlare kan som nämns ovan i avsnitt 4.5 i dag utföra viss begränsad investeringsrådgivning när de har tillstånd för sidoverksamhet. I den verksamheten gäller lagen om värdepappersmarknaden i tillämpliga delar. När en försäkringsförmedlare ger råd beträffande

omplaceringar av finansiella instrument inom ramen för en försäkring är både lagen om försäkringsförmedling och rådgivningslagen tillämpliga. När det slutligen gäller försäkringsföretag gäller försäkringsrörelselagen (2010:2043) och rådgivningslagen när ett sådant företag lämnar finansiell rådgivning.

Sammanfattningsvis kan således konstateras att olika regler ska tillämpas för verksamhet som, åtminstone ur kundens perspektiv, är relativt likartad. Det finns därför ett behov av en likartad och överskådlig reglering av rådgivning på finansmarknadsområdet. Utgångspunkten måste vara att det ur ett kundskyddsperspektiv inte ska spela någon roll vilken typ av företag det är som utför rådgivningen eller vilken typ av distributionsmodell som används. Det är samtidigt viktigt att reglerna är proportionerliga och att de beaktar de olikheter som finns när det gäller produkter och marknader.

Under de senaste åren har det genomförts en omfattande reformering av EU-rätten på området. Detta har fått till följd att det för närvarande pågår eller nyligen har pågått arbete med att i svensk rätt genomföra olika EU-direktiv eller göra anpassningar med anledning av EU-förordningar som på olika sätt rör finansmarknadsområdet. Dessa lagstiftningsåtgärder utgör alla ett led i arbetet med att stegvis anpassa de finansiella regelverken mot en likartad reglering för alla aktörer som ger rådgivning på finansmarknadsområdet. I syfte att uppnå en konkurrensneutral marknad för rådgivning på finansmarknadsområdet med ett stärkt skydd för kunden, bör kraven när det gäller rådgivarens kompetens samt reglerna om lämplighetsbedömning, dokumentation och ersättningsystem vara likartade oavsett vilken typ av rådgivning eller produkt som rådgivaren erbjuder. Även regler om intressekonflikter och ersättningar till och från tredjepart samt regler om information och organisation av verksamheten bör harmoniseras så långt som möjligt. En likartad reglering av aktörerna på den finansiella marknaden bör uppnås genom att lämpliga och ändamålsenliga anpassningar görs stegvis i de lagar som reglerar respektive aktör, för att säkerställa att reglerna är anpassade till den näringsrättsliga reglering som gäller för den verksamheten.

Det nya regelverk som följer av försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II innebär i flera avseenden ett förstärkt kundskydd. Med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II har det i lagen om värdepappersmarknaden införts bl.a. ett förbud mot ersättning till och från tredjepart som bör utesluta den typ av ersättningar som inte är i kundens intresse och därmed begränsa de problem med intressekonflikter som har förekommit på den svenska marknaden i samband med bl.a. investeringsrådgivning (se prop. 2016/17:162 s. 413–441). I den lagen har det även införts ett förbud mot att ta emot och behålla ersättning från tredjepart om investeringsrådgivning sker på oberoende grund. För att ytterligare skärpa kundskyddet och minska risken för intressekonflikter vid rådgivning på oberoende grund har det i samma lag införts ett förbud mot att lämna råd om finansiella instrument som är producerade av institutet eller företaget som institutet har nära förbindelser med, vilket går utöver vad som krävs enligt MiFID II (se samma prop. s. 421–432).

I försäkringsdistributionsdirektivet finns nya regler om kundskydd och hantering av intressekonflikter som ska tillämpas vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och som i stort sett motsvarar

reglerna i MiFID II (jfr artiklarna 27–30 i försäkringsdistributionsdirektivet och artiklarna 23–25 i MiFID II). Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet möjliggör bl.a. en reglering av tredjepartersättningar på marknaden för finansiell rådgivning om försäkringsbaserade investeringsprodukter som liknar den som gäller vid investeringsrådgivning enligt MiFID II. Det övergripande syftet med de nya reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet är att så långt som möjligt uppnå likvärdiga konkurrensförhållanden och ett likvärdigt kundskydd i fråga om investeringar som görs direkt i finansiella instrument jämfört med investeringar i livförsäkringar med sparandemoment där försäkringspremierna kan placeras i finansiella instrument.

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter behandlas mer utförligt i avsnitt 11.

4.7 Marknadsbeskrivning

4.7.1 Inledning

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller i jämförelse med försäkringsförmedlingsdirektivet bl.a. nya och utökade regler för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. De utökade reglerna motiveras i direktivet dels med att det är i samband med distribution av dessa försäkringar som de största riskerna för intressekonflikter finns, dels med att försäkringsbaserade investeringsprodukter liknar finansiella instrument och därför bör omfattas av en reglering som är likartad den som gäller för finansiella instrument enligt MiFID II. Regeringen instämmer i det som anges i försäkringsdistributionsdirektivet om att det finns konsumentskyddsrisiker vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. I lagrådsremissen föreslås bl.a. att de regler som enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska gälla för försäkringsbaserade investeringsprodukter också ska gälla vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet (se avsnitt 11.7). Detta motiveras utifrån att försäkringarna är lika till sin konstruktion och att distributionen av dessa försäkringar medför lika konsumentskyddsrisiker. Eftersom det i lagrådsremissen finns förslag som särskilt rör marknaden för livförsäkringar är marknadsbeskrivningen i avsnitt 4.7 i huvudsak inriktad på att beskriva den svenska marknaden för olika former av livförsäkringar med sparmoment (livsparförsäkringar). Denna kategori av försäkringar omfattar försäkringsbaserade investeringsprodukter och de pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Livsparförsäkringarna kan i sin tur fördelas på produktkategorier och skatte-kategorier, där vissa pensionsförsäkringar tillhör olika skatte-kategorier.

4.7.2 Olika aktörer på försäkringsdistributionsområdet

Inledning

I försäkringsdistributionsdirektivet definieras en försäkringsdistributör som försäkringsförmedlare, sidoverksam försäkringsförmedlare eller

försäkringsföretag (artikel 2.1.8). I direktivet definieras en försäkringsförmedlare som varje fysisk eller juridisk person, med undantag för försäkringsföretag eller deras anställda, som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution (artikel 2.1.3). Försäkringsdistributionsdirektivet gäller således, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, även försäkringsföretag.

Antal försäkringsföretag

Enligt Finansinspektionens företagsregister (april 2017), finns det i Sverige 123 rikstäckande försäkringsföretag, varav 9 är fondförsäkringsföretag, 30 övriga livförsäkringsföretag och 84 skadeförsäkringsföretag. Därtill finns det 40 större lokala försäkringsföretag och 21 mindre lokala försäkringsföretag. I Sverige finns också 30 utländska försäkringsföretag, filialer och agenturer registrerade.

Enligt Finansinspektionens företagsregister finns det även 857 utländska skadeförsäkringsföretag med gränsöverskridande verksamhet, och 196 utländska livförsäkringsföretag med gränsöverskridande verksamhet. Därtill finns det en utländsk generalrepresentation.

Försäkringsföretag indelas i livförsäkringsföretag och skadeförsäkringsföretag beroende på vilken slag av verksamhet som företaget bedriver. Med livförsäkringsföretag avses företag som uteslutande eller så gott som uteslutande bedriver en verksamhet som hänförs till livförsäkring (1 kap. 4 § försäkringsrörelselagen).

I slutet av 2016 uppgick värdet på försäkringsföretagens placeringstillgångar till 4 264 miljarder kronor. Av dessa tillgångar stod livförsäkringsföretagen för 88 procent och skadeförsäkringsföretagen för 12 procent. Marknaden är koncentrerad till några större bolag och bolagsgrupper. Inom skadeförsäkring har de fem största försäkringsföretagen/koncernerna 83 procent av marknaden. Inom livförsäkring har de fem största försäkringsföretagen/koncernerna 59 procent av marknaden.

Antal försäkringsförmedlare och andra med tillstånd för försäkringsförmedling

För närvarande har drygt 1 191 svenska fysiska och juridiska personer tillstånd av Finansinspektionen för försäkringsförmedling (uppgift från Bolagsverket i januari 2018). Därtill finns det ett stort antal företag som bedriver försäkringsförmedling men som har annan huvudverksamhet, såsom 13 bankaktiebolag, 10 konsumentkreditinstitut, 4 kreditmarknadsbolag, 3 sparbanker, 9 svenska bankaktiebolag med utländsk filial och 10 svenska kreditmarknadsbolag med utländsk filial. Därtill finns 17 utländska banker, 1 utländskt livförsäkringsföretag, 7 utländska skadeförsäkringsföretag och 17 utländska försäkringsförmedlare med gränsöverskridande verksamhet som inkluderar försäkringsförmedling.

Enligt Finansinspektionen fanns det 2016 nästan lika många juridiska som fysiska personer med tillstånd för försäkringsförmedling. Vanligast är att försäkringsförmedlare har tillstånd att förmedla både liv- och skadeförsäkring (275 fysiska respektive 231 juridiska personer), näst vanligast är tillstånd att förmedla skadeförsäkring (137 fysiska personer respektive 176 juridiska personer), följt av tillstånd att förmedla livförsäkring (89 fysiska personer respektive 186 juridiska personer).

En fysisk eller juridisk person som har tillstånd från Finansinspektionen att förmedla försäkringar och som är registrerad hos Bolagsverket, kan arbeta direkt för ett försäkringsföretag eller biträda en annan försäkringsförmedlare. En särskild grupp av förmedlare är sådana som utövar försäkringsförmedling vid sidan av sin huvudsakliga yrkesverksamhet, t.ex. resebyråer, bilhandlare och radiohandlare. Dessa kan ingå avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter, om dessa produkter utgör ett komplement till varor som leverera eller tjänster som tillhandahålls inom ramen för denna huvudsakliga yrkesverksamhet och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som kan ske till följd av förmedlingen.

En kund kan i sin tur välja att sköta sina kontakter med försäkringsföretaget på egen hand, eller att uppdra åt en försäkringsförmedlare att sköta t.ex. upphandlingen av en försäkring. Ett exempel på det sistnämnda fallet kan vara ett företag som anlitar en försäkringsförmedlare för att upphandla villkor och föreslå försäkringsavtal för de anställdas tjänstepension.

En försäkringsförmedlare är alltså en form av mellanman som kan ha såväl försäkringsgivare som försäkringstagare som uppdragsgivare.

Antal anställda inom försäkringsförmedling

En försäkringsförmedlare ska anmäla sina anställda försäkringsförmedlare till Finansinspektionen. Enligt inspektionens institutsregister uppgår antalet anställda till 3 420. Därtill finns anställda hos en av de största bankerna som även har tillstånd för försäkringsförmedling. Denna bank har ungefär lika många anställda som övriga försäkringsförmedlare har sammanlagt. Övriga storbanker är i stället anknutna försäkringsförmedlare till sina koncerninterna försäkringsbolag samt i förekommande fall till andra bolag.

I antalet anställda ingår också anställda försäkringsförmedlare hos bolag som inte primärt är försäkringsförmedlare. Enligt en genomgång som Finansinspektionen gjorde 2015 av förmedlare med tillstånd att förmedla livförsäkring var det genomsnittliga antalet anställda hos livförsäkringsförmedlare ca fyra medan medianen var en anställd. Åtminstone hälften av dessa förmedlare (exklusive fysiska personer med tillstånd för försäkringsförmedling) har endast en anställd. Det högre genomsnittet förklaras med ett fåtal större aktörer med många anställda.

Anknutna försäkringsförmedlare

Det finns två kategorier anknutna försäkringsförmedlare. Den ena kategorin är en person, fysisk eller juridisk, som förmedlar försäkringsprodukter från bara ett försäkringsföretag eller från flera försäkringsföretag om produkterna inte konkurrerar med varandra. Den andra kategorin är en person, fysisk eller juridisk, som förmedlar konkurrerande försäkringsprodukter vid sidan av en annan huvudsaklig yrkesverksamhet om försäkringarna är ett komplement till varor eller tjänster som förmedlaren tillhandahåller i sin huvudsakliga yrkesverksamhet.

En anknuten försäkringsförmedlare behöver inte ansöka om tillstånd hos Finansinspektionen. I stället ska det försäkringsföretag som förmedlaren är anknuten till anmäla denne för registrering hos Bolagsverket. Innan anmälan får göras, ska försäkringsföretaget kontrollera att förmedlaren

uppfyller de krav som gäller för tillstånd. En anknuten försäkringsförmedlare behöver dock inte ha någon ansvarsförsäkring, eftersom försäkringsföretaget har tagit på sig skadeståndsansvaret för denne.

Enligt Finansinspektionen fanns det 2016 totalt 1 458 anknutna förmedlare till ett eller flera försäkringsföretag. Majoriteten av dessa förmedlar skadeförsäkringar (1 178 stycken). Av förmedlarna var 1 231 anknutna till endast svenska försäkringsföretag, medan 277 av förmedlarna var anknutna till antingen enbart eller också utländska bolag.

Samarbetsorganisationer

Flera av försäkringsförmedlarna tillhör någon av de tre större formaliserade samarbetsorganisationerna som finns på marknaden (se nedan).

Syftet med samarbetsorganisationerna är i huvudsak att uppnå stor-driftsfördelar genom att samarbeta kring funktioner som rör exempelvis digitala system, marknads- och regelanalys och förhandlingar.

Branschorganisationer

Försäkringsföretagens branschorganisation benämns Svensk Försäkring. Den har ett 50-tal försäkringsföretag som medlemmar vilka tillsammans svarar mer än 90 procent av den svenska försäkringsmarknaden.

Svensk Försäkring arbetar för moderna och konkurrenskraftiga spelregler för försäkringsbranschen. Svensk Försäkring arbetar också med att öka kännedomen om privata försäkringars betydelse och om de principer som försäkringar bygger på.

Därtill finns Svenska Försäkringsföreningen (SFF) som är en ideell förening för medlemmar som är intresserade av försäkringsverksamhetens olika områden.

Den största branschorganisationen för försäkringsförmedlare heter Svenska försäkringsförmedlares förening (SFM). Föreningen syftar bl.a. till att underlätta för sina medlemmar att hålla sig uppdaterade om nya regler, kompetensutveckling, koordinera dialog med myndigheter och andra intressenter.

År 2012 bildade SFM InsureSec AB, som är ett institut för självreglering. Försäkringsförmedlarnas självreglering syftar till att komplettera lagar och andra föreskrifter samt tillsyn av försäkringsförmedling. Detta sker i huvudsak genom InsureSecs verksamhet, som består i att ingå avtal med förmedlare om regelefterlevnad, licensiera registrerade förmedlare efter kontroll av lämplighet och kunskaper samt egen kontroll av regelefterlevnad hos de förmedlare som ingått avtal med InsureSec.

För att verkställa självregleringen finns även en fristående disciplinnämnd. Disciplinnämnden ger bl.a. uttalande om god försäkringsförmedlingssed, och gör bedömningar om en registrerad förmedlare har brutit mot InsureSecs regelverk. Därtill kan disciplinnämnden fatta beslut om disciplinåtgärd. De disciplinära åtgärder som nämnden fattar beslut om är erinran, varning eller uteslutning från InsureSec.

Ersättningsmodeller

Ersättningsmodellerna utvecklas över tid och beror på vilken försäkring det är som förmedlas. Nedan redogörs för tre vanliga ersättningsmodeller på marknaden:

1. Försäkringsförmedlaren får betalt av försäkringsföretaget genom olika former av *provision*.
2. Kunden (företaget) tar emot ersättning från försäkringsföretagen till ett klientmedelskonto som i sin tur används för att betala försäkringsförmedlaren.
3. Förmedlaren tar betalt direkt av kunden i form av *arvode*.

Historiskt sett har försäkringsföretagen betalat försäkringsförmedlarna med s.k. up front-provision (förskottsprovision). Up front-provisionen utgör en procentuell andel på första årets premie, vilket sedermera kompletteras av att försäkringsföretagen betalar en lägre ersättning för att förmedlaren fortlöpande sköter kunden – s.k. beståndsersättning. Om arbetstagaren skulle få en löneökning som resulterar i en högre premieinbetalning än tidigare så räknas det som nyförsäljning och genererar förmedlaren en ny up front-provision.

Eftersom försäkringsföretaget betalar största andelen initialt, och får sina intäkter procentuellt eftersom, är det viktigt för dem att kunderna stannar kvar en viss tid. Därför har de ett system där förmedlaren måste betala tillbaka en del av up front-provisionen om kunden väljer att lämna deras produkt.

Enligt en provisionsundersökning som Finansinspektionen gjorde under 2014 fick de två största försäkringsförmedlarna bara 25 procent av sina provisionsintäkter från up front-provisioner. 86 procent av intäkterna kom från provisioner, där majoriteten av provisionsbetalningarna var koncern-interna. Företag som enbart har tillstånd för försäkringsförmedling fick 99 procent av sina intäkter för rådgivning och förmedling i form av provisioner från försäkringsföretag. Två tredjedelar av dessa utgjordes av up front-provisioner.

Försäkringsförmedlare genomför även gemensamma upphandlingar (med ett antal företag) vid tjänstepensionsförsäkringar där de till viss del pressar försäkringsföretagens avgifter till förmån för arbetstagarna som får ta del av planen. Up front-provisioner är inte längre en del av ersättningsmodellen för dessa planer, utan i stället betalar försäkringsföretagen en standardiserad ersättning till förmedlarna på runt 6 procent på varje inbetald premie. Alla försäkringsföretag som vill vara del av försäkringsförmedlarnas plan till gruppen av arbetsgivarna måste betala denna ersättning, oavsett produkt. Trots att försäkringsföretagen betalar lika stor ersättning oavsett produkt finns det ibland ändå incitament för försäkringsförmedlaren att rekommendera vissa produkter framför andra.

En annan ersättningsmodell är att arbetsgivaren disponerar ett s.k. klientmedelskonto som de provisioner förmedlarna får från försäkringsföretagen går till. Försäkringstagaren använder sedan detta konto när den ersätter förmedlaren för de tjänster som förmedlaren utfört åt försäkringstagaren eller dess anställda om försäkringstagaren är ett företag som tillhandahåller tjänstepension. Denna ersättningsmodell har blivit vanligare på senare tid. Den har också medfört att det ligger även i försäkringstagarens (arbetsgivarens) intresse att klientmedelskontot fylls på med pengar, annars riskerar arbetsgivaren att betala ersättningen.

Slutligen finns arvodering direkt från försäkringstagaren/kunden. Om det rör sig om tjänstepensionsförsäkring kan denna modell innebära att försäkringsförmedlaren förhandlar bort provisionen ur de produkter som

försäkringsföretagen tillhandahåller för att ge kunden lägre avgifter. Förmedlaren finansierar inte sina tjänster med provision från försäkringsföretaget utan får i stället betalt genom att arvodera kunden för de tjänster som utförts. Denna ersättningsmodell kallas även äkta arvodering och nettoupphandling, och är relativt ovanlig.

Försäkringsdistribution

Hur försäkringsföretagen väljer att distribuera sina försäkringar är ett beslut som ofta grundar sig på bedömning om vilken modell som är mest lönsam och effektiv för det berörda företaget. Faktorer som kan påverka valet av distributionsmodell är t.ex. försäkringsföretagets geografiska etablering, om företaget är nybildat eller inte, vilken typ av försäkring som ska distribueras samt hur viktigt det är för företaget att ha en egen relation med försäkringstagarna avseende den försäkring som ska distribueras.

I de flesta försäkringsföretag finns det anställda som ansvarar för olika delar i företagets distributionsverksamhet. Det är emellertid vanligt att företagets distribution sker genom anknutna försäkringsförmedlare som inte är anställda av företaget. Därtill kan försäkringsföretaget ingå överenskommelse med försäkringsförmedlare som har tillstånd att förmedla försäkring, i syfte att förmedla företagets försäkringar.

Särskilt om livförsäkringsdistribution

I Sverige distribueras livförsäkringar främst via försäkringsförmedlare och s.k. valcentraler (främst kollektivavtalad tjänstepension). Enligt Svensk Försäkring distribuerades 29 procent av de totala livförsäkringspremierna av försäkringsförmedlare 2016. En procentenhet av dessa 29 procent utgörs av förmedling där försäkringsförmedlaren *inte ersattes* av försäkringsföretaget. Valcentralerna distribuerade 31 procent av premierna och direktdistributionen utan mellanhänder uppgick till 20 procent. Banker och finansiella institutioner stod för 14 procent samt övriga distributionskanaler för 7 procent.

5 Allmänna utgångspunkter

5.1 Inledning

Försäkringsdistributionsdirektivet ersätter försäkringsförmedlingsdirektivet som den EU-rättsliga regleringen avseende distribution av försäkringar.

Försäkringsdistributionsdirektivet syftar till att uppnå en minimigrad av harmonisering avseende nationella bestämmelser när det gäller försäkrings- och återförsäkringsdistribution inom EU (skälen 2 och 3). Direktivet är utformat så att regelverket ska kunna anpassas till eventuella särdrag hos de enskilda medlemsstaternas rättssystem och marknader. Syftet med direktivet är vidare att samordna nationella bestämmelser om tillträde till verksamheter inom försäkrings- och återförsäkringsdistribution.

Genom försäkringsdistributionsdirektivet utökas tillämpningsområdet för den EU-rättsliga regleringen från att enbart gälla för försäkringsförmedlare till att även omfatta försäkringsdistribution som utförs av försäkringsföretag.

5.2 Ett samlat genomförande av försäkringsdistributionsdirektivet i en ny lag

Regeringens förslag: Försäkringsdistributionsdirektivet ska genomföras i svensk rätt genom en ny lag om försäkringsdistribution som ska ersätta lagen om försäkringsförmedling.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Försäkringsjuridiska föreningen* instämmer inte med det som anges i promemorian om att den överlappande reglering som blir aktuell för försäkringsföretagen inte kan medföra problem. Enligt föreningens uppfattning saknas en övertygande analys kring de tillämpningsproblem som dubbelregleringen kan ge upphov till. *Svensk Försäkring* och *Sveriges advokatsamfund* anser att det finns oklarheter när det gäller det inbördes förhållandet mellan olika regler och att det riskerar att bidra till rättsosäkerhet.

Skälen för regeringens förslag

En ny lag eller revidering av befintliga lagar?

I försäkringsdistributionsdirektivet anges att tillämpningen av försäkringsförmedlingsdirektivet har visat att det finns behov av ytterligare preciseringar av regelverket för försäkringsdistribution (skäl 7). Vidare anges att skyddet för konsumenter förutsätter att tillämpningsområdet för regelverket utvidgas till att omfatta all försäljning av försäkringsprodukter. Försäkringsföretag som direktförsäljer försäkringsprodukter bör därför ingå i direktivets tillämpningsområde på liknande grund som försäkringsagenter och försäkringsförmedlare.

I försäkringsdistributionsdirektivet anges även att för att garantera samma nivå av skydd oberoende av den kanal genom vilken kunder köper en försäkringsprodukt, antingen direkt av ett försäkringsföretag eller indirekt av en förmedlare, bör direktivets tillämpningsområde inte bara omfatta försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare utan också andra marknadsaktörer som har försäljning av försäkringsprodukter som sidoverksamhet, såsom resebyråer och biluthyrningsföretag, såvida inte de uppfyller villkoren för att undantas (skäl 8).

Försäkringsdistributionsdirektivet innebär således att tillämpningsområdet utvidgas och att reglerna för verksamheten ändras i förhållande till försäkringsförmedlingsdirektivet.

Inför genomförandet i svensk rätt av försäkringsdistributionsdirektivet bör man därför för det första ta ställning till om direktivet bör genomföras genom

- a) en ny lag om försäkringsdistribution, som har samma tillämpningsområde som försäkringsdistributionsdirektivet,
- b) att lagen om försäkringsförmedling revideras så att dels tillämpningsområdet utvidgas, dels nya och reviderade bestämmelser införs, eller
- c) att lagen om försäkringsförmedling revideras och det införs nya bestämmelser om försäkringsförmedling, samtidigt som försäkringsrörelselagen och försäkringsavtalslagen (2005:104) revideras och det införs nya bestämmelser om försäkringsföretagens distribution av försäkring.

Enligt regeringens uppfattning bör försäkringsdistributionsdirektivet genomföras i svensk rätt genom en ny lag om försäkringsdistribution i enlighet med vad som föreslås i promemorian. Det finns tre huvudsakliga skäl för det.

Det första skälet är att ändringarna i de gemensamma regler som ska gälla på EU-nivå utvidgar tillämpningsområdet för regelverket till att även avse försäkringsföretagens och återförsäkringsföretagens distribution av försäkring. Genom en ny lag om försäkringsdistribution kommer systematiken i den svenska lagstiftningen att överensstämma med den ordning som har valts på EU-nivå, dvs. ett nytt direktiv med regler om försäkringsdistribution i stället för en revidering av både försäkringsförmedlingsdirektivet och Solvens II-direktivet. Genom att regleringen av försäkringsdistribution finns samlad i en enda lag kommer det sannolikt även att underlätta genomförande i svensk rätt av eventuella framtida ändringsdirektiv avseende försäkringsdistributionsdirektivet eller framtida ändringar i den svenska lagstiftningen på området som görs av andra skäl.

Det andra skälet är att vid en revidering av lagen om försäkringsförmedling enligt alternativ b ovan skulle, utöver lagens tillämpningsområde och innehåll, även lagens rubrik behöva ändras för att vara rättvisande. Det skulle i sammantaget medföra att den reviderade lagen i så fall i praktiken blir att betrakta som en ny lag.

Det tredje skälet är att en revidering av befintlig lagstiftning som innebär att försäkringsdistributionsdirektivet genomförs genom ändringar lagen om försäkringsförmedling, försäkringsrörelselagen och försäkringsavtalslagen, så som anges i alternativ c ovan, skulle innebära att det i alla de lagarna införs nya bestämmelser som inte fullt ut passar in i lagarnas struktur och att i princip samma bestämmelser, men riktade till olika subjekt, skulle behöva finnas i flera olika lagar. Det skulle i så fall kunna leda till tolkningsproblem.

Frågan om dubbelreglering

En konsekvens av förslaget att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet i en ny lag är att det därigenom uppstår viss dubbelreglering när det gäller försäkringsföretagens verksamhet i olika avseenden. Dubbelreglering uppkommer i fråga om krav enligt försäkringsrörelselagen när det gäller egenskaper hos bl.a. personer i ledande befattning i ett försäkringsföretag och bestämmelser i samma lag om ingripanden mot försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution. Dubbelreglering uppstår även avseende bestämmelser om försäkringsföretagens informationskyldighet enligt försäkringsrörelselagen och försäkringsavtalslagen.

Försäkringsjuridiska föreningen, Svensk Försäkring och *Sveriges advokatsamfund* framför kritik mot att det enligt förslaget kommer att finnas bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution som helt eller delvis överlappar bestämmelser i försäkringsrörelselagen och försäkringsavtalslagen. Dessa remissinstanser anser främst att det blir ottydligt för försäkringsföretagen vilken bestämmelse som ska anses gälla i dessa fall och vilka sanktioner som kan bli aktuella när någon inte följer en regel som förekommer i mer än en lag. De frågorna behandlas närmare i avsnitten 7, 9, 10 och 12.

Generellt kan här framhållas att den dubbelreglering som uppstår i och med förslaget bl.a. är en följd av ett sammanhållet genomförande i svensk rätt av direktivet i en ny lag om försäkringsdistribution, som ska gälla parallellt med försäkringsrörelselagen. Det innebär emellertid det mest direktivkonforma genomförandet i svensk rätt. På EU-nivå regleras försäkringsrörelse genom Solvens II-direktivet, som har genomförts i svensk rätt genom försäkringsrörelselagen. I samband med utarbetandet och antagandet av försäkringsdistributionsdirektivet föreslogs det inte några ändringar i Solvens II-direktivet för att korrigera för den överlappning som finns mellan dessa två olika EU-rättsliga regelverk. En viss överlappning på nationell nivå mellan det regelverk som gäller för försäkringsdistribution respektive det som gäller för försäkringsrörelse är således konsekvent med den bakomliggande EU-lagstiftningen.

Försäkringsdistributionsdirektivet gäller försäkrings- och återförsäkringsdistribution (artikel 1.1). När det är fråga om sådan verksamhet kommer därför bestämmelserna i den nya lagen om försäkringsdistribution att ha företräde framför annan konkurrerande näringsrättslig lagstiftning. Mot bakgrund av att det finns viss överlappning på EU-nivå i den generella rörelseregleringen för försäkringsföretag i förhållande till regleringen avseende försäkringsdistribution, är det vidare tänkbart att det finns situationer när försäkringsföretag endast omfattas av den allmänna rörelseregleringen utan att samtidigt även omfattas av regleringen avseende försäkringsdistribution.

I förhållande till överlappning avseende bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution och bestämmelser i försäkringsavtalslagen, bör poängteras att medan den nya lagen i huvudsak kommer att ha näringsrättslig verkan, så har bestämmelserna i försäkringsavtalslagen betydelse på ett civilrättsligt plan. De överlappande regler som finns har således olika rättsverkan. Likväl kommer försäkringsföretag som följer bestämmelserna i den nya lagen att kunna förutsätta att ett sådant agerande också är i enlighet med bestämmelserna i försäkringsavtalslagen, i den mån dessa överlappar varandra.

Regeringen anser sammanfattningsvis att försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt genom en ny lag om försäkringsdistribution, som ska ersätta lagen om försäkringsförmedling.

5.3 Val vid genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet

En grundläggande utgångspunkt att beakta vid genomförandet i svensk rätt av försäkringsdistributionsdirektivet är att direktivet är ett s.k. minimi-harmoniseringsdirektiv. I direktivet anges att det har som mål att uppnå en minimigrad av harmonisering och därför inte bör hindra medlemsstaterna från att behålla eller införa strängare bestämmelser för att skydda kunderna, förutsatt att sådana bestämmelser står i överensstämmelse med unionsrätten, inbegripet det direktivet (skäl 3).

I promemorian föreslås att det i svensk rätt ska införas krav som dels går utöver kraven i försäkringsdistributionsdirektivet, dels innebär ny reglering som inte har någon motsvarighet i direktivet. I promemorian föreslås bl.a. utökade krav avseende tredjepartsersättningar, marknadsföring, regler för sidotillstånd och bestämmelser som avser tillsyn över försäkringsförmedlare. Vid genomförandet i svensk rätt av MiFID II infördes regler om provisionsbegränsning som gäller för värdepappersinstitut (prop. 2016/17:162). De reglerna är strängare än dem i MiFID II när det gäller rådgivning på oberoende grund.

Finansinspektionen har i rapporten Ett nödvändigt steg för en bättre sparandemarknad (dnr 16-1639), som publicerades den 3 februari 2016, redovisat argument för varför ett förbud mot tredjepartsersättningar på marknaden skulle bidra till ett stärkt konsumentskydd. Därtill har kraven på försäkringsdistribution, och då ofta kopplat till regler som rör vad som bör anses omfattas av regelverket för försäkringsförmedling, provisionsregler och rådgivning om fonder som är valbara inom premiepensionen på Pensionsmyndighetens fondtorg debatterats och analyserats i såväl akademiska studier som vid hearings och seminarier om försäkringsdistribution.

När det gäller hur en ny lag om försäkringsdistribution bör utformas finns det således anledning ta ställning till om huruvida det finns skäl för att i svensk rätt införa strängare eller andra regler än dem i försäkringsdistributionsdirektivet, och ta ställning till om förslag som lämnats i andra sammanhang som rör försäkringsdistribution är relevanta i detta lagstiftningsärendet.

5.4 Möjligheten att införa strängare regler än dem i direktivet bör utnyttjas i vissa fall

Regeringens bedömning: Möjligheten att i svensk rätt införa strängare regler än dem i försäkringsdistributionsdirektivet bör utnyttjas i vissa fall. Det bör göras proportionerligt och balanserat för att stärka kundskyddet vid finansiell rådgivning, uppnå en konkurrensneutral marknad mellan likartad verksamhet samt för att förbättra förutsättningarna för att bedriva en effektiv tillsyn.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker bedömningen eller har inget att invända mot den. *Kommerskollegium*, *Svensk Försäkring*, *Svenska försäkringsförmedlares förening* (SFM), *ProSkandia* och *Branschorganisationen för privatekonomiska förmedlings- och jämförelsetjänster* anser att det i promemorian saknas en bedömning avseende proportionalitet av de regler som går utöver direktivets krav. Enligt *Svensk Försäkring*, SFM, *ProSkandia* och *Max Mathiessen* framstår det som en naturlig utgångspunkt att först genomföra minimiregleringen och utvärdera effekterna av den grundat på en tids erfarenheter från tillsynen. *Finansbolagens förening* anser att genomförande av ett EU-direktiv i så hög grad som möjligt bör vara konformt med direktivet för att uppnå målet om en konkurrensneutral och effektiv marknad. *Försäkringsjuridiska föreningen* anser att förslagen till strängare reglering än direktivets inte analyserats från ett gränsöverskridande perspektiv. *Sparbankernas Riksförbund* och *SFM* anser att det krävs en djupare konsekvensanalys av effekterna i de delar förslagen går utöver direktivet. *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* anser att det är viktigt att alla aktörer som tillhandahåller investeringsrådgivning omfattas av samma krav. *Sveriges advokatsamfund* anser att det i majoriteten av de fall strängare regler än direktiv föreslås saknas erforderlig analys avseende skälen till det och de legala och marknads-mässiga konsekvenserna.

Skälen för regeringens bedömning

Balanserade lösningar på identifierade problem

Målen för Sveriges finansmarknadspolitik är att säkerställa ett stabilt finansiellt system som präglas av högt förtroende med väl fungerande marknader som tillgodoser hushållens och företagens behov av finansiella tjänster samtidigt som det finns ett högt skydd för konsumenter. Det finansiella systemet ska även bidra till en hållbar utveckling.

I förevarande lagstiftningsärende finns det flera faktorer att beakta som rör såväl marknadens funktionssätt som konsumentskyddet och det gäller att göra en avvägning mellan de olika intressen som ibland ställs mot varandra.

Det kan med andra ord vara svårt att uppnå ett fullgott konsumentskydd utan att påverka marknadens funktionssätt i negativ riktning (t.ex. kan ökade krav på försäkringsdistributörer medföra ökade kostnader och därmed lägre lönsamhet). Å andra sidan bidrar ett starkt konsumentskydd till ett ökat förtroende, vilket i sin tur kan innebära en ökad efterfrågan på försäkringsprodukter och en mer välfungerande marknad.

Övergripande syfte och mål med regleringen

Det nya regelverk som föreslås bör syfta till att skapa de legala förutsättningar som krävs för att uppnå en välfungerande marknad som präglas av ett starkt konsumentskydd. Målet är att uppnå en balanserad och proportionerlig reglering som tar omhand de problem som har identifierats, utan att välfungerande delar av marknaden regleras mer än nödvändigt. Ett ytterligare mål med den nya regleringen bör vara att uppnå en likartad reglering på marknaden för finansiell rådgivning om försäkring och om

finansiella instrument. Det sistnämnda målet bör uppnås genom att regleringen i de olika regelverk som gäller för finansiell rådgivning utformas på ett likartat sätt. Regeringens bedömning avseende en likartad reglering av rådgivning på finansmarknadsområdet och skälen för detta anges närmre i prop. 2016/17:162 (s. 442–450). Syftet med en likartad reglering på detta område är att uppnå en konkurrensneutral marknad för rådgivning på finansmarknadsområdet med ett stärkt skydd för kunden.

Riksdagens tillkännagivande avseende oberoende rådgivning

Riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär skärpta krav för att någon ska få kalla sig oberoende rådgivare vid finansiell rådgivning till konsumenter (bet. 2014/15:CU11, rskr. 2014/15:178). Utskottet anser att det är viktigt att stärka konsumentskyddet vid finansiell rådgivning. En del i detta är att undanröja de intressekonflikter som kan uppkomma eftersom de kan leda till bristande eller undermålig rådgivning till konsumenter.

I denna lagrådsremiss föreslås regler som går utöver försäkringsdistributionsdirektivet avseende bl.a. försäkringsförmedlare som ger råd grundade på en opartisk och personlig analys, genom ett förbud mot att ta emot och behålla tredjepartsersättning och genom förbud mot att ge råd om egna produkter. Därtill föreslås utökade informations- och dokumentationsskyldigheter i enlighet med direktivet som ska underlätta för kunden att göra välinformerade val (se avsnitten 9–11).

Genomförandet i svensk rätt av MiFID II innebär även skärpta regler för den som utför investeringsrådgivning på oberoende grund. Genom de nya bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden som trädde i kraft den 3 januari 2018 (SFS 2017:679) har det införts ett förbud mot att vid sådan rådgivning ta emot och behålla tredjepartsersättningar samt mot att ge råd om egna eller närstående företags produkter (9 kap. 20 §).

Flera förslag i denna lagrådsremiss tar således omhand de problem som civilutskottet anger i sitt tillkännagivande till regeringen. Regeringen anser att tillkännagivandet är slutbehandlat genom de förslag som nu lagts fram.

Minimireglerna i direktivet är bra men inte alltid tillräckliga

Genom försäkringsdistributionsdirektivet införs nya minimikrav på marknaden för försäkringsdistribution inom unionen. Nytt är, som anges i avsnitt 6, att tillämpningsområdet för regelverket utvidgas jämfört med försäkringsförmedlingsdirektivet. Genom att lika eller likartade regler införs för alla distributörer av försäkring blir marknadsvillkoren mer konkurrensneutrala och konsumentskyddet ökar inom unionen.

Samtidigt har det genom MiFID II på unionsnivå även införts reviderade och nya regler för värdepappersinstitut och för investeringsrådgivning om finansiella instrument.

Sammantaget innebär reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II en skärpt reglering avseende såväl försäkringsdistribution som utförande av investeringstjänster och investeringsverksamhet. Regeringen gör trots denna skärpta reglering bedömningen att försäkringsdistributionsdirektivets regler inte i alla delar är tillräckliga för att skapa de förutsättningar som krävs för att uppnå en välfungerande svensk marknad

för försäkringsdistribution, präglad av ett starkt konsumentskydd, med en likartad reglering på marknaden för finansiell rådgivning om försäkringar och om finansiella instrument. I lagrådsremissen finns därför flera förslag som går utöver minimikraven i direktivet, som får anses proportionerliga utifrån särskilda behov på den svenska marknaden. En sådan fråga handlar om skärpta regler för marknadsföring (avsnitt 9.4), ansökan om tillstånd (avsnitt 7), och användning av vissa typer av tredjepartersättningar (avsnitten 9 och 11). Därtill föreslås att flera av reglerna om försäkringsbaserade investeringsprodukter även ska gälla vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet (avsnitt 11.7). Det föreslås även skärpta regler vid egen återkallelse av tillstånd (avsnitt 12.2.5).

Regeringen anser därför, trots det som *Finansbolagens förening*, *Svensk Försäkring*, *SFM*, *ProSkandia* och *Max Mathiessen* anför, att möjligheten att i svensk rätt införa strängare regler än dem i försäkringsdistributionsdirektivet bör utnyttjas för att åtgärda de problem som identifierats på den svenska marknaden. *Försäkringsjuridiska föreningen* anser att förslagen bör analyseras från ett gränsöverskridande perspektiv. Regeringen anser emellertid inte att det är av avgörande betydelse för den svenska marknadens funktion huruvida andra medlemsstater utnyttjar möjligheten att införa strängare regler. Vidare följer det av direktivet att de strängare regler som en medlemsstat har infört för att genomföra direktivet, även ska följas av utländska distributörer som bedriver verksamhet på medlemsstatens territorium. Vad föreningen anför leder således inte till någon annan bedömning i den nu aktuella frågan.

En närmare bedömning och en redovisning av de skäl som gör sig gällande i förhållande till vart och ett av förslagen finns i berörda avsnitt nedan. En konsekvensanalys finns i avsnitt 15.

Särskilt om regler som går utöver direktivet när det gäller försäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet

Enligt regeringens uppfattning är reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet inte tillräckliga för att man fullt ut ska kunna åtgärda de problem som finns när det gäller konsumentskyddet och som är kopplade till den nuvarande provisionsstrukturen på den svenska marknaden för försäkringsdistribution. I lagrådsremissen finns det därför flera förslag till strängare regler när det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar (se avsnitt 11).

Varför är reglerna i direktivet inte tillräckliga?

Finansinspektionen är den myndighet som övervakar företagen på finansmarknaden. Det bör mot den bakgrunden fästas särskild vikt vid de problem som observerats och slutsatser som dragits utifrån inspektionens uppdrag. Finansinspektionen ska enligt förordningen (2009:93) med instruktion för Finansinspektionen (2 §) inom ramen för egna beslut om resursfördelning och planering arbeta för att det finansiella systemet

– är stabilt och präglas av ett högt förtroende med väl fungerande marknader som tillgodoser hushållens och företagens behov av finansiella tjänster, och

– ger ett högt skydd för konsumenterna.

Finansinspektionen anger i rapporten Ett ramverk för konsumentskyddet (FI dnr 17–7487) målet med konsumentskyddet på följande sätt.

Det finansiella systemet, det vill säga finansmarknaden och de finansiella företagen, ska fungera väl och tillgodose de behov som finns. För konsumenterna innebär det att de erbjuds ändamålsenliga och kostnads-effektiva finansiella produkter och tjänster. Det vill säga att produkter och tjänster är anpassade utifrån konsumenters behov och förutsättningar samtidigt som kostnaderna står i proportion till värdet för konsumenterna.

Finansinspektionen har i sin tillsyn under en längre tid konstaterat att det finns betydande konsumentskyddsproblem på den svenska marknaden för försäkringsförmedling, se t.ex. Finansinspektionens rapporter om tillsyn 2010–2013, om konsumentskydd 2007–2009, 2014–2017, Ett nödvändigt steg för en bättre sparandemarknad (FI dnr 16-1639), Försäkringsförmedlare – I gränslandet mellan marknadsföring och förmedling (FI dnr 08-4750) samt Finansinspektionens remissvar när det gäller betänkandet Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2) och departementspromemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22). Dessa rapporter ligger till grund för det som anges i det följande. De grundläggande problemen på den svenska marknaden är framför allt relaterade till de intressekonflikter som uppstår med anledning av att försäkringsförmedlare ofta ersätts av försäkringsföretag genom s.k. tredjepartsersättningar (bl.a. provision). Storleken på ersättningen som försäkringsförmedlarna får skiljer sig mycket åt mellan olika produkter och företag, vilket kan ge förmedlaren ekonomiska incitament att ge råd om och förmedla de produkter som genererar högst ersättning i stället för de produkter som är bäst lämpade utifrån den enskilda kundens krav och behov. Ofta tillhandahåller även försäkringsförmedlaren – och ger råd om – produkter som utvecklats inom det företag som förmedlaren är verksam inom eller anknuten till. I sitt remissvar när det gäller ovan nämnda betänkande anger Finansinspektionen att kunden överlag antas ha ingen eller låg kännedom om de avgifter som är förknippade med de tjänster och produkter som erbjuds. I sin tillsyn har Finansinspektionen uppmärksammat att detta utnyttjas till konsumenternas nackdel, vilket lett till att inspektionen förespråkar ett totalt provisionsförbud.

Finansinspektionen anger bl.a. i rapporten Ett nödvändigt steg för en bättre sparandemarknad (FI dnr 16-1639), att det är mycket svårt att hantera de intressekonflikter som uppstår när rådgivningen inte betalas av kunden, utan av det företag som tagit fram produkten. Den typen av intressekonflikt har utgjort en grundläggande del av i princip alla Finansinspektionens sanktionsärenden med anknytning till rådgivning på senare år. Inspektionen anger vidare att en förutsättning för ett gott kundskydd är tillgång till en oberoende rådgivning som är fri från intressekonflikter.

Finansinspektionen har i sina konsumentskyddsrapporter och tillsynsrapporter under senare år även framhållit att gränsdragningen mellan marknadsföring, rådgivning och försäljning är otydlig, vilket innebär att kunden kan uppfatta försäkringsförmedlarens rådgivning som oberoende och ”gratis”, när den i stället närmast borde liknas vid försäljning som sker

till ett pris. Tredjepartsersättningar försvårar för kunden att förstå vad det totala priset är för en produkt, eftersom de nästan alltid ingår som en del i det kunden sammantaget betalar för produkten. Kunden är sällan införstådd med att förmedlarens intäkter är direkt beroende av kundens val när det gäller försäkringstjänster och produkter. En kund som tror sig vara i en rådgivningssituation, men som egentligen är föremål för försäljning av finansiella tjänster, riskerar att fatta beslut som inte ligger i dennes intresse. Det icke-transparenta förfarandet motverkar rådgivningens grundläggande syfte att hjälpa kunden att överbygga det naturliga informationsunderläget denne har gentemot produktleverantörerna och distributörerna som erbjuder produkterna.

Regeringen anser att en välfungerande rådgivning är nödvändig för att uppnå ett högt kundskydd, vilket ytterligare accentueras i utvecklingen av den snabbt växande floran av svårbedömda och alltmer komplexa försäkringsbaserade investeringsprodukter. Påpekas bör även att många studier visar att många kunder har bristande finansiell kunskap och förmåga att fatta långsiktiga ekonomiska beslut (se t.ex. Finansinspektionens rapport Hälften av konsumenterna saknar grundläggande finanskunskap [FI dnr 15-1579]).

Enligt Finansinspektionens rapport Ett nödvändigt steg för en bättre sparandemarknad (dnr 16-1639) från 2016, kan ersättningen antingen vara en rabatt för förmedlaren gentemot försäkringsföretaget eller som en procentuell del av den placerade summan. Provisionen i sig är dels en engångssumma som förmedlaren får direkt i anslutning till att kunden gör en premieinbetalning, kapitalinsättning eller investering – s.k. up front-provision – och dels en löpande utbetalning. Up front-provisionsdelen beräknas ofta som en procentuell del av det belopp som väljs att placeras i den specifika finansiella produkten; beloppet inkluderar beräknade kommande premieinbetalningar. Förmedlaren blir med andra ord kompenserad för hela löptiden vid tecknandet av produkten, oavsett hur länge kunden i praktiken väljer att behålla den. I regel har dock försäkringsföretaget avtalat med förmedlaren att den senare måste återbetala delar av sin erhållna ersättning om kunden väljer att flytta kapitalet. Den löpande delen av provisionen brukar beräknas antingen på det förvaltade kapitalet (stockersättning eller kapitalersättning) eller utifrån storleken på insättningen (beståndsersättning).

Under 2014 genomförde Finansinspektionen en enkätundersökning kring omfattningen av provisioner och andra avgifter som försäkringsförmedlare och värdepappersbolag erhåller. Försäkringsförmedlarna som deltog i undersökningen utgjorde drygt 80 procent – sett till omsättning – av försäkringsförmedlingsbranschen. Undersökningen visade att företag som enbart har tillstånd för försäkringsförmedling fick 99 procent av sina intäkter från rådgivning och förmedling i form av provisioner från försäkringsföretag. Två tredjedelar av dessa utgjordes av up front-provisioner. För de två största försäkringsförmedlarna var enbart en fjärdedel av provisionerna up front-provision, där provisionernas andel av de totala intäkterna var 86 procent. Majoriteten av provisionsbetalningarna var dock koncerninterna. Nästan all provision baserades på de försäkringar som möjliggjorde val mellan olika finansiella instrument och att 72 procent av provisionsintäkterna kom från distribution av s.k. strukturerade produkter. Strukturerade produkter är finansiella instrument

vars avkastning helt eller delvis är beroende av utvecklingen i flera andra instrument eller tillgångar. Dessa produkter är mer komplexa än andra sparprodukter. Exempel på strukturerade produkter är aktieindexobligation, aktieobligation och råvaruobligation. Ofta finns de största provisionerna i komplicerade produkter med hög risk, vilket gör att rådgivarna har incitament att rekommendera sådana produkter (se t.ex. Finansinspektionens rapport Risker i det finansiella systemet från 2011, konsumentskyddsrapporten från 2016 eller rapporten Ett nödvändigt steg för en bättre sparandemarknad från 2016).

Samma undersökning visade även att majoriteten av värdepappersbolag som också har tillstånd för försäkringsförmedling fick mer än 90 procent av provisionsintäkterna från investeringstjänster och förmedling, varav 65 procent utgjordes av up front-provisioner. Bland värdepappersbolag med tillstånd för försäkringsförmedling kom drygt 50 procent av provisionen från distribution av strukturerade produkter. Sammantaget visar undersökningen enligt regeringens uppfattning att försäkringsförmedlarnas affärsmodeller till stor del möjliggörs av de produktkategorier som genererar högst provision, där en stor del av de totala provisionsintäkterna för försäkringsförmedlare utgörs av up front-provision. Undersökningen visade också att det finns undantag i form av enstaka företag som har valt att inte arbeta med tredjepartsersättningar över huvud taget utan i stället valt att ta betalt direkt från kund. Den stora delen up front-provisioner får enligt regeringens mening anses anmärkningsvärd då Finansinspektionen i sin tillsyn tydligt konstaterat att up front-provisioner skapar incitament att rekommendera kunden att omplacera sina pengar trots att det inte ligger i kundens intresse.

Finansinspektionen redovisar i den ovan angivna rapporten Ett nödvändigt steg för en bättre sparandemarknad, ett hypotetiskt räkneexempel som illustrerar den faktiska kostnaden över tid avseende up front-provision.

För förmedling av försäkringar varierar up front-provisionen mellan 0 procent till 30 procent på det beräknade investerade beloppet. Om up front-provisionen till exempel är 5 procent, vilket alltså är lägre än många företag angett i undersökningen, skulle en fondförsäkring med årspremie på 40 000 kronor och premiebetalningstid på tio år ge 20 000 kronor i direkt ersättning till förmedlaren. Till det läggs sedan en löpande ersättning, vars storlek också varierar beroende på avtalsvillkoren.

Exemplet ovan understryker enligt regeringens uppfattning behovet av ändamålsenlig och kostnadseffektiv rådgivning som hjälper kunderna att fatta rätt beslut. Många kunder har relativt enkla sparbehov och en rådgivare bör därför ofta kunna rekommendera en produkt med låga avgifter framför en produkt med höga avgifter, om båda kan anses lämpliga. Enligt Finansinspektionens erfarenhet förmedlas samma produkter i dag till i princip alla kunder, oavsett kundernas individuella önskemål och behov. Produkterna har snarast det gemensamt att de ger hög ersättning till den aktör som rekommenderat produkten.

Sammantaget anser regeringen att den nuvarande strukturen på den svenska marknaden för rådgivning på försäkringsområdet är skadlig för

kundskyddet, eftersom kunderna riskerar att få onödigt dyra, komplexa eller riskfyllda försäkringsprodukter som inte ligger i linje med deras behov, finansiella kunskap, ekonomiska ställning eller önskan om kostnadseffektivitet. Dessutom urholkar det nuvarande systemet med dess brist på transparens förtroendet för finansiell rådgivning i allmänhet.

Försäkringsbranschen har tagit initiativ till självreglering genom certifieringar och disciplinnämnder för att åtgärda de problem som redovisas ovan, men varken det nuvarande regelverket eller denna självreglering har varit tillräckligt för att komma till rätta med den omfattande förekomsten av intressekonflikter som är en följd av tredjepartsbaserade ersättningssystem; kundskyddet har därför förblivit undermåligt. Den intressekonflikt som tredjepartsersättningar – i synnerhet up front-provisioner – för närvarande medför innebär ett hinder mot att uppnå ett högt kundskydd genom att kundernas behov av ändamålsenliga finansiella tjänster inte kan anses tillgodosett, vilket skadar förtroendet, för det finansiella systemet.

Regeringen anser att reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet bidrar till att skapa en bättre fungerande och mer ändamålsenlig försäkringsdistribution, men att de inte är tillräckliga för att åtgärda vissa av de problem som finns på den svenska marknaden.

Problem med up front-provisioner på den svenska marknaden

På den svenska marknaden för försäkringsdistribution finns det vissa ersättningsmodeller, t.ex. up front-provisioner, som även efter det att försäkringsdistributionsdirektivet har genomförts i svensk rätt skulle kunna riskera att skada kunderna. Regeringen anser därför att det finns skäl för att föreslå proportionerliga åtgärder som innebär att man kan komma till rätta med de problem som i dag finns och som är relaterade till försäkringsdistributörers provisionsstrukturer, särskilt vid användning av up front-provisioner. Förslaget i lagrådsremissen i denna del syftar bl.a. till att reducera incitamenten att teckna försäkringar med höga initiala kostnader och att föreslå omplacering av försäkringspremier i syfte att generera nya intäkter (se avsnitt 11.5.2). Genom att i högre grad tillåta provisioner som utbetalas löpande får distributören ersättning så länge kunden inte avslutar sitt kundförhållande, vilket också skapar incitament för distributören att verka för kundintresset (se avsnitt 11.5.1).

5.5 Följdändringar i andra lagar

Regeringens förslag: Hänvisningar till lagen om försäkringsförmedling ska ersättas med hänvisningar till lagen om försäkringsdistribution.

Uppgifter från Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet ska få behandlas i databasen för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna. Sådana uppgifter och uppgifter som samlats in med stöd av lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag ska få behandlas i databasen endast om de har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Lagar med hänvisningar till lagen om försäkringsförmedling

I gällande rätt finns det hänvisningar till lagen om försäkringsförmedling i flera lagar. Sådana hänvisningar finns i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m., lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet, lagen (1998:620) om belastningsregister, rådgivningslagen, lagen om värdepappersmarknaden, marknadsföringslagen (2008:486), lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna och lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

När det gäller lagen om utländska filialer m.m. (3 §), lagen om valutaväxling och annan finansiell verksamhet (2 §), lagen om belastningsregister (9 §) och marknadsföringslagen (1 §) rör det sig i allt väsentligt bara om hänvisningar till lagen om försäkringsförmedling. I dessa fall saknas anledning att göra någon ändring i sak, varför hänvisningarna bör ersättas med hänvisningar till den nya lagen om försäkringsdistribution och, i förekommande fall, till berörd bestämmelse i den lagen.

Lagen om värdepappersmarknaden

Frågan om ändringar i lagen om värdepappersmarknaden behandlas i avsnitt 7.3.1.

Lagen om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

Enligt lagen om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna (4 §) får uppgifter som har samlats in från Riksbanken och flera olika slag av finansiella företag behandlas i databasen endast om de har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering. Det kravet gäller dock inte för uppgifter som samlats in med stöd lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag eller Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (i det följande benämnd tillsynsförordningen). I sistnämnda fall saknas behov av en sådan begränsning. Skälet för det är att bestämmelserna i tillsynsförordningen redan i sig är utformade så att den för företagen bindande uppgiftsskyldighet som de kan ge upphov till endast kan avse periodisk rapportering (se prop. 2013/14:161 s. 65).

När det gäller uppgifter som samlats in med stöd lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag omfattades även de tidigare av kravet att de ska ha samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering för att de ska få behandlas i databasen (se prop. 2013/14:228 s. 108). Det som anges i den lagen kan dock inte anses ge uttryck för att det endast skulle röra sig om sådan information som samlats

in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering (se samma prop. s. 194–195 och 279). Genom en ändring av numreringen i bestämmelserna i lagen om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna som trädde i kraft den 1 mars 2016 (SFS 2016:65) kom uppgifter som samlats in med stöd av lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag emellertid att inte längre omfattas av nämnda krav. Den ändringen motiveras dock inte i förarbetena (se prop. 2015/16:10). Med hänsyn till det anförda och med beaktande av den aktuella informationens karaktär bör kravet att uppgifterna ska ha samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering för att de ska få behandlas i databasen åter gälla även beträffande lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag.

Enligt lagen (1998:710) med vissa bestämmelser om Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet (10 § första stycket första strecksatsen) ska bestämmelser om lämnande av upplysningar till Finansinspektionen i försäkringsrörelselagen (14 kap. 5 §), i lydelse den 31 december 2015, tillämpas. Det innebär tidigare att uppgifter om Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet fick behandlas i databasen enligt lagen om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna om de samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering. Hänvisningen till försäkringsrörelselagen i den sistnämnda lagen har dock numera ändrats. Den ändringen, som trädde i kraft den 1 januari 2016 (SFS 2015:701), fick till följd att uppgifter om Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet inte längre får behandlas i databasen. Den konsekvensen av lagändringen uppmärksammades inom ramen för ett annat lagstiftningsärende men först efter avslutad remittering. Det finns nu anledning att återställa rättsläget till det som gällde i frågan före den 1 januari 2016. I nämnda lagstiftningsärende föreslogs en ny lag om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet (se prop. 2016/17:76). I den lagen (lagen [2017:230] om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet), som trädde i kraft den 1 maj 2017, anges att Pensionsmyndigheten ska lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin premiepensionsverksamhet som inspektionen begär (6 kap. 2 §). Sådana uppgifter bör få behandlas enligt lagen om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna. De uppgifter som får hämtas in med stöd av lagen om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet är dock inte bara sådana som samlas in genom periodisk rapportering. Kravet att uppgifterna har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering för att de ska få behandlas i databasen bör därför gälla även uppgifter som samlats in med stöd av den lagen.

Lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

I lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (1 kap. 2 §) anges att den gäller för försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling, i fråga om sådan verksamhet rörande livförsäkring, bedriven av andra än anknutna försäkringsförmedlare. Genom den lagen genomförs i svensk rätt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av

terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG (fjärde penningtvättsdirektivet). Det som gäller enligt den lagen i detta avseende motsvarar det som gällde enligt den numera upphävda lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (se prop. 2016/17:173 s. 388–390). Genom den sistnämnda lagen genomfördes tredje penningtvättsdirektivet i svensk rätt (Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism).

När det gäller avgränsningen av tillämpningsområdet för lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism till att endast avse verksamhet rörande livförsäkring saknas anledning att göra annan bedömning än den som gjordes vid införandet av den numera upphävda lagen med samma rubrik (se prop. 2008/09:70 s. 61). Beträffande undantaget för anknutna försäkringsförmedlare krävs emellertid en anpassning utifrån förslagen i denna lagrådsremiss om uppdelning av försäkringsförmedlare, som huvudsakligen föranleds av att försäkringsdistributionsdirektivet till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet inte innehåller någon definition av anknutna försäkringsförmedlare (se avsnitten 7.1.4–7.1.6). Undantaget för anknutna försäkringsförmedlare följer av fjärde penningtvättsdirektivet (se artikel 2 och definitionen av finansiellt institut i artikel 3.2 e i fjärde penningtvättsdirektivet och jfr samma artiklar i tredje penningtvättsdirektivet) och bärs upp av principen om att ett försäkringsföretag tar det fulla ansvaret för anknutna försäkringsförmedlare (jfr samma prop.). Avgörande synes alltså vara att någon annan svarar för efterlevnaden av bl.a. penningtvättslagstiftningen i försäkringsförmedlaren ställe. Det finns anledning att ansluta sig till detta synsätt. Enligt den ordning som föreslås i lagrådsremissen kommer samtliga försäkringsförmedlare som inte agerar på någon annans ansvar i någon form att behöva tillstånd för försäkringsförmedling. Det är därför lämpligt att lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism gäller för samtliga försäkringsförmedlare som har tillstånd och som bedriver verksamhet som avser livförsäkring.

6 Tillämpningsområde

6.1 Inledning

I avsnitt 6 behandlas vilken verksamhet som utgör försäkringsdistribution och vilka aktörer som omfattas av det nya regelverket. Inledningsvis ges en huvudsaklig bakgrund samt en redogörelse för vissa allmänna frågor och några klagöranden (avsnitt 6.2). Därefter behandlas frågan om hur försäkringsdistribution förhåller sig till investeringstjänster enligt lagen om värdepappersmarknaden (avsnitt 6.3). Slutligen behandlas frågan om vilka regler försäkringsdistributörer ska följa när de utför finansiell rådgivning (avsnitt 6.4).

6.2 Allmänt om tillämpningsområdet

6.2.1 Gällande rätt

Försäkringsförmedlares verksamhet regleras i dag i lagen om försäkringsförmedling. Genom den lagen genomförs i huvudsak försäkringsförmedlingsdirektivet i svensk rätt.

Tillämpningsområdet för försäkringsförmedlingsdirektivet omfattar inledande och bedrivande av försäkringsförmedling. Med det avses verksamhet som består i att lägga fram, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal, eller att ingå sådana avtal, eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal, särskilt vid skada (artikel 2.3). Försäkringsförmedlare är varje fysisk eller juridisk person som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsförmedling (artikel 2.5).

En i huvudsak motsvarande definition av försäkringsförmedling finns i lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 1 §). I förarbetena till den lagen anges att det centrala momentet i begreppet försäkringsförmedling är möjligheten att påverka kundens försäkringsskydd (prop. 2004/05:133 s. 144). Vidare anges att begreppet bör tolkas i ljuset av syftet med regleringen, dvs. att ställa upp särskilda yrkeskrav för aktörer som spelar en central roll vid köp och försäljning av försäkringar.

Varken lagen om försäkringsförmedling eller försäkringsförmedlingsdirektivet är tillämpligt på försäkringsföretagens direktförsäljning av försäkringar till kunder (1 kap. 7 § respektive artikel 2.3 andra stycket).

6.2.2 Tillämpningsområdet för den nya lagen om försäkringsdistribution

Regeringens förslag: Med försäkringsdistribution ska i den nya lagen om försäkringsdistribution avses verksamhet som består i att ge råd om eller föreslå försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete innan försäkringsavtal ingås, att ingå försäkringsavtal eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal.

Med försäkringsdistribution ska inte avses verksamhet som bara består i att hänvisa någon till en försäkringsdistributör eller en försäkringsdistributör till en presumtiv kund, lämna allmän information om försäkring till någon eller att inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enskilda fall lämna information eller ge råd om försäkring. Med försäkringsdistribution ska inte heller avses att yrkesmässigt handlägga, värdera eller reglera försäkringsfall.

Den nya lagen ska inte tillämpas på sidoverksamma försäkringsförmedlare när de distribuerar försäkringar som kompletterar en vara eller tjänst om förutsättningarna angående försäkringsskyddets omfattning och premiens storlek är uppfyllda. Den försäkringsdistributör som engagerar en sådan försäkringsförmedlare ska dock säkerställa att den undantagna verksamheten uppfyller vissa grundläggande krav samt att kunden får viss information.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Enligt promemorians förslag ska dock ingående av försäkringsavtal utgöra försäkringsdistribution när det görs för annans räkning. Enligt promemorian ska verksamhet som består av att handlägga, värdera eller reglera försäkringsfall inte anses som försäkringsdistribution endast när den verksamheten inte utförs tillsammans med annan verksamhet. Undantaget för verksamhet om består i att inom ramen för en annan yrkesverksamhet lämna information eller ge råd om försäkring ska enligt promemorian gälla endast när det sker i enstaka fall.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Stockholm* önskar ett förtydligande när det gäller tillämpningsområdet. *Försäkringsjuridiska föreningen* konstaterar det inte föreslås någon definition av försäkringsavtal och anser att det skulle gagna tillämpningen av den nya lagen om det införts en sådan definition. *Sparbankernas Riksförbund* och *Sveriges advokatsamfund* noterar att enligt förslaget ska det nuvarande kravet på yrkesmässighet i definitionen av försäkringsförmedling inte gälla i förhållande till definitionen av försäkringsdistribution enligt den nya lagen. De båda remissinstanserna anser att detta kan komma att medföra att även en person som vid något enstaka tillfälle utför en förmedlingsaktivitet mot ersättning kommer att omfattas av den nya lagen. Advokatsamfundet anser, med beaktande av skälen till direktivet, att det är tydligt att det för tillståndsplikt ska handla om förmedlingsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt.

AFA Försäkring önskar att det förtydligas vad som avses med verksamhet som består i att utföra annat förberedande arbete och att bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal. *Advokatsamfundet* ställer sig frågande till bedömningen i promemorian att det nya regelverket innebär att utrymmet för att t.ex. marknadsföra försäkringsprodukter och produkter med klar anknytning till försäkringsavtal, även fortsättningsvis torde anses vara mycket begränsat. Advokatsamfundet framhåller att marknadsföring normalt sett inte utgör tillståndspliktig verksamhet. *Svensk Försäkring* anser att definitionen av försäkringsdistribution är alltför vid och svårtolkad och ifrågasätter det lämpliga i att införa en sådan definition. Enligt Svensk Försäkrings uppfattning kan det inte anses som försäkringsdistribution när ett försäkringsföretag endast tillser att företagets skyldigheter gentemot kunden fullgörs i enlighet med ett ingånget försäkringsavtal. Svensk Försäkring och *Försäkringsjuridiska föreningen* påpekar att definitionen av försäkringsdistribution avviker från definitionen i direktivet genom inskränkningen till verksamhet som innebär att ”*för annans räkning ingå försäkringsavtal*”. Försäkringsjuridiska föreningen anser att den skillnaden inte är övervägd och efterfrågar en motivering. Svensk Försäkring tolkar det som att avsikten med förslaget är att det inte ska anses som försäkringsdistribution när ett försäkringsföretag ingår ett försäkringsavtal. Svensk Försäkring anser att det bör förtydligas vad som gäller enligt den nya lagen när försäkringsföretag både själva distribuerar sina försäkringar och dessutom distribuerar produkter genom försäkringsförmedlare. Svensk Försäkring påpekar att ett försäkringsföretag enligt ordalydelsen i förslaget är en försäkringsdistributör, oavsett om företaget distribuerar sina försäkringar på egen hand till kunderna eller inte. Svensk Försäkring påpekar även att i förslaget används termen försäkringsdistributör i vissa fall även när

avsikten synes vara att det är bestämmelser som bara ska träffa försäkringsföretag när de faktiskt bedriver försäkringsdistribution. Enligt Svensk Försäkring bör det därför förtydligas i vilken utsträckning bestämmelser som gäller för försäkringsdistributörer, även gäller när försäkringsföretag inte bedriver direktförsäljning. Svensk Försäkring önskar därutöver ett förtydligande ur ett skadeförsäkringsperspektiv när det gäller definitionen av rådgivning. Svensk Försäkring ifrågasätter den bedömning som görs i promemorian när det gäller rådgivning och situationen när en försäkringsdistributör samlat en grupp människor t.ex. i samma ålder och önskar att det förtydligas vad syftet är med det exemplet. *Svenska försäkringsförmedlares förening* (SFM) framhåller att tolkningen av begreppen råd och rådgivning är särskilt komplicerad och föreslår att det i den nya lagen tas in en definition avseende råd om försäkringsavtal. *Sveriges advokatsamfund* förordar att tillämpningsområdet för den nya lagen formuleras om för att närmare ansluta till den definition av försäkringsdistribution som finns i direktivet.

Svensk Försäkring noterar att det i promemorian framgår att möjligheten för gruppföreträdare att inom ett visst utrymme fullgöra uppgifter, utan att det betraktas som försäkringsdistribution, endast gäller om gruppföreträdaren har intressegemenskap med medlemmarna. Svensk Försäkring anser att frågan om intressegemenskap inte bör vara avgörande för frågan om gruppföreträdarens medverkan ska anses utgöra försäkringsdistribution. Avgörande för frågan om gruppföreträdarens medverkan utgör försäkringsdistribution måste i stället vara den administration som gruppföreträdaren rent faktiskt utför.

Svenskt Näringsliv påpekar att när distributionen gäller kollektivavtalsgrundade försäkringar är fler parter inblandade än annars på försäkringsmarknaden och anser att detta innebär att det uppstår problem att tillämpa förslaget på sådana försäkringar. Svenskt Näringsliv konstaterar vidare att en ny svensk tjänstepensionsrörelselag, som bygger på EU:s nya tjänstepensionsdirektiv, ska genomföras i svensk rätt inom en inte alltför avlägsen framtid. Svenskt Näringsliv anser därför att det är rimligt att i stället utforma dessa regler i samband med genomförandet av det direktivet. *Försäkringsjuridiska föreningen*, *Advokatsamfundet*, *Svensk Försäkring* och *SFM* påpekar att flera administrationsbolag inom den kollektivavtalade tjänstepensionsförsäkringen (valcentraler) i dag har tillstånd att bedriva försäkringsförmedling. *Advokatfirma Dahlgren & Partners* framhåller att flera administrationsbolag i dag ingår försäkringsavtal för annans räkning. Vidare hanterar de även andra sysslor som typiskt sett hanteras av försäkringsförmedlare och försäkringsföretag. Den verksamhet de bedriver utgör enligt advokatfirmans uppfattning försäkringsdistribution enligt förslaget och verksamheten undantas inte heller uttryckligen. Enligt advokatfirman vore det att föredra om ett ställningstagande kunde komma till uttryck i lagtexten. *Landsorganisationen i Sverige* (LO) anser att det bör förtydligas att alla typer av kollektivavtalade riskförsäkringar ingår i den verksamhet administrationsbolagen bedriver och som normalt inte bör anses utgöra försäkringsdistribution. *Svenskt Näringsliv* framhåller att exempelvis försäkringsvillkoren för kollektivavtalade försäkringar bestäms av arbetsmarknadens parter och inte av försäkringsgivarna. Den modell för kollektivavtalsgrundade försäkringar som regleras genom kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter

fungerar enligt Svenskt Näringsliv väl ur både försäkringstagarnas och de försäkrades perspektiv och kundskyddet är således väl omhändertaget. Svenskt Näringsliv och *Fora* tolkar det som anges i promemorian som att administrationsbolagens verksamhet normalt sett inte är att anse som tillståndspliktig försäkringsdistribution, men anser att detta behöver förtydligas genom ett uttryckligt undantag i den nya lagen. *Fora* anser att det är viktigt att det också klargörs att motsvarande krav som de som föreslås för försäkringsdistributörer inte ska gälla för de försäkringsföretag som tillhandahåller de nu aktuella produkterna via administrationsbolagen.

Finansbolagens förening önskar ett förtydligande när det gäller den nya lagens tillämpningsområde i förhållande till företag som bedriver annan verksamhet än försäkringsdistribution. *Kammarrätten i Stockholm* önskar ett förtydligande när det gäller det undantag som gäller för den som endast hänvisar någon till ett försäkringsföretag eller till en försäkringsförmedlare. *Svensk Försäkring* önskar förtydliganden när det gäller den nya lagens tillämpningsområde och eventuella undantag som är tillämpliga i de fall en aktör som bedriver annan verksamhet än försäkringsdistribution ansluter en kund till en försäkring genom ett it-system.

AFA Försäkring och *Advokatsamfundet* påpekar att yrkesmässig handläggning av ett försäkringsföretags skador samt värdering och reglering av skador inte omfattas av begreppet försäkringsdistribution enligt försäkringsdistributionsdirektivet. De båda remissinstanserna ifrågasätter att förslaget trots detta innebär att skadereglering utgör en del av försäkringsrörelsen och som sådan ska anses omfattas av försäkringsföretagets försäkringsdistribution.

Konsumentverket anser att riskerna bör övervägas med att vissa aktörer och försäkringsprodukter kommer att undantas från den nya lagens tillämpningsområde. Detta gäller enligt Konsumentverket särskilt i förhållande till sidoverksamma försäkringsförmedlare och de tröskelvärden som föreslås när det gäller vissa försäkringar som kompletterar produkter och tjänster. Konsumentverket ifrågasätter vidare slutsatsen att aktörer som tillhandahåller sedvanliga sökmotorer på internet ska betraktas som försäkringsdistributörer i vissa fall och önskar ett klagörande. Myndigheten önskar även klagöranden kring frågor om bl.a. informationsbroschyrer om försäkringar och att vissa bilhandlare aktivt bistår i att försäkringar tecknas medan andra enbart tillhandahåller information. *Svenska resebyrå- och arrangörsföreningen* påpekar att distributionen av många reseförsäkringar inte kommer att omfattas av undantaget för sidoverksamma försäkringsförmedlares distribution av kompletterande försäkringar. Föreningen framhåller att en regel som innebär att även distribution av reserelaterade försäkringar vars premie överstiger tröskelvärdena undantas inte skulle medföra någon nackdel för kunderna.

Försäkringsjuridiska föreningen och *Svensk Försäkring* konstaterar att det inte föreslås någon definition av vad som avses med försäkringsföretag i den nya lagen trots att det finns en sådan definition i försäkringsdistributionsdirektivet.

Svensk Försäkring anser att definitionen av pensionsförsäkring inte även kan anses omfatta direkt pension. *SFM* anser att det kommer att skapa stor osäkerhet om det i den nya lagen finns en definition av pensionsförsäkring

som inte överensstämmer med definitionen i inkomstskattelagen. Definitionen av skadeförsäkring behöver enligt SFM även kompletteras med en förklaring om att med det avses försäkringar som tillhandahålls av skadeförsäkringsföretag, inklusive s.k. korta sjuk- och olycksfallsförsäkringar som skadeförsäkringsföretag och livförsäkringsföretag i förekommande fall har tillstånd för.

Advokatfirma Dahlgren & Partners anser att det är otydligt om det i förslaget avses en "icke-professionell kund", en "professionell kund" eller båda när det anges "kund" och önskar ett förtydligande av vad som avses. Förtydligandet bör även omfatta användningen av begreppet kund i fråga om distribution av tjänstepensionsförsäkring.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Försäkringsdistributionsdirektivets tillämpningsområde omfattar inledande och bedrivande av försäkrings- och återförsäkringsdistribution (artikel 1.1). Det som anges i det följande om försäkringsdistribution gäller även distribution av återförsäkring, om inte annat anges.

När det gäller tillämpningsområdet finns det många likheter mellan försäkringsdistributionsdirektivet och försäkringsförmedlingsdirektivet, men även väsentliga skillnader. Den enskilt mest betydande skillnaden är att även försäkringsföretagens distribution av försäkringar omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet. Skälet för att försäkringsföretagens verksamhet omfattas är enligt det som anges i direktivet att konsumenter bör erhålla samma skyddsnivå oberoende av vilken distributionskanal som försäkringen tillhandahållits genom (skälen 6 och 7). För att garantera en och samma skyddsnivå bör lika villkor tillämpas för alla försäkringsdistributörer.

I försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 2.1.1) definieras *försäkringsdistribution* som

verksamhet som består i att ge råd om, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal, att ingå sådana avtal eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada, inbegripet tillhandahållande av information om ett eller flera försäkringsavtal i enlighet med kriterier som kunder väljer via en webbplats eller andra medier samt sammanställande av en rangordningslista med försäkringsprodukter, inklusive pris- och produktjämförelser, eller rabatter på försäkringsavtalspremier, när kunden direkt eller indirekt kan ingå ett försäkringsavtal med hjälp av en webbplats eller andra medier.

I direktivet finns också en definition av *försäkringsdistributör*. En försäkringsdistributör är varje försäkringsförmedlare, försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet eller försäkringsföretag (artikel 2.1.8). Vidare definieras även respektive underkategori av försäkringsdistributör var för sig i direktivet (artikel 2.1.3–2.1.7). Reglerna i direktivet är till viss del anpassade efter olika typer av försäkringsdistributörers verksamhet. I de delar reglerna är likalydande ska tillämpningen av dem i enskilda fall även ibland anpassas i förhållande till den aktuella tjänsten, försäkringsprodukten och kunden.

Liksom i försäkringsförmedlingsdirektivet undantas i försäkringsdistributionsdirektivet viss verksamhet från direktivets tillämpningsområde. Som försäkringsdistribution ska t.ex. inte anses att inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enskilda fall tillhandahålla information om försäkring, förutsatt att denna verksamhet inte syftar till att bistå kunden med att ingå eller fullgöra ett försäkringsavtal (artikel 2.2 a). Inte heller yrkesmässig handläggning av ett försäkringsföretags skador samt värdering och reglering av skador anses utgöra försäkringsdistribution enligt direktivet (artikel 2.2 b).

Vid sidan av dessa undantag finns det även en annan begränsning av direktivets tillämpningsområde. Denna begränsning gäller i förhållande till försäkringsförmedlars distribution av vissa försäkringar och risker, om den utförs vid sidan av en huvudsaklig yrkesverksamhet, under förutsättning att den bl.a. kompletterar en vara eller en tjänst och försäkringspremien inte överstiger i direktivet angivna belopp (artikel 1.3).

Genomförande i svensk rätt

Utgångspunkt

Tillämpningsområdet för den nya lagen om försäkringsdistribution bör bestämmas med utgångspunkt i den definition av försäkringsdistribution som finns i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 2.1.1). *Svensk Försäkring* ifrågasätter lämpligheten av att ha en sådan definition med hänvisning till att den är alltför vid och svårtolkad. Regeringen konstaterar att den vida definitionen av försäkringsdistribution i direktivet är resultatet av ett medvetet val av Europaparlamentet och rådet. Det kan vidare konstateras att alternativen vid genomförandet i svensk rätt står mellan att införa en definition som till sin lydelse i huvudsak överensstämmer med den i direktivet eller att införa en definition med en annan lydelse, med målsättningen att den definitionen på ett tydligare sätt kan ange tillämpningsområdet för den nya lagen. När det gäller det senare alternativet bör det beaktas att begreppet försäkringsdistribution ska innefatta verksamheter som bedrivs på olika sätt och av aktörer med olika affärsmodeller. Det torde därför vara svårt att utforma en definition som på ett precist sätt avgränsar tillämpningsområdet och som dessutom i sak överensstämmer med den i direktivet. Enligt regeringens uppfattning framstår det därför som oundvikligt att tillämpningsområdet för direktivet, och därmed den nya lagen, kommer att bli föremål för tolkningsfrågor, oavsett vilket val som görs när det gäller definitionen. Det bör i det avseendet beaktas att den rättsbildning som har utvecklats under många års tid när det gäller tillämpningsområdet för det nuvarande regelverket för försäkringsförmedling, även torde gagna tolkningen av tillämpningsområdet för det nya regelverket för försäkringsdistribution. När det sedan gäller förutsättningarna för gränsöverskridande försäkringsdistribution får det anses vara till fördel om definitionen av försäkringsdistribution i den nya lagen i hög grad överensstämmer med den i direktivet. Mot bakgrund av det anförda gör regeringen sammanfattningsvis bedömningen att det är mer lämpligt att definitionen av försäkringsdistribution i den nya lagen i allt väsentligt utformas på samma sätt som i direktivet. Även de undantag som anges i direktivet bör komma till uttryck i lagen (artiklarna 1.3 och 2.2).

Det anförda innebär i huvudsak att bestämmelserna om tillämpningsområde i lagen om försäkringsförmedling bör föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution. Bestämmelserna bör dock justeras med hänsyn till de skillnader som föreligger mellan försäkringsdistributionsdirektivet och försäkringsförmedlingsdirektivet. För att uppfylla minimikraven i försäkringsdistributionsdirektivet bör tillämpningsområdet för den nya lagen även omfatta försäkringsföretagens distribution av försäkringar. Detta är viktigt för att säkerställa att konsumenter inte tecknar olämpliga försäkringar och att de får samma skydd oberoende av vilken distributionskanal som en försäkring tillhandahållits genom.

Försäkringsdistributionsdirektivets mycket vida definition av försäkringsdistribution, tillsammans med de undantag och andra begränsningar som också finns i direktivet, väcker motsvarande frågor som vid genomförandet i svensk rätt av försäkringsförmedlingsdirektivet när det gäller vilka typer av verksamheter och tillhandahållare som omfattas samt vilka omständigheter som har betydelse vid bedömningen. De överväganden och ställningstaganden som har gjorts i tidigare lagstiftningsärenden när det gäller begreppet försäkringsförmedling är i huvudsak relevanta även i förevarande lagstiftningsärende (se prop. 2004/05:133 s. 45–54). Som anges ovan torde de rättskällor som förekommer i anslutning till den nuvarande lagstiftningen på området således kunna ge viss vägledning även när det gäller den nya lagen.

Förslaget i denna lagrådsremiss innebär att när försäkringsdistributionsdirektivet genomförs i svensk rätt införs begreppet försäkringsdistribution i den nya lagen, vilket alltså också omfattar försäkringsföretagens direktförsäljning till kunder. Det är därför motiverat att nedan redovisa en övergripande bedömning av de frågor som nämns ovan. Någon fullständig redogörelse är det dock inte möjlig att lämna i det avseendet. Den närmare gränsdragningen kring tillämpningsområdet i enskilda fall är ytterst en fråga för rättstillämpningen.

Allmänt om definitionen av försäkringsdistribution och försäkringsdistributör

En ren bokstavstolkning av definitionen i försäkringsdistributionsdirektivet ger närmast intryck av att all verksamhet som på något sätt har anknytning till ett försäkringsavtal utgör försäkringsdistribution (jfr definitionen av försäkringsförmedling i artikel 2.3 i försäkringsförmedlingsdirektivet och prop. 2004/05:133 s. 47 f.). Mot bakgrund av direktivets innehåll i övrigt bör det dock understrykas att en sådan strikt tolkning varken framstår som riktig eller rimlig. Begreppet försäkringsdistribution bör i stället tolkas i ljuset av det grundläggande syftet med direktivet, dvs. att ställa upp höga krav på yrkeskvalifikationer för sådana aktörer som spelar en central roll vid köp och försäljning av försäkringar. Detta gäller i samtliga stadier avseende omsättningen av försäkringar.

Med en sådan utgångspunkt kan det inledningsvis konstateras att ett försäkringsföretag utgör en försäkringsdistributör och att sådana företag i hög grad ägnar sig åt försäkringsdistribution vid omsättningen av försäkringar till kunder. Vidare får de som uppträder som mellanmän i förhållandet mellan försäkringsföretag och försäkringstagare typiskt sett anses som försäkringsförmedlare som ägnar sig åt försäkringsdistribution

(jfr skäl 11 till försäkringsdistributionsdirektivet). Det innefattar bl.a. de aktörer som mot ersättning hjälper potentiella försäkringstagare och försäkrade med att välja, anordna, ingå eller vidmakthålla ett försäkringsskydd, eller biträder försäkringstagare vid försäkringsfall. En annan yrkesgrupp som på motsvarande sätt tydligt faller inom tillämpningsområdet är de som bistår försäkringsföretag i deras försäljningsverksamhet. Även sådan agenturverksamhet som utförs av den som utvecklar försäkringsprodukter och samarbetar med försäkringsföretag genom att placera risker hos dessa faller inom tillämpningsområdet.

Den gemensamma nämnaren för den typ av verksamheter som beskrivs ovan är att de får anses spela en central roll vid köp och försäljning av försäkringar samt ha möjlighet att direkt påverka kundernas försäkringsskydd. Den grundläggande tanken bakom direktivet och därmed även den nya lagen om försäkringsdistribution är att sådan verksamhet även fortsättningsvis endast bör bedrivas av personer som uppfyller tydliga krav när det gäller försäkringsdistribution samt kunskap och kompetens. De bör också ha en skyldighet att ge kunden adekvata råd och tillhandahålla kunden nödvändig information.

Föremålet för distributionen ska vara ett försäkringsavtal

Av definitionen av försäkringsdistribution i försäkringsdistributionsdirektivet följer det att föremålet för distributionen ska vara ett försäkringsavtal (artikel 2.1.1). *Försäkringsjuridiska föreningen* efterfrågar en uttrycklig definition av försäkringsavtal i den nya lagen. Regeringen konstaterar att det i dag inte finns någon definition av vad som avses med försäkringsavtal i någon av de svenska författningarna på försäkringsområdet. Inte heller i direktivet eller någon annan EU-rättsakt på området finns det en definition av försäkringsavtal. Det kan därmed ifrågasättas om det skulle gagna rättstillämpningen om det infördes en definition av försäkringsavtal i den nya lagen. Det är inte heller självklart vilken betydelse en sådan definition skulle få för tillämpningen av andra författningar på försäkringsområdet än den nya lagen. Följderna av detta är därmed i sin tur svåra att förutse. Mot denna bakgrund gör regeringen bedömningen att det inte bör införas någon definition av försäkringsavtal i den nya lagen. Med försäkringsavtal bör emellertid i den nya lagens mening i huvudsak avses ett avtal om försäkring som ingås mellan ett försäkringsföretag och en försäkringstagare. Utmärkande för ett försäkringsavtal bör vidare vara att försäkringsföretaget mot ersättning (en försäkringspremie) åtar sig att ersätta en skada eller utge ett visst belopp om en händelse av visst slag inträffar (det s.k. försäkringsfallet) (se prop. 2003/04:150 s. 123 f.). Tillämpningsområdet för den nya lagen bör dock inte omfatta distribution av försäkringsåtaganden som lämnas av det allmänna. Det anförda utesluter således bl.a. tjänster med anknytning till Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet. Tillhandahållande av vissa typer av tjänster när det gäller premiepensionen anses som värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden (se prop. 2016/17:162 s. 257 f.).

Inget krav på att verksamheten ska ske inom ramen för yrkesmässig verksamhet för att anses som försäkringsdistribution

Enligt promemorians förslag ska det inte ställas upp något krav på att försäkringsdistributionen ska bedrivas yrkesmässigt för att den ska falla inom tillämpningsområdet för den nya lagen om försäkringsdistribution. Sparbankernas Riksförbund och Sveriges advokatsamfund anser att det bl.a. kan komma att medföra att även personer som vid något enstaka tillfälle utför en distributionsaktivitet mot ersättning omfattas av den nya lagen. Det bör i det sammanhanget inledningsvis noteras att det i definitionen av försäkringsdistribution i försäkringsdistributionsdirektivet inte finns något krav på att verksamheten ska utföras med ett kommersiellt syfte (artikel 2.1.1). På motsvarande sätt förhåller det sig även med definitionen av försäkringsförmedling i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 2.3). Det bör vidare noteras att kvalificeringen av en verksamhet såsom försäkringsdistribution endast utgör den ena av två beståndsdelar när det gäller att avgöra om direktivets regler är tillämpliga. Det andra steget utgörs av att fastställa om den som utför verksamheten ska klassificeras som *försäkringsdistributör*. När det gäller försäkringsföretag är den bedömningen okomplicerad eftersom ett sådant företag alltid är att anse som försäkringsdistributör (artikel 2.1.6 och 2.1.8). Avseende försäkringsförmedlare kan bedömningen emellertid vara svårare att göra. Till skillnad från definitionen av försäkringsförmedlare i lagen om försäkringsförmedling krävs det varken enligt försäkringsförmedlingsdirektivet eller försäkringsdistributionsdirektivet att förmedlaren ska vara registrerad för att omfattas av definitionen (jfr 1 kap. 10 § 5 lagen om försäkringsförmedling). Av det följer att en tillhandahållare i och för sig kan vara att anse som försäkringsförmedlare i försäkringsdistributionsdirektivets mening utan att själv känna till den omständigheten. Den avgörande faktorn för om en fysisk eller juridisk person är att anse som försäkringsförmedlare och således försäkringsdistributör är i stället om verksamheten (som alltså ska utgöra försäkringsdistribution enligt den första bedömningen) bedrivs mot *ersättning* (artikel 2.1.3). Aktörer som utför rent benefika tjänster omfattas alltså inte av direktivets tillämpningsområde.

I lagen om försäkringsförmedling finns det i dag, liksom i den numera upphävda lagen om försäkringsmäklare, i stället för ett krav på ersättning ett rekvisit om att förmedlingen ska ske "yrkesmässigt". Innebörden av detta krav utvecklas närmare i förarbetena till den sistnämnda lagen (se prop. 1988/89:136 s. 32 och prop. 2004/05:133 s. 49). Där anges beträffande näringsidkare som har sin vanliga verksamhet inom ett annat yrkesområde, att det är av särskild betydelse för bedömningen i vad mån förmedlingen är en återkommande företeelse och i vad mån förmedlingen av försäkringar ingår som en integrerad del i näringsidkarens övriga verksamhet. En annan omständighet av betydelse för bedömningen är enligt förarbetena hur näringsidkaren marknadsför sin verksamhet. I begreppet yrkesmässighet får anses ingå att försäkringsförmedlingen utförs mot någon form av ekonomiskt utbyte.

Det kan konstateras att de nämnda förarbetsuttalandena synes medge undantag för aktörer som mot ersättning utför verksamhet som definitionsmässigt utgör försäkringsförmedling, under förutsättning att den inte kan

anses yrkesmässig. Hur kravet på yrkesmässighet förhåller sig till de uttryckliga undantag som anges i försäkringsförmedlingsdirektivet, närmast avseende förmedling i anslutning till en annan yrkesverksamhet (artikel 2.3 tredje stycket), utvecklas inte i det sammanhanget. Förarbetsuttalandena när det gäller lagen om försäkringsmäklare bör emellertid ses i ljuset av att det vid den tidpunkten inte fanns särskilda regler om sidosamsamma försäkringsmäklares verksamhet.

Frågan är här om ett motsvarande krav på yrkesmässighet i den nya lagen om försäkringsdistribution skulle gå för långt och därmed begränsa tillämpningsområdet i förhållande till vad som är möjligt enligt försäkringsdistributionsdirektivet. Enligt regeringens uppfattning finns det anledning att göra bedömningen – till skillnad från ovan redovisade uttalanden i förarbetena till lagen om försäkringsmäklare och lagen om försäkringsförmedling – att så kan vara fallet. Det finns nämligen ett mycket begränsat utrymme för att ställa upp ytterligare krav på vad som ska anses som försäkringsdistribution utöver dem som uttryckligen anges i försäkringsdistributionsdirektivet. Detta bör åtminstone vara fallet om det skulle innebära att sådan verksamhet omfattas av mindre stränga regler än dem i direktivet. En annan sak är att det torde ha mindre praktisk betydelse på marknaden för försäkringsdistribution om nuvarande krav på yrkesmässig verksamhet tas bort, eftersom de omständigheterna som berörs i nämnda förarbeten och som *Sparbankernas Riksförbund* och *Advokatsamfundet* tar upp till viss del i stället omfattas av undantagen i direktivet som gäller för verksamhet som bara avser tillhandahållande av allmän information eller för tillhandahållande av information eller ge råd om försäkring inom ramen för en annan yrkesverksamhet (jfr artikel 2.2 a och d i direktivet). Det kan i det sammanhanget noteras att direktivet ger ett större utrymme för undantag när det gäller personer som bedriver en annan yrkesverksamhet än för privatpersoner. Förklaringen till det får anses vara att regelverket i huvudsak avser att skydda de kunder som är föremål för försäkringsdistributionsaktiviteter, inte att skydda personer som mot ersättning bedriver en mycket begränsad verksamhet. Bakgrunden till de undantag som finns när det gäller personer som bedriver annan yrkesverksamhet, bör ses i ljuset av att det i sådana situationer får anses vara i kundens intresse att i viss omfattning kunna få råd i de försäkringsfrågor som aktualiseras inom ramen för den andra yrkesverksamheten (utan krav på särskilt tillstånd).

Dagens krav på yrkesmässighet har ibland tolkats som att bedömningen omfattar huruvida de tjänster som aktualiserar försäkringsförmedling utförs inom ramen för en verksamhet som totalt sett är att anse som yrkesmässigt bedriven. En annan möjlig tolkning, som ligger närmare lagen om försäkringsförmedlings ordalydelse, är att bedömningen endast avser om de tjänster som aktualiserar försäkringsförmedling är att anse som yrkesmässiga. De båda tolkningarna har bl.a. betydelse för hur man vid bedömningen ska se på kravet om ett ekonomiskt utbyte. Med utgångspunkt i den sist nämnda tolkningen finns det en risk som innebär att det framstår som lätt att kringgå regelverket. En aktör som förmedlar försäkringar skulle kunna undvika reglerna genom att hänvisa till att något ekonomiskt utbyte inte erhållits för de aktuella tjänsterna. Den beskrivna situationen skulle kunna uppkomma även om man utmönstrar kravet på yrkesmässighet och i stället inför ett krav på att verksamheten bedrivs mot

ersättning. Detta framstår i och för sig inte som en lämplig konsekvens. För en kund som fått bristfälliga råd om försäkring torde det inte framstå som av avgörande betydelse om rådgivaren fått någon ersättning eller inte. I detta sammanhang bör det dock betonas att begreppet ersättning getts en vid innebörd i direktivet och definieras där som alla provisioner, ersättningar, kostnader eller andra betalningar, inbegripet ekonomiska ersättningar av alla slag eller eventuella andra finansiella eller icke-finansiella förmåner eller incitament, som erbjuds eller utbetalas med avseende på försäkringsdistributionsverksamhet (artikel 2.1.9). Ersättning omfattar således inte bara samtliga typer av direkta betalningar från kunder och andra, utan även bl.a. icke-finansiella incitament. För att rekvisitet om ersättning ska anses uppfyllt när det gäller att fastställa om någon är att anse som försäkringsförmedlare, bör det enligt den nya lagen om försäkringsdistribution därmed inte ställas något krav på att en konkret betalning görs eller erbjuds. Det bör i det avseendet vara tillräckligt att försäkringsdistributionen t.ex. främjar omsättningen av tillhandahållarens andra produkter eller tjänster. I enlighet med det anförda torde det föreligga begränsade risker för kringgåenden av regelverket med den ordning som föreslås.

Regeringen anser mot bakgrund av det anförda att det i den nya lagen om försäkringsdistribution inte bör ställas upp ett krav på att verksamheten ska bedrivas yrkesmässigt för att det ska anses vara fråga om försäkringsdistribution.

Försäkringsdistribution i det prekontraktuella stadiet av ett försäkringsavtal

Enligt direktivet ska, som anges ovan, verksamhet som består i att ge råd om, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal anses utgöra försäkringsdistribution (artikel 2.1.1). Denna definition i direktivet av verksamhet i den prekontraktuella fasen av ett försäkringsavtal, avviker från motsvarande definition av försäkringsförmedling i försäkringsförmedlingsdirektivet bl.a. på så sätt att orden lägga fram (eng. introducing) har ersatts med att *ge råd om* (eng. advising on). I detta avsnitt används termen prekontraktuell som en benämning på tiden innan ett försäkringsavtal ingås. Den nämnda ändringen bör komma till uttryck i den nya lagen om försäkringsdistribution. Detta bedöms dock i och för sig inte föranleda någon ändring i sak av det tillståndspliktiga området. Det följer av att även den nuvarande ordalydelsen *lägga fram* försäkringsavtal får anses omfattas av den föreslagna nya lydelsen. Beroende på situationen i det enskilda fallet får ett framläggande av ett försäkringsavtal anses omfattas av antingen att ge råd om försäkringsavtal, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal (eng. other work preparatory to the conclusion of contracts of insurance). Med andra ord får även att lägga fram eller på annat sätt erbjuda försäkringsavtal, liksom i dag enligt regelverket för försäkringsförmedling, anses omfattas av det reglerade området (dvs. försäkringsdistribution). Det innebär enligt det som anges i promemorian att utrymmet för att t.ex. marknadsföra försäkringsprodukter och produkter med klar anknytning till ett försäkringsavtal till kunder (t.ex. olika investeringsalternativ i form av exponering mot finansiella

instrument), utan att omfattas av tillämpningsområdet för regelverket, även fortsättningsvis torde vara mycket begränsat. Den bedömningen motiveras även av att det inte kan anses acceptabelt att en aktör kan kringgå regelverket med hänvisning till att åtgärderna endast utgör marknadsföring. *Advokatsamfundet* ställer sig frågande till den bedömningen och hänvisar till att marknadsföring normalt sett inte utgör tillståndspliktig verksamhet. Regeringen, som inte gör någon annan bedömning än den som görs i promemorian, konstaterar att produkter och tjänster normalt sett inte över huvud taget omgärdas av reglering i den omfattning som försäkring gör. Den för kunderna och samhället viktiga funktion som försäkringsväsendet utgör får dock anses motivera de inskränkningar i näringsfriheten som det föreslagna regelverket innebär. I det sammanhanget bör det dock klargöras att inte alla marknadsföringsaktiviteter av specifika försäkringsprodukter utgör försäkringsdistribution. Sedvanlig reklam som sänds ut till allmänheten via tryckta eller digitala medier bör t.ex. inte anses utgöra försäkringsdistribution. Det förutsätter emellertid att det för en genomsnittlig mottagare av marknadsföringen klart framgår att det är fråga om just reklam. Den marknadsföring som alltså inte omfattas av begreppet försäkringsdistribution kännetecknas vidare av att potentiella kunder inte direkt eller indirekt kan teckna någon försäkring genom åtgärderna. Vidare torde marknadsföring av försäkringsdistributörers verksamhet i tillämpliga delar omfattas av de uttryckliga undantag som finns i direktivet avseende information och hänvisningar (artikel 2.2 d, se vidare nedan). På motsvarande sätt förhåller det sig med näringsidkare som tillhandahåller informationsbroschyrer om andras försäkringsprodukter (t.ex. broschyrer om dolda fel-försäkringar på fastighetsmäklarkontor). Det förutsätter dock att näringsidkaren inte vidtar några ytterligare åtgärder för att bistå med ingåendet av ett försäkringsavtal. Motivet till den nu aktuella gränsdragningen, vid sidan av direktivets ordalydelse, är att endast verksamhet som på ett direkt sätt kan påverka kundens försäkringsskydd bör omfattas av den nya lagen. I det avseendet får verksamhet som bara består i sedvanlig reklam, information och hänvisningar endast indirekt anses påverka kundens val av försäkringsskydd. I dessa situationer kommer även presumtiva kunder behöva vända sig till någon som omfattas av regelverket för försäkringsdistribution för att kunna teckna en försäkring.

Försäkringsdistribution genom att ingå försäkringsavtal

Enligt direktivet ska verksamhet som består i att ingå försäkringsavtal anses utgöra försäkringsdistribution (artikel 2.1.1). I promemorian föreslås att definitionen i den delen genomförs i svensk rätt genom att nuvarande bestämmelse i lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 1 § andra stycket 2) förs över oförändrad till den nya lagen om försäkringsdistribution. *Svensk Försäkring* och *Försäkringsjuridiska föreningen* påpekar att definitionen av försäkringsdistribution i förslaget avviker från definitionen i direktivet genom inskränkningen till verksamhet som innebär att "för annans räkning ingå försäkringsavtal" och önskar en förklaring till denna avvikelse. *Svensk Försäkring* önskar även ett förtydligande när det gäller den situationen när ett försäkringsföretag både

själv distribuerar sina försäkringar och dessutom distribuerar produkter genom försäkringsförmedlare.

Regeringen konstaterar att enligt ordalydelsen av definitionen av försäkringsdistribution i direktivet innefattas att ingå försäkringsavtal (eng. activities of ... concluding such contracts). Ordalydelsen synes omfatta både att ingå försäkringsavtal för egen och annans räkning. På motsvarande sätt förhåller det sig även med definitionen av försäkringsförmedling i försäkringsförmedlingsdirektivet, som är likalydande med direktivets i den delen (artikel 2.3 första stycket). När försäkringsförmedlingsdirektivet genomfördes i svensk rätt genomfördes definitionen i den delen i en definition i lagen om försäkringsförmedling som i den nu aktuella delen lyder ”att *för någon annans räkning* ingå försäkringsavtal” (1 kap. 1 § andra stycket 2). I förarbetena till bestämmelsen anges att definitionen överensstämmer i sak med den i försäkringsförmedlingsdirektivet (prop. 2004/05:133 s. 45–54 och 144). Det förhållandet att ordalydelsen avviker från den i direktivet i det nu aktuella avseendet berörs emellertid inte. Det får förutsättas att avsikten med utformningen av definitionen i lagen om försäkringsförmedling var att klargöra att tillämpningsområdet innefattar verksamhet som utgörs av att försäkringsförmedlare agerar som fullmäktig för en kund eller ett försäkringsföretag. Det får på motsvarande sätt förutsättas att avsikten var att uttryckligen undanta verksamhet som utgörs av att en försäkringsförmedlare ingår försäkringsavtal för egen räkning (t.ex. den för försäkringsförmedlare obligatoriska ansvarsförsäkringen). Detta framstår i det närmaste som en självklar gränsdragning och får anses som väl förenligt med försäkringsförmedlingsdirektivets syfte. Något kundförhållande aktualiseras ju inte i den situationen. Lika lite kan det aktualiseras några försäkringsförmedlingsrättsliga skyldigheter för någon annan som ingår försäkringsavtal såsom försäkringstagare.

Frågan är om den nu aktuella formuleringen i definitionen av lagen om försäkringsförmedling bör användas även i definitionen av försäkringsdistribution i den nya lagen om försäkringsdistribution. Till skillnad från nuvarande regelverk för försäkringsförmedling omfattar regelverket för försäkringsdistribution även försäkringsföretagens verksamhet. Det är mot den bakgrunden inte lika självklart om, eller till vilken grad, försäkringsdistributörers ingående av försäkringsavtal för egen räkning bör undantas från definitionen av försäkringsdistribution. Det bör i sammanhanget särskilt beaktas att alla försäkringsavtal ingås med ett försäkringsföretag som en av avtalsparterna.

När det först gäller *försäkringsförmedlare* kan inte någon annan ordning än den som gäller i dag anses motiverad när det kommer till försäkringsdistributionsdirektivet och den nya lagen om försäkringsdistribution. Det innebär att en försäkringsförmedlares ingående av försäkringsavtal för egen räkning inte heller fortsättningsvis bör anses omfattas av regelverket. Detsamma gäller avtal som ingås av andra försäkringstagare. Det förefaller liksom enligt regelverket för försäkringsförmedling mer förenligt med direktivet att endast de som begagnar sig av fullmakt för att ingå försäkringsavtal för annans räkning ska anses som föremål för de skyldigheter som aktualiseras genom regleringen. Den ordningen får emellertid för försäkringsförmedlares del anses klart framgå av direktivets och den nya lagens systematik och syfte. Om inte annat torde ett uppdrag

som fullmäktig omfattas av *annat förberedande arbete innan försäkringsavtal ingås* (artikel 2.1.1). Någon uttrycklig bestämmelse som närmare preciserar det nämnda förhållandet behövs därför inte i den nya lagen.

När det sedan gäller *försäkringsföretagens* ingående av försäkringsavtal för egen räkning talar framför allt direktivets ordalydelse för att det ska anses utgöra försäkringsdistribution. Att försäkringsföretagens direktförsäljning av försäkringar till kunder omfattas av tillämpningsområdet framgår även klart av skälen till direktivet (skäl 7). Mot bakgrund av direktivets tillämpningsområde kan den slutsatsen dras att alla försäkringsavtal antingen ska anses distribuerade av en försäkringsförmedlare *eller* omfattas av försäkringsföretagens direktförsäljning till kunder. Den slutsatsen stämmer även väl med direktivets syfte att försäkringsdistributörer ska behandlas lika och kunden ha samma skydd oberoende av distributionsform. Promemorians förslag skulle emellertid i den praktiska tillämpningen kunna tolkas som att ett försäkringsavtal kan ingås utan att ha varit föremål för någons försäkringsdistribution (för att verksamheten inte utgjort försäkringsdistribution eller tillhandahållaren inte varit försäkringsdistributör). En sådan tolkning skulle kunna få till följd att ett försäkringsföretags direktförsäljning inte anses omfatta de fall då en annan aktör som är undantagen från regelverket först har medverkat till att försäkringsavtalet ingåtts. Den tolkningen skulle således leda till en omotiverad lucka i regleringen som förfaller oförenligt med målsättningen om ett högt kundskydd. Vidare skulle en sådan tolkning riskera att leda till kringgåenden av regelverket på kundernas bekostnad. Det skulle i enlighet med det kunna framstå som fördelaktigt att använda sig av en aktör som inte anses som förmedlare vid distributionen. Det anförda förefaller sammanfattningsvis inte som förenligt med direktivet. Ett annat argument som talar för den slutsatsen är att även de sidoverksamma försäkringsförmedlares verksamhet (artikel 1.3) som uttryckligen undantas enligt direktivet omfattas av vissa regler som säkerställer att vissa centrala krav i regelverket uppfylls (artikel 1.4).

En fråga som det finns anledning att belysa är hur den aktuella bestämmelsen i direktivet bör förstås när det gäller situationen när en försäkring distribueras genom en försäkringsförmedlare. En tänkbar tolkning skulle kunna vara att både försäkringsförmedlaren och det berörda försäkringsföretaget ska fullgöra motsvarande skyldigheter i förhållande till samma kund (försäkringsförmedlaren vid försäkringsdistribution inom ramen för det prekontraktuella stadiet av försäkringsavtalet och försäkringsföretaget i form av försäkringsdistribution som endast består av att ingå samma avtal). Fråga är om både försäkringsförmedlaren och försäkringsföretaget i den situationen bör vara skyldiga att utföra separata bedömningar och lämna information till samma kund. Enligt regeringens bedömning är det dock uteslutet att direktivet är avsett att tillämpas på det sättet i den situationen. Således bör inte heller den nya lagen göra det. Det är i stället den försäkringsdistributör som kontaktar kunden eller kunden vänder sig till som i första hand bör vara skyldig att fullgöra skyldigheterna att göra olika typer av bedömningar och lämna information. En annan sak är att alla försäkringsdistributörer över tiden ska uppfylla grundläggande kvalitativa krav för verksamheten. I de fall en försäkring distribueras genom en försäkringsförmedlare, och försäkrings-

företaget som enda försäkringsdistributionsåtgärd ingår försäkringsavtalet, bör det således vara försäkringsförmedlaren som ska fullgöra skyldigheterna i förhållande till kunden. Det bör emellertid ankomma på det försäkringsföretag som förlitar sig på den ordningen att säkerställa att de åtgärder som föregått ingåendet av avtalet utförts av en försäkringsförmedlare. När det gäller försäkringsförmedlare som agerar på en kunds uppdrag bör försäkringsföretaget kunna utgå från att det är fallet efter att ha kontrollerat registreringen. När det gäller försäkringsförmedlare som försäkringsföretag anlitar för att sälja sina försäkringsprodukter kan de båda försäkringsdistributörerna i ett samarbetsavtal förtydliga vem av parterna som ska fullgöra skyldigheterna att lämna information m.m. En sådan överenskommelse kan emellertid inte ges någon avgörande betydelse när det gäller att fastställa om en försäkringsdistributör åsidosatt sina skyldigheter enligt den nya lagen. Om försäkringsföretagets ingående av ett försäkringsavtal däremot inte föregåtts av medverkan av en försäkringsförmedlare, ankommer det alltid på försäkringsföretaget att ge kunden information och bedöma dennes krav och behov m.m. Det gäller t.ex. även om någon som omfattas av undantag enligt den nya lagen har medverkat i det prekontraktuella stadiet. Det får i en sådan situation i enlighet med vad som anförs ovan anses röra sig om direktförsäljning från försäkringsföretagets sida. Av det följer sammanfattningsvis att kundskyddsreglerna i den nya lagen ska gälla när ett försäkringsavtal ingås, oavsett om försäkringsdistributionen skett genom en försäkringsförmedlare som då ska fullgöra skyldigheterna eller för att det ska anses som direktförsäljning från försäkringsföretagets sida och försäkringsföretaget då ska fullgöra skyldigheterna.

Det finns vidare inte något som hindrar att en kund som är i kontakt med en försäkringsförmedlare också vänder sig direkt till ett försäkringsföretag. I en sådan situation ska försäkringsföretaget fullgöra skyldigheterna i förhållande till kunden.

Det bör i detta sammanhang återigen betonas att ett syfte med det nya regelverket är att kunden ska omfattas av samma skydd oavsett om den vänder sig till en försäkringsförmedlare eller direkt till ett försäkringsföretag. En konsekvens av det är att en kund som huvudregel inte ska kunna ingå ett försäkringsavtal, utan att en försäkringsdistributör först säkerställer att de grundläggande krav som anges i direktivet är uppfyllda. Det kan däremot inte anses vara i enlighet med direktivet eller i kundens intresse att två eller fler aktörer som omfattas av regelverket fullgör samma skyldigheter. Det skulle endast leda till onödiga kostnader som i slutändan drabbar försäkringsdistributörernas kunder.

När det kommer till försäkringsföretagets verksamhet att ingå försäkringsavtal för egen räkning, får det sammanfattningsvis anses att det bör utgöra försäkringsdistribution enligt försäkringsdistributionsdirektivet och därmed enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. I det sammanhanget måste dock framhållas en viktig distinktion. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller inte civilrättsliga regler om hur ett avtal ska ingås eller vilka krav som ställs på formerna för, eller innehållet i, ett försäkringsavtal. Det faktum att även försäkringsföretagets ingående av avtal för egen del omfattas av begreppet försäkringsdistribution, har bara betydelse i förhållande till de näringsrättsliga krav som ställs på en distributör. Att ingå ett avtal för egen del utlöser alltså en skyldighet att

uppfylla de näringsrättsliga kraven för försäkringsdistribution i den nya lagen, t.ex. i fråga om skyldigheten att ha ersättningsystem för anställda som inte negativt påverkar förmågan att uppfylla kraven i lagen (se avsnitt 9.5). Den nya lagen medför dock inte några särskilda civilrättsliga krav på innehållet i ett försäkringsavtal eller formerna för när och hur ett sådant kan ingås. Inte heller i övrigt reglerar lagen parternas inbördes förhållande till följd av ett ingånget försäkringsavtal.

Regeringen anser sammantaget att det, till skillnad från promemorians förslag, i definitionen av försäkringsdistribution i den nya lagen om försäkringsdistribution endast bör anges ”ingå försäkringsavtal”.

Försäkringsdistribution i förhållande till redan ingångna försäkringsavtal

Enligt direktivet ska verksamhet som består i att bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal anses utgöra försäkringsdistribution (artikel 2.1.1). *AFA Försäkring* önskar att det förtydligas vad som bör avses med sådan verksamhet. Det kan först konstateras att det är fråga om försäkringsdistribution i förhållande till redan ingångna försäkringsavtal. Med direktivets ordalydelse att *bistå* (eng. assisting) bör enligt regeringens uppfattning avses att med råd eller andra åtgärder biträda någon med vad som ankommer på denne inom ramen för förvaltning och fullgörande av ett försäkringsavtal. Detta torde i första hand ta sikte på en tredje man som hjälper en kund i dennes relation till försäkringsföretaget. Därutöver kan man tänka sig att ett försäkringsföretag, vid sidan av de skyldigheter som följer av ett försäkringsavtal, gentemot kunden särskilt åtar sig att bistå denne med något. Det kan t.ex. gälla råd om investeringsalternativ under försäkringstiden. Detsamma bör gälla enligt den nya lagen. För att det ska anses vara fråga om biträde bör det krävas att en kund kontaktar eller kontaktas av en försäkringsdistributör eller att kunden använder sig av ett tekniskt hjälpmedel som försäkringsdistributören tillhandahåller för förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal.

Ett exempel på vad som bör anses som att bistå vid *förvaltning* är alltså att olika typer av råd lämnas till kunden angående ett ingånget försäkringsavtal. Framför allt torde sådana råd aktualiseras i de fall en försäkringstagare eller försäkrad kan påverka omfattningen och inriktningen när det gäller ett redan ingånget försäkringsavtal. Så är t.ex. fallet med försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. När det sedan kommer till att bistå vid *fullgörande* av ett försäkringsavtal kan det utgöras av t.ex. att bistå kunden med hanteringen av försäkringspremier. Även att bistå vid fullgörandet har huvudsakligen bäring på tredje män som kan hjälpa en kund gentemot försäkringsföretaget. När det gäller försäkringsföretagen kan konstateras att ett sådant företag till följd av sina försäkringsåtaganden kommer att ha en egen skyldighet att fullgöra sina åtaganden enligt försäkringsavtal, t.ex. vid försäkringsfall (i sammanhanget kan framhållas att skadereglering inte ska omfattas av den nya lagen, se nedan). Vidare har kunden i regel åtaganden mot försäkringsföretaget i form av premiebetalningar och biförpliktelser. Att infria egna åtaganden – oavsett om det är försäkringsföretaget eller kunden som gör det – är inte att *bistå* vid fullgörandet. Uppfyllandet av egna civilrättsliga förpliktelser är alltså inte

i sig försäkringsdistribution eller något som ska omfattas av den nya lagen. Vidare bör rimligen gälla att om ett försäkringsföretag genom sedvanliga åtgärder underlättar för kunden att fullgöra sådana förpliktelser som kunden har gentemot försäkringsföretaget, t.ex. genom att skicka ut inbetalningskort avseende premier, är det något som försäkringsföretaget har ett eget intresse av att göra. Sammanfattningsvis är försäkringsföretaget och kunden motparter i frågor om fullgörandet av försäkringsavtalet (även om det inte behöver föreligga någon konflikt) och ingen av dem kan normalt *bistå* sin motpart gentemot sig själv. För att det ska anses att ett försäkringsföretag bistår kunden vid fullgörandet av försäkringsavtalet, torde det krävas att företaget har gjort någon typ av särskilt åtagande gentemot kunden om att hjälpa denne.

Regeringen anser, i likhet med *Svensk Försäkring*, att det alltså inte bör vara fråga om biträde till kunden i den nya lagens mening när ett försäkringsföretag fullgör förpliktelser för företagets räkning som följer av försäkringsavtalet. Inte heller ett försäkringsföretags förvaltning av det kollektiva innehållet i försäkringen inom ramen för försäkringsrörelsen bör omfattas (t.ex. förvaltningen av kapitalet i en traditionellt förvaltd försäkring). Något biträde till kunden kan det i de fallen inte vara fråga om från försäkringsföretagets sida. Den verksamheten regleras i stället i försäkringsrörelselagen.

Även i de fall en försäkringsdistributör bistår en kund som själv är försäkringsdistributör, vid förvaltning och fullgörande av ett försäkringsavtal, bör den verksamheten utgöra försäkringsdistribution.

Särskilt om rådgivning och andra råd om försäkringsavtal

Enligt direktivet ska verksamhet som består i att ge råd inför ingående av försäkringsavtal samt att bistå vid förvaltning av sådana avtal anses utgöra försäkringsdistribution (artikel 2.1.1). Som anges ovan avviker definitionen i direktivet av verksamhet som utgör försäkringsdistribution i det prekontraktuella stadiet av ett försäkringsavtal, från definitionen av försäkringsförmedling i försäkringsförmedlingsdirektivet, på så sätt att orden *lägga fram* har ersatts med att *ge råd om*. Den ändringen i förhållande till försäkringsdistributionsdirektivet bör ses utifrån den nya reglering kring *rådgivning* om försäkringsavtal som införs genom försäkringsdistributionsdirektivet.

Det kan i det sammanhanget konstateras att innebörden av orden ”ge råd” och ”rådgivning” respektive ”att föreslå” inte skiljer sig nämnvärt åt i dagligt tal. Med försäkringsdistributionsdirektivet förhåller det sig dock delvis annorlunda. Att ge råd om försäkringsavtal bör enligt den nya lagen utgöra försäkringsdistribution, vilket i vid mening i princip omfattar all information och alla de råd som kan lämnas i anslutning till en försäkring. Det gäller såväl i det prekontraktuella stadiet som i förhållande till råd som lämnas inom ramen för biträde vid förvaltning av redan ingångna försäkringsavtal. Sådana råd kan t.ex. avse biträde vid kundens val av försäkringsföretag, försäkringstyp, försäkringsavtal, investeringsalternativ, försäkringsbelopp och förmånstagarförordnande. Bland dessa olika slags råd intar emellertid råd och biträde vid ingående och förvaltning av försäkringsavtal, som enligt direktivet definitionsmässigt också utgör *rådgivning*, en särställning.

Förebilden för definitionen av rådgivning i försäkringsdistributionsdirektivet finns i definitionen av investeringsrådgivning i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG (förkortat MiFID I) och MiFID II (jfr artikel 4.1.4 i de båda direktiven). Den närmare tillämpningen av den investeringstjänsten framgår av det s.k. genomförandedirektivet till MiFID I (kommissionens direktiv 2006/73/EG av den 10 augusti 2006 om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet). Preciseringsen har överförts oförändrad till den delegerade förordningen till MiFID II (kommissionens delegerade förordning [EU] 2017/565 av den 25 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet). Enligt den delegerade förordningen är det fråga om en personlig rekommendation, om rekommendationen ges till en person i egenskap av investerare eller presumtiv investerare eller i egenskap av ombud för en investerare eller presumtiv investerare (artikel 9). Rekommendationen ska t.ex. avse att köpa, sälja, teckna sig för, byta, lösa in, behålla eller garantera ett speciellt finansiellt instrument. En rekommendation anses inte vara personlig om den enbart sänds ut via distributionskanaler eller till allmänheten. Det som anges i den delegerade förordningen om investeringsrådgivning bör, i tillämpliga delar, även utgöra en vägledning för vad som bör avses med *rådgivning* enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Det innebär bl.a. att det enligt lagen bör anses vara fråga om en personlig rekommendation, om rekommendationen ges till en person i egenskap av försäkringstagare eller försäkrad eller presumtiv försäkringstagare eller försäkrad eller i egenskap av ombud för någon av de föregående kategorierna. Rekommendationen ska t.ex. avse att teckna, avsluta, återköpa, behålla eller ändra villkoren när det gäller ett specifikt försäkringsavtal. Rådgivning innebär med andra ord en individualiserad rekommendation till en eller flera kunder att förfara på ett visst sätt. Som framgår ovan utgör även personliga rekommendationer som gäller olika val inom ramen för ett försäkringsavtal rådgivning.

Med rådgivning bör i den nya lagen således avses råd som innebär att försäkringsdistributören tillhandahåller en personlig rekommendation i fråga om ett eller flera försäkringsavtal (jfr artikel 2.1.15 i försäkringsdistributionsdirektivet). Det bör för att det ska vara fråga om rådgivning krävas dels att rekommendationen är riktad till en eller flera specificerade kunder, dels att rekommendationen gäller ett eller flera angivna försäkringsavtal. Om det brister i minst något av de avseendena är det således inte fråga om rådgivning (t.ex. för att rekommendationen riktas till kunder i allmänhet, dvs. rekommendationen är inte personlig, eller för att den personliga rekommendationen t.ex. avser att kunden bör skaffa en inte närmare angiven försäkringsprodukt, dvs. rekommendationen avser inte specifika försäkringsavtal). För det fall att försäkringsdistributören rekommenderar en kund att teckna en fondförsäkring och distributörens sortiment endast innehåller ett försäkringsavtal av den typen, får dock

rekommendationen anses vara specifik. Endast den omständigheten att en försäkringsdistributörs sortiment bara innehåller ett försäkringsavtal bör dock inte anses innebära att distributionen ska utgöra rådgivning.

Den skillnad som i direktivet görs mellan råd och rådgivning bör i enlighet med vad som anges ovan komma till uttryck i lagen om försäkringsdistribution. Detta bör ske genom att rådgivning definieras på samma sätt som i direktivet och att det till den typen av försäkringsdistribution kopplas särskilda krav. Regeringen anser däremot inte att det, som *SFM* föreslår, bör införas en definition av ”råd om försäkringsavtal”.

Sammanfattningsvis är det långt ifrån alla typer av biträde som utgör ”råd om” och ”biträde vid förvaltning av” försäkringsavtal som också bör utgöra ”rådgivning” avseende försäkringsavtal i den nya lagens mening. När rådgivning lämnas innebär det att försäkringsdistributören måste uppfylla vissa ytterligare krav, bl.a. avseende att motivera rådgivningen, som inte gäller andra typer av råd och biträde (se avsnitten 10.4.3 och 11.6.1). Det beror på att det vid rådgivning i högre grad än andra råd och biträde föreligger en risk för intressekonflikter (risken är särskilt stor när en försäkringsdistributör står inför valet att rekommendera kunden att ingå ett visst försäkringsavtal eller välja ett investeringsalternativ framför ett annat). Vidare har kunden ett berättigat intresse av att försäkringsdistributören noga överväger och motiverar de personliga rekommendationer som lämnas. I förlängningen utgör de till rådgivningen kopplade dokumentationskraven även ett viktigt instrument för att i efterhand kunna utreda vilka rekommendationer som lämnats och skälen till det.

När det sedan kommer till uttrycket att ”föreslå försäkringsavtal” i det prekontraktuella stadiet av tillämpningsområdet, bör det avse de rekommendationer när det gäller försäkringsavtal som inte omfattas av definitionen av rådgivning, t.ex. för att de inte utgör en personlig rekommendation. En rekommendation som utgör rådgivning bör i och för sig kunna vara både uttrycklig eller i vissa fall underförstådd. Det bör tilläggas att en försäkringsdistributör, som inte utför rådgivning, inte heller får erbjuda eller föreslå ett avtal som inte är förenligt med kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd (artikel 20.1 andra stycket i försäkringsdistributionsdirektivet). I promemorian anges följande exempel för att ge ytterligare vägledning i denna fråga. Om en försäkringsdistributör träffar en kund och rekommenderar denne att ingå ett visst försäkringsavtal eller välja ett visst investeringsalternativ bör den verksamheten utgöra rådgivning och därmed träffas av de strängare kraven. Om en försäkringsdistributör däremot träffar ett antal kunder samtidigt och allmänt lovordar en eller flera försäkringsprodukter eller investeringsalternativ, är detta i och för sig att anse som försäkringsdistribution men bör inte utgöra rådgivning. Försäkringsdistributören ska då bl.a. tillse att de produkter som marknadsförs är förenliga med kundernas krav och behov innan några försäkringsavtal kan ingås. I de fall produkterna utgör försäkringsbaserade investeringsprodukter, ska som huvudregel även en s.k. passandebedömning göras (se avsnitt 11.6.1). Annorlunda förhåller det sig dock om kunderna samlats för att de tillhör samma kategori beträffande t.ex. ålder eller inkomstförhållanden och att det som distributören kommunicerar till kunderna får anses motsvara rådgivning. Även i ett sådant fall bör försäkringsdistributören ibland anses tillhandahålla en personlig rekommendation som träffas av de strängare

kraven. *Svensk Försäkring* ifrågasätter den bedömning som görs i promemorian och önskar ett förtydligande om vad som är syftet med det exemplet i promemorian. Regeringen, som inte finner skäl att göra någon annan bedömning än den som redovisas i promemorian, anser att det genom exemplet åskådliggörs att rådgivning kan anses föreligga även i det fall två eller fler kunder utgör föremålet för distributörens försäkringsdistribution. Det torde t.ex. vara en vanligt förekommande situation att två makar eller sammanboende samtidigt deltar vid ett möte som innefattar rådgivning. Vidare är det vanligt att försäkringsdistributörer samlar ett större antal individer för att erbjuda sina produkter och tjänster. I det avseendet bör eventuella rekommendationer kunna anses som personliga i den nya lagens mening, om kunderna valts ut för att de bedöms t.ex. tillhöra samma målgrupp med individuellt motsvarande förutsättningar, för vilken produkten eller tjänsten kan anses lämplig. Den bedömningen ska ses ljuset av de problem som förekommit på marknaden när det gäller försäljning av komplicerade livförsäkringar till kunder som samlats i grupp. Det finns inte anledning att undanta rådgivning till en grupp av kunder från kraven, om försäkringsdistributionen anpassats efter individer som valts ut för att de var och en bedöms uppfylla vissa kriterier som har samband med produkten eller tjänsten. Kundens subjektiva uppfattning när det gäller vilken typ av råd som lämnats är däremot inte av betydelse för om rådet ska anses som en personlig rekommendation eller inte. Avgörande för bedömningen bör i stället vara om de rekommendationer som lämnas i objektiv mening kan anses anpassade efter de kunder som distributionen riktas till. Det bör inte finnas någon möjlighet för distributören att vid rådgivning undvika de strängare krav som föreslås gälla vid rådgivning genom att kommunicera till kunden att distributionen inte utgör rådgivning. Det bör vid gränsfall däremot ha viss betydelse om kunderna på ett tydligt sätt informerats om att distributören inte genom aktiviteten kan fastställa om de distribuerade produkterna eller tjänsterna är lämpliga för respektive kund. Försäkringsdistributören bör i så fall även informera om att det för en sådan bedömning krävs en analys som närmare tar hänsyn till den enskilda kundens individuella förutsättningar.

Det som anförs ovan gäller rekommendationer i förhållande till såväl livförsäkring som skadeförsäkring.

Särskilt om försäkringsdistribution genom digitala medier

Definitionen av försäkringsdistribution i försäkringsdistributionsdirektivet innehåller, i förhållande till motsvarande definition i försäkringsförmedlingsdirektivet, ett förtydligande med avseende på försäkringsdistribution som sker via en webbplats eller andra digitala medier (artikel 2.1.1 och skäl 12). Som försäkringsdistribution ska anses tillhandahållande av information om ett eller flera försäkringsavtal i enlighet med kriterier som kunder väljer via en webbplats eller andra medier samt sammanställande av en rangordningslista med försäkringsprodukter, inklusive pris- och produktjämförelser, eller rabatter på försäkringsavtalspremier, när kunden direkt eller indirekt kan ingå ett försäkringsavtal med hjälp av en webbplats eller andra medier.

Sveriges advokatsamfund anser att ett motsvarande klagörande bör komma till uttryck i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Konsumentverket anser att s.k. sponsrade länkar på generella sökmotorer inte bör utgöra försäkringsdistribution, eftersom motsvarande rangordning görs för alla typer av sökningar.

Regeringen anser i denna del att det först bör framhållas att tillämpningen av den nya lagen, liksom direktivet, bör förhålla sig neutral i förhållande till det sätt på vilken försäkringsprodukter distribueras, varför all distribution som anges i direktivet i och för sig bör falla inom den nya lagens tillämpningsområde. Det bör i det avseendet även betonas att definitionen av försäkringsdistribution i den nya lagen bör ges en vid innebörd för att säkerställa en konsekvent hög nivå av konsumentskydd och lika villkor för olika distributionskanaler för försäkringsprodukter.

Det kan dock noteras att det blivit alltmer vanligt förekommande att försäkringsdistributörer tillhandahåller sina tjänster och produkter till kunder genom digitala medier och plattformar. Om så inte redan är fallet kan det antas att den typen av distributionskanaler inom en snar framtid kommer att utgöra den klart dominerande formen. Digitala medier kan i det sammanhanget användas för såväl marknadsföring som rådgivning och annan försäkringsdistribution. Det omfattar både verksamhet i det prekontraktuella stadiet och efterföljande biträde när det gäller förvaltning och fullgörande av avtalet. Vid sådana förhållanden bör, i enlighet med vad som anförs ovan, motsvarande bedömningsgrunder göra sig gällande som vid ett fysiskt kundmöte. Med andra ord bör det budskap och den information som kommuniceras till kunden och de åtgärder som utförs vara avgörande för hur verksamheten kategoriseras och om den faller inom tillämpningsområdet eller inte. Enligt regeringens uppfattning bör exempelvis en personlig rekommendation avseende ett visst försäkringsavtal anses som rådgivning enligt den nya lagen, även om presentationen sker genom informationsteknologi.

Det innebär sammanfattningsvis att den nya lagen bör tillämpas lika på sedvanlig försäkringsdistribution som sker fysiskt eller digitalt och på försäkringsdistribution som sker på vissa webbplatser som t.ex. tillhandahåller jämförelsetjänster. I det senare avseendet är det på motsvarande sätt av betydelse dels om verksamheten utgör försäkringsdistribution, dels om den som inleder eller bedriver verksamheten är att anse som försäkringsdistributör. Något klagande motsvarande det i definitionen i direktivet behövs enligt regeringens uppfattning därför inte i den nya lagen. Den definition av försäkringsdistribution som föreslås i den nya lagen får enligt sin ordalydelse anses innefatta även förtydligandet i direktivet.

Mot bakgrund av de synpunkter och frågor som *Advokatsamfundet* och *Konsumentverket* framför anser regeringen emellertid att det finns anledning utveckla vad som bör gälla för försäkringsdistribution via digitala medier. Utgångspunkten bör i det sammanhanget vara att den nya lagen ska tolkas direktivkonformt. Definitionerna och de undantag som anges i direktivet är därför av betydelse även när det gäller motsvarande definitioner och undantag i lagen.

När det först gäller att fastställa om en verksamhet som utförs genom digitala medier är att anse som försäkringsdistribution enligt det ovan nämnda förtydligandet i direktivet, bör det beaktas att den bedömningen består av två kumulativa rekvisit som båda ska vara uppfyllda. För det *första* ska verksamheten bestå av minst en av de tre tjänster som anges där: 1) tillhandahållande av information om ett eller flera försäkringsavtal i

enlighet med kriterier som kunder väljer, 2) sammanställande av en rangordningslista med försäkringsprodukter (inklusive pris- och produktjämförelser), eller 3) rabatter på försäkringspremier. Det är således tillräckligt att någon av de tre tjänsterna tillhandahålls för att det första rekvisitet ska vara uppfyllt. För det *andra* ska verksamheten innefatta att kunden direkt eller indirekt kan ingå ett försäkringsavtal med hjälp av det digitala mediet. När det gäller det rekvisitet föreligger således ett krav på ett funktionellt inslag, vilket omfattar alla former av verksamheter som underlättar ingåendet av ett visst försäkringsavtal (jfr ”indirekt”). Detta kan ske antingen genom att tillhandahålla en elektronisk eller utskrivbar blankett som gör det möjligt för kunden att ansöka om försäkring eller genom en länk till en annan webbplats som innefattar ett specifikt erbjudande om ett visst försäkringsavtal, som kunden kan acceptera och sända till ett försäkringsföretag. Det bör i allmänhet inte göra någon skillnad om blanketten redan (helt eller delvis) är ifylld i förväg eller måste fyllas i av kunden.

En verksamhet som bedrivs genom ett digitalt medium bör emellertid inte betraktas som försäkringsdistribution om den innebär att det endast tillhandahålls en lista över försäkringsprodukter och distributörer som tillhandahåller sådana, även i de fall listan innehåller länkar till en startsida eller en allmänt hållen webbsida för en viss typ av försäkringsprodukt. På samma sätt bör det inte betraktas som försäkringsdistribution om det på webbplatsen tillhandahålls information eller en länk till information om ett visst försäkringsavtal, men endast en uppmaning att kunden vid intresse kan kontakta en valfri försäkringsdistributör, utan att det anges specifika försäkringsdistributörer eller vidtas andra åtgärder för att upprätta kontakt med en särskild försäkringsdistributör. Det anförda följer även av det undantag i direktivet som gäller verksamheter som bara består i tillhandahållande av information om försäkringsprodukter och försäkringsdistributörer, utan att det vidtas ytterligare åtgärder för att bistå vid ingående av ett försäkringsavtal (artikel 2.2).

Liksom vid all slags av försäkringsdistribution bör en bedömning av om huruvida regelverket är tillämpligt, och vilka skyldigheter det i så fall innebär för den som bedriver verksamheten, göras inte bara utifrån en analys av den verksamhet som bedrivs, utan även med beaktande av vem det är som bedriver verksamheten. För att direktivet, och därmed den nya lagen, ska vara tillämplig krävs inte bara att verksamheten utgör försäkringsdistribution, utan även att den som inleder eller bedriver distributionen är att anse som försäkringsdistributör. När det gäller försäkringsföretag är den bedömningen okomplicerad eftersom ett sådant företag alltid är att anse som försäkringsdistributör (artikel 2.1.6 och 2.1.8 i direktivet). Den avgörande faktorn för om en fysisk eller juridisk person är att anse som försäkringsförmedlare är om verksamheten bedrivs mot *ersättning* (artikel 2.1.3 i direktivet). Begreppet ersättning har en vid innebörd i direktivet och omfattar bl.a. finansiella eller icke-finansiella förmåner eller incitament (artikel 2.1.9). Av det anförda följer att endast webbplatser och andra digitala medier som tillhandahålls av försäkringsföretag och andra aktörer mot ersättning, omfattas av direktivets tillämpningsområde, och därmed även den nya lagens tillämpningsområde. Webbplatser och andra digitala medier som förvaltas av offentliga myndigheter eller konsumentorganisationer, som inte avser att underlätta

ingåendet av något avtal utan bara jämför försäkringsprodukter som finns att tillgå på marknaden, omfattas däremot inte. Ett i Sverige förekommande exempel på verksamhet som är undantagen utgörs av den som bedrivs av Konsumenternas Försäkringsbyrå (jfr skäl 12 till direktivet).

Regeringen anser mot bakgrund av det som anförs ovan att det är tillräckligt att i den nya lagen ange vad verksamheter som utgör försäkringsdistribution består i. Det motiveras bl.a. av att förhindra att lagtextens utformning blir inaktuell med anledning av den teknikutveckling som kan förväntas ske på området. I lagen bör det därför inte anges en motsvarande exemplifiering av tjänster och digitala medier som i definitionen i direktivet.

Försäkringsdistribution utförd av försäkringsföretag och deras anställda

Som nämns ovan följer det av försäkringsdistributionsdirektivet att verksamhet som inbegrips i definitionen av försäkringsdistribution omfattas av direktivets tillämpningsområde, även när den bedrivs av ett försäkringsföretag eller av en anställd i ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar (artikel 2.1.1 och 2.1.8, jfr artikel 2.3 andra stycket i försäkringsförmedlingsdirektivet). Reglerna i direktivet innebär i detta fall skyldigheter som ska beaktas av arbetsgivaren, dvs. försäkringsföretaget, och inte av den anställde personligen. I denna del avser reglerna det som försäkringsföretag ska beakta när de säljer försäkringar direkt till kunder, men även vissa åtgärder som ska vidtas i övrigt inom ramen för verksamheten (jfr bl.a. reglerna om information till kunder i artikel 18 respektive de om produkttillsyn i artikel 25, se avsnitten 9 och 10).

Ett av syftena med försäkringsdistributionsdirektivet är, som nämns ovan, att de aktörer som bedriver försäkringsdistribution ska behandlas lika och kunden erhålla samma skyddsnivå oberoende av skillnader mellan olika distributionskanaler (skälen 5 och 6).

Det kan således konstateras att det av försäkringsdistributionsdirektivet följer att undantaget i lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 7 §), som undantar all förmedlingsverksamhet som utövas av ett försäkringsföretag eller av en anställd hos ett försäkringsföretag som handlar på företagets ansvar, inte bör föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

I sammanhanget bör det dock noteras att samtliga regler i den nya lagen om försäkringsdistribution inte bör gälla försäkringsföretag. När det gäller t.ex. registrering finns det kravet för försäkringsföretagens vidkommande i stället i försäkringsrörelselagen, som är den lag genom vilken Solvens II-direktivet har genomförts i svensk rätt (se prop. 2015/16:9).

Tillämpningsområdet i förhållande till försäkringsdistribution som avser kollektiv försäkring

Liksom vid införandet av lagen om försäkringsförmedling bör en övergripande bedömning göras av hur distribution av kollektiv försäkring ska behandlas enligt den nya lagen om försäkringsdistribution (jfr prop. 2004/05:133 s. 48). Mer detaljerade bedömningar görs även i berörda avsnitt i lagrådsremissen (se bl.a. avsnitt 10.4.2).

Det bör först noteras att försäkringsdistributionsdirektivet inte innehåller några särskilda regler när det gäller distribution av kollektiva försäkringar. I skälen till direktivet ges emellertid i viss mån ledning

avseende vem som är att betrakta som en försäkringsdistributörs kund. Där anges att när det gäller gruppförsäkring, bör kund i huvudsak avse den företrädare för en grups medlemmar som ingår ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning (skäl 49).

Av den försäkringsavtalsrättsliga regleringen följer vidare att vid obligatorisk gruppförsäkring ska försäkringsavtalet anses ingånget mellan försäkringsgivaren och gruppföreträdaren (17 kap. 3 § andra stycket och 19 kap. 3 § andra stycket försäkringsavtalslagen). När det sedan gäller frivilliga gruppförsäkringar anses försäkringsavtalet vara ingånget mellan försäkringsgivaren och respektive gruppmedlem (17 kap. 3 § första stycket och 19 kap. 3 § första stycket samma lag).

Mot bakgrund av skälen till direktivet och den civilrättsliga regleringen på området bör som huvudregel gruppföreträdaren (och inte de försäkrade) vara att anse som försäkringsdistributörens kund vid distribution av obligatorisk gruppförsäkring. Följaktligen ska försäkringsdistributören i sådana fall fullgöra sina skyldigheter i förhållande till gruppföreträdaren.

På ett annat sätt förhåller det sig med distribution av frivillig grupp-försäkring, varvid det bör vara respektive gruppmedlem (och inte gruppföreträdaren) som är att anse som försäkringsdistributörens kund. Följaktligen ska försäkringsdistributören vid frivillig gruppförsäkring fullgöra sina skyldigheter i förhållande till respektive gruppmedlem. Vid frivillig gruppförsäkring kan anslutning till försäkringsavtalet ske genom anmälan eller reservationsanslutning. I de fall anslutning sker genom anmälan brukar vanligtvis antingen gruppföreträdaren eller försäkringsföretaget ta emot den. I det förstnämnda fallet kan fråga uppstå om gruppföreträdaren ska anses som försäkringsdistributör. Det bör i det sammanhanget nämnas att det som anges om verksamhet som undantas från definitionen av försäkringsdistribution givetvis även gäller för gruppföreträdarens verksamhet (artikel 2.2 i försäkringsdistributionsdirektivet). Det bör i det avseendet noteras att utgångspunkten för undantagen i direktivet när det gäller bl.a. vidarebefordran av information om försäkringsprodukter, förutsätter att inga ytterligare åtgärder vidtas för att bistå med ingåendet av ett försäkringsavtal (artikel 2.2 d). Av direktivet följer alltså att en gruppföreträdare som en utgångspunkt inte både kan informera gruppmedlemmarna om den frivilliga gruppförsäkringen och t.ex. ta emot en anmälan om anslutning från en kund och vidarebefordra den till försäkringsföretaget. I det fallet bör det dock enligt regeringens uppfattning finnas ett visst begränsat utrymme för gruppföreträdaren att ändå fullgöra sådana ytterligare summariska eller administrativa uppgifter enligt gruppavtalet för försäkringsdistributörens räkning, utan att den verksamheten för den skull självständigt ska betraktas som försäkringsdistribution. Detta bör emellertid enligt det som anges i promemorian endast gälla om gruppföreträdaren har intressegemenskap med medlemmarna (såsom ett fackförbund eller en intresseorganisation i förhållande till sina medlemmar). *Svensk Försäkring* ifrågasätter den bedömningen och anför att frågan bör avgöras strikt utifrån vad den administration som gruppföreträdaren utför består i. Svensk Försäkring anför att enklare administration såsom vidarebefordran av information och mottagande av anmälningar från gruppmedlemmar som vill ansluta sig till försäkringen inte över huvud taget bör anses utgöra försäkringsdistribution. Regeringen, som inte finner skäl att göra någon annan

bedömning än den som görs i promemorian, anser att skillnaden av behandling avseende gruppföreträdare som har intressegemenskap med medlemmarna motiveras av att risken för intressekonflikter under de förhållandena får anses som låg. Av den anledningen får en i någon omfattning större handlingsfrihet medges sådana gruppföreträdare, utan att direktivet och dess kundskyddssyfte kan anses åsidosättas. Under sådana omständigheter får gruppföreträdaren anses agera som en uppdragstagare som fullgör förpliktelser som försäkringsdistributören i och för sig är ansvarig för, eftersom gruppföreträdaren inte kan ha några självständiga försäkringsdistributionsrättsliga förpliktelser i förhållande till kunderna/gruppledammarna. En annan sak är att frågan endast blir aktuell i de fall gruppföreträdaren tar emot ersättning för sitt arbete. Om det inte förekommer någon ersättning är gruppföreträdaren inte att anse som försäkringsförmedlare. Begreppet ersättning har dock, som anges ovan, en vid innebörd i direktivet och omfattar bl.a. alla finansiella eller icke-finansiella förmåner eller incitament (artikel 2.1.9). I det nu aktuella sammanhanget bör det klargöras att incitament av mycket begränsad ekonomisk betydelse, såsom att ett försäkringsföretag tillhandahåller en idrottsförening som är gruppföreträdare med t.ex. matchställ, inte bör anses som ersättning för försäkringsdistribution.

Om en obligatorisk eller frivillig gruppförsäkring innehåller delar som gör att den försäkrade kan påverka försäkringsskyddets omfattning torde dock råd gentemot en enskild gruppledare (som ges mot ersättning) alltid anses utgöra försäkringsdistribution, vilket endast får utföras av en försäkringsdistributör, oavsett om rådet tillhandahålls av gruppföreträdaren eller någon annan.

Svensk Försäkring framhåller att den förenklade administrationen inom ramen för gruppförsäkringar och den omständigheten att gruppföreträdaren ofta utför den gör det möjligt för försäkringsföretagen att hålla premierna låga, vilket gör försäkringsformen särskilt viktig för personer med låga inkomster. Regeringen anser dock att det bör framhållas att det inte finns något stöd i direktivet för att behandla distribution av gruppförsäkring på något annat sätt än annan typ av försäkring. Frågan i denna del är alltså inte om kunder när det gäller gruppförsäkring ska få viss information och vara föremål för de bedömningar som direktivet förskriver. Frågan är här dels vilken verksamhet som ska anses tillståndspliktig, dels vem som ska fullgöra skyldigheterna avseende information och bedömningar. Det bör således understrykas att kvalificeringen av gruppföreträdarens arbete inte är avgörande för kundskyddets omfattning. Även när försäkringsavtal som utgör gruppförsäkring ingås måste det göras en bedömning av om huruvida distributionen sker genom en försäkringsförmedlare eller genom försäkringsföretagets direktförsäljning. Om gruppföreträdaren inte är försäkringsförmedlare, rör det sig om direktförsäljning av försäkring till kunder från försäkringsföretagets sida. I sådant fall ska försäkringsföretaget fullgöra skyldigheterna avseende olika typer av bedömningar och information till kunden. Endast i de fall en försäkring distribueras genom en gruppföreträdare som är försäkringsförmedlare är det gruppföreträdaren/försäkringsförmedlaren som ska fullgöra dem. Som anförs ovan kan de båda försäkringsdistributörerna i så fall förtydliga vem av parterna som ska fullgöra skyldigheterna att lämna

information m.m. i gruppavtalet. En sådan överenskommelse kan emellertid inte ges någon avgörande betydelse när det gäller att fastställa om en försäkringsdistributör åsidosatt sina skyldigheter enligt den nya lagen.

Försäkringsdistribution av tjänstepension

Svenskt Näringsliv och *Svensk Försäkring* konstaterar att en ny svensk rörelselagstiftning för tjänstepension enligt nuvarande tidsplan ska träda i kraft den 1 januari 2019. *Svenskt Näringsliv* framhåller att lagstiftaren i det lagstiftningsärendet kommer att behöva ta ställning till vilka regler som bör gälla för information om och distribution av tjänstepensionsförsäkring och anser därför att det är rimligt att behandla de frågorna i det ärendet och inte i samband med genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet.

När det gäller bedömningen av hur tjänstepension bör behandlas anser regeringen att det för det första bör noteras att definitionen av försäkringsdistribution i försäkringsdistributionsdirektivet inte innehåller några undantag från distribution som avser tjänstepensionsförsäkringsavtal. Pensionsrelaterade försäkringar, däribland olika typer av anställningsrelaterade försäkringsprodukter, är visserligen undantagna från de strängare regler som gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 2.1.17). Det undantaget talar dock enligt regeringens uppfattning närmast med viss styrka för att distribution av tjänstepensionsförsäkringar ska omfattas av övriga regler i direktivet. Regeringen gör mot bakgrund av det anförda bedömningen att distribution som avser tjänstepensionsförsäkringsavtal omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet. Kvalificeringen av en verksamhet såsom försäkringsdistribution utgör emellertid bara den ena av två beståndsdelar när det gäller att avgöra om direktivet är tillämpligt. Det andra steget utgörs av att fastställa om den som utför försäkringsdistributionen ska anses som försäkringsdistributör. Enligt direktivet är benämningen försäkringsdistributör ett samlingsbegrepp för varje försäkringsförmedlare, försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet eller försäkringsföretag (artikel 2.1.8). Ett försäkringsföretag är enligt direktivet ett företag enligt definitionen i Solvens II-direktivet (artikel 2.1.6). Enligt den definitionen är ett försäkringsföretag ett företag som fått auktorisation enligt det direktivet. I Sverige har Solvens II-direktivet i huvudsak genomförts genom försäkringsrörelselagen. Av det anförda följer att företag som har tillstånd att driva försäkringsrörelse enligt den lagen bör utgöra försäkringsföretag i Solvens II-direktivets mening, och därmed även enligt försäkringsdistributionsdirektivet.

I Sverige är det för närvarande i princip endast möjligt att bedriva tjänstepensionsverksamhet inom ramen för ett försäkringsföretags försäkringsrörelse (här bortses från verksamhet som under en övergångsperiod får fortsätta att drivas av tjänstepensionskassor enligt den upphävda lagen om understödsföreningar [1972:262]). Som *Svenskt Näringsliv* och *Svensk Försäkring* påpekar pågår det för närvarande ett lagstiftningsärende i Regeringskansliet som avser genomförande i svensk rätt av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2341 av den 14 december 2016 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut, förkortat IORP 2. För de tjänstepensionsinstitut som omfattas av

det direktivet är det inte obligatoriskt att tillämpa reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet. Mot den bakgrunden gör regeringen bedömningen att frågan om vilka bestämmelser som bör gälla för sådana instituts verksamhet bör avgöras inom ramen för det lagstiftningsärendet.

Av det ovan anförda följer att försäkringsdistributionsdirektivet, och därmed den nya lagen om försäkringsdistribution, är tillämpligt på försäkringsföretags distribution av tjänstepensionsförsäkringar. Direktivet ger inte utrymme för att i den nya lagen införa sådana undantag som Svenskt Näringsliv och Svensk Försäkring efterfrågar. Det finns inte heller något utrymme för att senarelägga genomförandet i svensk rätt av direktivet i den delen. Regeringen gör således bedömningen att i den nya lagen bör försäkringsdistributörers distribution av tjänstepensionsförsäkring som utgångspunkt behandlas på motsvarande sätt som distribution av andra försäkringar.

Tillämpningsområdet i förhållande till viss administration av tjänstepensionsförsäkring

Enligt den bedömning som görs i promemorian bör den verksamhet som administrationsbolagen vanligtvis utför inte anses utgöra försäkringsdistribution. Promemorians bedömning överensstämmer i denna del med den som gjordes vid införandet av lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2004/05:133 s. 148). *Försäkringsjuridiska föreningen, Advokatsamfundet, Svensk Försäkring* och *SFM* framför synpunkter när det gäller den bedömningen och önskar förtydliganden. Regeringen anser att det bör göras en övergripande bedömning av hur den verksamhet som vanligtvis utförs av administrationsbolag, valcentraler och andra administratörer av tjänstepensionsförsäkringar bör behandlas enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

När det först gäller administrationsbolag och valcentraler, och den verksamhet som avses i detta avsnitt, instämmer regeringen i den beskrivning som *Landsorganisationen i Sverige (LO)* ger. Administrationsbolagen hanterar (som benämningen antyder) administration som består i kontakter mellan försäkringsföretag, kunder och försäkrade. Grunden för det arbetet utgörs av de försäkrings- och tjänstepensionsavtal som försäkringsföretag och försäkringstagare tecknar enligt kollektivavtal eller på frivillig grund. I administrationsbolagens uppgifter ingår även att förmedla premier, intagna för riskförsäkringar och premieöverföring till den förvaltare den försäkrade valt till tjänstepensionen.

Regeringen anser, i likhet med några av remissinstanserna, att det finns argument som talar för att de nu aktuella tjänsterna bör omfattas av definitionen av försäkringsdistribution i direktivet. De ifrågavarande bolagen kan i enlighet därmed även tänkas anses som försäkringsförmedlare enligt definitionen i direktivet. Som anges ovan finns det inte heller något uttryckligt undantag i direktivet för distribution av tjänstepensionsförsäkringar. Det saknas således förutsättningar att i den nya lagen uttryckligen och generellt undanta verksamhet som utgör försäkringsdistribution, bara för att den bedrivs av en aktör som kan kategoriseras som ett administrationsbolag eller valcentral. Det finns sammanfattningsvis skäl som talar för att de nu berörda bolagens verksamhet, som en utgångspunkt, ska anses omfattas av direktivet och

därmed även den nya lagen. Konsekvensen av en sådan slutsats är att administrationsbolag, liksom andra försäkringsförmedlare, ska behöva ha tillstånd enligt den nya lagen och vara skyldiga att utföra olika bedömningar och lämna information till kunder som använder sig av bolagets tjänster.

Fråga är om det föreligger omständigheter som kan leda till en annan slutsats när det gäller tolkningen av direktivet. Regeringen anser därvid att det finns en rad skäl som talar mot att den verksamhet som vanligtvis utförs av administrationsbolag och valcentraler ska anses omfattas av direktivets och den nya lagens tillämpningsområde. Det är omständigheter som har att göra med de berörda arbetsuppgifternas karaktär och den modell under vilken administrationsbolagen och valcentralerna är inordnade. Även behovet av kundskydd vid de nu aktuella tjänsterna bör ges viss betydelse vid tolkningen av direktivet i denna del. Till att börja med är sådan verksamhet som nu avses av en helt annan art än den som i allmänhet bedrivs av försäkringsförmedlare och försäkringsföretag. Försäkringsvillkoren för kollektivavtalade försäkringar bestäms av arbetsmarknadens parter och inte av försäkringsföretagen, eller för den delen administrationsbolagen. Även själva administrationen följer de överenskommelserna. De åtgärder som det är fråga om framstår överlag som helt summarisk administration enligt sedan tidigare ingångna pensionsplaner. Bedömningen bör även ske i ljuset av att direktivet ska tillämpas på aktörer som spelar en central roll vid distribution av försäkringsprodukter (skäl 4). Med andra ord ska regelverket tillämpas på verksamheter som direkt eller indirekt påverkar kundens försäkringskydd. Den administrativa verksamhet som nu är i fråga, när den bedrivs av ett administrationsbolag eller valcentral, kan inte anses som sådan. Det bör i det avseendet särskilt beaktas att den viktigaste målsättningen med direktivet är att höja nivån när det gäller kundskydd vid försäkringsdistribution. Regeringen instämmer i det *Svenskt Näringsliv* anför om att modellen för kollektivavtalsgrundade försäkringar fungerar väl både från försäkringstagarnas och de försäkrades perspektiv. Därmed inte sagt att det inte förekommer vissa problem och potentiella intressekonflikter, bl.a. vid olika valsituationer, även inom ramen för tjänstepensionsförsäkringar (se avsnitt 11.7). Även om administrationsbolagen och valcentralerna verkställer olika val i det avseendet, är de problemen inte hänförliga till det nu aktuella administrativa arbetet. Sammanfattningsvis får kundskyddet i dessa försäkringar, när det gäller de aktiviteter som nu är i fråga, enligt regeringens uppfattning anses vara väl omhändertaget. Det förefaller svårt att se några konkreta vinster för kundskyddet i det avseendet om det skulle införas tillståndsplikt för den verksamhet som vanligtvis bedrivs av administrationsbolagen och valcentralerna. I sammanhanget bör det poängteras att biträde som utgör råd till kunder inte är något som omfattas av det arbete som avses med uppgifter som administrationsbolagen vanligtvis utför (dvs. information, administration och premiehantering).

Med hänsyn till den funktion som administrationsbolagen utför inom den mycket speciella modell som kollektivavtalade tjänstepensioner utgör, gör regeringen den samlade bedömningen att sådan administrativ verksamhet inte kan anses omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet.

Konsekvensen av ställningstagandet ovan är att distributionen inom ramen för den kollektivavtalade tjänstepensionen som huvudregel bör

anses bedriven som försäkringsföretagens direktförsäljning till kunder. Det innebär, till skillnad från det *Fora* framför, att det är försäkringsföretagen som ska fullgöra de skyldigheter som enligt direktivet ska gälla för försäkringsdistributörer. Förutsättningarna för att en försäkring ska anses distribuerad direkt från ett försäkringsföretag avgörs inte av om kunden har direktkontakt med försäkringstagaren inför tecknandet eller företaget på annat sätt haft möjlighet att påverka försäkringstagarna. Sådan direktförsäljning bör i stället anses föreligga i förhållande till ingående av ett försäkringsavtal, så länge inte en försäkringsförmedlare medverkat vid distributionen. Av det följer att det i första hand är försäkringsföretagets skyldighet att fullgöra de olika bedömningar och lämna information till kunden enligt direktivet. En närmare bedömning av hur de skyldigheterna kan fullgöras vid kollektivavtalade tjänstepensioner görs i avsnitt 10.4.2.

Försäkringsjuridiska föreningen, Advokatsamfundet, Svensk Försäkring och *SFM* upplyser om att flera administrationsbolag redan har tillstånd för försäkringsförmedling. Regeringen anser dock inte att det går att dra några bestämda slutsatser av det förhållandet när det gäller den nya lagens tillämpningsområde. Att ett administrationsbolag har eller ansöker om tillstånd för försäkringsförmedling kan t.ex. bero på att bolaget avser tillhandahålla annat än ren administration. I detta sammanhang bör det betonas att annan verksamhet som utgör försäkringsdistribution omfattas av den nya lagen, även när den utförs av ett administrationsbolag eller en valcentral. För sådan verksamhet gäller krav på tillstånd och övriga krav som enligt den nya lagen gäller för försäkringsdistribution.

När en försäkring distribueras via en försäkringsförmedlare kan de båda försäkringsdistributörerna i ett samarbetsavtal förtydliga vem av parterna som ska fullgöra skyldigheterna att lämna information m.m. En sådan överenskommelse kan emellertid inte ges någon avgörande betydelse när det gäller att fastställa om en försäkringsdistributör åsidosatt sina skyldigheter enligt den nya lagen. På så sätt kan dock viss flexibilitet och tydlighet uppnås samtidigt som kunder och försäkrade tillförsäkras en nivå av kundskydd i enlighet med regelverket.

När det sedan gäller motsvarande försäkringsadministration utanför det kollektivavtalade tjänstepensionsområdet (s.k. individuell tjänstepension) gör sig i många fall motsvarande skäl gällande som anges ovan. Även i dessa fall fastställs tjänstepensionsplanernas innehåll genom upphandlingsförfaranden, ofta under medverkan av kvalificerade parter i form av försäkringsgivare och arbetsgivare samt deras ombud. Det kan dock noteras att dessa upphandlingar och andra förfaranden i hög grad varierar i total premiestorlek och övrig omfattning. Även förhandlingsparternas kunskaper och erfarenhet är av varierande slag. Bland annat eftersom individuella tjänstepensionsplaner samlar kollektiv som består av färre individer än motsvarande planer på det kollektivavtalade området, blir de valbara produkterna ofta dyrare. Detta kan resultera i att anställda får lägre pension än vad som blivit fallet under en kollektivavtalad tjänstepensionsplan. Om det blir fallet beror emellertid även på den värdeutveckling som produkterna under pensionsplanen har. Förutsatt att förfarandet uppfyller motsvarande grad av kundskydd som uppnås på det kollektivavtalade området, samt att verksamheten inskränker sig till ren administration, bör dock inte heller tillhandahållare som administrerar individuella tjänstepensionsplaner anses bedriva försäkringsdistribution. Med administration

bör i detta sammanhang avses t.ex. vidarebefordran av information och annan summarisk verksamhet som inte innefattar rådgivning eller andra bedömningar som direkt kan påverka kundens försäkringssituation.

En annan sak är att det vanligtvis är försäkringsförmedlare som på marknaden för individuell tjänstepension utför den verksamhet som administrationsbolagen utför på det kollektivavtalade området. Försäkringsföretaget och försäkringsförmedlaren kan då, som anges ovan, i ett samarbetsavtal förtydliga vem av parterna som ska fullgöra skyldigheterna att lämna information m.m. En sådan överenskommelse kan, som också anges ovan, inte ges någon avgörande betydelse när det gäller att fastställa om en försäkringsdistributör åsidosatt sina skyldigheter enligt den nya lagen.

Enligt regeringens uppfattning bör bedömningen av vilka förfaranden som uppfyller kraven på kundskydd och var gränsen går i förhållande till vad som utgör ren administration ytterst grundas på omständigheterna i det enskilda fallet.

Undantagen från tillämpningsområdet

I försäkringsdistributionsdirektivet undantas, liksom i försäkringsförmedlingsdirektivet, viss verksamhet från tillämpningsområdet. Några remissinstanser, bl.a. *Svensk Försäkring*, önskar förtydligande när det gäller undantagen i försäkringsdistributionsdirektivet. Det rör sig om information om försäkring som lämnas i enskilda fall inom ramen för en annan yrkesverksamhet (artikel 2.2 a), yrkesmässig handläggning av ett försäkrings- eller återförsäkringsföretags skador samt värdering och reglering av skador (artikel 2.2 b), att hänvisa någon till en försäkringsdistributör eller en presumtiv kund (artikel 2.2 c och d), och att lämna information om försäkringsprodukter (artikel 2.2 d).

Gemensamt för dessa undantag är den avgörande omständigheten att de inte medger att några ytterligare åtgärder vidtas för att bistå kunden med ingåendet av ett försäkringsavtal. En aktör får, för att omfattas av något av de undantagen, t.ex. inte också vidarebefordra anmälningsblanketter mellan en kund och ett försäkringsföretag eller ansluta kunden till en försäkring genom försäkringsföretagets it-system. Det innebär att en kund som tar del av sådan information eller en hänvisning som lämnats med stöd av något av undantagen, och därefter beslutar sig för att teckna en försäkring, kommer behöva komma i kontakt med en försäkringsdistributör för att kunna ingå försäkringsavtalet. Det kan tyckas att reglerna i direktivet är väl stränga i det nu aktuella avseendet. Det kan även med visst fog anföras att det vore rimligt att också andra enklare typer av arbetsmoment i förhållande till mindre komplicerade försäkringar skulle omfattas av undantagen. I detta sammanhang bör dock betonas att höjt kundskydd är ett av de främsta syftena med direktivet. De uttryckliga undantag som anges i direktivet är tydligt begränsade. Vidare är direktivets krav, i de fall inget undantag är tillämpligt, i hög grad anpassade efter olika distributionsformer.

När det gäller frågan om tillämpningen av undantagen är det relevant vilken verksamhet som ska anses tillståndspliktig och i förlängningen vem som ska fullgöra skyldigheterna avseende information till kunden och bl.a. bedömningar av dennes krav och behov. Det bör således understrykas att omfattningen av undantagen inte är avgörande för det skydd som kunden

i slutändan får, bl.a. mot att ingå avtal som inte är förenliga med dennes krav och behov. Vid samtliga fall som gäller ingående av försäkringsavtal, måste en bedömning göras av om huruvida distributionen av försäkringen sker genom en försäkringsförmedlare eller genom försäkringsföretagets direktförsäljning. Om den som tillhandahållit information eller en hänvisning inte är att anse som försäkringsförmedlare, rör det sig om direktföljning av försäkring från försäkringsföretagets sida. I sådant fall ska försäkringsföretaget fullgöra skyldigheterna avseende olika typer av bedömningar och information till kunden innan ett försäkringsavtal ingås. Således bör undantagen inte tillämpas så att kunden riskera falla utanför det skydd som regelverket är avsett att ge.

På motsvarande sätt som begreppet försäkringsdistribution, är även de nämnda undantagen teknikneutrala på så sätt att det saknar betydelse om informationen eller hänvisningen sker vid t.ex. ett kundmöte eller via en webbplats (se även ovan angående försäkringsdistribution via digitala medier). Huruvida olika slag av medverkan ska anses vara försäkringsdistribution eller inte får avgöras utifrån de kriterier som ska vara uppfyllda för att något av undantagen ska vara tillämpligt och hur verksamheten rent faktiskt bedrivs i det enskilda fallet.

Vid sidan av de undantag som anges ovan görs i direktivet även en annan begränsning av tillämpningsområdet. Denna begränsning gäller i förhållande till sidoverksamma försäkringsförmedlares distribution av vissa försäkringar och risker, om den utförs vid sidan av en huvudsaklig yrkesverksamhet, under förutsättning att den bl.a. kompletterar en vara eller en tjänst och försäkringspremien inte överstiger i direktivet angivna belopp (artikel 1.3). Det undantaget är av annat slag än de ovan nämnda undantagen (artikel 2.2). I dessa fall kan kunden, till skillnad från enligt de andra undantagen, ingå ett försäkringsavtal direkt utan att först komma i kontakt med en försäkringsdistributör som omfattas av direktivet. I den situationen ankommer det dock på den försäkringsdistributör som engagerat den sidoverksamma försäkringsförmedlaren att säkerställa att vissa centrala krav i direktivet uppfylls. På så sätt säkerställs det att kunder även i dessa fall bl.a. inte ingår några försäkringsavtal som är oförenliga med dennes krav och behov.

Undantag för den som bara hänvisar någon till ett försäkringsföretag eller till en försäkringsförmedlare

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, uttryckliga undantag för verksamhet som *enbart* består i att t.ex. hänvisa en potentiell försäkringstagare till en försäkringsgivare, eller informera någon om att det finns försäkringsförmedlare som kan vara behjälpliga vid en upphandling av försäkringsavtal (artikel 2.2 c och d i försäkringsdistributionsdirektivet). Åtgärder som endast inskränker sig till att skapa kontakt mellan en kund och ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare ska således inte anses utgöra försäkringsdistribution (jfr skäl 13 till direktivet).

Ett motsvarande undantag bör införas i den nya lagen om försäkringsdistribution. Sådan verksamhet kan inte anses ha en direkt inverkan på kundens försäkringsskydd.

Kammarrätten i Stockholm önskar att det förtydligas hur undantaget bör tillämpas. Regeringen konstaterar att undantaget för det första innebär att verksamhet som bara består i att hänvisa någon till en försäkringsdistributör inte ska omfattas av den nya lagen. Undantaget gäller även verksamhet som bara består i att tillhandahålla information om presumtiva kunder till försäkringsdistributörer (artikel 2.2 c). Till skillnad från undantaget som avser information och rådgivning (artikel 2.2 a), förutsätter det nu aktuella undantaget inte att åtgärderna vidtas inom ramen för en annan yrkesverksamhet. Undantaget bör emellertid inte vara tillämplig om hänvisningen eller tipset kombineras med råd när det gäller t.ex. lämpligt försäkringsskydd (jfr rekvisitet ”enbart” i direktivet). Undantaget bör inte heller gälla för den som även biträder eller på annat sätt är delaktig i upprättandet av kontraktshandlingar eller dylikt.

Undantag för tillhandahållande av allmän information

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, ett uttryckligt undantag för verksamhet som består i att enbart lägga fram information om försäkringsprodukter (artikel 2.2 d i försäkringsdistributionsdirektivet). Åtgärder som inskränker sig till att endast lämna allmän information om försäkring ska således inte anses utgöra försäkringsdistribution (jfr skälen 13 och 14 till direktivet).

I likhet med det som gäller i dag enligt lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 2 § 2) bör det införas ett motsvarande undantag i den nya lagen om försäkringsdistribution. Någon direkt påverkan på kundens val av försäkring kan det inte heller anses vara fråga om i sådan situation.

Det bör sakna betydelse för tillämpning av undantaget om den som lämnar informationen bedriver någon annan yrkesverksamhet. Den som i sina lokaler eller på sin webbplats enbart tillhandahåller ett allmänt hållet informationsmaterial om försäkringsprodukter, bör alltså inte heller anses bedriva försäkringsdistribution.

Undantag för den som inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enskilda fall lämnar information eller ger råd om försäkring

I försäkringsdistributionsdirektivet finns, liksom i försäkringsförmedlingsdirektivet, regler om undantag som tar sikte på t.ex. skatteexperter eller revisorer, vilka i enskilda fall ger råd om försäkringsskydd inom ramen för en annan yrkesverksamhet – dock utan att i övrigt aktivt delta i försäkringsdistributionen (skäl 14 till och artikel 2.2 a i försäkringsdistributionsdirektivet och artikel 2.3 tredje stycket i försäkringsförmedlingsdirektivet). I likhet med det som gäller i dag enligt lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 2 § 3) bör det införas ett motsvarande undantag i den nya lagen om försäkringsdistribution.

I lagen om försäkringsförmedling har dock undantaget i direktivet genomförts på så sätt att undantaget enligt lagen omfattar information och råd som lämnats i *enskilda* fall. Ordalydelsen får anses ge uttryck för att det inte får ske alltför frekvent. I både försäkringsförmedlingsdirektivet och försäkringsdistributionsdirektivet anges dock att undantaget gäller när information lämnas i *enskilda* fall (eng. incidental basis). Framför allt de engelska språkversionerna av direktiven ger intryck av att det inte är frekvensen av tillhandahållandet som begränsas, utan att information och

råd om försäkring ska vara underordnad den andra yrkesverksamheten. Detta förefaller vidare som mer logiskt ur kundskyddshänseende. För en kund som får del av sådan information torde det vara av mindre betydelse hur ofta den tillhandahålls till andra kunder. Inte heller bör ett krav på tillstånd anses motiverat av det allmännas behov av kontroll av sådan begränsad verksamhet. Däremot torde det vara i kundens intresse att t.ex. advokater kan ge information och råd om rättsskyddsförsäkringsmoment, utan för den skull omfattas av tillståndsplikt för försäkringsdistribution. I det exemplet kan det dessutom antas att rättsskyddet aktualiseras frekvent. För advokater föreligger det dessutom enligt de vägledande reglerna om god advokatsed en skyldighet att upplysa klienter om möjligheten att få uppdraget finansierat genom försäkringssskydd.

Det får sammanfattningsvis anses vara i kundens intresse att bl.a. skatteexperter, revisorer och advokater får ge råd om försäkringar som är underordnade och kompletterar deras huvudsakliga verksamhet. Det nu aktuella undantaget bör vidare anses medge tillhandahållande av mer konkreta råd, och till och med rådgivning, än vad som är möjligt med stöd av undantaget avseende allmän information (se ovan).

När det gäller tillämpningen av det ifrågavarande undantaget gäller, utöver begränsningen att den som tillhandahåller tjänsten inte får vidta åtgärder för att bistå med ingåendet av ett försäkringsavtal, även att den som tillhandahållit tjänsterna inte heller får bistå kunden med fullgörandet av försäkringsavtalet.

Det bör avslutningsvis nämnas att om en verksamhet som bedrivs av t.ex. en bilhandlare, en speditör eller ett finansbolag i det enskilda fallet skulle vara sådan att den i och för sig ska anses utgöra försäkringsdistribution, och alltså inte undantas enligt något av de uttryckliga undantagen i direktivet, kan distributionen ändå vara undantagen från tillståndsplikt, om samtliga förutsättningar är uppfyllda i den särskilda undantagsregeln för distribution via sidoverksamma försäkringsförmedlare när det gäller vissa typer av kompletterande försäkringar (se artikel 1.3).

Undantag för skadereglering

I försäkringsdistributionsdirektivets definition av försäkringsdistribution undantas yrkesmässig handläggning av ett försäkringsföretags skador samt värdering och reglering av skador (skäl 14 till och artikel 2.2 b i direktivet). Regeringen anser, i likhet med *AFA Försäkring* och *Advokatsamfundet* och till skillnad från det som anges i promemorian, att skadereglering i och för sig är ett inslag i försäkringsrörelsen men att det inte utgör försäkringsdistribution.

Det nu aktuella undantaget i direktivet motsvarar det undantag som finns i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 2.3 tredje stycket). I likhet med det som gäller i dag enligt lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 2 § 4) bör det därför införas ett undantag i den nya lagen om försäkringsdistribution som omfattar yrkesmässig skaderegleringsverksamhet samt värdering av skador. Undantaget i lagen om försäkringsförmedling omfattar dock enligt sin ordalydelse verksamhet som *bara* består i att yrkesmässigt handlägga, värdera eller reglera försäkringsfall. Någon sådan begränsning följer emellertid inte uttryckligen av något av direktiven.

I denna del skiljer sig utformningen av undantaget för skadereglering i förhållande till de andra undantagen i direktivet (artikel 2.2). I förarbetena till lagen om försäkringsförmedling anges att genom undantaget klargörs att yrkesgruppen skadereglerare inte kan anses ägna sig åt försäkringsförmedling (prop. 2004/05:133 s. 144). Regeringen gör samma bedömning i förhållande till undantaget i försäkringsdistributionsdirektivet. Enligt regeringens uppfattning bör undantaget i den nya lagen dock inte begränsas till verksamhet som *bara* består i skadereglering. Skälet för det är att inte heller ett försäkringsföretags skadereglering bör omfattas av definitionen av försäkringsdistribution. Försäkringsföretagens skadereglering utgör endast en begränsad del av företagets verksamhet. Karaktären av skaderegleringen såsom försäkringsdistribution eller inte bör emellertid inte ändras av det förhållande att den verksamheten förekommer tillsammans med andra åtgärder.

Av intresse när det gäller det nu aktuella undantaget är gränsdragningen i förhållande till ordalydelsen i definitionen av försäkringsdistribution. I direktivet definieras försäkringsdistribution bl.a. som att "*bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada*" (artikel 2.1.1). Samtidigt undantas alltså skadereglering (artikel 2.2 b). Ordalydelsen i direktivet kan således till viss del uppfattas som motstridig. Det bör därvid noteras att direktivet närmare anger att det är "*handläggning av ett försäkringsföretags skador*" som avses i undantaget. I den engelska språkversionen av direktivet anges detta som "*the management of claims of an insurance undertaking*" och i den danska språkversionen som "*administration af et forsikrings- eller genforsikringsselskabs skades anmeldelser*". Det som anges i direktivet bör därför förstås som att undantaget inte omfattar den som bistår ett försäkringsföretags kund med åtgärder som syftar till att kunden vid skada ska få ersättning från försäkringsföretaget. I den situationen kan dock en tillhandahållare som bedriver annan verksamhet i och för sig till viss del omfattas av det undantag i direktivet som tillåter att t.ex. en advokat som såsom ombud biträder en klient i ett ärende om försäkringsersättning (artikel 2.2 a). Den nu aktuella begränsningen avseende skadereglering bör dock enligt regeringens uppfattning inte gälla åtgärder som omfattar yrkesmässig värdering av skador, som alltså inte heller när det utförs för kundens räkning bör anses utgöra försäkringsdistribution. Det motiveras av att sådan verksamhet i första hand kräver annan kompetens än om försäkringar.

Undantag för förmedling av vissa kompletterande försäkringar

Försäkringsdistributionsdirektivet är, liksom försäkringsförmedlingsdirektivet, inte tillämpligt på vissa personer som inte har försäkringsdistribution som huvudsaklig yrkesverksamhet och som förmedlar försäkringar som kompletterar en levererad vara eller tjänst (artikel 1.3 i försäkringsdistributionsdirektivet). Det avviker från den huvudregel som innebär att direktivet även gäller för sidoverksamma försäkringsförmedlare. För att den som förmedlar kompletterande försäkringar inte ska omfattas av direktivet ska dock en rad andra förutsättningar också vara uppfyllda, som bl.a. har att göra med försäkringsskyddets omfattning och premiebeloppets storlek.

Konsumentverket framför att riskerna bör beaktas med att vissa aktörer och försäkringsprodukter kommer att omfattas av undantag i den nya lagen om försäkringsdistribution. I det avseendet anser regeringen att det bör poängteras att det i den situationen ankommer på den försäkringsdistributör som engagerat den sidoverksamma försäkringsförmedlaren att säkerställa att vissa centrala krav i den nya lagen uppfylls. På så sätt säkerställs det att kunder även i dessa fall bl.a. inte ingår några försäkringsavtal som är oförenliga med dennes krav och behov. Regeringen anser även att det bör läggas vikt vid att direktivet i hög grad innehåller regler som är anpassade för olika typer av försäkringsdistributörer och den försäkringsdistribution som de bedriver. Även för distributörer av samma slag är de krav som ska gälla i varje enskilt fall anpassade efter bl.a. den aktuella typen av kund och produkten som distribueras. Mot den bakgrunden gör regeringen bedömningen att den reglering som följer av direktivet får anses väl avvägd.

I likhet med det som gäller i dag enligt lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 8 §) bör det införas ett till viss del motsvarande undantag i den nya lagen om försäkringsdistribution. Därmed torde de flesta s.k. specialombuds distribution av försäkringar, t.ex. hemelektronikbutikers och resebyråers distribution, liksom i dag, falla utanför den nya lagens tillämpningsområde. Eftersom undantaget i försäkringsdistributionsdirektivet dock i vissa delar avviker från motsvarande undantag i försäkringsförmedlingsdirektivet (jfr artikel 1.2 i försäkringsförmedlingsdirektivet) och direktiven innebär minimiharmonisering, bör undantaget i den nya lagen anpassas i motsvarande mån i förhållande till undantaget i lagen om försäkringsförmedling.

Svenska resebyrå- och arrangörsföreningen påpekar att distributionen av många reseförsäkringar inte kommer att omfattas av undantag, men konstaterar samtidigt att de fastställda gränserna inte går att förändra nationellt eftersom de följer av försäkringsdistributionsdirektivet. Regeringen anser att reglerna i direktivet måste ses mot bakgrund av att omfattande hänsyn tagits till att anpassa de skyldigheter som följer av regelverket i förhållande till kompletterande försäkringar. Det gäller inte minst distribution av försäkringar som är kopplade till resor och andra tjänster. Några undantag för reseförsäkringar som går längre än dem i direktivet ger direktivet inte heller utrymme för.

När det kommer till det nu aktuella undantaget i direktivet görs inledningsvis en skillnad mellan vilka risker som den distribuerade försäkringen får avse i förhållande till tjänster respektive varor.

När det gäller varor får den försäkrade risken endast avse risken för fel, förlust av eller skador på de varor som tillhandahållits (artikel 1.3 a i).

När det gäller tjänster omfattar undantaget enligt huvudregeln endast försäkring avseende risken för att tjänsten inte kan utnyttjas (bl.a. s.k. avbeställningsskydd, när detta meddelas genom försäkring). För tjänster som avser resor är undantaget emellertid mer omfattande och den försäkrade risken får i dessa fall även avse skada på eller förlust av bagage och ”andra risker med anknytning till resa” (artikel 1.3 a ii).

Även i premiehänseende gör direktivet till viss del skillnad mellan försäkringar som distribueras i samband med försäljning av varor respektive tjänster. Enligt den generella regeln för premiestorlek är undantaget

tillämpligt avseende både varor och tjänster om den inte överstiger 600 euro beräknat proportionellt på årsbasis (artikel 1.3 b).

När det gäller tjänster finns det emellertid en särregel som gäller i förhållande till risken för icke utnyttjande av tjänsten eller risker med anknytning till resa, enligt vilken premien inte får överstiga 200 euro per person, under förutsättning att tjänstens varaktighet inte är längre än tre månader (artikel 1.3 c). Med andra ord erbjuder denna särregel, i förhållande till den generella regeln, en möjlighet att distribuera en försäkring med proportionellt högre försäkringspremie, men under en kortare tidsperiod.

Det kan i samband med begränsningarna avseende premier konstateras att försäkringsdistributionsdirektivet innebär höjda tröskelvärden i det avseendet. Enligt försäkringsförmedlingsdirektivet får det årliga premiebeloppet inte överstiga 500 euro. Som en konsekvens innebär det alltså att försäkringsdistributionsdirektivet medger undantag för försäkringar med högre premier. Det bör noteras att försäkringar som säljs i samband med försäljning av varor och tjänster ofta är dyrare än när motsvarande försäkringsskydd ingår i en t.ex. hemförsäkring. Bland annat de ibland korta försäkringsperioderna kan dock göra att de upplevs som billigare än vad de egentligen är. Det kan dock i och för sig vara så att en del försäkringar som kompletterar varor och tjänster inte omfattas av en sedvanlig hemförsäkring eller finns att tillgå separat i det ordinarie utbudet på försäkringsmarknaden. Vid en samlad bedömning bör i vart fall de krav som anges nedan, och som det ankommer på en försäkringsdistributör som engagerar ett specialombud att säkerställa, utgöra ett tillräckligt skydd för kunder när det gäller de nu aktuella försäkringarna.

En särskild fråga är om en aktör för att omfattas av undantaget måste vara samma person som tillhandahållit varan eller tjänsten. De språkliga preciseringar i fråga om vem som levererat en vara eller en tjänst respektive hos vem en resa har bokats, som till viss del anges i direktivet, bör dock inte anges i den nya lagen. Detta beror på att sådana preciseringar kan medföra omotiverade skillnader mellan distributionssituationer som sakligt sett bör bedömas på samma sätt. Försäkringsskydd i samband med en resa kan t.ex. distribueras av den som anordnar resan, men samma försäkringsskydd kan uppstå som en följd av att resan betalas med ett kreditkort, dvs. distribueras av ett kortföretag. Det finns inte några sakliga skäl för att behandla resebyrån och kortföretaget på olika sätt beroende på vem av dem som i det enskilda fallet distribuerar det aktuella försäkringsskyddet. Liknande situationer uppkommer även när det gäller distribution av t.ex. försäkringsskydd i samband med olika finansieringslösningar eller vid förmedling av sjö- och transportförsäkringar (jfr prop. 2004/05:133 s. 146). Den närmare gränsdragningen vid olika försäkringslösningar bör dock överlämnas till rättstillämpningen.

En annan viktig skillnad mellan undantaget i försäkringsdistributionsdirektivet och till motsvarande undantag i försäkringsförmedlingsdirektivet är, som nämns ovan, de krav som ställs på en försäkringsdistributör som distribuerar försäkringar genom en sidoverksam försäkringsförmedlare som undantagits (artikel 1.4). Dessa regler kan även aktualiseras när ett försäkringsföretag distribuerar konsumentförsäkringar via en försäkringsförmedlare (s.k. försäkringsagentur), som i sin tur samarbetar med diverse återförsäljare av varor och tjänster. Motsvarande

skyldigheter saknas i princip i gällande svensk rätt och bör därför införas i lagen om försäkringsdistribution. I sådana fall ska den försäkringsdistributör som anlitar specialombudet säkerställa att den lämnar viss information till kunden samt att verksamheten sker i enlighet med de grundläggande uppföranderegler som gäller vid försäkringsdistribution (se avsnitten 9 och 10).

Får en försäkringsdistributör uppdra åt någon som inte är försäkringsförmedlare utföra en arbetsuppgift?

En viktig fråga med anknytning till tillämpningsområdet och som, liksom vid införandet av lagen om försäkringsförmedling, bör belysas på ett övergripande sätt är omfattningen av möjligheten för en försäkringsdistributör att uppdra åt någon annan att utföra arbetsuppgifter (se prop. 2004/05:133 s. 52–54). Frågan har betydelse för både vad försäkringsdistributörer får göra i detta avseende och i förhållande till vilka uppgifter en uppdragstagare kan utföra utan att själv omfattas av tillämpningsområdet för den nya lagen om försäkringsdistribution.

Att distribuera försäkringar innefattar flera olika arbetsmoment, allt från att boka kundmöten och inhämta information till att analysera kundens försäkringsbehov och lämna förslag eller rekommendation till en försäkringslösning. Vissa arbetsuppgifter är av mer kvalificerad art och av direkt betydelse för vilket försäkringsskydd kunden får – andra är av mer administrativ natur. I vissa fall är arbetsuppgifterna av den arten att inte heller försäkringsdistributören har tillräcklig kompetens för att utföra dem. Som exempel i anslutning till skadeförsäkringar kan nämnas uppgifter i samband med riskbeskrivningar och skadehantering samt värderingsfrågor. De angivna exemplen är föremål för uttryckliga undantag i direktivet (artikel 2.2 b). Sådana uppgifter kan kräva brandingenjörskompetens eller annan teknisk kompetens. Inledningsvis bör i detta sammanhang nämnas att försäkringsdistributionsdirektivet inte kan anses hindra att en försäkringsdistributör uppdrar åt någon annan att utföra arbetsmoment av mindre kvalificerat slag, utan att denne självständigt ska anses som försäkringsförmedlare i direktivets mening. Direktivets vida definition av försäkringsdistribution och kravet på att alla fysiska personer som direkt deltar i försäkringsdistribution ska uppfylla yrkeskraven, får dock anses innebära att utrymmet för att uppdra åt någon som inte är försäkringsförmedlare att utföra arbetsuppgifter allmänt sett är ganska begränsat, i vart fall om det är fråga om åtgärder som innefattar olika typer av bedömningar. Vid bedömningen av var gränsen går är det viktigt att uppmärksamma att ett av huvudsyftena med direktivet är att förbättra skyddet för kunderna och se till att de betjänas av personer som uppfyller vissa yrkeskrav. Försäkringsdistributören tillhandahåller en kvalificerad tjänst och kunden har rätt att förvänta sig att den utförs av en kunnig person. Frågan gäller således i vilken utsträckning en kund ska behöva acceptera att i olika skeden vara hänvisad till en medhjälpare som i vart fall inte har den formella kompetens som är en förutsättning för att få verka som försäkringsdistributör. Frågan får delvis, på samma sätt som gäller i fråga om t.ex. fastighetsmäklare, avgöras med ledning av kravet på god försäkringsdistributionssed (se avsnitt 9.1).

När det gäller själva distributionsarbetet får det mest centrala och betydelsefulla momentet anses vara att ge kunden rådgivning om vilken försäkring som passar hans eller hennes önskemål eller behov. Denna uppgift får självfallet inte uppdras åt någon som inte är försäkringsförmedlare. För att kunna ge kunden en sådan rekommendation måste distributören utreda och bedöma kundens önskemål och behov, ta fram och analysera olika försäkringslösningar samt välja ut en lösning som slutligen rekommenderas kunden. En extern medhjälpare bör kunna biträda distributören i dennes arbete med att utreda kundens önskemål och behov. Försäkringsdistributören måste dock gå igenom och kontrollera den utredning som medhjälparen har gjort och vid direkt kontakt med kunden förvissa sig om att utredningen är tillfredsställande. Det är också distributören själv som ska bedöma kundens försäkringsbehov.

När kundens önskemål och behov är utredda och bedömda bör medhjälparen kunna biträda distributören i dennes arbete med att ta fram olika försäkringslösningar. Försäkringsdistributören måste dock gå igenom och kontrollera även den utredningen och förvissa sig om att medhjälparen utfört den tillfredsställande. Det är också distributören själv som ska analysera de olika försäkringslösningarna och välja ut den lösning som ska rekommenderas till kunden. Försäkringsdistributören ska också, om den tillhandahållit rådgivning, ange skälen för rekommendationen i direkt kontakt med kunden (se avsnitten 10.4.3 och 11.6.1).

Det finns även andra uppgifter som är mycket viktiga för försäkringstagarens skydd. En sådan uppgift är information till kunden om vad försäkringen omfattar och om försäkringsvillkoren i övrigt. Andra mycket viktiga uppgifter som närmast hör till skötseln av försäkringen är befordran och vidarebefordran av premieavier och information om sista betalningsdag för premien, om den inte klart framgår, samt fortlöpande bevakning av försäkringsskyddet. Om dessa åtgärder inte utförs av distributören själv, ska han eller hon se till att det finns tillförlitliga rutiner för detta (se 7 kap. Finansinspektionens allmänna råd [FFFS 2005:1] om styrning och kontroll av finansiella företag).

En generell förutsättning vid alla fall av uppdrag, dvs. även i de fall som berörs ovan, är att distributören bedömer att medhjälparen har tillräcklig kompetens för uppgiften. Distributören måste också ha kontroll över utförandet för att vid behov kunna ingripa. Det får inte överlåtas på medhjälparen att fatta beslut eller göra självständiga bedömningar i viktiga frågor. I kontakterna utåt ska det tydligt framgå att medhjälparen är just medhjälpare och inte den som utför eller ansvarar för distributionstjänsten eller någon del av denna.

Oavsett om försäkringsdistributören utför allt arbete själv eller en extern medhjälpare som utför en uppgift på dennes uppdrag är det försäkringsdistributören som är ansvarig för utförandet av arbetet. Om en medhjälpare uppsåtligt eller av oaktsamhet orsakar en kund eller någon annan skada när arbetet utförs, är distributören ansvarig för detta enligt vad som föreslås i avsnitt 9.10.

Några klargöranden avseende definitions katalogen

Försäkringsföretag

Svensk Försäkring föreslår att det ska införas en definition av försäkringsföretag i den nya lagen om försäkringsdistribution. Regeringen konstaterar att i försäkringsdistributionsdirektivet definieras försäkringsföretag som ett företag enligt definitionen i Solvens II-direktivet (artikel 2.1.6 i försäkringsdistributionsdirektivet). Det framstår emellertid som mindre lämpligt att i den nya lagen införa en definition av försäkringsföretag som i sin tur hänvisar till en definition i en annan EU-rättsakt än direktivet. Det framstår inte heller lämpligt att, som *Svensk Försäkring* föreslår, i den nya lagen hänvisa till definitionen av försäkringsföretag i försäkringsrörelselagen (1 kap. 3 §), då en sådan ordning skulle innebära att utländska försäkringsgivare inte omfattas. Det bör i detta sammanhang noteras att det inte heller finns någon definition av försäkringsföretag i lagen om försäkringsförmedling. I förarbetena till den lagen anges emellertid att med försäkringsföretag avses företag som har tillstånd att driva försäkringsrörelse enligt den numera upphävda försäkringsrörelselagen (1982:713), lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige eller den numera upphävda lagen om understödsföreningar (prop. 2004/05:133 s. 146). Några oklarheter kring tillämpningsområdet för lagen om försäkringsförmedling i detta avseende kan inte anses föreligga. Regeringen gör mot den bakgrunden bedömningen att det inte heller behövs någon definition av försäkringsföretag i den nya lagen om försäkringsdistribution. Eftersom lagen om understödsföreningar har upphört att gälla, bör således med försäkringsföretag enligt den nya lagen avses företag som har tillstånd att driva försäkringsrörelse enligt försäkringsrörelselagen eller lagen om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige.

Definitionen av pensionsförsäkring

I promemorian föreslås att det i den nya lagen om försäkringsdistribution ska införas en definition av pensionsförsäkring. Enligt förslaget ska med pensionsförsäkring avses försäkringsavtal som har som främsta syfte att ge inkomst vid pensionering och som berättigar den försäkrade till vissa ersättningar. Den definitionen ska omfatta både privata pensionsförsäkringar och tjänstepensionsförsäkringar och vara är frikopplad från den definition som förekommer inom skattelagstiftningen. Definitionen ska även omfatta produkter som utgör s.k. direktpension.

Svensk Försäkring och *Advokatfirma Dahlgren & Partners* ifrågasätter promemorians förslag och föreslår i stället bl.a. en definition som sammanfaller med den i skattelagstiftningen.

Regeringen konstaterar att försäkringsdistributionsdirektivet är tillämpligt även på distribution av pensionsrelaterade försäkringsprodukter. Vid distribution av sådana försäkringar gäller emellertid inte de strängare krav som gäller vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 2.1.17). I direktivet är det formulerat som att undantag gäller för pensionsprodukter som enligt nationell rätt erkänts ha som främsta syfte att ge investeraren inkomst vid pensionering och berättigar investeraren

till vissa ersättningar (artikel 2.1.17 c), officiellt erkända tjänstepensions-system som omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut eller Solvens II-direktivet (artikel 2.1.17 d), samt individuella pensionsprodukter för vilka ett finansiellt bidrag från arbetsgivaren krävs enligt nationell rätt och där arbetsgivaren eller arbetstagaren inte kan välja pensionsprodukt eller vem som tillhandahåller pensionsprodukten (artikel 2.1.17 e). Det kan konstateras att de försäkringar som undantas i direktivet inte sammanfaller med dem som definieras som pensionsförsäkringar i den svenska skattelagstiftningen. Avsikten med direktivet får dock sammanfattningsvis anses vara att undanta olika försäkringsavtal som har som främsta syfte att ge inkomst vid pensionering och som berättigar den försäkrade till vissa ersättningar. Ett sådant syfte får i hög grad anses karaktäriseras av att försäkringens målsättning utgörs av ett långsiktigt sparande med begränsade möjligheter till utbetalning i förtid. När det gäller den nya lagen om försäkringsdistribution framstår dock direktivets definitioner av pensionsprodukter som otympliga och illa anpassade efter svenska förhållanden. Om de olika definitionerna i den svenska skattelagstiftningen används, är det dock inte givet att de försäkringar som direktivet avser att undanta kommer omfattas. Enligt förslaget i denna lagrådsremiss ska definitionen av pensionsförsäkring användas i den nya lagen för att undanta distribution av sådana försäkringar från de strängare kraven som ska gälla för försäkringsbaserade investeringsprodukter (se avsnitt 11.2). Enligt förslaget ska dock flera av de kraven gälla även för distribution av vissa slag av pensionsförsäkringar (se avsnitt 11.7). Sammanfattningsvis anser regeringen att termen pensionsförsäkring bör vara den som bäst beskriver de försäkringsprodukter som avses i detta sammanhang. Vilka enskilda försäkringsprodukter som omfattas av den definitionen, däribland direkt-pension, får avgöras utifrån en analys av de aktuella försäkringsvillkoren.

Definitionen av skadeförsäkringsprodukter

I promemorian föreslås att det i den nya lagen om försäkringsdistribution ska införas en definition av skadeförsäkringsprodukter. Enligt förslaget ska det med skadeförsäkringsprodukter avses sådana försäkringsprodukter som är hänförliga till de försäkringsklasser som anges i 2 kap. 11 § försäkringsrörelselagen.

SFM framför att man anser att definitionen av skadeförsäkringsprodukter i den nya lagen bör kompletteras med en förklaring om att med det avses försäkringar som tillhandahålls av skadeförsäkringsföretag, inklusive s.k. korta sjuk- och olycksfallsförsäkringar som skadeförsäkringsföretag och livförsäkringsföretag har tillstånd för.

Regeringen anser att det inledningsvis bör noteras att försäkringsdistributionsdirektivet även gäller distribution av skadeförsäkringsprodukter. I direktivet finns det inte någon uttrycklig definition av skadeförsäkringsprodukt. Termen skadeförsäkringsprodukt används dock i direktivet i undantaget för de strängare regler som gäller vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 2.1.17 a). Enligt direktivet gäller det undantaget för skadeförsäkringsprodukter enligt

förteckningen i bilaga I till Solvens II-direktivet (skadeförsäkringsklasser). Termen används även för att ange vissa krav som gäller i förhållande till att upprätta och överlämna ett standardiserat produktfaktablad (artikel 20.5). I den nya lagen om försäkringsdistribution behövs termen skadeförsäkringsprodukt framför allt i de bestämmelser som behövs för att i svensk rätt genomföra reglerna om försäkringsbaserade investeringsprodukter och produktfaktablad i direktivet. Regeringen anser med hänsyn till att de i direktivet angivna försäkringsklasserna i Solvens II-direktivet i svensk rätt har genomförts genom 2 kap. 11 § försäkringsrörelselagen att en definition av skadeförsäkringsprodukter i form av hänvisning till de försäkringsprodukter som anges den paragrafen är det bästa sättet att ange vilka försäkringsprodukter som bör avses i detta sammanhang. I enlighet därmed kan det konstateras att korta sjuk- och olycksfallsförsäkringar omfattas av definitionen av skadeförsäkringsprodukter (2 kap. 11 § 1 och 2 försäkringsrörelselagen). Långa sjuk- och olycksfallsförsäkringar faller emellertid utanför den definitionen (se 2 kap. 12 § IV samma lag).

Begreppet kund

Begreppen kund och presumtiv kund är av central betydelse i försäkringsdistributionsdirektivet. De begreppen används för att ange i förhållande till vem en försäkringsdistributör ska fullgöra många av de skyldigheter som anges i direktivet. Någon definition av kund finns emellertid varken i försäkringsdistributionsdirektivet eller i försäkringsförmedlingsdirektivet.

Advokatfirma Dahlgren & Partners anser är det otydligt vad som avses när det anges kund i den nya lagen om försäkringsdistribution. Enligt advokatfirman bör det förtydligas om det med det avses en icke-professionell kund, en professionell kund eller båda och. Det bör även förtydligas vad som avses med kund när det är fråga om distribution av tjänstepensionsförsäkringar.

Den omständigheten att direktivet som huvudregel inte gör någon åtskillnad mellan olika typer av kunder, bör enligt regeringens uppfattning i allmänhet förstås som att de krav som anges i direktivet som huvudregel ska gälla på samma sätt i förhållande till alla typer av kunder. Reglerna ska således gälla oavsett om en kund anses som en icke-professionell kund eller en professionell kund. En annan sak är att bl.a. kundens kunskap och erfarenhet bör beaktas när regelverket tillämpas. När det gäller att fastställa vem som utgör kund torde som utgångspunkt den person eller företag som kommer i kontakt med en försäkringsdistributör anses som den distributörens kund. Med kontakt bör i detta avseende även innefatta att kunden använder sig av ett digitalt medium som försäkringsdistributören tillhandahåller eller skickar en ansökan om anslutning till en försäkring till distributören. När det kommer till begreppet kund i förhållande till distribution av tjänstepensionsförsäkringar gör regeringen följande bedömning. I skälen till direktivet ges viss ledning avseende vem som är att betrakta som en försäkringsdistributörs kund. Där anges att när det gäller grupp-försäkring, bör kund i huvudsak avse den företrädare för en grupps medlemmar som ingår ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning, t.ex. till obligatoriska tjänstepensionssystem (skäl 49). Mot den bakgrunden bör regelverket förstås så att när det gäller

distribution av tjänstepensionsförsäkring, bör det med kund i huvudsak avses den arbetsgivare (försäkringstagare) som för en anställd (den försäkrade) ingår ett tjänstepensionsförsäkringsavtal. En annan sak är att om en försäkringsdistributör tillhandahåller försäkringsdistribution till en anställd (försäkrad), t.ex. rörande olika valbara investeringsalternativ, är den personen att betrakta som försäkringsdistributörens kund i den situationen (se även avsnitt 10.4.2).

6.3 Förhållandet mellan tillämpningsområdet för försäkringsdistributionsdirektivet och lagen om värdepappersmarknaden

6.3.1 Bakgrund

Allmänt om gränsdragningsfrågan

Den nuvarande regleringen av försäkringsförmedlare i lagen om försäkringsförmedling utgör ett relativt begränsat regelverk i förhållande till den mycket varierande verksamhet som regelverket tillämpas på. Även om gränsdragningsfrågorna ibland kan vara komplicerade, torde det i förhållande till majoriteten av de olika tjänster som försäkringsförmedlare i dag tillhandahåller, inte råda någon osäkerhet om i vad mån de omfattas av begreppet försäkringsförmedling eller inte. Bland de tjänster som omfattas ingår t.ex. allehanda råd avseende val av försäkringsgivare samt försäkringsavtal, förvaltningsform, ändring av förmånstagarförordnande, ändring och hantering av försäkringspremier, ändring av efterlevandeskydd och kompletterande riskförsäkringar, ändring av utbetalningstid och tidpunkten för utbetalning. Det nämnda gäller i förhållande till försäkringsavtal inom samtliga försäkringsklasser, dvs. såväl fondförsäkringar som traditionella försäkringar i form av t.ex. livförsäkringar med sparmoment (såsom livförsäkringar med traditionell förvaltning och depåförsäkringar). Sådan verksamhet kan i och för sig betraktas som finansiell rådgivning i vid bemärkelse, men tangerar inte tillämpningsområdet för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden.

Den oklarhet som förekommit avseende förhållandet mellan lagen om försäkringsförmedling och lagen om värdepappersmarknaden kan beskrivas som frågan om till vilken grad försäkringsförmedlare och värdepappersinstitut, inom ramen för sina respektive rörelsetillstånd, får utföra tjänster som omfattas av ordalydelsen för det andra regelverkets tillämpningsområde. Ett av de tydligaste exemplen på denna gränsdragningsproblematik visar sig i fråga om huruvida försäkringsförmedlare och värdepappersinstitut får ge personliga rekommendationer till kunder avseende specifika finansiella instrument vars värde kopplats till en livförsäkring (här avses i första hand fondförsäkringar och depåförsäkringar). Detta förhållande har alltsedan försäkringsförmedlingsdirektivet genomförades i svensk rätt och lagen om försäkringsförmedling trädde i kraft alltså varit delvis oklart. Det finns flera möjliga tolkningar vilka leder till olika resultat i såväl tillståndsfrågan som vid val av tillämpliga bestämmelser.

Att frågan om gränsdragningen med tiden kommit att bli allt mer aktuell beror i sin tur på den produktutveckling som skett på försäkringsmarknaden de senaste åren. Den utvecklingen kan sägas ha inletts med att fondförsäkringar blivit en allt viktigare sparform och har därefter gått mot försäkringsprodukter som avser att efterlikna direkta investeringar i andra typer av finansiella instrument, såsom aktier och även s.k. strukturerade produkter (dvs. finansiella instrument vars värde i sin tur är exponerat mot andra tillgångar). Denna produktutveckling har lett till att allt fler presumtiva investerare kommit i kontakt med försäkringsförmedlare, vilket i sin tur beror på flera faktorer, till exempel att pensionssystemet numera innehåller försäkringskomponenter som förutsätter ett individuellt ansvarstagande för det egna pensionssparandet. Vidare har marknaden för indexobligationer expanderat med bl.a. försäkringsförmedlare som viktig distributionskanal. Den mindre komplicerade och kostsamma tillståndsprocessen och regelverket för försäkringsförmedlare samt möjligheten att binda försäkringstagare till längre avtalsförhållanden som innefattar kontinuerliga investeringar, än i förhållande till direkta placeringar i finansiella instrument genom t.ex. en värdepappersdepå, har bidragit till att försäkringslösningar kommit att rekommenderas allt oftare.

Det kan, som nämns ovan, konstateras att gränsdragningen för tillämpningsområdet för lagen om försäkringsförmedling och för lagen om värdepappersmarknaden är av stor betydelse för vilken verksamhet som försäkringsförmedlare och värdepappersinstitut får driva. I förlängningen har detta även implikationer för räckvidden av den ansvarsförsäkring som vissa ansvarsförsäkringsgivare erbjuder och som alla försäkringsförmedlare med eget tillstånd är skyldiga att teckna. För försäkringsföretagens rådgivningsverksamhet har gränsdragningsfrågan däremot inte hittills varit av direkt betydelse, eftersom endast försäkringsrörelselagen och rådgivningslagen varit tillämplig på den verksamheten. Anledningen till detta är att försäkringsföretag är undantagna från tillämpningsområdet för både lagen om försäkringsförmedling och lagen om värdepappersmarknaden. Ett försäkringsföretag behöver med andra ord inte tillstånd enligt de lagarna för att utföra sådan verksamhet.

Tidigare förslag och praxis

Promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling

I juni 2014 publicerades departementspromemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22). Den promemorian innehåller bl.a. ett förslag om ett förtydligande i lagen om försäkringsförmedling avseende innebörden av begreppet försäkringsförmedling. Med försäkringsförmedling ska enligt det förtydligandet även avses att ge råd om hur kunden ska placera försäkringspremier i fråga om livförsäkring. Ett sådant förtydligande anges innebära en kodifiering av gällande rätt samt vara förenligt med försäkringsförmedlingsdirektivet, eftersom det i det direktivet förutsätts att en försäkringsförmedlare får bistå vid förvaltning av försäkringsavtal (artikel 2.3).

En ståndpunkt i den promemorian är att rekommendationer om placeringar i finansiella instrument inom försäkringsavtal ska anses utgöra sådana råd om placering av försäkringspremier som omfattas av begreppet försäkringsförmedling. Motiveringen är i huvudsak att sådana

rekommendationer endast avser ”indirekta placeringar” i finansiella instrument, eftersom det formellt är försäkringsföretaget som äger de finansiella instrumenten som försäkringens värde sedan exponeras mot. Lagen om försäkringsförmedling är då alltså enligt det som anges i den promemorian ensamt tillämplig när det gäller en rådgivares medverkan vid placeringen. På motsvarande sätt anges detta innebära ett hinder för värdepappersinstitut att medverka vid sådana placeringar, eftersom verksamheten utgör tillståndspliktig försäkringsförmedling.

I promemorian framhålls vidare att denna begränsning framgår, i fråga om investeringstjänsten investeringsrådgivning, av genomförandedirektivet till MiFID I (artikel 52). Enligt det direktivet innebär, som nämns ovan i avsnitt 6.2.2, investeringsrådgivning en personlig rekommendation till en person i egenskap av investerare eller presumtiv investerare. Rekommendationen ska avse att köpa, sälja, teckna sig för, byta, lösa in, behålla eller garantera ett speciellt finansiellt instrument eller att utnyttja eller inte utnyttja en rätt som ges genom ett visst finansiellt instrument eller att köpa, sälja, teckna sig för, byta eller lösa in ett finansiellt instrument. Denna definition utesluter enligt den promemorian således *indirekta placeringar* i finansiella instrument genom en livförsäkring.

I den promemorian framhålls även att en stor del av de ändringar som föreslås i det vid tidpunkten föreliggande förslaget till försäkringsdistributionsdirektiv syftar till att skapa ett likvärdigt kundskydd vid indirekta investeringar i finansiella instrument genom försäkringar, jämfört med motsvarande skydd vid direkta investeringar enligt MiFID II. Utgångspunkten för översynen av försäkringsförmedlingsdirektivet synes alltså enligt den promemorian vara att den rådgivning som ryms inom begreppet försäkringsförmedling även kan avse placeringar i finansiella instrument inom ramen för ett livförsäkringsavtal.

Möjligheten att tillhandahålla rådgivning avseende ett försäkringsavtal anges dock i den promemorian inte innebära att försäkringsförmedlaren får driva värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden. I promemorian noteras att det leder till vissa begränsningar när det gäller hanteringen av vidarebefordran av order från kunder. Således gäller att lagen om försäkringsförmedling inte ger utrymme för att en försäkringsförmedlare ska få ta emot order från en kund eller ett försäkringsföretag och vidarebefordra en sådan order till ett värdepappersinstitut. Sådan orderhantering får nämligen bara utföras av företag som har tillstånd att driva värdepappersrörelse som omfattar investeringstjänsten mottagande och vidarebefordran av order. Försäkringsförmedlarens befattning med investeringar inom försäkringsavtal är därför, bortsett från själva rådgivningen, enligt den promemorian begränsad till att tillgodose kundens önskemål om dispositioner i försäkringen genom att förmedlaren hanterar detta gentemot försäkringsföretaget, som därefter får lägga ordern hos ett värdepappersinstitut.

2013 års värdepappersmarknadsutredning

I januari 2015 redovisade 2013 års värdepappersmarknadsutredning sitt uppdrag i betänkandet Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2). Förslagen i betänkandet, i nu relevanta delar, omfattar de

ändringar och tillägg i bl.a. lagen om värdepappersmarknaden, lagen om försäkringsförmedling och försäkringsrörelselagen som utredningen anser föranledda i anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II.

Utredning framhåller att den inte gör samma inskränkande tolkning av begreppet investeringsrådgivning som görs i samband med att definitionen av begreppet försäkringsförmedling behandlas i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling. Utredningen anser att även värdepappersinstitut bör få tillhandahålla investeringsrådgivning inom ramen för en livförsäkring. Utredningen framhåller att slutsatsen att definitionen av investeringsrådgivning utesluter rekommendationer om placeringar i finansiella instrument inom en livförsäkring, tycks baserad på en felaktig tolkning av vad som avses med en personlig rekommendation i genomförandedirektivet till MiFID I. Vid en placering inom ramen för en försäkring är det den försäkrade som får rekommendationen och försäkringsföretaget som formellt köper, säljer eller tecknar sig, och sådan rådgivning skulle med utgångspunkten i nämnda promemoria alltså inte omfattas av definitionen av investeringsrådgivning. Utredningen anmärker dock att det varken i MiFID I eller MiFID II finns något krav på att det ska vara samma person som får rekommendationen och som köper eller säljer det finansiella instrumentet för att rådet ska betraktas som investeringsrådgivning.

Enligt utredningens mening är definitionen av investeringsrådgivning tvärtom medvetet utformad för att täcka in även situationer när den som får rådet och den som genomför transaktionen är olika personer. I nämnda genomförandedirektiv anges t.ex. att den som tar emot rekommendationen kan göra det i egenskap av investerare eller ombud för en investerare. Detta anges också överensstämma med kommissionens uppfattning eftersom det på webbplatsen "Your questions on MiFID" ställts just en fråga om huruvida den som lämnar råd om fonder inom ramen för en försäkring behöver tillstånd enligt MiFID I. På detta anges kommissionen svarat att det krävs sådant tillstånd om rådet avser specifika finansiella instrument. Därutöver inskränks begreppet investerare inte någonstans i MiFID II till att enbart avse direktinvesterar. Att sedan andra aktörer än värdepappersinstitut (t.ex. försäkringsföretag och försäkringsförmedlare) kan ägna sig åt rådgivning följer enligt utredningen av undantagen i MiFID II och vad som inryms i respektive företagstyps tillstånd.

Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR)

I mars 2017 fattade regeringen beslut om proposition 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR). I propositionen föreslogs bl.a. ändringar i lagen om värdepappersmarknaden som syftar till att i svensk rätt genomföra MiFID II och anpassa svensk rätt till MiFIR. Lagändringarna trädde i kraft den 3 januari 2018 (bet. 2016/17:FiU35, rskr. 2016/17:353, SFS 2017:679). I propositionen görs bedömningen att investeringstjänsterna portföljförvaltning och investeringsrådgivning även omfattar sådan förvaltning och rådgivning som görs inom ramen för olika försäkringslösningar och premiepensions-systemet (s. 257 f.).

Det lagstöd som i första hand anförts för att försäkringsförmedlare ska få ge personliga rekommendationer om placeringar i finansiella instrument inom en livförsäkring är en relativt extensiv tolkning av delar av försäkringsförmedlingsdirektivets och lagen om försäkringsförmedlingsdefinition av försäkringsförmedling, dvs. räckvidden av ”att bistå vid förvaltning av försäkringsavtal”. Även det som anges i förarbetena till lagen om försäkringsförmedling om att försäkringsförmedling omfattar rådgivning om lämpliga dispositioner inom ramen för ett redan slutet försäkringsavtal har tagits som intäkt för den slutsatsen (prop. 2004/05:133 s. 48). Den tolkningen får även efterhand anses vunnit viss stadga på marknaden för finansiell rådgivning.

Den nämnda osäkerheten kring regleringen har även föranlett Finansinspektionen att avstå från ingripanden, vilket i sig ytterligare befäst rättsläget. Myndigheten uppdrog i juni 2010 åt en extern utredare att analysera bl.a. denna gränsdragningsfråga avseende försäkringsförmedlares verksamhet (se Fredric Korlings rapport till Finansinspektionen, 2011-01-17). En av slutsatserna i rapporten var att rättsläget framstod som så oklart och att Finansinspektionen därför, med hänvisning till den s.k. försiktighetsprincipen, föreslogs avstå från krav på tillstånd för värdepappersrörelse i dessa situationer. Finansinspektionens praxis har även vissa pragmatiska bevekelsegrunder. Inspektionen uppmärksammade nämligen ett problem med att försäkringsförmedlare använde sig av begreppet marknadsföring av finansiella instrument (dvs. rekommendationer som inte uppfyller rekvisiten för investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden) och därigenom kringgick de regelverk som införts för att skydda konsumenterna (se Tillsynsrapport 2010 – Finansinspektionen, s. 27 f.). Finansinspektionen intog därför ståndpunkten att sådan verksamhet var underkastad regelverket för försäkringsförmedling. Risken fanns annars att den verksamheten fick anses vara helt oreglerad, eftersom marknadsföring av finansiella instrument inte bedömts tillståndspliktig enligt MiFID och lagen om värdepappersmarknaden. Syftet med ställningstagandet var alltså att förhindra kringgåenden och att därigenom stärka konsumentskyddet. Inspektionen har dock på senare tid ändrat sitt tidigare ställningstagande i gränsdragningsfrågan och anser numera att rekommendationer om finansiella instrument inom en livförsäkring utgör investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden.

Gränsdragningsfrågan har vidare varit föremål för svenska domstolsavgöranden och även flera ärenden i Allmänna reklamationsnämnden. En gemensam nämnare för dessa fall har varit att de avsett ersättning till kunder från försäkringsförmedlars obligatoriska ansvarsförsäkring på grund av skadeståndsanspråk i anledning av rekommendationer om finansiella instrument vars värde kopplats till livförsäkringslösningar. En av grundförutsättningarna för att erhålla ersättning från ansvarsförsäkring har ansetts vara att den verksamhet som orsakat skadan definitionsmässigt måste utgöra försäkringsförmedling. Det har att göra med att försäkringsförmedlars obligatoriska ansvarsförsäkring endast ansetts täcka ”försäkringsförmedling”. Frågan om räckvidden av det rörelserättsliga begreppet försäkringsförmedling kan således vara indirekt avgörande även

civilrättsligt i dessa fall för om kunden, vid vårdslös rådgivning, kan tillgodogöra sig skadestånd ur försäkringsförmedlarens ansvarsförsäkring.

Högsta domstolen meddelade i december 2015 prövningstillstånd i ett mål som avser just frågan om en sådan ansvarsförsäkrings räckvidd (T 2761-15). I målet i fråga hade en försäkringstagare yrkat ersättning från ett försäkringsföretag i anledning av vårdslös rådgivning som lämnats av en försäkringsförmedlare som haft sin ansvarsförsäkring hos försäkringsföretaget. Den förmedlade försäkringen utgjordes av en depåförsäkring till vilken knutits en strukturerad produkt (ett s.k. investeringscertifikat, vilket är ett finansiellt instrument), som på relativt kort tid förlorat hela sitt värde. Båda underrätterna gick på försäkringstagarens linje och avgjorde, efter en noggrann genomgång och tolkning av försäkringsförmedlingsdirektivet och MiFID I, att rådgivningen fick anses utgöra försäkringsförmedling. Av betydelse för tingsrättens bedömning lades bl.a. vikt vid att frånvaron av ingripanden från Finansinspektionen fick anses ha gett kunden fog att tro att rådgivningen utgjort försäkringsförmedling. Högsta domstolen beslutade i oktober 2016 att inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen om tolkningen av direktiven i denna del (EU-domstolens mål C-542/16). Generaladvokaten vid EU-domstolen har den 21 november 2017 lämnat ett förslag till avgörande som sammanfattningsvis innebär att domstolen bör svara den svenska domstolen att samtliga nu aktuella råd om kapitalförsäkring utgör försäkringsförmedling. Det är ännu inte känt när EU-domstolen kommer att meddela dom i målet.

6.3.2 Klargörande i gränsdragningsfrågan

Regeringens bedömning: Som försäkringsdistribution ska även avses verksamhet som innebär att tjänster som motsvarar investeringstjänster enligt lagen om värdepappersmarknaden utförs när det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.

Promemorians förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Enligt promemorians förslag ska som försäkringsdistribution inte avses verksamhet som utgör värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden när verksamheten utförs beträffande försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Kammarrätten i Stockholm* påpekar att den bedömning som görs i promemorian strider mot gällande svensk praxis. *Kammarrätten* och *Sveriges advokatsamfund* hänvisar till att Högsta domstolen beslutat inhämta ett förhandsavgörande av EU-domstolen och anser det inte är lämpligt att föregripa avgörandet i det ärendet. *Konsumentverket* anser att det är problematiskt att förslaget medför att det krav på obligatorisk ansvarsförsäkring som i dag gäller för försäkringsförmedlare inte kommer att omfatta den nu aktuella verksamheten. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser att det inte är rimligt att behålla ett system som möjliggör regelarbitrage bland regler med olika nivåer av konsumentskydd. *Svensk Försäkring* avstyrker

förslaget och anför att det skulle innebära stora svårigheter att samtidigt tillämpa båda regelverken. Enligt Svensk Försäkring vilar bedömningen på en felaktig tolkning av tillämpningsområdet för både MiFID II och försäkringsdistributionsdirektivet. För det första är behovet av konsumentskydd fel avvägt i förhållande till övriga konsekvenser. För det andra innehåller försäkringsdistributionsdirektivet särregler för försäkringsbaserade investeringsprodukter. Enligt Svensk Försäkring har dessa tillkommit just för att särskilda krav ansetts nödvändiga primärt för att rådgivning kring underliggande finansiella instrument ansetts innebära en förhöjd risk för intressekonflikter. För det tredje hänvisar försäkringsdistributionsdirektivet inte på något sätt till MiFID II när det gäller den rådgivning om de finansiella instrument som är intimt förknippad med de försäkringsbaserade investeringsprodukter i vilka de finansiella instrumenten ingår. Tvärtom konstateras i skälen till direktivet att försäkringsbaserade investeringsprodukter ofta erbjuds som ett komplement eller substitut för investeringsprodukter som omfattas av MiFID II. För det fjärde indikerar den i detta sammanhang aktuella delegerade förordningen till försäkringsdistributionsdirektivet att direktivet även reglerar råd om finansiella instrument i en försäkringsbaserad investeringsprodukt. För det femte saknas det enligt Svensk Försäkring konsumentskyddsskäl för att tillämpa regler på värdepappersmarknadsområdet på försäkring. En mer långtgående reglering än miniminivån måste enligt Svensk Försäkring motiveras utifrån behovet av förhöjt konsumentskydd på den aktuella delen av marknaden. Ett sådant behov har inte redovisats i promemorian och förslaget har inte heller vägts mot andra konsekvenser. Svensk Försäkring kan i det avseendet inte se att förslagets fördelar överväger nackdelarna. För det sjätte är varken de delegerade akterna till MiFID II eller Finansinspektionens föreskrifter om värdepappersrörelse, vilka skulle bli tillämpliga på den ifrågavarande verksamheten, anpassade efter förutsättningarna i försäkringsbranschen.

Skälen för regeringens bedömning

Behovet av ett förtydligande

Det kan inledningsvis konstateras att det finns ett behov av att tydliggöra gränsdragningen mellan regelverket för försäkringstjänster och de regler som gäller för värdepappersrörelse. Detta behov gör sig starkt gällande i förhållande till såväl Finansinspektionens tillsyn som marknadsaktörernas verksamhet och skyddet för deras kunder. Det finns i det sammanhanget anledning att betona att den utveckling av försäkringsförmedlarnas verksamhet som skett under senare år överlag föranleder åtgärder för att stärka kundskyddet.

Behovet av ett klargörande i detta sammanhang bör dock bl.a. vägas mot att Högsta domstolen, som nämns i avsnitt 6.3.2 ovan, i oktober 2016 beslutade att inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen (när det gäller tolkningen av vissa gränsdragningsfrågor mellan tillämpningsområdena för försäkringsförmedlingsdirektivet och MiFID I). Det kan antas att det i den rättsprocessen kommer att ges viss vägledning av EU-domstolen som är relevant även när det gäller tolkningen av hur försäkringsdistributionsdirektivet förhåller sig till MiFID II. Den

uppfattningen gör sig särskilt gällande mot bakgrund av Generaladvokatens förslag till avgörande i målet som anges ovan. Det förslaget är i betydande omfattning inriktat mot att ge ett klagande även när det gäller försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II. Motivet för det får anses vara att tillämpningsområdet för de båda tidigare direktiven, i de delar som nu är aktuella, i stora delar överensstämmer med tillämpningsområdet för de båda senare direktiven. Mot bakgrund av det anförda gör regeringen följande bedömning.

Det kan inte bortses från att EU-domstolens kommande avgörande innebär en rad begränsningar när det gäller det brådskande behovet av förtydliganden. För det första går det inte att på förhand förutse hur långt det avgörandet kommer att tillgodose behovet av ett förtydligande. Det finns alltså inga garantier för att förhandsavgörandet kommer att ge svar med en önskvärd tydlighet på samtliga frågor som skulle behöva besvaras. För det andra gäller avgörandet i formell mening inte tolkningen av försäkringsdistributionsdirektivet. Det finns visserligen, som nämns ovan, många likheter mellan det direktivet och försäkringsförmedlingsdirektivet respektive MiFID I och MiFID II, men även vissa skillnader, som i sig kan tala för skilda tolkningar. Sammanfattningsvis finns det således en viss risk för att relevanta frågor kommer kvarstå delvis obesvarade även efter det kommande förhandsavgörandet.

Det går inte heller att bortse från att EU-domstolens besked om tolkningen kan innebära mindre önskvärda effekter på den svenska marknaden för finansiell rådgivning. På den svenska försäkringsmarknaden förekommer i högre grad än på marknaderna i många andra medlemsstater produkter som i allt väsentligt avser att efterlikna direkt ägande av finansiella instrument (framför allt gäller det förekomsten av depåförsäkringar). Även om Sverige givetvis är bundet till EU-domstolens tolkning av försäkringsförmedlingsdirektivet, bör det i detta sammanhang framhållas att försäkringsdistributionsdirektivet i högre grad än försäkringsförmedlingsdirektivet utgör ett minimiharmoniseringsdirektiv. Det innebär att det i förhållande till försäkringsdistributionsdirektivet finns ett betydande utrymme för medlemsstaterna att införa nationella bestämmelser och att själva tolka dessa, oavsett vad EU-domstolen kommer fram till i förhållande till det som anges i försäkringsförmedlingsdirektivet. Beroende på hur EU-domstolen besvarar de frågor som Högsta domstolen ställt och de skäl som EU-domstolen anför kan det naturligtvis inte uteslutas att domen kommer att ha betydelse för de bedömningar som görs i denna lagrådsremiss. Det kan heller inte uteslutas att domen t.o.m. skulle kunna innebära att det finns behov av ytterligare lagändringar.

Sammantaget anser regeringen att det kommande avgörandet från EU-domstolen inte bör anses utgöra tillräckligt skäl för att, som *Kammarrätten* och *Advokatsamfundet* förordar, avstå från att i denna lagrådsremiss behandla frågan om gränsdragningen mellan försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II och innebörden av begreppet försäkringsdistribution. Det bör i stället betonas att det är av stor vikt att det görs ett tydligt ställningstagande som är väl avvägt, med hänsyn tagen till de olika förutsättningar och behov som finns på den svenska marknaden för finansiell rådgivning.

Allmänna utgångspunkter och bedömning

Det bör betonas att själva kärnan i gränsdragningsfrågan avser om huruvida viss verksamhet omfattas av antingen försäkringsdistributionsdirektivet eller MiFID II eller om sådan verksamhet omfattas av båda direktiven. Av betydelse för den frågan är framför allt direktivens ordalydelse när det gäller tillämpningsområden och relevanta undantag. Även andra faktorer bör dock ges vikt vid bedömningen.

Det kan i och för sig argumenteras för att en bedömning av gränsdragningsfrågan inte borde vara särskilt komplicerad att göra. För den som inte tidigare kommit i kontakt med frågan torde det framstå som en självklarhet att en försäkringsförmedlares verksamhet ska avse just försäkringar och inte t.ex. värdepappersrörelse, även i de fall försäkringsprodukterna utformats för att efterlikna ägande av finansiella instrument. Ur ett strikt juridiskt perspektiv är dock bedömningen mer komplicerad och erbjuder flera möjliga utfall, vilket inte minst framgår av de olika tolkningar som redovisas i tidigare lagstiftningsärenden och praxis från underrätterna (se avsnitt 6.3.1). Anledningen till detta är att själva definitionen av vissa investeringstjänster, enligt bl.a. det som anges i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling, inte ska anses vara uppfyllda om verksamheten bedrivs i förhållande till ett livförsäkringsavtal.

Det finns anledning att inledningsvis konstatera att såväl verksamhet som utgör försäkringsdistribution som tillhandahållande av investeringstjänster i och för sig utgör tillståndspliktig verksamhet, men enligt olika regelverk. Det som framför allt talar för att en korsvis tillämpning av regelverken skulle vara möjlig, med innebörden att både försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II skulle vara tillämpliga på i princip samma tjänster, är att det uttryckligen framgår av direktiven att försäkringar ofta erbjuds som alternativ eller substitut till investeringar direkt i finansiella instrument (skäl 56 till försäkringsdistributionsdirektivet och skäl 87 till MiFID II). Vidare bör det, som *Svensk Försäkring* påpekar, nämnas att kundskyddsreglerna när det gäller tjänster i förhållande till de slag av försäkringar som nu är i fråga, dvs. försäkringsbaserade investeringsprodukter, i hög grad har anpassats till de som gäller för investeringstjänster (jfr kapitel VI i försäkringsdistributionsdirektivet och kapitel II i avdelning II i MiFID II). Det kan i enlighet därmed påstås att gränsdragningsfrågan har beaktats i de båda direktiven och att reglerna för försäkringsdistributörer respektive värdepappersinstitut därför har anpassats. Detta skulle vidare kunna tas till intäkt för att tillämpningsområdet för de båda direktiven delvis överlappar varandra. Konsekvensen av en sådan tolkning som innebär en korsvis tillämpning blir att både försäkringsförmedlare och värdepappersinstitut, med stöd av sitt tillstånd enligt respektive regelverk, får tillhandahålla bl.a. personliga rekommendationer avseende finansiella instrument inom en livförsäkring (se vidare nedan).

Regeringen anser, till skillnad från det som anges i promemorian, att de argument som redovisas ovan får anses framstå som tillräckligt övertygande för att det bör vara möjligt för försäkringsdistributörer att

tillhandahålla vad som motsvarar investeringstjänster beträffande finansiella instrument som utgör investeringsalternativ inom ramen för en livförsäkring.

Även om regelverket för försäkringsdistribution i försäkringsdistributionsdirektivet och regelverket för investeringsrådgivning i MiFID II i viss mån innehåller olika nivåer av såväl direkt som indirekt kundskydd, bör det framhållas att skillnaderna minskat betydligt i förhållande till vad som gällt enligt de två tidigare EU-direktiven. Detta talar i sig för att avsikten är att försäkringsdistributörer ska kunna tillhandahålla tjänster som gäller försäkringsprodukternas olika investeringsalternativ, även i de fall alternativen utgörs av exponering mot olika finansiella instrument. Som *Svensk Försäkring* påpekar indikerar även kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 av den 21 september 2017 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 vad gäller informationskrav och uppföranderegler för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter, att regelverket är avsett att tillämpas så (se artiklarna 9.7 och 17.1 a och b).

Skillnaderna mellan direktiven och den reglering som kompletterar dem kan inte anses vara så stor att det motiverar att försäkringsdistributörer inte ska ha möjlighet att bedriva verksamhet som är intimt förknippad med försäkringsprodukterna.

Regeringen instämmer i och för sig i promemorians bedömning att de skärpta reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet avseende försäkringsbaserade investeringsprodukter även kommer utgöra en viktig åtgärd för ett ökat kundskydd i de situationer som inte berörs av den nu aktuella gränsdragningsfrågan. Det finns en rad tjänster och produkter som, oavsett vilken tolkning som görs i gränsdragningsfrågan, helt klart utgör försäkringsdistribution och när det gäller dem kommer de skärpta reglerna också att förbättra kundskyddet. Bland dessa kan nämnas t.ex. marknadsföring och annan distribution av vissa livförsäkringar med traditionell förvaltning. Vidare utgör det försäkringsdistribution att utföra rådgivning om färdigpaketerade försäkringsbaserade investeringsprodukter, som är exponerade mot fler än ett finansiellt instrument som kunden inte kan välja mellan. Sådana produkter är relativt vanliga på den europeiska livförsäkringsmarknaden och det kan antas att det bl.a., dock inte uteslutande, är sådana produkter som de skärpta kraven i försäkringsdistributionsdirektivet är avsedda att träffa. Vidare torde de regler som avser processen för produktgodkännande och distributionsstrategi i stor utsträckning kunna hantera eventuella problem i förhållande till rådgivning kring försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 25). En försäkringsdistributör som utvecklar en försäkringsbaserad investeringsprodukt med olika investeringsalternativ (t.ex. olika enskilda finansiella instrument som försäkringen ska exponeras mot) bör således i den processen fastställa bl.a. en lämplig målgrupp av slutkunder för vart och ett av de investeringsalternativen.

I promemorian hänvisas det vidare till att reglerna om s.k. korsförsäljning och bedömning av lämplighet i försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 24.3 och 30.1) är oförenliga med tolkningen att vissa former av investeringstjänster i förhållande till en livförsäkring ingår i begreppet försäkringsdistribution (s. 135). Utformningen av de reglerna

kan dock enligt regeringens uppfattning inte anses innebära att det därmed finns tillräckliga skäl för att man bör dra den slutsatsen.

Försäkringsavtalens indelning i försäkringsklasser, till vilka bl.a. försäkringsförmedlars tillstånd är knutna (där mindre komplicerade livförsäkringsprodukter tillhör samma klass som mer avancerade), motiverar även fortsättningsvis något lägre instegskrav för försäkringsförmedlare än de som gäller för värdepappersinstitut (se vidare om olika slag av försäkringar nedan). Det förhållandet kan i och för sig medföra potentiellt negativa konsekvenser i form av att samtliga försäkringsdistributörer med tillstånd avseende livförsäkringar (2 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling), får ge rekommendationer avseende såväl livförsäkringar med fastställt dödsfallsbelopp som depåförsäkringar och därtill kopplade finansiella instrument. I det sammanhanget bör det dock beaktas att genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet innebär skärpta krav avseende tillstånd och registrering. Det ställs även krav när det gäller bl.a. försäkringsdistributörers kunskap, kompetens och fortbildning. I denna lagrådsremiss föreslås därutöver bl.a. ett krav på lämplighet när det gäller personer i ledningen för en försäkringsdistributör (se avsnitt 7.2.4). Det anförda får anses på ett lämpligt sätt motverka risken av sådana potentiellt negativa konsekvenser som anges ovan.

Ett tänkbart alternativ är givetvis att dela in försäkringsförmedlars tillstånd på ett annat sätt än efter försäkringsklasser, då närmast ett särskilt tillstånd kopplat till försäkringsbaserade investeringsprodukter. Det skulle i så fall göra det möjligt med en mer utförlig differentiering av bl.a. instegskraven. Regeringen gör dock bedömningen att en sådan lösning skulle vara komplicerad och mindre lämplig eftersom den sannolikt bl.a. skulle väcka nya gränsdragningsfrågor och även försvåra förutsättningarna för gränsöverskridande verksamhet.

Ståndpunkt och avgränsning

Den bedömning som görs i denna lagrådsremiss innebär, i enlighet med gällande svensk praxis i förhållande till begreppet försäkringsförmedling, att försäkringsförmedlare, inom ramen för ett tillstånd för försäkringsdistribution, bör få bedriva försäkringsdistribution som innebär att tjänster som motsvarar investeringstjänster utförs i förhållande till livförsäkringar. Som en konsekvens av det bör försäkringsföretagens motsvarande verksamhet också anses som försäkringsdistribution.

För att försäkringsförmedlare ska få driva sådan verksamhet utan anknytning till en försäkring, bör det däremot krävas antingen ett tillstånd för värdepappersrörelse eller att något av undantagen i lagen om värdepappersmarknaden är tillämpligt på den tjänst som utförs. För försäkringsföretag gäller ett generellt undantag från den lagen (2 kap. 5 § första stycket 4). Detta undantag följer direkt av MiFID (artikel 2.1 a i både MiFID I och MiFID II). För försäkringsförmedlare gäller i dag ett begränsat undantag i samma lag för sidoverksamhet i förhållande till vissa investeringstjänster vid förmedling av fondandelar (2 kap. 5 § första stycket 14). I denna lagrådsremiss föreslås att undantaget för sidoverksamhet ska tas bort (se avsnitt 7.3). Det undantaget hänför sig alltså inte till något undantag i försäkringsförmedlingsdirektivet eller försäkringsdistributionsdirektivet utan ett undantag i MiFID som medlemsstaterna får

införa i nationell rätt (artikel 3 i både MiFID I och MiFID II, se prop. 2006/07:115 s. 340 f. och prop. 2016/17:162 s. 272 f.). Något generellt undantag för försäkringsförmedlare finns således inte i MiFID II och inte därför heller i lagen om värdepappersmarknaden (se nedan närmare om undantag). För att en försäkringsförmedlare ska få utföra investeringsrådgivning inom ramen för en livförsäkring, krävs det därför enligt förslaget i denna lagrådsremiss att det finansiella instrumentet ingår som ett valbart investeringsalternativ i en försäkringsbaserad investeringsprodukt.

Förhållandet mellan försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II och olika typer av livförsäkringar

Unionsrättsligt regleras distributionen av försäkringar genom försäkringsdistributionsdirektivet, åtskilt från försäkringsföretagens övriga verksamhet (som regleras i Solvens II-direktivet). Investeringsrådgivning, såsom rekommendationer avseende finansiella instrument som uppfyller kriterierna för investeringsrådgivning, regleras däremot i MiFID II. Både försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II innehåller såväl direkta som indirekta kundskyddsregler i olika omfattning.

Förutom att investeringsrådgivning inom viss verksamhet, exempelvis försäkringsföretagens försäkringsverksamhet, uttryckligen är undantagna från MiFID II, framstår föremålet för tjänsten som avgörande för vilket regelverk som ska tillämpas (och därmed vilken nivå av skydd som ska gälla i förhållande till kunden). Försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II ger dock inte någon närmare vägledning för hur verksamhet som tillsyns omfattas av tillämpningsområdet för de båda direktiven ska regleras. Det finns därför skäl att översiktligt redogöra för de olika försäkringar som kan beröras av den nu aktuella gränsdragningsfrågan.

Det kan inledningsvis konstateras att det inte förekommer någon legaldefinition av försäkringsavtal, vare sig inom unionsrätten eller i svensk rätt. Över huvud taget framstår den reglering och de många begrepp som omgärdar försäkringsmarknaden som både komplex och delvis överlappande. Exempelvis skiljer sig den svenska civilrättsliga indelningen av försäkringsavtal i personförsäkringar och skadeförsäkringar (1 kap. 1 och 2 §§ försäkringsavtalslagen) från den inom unionen harmoniserade försäkringsrörelserättsliga i olika försäkringsklasser (se bilagorna I och II till Solvens II-direktivet). Definitionen av försäkringsbaserade investeringsprodukter enligt försäkringsdistributionsdirektivet och Priip-förordningen har heller ingen självklar koppling till dessa två olika indelningar. Därtill kommer den rikliga flora av mer och mindre vedertagna produktnamn som används av marknadsaktörerna för benämning av försäkringar med olika egenskaper.

I rörelserättsliga sammanhang delas dock, som nämns ovan verksamhet, in i förhållande till olika försäkringsklasser. Såväl en mindre komplicerad livförsäkring, där storleken på ersättning vid bl.a. försäkringsfall är bestämd på förhand, som sådana mer komplexa försäkringar, där värdet är exponerat mot marknadsvolatilitet, tillhör dock i huvudsak samma försäkringsklass (både försäkringar med fastställt dödsfallsbelopp och det som brukar kallas traditionellt förvaltade försäkringar samt depåförsäkringar anses vara s.k. traditionella försäkringar, i enlighet med Solvens II-

direktivet (bilaga II klass I). Så har även indelningen genomförts i svensk rätt (se 2 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling och 2 kap. 12 § försäkringsrörelselagen). I svensk rätt förekommer vidare begreppet kapitalförsäkring endast i skatterättsliga sammanhang och definieras där som en livförsäkring som inte uppfyller villkoren för att beskattas som en pensionsförsäkring (58 kap. 2 § inkomstskattelagen [1999:1229]). I denna lagrådsremiss föreslås att det i den nya lagen om försäkringsdistribution ska införas en särskild definition i vilken det anges vilka försäkringar som ska anses som pensionsförsäkringar ur ett distributionsrättsligt perspektiv (se avsnitt 6.2.2). På försäkringsmarknaden används däremot benämningen kapitalförsäkring i en ibland betydligt bredare kontext än i skattelagstiftningen. Till detta kommer att för en kund, som inte har några djupare kunskaper inom försäkringsområdet, kan sannolikt även själva benämningen kapitalförsäkring vara missledande. Någon försäkring eller annan garanti mot risken att gå miste om det investerade kapitalet behöver det nämligen inte vara fråga om. Vidare kan värdet på både en kapitalförsäkring och en pensionsförsäkring vara exponerat mot marknadsvolatilitet. Från försäkringsdistributionsdirektivets definition av försäkringsbaserade investeringsprodukter undantas emellertid bl.a. pensionsförsäkringar, eftersom pensionsåtaganden sedan länge i hög grad ansett hänförliga till medlemsstaternas interna angelägenheter (artikel 2.1.17 c–e i försäkringsdistributionsdirektivet).

På försäkringsmarknaden förekommer i vart fall i huvudsak tre kategorier av livförsäkringar som kunder kan använda för sparandeändamål. De brukar benämnas traditionellt förvaltd livförsäkring, depåförsäkring och fondförsäkring (varav fondförsäkring tillhör en egen försäkringsklass, dvs. klass III i bilaga II till Solvens II-direktivet).

Kännetecknande för en traditionellt förvaltd försäkring är att försäkringsgivaren garanterar försäkringstagaren en viss lägsta avkastning på inbetalda premier och kapital, från en viss ålder eller tidpunkt och under en viss ålder eller livsvarigt. Egenskaperna hos en sådan försäkring kan alltså delvis liknas vid dem hos en obligation. I en traditionellt förvaltd försäkring har försäkringstagaren mycket små eller ingen möjlighet att påverka placeringsinriktningen för premierna eller försäkringskapitalet. Det är med andra ord inte heller möjligt för försäkringstagaren att exponera försäkringen mot enskilda finansiella instrument. Det är vidare försäkringsgivaren som bär placeringsrisken för den del av försäkringskapitalet som garanterats (dvs. risken för att de underliggande tillgångarna minskar i värde). Utvecklingen av traditionellt förvaltd försäkringsprodukter har i och för sig gått mot lägre ställda garantier i det avseendet. Sammanfattningsvis innebär det att gränsdragningsproblematiken inte aktualiseras i förhållande till tjänster som utförs i anslutning till livförsäkringar med traditionell förvaltning. Samtliga tjänster i förhållande till sådana produkter bör då falla inom ramen för vad som utgör försäkringsdistribution. I den mån det tillkommer en återbäring från en traditionellt förvaltd försäkring, som inte är en pensionsförsäkring, som är exponerad mot marknadsvolatilitet (dvs. varierar beroende på utfallet av försäkringsföretagets kapitalförvaltning) torde den utgöra en försäkringsbaserad investeringsprodukt.

Vid de produkter som på försäkringsmarknaden benämns depåförsäkring är det däremot försäkringstagaren som själv bär placeringsrisken.

Utbetalningarnas storlek bestäms i huvudsak av försäkringens värde, vilket motsvaras av värdeutvecklingen hos de finansiella instrument som försäkringstagaren valt ut. Kännetecknande för en depåförsäkring är att försäkringspremier och kapital får placeras i likvida medel och finansiella instrument (till skillnad från fondförsäkringar, som endast får exponeras mot fondandelar, men som i allt väsentligt annars liknar depåförsäkring, men alltså tillhör en annan försäkringsklass). Det är som nämns ovan försäkringstagaren själv som bestämmer vilka finansiella instrument som de inbetalda premierna eller kapitalet ska exponeras mot. Vilka finansiella instrument som kunden kan välja mellan bestäms av försäkringsföretaget. De finansiella instrumenten förvaras i sin tur i en värdepappersdepå som formellt ägs av försäkringsgivaren, men som försäkringstagaren i regel erhåller en fullmakt till för att möjliggöra ändringar i innehavet. Det är således möjligt att använda en depåförsäkringsprodukt för att efterlikna ett ägande i en värdepappersdepå, dvs. som ett ”skal” för ett eller flera finansiella instrument (t.ex. ett investeringscertifikat).

Närmare om bedömning av definitioner i förhållande till tillämpningsområdet för respektive regelverk

Det kan konstateras att tillämpningsområdet formuleras på olika sätt i försäkringsdistributionsdirektivet och i MiFID II (artikel 1 i de båda direktiven). Att försäkringsdistributionsdirektivets tillämpningsområde är allmänt formulerat, medan det i MiFID II är betydligt mer specificerat, bör ges viss men inte avgörande betydelse i den nu aktuella gränsdragningsfrågan. Det saknas i och för sig i det sammanhanget skäl att ge begreppet försäkringsdistribution en sådan vid innebörd att det omfattar alla tänkbara tjänster vilka inte uppenbart faller utanför dess ordalydelse. Det förhållningssättet är en i Sverige sedan länge etablerad metod när det gäller att bedöma tillämpningsområdet för försäkringsförmedling (jfr avsnitt 6.2).

Försäkringsdistribution definieras i nu aktuellt avseende i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 1.1) som:

verksamhet som består i att ge råd om, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av ett försäkringsavtal, eller att ingå ett sådant avtal, eller att bistå vid förvaltningen och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada [...].

Definitionen gör således inte någon skillnad mellan olika typer av försäkringar utan gäller samtliga försäkringsklasser.

I definitionen av *investerings tjänster och investeringsverksamheter* i MiFID II (artikel 4.1.2), hänvisas till avsnitt A i bilaga I till samma direktiv där nio investeringstjänster och investeringsverksamheter specificeras. I MiFID II (artikel 4.1.4) definieras investeringstjänsten *investeringsrådgivning* på följande sätt:

investeringsrådgivning: tillhandahållande av personliga rekommendationer till en kund på dennes begäran eller på värdepappersföretagets initiativ, i fråga om en eller flera transaktioner som avser finansiella instrument.

I den delegerade förordningen till MiFID II (artikel 9) anges följande i fråga om definitioner för tillämpning av direktivet.

Vid tillämpning av ”investeringsrådgivning” i artikel 4.1.4 i direktiv 2004/39/EG avses med personlig rekommendation en rekommendation till en

person i dennes egenskap av investerare eller presumtiv investerare, eller i dennes egenskap av ombud för en investerare eller presumtiv investerare.

Rekommendationen skall presenteras som lämplig för personen i fråga eller vara baserad på en bedömning av den berörda personens omständigheter, och måste utgöra en rekommendation att vidta en av följande åtgärder:

- a) Att köpa, sälja, teckna sig för, byta, lösa in, behålla eller garantera ett speciellt finansiellt instrument.
- b) Att utnyttja eller inte utnyttja en rätt som ges genom ett visst finansiellt instrument att köpa, sälja, teckna sig för, byta eller lösa in ett finansiellt instrument.

En rekommendation är inte en personlig rekommendation om den enbart sänds ut via distributionskanaler eller till allmänheten.

I promemorian görs bedömningen att redan definitionernas ordalydelse i regelverket på värdepappersmarknadsområdet ger vid handen att personliga rekommendationer till en kund om att investera i ett specifikt finansiellt instrument även inom ramen för en livförsäkring omfattas. Vidare anges att den breda definitionen av försäkringsdistribution visserligen innebär att viss ekonomisk rådgivning i samband med tecknandet och upprätthållandet av ett försäkringsavtal kan anses ingå men att det allmänt formulerade tillämpningsområdet i försäkringsdistributionsdirektivet medför att det går en tydlig gräns vid verksamhet som uttryckligen, och med en högre grad av detaljrikedom, utgör tillståndspliktig verksamhet enligt ett annat regelverk än försäkringsdistributionsdirektivet. Detta gäller enligt promemorian särskilt i förhållande till regelverk med ett högre kundskydd. Med hänsyn till att MiFID II innehåller en mer specifik formulering av investeringstjänster samt en omfattande och detaljerad reglering, bör det enligt promemorians bedömning i fråga om sådana tjänster anses utgöra en specialreglering i förhållande till försäkringsdistributionsdirektivet, vilken bör tillämpas framför det sistnämnda direktivets regler. Enligt promemorians bedömning bör följaktligen lagen om värdepappersmarknaden vara att anse som speciallag i förhållande till den nya lagen om försäkringsdistribution. Regeringen instämmer emellertid inte i promemorians bedömning i alla delar. Regeringen konstaterar, i likhet med *Svensk Försäkring*, att försäkringsdistributionsdirektivet innehåller särskilda regler för försäkringsbaserade investeringsprodukter. Mycket tyder på att de kraven tillkommit för att särskilda krav ansetts nödvändiga primärt för att rådgivning kring underliggande investeringsalternativ ansetts innebära en förhöjd risk för intressekonflikter. Det innebär i så fall att målsättningen med direktivet bör anses ha varit att införa ett lämpligt kundskydd i det avseendet.

Sammanfattningsvis anser regeringen att slutsatsen bör vara att försäkringsförmedlares verksamhet som består i att ge personliga rekommendationer avseende finansiella instrument som utgör investeringsalternativ i en depå- eller fondförsäkring bör anses uppfylla kriterierna för försäkringsdistribution. På motsatt sätt förhåller det sig med motsvarande rådgivning i förhållande till rekommendationer utan anknytning till ett försäkringsavtal, t.ex. när det gäller fondandelar som är valbara som placeringar inom ramen för premiepensionssystemet. Av det

anförda följer att det bör krävas tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden för att utföra sådan verksamhet, om inte något av undantagen från tillståndsplikt i den lagen är tillämpligt. Vidare bör ett värdepappersinstitut inom ramen för sitt tillstånd enligt den lagen få tillhandahålla sådana tjänster som tillståndet omfattar även inom ramen för en livförsäkring eller premiepensionen, så länge rådgivningen inte omfattar ett försäkringsmoment. Följande exempel illustrerar regeringens bedömning i denna del. Om en livförsäkring som ett investeringsalternativ erbjuder exponering mot en viss aktie, så bör både en försäkringsförmedlare och ett värdepappersinstitut få lämna personliga rekommendationer till en kund när det gäller den aktien. Att investera direkt i ett finansiellt instrument skiljer sig dock från att välja ett visst investeringsalternativ i en försäkring. För det första får den som gör en investering genom en livförsäkring inte samma rättigheter som tillkommer t.ex. en aktieägare. För det andra kan det finnas bestämmelser i försäkringsavtalet som innebär andra skillnader från att investera direkt i ett finansiellt instrument. Mot den bakgrunden bör ett värdepappersinstitut inte få ge råd som berör försäkringsinslaget i investeringen. Den verksamheten får anses erfordra försäkringskompetens.

Regeringen gör vidare samma bedömning som den i promemorian när det gäller att en försäkringsförmedlare inte bör få ta emot och vidarebefordra order till andra än försäkringsföretag, eftersom ett sådant förfarande skulle utgöra värdepappersrörelse i form av investerings-tjänsten mottagande och vidarebefordran av order i fråga om ett eller flera finansiella instrument (2 kap. 1 § 1 lagen om värdepappersmarknaden). Om order avseende finansiella instrument som ingår i en livförsäkring tas emot och vidarebefordras bör det således inte anses vara fråga om värdepappersrörelse, under förutsättning att verksamheten endast omfattar vidarebefordran av kunders order till ett försäkringsföretag. Regeringen noterar i sammanhanget att försäkringsdistributionsdirektivet i viss mån innehåller särskilda regler som möjliggör s.k. rena utförandeorder (artikel 30.3). För sådan verksamhet som försäkringsdistributörer utför bör, liksom för annan verksamhet som har en klar anknytning till försäkringsavtal (t.ex. försäkringskunders dispositioner på digitala fondtorg, men även marknadsföring av finansiella instrument inom en livförsäkring), reglerna om försäkringsdistribution gälla.

Särskilt om korsvis tillämpning av regelverken

Förutom den omständigheten att försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II tar sikte på olika verksamheter – försäkringsdistribution respektive investeringstjänster – och att regelverken är avgränsade och anpassade för den ena eller andra typen av verksamhet, bör det även noteras att de inte uttryckligen motsäger att den sektorsvisa regleringen är korsvis tillämplig. Mot den bakgrunden går det inte att utesluta att direktiven i viss mån kan vara tillämpliga på tjänster som till viss del överensstämmer.

Även om den nya lagen om försäkringsdistribution och lagen om värdepappersmarknaden tar sikte på olika slags verksamheter, på sätt som anges ovan, visar förekomsten av de produkter och tjänster som finns på marknaden att det inte utesluter att en och samma aktör i och för sig kan

önska driva verksamhet som omfattas av de båda lagarnas respektive tillämpningsområde. Detta kan även ofta vara till fördel för kunderna, eftersom de då kan få sina samtliga behov av finansiella tjänster tillgodosedda samtidigt, av samma aktör. En annan sak är att det då ofta rör sig om två eller fler separata bedömningar, som i sin tur kan ställa olika krav på rådgivarens kompetens. Först kundens val av lämpligt försäkringsavtal och därefter de finansiella instrument som passar kunden. Enligt förslaget i promemorian skulle verksamhetsutövare i en sådan situation behöva ha ett tillstånd för respektive verksamhet som drivs. Det skulle även få till följd att regelverk som innehåller delvis olika krav kan behöva tillämpas under ett och samma kundmöte. En särskild fråga i det sammanhanget är att kunder delas in i olika kategorier enligt lagen om värdepappersmarknaden (professionell kund och icke-professionell kund, se 9 kap. 3–8 §§), på ett sätt som inte har någon direkt motsvarighet i regelverket för försäkringsdistribution. Detta innebär att det skulle tillkomma administrativa krav för de aktörer som avser att tillhandahålla båda typer av verksamhet till sina kunder. Mot bakgrund av kundskyddsnivån i de båda regelverken numera är relativt lika framstår det inte som motiverat av kundskyddsskäl med en sådan ökad administrativ börda. För en kund skulle det snarast framstå som i det närmaste obegripligt vilka regler som tillämpas när under ett möte. Risker för regelarbitrage ska dock inte heller överskattas mot bakgrund av att reglerna avseende försäkringsdistribution skärps väsentligt genom förslagen i denna lagrådsremiss.

En tolkning som däremot innebär att endast försäkringsdistributionsdirektivet, och därmed den nya lagen om försäkringsdistribution, är tillämpligt på all rådgivning som lämnas om en livförsäkring, skulle det, på motsvarande sätt som anges i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling, leda till resultatet att värdepappersinstitut inte får lämna investeringsrådgivning i förhållande till finansiella instrument, om instrumentens värdeutveckling kopplas till en sådan försäkring. Något undantag för värdepappersinstitut finns nämligen inte i försäkringsdistributionsdirektivet. En sådan tolkning framstår enligt regeringens uppfattning som både omotiverad och felaktig mot bakgrund av att värdepappersinstitut är föremål för ett strängare och för investeringsrådgivning väl anpassat regelverk.

Om försäkringsförmedlares ansvarsförsäkring

I detta sammanhang finns det även anledning att notera att de oklarheter som i dag finns när det gäller försäkringsförmedlares rådgivning om placeringar i finansiella instrument inom en försäkring har föranlett tvister mellan kunder och ansvarsförsäkringsgivare. Flertalet ansvarsförsäkringsgivare har påtalat att det för närvarande inte går att bedöma riskerna med den typen av verksamhet, varför de valt att inte erbjuda sådan ansvarsförsäkring. Det finns en potentiell försäkringsbrist i detta avseende som är allvarlig, eftersom ansvarsförsäkring är en förutsättning för att få tillstånd som försäkringsförmedlare. Försäkringsförmedlare är av central betydelse för försäkringsmarknadens funktion och det är viktigt att det finns förutsättningar att inleda sådan verksamhet. Även risken för sådan försäkringsbrist är således något som i viss mån bör beaktas inom ramen för den nu aktuella gränsdragningsfrågan. Det kan i och för sig antas att

ansvarsförsäkringsgivares aktuariella bedömningar av den försäkrade risken kommer att underlättas efter ett klargörande, oberoende av vilket ställningstagande som görs i den frågan.

Det kan alltså konstateras att det klargörande i gränsdragningsfrågan som redovisas ovan kan komma att få ett direkt samband med den om ansvarsförsäkringens civilrättsliga räckvidd. Ledning i den frågan kan även väntas i det ovan nämnda förhandsavgörandet från EU-domstolen. I ställningstagandet ligger det därför en avvägning mellan flera olika intressen. Regeringen anser, i likhet med *Konsumentverket*, att försäkringsförmedlarnas kunders intresse av att ansvarsförsäkringen ska ges en vid omfattning är särskilt beaktansvärt. Regeringen gör, till skillnad från promemorian, bedömningen kundintresset i denna del bör ges företräde framför den potentiella konsekvensen med dyrare ansvarsförsäkringar i allmänhet.

Det klargörande som ges i denna lagrådsremiss bör i förhållande till den obligatoriska ansvarsförsäkring för försäkringsdistribution alltså tolkas så att den omfattar försäkringsförmedlars försäkringsdistribution även i den del det är fråga om att utföra tjänster som motsvarar investeringstjänster när det gäller finansiella instrument som utgör investeringsalternativ i en livförsäkring. En konsekvens i denna del är att kunder som tillhandahållits sådan försäkringsdistribution från en försäkringsförmedlare erhåller skydd från försäkringsförmedlarens obligatoriska ansvarsförsäkring, om rådgivningen varit oaktsam och orsakat skada.

6.4 Försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som tillhandahåller finansiell rådgivning

6.4.1 Inledning

Försäkringsföretags och försäkringsförmedlars rådgivning avseende placeringar och investeringar regleras i dag i flera olika lagar. Den huvudsakliga regleringen av rådgivning avseende placeringar och investeringar finns dels i rådgivningslagen, dels i lagen om värdepappersmarknaden. Det bör dock i sammanhanget uppmärksammas att tjänster som försäkringsförmedlare och försäkringsföretag tillhandahåller i sig kan innehålla moment av finansiell rådgivning, som även regleras i lagen om försäkringsförmedling och försäkringsrörelselagen. Den nya lag om försäkringsdistribution som föreslås i denna lagrådsremiss innebär nya och ytterligare regler i denna del.

De förändringar som försäkringsdistributionsdirektivet innebär på rådgivningsområdet rör försäkringsdistribution. Med den ståndpunkt som redovisas i avsnitt 6.3 innefattas i det försäkringsdistribution som innebär sådan rådgivning som motsvarar investeringsrådgivning när den utförs i förhållande till investeringsalternativ inom ramen för en livförsäkring.

6.4.2 Gällande rätt

Lagen om finansiell rådgivning till konsumenter

I rådgivningslagen finns dels civilrättsliga bestämmelser om rätt till skadestånd, reklamation och preskription, dels näringsrättsliga regler om hur rådgivningen ska utföras. Lagens näringsrättsliga reglering gäller dock inte värdepappersinstitut eller försäkringsförmedlare när de tillhandahåller investeringsrådgivning avseende fondandelar med stöd av tillstånd för sidoverksamhet (3 a § respektive 4 och 5 §§). Skälet för det är att motsvarande och mer detaljerade näringsrättsliga bestämmelser finns i lagen om värdepappersmarknaden (för försäkringsförmedlarnas del genom hänvisning i 5 kap. 4 § lagen om försäkringsförmedling). De näringsrättsliga bestämmelserna i rådgivningslagen ska däremot tillämpas på den rådgivning som utförs inom ramen för försäkringsförmedlarnas ordinarie förmedlingsverksamhet. Även försäkringsföretag ska vid sin rådgivning följa samtliga bestämmelser i rådgivningslagen.

Rådgivningslagen är tillämplig på finansiell rådgivning som en näringsidkare tillhandahåller en konsument och som omfattar placering av konsumentens tillgångar i finansiella instrument eller livförsäkringar med sparmoment (1 §). Begreppet finansiell rådgivning omfattar verksamhet som motsvarar investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden, men även vissa andra rekommendationer avseende sådana försäkringar och finansiella instrument. Avsaknaden av en legaldefinition av finansiell rådgivning innebär dock att det ibland kan vara svårt att särskilja rådgivning från t.ex. marknadsföring och försäljning. Ur en konsuments perspektiv är det dock av väsentlig betydelse att kunna fastställa att det har varit fråga om just rådgivning, eftersom reglerna i rådgivningslagen annars inte är tillämpliga.

I rådgivningslagen ställs krav på hur näringsidkaren ska agera vid rådgivningen. Näringsidkaren ska se till att den personal som lämnar råd har tillräcklig kompetens, att rådgivningen dokumenteras och att dokumentationen lämnas ut till konsumenten (4 §). Näringsidkaren ska i sin rådgivning iakttä god rådgivningssed och med tillbörlig omsorg ta till vara konsumentens intressen samt anpassa rådgivningen efter konsumentens önskemål och behov (5 §). Näringsidkaren ska inte rekommendera andra lösningar än sådana som kan anses lämpliga för konsumenten och även avråda från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga.

I rådgivningslagens civilrättsliga bestämmelser finns regler om skadeståndsansvar, reklamation och preskription (6 och 7 §§). Om näringsidkaren uppsåtligt eller av oaktsamhet orsakar konsumenten ren förmögenhetsskada kan näringsidkaren bli skyldig att ersätta skadan (6 §). I promemorian Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning (Ds 2017:13) föreslås vissa ändringar avseende skadeståndets bestämmande. Rådgivningslagens civilrättsliga bestämmelser är till skillnad från de näringsrättsliga bestämmelserna tillämpliga även när värdepappersinstitut driver värdepappersrörelse och försäkringsförmedlare tillhandahåller investeringstjänster inom ramen för sidoverksamhet. Motsvarande civilrättsliga regler finns även i lagen om försäkringsförmedling, men inte i lagen om värdepappersmarknaden eller försäkringsrörelselagen.

Lagen om värdepappersmarknaden

Lagen om värdepappersmarknaden är tillämplig när värdepappersinstitut driver värdepappersrörelse (dvs. tillhandahåller investeringstjänster eller utför investeringsverksamhet). Försäkringsföretag är undantagna från den lagens tillämpningsområde (2 kap. 5 § första stycket 4).

För värdepappersinstitutens rådgivning gäller, som nämns ovan, inte rådgivningslagens näringsrättsliga bestämmelser. I stället ska lagen om värdepappersmarknaden tillämpas. Detsamma gäller när en försäkringsförmedlare utövar sidoverksamhet genom att tillhandahålla investeringstjänster (5 kap. 4 § fjärde stycket lagen om försäkringsförmedling).

Begreppen konsument och näringsidkare används inte i lagen om värdepappersmarknaden. I stället ska värdepappersinstitutet dela in kunderna i kategorierna professionella kunder och icke-professionella kunder (se 9 kap. 3–8 §§ lagen om värdepappersmarknaden). En konsument torde vanligtvis definieras som en icke-professionell kund, liksom de flesta företagskunder. Indelningen av kunder i dessa båda kategorier har betydelse för hur kundskyddsreglerna i lagen ska tillämpas.

Försäkringsrörelselagen

Den huvudsakliga regleringen av försäkringsföretagens verksamhet finns i försäkringsrörelselagen. När försäkringsdistributionsdirektivet har genomförts i svensk rätt genom den nya lagen om försäkringsdistribution som föreslås i denna lagrådsremiss kommer även den lagen att vara styrande för försäkringsföretagens verksamhet.

I försäkringsrörelselagen regleras försäkringsföretagens rörelse (4 kap.). Rörelsen ska drivas enligt god försäkringsstandard. Begreppet definieras inte i lagen, men tar sikte på ett kvalitativt mått på verksamheten. Begreppet omfattar ett försäkringsföretags hela verksamhet: intern styrning och kontroll, organisation och arbetsmetoder liksom extern verksamhet, såsom information, rådgivning och skadereglering. Några specifika bestämmelser som tar sikte på försäkringsföretagens rådgivning till sina kunder finns dock inte i försäkringsrörelselagen. Som nämns ovan gäller emellertid rådgivningslagen när ett försäkringsföretag lämnar finansiell rådgivning till konsumenter.

Lagen om försäkringsförmedling

För försäkringsförmedlares verksamhet gäller i dag lagen om försäkringsförmedling. En försäkringsförmedlare får ägna sig åt rådgivning dels inom ramen för den ordinarie försäkringsförmedlingsverksamheten, dels som sidoverksamhet (2 kap. 1 § och 5 kap. 1 §). För rådgivning inom ramen för den ordinarie förmedlingsverksamheten – dvs. råd om omdisponeringar inom en försäkring – har det enligt en med tiden utvecklad praxis inte ansetts finnas några begränsningar när det gäller olika slag av tillgångar som förmedlaren får lämna råd om, så länge rådgivningen ryms inom den förmedlingsverksamhet som tillståndet avser (se avsnitt 6.3). När det gäller rådgivning som sidoverksamhet får dock förmedlaren endast lämna investeringsråd om fondandelar.

I rådgivning inom ramen för både den ordinarie förmedlingsverksamheten och sidoverksamhet ska förmedlaren iakttä god försäkringsförmedlingssed och ta till vara kundens intressen (5 kap. 4 §). Förmedlaren ska också anpassa rådgivningen efter kundens behov och önskemål och rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Förmedlaren ska även avråda en kund från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till kundens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter. Det sistnämnda kravet är utformat efter förebild av rådgivningslagen (5 §). Det finns dock inget undantag i rådgivningslagen avseende de näringsrättsliga bestämmelserna för försäkringsförmedlars rådgivning inom den ordinarie verksamheten. Det innebär att på denna verksamhet ska rådgivningslagen i sin helhet tillämpas parallellt med lagen om försäkringsförmedling. Lagen om försäkringsförmedling innehåller även bestämmelser om skadestånd (5 kap. 7 och 8 §§). Även dessa har utformats efter förebild av bestämmelserna i rådgivningslagen och är parallellt tillämpliga med dem.

Försäkringsförmedlars investeringsrådgivning som sidoverksamhet (5 kap. 1 §) är dock som nämns ovan undantagen från rådgivningslagens näringsrättsliga bestämmelser. För den verksamheten gäller i stället kundskyddsbestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden i tillämpliga delar.

Sammantaget innebär detta i näringsrättsligt hänseende att för en försäkringsförmedlare gäller både lagen om försäkringsförmedling och rådgivningslagen för förmedlaren rådgivning inom ramen för den ordinarie verksamheten, och för förmedlaren investeringsrådgivning som sidoverksamhet gäller både lagen om försäkringsförmedling och lagen om värdepappersmarknaden. De civilrättsliga bestämmelserna i rådgivningslagen gäller i samtliga fall.

6.4.3 Tidigare förslag

Promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling

I promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling föreslås ändringar och tillägg i lagen om försäkringsförmedling. De förslagen lämnades innan MiFID II formellt antagits av Europaparlamentet och rådet och publicerats i Europeiska unionens officiella tidning (EUT). Förslagen utgår i stället från en vid den tidpunkten av Europaparlamentet och rådet antagen överenskommelse om MiFID II och avser i huvudsak att i svensk rätt genomföra en ändring i försäkringsförmedlingsdirektivet (se avsnitt 4.4). Vidare avsågs att klargöra gränsdragningsfrågan samt åtgärda vissa problem på den svenska försäkringsmarknaden.

Ändringen i försäkringsförmedlingsdirektivet innehöll inte några regler om provisionsbegränsningar, men däremot en möjlighet för medlemsstaterna att införa sådana. I den promemorian finns bl.a. ett förslag om att en försäkringsförmedlare inom ramen för försäkringsförmedling inte ska få ta emot och behålla provisioner eller annan liknande ersättning från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka att förmedlaren uppfyller kraven att tillvarata kundens intressen.

2013 års värdepappersmarknadsutredning

Utredningens förslag, i för denna lagrådsremiss relevanta delar, avser de ändringar och tillägg i bl.a. lagen om värdepappersmarknaden, lagen om försäkringsförmedling och försäkringsrörelselagen som utredningen anser föranledda i anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II.

Bland utredningens förslag ingår ändringar i respektive rörelselag som innebär att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska följa centrala kundskyddsbestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden när de ger råd till konsumenter om placeringar i finansiella instrument (se avsnitt 4.4). I den proposition där merparten av utredningens förslag behandlades anförde regeringen att frågan om vilka regler som ska gälla för försäkringsföretag och försäkringsförmedlare vid rådgivning bör hanteras i lagstiftningsärendet om genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet (prop. 2016/17:162 s. 449).

6.4.4 Tillämpliga regler när försäkringsförmedlare och försäkringsföretag tillhandahåller försäkringsdistribution som motsvarar investeringstjänster

Regeringens bedömning: Bestämmelserna om försäkringsdistribution i den nya lagen om försäkringsdistribution bör tillämpas även när en försäkringsdistributör tillhandahåller försäkringsdistribution som innebär att den utför tjänster som motsvarar investeringstjänster när det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.

Promemorians förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Enligt promemorians förslag ska bestämmelserna om investeringstjänster i lagen om värdepappersmarknaden tillämpas när försäkringsförmedlare och försäkringsföretag tillhandahåller investeringstjänster som gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Kammarrätten i Stockholm* anser att förslaget kan leda till praktiska och administrativa svårigheter eftersom olika regelverk med delvis olika krav kan behöva beaktas vid samma kundmöte. Enligt *Kammarrätten* är detta olyckligt eftersom det förhållandet bidrar till en bristande transparens och försvagar möjligheten att kontrollera verksamheten. *Sveriges advokatsamfund* ifrågasätter om det finns ett fortsatt behov av en separat rådgivningslag. Advokatsamfundet anser att analysen i promemorian är bristfällig i denna del och bör kompletteras för att säkerställa rättssäkerhet i fråga om hur de olika regelverken inbördes ska tolkas och tillämpas av finansiella aktörer samt vilka aktörer som framgent avses omfattas av rådgivningslagen. *Svensk Försäkring* avstyrker förslaget och efterfrågar motivering till varför vissa bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden ska tillämpas på försäkringsföretag som bedriver rådgivning om finansiella instrument inom en försäkring eller portföljförvaltning. Enligt *Svensk Försäkring* innebär förslaget

dessutom onödig dubbelreglering som skapar otydlighet och osäkerhet om vad som gäller.

Skälen för regeringens bedömning

Försäkringsförmedlares försäkringsdistribution

Som konstateras i avsnitt 6.3.2 innebär det ställningstagande som görs i denna lagrådsremiss, när det gäller gränsdragningen mellan reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II, att den nya lagen om försäkringsdistribution bör vara tillämplig när en försäkringsförmedlare tillhandahåller försäkringsdistribution som innebär att förmedlaren utför tjänster som motsvarar investeringstjänster när det gäller finansiella instrument som utgör investeringsalternativ inom en livförsäkring. Det innebär således att det inte ställs något krav på att en försäkringsförmedlare ska vara ett värdepappersinstitut för att få tillhandahålla sådana tjänster. När det gäller tillhandahållande av investeringstjänster utan anknytning till en försäkring, finns det bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden för sådan verksamhet.

Försäkringsföretag som utför investeringsrådgivning

När det gäller försäkringsföretagens försäkringsdistribution som innebär att företaget utför tjänster som motsvarar investeringstjänster, blir alltså följderna av ställningstagandet i gränsdragningsfrågan, att reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet är tillämpliga på sådan verksamhet (se avsnitt 6.3). Som en konsekvens av detta bör bestämmelserna i den nya lagen om försäkringsdistribution, som i svensk rätt genomför det direktivet, också vara tillämpliga. Bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden bör således inte tillämpas av försäkringsföretag i det nu aktuella avseendet.

Frågan om huruvida det är möjligt för ett försäkringsföretag att tillhandahålla investeringstjänster utan anknytning till försäkring är emellertid något som måste avgöras utifrån det förbud mot försäkringsfrämmande verksamhet som finns i försäkringsrörelselagen (4 kap. 4 §). En prövning av den frågan görs av Finansinspektionen inom ramen för godkännande och ändring av ett försäkringsföretags bolagsordning (2 kap. 9 § försäkringsrörelselagen, jfr prop. 1994/95:50 s. 94).

Utgångspunkten bör visserligen vara att lika regler ska gälla för alla tjänster som motsvarar investeringstjänster enligt lagen om värdepappersmarknaden, oberoende av om det är värdepappersinstitut, försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare som tillhandahåller dem till kunder. Det bör dock som *Svensk Försäkring* anför, påpekas att merparten av de materiella bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden, som enligt promemorians förslag ska tillämpas av försäkringsföretag, enligt förslaget i denna lagrådsremiss i stället får en motsvarighet i den nya lagen om försäkringsdistribution. De strängare krav som föreslås i promemorian skulle i och för sig leda till ett något högre konsumentskydd. En sådan ordning skulle emellertid samtidigt riskera försämra tillämpningen och förutsägbarheten.

Förhållandet till rådgivningslagen

Både försäkringsförmedlare som också är värdepappersinstitut och försäkringsförmedlare som tillhandahåller investeringsrådgivning enligt tillstånd för sidoverksamhet är enligt gällande rätt undantagna från de näringsrättsliga bestämmelserna i rådgivningslagen (3 a §). Det finns inte något som motiverar en ändring i det avseendet när det gäller försäkringsförmedlare som också är värdepappersinstitut.

Enligt regeringens bedömning bör inte heller den parallella reglering som rådgivningslagen även i fortsättningen i viss mån kommer att innebära för försäkringsförmedlars och försäkringsföretags rådgivning avseende vissa försäkringar att leda till några nämnvärda problem.

Det kan vidare finnas rådgivningssituationer när den nya lagens regler delvis inte är tillämpliga. I de fallen framstår det som angeläget att ett högt konsumentskydd säkerställs genom att rådgivningslagens bestämmelser är tillämpliga. I det avseendet kan det noteras att de strängare reglerna i den nya lagen som är tillämpliga på råd avseende investeringsinslaget förutsätter att försäkringen är exponerad mot marknadsvolatilitet. En livförsäkring med sparandemoment som inte är exponerad mot marknadsvolatilitet kommer däremot inte att omfattas av de reglerna, men av rådgivningslagens bestämmelser.

De krav som följer av de förhållandevis allmänt hållna näringsrättsliga bestämmelserna i rådgivningslagen bör vidare enligt regeringens uppfattning anses vara uppfyllda om en försäkringsdistributör följer de mer detaljerade bestämmelserna i den nya lagen om försäkringsdistribution. En annan sak är att rådgivningslagens civilrättsliga reglering kan ha ett delvis annat innehåll och ges en annan tolkning än den som enligt förslaget i denna lagrådsremiss ska gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. En anledning till det är rådgivningslagens karaktär av utpräglad konsumentskyddslagstiftning. Regeringen gör mot den bakgrunden bedömningen att förslagen i denna lagrådsremiss inte medför något behov av ändringar i rådgivningslagen. Mot bakgrund av att det inte föreslås något sådant sidotillstånd för försäkringsförmedlare som tillhandahåller investeringsrådgivning när det gäller fondandelar behöver dock lagen justeras i denna del (se avsnitt 7.3).

Regeringen anser, till skillnad från *Advokatsamfundet*, inte att en översyn av rådgivningslagen är en fråga som bör behandlas i detta lagstiftningsärende.

7 Tillstånd och registrering

7.1 Försäkringsförmedling

7.1.1 Tillstånds- och registreringsplikt

Regeringens förslag: Bestämmelserna om tillstånds- och registreringsplikt för försäkringsförmedlare i lagen om försäkringsförmedling ska föras över i huvudsak oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.

I den nya lagen ska det tas det in en bestämmelse om att Finansinspektionen inom tre månader från det att en fullständig ansökan om tillstånd har lämnats in ska underrätta försäkringsförmedlaren om sitt beslut i tillståndsfrågan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad en ansökan om tillstånd och en anmälan om registrering ska innehålla.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* anser att det ur ett konsumentskyddsperspektiv vore önskvärt att införa ett krav på att de försäkringsförmedlare som är juridiska personer och som till övervägande del ägnar sig åt försäkringsförmedling ska ha ordet försäkringsförmedling i sitt firmanamn, dock med undantag för anknutna och sidoverksamma försäkringsförmedlare. *Svenska försäkringsförmedlares förening* (SFM) hänvisar till definitionerna av uttrycken ”sammanslutning av försäkringsföretag” och ”sammanslutning av försäkringsförmedlare” i lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige och anför att vid tillämpning av den lagen ska samtliga medlemmar i sammanslutningen som grupp ska anses som försäkringsgivare. Mot den bakgrunden anser SFM att det behövs ett förtydligande för att klargöra hur en sammanslutning ska definieras i lagen om försäkringsdistribution, hur ansvaret fördelas avseende de åtaganden sammanslutningen kan ha samt hur registreringen hos Bolagsverket ska utformas.

Skälen för regeringens förslag

Gällande rätt

Försäkringsförmedling får enligt huvudregeln i lagen om försäkringsförmedling utövas bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges till en svensk fysisk eller juridisk person (2 kap. 1 § första stycket). Tillståndet kan omfatta alla slag av försäkringar, men det kan även begränsas till kategorierna livförsäkring eller skadeförsäkring eller till att avse en eller flera s.k. försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser (2 kap. 2 §). Den som har fått tillstånd ska registreras hos Bolagsverket (2 kap. 3 § första stycket). En försäkringsförmedlare får inte påbörja sin verksamhet förrän registrering har skett (2 kap. 3 § tredje stycket). För närvarande har 1 191 svenska fysiska och juridiska personer tillstånd av Finansinspektionen för försäkringsförmedling (uppgift från Bolagsverket i januari 2018).

Lagen om försäkringsförmedling innehåller en definition av uttrycket anknuten försäkringsförmedlare. Med en sådan förmedlare avses en svensk fysisk eller juridisk person som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter, om dessa produkter inte konkurrerar med varandra och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden (1 kap. 10 § 1 a). Som anknuten försäkringsförmedlare avses även den som utövar försäkringsförmedling vid sidan av sin huvudsakliga

yrkesverksamhet och som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter. Detta gäller under förutsättning att försäkringsprodukterna utgör ett komplement till varor som levereras eller tjänster som tillhandahålls inom ramen för den huvudsakliga yrkesverksamheten och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden (1 kap. 10 § 1 b). För anknutna försäkringsförmedlare gäller inte kravet på tillstånd. I stället ska det försäkringsföretag med vilket förmedlaren har ingått avtal om försäkringsförmedling anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket (2 kap. 4 §). Försäkringsföretaget får bara anmäla sådana förmedlare som uppfyller de krav som ställs för tillstånd till försäkringsförmedling. I anmälan ska, med de begränsningar som gäller för tillståndspliktig verksamhet, omfattningen av förmedlingsverksamheten anges. Inte heller en anknuten försäkringsförmedlare får påbörja sin verksamhet förrän registrering har skett. För närvarande finns 1 372 anknutna försäkringsförmedlare i Bolagsverkets register (uppgift från Bolagsverket i januari 2018). Det rör sig bl.a. om ett stort antal banker och bilåterförsäljare. Majoriteten av de anknutna försäkringsförmedlarna är registrerade inom någon skadeförsäkringsklass.

Anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer är inte skyldiga att ha tillstånd eller vara registrerade, vare sig den juridiska personen är en försäkringsförmedlare eller en anknuten försäkringsförmedlare. Enligt Finansinspektionens företagsregister har de tillståndspliktiga försäkringsförmedlarna för närvarande 3 670 anställda som förmedlar försäkringar (uppgift från januari 2018). Det innebär att många av försäkringsförmedlarna endast har ett fåtal anställda eller saknar anställda, dvs. utövar verksamheten själva.

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet kan en försäkringsförmedlare vara såväl en fysisk som en juridisk person. Direktivet innehåller en definition av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet. Enligt direktivet (artikel 2.4) kan kreditinstitut eller värdepappersföretag enligt definitionen i artikel 4.1.1 och 4.1.2 i tillsynsförordningen inte agera som sidoverksamma försäkringsförmedlare. Av direktivet framgår att den fysiska eller juridiska personen som kan agera som sidoverksam försäkringsförmedlare inte får ha försäkringsförmedling som huvudsaklig yrkesverksamhet, att den sidoverksamma försäkringsförmedlaren bara distribuerar vissa försäkringsprodukter som kompletterar en vara eller en tjänst samt att de berörda försäkringsprodukterna inte får täcka livförsäkring och ansvarsförsäkring, utom när sådant skydd kompletterar den vara eller tjänst som förmedlaren tillhandahåller som huvudsaklig verksamhet (artikel 2.1.4, se vidare avsnitt 7.1.4). I direktivet (artikel 3) behandlas vidare frågan om registrering av försäkringsförmedlare och försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet. Där anges bl.a. att en förmedlare ska registreras i sin hemmedlemsstat av en behörig myndighet. I direktivet finns regler om behöriga myndigheter (artikel 12). Försäkringsföretag och deras anställda omfattas inte av direktivets krav på registrering (artikel 3.1 andra stycket).

Enligt direktivet får försäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet agera på ett försäkringsföretags ansvar eller på en annan förmedlares ansvar (artikel 3.1 femte stycket). I sådant fall får medlemsstaten föreskriva att försäkringsföretaget eller den andra förmedlaren ska ansvara för att försäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet uppfyller villkoren för registrering. Medlemsstaterna får även föreskriva att försäkringsföretaget eller den andra förmedlaren registrerar den som agerar på dess ansvar (artikel 3.1 sjätte stycket).

När det gäller juridiska personer är det den juridiska personen som ska registreras. I direktivet anges att kravet på registrering inte behöver tillämpas på alla fysiska personer som arbetar hos en försäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet (artikel 3.1 sjunde stycket). Däremot ska i registret anges namnen på de fysiska personer i ledningen vid försäkringsdistributören som ansvarar för försäkringsdistributionen (artikel 3.1 åttonde stycket).

Direktivet ger medlemsstaterna möjlighet att föreskriva att försäkringsföretag, förmedlare och andra organ får samarbeta med de behöriga myndigheterna vid registrering av försäkringsförmedlare, försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet och vid tillämpning av de yrkeskrav och krav på organisation som gäller enligt direktivet (artikel 3.1 tredje stycket). I synnerhet får försäkringsförmedlare och försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet registreras av ett försäkringsföretag, en försäkringsförmedlare, eller av en sammanslutning av försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare som står under tillsyn av en behörig myndighet (artikel 3.1 fjärde stycket).

Genomförande av försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt

Enligt lagen om försäkringsförmedling är det en förutsättning för att få utöva försäkringsförmedling att försäkringsförmedlaren är registrerad. Eftersom det i försäkringsdistributionsdirektivet ställs upp motsvarande krav bör den nya lagen om försäkringsdistribution innehålla bestämmelser om tillstånds- och registreringsplikt för den som ska distribuera försäkringar. I sammanhanget bör nämnas det krav i direktivet om att medlemsstaterna ska se till att ansökningar från förmedlare om registrering behandlas inom tre månader från det att en fullständig ansökan lämnats in (artikel 3.5). En motsvarande bestämmelse bör tas in i den nya lagen.

SFM önskar ett klagörande om vad som bör avses med ”sammanslutning av försäkringsföretag” och ”sammanslutning av försäkringsförmedlare” enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. I direktivet förekommer dessa uttryck i reglerna om registreringskrav där det anges att anknutna och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare bl.a. får registreras av en sammanslutning av försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare som står under tillsyn av en behörig myndighet (artikel 3.1 fjärde stycket). Regeringen instämmer med SFM att definitionen av sammanslutning av försäkringsgivare enligt lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige innebär att varje medlem i sammanslutningen av försäkringsföretag ska anses vara försäkringsgivare och att

det inte finns något solidariskt ansvar. Regeringen anser att det inte heller i den nya lagen om försäkringsdistribution bör vara fråga om ett solidariskt ansvar för de olika typer av sammanslutningar som där förekommer. Varje medlem i en sammanslutning av försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare bör därför ansvara för registrering respektive ansvarsförsäkring av den egna verksamheten (se även avsnitt 7.2.7). För att kunna bli registrerad måste ett antal olika krav vara uppfyllda. Förutsättningarna för tillstånd och registrering behandlas i avsnitt 7.2. I följande avsnitt behandlas de mer övergripande frågorna om tillstånds- och registreringspliktens omfattning och utformning.

I förordningen om försäkringsförmedling finns bestämmelser om ansökan om tillstånd och anmälan för registrering (2 kap.). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör även få meddela föreskrifter om vad en ansökan om tillstånd och en anmälan om registrering enligt den nya lagen om försäkringsdistribution ska innehålla. På så sätt kan även reglerna i direktivet om vissa uppgifter som ska lämnas in vid ansökan om tillstånd eller anmälan om registrering genomföras i svensk rätt (artikel 3.6).

Svensk Försäkring framför att det ur ett konsumentskyddsperspektiv vore önskvärt att införa ett krav på att de försäkringsförmedlare som är juridiska personer och som till övervägande del ägnar sig åt försäkringsförmedling ska ha ordet försäkringsförmedling i sin firma, dock med undantag för anknutna och sidoverksamma. Regeringen anser att det är en fråga som inte bör behandlas inom ramen för förevarande lagstiftningsärende.

7.1.2 Vilka bör omfattas av tillstånds- och registreringsplikten?

Regeringens förslag: Anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer ska inte omfattas av tillstånds- och registreringsplikt. Detsamma ska gälla för försäkringsföretag och deras anställda.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska alla fysiska personer som är anställda hos ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution och som direkt deltar i försäkringsdistribution uppfylla yrkeskraven (artikel 10.1 och 10.2). Därutöver ska de uppfylla kravet på god vandel (artikel 10.3). Frågan gäller nu om det mot bakgrund av dessa individuellt inriktade krav är lämpligt att tillstånds- och registreringsskyldigheten inte bara ska gälla för de juridiska personerna utan också för de anställda hos de juridiska personerna som direkt deltar i försäkringsdistributionen. Det främsta syftet med en registrering även av de anställda är att det vid tillstånds- och registreringstillfället kan göras en prövning av deras yrkeskvalifikationer och vandel och att Finansinspektionen i ett senare skede får möjlighet att ingripa direkt mot en enskild anställd som visar sig olämplig eller som inte längre uppfyller förutsättningarna för registrering.

Vid införandet av lagen om försäkringsförmedling var en rad remissinstanser av uppfattningen att nackdelarna med ett sådant system i form av ökad administration var större än fördelarna och Finansinspektionen ansåg att det ur tillsynssynpunkt inte var motiverat med en så långtgående registreringsskyldighet (se prop. 2004/05:133 s. 58). Mot den bakgrunden kan en registreringsskyldighet för anställda hos en juridisk person inte motiveras med hänvisning till behovet av en effektiv tillsyn.

En noggrann förhandsprövning av alla fysiska personer som ska distribuera försäkringar måste dock ske på grund av de individuellt inriktade yrkeskraven i försäkringsdistributionsdirektivet. Ett sätt att säkerställa att en sådan förhandsprövning verkligen kommer till stånd är att kräva individuell registrering. Eftersom ett sådant system emellertid medför särskilda kostnader och merarbete, finns det anledning att överväga om den nödvändiga kontrollen av de anställda kan säkerställas på ett mer kostnadseffektivt sätt. Som redovisas i avsnitt 7.1.7 är kostnadsfrågorna av särskild betydelse mot bakgrund av det stora antal personer som skulle omfattas av regleringen.

I likhet med det som gäller på finansmarknadsområdet i övrigt är den naturliga utgångspunkten att det är den juridiska personen som ansvarar för att de anställda uppfyller de yrkeskrav som gäller för verksamheten. Att en juridisk person som är försäkringsförmedlare fullgjort en sådan nödvändig granskning av sina anställda kan lämpligen kontrolleras i samband med prövningen av ansökan om tillstånd för denne. Den löpande kontrollen av de anställda efter registreringen kan hanteras på ett säkert och effektivt sätt inom ramen för tillsynen över den juridiska personen. Att Finansinspektionen ska ingripa mot den juridiska personen när en anställd försäkringsförmedlare visar sig olämplig som förmedlare får, mot bakgrund av den utökade lämplighetsprövningen och därmed sammanhängande åtgärder som föreslås i denna lagrådsremiss (se avsnitt 7.2.4), anses tillräckligt. Det finns därför inte anledning att göra någon annan bedömning än den som gjordes i förarbetena till lagen om försäkringsförmedling (samma prop. s. 57–59). De fördelar med registrering av alla fysiska personer som bedriver försäkringsförmedling kan således inte anses uppväga de nackdelar i form av ökad administration som ett sådant registreringskrav skulle innebära. Anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer eller anställda hos försäkringsföretag bör därför inte omfattas av tillstånds- och registreringsskyldighet. Det bör dock, särskilt mot bakgrund av innehållet i försäkringsdistributionsdirektivet, av lagstiftningen tydligt framgå att den juridiska personen är skyldig att kontrollera att alla anställda som direkt deltar i försäkringsdistribution uppfyller de gällande yrkeskraven (se avsnitt 7.2.2).

Behovet av att ur såväl kundskydds- som tillsynsperspektiv som kund eller annan på ett enkelt och tillförlitligt sätt kunna få bekräftat att en enskild anställd hos en juridisk person har den kunskap och kompetens som krävs för den aktuella verksamheten bör tillgodoses genom verkställighetsföreskrifter. I sammanhanget bör framhållas att det i direktivet finns ett krav om att det ska finnas ett enda informationsställe för registreringsuppgifter om försäkringsförmedlare (artikel 3.3). Vid utformningen av ett sådant system bör naturligtvis de anställdas berättigade behov av integritet beaktas så långt det är möjligt.

Försäkringsföretag och deras anställda behöver inte registrera sig enligt direktivet (artikel 3.1 andra stycket). Försäkringsföretag omfattas redan av tillståndsplikt enligt försäkringsrörelselagen. Det saknas skäl att gå längre än direktivet i detta avseende.

7.1.3 Behöriga myndigheter för tillståndsgivning och registrering

Regeringens förslag: Finansinspektionen ska vara behörig myndighet med ansvar för tillståndsgivning och Bolagsverket ska vara registreringsmyndighet även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Försäkringsdistributionsdirektivet omfattar fler aktörer på marknaden än försäkringsförmedlingsdirektivet. Det är svårt att uppskatta hur många fler. Som framgår i avsnitt 7.1.2 ska inte alla som distribuerar försäkringar registreras. Kravet på registrering ska inte gälla anställda hos försäkringsföretag och hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer. Att de anställda som direkt deltar i försäkringsdistribution, alltså även inbegripet anställda hos försäkringsföretag, uppfyller yrkeskraven och kravet på god vandel ska dock kontrolleras av försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren (se avsnitt 7.2 om förutsättningar för tillstånd). Dessa omständigheter medför sammantaget en ökad administrativ börda och det är därför viktigt att finna resurseffektiva lösningar på registreringsfrågan. Direktivet ger utrymme för olika lösningar. Utgångspunkten bör vara att ansvaret för registrering och kontroll inför registrering läggs på befintliga myndigheter.

Finansinspektionen ansvarar i dag för tillståndsgivning och därmed kontrollen inför registrering av försäkringsförmedlare. En naturlig utgångspunkt är därför att inspektionen även fortsättningsvis åläggs detta ansvar. För en sådan lösning talar även den omständigheten att Finansinspektionen redan har den kompetens som krävs för att genomföra denna typ av kontroller. Själva registreringen bör emellertid i enlighet med rådande ordning skötas av Bolagsverket. Bolagsverket har till huvuduppgift att handlägga frågor om registrering av företag (se prop. 2003/04:34). I förarbetena till lagen om försäkringsförmedling anfördes följande. ”En motsvarande ordning där Bolagsverket är registreringsmyndighet och Finansinspektionen sköter tillståndsgivningen finns i dag när det gäller försäkringsbolag och banker. Det innebär att rutiner för det nödvändiga samarbetet mellan Finansinspektionen och Bolagsverket i vart fall i viss mån redan är upparbetade.” (prop. 2004/05:133 s. 59). Uttalandet torde vara i högsta grad giltigt även i dag.

Som nämns ovan ska en juridisk person ha ansvaret för kontrollen av att dennes anställda uppfyller yrkeskraven. Att denna uppgift fullgjorts ska kontrolleras av Finansinspektionen i samband med prövning av den juridiska personens ansökan om tillstånd och därefter i tillsynen över den juridiska personen.

7.1.4 Sidoverksamma försäkringsförmedlare

Regeringens förslag: En definition av sidoverksam försäkringsförmedlare ska tas in i lagen om försäkringsdistribution. En sidoverksam försäkringsförmedlare ska ha tillstånd av Finansinspektionen för att få bedriva försäkringsdistribution.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Sparbankerna Riksförbund* och *Sveriges advokatsamfund* påpekar att definitionerna av begreppen sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare behöver förtydligas. De anser att definitionerna blir svårförståeliga mot bakgrund av att även definitionen av vilka aktörer som kan agera som anknutna försäkringsförmedlare ändras enligt förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller en definition av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet (artikel 2.1.4). Med en sådan förmedlare avses varje fysisk eller juridisk person, utom kreditinstitut och värdepappersföretag enligt definitionen i artikel 4.1.1 och 4.1.2 i tillsynsförordningen, som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet, under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda.

- Den fysiska eller juridiska personen i fråga har inte försäkringsförmedling som huvudsaklig yrkesverksamhet.
- Den fysiska eller juridiska personen distribuerar bara vissa försäkringsprodukter som kompletterar en vara eller en tjänst.
- De berörda försäkringsprodukterna täcker inte livförsäkring eller ansvarsförsäkring, utom när sådant skydd kompletterar den vara eller tjänst som förmedlaren tillhandahåller som huvudsaklig yrkesverksamhet.

I fråga om vilka som enligt direktivet alltså inte får vara försäkringsförmedlare med förmedling som sidoverksamhet kan följande anföras. Med kreditinstitut eller värdepappersföretag avses sådana enligt definitionerna i tillsynsförordningen. I den förordningen anges att med kreditinstitut avses ett företag vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel och att bevilja krediter för egen räkning (artikel 4.1.1). Med värdepappersföretag avses i tillsynsförordningen (artikel 4.12) en person enligt definitionen i första ledet i artikel 4.1 i MiFID I och som omfattas av de krav som åläggs genom det direktivet, med undantag av

- a) kreditinstitut,
- b) lokala företag,
- c) företag som inte har tillstånd att tillhandahålla sådana sidotjänster som avses i bilaga I avsnitt B punkt 1 i MiFID I som tillhandahåller endast en eller flera av de investeringstjänster eller den investeringsverksamhet som avses i punkterna 1, 2, 4 och 5 i avsnitt A i bilaga I till det direktivet, som inte får inneha kontanter eller värdepapper som tillhör företagets kunder och som därför aldrig får stå i skuld gentemot dessa.

MiFID I har genomförts i svensk rätt genom lagen om värdepappersmarknaden. I den lagen används termen värdepappersbolag för sådana företag som i direktivet benämns värdepappersföretag när de är svenska

bolag. I lagen om värdepappersmarknaden (1 kap. 4 b §) definieras värdepappersbolag som ett svenskt aktiebolag som har fått tillstånd enligt denna lag att driva värdepappersrörelse och som inte är ett bankaktiebolag eller ett kreditmarknadsbolag enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. De investeringstjänster och investeringsverksamheter som anges i MiFID I har i svensk rätt genomförts på motsvarande sätt i lagen om värdepappersmarknaden (avsnitt A i bilaga I respektive 2 kap. 1 §, se prop. 2006/07:115 s. 557–559). Detsamma gäller de sidotjänster som anges i det direktivet (avsnitt B i bilaga I respektive 2 kap. 2 § första stycket, samma prop. s. 559 f.).

Det som anförs ovan innebär att vissa värdepappersföretag enligt MiFID inte anses som värdepappersföretag i tillsynsförordningens mening, nämligen företag som endast har tillstånd till någon eller flera av investeringstjänsterna mottagande och vidarebefordran av order, utförande av order, diskretionär portföljförvaltning eller investeringsrådgivning. Ytterligare en förutsättning är att företaget inte förvarar kunders finansiella instrument eller kontanta medel, och inte heller har tillstånd att göra det. Genomförandet i svensk rätt av försäkringsdistributionsdirektivet förutsätter att definitionen av värdepappersföretag i tillsynsförordningen används för att avgöra vilka försäkringsförmedlare som ska kunna bedriva förmedling som sidoverksamhet. Detta innebär att vissa värdepappersbolag kan vara sidoverksamma försäkringsförmedlare enligt försäkringsdistributionsdirektivet (om de uppfyller förutsättningarna för att bli undantagna enligt leden a–c i definitionen ovan).

Tillsynsförordningen är direkt tillämplig i svensk rätt men i lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag finns bestämmelser som kompletterar förordningen. I den lagen definieras kreditinstitut som bank och kreditmarknadsföretag enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse samt Svenska skeppshypotekskassan (1 kap. 2 § första stycket 3).

Definitionen i försäkringsdistributionsdirektivet av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bör införas i den nya lagen om försäkringsdistribution. I lagen bör en sådan försäkringsförmedlare benämnas sidoverksam försäkringsförmedlare. Enligt direktivet ska en sådan försäkringsförmedlare ha en ansvarsförsäkring eller likvärdiga garantier på en nivå som fastställs av medlemsstaterna med beaktande av den sålda produktens karaktär och den verksamhet som bedrivs (artikel 10.5, se vidare avsnitt 7.2.7). En sidoverksam försäkringsförmedlare bör vara skyldig att ansöka om tillstånd av Finansinspektionen för att få bedriva försäkringsdistribution. En sådan försäkringsförmedlare bör även vara skyldig att anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

I avsnitt 7.1.6 föreslås en särskild ordning för registrering av anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare. I avsaknad av någon naturlig anmälare samt kontroll av förutsättningarna för registrering kan emellertid den ordningen inte tillämpas på de sidoverksamma försäkringsförmedlare som inte är anknutna.

Med hänsyn till vad *Sparbankernas Riksförbund* och *Advokatsamfundet* anför i fråga om oklarheter beträffande definitionen av olika typer av försäkringsförmedlare redogörs i följande avsnitt (avsnitten 7.1.5–7.1.7) närmare för de regler som enligt förslagen i denna lagrådsremiss ska gälla för de båda formerna av anknutna försäkringsförmedlare och hur dessa

förhåller sig till de förmedlare som är enbart sidoverksamma enligt vad som redogörs för ovan. Redan i detta sammanhang kan det påpekas att regeringens förslag i avsnitt 7.1.7 nedan avviker från promemorians förslag genom att det inte innebär någon ändring i förhållande till vad som gäller i dag beträffande vilka aktörer som kan agera som anknutna försäkringsförmedlare. Det kommer därför även i fortsättningen vara möjligt att vara anknuten försäkringsförmedlare utan att ha försäkringsdistribution som huvudsaklig verksamhet. Mot den bakgrunden är de avgörande skillnaderna mellan enbart anknutna försäkringsförmedlare och de båda formerna av sidoverksamma förmedlare att det när det gäller de enbart anknutna aktörerna inte finns något krav på att produkterna ska utgöra komplement till andra varor eller tjänster som förmedlaren tillhandahåller. Vidare är det för de enbart anknutna aktörerna möjligt att distribuera försäkringsprodukter som omfattar livförsäkring eller ansvarsförsäkring. De sidoverksamma förmedlarna får endast distribuera dessa båda typer av försäkringar när de kompletterar den vara eller tjänst som förmedlaren tillhandahåller som huvudsaklig verksamhet. Den avgörande skillnaden mellan de enbart sidoverksamma försäkringsförmedlarna respektive de anknutna aktörerna, dvs. anknutna respektive anknutna sidoverksamma förmedlare, är enligt vad som utvecklas närmare nedan att de anknutna aktörerna agerar på någon annans ansvar och det finns inget krav på att dessa själva ska anmäla sig för registrering och inneha egna ansvarsförsäkringar. Undantaget från detta är de anknutna försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet, vilka föreslås bli föremål för tillståndsplikt (se avsnitt 7.1.7).

7.1.5 En särskild ordning för registrering av anknutna försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, inte någon definition av anknutna försäkringsförmedlare. I försäkringsdistributionsdirektivet anges emellertid att en försäkringsförmedlare *eller* en förmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet ska kunna agera på ett försäkringsföretags eller en annan försäkringsförmedlares ansvar (artikel 3.1 femte stycket). Direktivet innehåller en definition av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet (artikel 2.1.4, se avsnitt 7.1.4). Kategorin anknutna försäkringsförmedlare regleras i gällande svensk rätt i lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 10 § 1). Denna kategori delas enligt det som redovisas ovan i avsnitt 7.1.1 i sin tur in i två underkategorier, dels de förmedlare som förmedlar produkter som inte konkurrerar med varandra (1 a), dels de förmedlare som bedriver förmedling vid sidan av sin huvudsakliga verksamhet om dessa produkter utgör ett komplement till varor som levereras eller tjänster som tillhandahålls inom ramen för denna huvudsakliga yrkesverksamhet (1 b). Gemensamt för de båda kategorierna är att de är anknutna till ett försäkringsföretag på så sätt att de träffat avtal med ett försäkringsföretag om att det senare är ansvarigt för ren förmögenhetskada som är kopplad till verksamheten. Som en följd av detta behöver

anknutna försäkringsförmedlare inte ha någon ansvarsförsäkring. För kategorin anknutna försäkringsförmedlare gäller en särskild ordning för registrering (2 kap. 4 § lagen om försäkringsförmedling) i stället för det krav på tillstånd som finns. I de följande avsnitten föreslås en särskild ordning för registrering av anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.

7.1.6 Anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare

Regeringens förslag: En definition av anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare ska tas in i lagen om försäkringsdistribution. Med anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare ska avses förmedlare som bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet och som agerar på annans ansvar. Utöver att kraven för att vara försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet ska vara uppfyllda ska det ställas krav på bl.a. att försäkringsförmedlaren agerar på ett eller flera försäkringsföretags eller försäkringsförmedlares ansvar för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att försäkringsförmedlaren uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt de grundläggande kraven vid försäkringsdistribution.

För denna kategori av försäkringsförmedlare ska det, i stället för krav på tillstånd från Finansinspektionen, gälla att det försäkringsföretag eller den försäkringsförmedlare med vilket förmedlaren har ingått avtal om försäkringsdistribution ska anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket. Försäkringsföretaget eller den andra ansvariga förmedlaren ska bara få anmäla sådana förmedlare som uppfyller de krav som ställs för tillstånd för försäkringsdistribution. I anmälan ska omfattningen av försäkringsdistributionen anges. Inte heller en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare ska få påbörja sin verksamhet förrän registrering har skett.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad försäkringsföretagen eller annan anmälare ska iakttä vid kontrollen av anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlares kvalifikationer och vid anmälan av dessa förmedlare för registrering hos Bolagsverket.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Den övervägande delen av de som omfattas av gällande lagstiftning om försäkringsförmedling utgörs av personer som har ingått avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla deras försäkringsprodukter. Enligt lagen om försäkringsförmedling finns en typ av anknutna försäkringsförmedlare som inte har förmedling som huvudsaklig verksamhet och som förmedlar produkter som utgör ett komplement till varor som levereras eller tjänster som

tillhandahålls inom ramen för denna huvudsakliga yrkesverksamhet (1 kap. 10 § 1 b). Försäkringsdistributionsdirektivet öppnar upp för en möjlighet för en försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution att agera på ett försäkringsföretags eller en annan förmedlares ansvar (artikel 3.1 femte stycket). För denna kategori av förmedlare finns det enligt direktivet en möjlighet att ha en särskild registreringsordning (artikel 3.1 sjätte stycket). Det är den tydliga kopplingen till försäkringsföretagen eller en annan försäkringsförmedlare som gör att det finns en möjlighet att ha en särskild registreringsordning för denna kategori. Ytterligare ett skäl för en sådan särlösning är att den kan ge resursbesparingar och effektivitetsvinster. En sådan ordning tillgodoser även kravet på proportionalitet (jfr skäl 72 till direktivet) som i detta fall blir särskilt framträdande för de anknutna sidoverksamma förmedlarna där det torde röra sig om företag som i begränsad omfattning distribuerar enklare försäkringsprodukter, företrädesvis skadeförsäkringar med begränsad löptid.

Med hänsyn till det som anförs ovan anser regeringen att det för de anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlarna, i stället för krav på tillstånd från Finansinspektionen, bör införas en ordning som innebär att det försäkringsföretag eller den försäkringsförmedlare som har tagit på sig ett särskilt ansvar för en viss förmedlare som bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet ska anmäla denne för registrering hos Bolagsverket, efter att ha kontrollerat att förmedlaren uppfyller de krav som gäller för tillstånd för försäkringsdistribution.

Enligt direktivet får medlemsstaterna kräva att försäkringsföretaget eller den andra försäkringsförmedlaren ska kontrollera att förmedlarnas kunskap och kompetens uppfyller gällande krav samt att försäkringsföretaget eller den andra försäkringsförmedlaren vid behov ska tillhandahålla sidoverksamma förmedlare fortbildnings- och yrkesutvecklingsresurser som motsvarar de krav som gäller för de produkter som säljs av dessa förmedlare (artikel 10.2 fjärde stycket). Beträffande kravet på god vandel ger direktivet en möjlighet i att låta ansvarigt försäkringsföretag eller ansvarig försäkringsförmedlare kontrollera att de sidoverksamma förmedlarnas vandel är god (artikel 10.3 andra stycket). Mot denna bakgrund bör det när det gäller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare som är fysiska personer vara försäkringsföretaget eller den andra förmedlaren som kontrollera att personen i fråga har den kunskap, kompetens och vandel som krävs. I de fall den anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlaren är en juridisk person bör anmälaren kontrollera bl.a. att ledningen för förmedlarföretaget uppfyller de krav som gäller för dessa personer. Kontrollen av de anställda bör dock göras av den anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlaren, men anmälaren bör förvissa sig om att den anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlaren har genomfört nödvändiga kontroller innan förmedlaren anmäls för registrering hos Bolagsverket.

Att anmälarna får uppgiften att kontrollera att den anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlaren uppfyller yrkeskraven innebär att den bör ansvara för att detta har gjorts på ett riktigt och fullständigt sätt. De bör därmed ansvara också för att endast förmedlare som uppfyller dessa krav anmäls för registrering hos Bolagsverket. Vidare bör de ansvara för att uppdatera de uppgifter som lämnats till Bolagsverket i fråga om t.ex. förmedlares namn eller adress samt vilka slag av försäkring eller

försäkringsklasser som förmedlingen avser. De bör också vara skyldiga att för avregistrering hos Bolagsverket anmäla personer som inte längre är anknutna.

Om en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare är anknuten till fler än en uppdragsgivare uppstår frågan om vilken av uppdragsgivarna som bör kontrollera förmedlarens kvalifikationer och anmäla förmedlaren för registrering. Vart och ett av dessa företag bör ansvara för att förmedlaren anmäls för registrering när det gäller förmedling av det egna företagets produkter och att förmedlaren bara anmäls om han eller hon uppfyller yrkeskraven.

Frågan är sedan om anmälarna bör ha något ansvar för den löpande kontrollen av de anmälda förmedlarnas kvalifikationer. Den uppgift som bör läggas på anmälarna bör vara att anmäla försäkringsförmedlare för registrering och att bara anmäla sådana förmedlare som uppfyller de angivna kraven. Detta innebär att anmälnas uppgift bör vara att göra den initiala kontrollen av förmedlarnas kvalifikationer. Den löpande kontrollen av att försäkringsförmedlare, inklusive nu aktuell kategori av försäkringsförmedlare, uppfyller lagens krav bör i likhet med enligt gällande reglering ankomma på Finansinspektionen.

Den närmare innebörden av Finansinspektionens tillsynsansvar behandlas nedan (se avsnitt 12). Redan i detta sammanhang kan emellertid konstateras att i det bör ligga bl.a. att se till att försäkringsföretagen och andra försäkringsförmedlare fullgör de uppgifter som har anförtratts dem, dvs. att kontrollera att anmälda försäkringsförmedlare uppfyller de yrkeskrav som ställs i lagstiftningen och att det för registrering bara anmäls sådana förmedlare som uppfyller dessa krav. I förarbetena till lagen om försäkringsförmedling anfördes följande. ”Det är som *Svenska försäkringsmäklares förening* påpekar av största vikt att inspektionen ser till att försäkringsföretagen har tillfredsställande rutiner för detta.” (prop. 2004/05:133 s. 61). Uttalandet är fortfarande aktuellt och klargör Finansinspektionens uppdrag att utöva tillsyn över dessa försäkringsförmedlare. Försäkringsdistributionsdirektivet innebär inte att denna ordning behöver ändras.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vad ett försäkringsföretag eller en annan anmälare ska iakttä vid kontrollen av de anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlarnas kvalifikationer och vid anmälan av dessa förmedlare för registrering hos Bolagsverket.

Det kan hävdas att den kontroll inför registreringen som ska utföras av anmälarna beträffande anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare är en form av prövning av tillstånd, eftersom vissa materiella krav måste vara uppfyllda för att registrering ska få ske. Det gäller särskilt den vandelsprövning som ska göras. Det bör då återigen betonas att vad som bör åläggas försäkringsföretagen eller en annan anmälare bör endast vara en ren kontroll av faktiska omständigheter och inte någon prövning. Vilka omständigheter som ska kontrolleras bör vara så noggrant reglerade genom föreskrifter som meddelas med stöd ovan nämnda bemyndigande att kontrollen inte kommer att innehålla någon materiell prövning av det slag som normalt förknippas med en prövning av tillstånd eller en lämplighetsprövning (se dock nedan i avsnitt 7.2.4 för motsatt bedömning när det gäller lämplighetsprövning). Ett motsvarande resonemang kan

även föras när det gäller försäkringsförmedlarnas kontroll av anställda som direkt deltar i försäkringsdistributionen.

Som anförs ovan motsvarar denna kategori av försäkringsförmedlare sådana som enligt lagen om försäkringsförmedling är anknutna förmedlare och som utövar försäkringsförmedling vid sidan av sin huvudsakliga verksamhet och förmedlar produkter som utgör ett komplement till varor som levereras eller tjänster som tillhandahålls inom ramen för deras huvudsakliga yrkesverksamhet. Anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare är enligt gällande ordning i svensk rätt, till skillnad från anknutna förmedlare, som kan ha försäkringsförmedling som huvudsaklig verksamhet, oförhindrade att förmedla konkurrerande försäkringar. I definitionen av anknuten förmedlare i försäkringsförmedlingsdirektivet finns det ingen begränsning i detta avseende och bedömningen gjordes att de möjligheter som direktivet gav skulle utnyttjas med hänvisning till effektivitets- och resursbesparingsskäl (se samma prop. s. 61). Det finns nu anledning att ansluta sig till den bedömningen beträffande anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare, dvs. denna kategori av förmedlare bör kunna förmedla konkurrerande försäkringar. Det kan i sammanhanget framhållas att inte heller försäkringsdistributionsdirektivet innehåller någon begränsning i nu aktuellt avseende.

Den situation som uppstår när en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare förlorar sin anknytning till ett ansvarigt försäkringsföretag eller en ansvarig annan försäkringsförmedlare behandlas i avsnitt 7.2.7.

7.1.7 Anknutna försäkringsförmedlare

Regeringens förslag: En definition av anknuten försäkringsförmedlare ska tas in i lagen om försäkringsdistribution. Med en sådan förmedlare ska avses en svensk fysisk eller juridisk person som bedriver försäkringsdistribution och som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att distribuera försäkringsprodukter, om dessa produkter inte konkurrerar med varandra och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden.

Merparten av de anknutna försäkringsförmedlarna ska undantas från kravet på tillstånd av Finansinspektionen och ska i stället omfattas av den särskilda ordning för registrering som ska gälla för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

De anknutna försäkringsförmedlare som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet ska omfattas av tillståndsplikt. De ska ansöka om tillstånd av Finansinspektionen och får inte påbörja sin verksamhet förrän registrering hos Bolagsverket har skett. För tillstånd ska det inte krävas att dessa anknutna försäkringsförmedlare har en egen ansvarsförsäkring.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad försäkringsföretagen ska iakttä vid kontrollen av anknutna försäkringsförmedlares kvalifikationer och vid anmälan av dessa förmedlare för registrering hos Bolagsverket.

Regeringens bedömning: En anknuten försäkringsförmedlare bör inte få vara anknuten till en annan försäkringsförmedlare.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning. Enligt promemorians förslag ska det dock krävas att en anknuten försäkringsförmedlare har försäkringsdistribution som "huvudsaklig yrkesverksamhet".

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem. *Finansinspektionen*, *Försäkringsjuridiska föreningen*, *Svensk Försäkring*, *Svenska Bankföreningen*, *Svenska Fondhandlareföreningen* och *Sveriges advokatsamfund* avstyrker förslaget i den del det avviker från regleringen i försäkringsdistributionsdirektivet, dvs. det krav på försäkringsdistribution som "huvudsaklig yrkesverksamhet" i definitionen av anknuten försäkringsförmedlare som föreslås i promemorian. *Advokatsamfundet* ifrågasätter förslaget i den delen det innebär att anknutna försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet blir föremål för tillståndsplikt men inte omfattas av krav på egen ansvarsförsäkring. Advokatsamfundet anser att man vid genomförandet av direktivet bör undvika särlösningar som komplicerar den svenska rättstillämpningen och kan inte identifiera några skäl till varför kundskyddet skulle påverkas negativt vid en fortsatt tillämpning av nuvarande ordning, dvs. att anknutna försäkringsförmedlare som distribuerar denna typ av försäkringsprodukter inte omfattas av tillståndsplikt. Detta mot bakgrund av kravet på styrning och kontroll som följer av att det är frågan om anknutna försäkringsförmedlare. *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* påpekar att enligt förslaget ska bestämmelserna om anmälan till och registrering hos Bolagsverket av anknutna sidoverksamma förmedlare även gälla anknutna försäkringsförmedlare, undantaget de förmedlare som också säljer försäkringsbaserade investeringsprodukter. Enligt föreningarna torde detta innebära att enbart registrering inte är tillräckligt för sidoverksamma försäkringsförmedlare som också säljer försäkringsbaserade investeringsprodukter, utan dessa kommer att behöva ansöka om egna tillstånd. De båda föreningarna anser att detta i sådant fall inte endast bör framgå motsatsvis utan att det uttryckligen bör anges i lagtexten. Vidare bör det framgå av lagtexten om avsikten är att dessa förmedlare ska ha eget tillstånd men fortfarande är undantagna krav på en egen ansvarsförsäkring. Även *Svensk Försäkring* avstyrker förslaget i den delen det innebär att anknutna försäkringsförmedlare som avser distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet ska omfattas av tillståndsplikt. *Svensk Försäkring* anser att nuvarande ordning, vilken överensstämmer med förslaget, som innebär att anknutna försäkringsförmedlare inte behöver ha en egen ansvarsförsäkring utan kan omfattas av försäkring hos det försäkringsföretag de är anknutna till är av central betydelse sett ur ett ansvars- och kundskyddsperspektiv. Den nuvarande ordningen innebär att krav ställs på att den försäkringsförmedlaren som har en ansvarsförsäkring för en anknuten försäkringsförmedlare ser till att den anknutna förmedlaren uppfyller vid var tid gällande regler och krav, t.ex. lämplighetsprövning samt försäkras sig om att förmedlarens verksamhet

kan styras och kontrolleras på ett tillfredsställande sätt. Att mot denna bakgrund införa tillståndsplikt för anknutna försäkringsförmedlare torde inte innebära ett ökat kundskydd utan snarare enbart öka den administrativa bördan för försäkringsföretagen, förmedlarna och tillsynsmyndigheten. Svensk Försäkring, Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen påpekar även att försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter har eller kommer, mot bakgrund av att investeringsrådgivning lämnas, att behöva tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden. De tre föreningarna anser att det för dessa förmedlare framstår som helt onödigt att dessutom kräva specialtillstånd för försäkringsförmedling, varför dessa rimligtvis bör undantas från tillståndskrav enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: En viss andel av de som är anknutna försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling är sådana förmedlare som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att förmedla försäkringsprodukter om dessa produkter inte konkurrerar med varandra och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada (1 kap. 10 § 1 a). Denna kategori av förmedlare kan, till skillnad från sådana anknutna förmedlare som behandlas i avsnitt 7.1.6, ha förmedling som huvudverksamhet. Utgångspunkten i försäkringsdistributionsdirektivet är emellertid att även banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag som inte har försäkringsdistribution som huvudsaklig verksamhet ska kunna vara anknutna försäkringsförmedlare (se artikel 3.1 femte stycket och jfr 1 kap. 10 § 1 a lagen om försäkringsförmedling). Flera remissinstanser påpekar detta och regeringen instämmer med dem i denna del. Regeringen gör därmed en annan bedömning än den som görs i promemorian och anser att det inte bör göras någon ändring i förhållande till gällande rätt i detta avseende. Det bör således inte krävas att en anknuten försäkringsförmedlare har försäkringsdistribution som huvudsaklig yrkesverksamhet.

Gemensamt för anknutna försäkringsförmedlare enligt gällande rätt är, förutom möjligheten till ett särskilt registreringsförfarande, att de inte behöver uppfylla kravet att omfattas av en egen försäkring för skadeståndsskyldighet på grund av åsidosättanden vid verksamhetsutövningen (2 kap. 5 § 4 respektive 6 § första stycket 2 lagen om försäkringsförmedling). Regeringen anser att det saknas anledning att i den nya lagen om försäkringsdistribution ställa upp ett krav på egen ansvarsförsäkring för denna kategori av försäkringsförmedlare.

Enligt direktivet kan en försäkringsförmedlare som tillhör kategorin anknutna förmedlare vara anknuten inte bara till ett försäkringsföretag utan även till en annan försäkringsförmedlare (se avsnitt 7.1.6). En väsentlig skillnad mellan de anknutna försäkringsförmedlarna och de anknutna sidoverksammas försäkringsförmedlarna är emellertid att de senare endast får distribuera vissa försäkringsprodukter som kompletterar en vara eller en tjänst. När det gäller den nu aktuella kategorin av anknutna försäkringsförmedlare framstår det inte lika naturligt med en anknytning till en annan försäkringsförmedlare. Mot bakgrund av risken för svåröverskådliga företagsstrukturer som kan försvåra tillsynen och med beaktande av att det inte kan förutses något reellt behov av en sådan anknytning, finns det enligt regeringens uppfattning anledning att stanna

vid bedömningen att en anknuten försäkringsförmedlare endast ska få var anknuten till ett eller flera försäkringsföretag.

Nästa fråga som uppkommer är om denna kategori av försäkringsförmedlare bör omfattas av en särskild registreringsordning. I denna lagrådsremiss föreslås att huvudregeln ska vara att försäkringsdistribution ska få bedrivas endast av den som har tillstånd (se avsnitt 7.1.1). Försäkringsdistributionsdirektivet öppnar emellertid upp för en möjlighet för en försäkringsförmedlare att agera på ett försäkringsföretags eller en annan förmedlares ansvar (artikel 3.1 femte stycket). För anknutna förmedlare finns som beskrivs ovan i avsnitt 7.1.6 en möjlighet enligt direktivet att ha en särskild registreringsordning (artikel 3.1 sjätte stycket). Vidare måste beaktas att anknutna försäkringsförmedlare utgör en betydande del av marknaden för försäkringsförmedling och en ordning som innebär att samtliga anknutna förmedlare skulle omfattas av tillståndsplikt skulle innebära en mycket stor förändring för försäkringsförmedlingsmarknaden. En sådan ordning skulle även medföra särskilda kostnader och merarbete inom ramen för prövningen av tillstånd. Kostnadsaspekten och möjligheterna till en effektiv hantering bör tillmätas en särskild vikt mot bakgrund av det stora antalet aktörer som skulle komma att omfattas av en sådan ändring av tillståndsplikten. Det är även angeläget att en ny reglering inte ställer upp hårdare krav än nödvändigt (proportionalitet). Mot denna bakgrund finner regeringen att utgångspunkten bör vara att anknutna förmedlare även i fortsättningen ska vara undantagna från tillståndsplikt.

I den kategori av försäkringsförmedlare som enligt förslaget kommer att vara anknutna försäkringsförmedlare ingår en kategori av förmedlare som kan komma att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Med hänsyn till det som *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* anför i fråga om att ställa upp krav på tillstånd och egna ansvarsförsäkringar för sidoverksamma försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter bör det inledningsvis klargöras att de nu aktuella försäkringsprodukterna enligt förslaget i denna lagrådsremiss inte ska få distribueras av sidoverksamma försäkringsförmedlare (se avsnitt 11). Av den definition av anknuten försäkringsförmedlare som föreslås i den nya lagen om försäkringsdistribution följer att anknutna förmedlare inte behöver inneha egna ansvarsförsäkringar (se avsnitt 6.1). När det gäller de nu aktuella produkterna är det ofta fråga om försäkringar med långa löptider och som inte sällan kan avse betydande premiebelopp. Det rör sig om försäkringar med ett huvudsakligt sparandeinslag. Försäkringsprodukterna i sig kan typiskt sett sägas vara mer komplicerade. Mot den bakgrunden finns det anledning att göra bedömningen att risken för skada för kunderna är större vid distribution av dessa försäkringar än vid distribution av t.ex. skadeförsäkringar och att behovet av kundskydd därför blir särskilt påtagligt. Som redovisas i avsnitt 7.2.4 är det lämpligt att endast låta tillståndspliktiga försäkringsförmedlare omfattas av den utökade lämplighetsprövningen som föreslås i denna lagrådsremiss. Med hänsyn till hur det ser ut på marknaden är det motiverat att de anknutna försäkringsförmedlarna omfattas av tillståndsplikt och därmed även den utökade lämplighetsprövningen (se avsnitt 7.2.4 i fråga om behovet av en utökad

lämplighetsprövning). Den nuvarande ordningen är, även med beaktande av den styrning och kontroll som enligt vad *Advokatsamfundet* påpekar följer av att de aktuella förmedlarna är anknutna, inte tillräcklig ur ett kundskyddsperspektiv. Mot bakgrund av det särskilda behov av kundskydd som således gör sig gällande vid distribution av de nu aktuella försäkringsprodukterna anser regeringen, i likhet med *Svensk Försäkring*, att det inte tillräckligt att enbart förlita sig på de bedömningar som försäkringsföretagen själva gör innan de tecknar ansvarsförsäkring för en anknuten förmedlare.

Svensk Försäkring anför att det enbart skulle öka den administrativa bördan för marknadens olika aktörer och tillsynsmyndigheten att införa tillståndsplikt för anknutna försäkringsförmedlare, Regeringen finner emellertid vid en avvägning mellan effektivitets- och kostnadsskäl å den ena sidan och det ovan konstaterade behovet av stärkt kundskydd genom utvidgad tillståndsplikt och därmed möjlighet till utvidgad lämplighetsprövning å andra sidan, sammantaget att merparten av de anknutna försäkringsförmedlarna i enlighet med det som anförs ovan bör omfattas av den särskilda ordningen för registrering, men att det för anknutna försäkringsförmedlare som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet bör införas tillståndsplikt. *Svensk Försäkring*, *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* påpekar att försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter i vissa fall redan har tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden. Enligt regeringens uppfattning utgör det emellertid inte något skäl för att undanta sådana förmedlare från de krav på utvidgad tillståndsplikt enligt den nya lagen om försäkringsdistribution som föreslås i denna lagrådsremiss. Det är här frågan om försäkringar, dvs. andra typer av produkter än de som omfattas av tillståndet enligt lagen om värdepappersmarknaden. Det finns, enligt vad som utvecklas närmare ovan, behov av att ytterligare stärka kundskyddet på marknaden för försäkringar. Regeringen anser att detta bör ske genom en utvidgad tillståndsplikt och därmed möjlighet till ökad lämplighetsprövning för förmedlare som väljer att distribuera den nu aktuella typen av försäkringsprodukter,

Frågan om de fall där en anknuten försäkringsförmedlare förlorar sin anknytning till ett försäkringsföretag behandlas i avsnitt 7.2.7.

7.1.8 Bör tillståndet kunna begränsas till vissa slag av försäkring och vissa försäkringsklasser?

Regeringens förslag: Bestämmelserna om uppdelning av tillstånd i lagen om försäkringsförmedling ska föras över oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller inte några regler om begränsning av tillståndet till vissa slag av försäkringar eller vissa försäkringsklasser.

På samma sätt som i dag bör tillstånd till försäkringsdistribution kunna begränsas till vissa slag av försäkring. Även om det i försäkringsavtalslagen görs en uppdelning mellan person- och skadeförsäkringar är det mer naturligt att ansluta till det rörelsebegrepp som finns i försäkringsrörelselagen, nämligen liv- och skadeförsäkring.

Det kan vara svårt att upprätthålla en hög kompetens på både liv- och skadeförsäkringsområdet, men om en förmedlare är beredd att fortlöpande uppfylla de krav som ställs finns det inte något skäl att hindra tillstånd för distribution av såväl liv- som skadeförsäkring. Även i fortsättningen bör det vara möjligt att begränsa ett tillstånd till vissa försäkringsklasser. Det bör nämnas att av de knappt 1 500 anknutna försäkringsförmedlare som är registrerade är ca 1 200 av dem registrerade för förmedling av endast skadeförsäkringar (uppgift från Bolagsverket i mars 2017).

Självfallet måste det finnas en överensstämmelse mellan tillståndet för den juridiska personen och kompetensen hos de fysiska personer som distribuerar försäkringar för den juridiska personens räkning. Den juridiska personen bör alltså inte kunna ha tillstånd till försäkringsdistribution som omfattar ett större försäkringsområde än den har kompetens för i form av anställda.

Bestämmelserna om uppdelning av tillstånd i lagen om försäkringsförmedling bör föras över oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Även försäkringsförmedlare som endast ska registreras hos Bolagsverket omfattas av en motsvarande möjlighet till begränsning av registreringen till att bara avse vissa försäkringsslag eller försäkringsklasser (2 kap. 4 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling). Det är då det anmälade försäkringsföretaget eller, i förekommande fall när det gäller anknutna sidoverksamma förmedlare, den andra försäkringsförmedlaren som ansvarar för att en anmälan för registrering inte avser andra försäkringsslag eller försäkringsklasser än sådana som den anmälda förmedlaren har kunskap och kompetens för.

7.2 Förutsättningar för tillstånd för försäkringsförmedlare

7.2.1 Inledning

Förslagen i denna lagrådsremiss när det gäller tillstånd innebär sammanfattningsvis att försäkringsdistribution enligt huvudregeln bara ska få bedrivas efter tillstånd och registrering. Som framgår i avsnitt 7.1.1 ska såväl juridiska personer som fysiska personer kunna få tillstånd och registreras som försäkringsförmedlare. Om försäkringsdistributionen bedrivs av en juridisk person är det dock endast den juridiska personen som ska omfattas av tillstånds- och registreringsskyldigheten.

I de följande avsnitten behandlas förutsättningarna för tillstånd. Förslagen innebär sammanfattningsvis följande. Tillstånd ska bara få ges om förmedlaren uppfyller krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling, har lämplig kunskap och kompetens samt god vandel. Dessa krav ska ställas på fysiska personer som bedriver distributionsverksamhet,

på anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar samt på ledningen hos juridiska personer. Därutöver ska det införas ett nytt krav på lämplighet i övrigt. Vidare ska det ställas krav på ansvarsförsäkring för förmedlare som inte är anknutna och därmed agerar på någon annans ansvar.

För försäkringsförmedlare som behöver tillstånd ska kontrollen av att förmedlaren uppfyller förutsättningarna för tillstånd göras av Finansinspektionen. Förmedlaren ska sedan låta sig registreras hos Bolagsverket. När det gäller anknutna sidoverksamma förmedlare och anknutna försäkringsförmedlare som inte avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet ska motsvarande kontroll göras av den som anmäler försäkringsförmedlaren för registrering.

7.2.2 Krav på kunskap och kompetens samt fortbildning och yrkesutveckling

Regeringens förslag: För att en fysisk person ska få tillstånd eller bli registrerad som försäkringsförmedlare ska det krävas att han eller hon har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som ska bedrivas.

En fysisk person ska genomgå fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling.

Anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar för en juridisk persons räkning ska uppfylla kraven på kunskap och kompetens samt fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling. Även anställda hos försäkringsföretag som direkt deltar i distributionen av försäkringar ska uppfylla kraven på kunskap och kompetens samt fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling. Det är den juridiska personen respektive försäkringsföretaget som ska kontrollera att dessa krav uppfylls.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilken kunskap och kompetens som ska krävas samt vad som avses med fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Insuresec* anser att det för att säkerställa hög kompetens och för branschens, kunders och tillsynsmyndighetens trygghet i att kompetensen upprätthålls vore en fördel om bestämmelserna i den nya lagen kompletteras med ett krav på att de tester som den juridiska personen genomför för att säkerställa sina anställdas kunskap och kompetens, verifieras av oberoende part. Enligt *Insuresec* skulle en sådan ordning minska risken för att branschen i dess helhet tappar i kompetens. Vidare blir möjligheten att en specifik juridisk person tolkar kunskapskravet alltför snävt och riskerar att ha personal som inte har helt tillräcklig kompetens obefintlig. *Försäkringsjuridiska föreningen* och *Sveriges advokatsamfund* anser att det inte är klart vilka anställda vid försäkringsföretagen som ska omfattas av kunskapskraven. Enligt *Svensk Försäkring* förefaller det som om förslagen, med något undantag, inte beaktat Solvens II-direktivet och Solvens II-förordningens krav på

kunskap och kompetens för försäkringsföretag. Svensk Försäkring efterfrågar en analys av hur förslagen förhåller sig till den bindande Solvens II-förordningen och regleringen i försäkringsrörelselagen. *Svenska försäkringsförmedlares förening* (SFM) och *FTF – jacket för försäkring och finans* (FTF) framhåller att samråd med branschföreträdare, inklusive företrädare för de anställda, bör ske innan föreskrifter angående vilken kunskap och kompetens som ska krävas samt vad som ska avses med fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling beslutas av regeringen eller den myndighet som bestämmer. *Branschorganisationen för privat-ekonomiska förmedlings- och jämförelsetjänster* (BPFJ) anser att de föreskrifter som ska antas när det gäller skadeförsäkring bör lämna stort utrymme åt varje försäkringsdistributör att själv utvärdera och besluta om vilka utbildningsinsatser som krävs för att uppnå den kunskap och kompetens som är nödvändig för den specifika verksamheten och för de försäkringsprodukter som distribueras. Enligt branschorganisationens uppfattning varierar behovet av utbildning och kompetens kraftigt inom de olika segment som förekommer inom branschen. Organisationen anser att den konkreta efterlevnaden av kompetenskrav bäst kan ske genom självreglering inom respektive segment av försäkringsbranschen.

Skälen för regeringens förslag

Gällande rätt

Förutsättningarna för svenska fysiska personer att utöva försäkringsförmedling anges i dag i lagen om försäkringsförmedling (2 kap. 5 §). Ett av kraven för tillstånd för en svensk fysisk person att utöva försäkringsförmedling är att han eller hon har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som ska utövas. För juridiska personer gäller att de anställda som ska förmedla försäkringar ska uppfylla detta krav (2 kap. 6 § första stycket 4).

Finansinspektionen har meddelat föreskrifter med närmare bestämmelser om kraven för att få tillstånd att utöva försäkringsförmedling (se bemyndiganden i 9 kap. 1 och 2 §§ lagen om försäkringsförmedling och vidaredelegation i 7 kap. 1 § 2–4 förordningen om försäkringsförmedling). I Finansinspektionens föreskrifter finns bl.a. närmare bestämmelser om kraven på kunskap och kompetens (2 kap. Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling).

Försäkringsdistributionsdirektivet

I försäkringsdistributionsdirektivet finns det regler om yrkeskrav (artikel 10). Försäkringsdistributörer och anställda hos försäkringsföretag som utför försäkringsdistributionsverksamhet ska ha lämplig kunskap och kompetens så att de kan fullgöra sina uppgifter och skyldigheter på ett tillfredsställande sätt (artikel 10.1). I försäkringsdistributionsdirektivet finns det, till skillnad från i försäkringsförmedlingsdirektivet, även regler om att nämnda grupp även ska uppfylla krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling så att de kan utföra sina arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt som motsvarar deras roll och den relevanta marknaden (artikel 10.2). Kraven på kunskap och kompetens ska anpassas utifrån försäkringsdistributörens särskilda verksamhet och till de

produkter som distribueras, vilket gäller särskilt för de försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet (artikel 10.2 femte stycket).

De krav som ställs upp i direktivet i nu aktuellt avseende behöver inte tillämpas på alla fysiska personer som arbetar på ett försäkringsföretag eller hos en försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution. Däremot ska det säkerställas att de relevanta personerna i ledningen för sådana företag som ansvarar för distributionen av försäkringar samt alla andra personer som direkt deltar i distributionen av försäkringar uppfyller kravet på kunskap och kompetens samt kravet på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling (se vidare avsnitt 9.6).

Genomförande i svensk rätt

Försäkringsförmedlare fyller en mycket viktig funktion i försäkringssektorn. Såväl försäkringsgivare som försäkringstagare måste kunna utgå från att en förmedlare har nödvändiga yrkeskunskaper. Det finns därför anledning att på detta område ha högt ställda krav på kunskap och kompetens.

Som anges i avsnitt 7.1.8 kan en försäkringsförmedlares tillstånd eller registrering avse alla försäkringsslag, men tillståndet eller registreringen kan också vara begränsad till t.ex. endast en försäkringsklass. En naturlig utgångspunkt är därför att kraven på kunskap och kompetens ska vara anpassade efter den verksamhet som förmedlaren har rätt att bedriva. Det bör särskilt betonas att möjligheten till anpassning av kraven bör gälla för såväl anknutna förmedlare eller anknutna sidoverksamma förmedlare som övriga förmedlare. Det anförda bör även tillämpas beträffande kravet på fortbildning och yrkesutveckling.

Det är inte möjligt och inte heller lämpligt att i lag slå fast vad som ska avses med lämplig kunskap och kompetens eller vad som avses med fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling. I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det därför endast tas in allmänna krav som motsvarar dem i direktivet.

Försäkringsjuridiska föreningen och *Advokatsamfundet* anser att det är oklart vilka personer hos försäkringsföretagen som ska omfattas av kunskapskraven. Regeringen anser att kraven på kunskap och kompetens bör avgränsas till att gälla den minsta krets som anges i direktivet, dvs. de som ska omfattas är försäkringsförmedlare som är fysiska personer och de som är anställda av försäkringsförmedlare som är juridiska personer och som direkt deltar i distributionen av försäkringar för den juridiska personens räkning. Även anställda i försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution bör omfattas av det aktuella kravet i den mån de anställda distribuerar försäkringar för försäkringsföretagets räkning. Det skulle således föra alltför långt om kunskaps- och kompetenskraven skulle omfatta alla anställda hos en försäkringsdistributör, t.ex. även anställda som ägnar sig åt it eller administration. För vägledning i fråga om det som bör gälla avseende personer som ingår i ledningen för en juridisk person hänvisas till avsnitt 7.2.5.

De närmare reglerna om vad som ska gälla i fråga om kraven på kunskap och kompetens samt fortbildning och yrkesutveckling bör anges i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen

bestämmer. Regeringen anser, likhet med *SFM*, *FTF* och *BPFJ*, att de föreskrifterna bör beslutas efter samråd med branschföreträdare. Det bör härvid framhållas att direktivet (artikel 10.2 andra stycket) innehåller ett krav på att införa och offentliggöra processer för att på ett ändamålsenligt sätt kontrollera och bedöma kunskapen och kompetensen hos de aktuella grupperna baserat på minst 15 timmars fortbildning och yrkesutveckling per år. Hänsyn ska dock tas till de sålda produkternas karaktär, typen av distributör, personernas respektive roller och den verksamhet som bedrivs inom försäkringsdistributionen. Ett framgångsrikt fullgörande av den fortbildning och yrkesutveckling som krävs kan styrkas genom ett intyg (artikel 10.2 tredje stycket). När det gäller det närmare innehållet i reglerna om kunskap och kompetens kan följande allmänna överväganden och bedömningar göras. Alla förmedlare bör ha kunskap om de regler som gäller för försäkringsdistribution, dvs. i första hand den nya lagen om försäkringsdistribution och föreskrifter och allmänna råd som kommer att kompletta lagen. Därutöver bör alla förmedlare ha kunskap om den eller de försäkringsprodukter som han eller hon förmedlar, vilket kräver såväl viss grundläggande kunskap om försäkring i allmänhet som mer detaljerad kunskap om det aktuella produktområdet. I vissa fall torde det vara nödvändigt med mycket goda kunskaper inom olika specialområden, t.ex. vid förmedling av försäkringar mot stora risker. Utöver dessa kunskaper kan det, beroende på den verksamhet som ska bedrivas, vara nödvändigt för en förmedlare att ha kompetens inom ett antal olika områden. Kunskaper i t.ex. försäkringsrätt, civilrätt, skatterätt och ekonomi torde vara nödvändiga för många förmedlare, liksom kunskaper i mer specifika frågor, såsom åtgärder mot penningtvätt och om rådgivning. Utöver dessa överväganden och bedömningar bör det kommande föreskriftsarbetet ta sin utgångspunkt i de yrkeskunskaps- och kompetenskrav som föreskrivs i bilaga 1 till direktivet (jfr artikel 10.2 fjärde stycket). Frågor kring kvalitetskrav på utbildningen bör övervägas och behandlas inom ramen för det kommande föreskriftsarbetet.

Insuresec framför att de tester som en juridisk person genomför för att säkerställa de anställda har den kunskap och kompetens som ska krävas enligt den nya lagen bör verifieras av oberoende part. Enligt regeringens uppfattning finns det dock inte underlag för att det skulle finnas ett konkret behov av att inrätta en sådan funktion i samband med att de nya reglerna införs.

Beträffande *Svensk Försäkrings* påpekande angående de krav på kunskap och kompetens för försäkringsföretag som finns i Solvens II-förordningen, Solvens II-direktivet och försäkringsrörelselagen, konstaterar regeringen att det, när det gäller kunskapskrav för anställda i försäkringsföretag, inte finns några motsvarande regler i Solvens II-direktivet respektive försäkringsrörelselagen. En sådan regel finns visserligen i Solvens II-förordningen (artikel 258.1 e), men det finns det även i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 10.1 och 10.2). När det är fråga om verksamhet som omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet ska de krav som anges i det direktivet vara uppfyllda. De krav som föreslås i den nya lagen om försäkringsdistribution bör överensstämma med dem i direktivet för att det ska kunna anses vara genomfört fullt ut i svensk rätt (se avsnitt 5).

7.2.3 Vissa övriga förutsättningar för tillstånd

Regeringens förslag: Bestämmelserna om förutsättningarna för tillstånd för försäkringsförmedling i lagen om försäkringsförmedling ska föras över i huvudsak oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Utöver kraven på kunskap och kompetens, ska kraven bl.a. på att inte vara underårig, försatt i konkurs och ha god vandel även tillämpas på anställda hos försäkringsföretag som direkt deltar i distributionen av försäkringar. Det är försäkringsföretaget som ska kontrollera att dessa krav är uppfyllda.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om vilka allvarliga förmögenhetsbrott och vilken allvarlig ekonomisk brottslighet som avses och om hur registerkontrollen ska gå till.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad som ska avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter och vad den juridiska personen i övrigt ska iaktta i samband med kontroll av anställda.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svenska försäkringsförmedlares förening* (SFM) påpekar dock, när det gäller vilka personer som ska omfattas av vandelsprövning, att det är svårt att bedöma om s.k. försäkringsförmedlarassistenter, även benämnda medhjälpare eller administratörer, ska vara undantagna från kravet på vandelsprövning. Enligt SFM:s uppfattning kan försäkringsförmedlarassistenter vara mer eller mindre involverade i försäkringsdistributionen men de sköter i de flesta fall främst administration åt försäkringsförmedlare. *FTF – facket för försäkring och finans* (FTF) betonar att det är av yttersta vikt att det är den enskilde själv som hämtar in registerutdrag samt att företaget inte ska behålla eller föra anteckningar om innehållet i registerutdraget.

Skälen för regeringens förslag

Gällande rätt

Förutsättningarna för svenska fysiska personer att utöva försäkringsförmedling anges i dag i lagen om försäkringsförmedling (2 kap. 5 §). Tillstånd för en svensk fysisk person att utöva försäkringsförmedling får ges bara om den fysiska personen

1. inte är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,

2. inte förekommer i det register som förs enligt lagen om belastningsregister avseende vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet och har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter,

3. har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som ska utövas, och

4. omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denne om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter.

För juridiska personer gäller att de anställda som ska förmedla försäkringar ska uppfylla kraven i punkterna 1–3 ovan (2 kap. 6 § första stycket 4 samma lag). Vidare får den juridiska personen inte vara i konkurs eller likvidation. Ett krav på försäkring för skadeståndsskyldighet (ansvarsförsäkring) gäller även för juridiska personer. Slutligen ska den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne uppfylla kravet i punkt 2 ovan samt ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som utövar försäkringsförmedling. Den juridiska personen ska själv kontrollera att de anställda uppfyller de krav som gäller för dem (2 kap. 6 § andra stycket samma lag).

Med vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet avses brott eller medhjälp till brott enligt 8, 9, 10, 11, 12, 14 eller 15 kap. brottbalken, skattebrottslagen (1971:69), lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde eller lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument (3 kap. 1 § förordningen om försäkringsförmedling).

Finansinspektionen har meddelat föreskrifter med närmare bestämmelser om kraven för att få tillstånd att utöva försäkringsförmedling (se bemyndiganden i 9 kap. 1 och 2 §§ lagen om försäkringsförmedling och vidaredelegation i 7 kap. 1 § 2–4 förordningen om försäkringsförmedling). I föreskrifterna preciseras kravet på skötsamhet i ekonomiska angelägenheter på så sätt att vissa funktionärer i bolag som utövar försäkringsförmedling bl.a. inte får vara i konkurs (4 kap. 1 § Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling). Vidare får den som ska förmedla försäkringar eller ingå i ledningen för en juridisk person som ska förmedla försäkringar inte ha skulder som överstiger 100 000 kronor och som verkställs hos Kronofogdemyndigheten (4 kap. 2 §). En sådan person får inte heller under de senaste fem åren ha fått ett tillstånd eller en registrering som försäkringsförmedling återkallad på grund av att personen har åsidosatt sina skyldigheter som försäkringsförmedlare. Slutligen får personen i fråga inte ha ingått i ledningen för en juridisk person för vilket ett tillstånd eller en registrering har återkallats på så sätt. Detsamma gäller om personen ingick i ledningen inom sex månader före återkallelsen. I Finansinspektionens föreskrifter finns även närmare bestämmelser om kraven på ansvarsförsäkring (5 kap.).

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska fysiska personer som arbetar i ett försäkringsföretag eller hos en försäkringsförmedlare och som utför försäkringsdistribution ha godandel (artikel 10.3). Ett minimikrav som ställs upp där är att de inte har några anmärkningar i belastningsregistret eller i något annat motsvarande nationellt register för allvarliga brott med anknytning till egendomsbrott eller andra brott i samband med ekonomisk verksamhet och att de inte tidigare ska ha försatts i konkurs, såvida inte de har blivit rehabiliterade i enlighet med nationell rätt.

Medlemsstaterna får tillåta att försäkringsdistributören kontrollerar att dess anställdas och, i de fall det är lämpligt, försäkringsförmedlarens godandel är god (artikel 10.3 andra stycket).

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa kravet på godandel på alla fysiska personer som arbetar i ett försäkringsföretag eller hos en

försäkringsförmedlare, förutsatt att dessa fysiska personer inte är direkt involverade i försäkringsdistributionen. Medlemsstaterna ska dock säkerställa att de personer i ledningen som ansvarar för – och personal som är direkt involverad i – försäkringsdistributionen uppfyller kravet (artikel 10.3 tredje stycket).

Medlemsstaterna ska beträffande försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet se till att de personer som ansvarar för försäkringsdistributionen som sidoverksamhet uppfyller kravet på godandel (artikel 10.3 fjärde stycket).

Kravet på godandel ska kvarstå

Kravet på godandel finns även i försäkringsförmedlingsdirektivet, som har genomförts i svensk rätt genom bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (2 kap. 5 och 6 §§). Utgångspunkten bör därför vara att de nu aktuella bestämmelserna i den lagen bör föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution. Nödvändiga anpassningar till försäkringsdistributionsdirektivet bör även göras.

Kravet på godandel bör omfatta fysiska personer som är försäkringsförmedlare samt fysiska personer som arbetar i ett försäkringsföretag eller hos en försäkringsförmedlare och som utför försäkringsdistribution, under förutsättning att den fysiska personen är direkt involverad i försäkringsdistribution. Därutöver bör kravet på godandel även gälla dem som ingår i ledningen för en juridisk person som bedriver försäkringsdistribution, även inbegripet ledningen för försäkringsföretag (om ledningsprövning, se avsnitt 7.2.5). Kretsen av de personer som omfattas av kravet enligt försäkringsdistributionsdirektivet är i allt väsentligt densamma som enligt försäkringsförmedlingsdirektivet. En skillnad är dock att även anställda i försäkringsföretag ska omfattas av kravet. Genom förutsättningen att personen ska vara direkt involverad i försäkringsdistributionen avgränsas från den berörda kretsen bl.a. arbetstagare inom administration och it eller städpersonal och liknande personalkategorier som inte har någon direkt koppling till försäkringsdistributionen. När det gäller *SFM:s* fråga om huruvida s.k. försäkringsförmedlarassistenter, även benämnda medhjälpare eller administratörer, ska omfattas av vandelsprövningen bör det enligt regeringens uppfattning med hänsyn till det som anförs ovan avgöras från fall till fall där utgångspunkten för bedömningen bör vara i vilken utsträckning dessa aktörer är involverade i själva försäkringsdistributionen.

Direktivets krav på konkursfrihet bör även tillämpas på juridiska personer. Därutöver bör det krävas att den juridiska personen inte är i likvidation (jfr 11 § revisorslagen [2001:883]).

Vilka register bör kontrolleras?

I försäkringsförmedlingsdirektivet är minimikravet formulerat som att en försäkringsförmedlare inte får finnas ”i polisregistret eller i något motsvarande nationellt register” (artikel 4.2). I försäkringsdistributionsdirektivet anges i stället att fysiska personer inte får ha några anmärkningar ”i belastningsregistret eller i något annat motsvarande nationellt register” (artikel 10.3 första stycket).

Syftet med belastningsregistret är att ge information om sådana belastningsuppgifter som behövs i viss verksamhet hos polis-, skatte-, tull- och åklagarmyndigheter och allmänna domstolar. Registret har också till ändamål att ge information till myndigheter vid sådan lämplighetsprövning, tillståndsprövning eller annan prövning som anges i författning. Belastningsregistret innehåller uppgifter om bl.a. namn, personnummer, domen, beslutet, strafföreläggandet, föreläggandet av ordningsbot, de brott som den registrerade har begått samt påföljden. Det finns också uppgifter om verkställigheten av påföljden. Normalt ska uppgifter om fängelsestraff tas bort ur belastningsregistret tio år efter frigivningen. Uppgifter om skyddstillsyn eller villkorlig dom ska normalt tas bort tio år efter domen och uppgifter om böter ska normalt tas bort fem år efter domen. Om det emellertid dessförinnan gjorts nya anteckningar i registret, ska ingen av uppgifterna gallras så länge någon av dem ska finnas kvar i registret. En uppgift ska gallras senast tjugo år efter den dom eller det beslut som föranledde att uppgiften fördes in i registret. Regler om belastningsregistret finns i lagen om belastningsregister.

Vid införandet av lagen om försäkringsförmedling gjordes bedömningen att det vid lämplighetsprövningen av en försäkringsförmedlare bör göras en kontroll av innehållet i belastningsregistret. Med hänsyn till att lämplighetsprövningen inte bör ge något utrymme för skönsmässiga bedömningar och till att intrånget i den enskildes personliga integritet bör begränsas så långt som möjligt, bör någon kontroll av innehållet i miss-tankeregistret inte göras (se prop. 2004/05:133 s. 68). Det finns anledning att nu instämma i den gjorda bedömningen, särskilt mot bakgrund av försäkringsdistributionsdirektivets lydelse i det nu aktuella avseendet.

Vilka brott bör registerkontrollen avse?

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska det vara fråga om allvarliga brott med anknytning till egendomsbrott eller andra brott i samband med ekonomisk verksamhet (artikel 10.3 första stycket). Den enda rimliga tolkningen är att det måste vara fråga om allvarliga brott som har anknytning till egendomsbrott och andra allvarliga brott som har samband med ekonomisk verksamhet. Brott som har anknytning till egendomsbrott eller har samband med ekonomisk verksamhet men som inte kan anses allvarliga bör alltså inte omfattas. Detsamma gäller allvarliga brott som inte har anknytning till egendomsbrott eller samband med ekonomisk verksamhet.

Det finns ett flertal olika slags brott som kan anses ha anknytning till egendomsbrott eller samband med ekonomisk verksamhet. För svenskt vidkommande bör detta tolkas så att de brott som avses är allvarliga förmögenhetsbrott och allvarlig ekonomisk brottslighet. Dessa brottstyper anges huvudsakligen i 8, 9, 10, 11, 12, 14 eller 15 kap. brottsbalken samt i skattebrottslagen och lagen om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument.

Frågor om vilka enskilda brott som registerkontrollen ska avse, vad som för en enskild brottstyp ska anses utgöra ett allvarligt brott och vilken tidsperiod som ska kontrolleras bör bestämmas i föreskrifter på lägre nivå än lag. Det är som Rikspolisstyrelsen påtalade inför införandet av lagen om försäkringsförmedling av yttersta vikt att här lägga fast klara och

tydliga regler. Ansvaret för normgivning av denna art bör därför endast anförtros regeringen (prop. 2004/05:133 s. 69). Regeringen bör därför få meddela föreskrifter om vilka allvarliga förmögenhetsbrott och vilken allvarlig ekonomisk brottslighet som avses.

Hur bör registerkontrollen gå till?

Den registerkontroll som ska göras inom ramen för prövningen av en ansökan om tillstånd utgör ett intrång i den personliga integriteten. Försäkringsdistributionsdirektivet innebär emellertid att en registerkontroll måste göras innan tillstånd för försäkringsdistribution får ges.

När det gäller den registerkontroll som ska göras av Finansinspektionen har myndigheten redan i dag rätt att vid handläggning av ärenden om ägar- och ledningsprövning samt om tillstånd få uppgifter ur belastningsregistret. Denna rätt bör Finansinspektionen därför ha även i fortsättningen enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

När det sedan gäller den registerkontroll som ska utföras av försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare finns det tre tänkbara system för kontroll. Det ena är att Finansinspektionen hämtar in registerutdrag och vidarebefordrar relevant information till försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren. Det andra är att den enskilde själv hämtar in registerutdrag och det tredje att försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren gör det.

Den första lösningen, att Finansinspektionen hämtar in registerutdrag och vidarebefordrar relevant information till försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren, kan vara lämplig från integritetssynpunkt men har flera nackdelar. Den skapar en oklar skiljelinje mellan Finansinspektionens och företagets ansvar genom att företagen inte får det fulla ansvaret för kontrollen av försäkringsförmedlares kvalifikationer. Vidare har den enskilde inte själv någon kontroll över vilka uppgifter som lämnas ut till företaget. Lösningen innebär också att den eftersträlvade effektivitetsvinsten och resursbesparingen inte får fullt genomslag.

När det gäller valet mellan att den enskilde själv hämtar in registerutdrag och att företaget gör det anser regeringen, i likhet med *FTF*, att den förstnämnda ordningen innebär den bästa lösningen. Integritetskränkningen blir minst när den enskilde har kontroll över vilka uppgifter som lämnas ut till företaget. Vidare skulle ett system där ett stort antal privata företag ges möjlighet att hämta in registerutdrag innebära en större risk för spridning av uppgifter till andra än dem som ska ta emot dessa. Den nuvarande ordningen bör därför bestå även i den nya lagen om försäkringsdistribution, nämligen att regeringen får meddela föreskrifter om en ordning som innebär att den enskilde själv ska inhämta ett registerutdrag. Detta är också det system som har valts i bl.a. skollagen (2010:800) och lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Enligt lagen om belastningsregister har en enskild rätt att på begäran skriftligen få del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv (9 §). Ett utdrag som begärs av en enskild kan emellertid innehålla uppgifter om brott som saknar betydelse för den kontroll av förmedlares vandel som företagen eller den ansvariga försäkringsförmedlaren ska göra. Det bör alltså skapas förutsättningar för en enskild att begära ett utdrag som är

begränsat till de brott som kontrollen ska avse. Utdraget bör inte innehålla mer information än vad som krävs för kontrollen.

Regeringen anser, i likhet med FTF, att det är viktigt att det är den enskilde själv som inhämtar registerutdraget samt att uppgifterna inte sparas av det företag som får del av uppgifterna. Försäkringsföretaget respektive förmedlingsföretaget ska således bara kontrollera innehållet i registerutdraget. Företaget ska alltså inte ha rätt att kräva att få behålla utdraget eller att få en kopia av det. Däremot bör företaget göra en anteckning om att registerutdraget har kontrollerats. En sådan anteckning bör dock inte innehålla några uppgifter om innehållet i registret (jfr 21 § personuppgiftslagen [1998:204] och artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Vad bör kontrolleras i fråga om skötsamhet i ekonomiska angelägenheter och hur bör kontrollen gå till?

Som framgår ovan är det lämpligt att det ställs ett krav på skötsamhet i ekonomiska angelägenheter för försäkringsförmedlare. Ett sådant krav är motiverat med hänsyn till dels den centrala roll en förmedlare har vid distributionen av försäkringsprodukter, dels de allvarliga konsekvenser som kan uppstå för kunden om förmedlaren missköter sina åligganden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vad som ska avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter och vad den juridiska personen i övrigt ska iaktta i samband med kontroll av anställda. När kravet preciseras i sådana föreskrifter bör det inte innehålla några inslag av skönsmässig bedömning eftersom denna kontroll ska utföras även av försäkringsföretag och försäkringsförmedlare. Det måste dessutom vara enkelt för den enskilde att kunna visa att kravet är uppfyllt. Det anförda får emellertid inte drivas så långt att det yttersta syftet med kravet inte uppnås, dvs. att förhindra direkt olämpliga personer från att verka som försäkringsförmedlare.

Sammanfattningsvis bör de nu aktuella föreskrifterna innehålla en tydlig anvisning om sådana omständigheter som i sig får anses vara så graverande för den enskilde att han eller hon inte bör ges tillstånd eller bli registrerad. Exempel på sådana omständigheter bör vara väsentliga överträdelser av skyldigheter rörande skatter, avgifter, bokföring eller liknande förpliktelser mot det allmänna. När det gäller vilka krav på skötsamhet i visst hänseende som bör ställas kan ledning också hämtas från vad som gäller för utfärdande av F-skattsedel enligt skatteförfarandelagen (2011:1244). Det är bara misskötsamhet inom viss tid före kontrolltillfället som ska beaktas. Vid den närmare preciseringen av kravet bör samråd ske med berörda myndigheter och branschorganisationer.

På liknande sätt som när det gäller kontrollen av innehållet i belastningsregistret bör utgångspunkten vara att den sökande själv ska kunna inhämta nödvändiga uppgifter och presentera dessa för företaget. Motsvarande bör gälla för kontrollen av innehållet i belastningsregistret – företaget bör endast göra en anteckning om att uppgifterna har kontrollerats. En sådan anteckning bör inte innehålla mer uppgifter än vad som behövs.

7.2.4 En utökad lämplighetsprövning

Regeringens förslag: En fysisk person ska för att få tillstånd till eller bli registrerad för att bedriva försäkringsdistribution även i övrigt vara lämplig att bedriva verksamheten. Detsamma ska gälla den som ska ingå i en juridisk persons ledning eller vara ersättare för denne.

Kravet ska även gälla anknutna försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad som avses med kravet på att en försäkringsförmedlare även i övrigt är lämplig för respektive uppdrag.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Kammarrätten i Stockholm* påpekar att det är värdefullt att förarbetena som långt som möjligt ger vägledning om hur nya begrepp, t.ex. ”i övrigt lämplig” bör tolkas. Kammarrätten anser att det för att upprätthålla nödvändiga krav på rättssäkerhet och transparens fordras en hög grad av precisering av de belastande omständigheterna för den enskilde. Det är angeläget att reglerna på området skapar förutsägbarhet och inte är godtyckliga varför särskild vikt bör läggas vid att reglerna om lämplighetsprövningen blir klara, tydliga och lättillgängliga. Det är dessutom viktigt att det klarläggs vem som har bevisbördan för att lämplighetskravet är uppfyllt. Kammarrätten noterar att det i lagförslaget saknas krav på att den som har meddelats tillstånd fortlöpande uppfyller lämplighetskravet men att utgångspunkten torde vara att det är Finansinspektionen som ska kontrollera detta, vilket bör beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. *Konsumentverket* anser att lämplighetskravet bör tolkas på det sätt som framgår av Högsta förvaltningsdomstolens avgörande 2013 ref. 74, dvs. att det ska vara klarlagt att sökanden är lämplig, inte att sökanden anses vara lämplig om inte motsatsen är klarlagd. *Sveriges advokatsamfund* ifrågasätter detaljgraden i förslaget när det gäller redogörelsen för diverse omständigheter som kan vara av relevans vid en lämplighetsprövning och anser att det i promemorian inte ges någon konkret ledning i sakfrågan. Advokatsamfundet anser därför att förslaget bör stanna vid ett bemyndigande och övergripande allmän vägledning i sakfrågan. Föreskrifterna bör därefter utformas i enlighet med rådande praxis på andra finansiella områden, i syfte att skapa förutsägbarhet och enhetlighet avseende lämplighetsprövningen.

Skälen för regeringens förslag

Vissa problem vid återkallelse av tillstånd

Som framgår i avsnitt 7.2.3 är det i dag möjligt att avslå en ansökan om tillstånd för försäkringsförmedling på den grunden att ett tidigare tillstånd har återkallats endast om återkallelsen har skett på grund av att försäkringsförmedlaren har åsidosatt sina skyldigheter som försäkringsförmedlare. Det får dock anses vara en brist i gällande rätt att Finansinspektionen inte kan beakta om en sökande tidigare har åsidosatt sina skyldigheter som försäkringsförmedlare, eller ingått i ledningen för t.ex.

ett aktiebolag som har gjort det, utan att något beslut om ingripande har hunnit fattats. En försäkringsförmedlare kan således i dag undgå fortsatta konsekvenser av bristande regelefterlevnad genom att själv begära att tillståndet återkallas. Om en sådan försäkringsförmedlare därefter beviljas ett nytt tillstånd för försäkringsförmedling finns det en risk för att denne även fortsättningsvis underlåter att följa de bestämmelser som gäller för verksamheten, vilket kan orsaka problem för kunderna i verksamheten. Särskilt från ett kundskyddsperspektiv framstår inte denna ordning som tillfredsställande. I avsnitt 12.2.5 föreslås en ny ordning vid handläggning av ärenden om återkallelse av tillstånd eller registrering.

Iakttagelser vid Finansinspektionens tillsyn och prövning av ärenden om tillstånd

I Finansinspektionens tillsynsrapport för 2012 anfördes kritik mot utformningen av de bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling som gäller kraven för tillstånd att utöva försäkringsförmedling (Tillsynsrapport 2012, den 24 maj 2012, dnr 12-5723, s. 17 f.). Enligt Finansinspektionens mening krävs en översyn av dessa bestämmelser. Inspektionen berörde särskilt de problem som kan uppstå vid en återkallelse av tillstånd som har skett på försäkringsförmedlarens initiativ. Finansinspektionen anförde bl.a. att den vid tillsynen uppmärksammat att försäkringsförmedlare under pågående undersökning har valt att begära att få sitt tillstånd för försäkringsförmedling återkallat för att undvika en sanktion och negativ publicitet. Då återkallelsen inte skett på grund av regelbrott har inspektionen ofta saknat grund att neka nytt tillstånd om samma personer startar ett nytt bolag med liknande verksamhet. I den nämnda rapporten redogörs även för ett konkret exempel på det beskrivna förfarandet. I avsnitt 12.2.5 i denna lagrådsremiss behandlas det som Finansinspektionen anförde i detta avseende. Finansinspektionen har också anfört att kraven för tillstånd för försäkringsförmedlare är lägre än vad som gäller för andra finansiella företag eftersom det i lagen om försäkringsförmedling t.ex. inte finns något allmänt krav på lämplighet. Finansinspektionen ansåg sammanfattningsvis att problemen med en alltför enkel tillståndsprocess är allvarliga och att nuvarande regler har gjort det för enkelt att ge sig in på marknaden för försäkringsförmedling.

Mot bakgrund av Finansinspektionens iakttagelser finns det anledning att konstatera att den nuvarande ordningen för prövning av ärenden om tillstånd för försäkringsförmedling inte är tillfredsställande.

Utöver Finansinspektionens iakttagelser som redovisas i ovan nämnda tillsynsrapport har inspektionen under en längre tid även i andra sammanhang påtalat brister i vissa försäkringsförmedlares regelefterlevnad. Det har varit fråga om brister i dokumentationen kring rådgivningen samt i kontrollen av försäkringsförmedlarnas kunskap och erfarenhet (Tillsynsrapport 2011, Erfarenheter av tillsyn och regelutveckling, den 24 maj 2011, dnr 11-5534, s. 20, se även Tillsynsrapport 2013, den 28 maj 2013, dnr 13-8362, s. 12 f.).

Finansinspektionen har vidare i sin s.k. riskrapport beskrivit en utveckling där depåförsäkringar har möjliggjort försäljning av komplicerade produkter inom ramen för ett tillstånd för försäkringsförmedling och där-

med en ökad risk för olämplig rådgivning till kunderna. En sådan försäkring kan bli en onödigt dyr ”förvaringsplats” för konsumentens finansiella instrument jämfört med en vanlig värdepappersdepå, särskilt om provisioner styr rådgivarens rekommendation av försäkringslösning (Se Risker i det finansiella systemet 2012, den 8 november 2012, dnr 12-12020, s. 34). Av rapporten framgår även att inspektionen anser att de relativt låga inträdesbarriärerna till försäkringsförmedlarmarknaden har gjort det svårt att hålla oseriösa aktörer borta.

Till följd av de iakttagelser som Finansinspektionen har gjort vid sin tillsyn över försäkringsförmedlare står det klart att skyddet för kunderna, i synnerhet konsumenterna, inte är tillräckligt i praktiken. De brister som inspektionen har observerat är av olika slag och berör olika delar av regelverket. Genomgående rör det sig emellertid om rådgivning och försäljning som har genomförts på ett olämpligt sätt. Den försäkringsförmedlare som har överträtt gällande regelverk på ett sådant sätt att ett ingripande från Finansinspektionens sida kan komma i fråga, bör inte utan vidare kunna få ett nytt tillstånd för försäkringsförmedling om den tidigare verksamheten avslutas. I stället bör det finnas ett utrymme för att pröva om sökanden är lämplig som försäkringsförmedlare. Det gäller även om något ingripande inte beslutades avseende den tidigare verksamheten. Frågan om ett nytt tillstånd ska beviljas eller inte bör bedömas mot bakgrund av hur allvarlig den tidigare överträdelsen var. I vissa fall kan det stå klart att behovet av att skydda kunderna mot felaktig försäkringsförmedling väger tyngre än en näringsidkares intresse av att få bedriva försäkringsförmedling.

Lämplighetsprövning i annan lagstiftning

I den näringsrättsliga lagstiftningen på finansmarknadsområdet finns det för de flesta slag av finansiella företag krav på att personer som ingår i företagets ledning ska vara lämpliga för uppgiften. I den nya lagen om försäkringsdistribution bör uttrycket lämplighetsprövning vara reserverat för prövningen av om en viss fysisk person är lämplig att bedriva försäkringsdistribution eller att ingå i ledningen för en juridisk person som bedriver sådan verksamhet. Uttrycket ledningsprövning bör endast avse prövningen av ledningen för juridiska personer. Som framgår av avsnitt 7.1 får fysiska personer ges tillstånd att bedriva försäkringsförmedling. Det avviker från vad som gäller för t.ex. bankrörelse och värdepappersrörelse.

För tillstånd för försäkringsrörelse, bankrörelse, värdepappersrörelse och fondverksamhet krävs bl.a. att den som avser att ingå i styrelsen för företaget eller vara verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, har de insikter och den erfarenheten för att delta i ledningen av företaget och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift. Kraven på personer som ingår i ledningen för ett företag som ska driva försäkringsrörelse, bankrörelse, värdepappersrörelse och fondverksamhet är således likalydande när det gäller lämplighet i allmänhet. Kraven har införts samtidigt för dessa rörelser, utom när det gäller fondverksamhet (prop. 1995/96:173 s. 84–86 och 91 f.). I fråga om fondverksamhet avses dock ingen skillnad jämfört med vad som gäller på finansmarknadsområdet i övrigt (prop. 2002/03:150 s. 157). Med kravet avses enligt förarbetena till de lagar som avser försäkringsrörelse, bankrörelse och värdepappersrörelse bl.a. att den

som ingår i ledningen bör ha de personliga egenskaper i fråga om omdömesgillhet som uppgiften kräver (prop. 1995/96:173 s. 85). Den prövning av sådana personer som Finansinspektionen gör beträffande nämnda finansiella företag brukar kallas ledningsprövning.

Försäkringsdistributionsdirektivet

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller, som nämns i avsnitt 7.2.3, ett krav på god vandel (artikel 10.3). Medlemsstaterna får fastställa strängare krav än de som anges i direktivet eller lägga till ytterligare krav för de försäkringsförmedlare eller återförsäkringsförmedlare som är registrerade inom deras jurisdiktion (jfr skäl 3). Det är således möjligt med hänsyn till direktivet att införa en utökad lämplighetsprövning för svenska försäkringsförmedlare.

Krav på lämplighet bör införas

Mot bakgrund av det som anförs ovan bör kraven för tillstånd att bedriva försäkringsdistribution skärpas. Det framstår som angeläget för att stärka kundskyddet att motsvarande krav på lämplighet som ställs upp på andra närliggande områden även införs för försäkringsförmedlare. Den samlade bilden som framgår främst av Finansinspektionens tillsynsrapporter ger vid handen att det i dag inte ställs tillräckliga krav på de förmedlare som vill verka på försäkringsförmedlingsmarknaden. En ordning som gör det möjligt för oseriösa aktörer att enkelt träda in på och ut från marknaden försvagar kundskyddet samt riskerar att ytterst påverka utbudet av ansvarsförsäkringar. Det bör därför införas ett krav i den nya lagen om försäkringsdistribution på att den fysiska person som ska bedriva försäkringsdistribution, utöver de krav som gäller enligt lagen om försäkringsförmedling, även i övrigt ska vara lämplig att utöva verksamheten. Samma krav bör ställas på den som ska ingå i ledningen för en juridisk person som ska bedriva sådan verksamhet eller vara ersättare för denne (se avsnitt 7.2.5 när det gäller övriga krav för juridiska personer). Något motsvarande krav bör dock inte ställas på anställda hos en juridisk person som ska bedriva försäkringsdistribution, eftersom det är den juridiska personen som ska kontrollera om kraven på anställda som ska distribuera försäkringar är uppfyllda (se avsnitt 7.1.2).

Vilka bör omfattas av lämplighetsprövningen och vem bör utföra den?

I promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22) föreslås att lämplighetsprövningen för försäkringsförmedlare ska utvidgas genom ett krav på att den som ska ingå i ledningen för en juridisk person även i övrigt ska vara lämplig att göra det, men att det inte ska gälla även i fråga om anknutna försäkringsförmedlare (s. 33 f.). Det konstateras i promemorian att förslaget om utökad lämplighetsprövning innebär att strängare krav kommer att gälla för de försäkringsförmedlare som har tillstånd jämfört med anknutna försäkringsförmedlare men att det är en konsekvens av att kraven för registrering av en anknuten försäkringsförmedlare prövas av ett försäkringsföretag och att försäkringsföretagen inte bör göra en allmän lämplighetsprövning utan att sådana prövningar bör vara förbehållna myndigheter. Regeringen anser, i likhet

med det som anförs i den nämnda promemorian, att även om det är önskvärt med liknande krav för samtliga försäkringsförmedlare finns inte skäl att avstå från en lagändring enbart på grund av att de anknutna försäkringsförmedlarna behöver undantas. Dessutom kommer i praktiken knappast sådana personer som inte allmänt sett är lämpliga för att bedriva försäkringsförmedling att registreras som anknutna försäkringsförmedlare. Skälet till det är att det ligger i försäkringsföretagets eget intresse att säkerställa att förmedlaren bedriver en seriös verksamhet, inte minst då försäkringsföretaget påtar sig ett skadeståndsansvar för förmedlaren.

Som anförs ovan går det krav på lämplighet som föreslås i den nämnda promemorian längre än vad som krävs enligt försäkringsdistributionsdirektivet. I direktivet anges emellertid att det bör säkerställas att en och samma konsumentskyddsnivå tillämpas och att alla konsumenter omfattas av jämförbara normer (se skäl 16). Direktivet bör främja lika villkor och likvärdiga konkurrensvillkor för alla förmedlare oavsett om dessa är knutna till ett försäkringsföretag eller inte. Det anges vidare att det är till fördel för konsumenterna om försäkringsprodukter distribueras via flera olika kanaler och via förmedlare med olika former av samarbete med försäkringsföretag, förutsatt att de är skyldiga att tillämpa jämförbara bestämmelser om konsumentskydd.

Även om det som anges i direktivet om detta torde ha begränsad betydelse i fråga om ett krav som inte ställs upp i direktivet finns det nu anledning att anse, i likhet med den bedömning som gjordes i den nämnda promemorian, att det hade varit önskvärt med liknande krav för samtliga försäkringsförmedlare. Det torde ofta förekomma att en konsument är omedveten om vilken kategori en viss försäkringsförmedlare tillhör och därmed under vilka förutsättningar denne agerar, samtidigt som behovet av konsumentskydd är detsamma oavsett distributionsformen. En ordning som skulle innebära att alla anknutna försäkringsförmedlare skulle omfattas av den utvidgade lämplighetsprövning som föreslås i denna lagrådsremiss skulle, av skäl som anges nedan, även medföra att denna kategori skulle behöva tillstånd av Finansinspektionen. Ett sådant förslag skulle få en mycket stor påverkan på försäkringsförmedlingsmarknaden och vara ytterst resurskrävande för Finansinspektionen till följd av att flera aktörer skulle omfattas av tillståndsplikt. Av det skälet får det inte anses lämpligt att gå fullt så långt som Konsumentverket, Finansinspektionen och PTK förordade i sina remissvar med anledning av förslaget i ovan nämnda promemoria. Det som anges ovan i avsnitt 7.1.6 om kostnadsaspekten och effektiv hantering samt proportionalitet gör sig gällande även här.

Som anges ovan i avsnitt 7.1.7 går det att i den kategori som enligt förslagen i denna lagrådsremiss kommer att vara anknutna försäkringsförmedlare att särskilja den grupp av försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Här är det fråga om försäkringar med långa löptider och som ofta kan avse betydande premiebelopp och som typiskt sett har stor privatekonomisk inverkan för de enskilda. Denna grupp omfattas enligt förslaget av tillståndsplikt och kommer därför även att omfattas av lämplighetsprövning.

När det gäller frågan om vem som bör anförtros uppgifter att utföra lämplighetsprövning gör regeringen bedömningen att den kontroll inför

registrering som ska utföras av den som ska anmäla någon annan för registrering hos Bolagsverket inte är en sådan prövning som nödvändigtvis måste utföras av myndigheter (se avsnitt 7.1.6). Den situationen skiljer sig dock från den förevarande då lämplighetsprövningen innefattar bedömningar med mer skönsmässiga inslag. Det framstår inte som praktiskt möjligt eller ens eftersträvansvärt att genom föreskrifter på lägre nivå än lag reglera lämplighetsprövningen så att momentet av materiell prövning tas bort. Det ligger i lämplighetsprövningens natur att den ska utgöra en materiell prövning. Det bör här även nämnas att lämplighetsprövningar i annan lagstiftning utförs av myndighet (se avsnittet ovan om lämplighetsprövning i annan lagstiftning). Eftersom det är fråga om en materiell prövning blir behovet av en enhetlig rättstillämpning och tillhörande praxisbildning särskilt framträdande, vilket ytterligare talar för att uppgiften ska utföras av en och samma myndighet. Det senare motiveras även av effektivitetsvinster som uppstår jämfört med om uppgiften sprids på flera olika myndigheter. Mot denna bakgrund bör Finansinspektionen göra lämplighetsprövningen i samband med prövningen av ansökan om tillstånd. Finansinspektionen är också den myndighet som inte sällan har tillgång till sådan information som kan ha betydelse för den nu aktuella prövningen (se avsnittet nedan om vad avses med i övrigt lämplig).

Kammarrätten påpekar att det i promemorian inte föreslås något uttryckligt krav på att den som har meddelats tillstånd fortlöpande ska uppfylla lämplighetskravet. Ovan redogörs närmare för i vilka fall lämplighetskravet ska utgöra en förutsättning för att tillstånd att bedriva försäkringsdistribution enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. I avsnitt 12 föreslås att Finansinspektionen ska vara behörig myndighet enligt den nya lagen med ansvar för tillsyn över försäkringsdistributörerna. Det innebär bl.a. att Finansinspektionen ska ansvara för den fortlöpande tillsynen, dvs. att den som bedriver försäkringsdistribution alltid uppfyller förutsättningarna för tillstånd att bedriva den verksamheten.

Vid lämplighetsprövning enligt annan lagstiftning på finansmarknadsområdet brukar skötsamhet i ekonomiska angelägenheter kunna vägas in. I lagen om försäkringsförmedling ingår skötsamhet i ekonomiska angelägenheter som ett särskilt rekvisit i den vandelsprövning som ska göras (2 kap. 5 § 2). Mot bakgrund av att en stor del av försäkringsförmedlarna, nämligen anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och merparten av de anknutna försäkringsförmedlarna, även i fortsättningen ska kontrolleras av försäkringsföretag eller någon annan försäkringsförmedlare inför registrering hos Bolagsverket, bör denna uppdelning gälla även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

Utländska försäkringsförmedlare

Utländska försäkringsförmedlare som hör hemma i ett land inom EES berörs inte av den nu aktuella frågan, eftersom de i huvudsak endast behöver följa de regler som gäller i hemlandet. Det är dock lämpligt att den utvidgade lämplighetsprövningen även ska gälla för förmedlare som hör hemma i ett land som inte ingår i EES. För sådana förmedlare gäller krav på tillstånd av Finansinspektionen (se avsnitt 8.2.2).

Vad avses med i övrigt lämplig?

Regeringen instämmer med *Kammarrätten* att det är viktigt att reglerna är om lämplighetsprövning är klara, tydliga och lättillgängliga och att det finns vägledning om hur nya termer och uttryck som t.ex. ”i övrigt lämplig” bör tolkas. När det gäller vad som i det nu aktuella sammanhanget bör avses med att någon ska vara ”i övrigt lämplig” anser regeringen emellertid, i likhet med *Advokatsamfundet*, att vägledningen huvudsakligen bör ges i föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar. Som *Advokatsamfundet* anför bör rådande praxis på området beaktas vid utformningen av sådana föreskrifter.

Kammarrätten och *Konsumentverket* efterfrågar vad som ska gälla i fråga om bevisbörda och beviskrav vid lämplighetsbedömning av försäkringsförmedlare. Utgångspunkten är att det är sökanden som klarlägga sin lämplighet (jfr HFD 2013 ref. 74). Omständigheter som kan tala emot sökandens lämplighet är t.ex. att denne tidigare har haft tillstånd att utöva försäkringsförmedling och i den verksamheten har åsidosatt sina skyldigheter enligt föreskrifter som gäller för försäkringsförmedling. Ett annat exempel som skulle kunna tala emot sökandens lämplighet är om han eller hon tidigare har avstått från ett tillstånd och fått tillståndet återkallat på egen begäran under pågående tillsynsärenden. Detsamma bör gälla om ett tidigare tillstånd har återkallats för att förmedlaren inte har utövat tillståndspliktig verksamhet under en sammanhängande tid av sex månader eller inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd. Även liknande ageranden som syftar till att undgå en eventuell sanktion i ett pågående tillsynsärende, t.ex. uppsägning av ansvarsförsäkring, bör kunna utgöra en omständighet som talar mot sökandens lämplighet.

Eventuella tidigare överträdelse bör kunna beaktas även om något beslut om ingripande inte har fattats av Finansinspektionen. Avgörande bör i stället vara om Finansinspektionen har tillräcklig grund för att dra slutsatsen att en överträdelse ägt rum och om överträdelsen varit så allvarlig att en återkallelse av tillståndet hade kunnat komma i fråga. Det bör gälla i vart fall om överträdelsen inte ligger längre än fem år tillbaka i tiden (jfr 4 kap. 2 § första stycket 3 Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling). Om det kan antas att den tidigare överträdelsen skulle ha föranlett en varning, med eller utan sanktionsavgift, kan det också vara så att personen i fråga inte bör anses lämplig för att på nytt bedriva försäkringsdistribution. Frågan får avgöras med ledning av hur allvarlig den tidigare överträdelsen var. Det bör inte krävas att den tidigare överträdelsen med visshet hade föranlett en viss sanktion, eftersom en sådan bedömning är svår att göra i efterhand. Om det rör sig om en tidigare överträdelse som får anses ringa eller ursäktlig, bör den normalt sett inte utesluta att ett nytt tillstånd beviljas.

Lämplighetsprövningen syftar till att utesluta mindre seriösa försäkringsförmedlare från att bedriva försäkringsdistribution. Om det visar sig att den sökande tidigare har misskött verksamhet som försäkringsförmedlare eller liknande verksamhet på ett påtagligt sätt, finns det grund för att utgå från att sökanden inte är lämplig att bedriva försäkringsdistribution. Detsamma bör gälla om utredningen ger vid handen att sökanden har ägnat sig åt mindre seriös affärsverksamhet.

Omständigheter som tidigare konkurser eller stora skatteskulder är där-
emot hänförliga till den vandelsprövning som ska göras (se avsnitt 7.2.3).

7.2.5 Ägar- och ledningsprövning m.m.

Regeringens förslag: Bestämmelserna om ledningsprövning för juridiska personer som är försäkringsförmedlare i lagen om försäkringsförmedling ska föras över i huvudsak oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Utöver dessa krav ska den som ska ingå i ledningen för en juridisk person eller vara ersättare för denne vara i övrigt lämplig att ingå i ledningen.

Kraven på att den som ska ingå i ledningen för en juridisk person eller vara ersättare för denne ska ha god vandel, tillräcklig insikt och erfarenhet samt i övrigt vara lämplig ska tillämpas även i fråga om ledningen för ett försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om

1. vad som ska avses med i övrigt lämplig att ingå i ledningen,
2. vilken insikt och erfarenhet som krävs för att ingå i ledningen, och
3. vad som ska avses med den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas några regler om ägarprövning.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem. *Kammarrätten i Stockholm* framhåller att särskild vikt bör läggas vid att föreskrifterna om ledningsprövning blir klara, tydliga och lättillgängliga. *Svensk Försäkring* påpekar det i svensk rätt redan finns krav på kunskap och kompetens för försäkringsföretag, vilket, med något undantag, inte har beaktats i promemorian. *Svensk Försäkring* anser att det i den nya lagen inte bör ställas upp något krav på ledningsprövning för försäkringsföretag eftersom de krav som ställs i enligt förslaget redan täcks av reglering i Solvens II-förordningen, Solvens II-direktivet och försäkringsrörelselagen. Mot den bakgrunden framstår det enligt *Svensk Försäkring* som mindre lämpligt att utgångspunkten för resonemanget i promemorian om det bör införas en ledningsprövning för försäkringsförmedlare är regleringen på bankområdet. *Svenska försäkringsförmedlares förening* (SFM) anser att förslaget är otydligt i fråga om vilka personer i ledningen för en juridisk person som ska omfattas av ledningsprövning och önskar ett klargörande av om huruvida det är samtliga personer i ledningen, relevanta delar av styrelsen eller styrelsen som kollektiv som ska omfattas.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Gällande rätt

Lagen om försäkringsförmedling innehåller inte några krav på ägarprövning, men däremot ska de personer som ska ingå i ledningen för en juridisk person uppfylla vissa krav (2 kap. 6 § första stycket 3). För försäkringsföretag finns det, som *Svensk Försäkring* påpekar, däremot regler om såväl ägar- som ledningsprövning.

Reglerna om ägarprövning för försäkringsföretag innebär i huvudsak följande. Ett företag ska ges tillstånd att driva försäkringsrörelse om den som kommer att ha ett kvalificerat innehav i ett försäkringsaktiebolag bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av bolaget (2 kap. 4 § första stycket 3 försäkringsrörelselagen). Med ett kvalificerat innehav förstås att någon direkt eller indirekt äger aktier eller andelar i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster, eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget (1 kap. 15 § samma lag).

Vid lämplighetsbedömningen ska förvärvarens anseende och kapitalstyrka beaktas. Vidare ska beaktas om det finns skäl att anta att förvärvaren kommer att motverka att försäkringsaktiebolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med försäkringsrörelselagen och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet, och om det finns skäl att anta att förvärvet har samband med eller kan öka risken för viss typ av allvarlig brottslighet (2 kap. 4 § andra stycket försäkringsrörelselagen).

Reglerna om ledningsprövning för försäkringsföretag innebär i huvudsak följande. Tillstånd att driva försäkringsrörelse får bara beviljas om ledningen har de insikter och den erfarenhet som måste krävas av den som deltar i styrningen av ett företag och även i övrigt är lämpliga för en sådan uppgift. Ledningsprövningen omfattar de som avses ingå i styrelsen för företaget, vara verkställande direktör i företaget eller vara ersättare för någon av dem. Prövningen omfattar även de som avses ansvara för funktioner för riskhantering, regelefterlevnad, internrevision och aktuarie i försäkringsföretaget (2 kap 4 § första stycket 4 försäkringsrörelselagen).

Bestämmelser om ägar- och ledningsprövning finns även i annan lagstiftning på finansmarknadsområdet, t.ex. för kreditinstitut (3 kap. 2 § första stycket 3 och andra-fjärde styckena lagen om bank- och finansieringsrörelse respektive 3 kap. 2 § första stycket 4 och 5 samma lag) och för värdepappersbolag (3 kap. 1 § första stycket 4 samt 3 kap. 2 § lagen om värdepappersmarknaden respektive 3 kap. 1 § första stycket 5 och 6 samma lag). Se även ovan i avsnitt 7.2.4 om lämplighetsprövning i annan lagstiftning.

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att de relevanta personerna i ledningen för sådana företag som ansvarar för distributionen av försäkringar eller återförsäkringar uppvisar de kunskaper och den kompetens som krävs för att utföra arbetet (artikel 10.2 femte stycket).

Medlemsstaterna ska även säkerställa att de personer i ledningen som ansvarar för försäkrings- eller återförsäkringsdistribution uppfyller kravet på god vandel (artikel 10.3 tredje stycket).

Bör det införas ledningsprövning av försäkringsförmedlare?

Den ledningsprövning som medlemsstaterna ska säkerställa enligt försäkringsdistributionsdirektivet motsvarar i allt väsentligt den som redan gäller för försäkringsförmedlare som är juridiska personer enligt lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelserna om ledningsprövning i den lagen bör därför föras över i huvudsak oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.

I försäkringsdistributionsdirektivet är innebörden av begreppet ledning något olika när det gäller reglerna om krav på lämplig kunskap och kompetens (artikel 10.1) och reglerna om krav på god vandel (artikel 10.3).

Beträffande kravet på lämplig kunskap och kompetens anges i direktivet att medlemsstaterna inte bör betrakta de chefer eller anställda som inte är direkt involverade i distribution av försäkringsprodukter som relevanta personer (skäl 32). De personer inom ledningsstrukturen som ansvarar för verkställande av strategier och förfaranden med anknytning till distributionen av försäkringsprodukter bör dock uppfylla kraven på lämplig kunskap och kompetens. Kravet på god vandel ska uppfyllas av de personer i ledningen som ansvarar för försäkringsdistributionen (artikel 10.3 tredje stycket).

Enligt lagen om försäkringsförmedling ska den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne uppfylla vissa krav på kunskap samt god vandel (2 kap. 6 § första stycket 3). I försäkringsrörelselagen beskrivs kretsen av personer som omfattas av ledningsprövning som ”de som avses ingå i styrelsen för företaget eller vara verkställande direktör i det, eller vara ersättare för någon av dem” (2 kap. 4 § första stycket 4). Bestämmelsen om ledningsprövning för försäkringsföretag omfattar dessutom de personer i företaget som avses ansvara för centrala funktioner vilket inbegriper riskhantering, regel efterlevnad och internrevision samt aktuariefunktion (se 2 kap. 4 § första stycket 4 jämförd med 10 kap. 4 §). Kraven i försäkringsdistributionsdirektivet på god vandel samt lämplig kunskap och kompetens torde kunna träffa även andra anställda med ledande befattningar som inte ingår i styrelsen eller är verkställande direktör (eller ersättare för någon i sådan befattning) i den juridiska personen. En mer allmänt hållen beskrivning av kretsen bedöms även svara mot de båda formuleringarna av begreppet ledning som förekommer i direktivet.

SFM anser att det är otydligt vilka personer i en juridisk person som enligt förslaget ska omfattas av ledningsprövning enligt den nya lagen. Regeringen konstaterar att försäkringsförmedlare som är juridiska personer kan variera avsevärt i såväl storlek som organisationsstruktur. Regeringen anser därför att det är lämpligt att närmare bestämmelser om vilken krets av personer som ska omfattas av prövningen bör anges i myndighetsföreskrifter. En utgångspunkt för sådana föreskrifter bör vara allmänna associationsrättsliga regler, men att hänsyn bör tas till de skillnader som försäkringsdistributörer kan uppvisa i nämnda avseenden. Det kan nämnas att Finansinspektionen har meddelat föreskrifter i fråga om vem som ska anses ingå i ledningen för en försäkringsförmedlare (se 3 kap. 1 § Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling).

När det sedan gäller frågan vilka krav som ledningen ska uppfylla får reglerna om godandel i direktivet anses innebära att ledningen för den juridiska personen ska uppfylla samma krav på godandel som gäller för fysiska personer som förmedlar försäkringar för den juridiska personens räkning. De krav som ställs på övriga fysiska personer, dvs. att de inte får vara underåriga, i konkurs, underkastade näringsförbud eller ha förvaltare, följer beträffande aktieföretag och ekonomiska föreningar av annan lagstiftning.

Utöver kravet på godandel ställs i direktivet krav på att relevanta personer som ingår i ledningen ska ha de kunskaper och den kompetens som krävs för att utföra arbetet. Direktivets krav i detta avseende får anses uppfyllt med ett krav på att de relevanta personerna som ingår i ledningen ska ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som bedriver försäkringsdistribution.

När det gäller den närmare innebörden av det krav på att den som ska ingå i ledningen för en juridisk person även ska vara ”i övrigt lämplig” hänvisas till vad som anges i avsnitt 7.2.4 ovan.

Kraven på en juridisk persons ledning ska vara uppfyllda vid tillstånds- eller registreringsstillfället och är ett fortlöpande krav för tillstånd. Detta innebär att en kontroll av ledningen ska ske även om en prövning tidigare skett enligt annan lagstiftning. När det gäller kontrollen av vandelskravet och kravet på tillräcklig insikt och erfarenhet hänvisas till de överväganden som görs i avsnitt 7.2.3.

Ledningsprövning för försäkringsföretag

Försäkringsdistributionsdirektivet omfattar, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, även försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution. Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska den som ska ingå i ledningen för ett sådant försäkringsföretag uppfylla kraven på lämplig kunskap och kompetens och godandel (artikel 10.2 första och femte styckena samt 10.3 första och tredje styckena). *Svensk Försäkring* påpekar att det finns i vissa delar likartade regler i Solvens II-regelverket och försäkringsrörelselagen, som omfattar även försäkringsföretag som ägnar sig åt försäkringsdistribution. Försäkringsdistributionsdirektivet innebär emellertid en specialreglering som gäller för försäkringsdistribution. Mot bakgrund av den bedömning som görs när det gäller allmänna utgångspunkter för genomförandet i svensk rätt av försäkringsdistributionsdirektivet (se avsnitt 5), och då den nya lagen om försäkringsdistribution syftar till att i alla delar genomföra det direktivet i svensk rätt, bör kravet i direktivet införas i en motsvarande bestämmelse i den nya lagen.

Bör det införas regler om ägarprövning för försäkringsförmedlare?

Som framgår ovan finns det i flera lagar på finansmarknadsområdet krav på såväl ägar- som ledningsprövning. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller emellertid inte några krav på ägarprövning (jfr dock kravet på att en försäkringsdistributör inte får ingå i en svåröverskådlig företagsgrupp om det förhindrar en effektiv tillsyn, se avsnitt 7.2.6 nedan).

Det finns flera avgörande skillnader mellan en försäkringsförmedlare och andra företag som verkar på finansmarknadsområdet. För försäkringsföretag gäller redan i dag ett krav på ägarprövning (2 kap. 4 § första

stycket 3 försäkringsrörelselagen). De överväganden som gjordes i denna fråga vid införandet av lagen om försäkringsförmedling framstår fortfarande som aktuella (prop. 2004/05:133 s. 73). Skötseln av en enskild försäkringsförmedlare kan inte anses påverka den finansiella stabiliteten. När det gäller kundskyddet är det framför allt de enskilda personerna som distribuerar försäkringar för förmedlingsföretagets räkning som har betydelse för vilket förtroende kunder kommer att ha för företaget. Förslagen i denna lagrådsremiss innebär att det ställs en rad olika krav på de fysiska personer som distribuerar försäkringar. Vidare ställs det även krav på de personer som ingår i företagets ledning. Mot denna bakgrund torde utrymmet för en ägare, som inte ingår i ledningen av företaget, att missbruka sin ställning på ett sätt som påverkar försäkringstagare eller försäkringsgivare vara begränsat. Sammanfattningsvis görs därför bedömningen att det saknas anledning att införa särskilda ägarprövningsregler för försäkringsförmedlare.

7.2.6 Svåröverskådliga företagsgrupper får inte förhindra en effektiv tillsyn

Regeringens förslag: En definition av nära förbindelser och kvalificerat innehav ska tas in i lagen om försäkringsdistribution. Om den försäkringsförmedlare som ansöker om tillstånd har eller kan väntas komma att få nära förbindelser med någon annan, ska tillstånd få ges bara om förbindelsen inte hindrar en effektiv tillsyn över försäkringsförmedlaren.

En försäkringsförmedlare ska underrätta Finansinspektionen om den får kännedom om att aktier eller andelar i företaget har blivit föremål för förvärv, om förvärvet skulle leda till att förvärvaren får ett kvalificerat innehav eller nära förbindelser mellan försäkringsförmedlaren och någon annan. När det gäller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet ska det försäkringsföretag eller den försäkringsförmedlare som har anmält den andre förmedlaren för registrering till Bolagsverket anmäla till Finansinspektionen om den registrerade försäkringsförmedlaren får nära förbindelser med någon annan.

Finansinspektionen ska få förelägga innehavaren av aktier eller andelar att avyttra så stor del av dessa att försäkringsförmedlaren inte längre har nära förbindelser med någon annan.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Gällande rätt

I lagen om försäkringsförmedling finns det inte något krav på att en försäkringsförmedlare inte får ingå i en svåröverskådlig företagsgrupp även om det hindrar en effektiv tillsyn.

I andra lagar på finansmarknadsområdet finns det däremot sådana krav. Enligt försäkringsrörelselagen gäller t.ex. att om ett företag har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget (2 kap. 5 §). Detsamma gäller bl.a. enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse (3 kap. 2 § fjärde stycket), lagen om värdepappersmarknaden (3 kap. 2 § tredje stycket) och lagen om värdepappersfonder (2 kap. 2 § tredje stycket).

Kravet i fråga har sitt ursprung i det s.k. BCCI-direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 95/26/EG av den 29 juni 1995 om ändring av direktiv 77/780/EEG och 89/646/EEG om kreditinstitut, direktiv 73/239/EEG och 92/49/EEG om andra direkta försäkringar än livförsäkringar, direktiv 79/267/EEG och 92/96/EEG om direkta livförsäkringar, direktiv 93/22/EEG om tjänster inom värdepappersområdet och direktiv 85/611/EEG om företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) i syfte att stärka tillsynen på dessa områden) och infördes i svensk rätt samtidigt på försäkrings-, bank- och värdepappersmarknadsområdena (prop. 1995/96:173).

För fondverksamhet infördes kravet vid ett senare tillfälle (prop. 2002/03:150 s. 159).

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna se till att de behöriga myndigheterna nekar registrering om lagar och andra författningar i ett tredjeland som reglerar en eller flera fysiska eller juridiska personer med vilken eller vilka förmedlaren har nära förbindelse, eller svårigheter att kontrollera efterlevnaden av dessa lagar och andra författningar, hindrar myndigheterna från att på ett ändamålsenligt sätt utöva sin tillsyn (artikel 3.7). Enligt direktivet ska även vissa uppgifter begäras in från försäkringsförmedlare som ett villkor för registrering (artikel 3.6). Det rör sig bl.a. om uppgifter om identiteten avseende personer som har nära förbindelser med förmedlare och uppgifter om att innehavet eller de nära förbindelserna inte hindrar de behöriga myndigheterna från att på ett ändamålsenligt sätt utöva sin tillsyn. Medlemsstaterna ska se till att förmedlarna utan oskäligt dröjsmål underrättar de behöriga myndigheterna om några ändringar sker i de uppgifter som tillhandahållits enligt denna punkt (artikel 3.6 andra stycket).

Om en försäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet agerar på ett försäkringsföretags eller en annan förmedlares ansvar, får medlemsstaterna föreskriva att de sistnämnda ska ansvara för att den av de förstnämnda uppfyller villkoren för registrering (artikel 3.1 femte stycket).

Genomförande i svensk rätt

Det nu aktuella kravet i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 3.7) på att en försäkringsdistributör inte får ingå i en svåröverskådlig företagsgrupp om ingåendet hindrar en effektiv tillsyn bedöms motsvara det krav som redan ställs upp i annan lagstiftning på finansmarknadsområdet. Dessa regler i direktivet bör genomföras i svensk rätt i en motsvarande bestämmelse i den nya lagen om försäkringsdistribution. Bestämmelsen bör utformas efter förebild av motsvarande bestämmelser i andra lagar på finansmarknadsområdet. För närmare vägledning hänvisas till de förarbetsuttalanden som gjordes i samband med genomförandet i svensk rätt av BCCI-direktivet (se prop. 1995/96:173 s. 86–92).

För att en effektiv tillsyn ska kunna bedrivas är det givetvis väsentligt att det kan klarläggas vilka företag som ingår i en svåröverskådlig företagsgrupp. I direktivet (artikel 2.1.13) finns en definition av vad som avses med nära förbindelser i form av en hänvisning till motsvarande definition i Solvens II-direktivet (artikel 13.17). Den definitionen motsvarar i sin tur definitionen i BCCI-direktivet (artikel 2.1). En motsvarande definition bör därför tas in i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Syftet med kravet på att tillstånd får ges bara om en förbindelse inte hindrar en effektiv tillsyn av en försäkringsförmedlare är att förhindra att en oklar ägarsituation uppkommer eller består (samma prop. s. 87). Detta innebär i första hand att tillstånd till försäkringsförmedling inte ska ges när en sådan situation föreligger.

Försäkringsdistributionsdirektivet får anses förutsätta att nära förbindelser som förhindrar en effektiv tillsyn inte heller får uppkomma efter det att en försäkringsförmedlare har fått tillstånd (jfr artikel 3.6). Det bör därför på motsvarande sätt som i andra lagar på finansmarknadsområdet införas ett krav i den nya lagen om försäkringsdistribution på att en försäkringsförmedlare att snarast anmäla till Finansinspektionen om den får kännedom om att den har nära förbindelser med någon annan. Därigenom genomförs även det krav som anges i direktivet (artikel 3.6 andra stycket).

Det bör även övervägas vilka möjligheter till ingripande som bör införas om en sådan situation ändå uppkommer efter ett beviljat tillstånd. En situation där anmälningsskyldigheten som följer av direktivet inte skulle kunna leda till något ingripande framstår som ofullständig. Det bör därför införas en möjlighet för Finansinspektionen att i förekommande fall förelägga innehavare av aktier eller andelar som medför att förbindelserna är nära att avvyttra så stor del av aktierna eller andelarna att så inte längre är fallet (jfr t.ex. 15 kap. 16 § första stycket försäkringsrörelselagen). Ett sådant föreläggande bör få förenas med vite. Det bör här framhållas att det i praktiken inte behöver gå så långt eftersom det endast är nära förbindelser som hindrar en effektiv tillsyn som avses. Det finns alltså inget som hindrar att de som berörs av de nära förbindelserna ändrar sin ägarstruktur så att den inte längre är svåröverskådlig.

Det bör särskilt påpekas att i ”nära förbindelser mellan försäkringsförmedlaren och någon annan som hindrar en effektiv tillsyn” innefattas även den situationen som anges i direktivet (artikel 3.7) om att en effektiv tillsyn inte får förhindras av lagar och andra författningar i ett tredjeland, som reglerar en eller flera fysiska eller juridiska personer med vilken eller vilka försäkringsförmedlaren har nära förbindelser, eller svårigheter att

kontrollera efterlevnaden av dessa lagar och andra författningar (se samma prop. s. 89 för motsvarande uppfattning).

Det som anförs ovan om tillstånd bör gälla även registrering för de försäkringsförmedlare som undantas från tillståndsplikt. Direktivet öppnar upp för att låta den som registrerar en annan försäkringsförmedlare ansvara för att den registrerade uppfyller villkoren för registrering (artikel 3.1 femte stycket). Den som anmäler någon annan för registrering i enlighet med den föreslagna särskilda ordningen för registrering ska således säkerställa att en effektiv tillsyn av den registrerade inte förhindras på grund av förhållanden nära förbindelser. Den tänkta ordningen kräver givetvis medverkan från den registrerade när det gäller tillhandahållande av de uppgifter som är nödvändiga för utövandet av den registrerande aktörens ansvar (jfr artikel 3.6). Skyldigheten att underrätta Finansinspektionen om ändrade förhållanden bör även gälla för den som låter registrera någon annan eftersom konstruktionen om avsteg från huvudregeln om tillstånd vilar främst på att den registrerade agerar på den registrerande aktörens ansvar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska enligt förslaget i avsnitt 7.1.1 få meddela föreskrifter om vad en ansökan om tillstånd och en anmälan om registrering ska innehålla. När sådana föreskrifter utformas bör det beaktas att det i direktivet finns krav på vissa uppgifter som ska ingå i en ansökan eller en anmälan (artikel 3.6). När det gäller anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller vissa pensionsförsäkringar och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare bör den som låter anmäla någon annan för registrering ta in och kontrollera de aktuella uppgifterna innan anmälan om registrering sker. I de föreskrifterna bör den kontroll som den registrerande ska utföra i nu aktuellt avseende preciseras närmare. Det kan i sammanhanget noteras att Finansinspektionen har meddelat föreskrifter i vilka det preciseras vad som ska iakttas i samband med anmälan och kontroll av anknutna försäkringsförmedlare i andra avseenden (se 10 kap. Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling).

7.2.7 Ansvarsförsäkring

Regeringens förslag: Bestämmelserna om ansvarsförsäkring i lagen om försäkringsförmedling ska föras över oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution.

För en anknuten försäkringsförmedlare eller en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare ska det inte gälla något krav på ansvarsförsäkring.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om ansvarsförsäkring.

Regeringens bedömning: Eftersom det finns ett krav på ansvarsförsäkring för försäkringsförmedlare ska tillståndet eller registreringen återkallas när en anknuten försäkringsförmedlare eller en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare förlorar anknytningen till ett försäkringsföretag eller en annan försäkringsförmedlare.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem. *Svenska försäkringsförmedlares förening* (SFM) undrar om den försäkringsförmedlare som den anknutna sidoverksamma förmedlaren är anknuten till ska åläggas att hålla en särskild ansvarsförsäkring för den anknutna och vilka krav som i så fall ställas på den försäkringen. SFM anser vidare att det bör klargöras hur skadeståndsansvaret ska fördelas om det är en sammanslutning av försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare som ansvarar för den rena förmögenhetsskada som en anknuten sidoverksam förmedlare kan orsaka och i vilka fall en särskild ansvarsförsäkring kan komma att krävas.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Gällande rätt

Ett allmänt krav på ansvarsförsäkring finns i dag i lagen om försäkringsförmedling (2 kap. 5 § 4 respektive 6 § första stycket 2). I förordningen om försäkringsförmedling (4 kap. 1 §) och i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling (5 kap. 1 §) finns detaljerade regler kring den närmare utformningen av ansvarsförsäkringen.

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska försäkringsförmedlare ha en ansvarsförsäkring som omfattar hela unionens territorium eller annan likvärdig garanti för ansvar till följd av fel eller försummelse i verksamheten (artikel 10.4). Försäkringen eller garantin ska täcka minst 1 250 000 euro per skada och totalt 1 850 000 euro för alla skador under ett år, såvida inte en sådan försäkring eller garanti redan tillhandahålls av ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller annat företag, för vars räkning eller med vars bemyndigande förmedlaren handlar, eller ett sådant företag har tagit fullt ansvar för förmedlarens handlande.

Medlemsstaterna ska kräva att försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet ska ha en ansvarsförsäkring eller likvärdiga garantier på en nivå som fastställs av medlemsstaterna med beaktande av den sålda produktens karaktär och den verksamhet som bedrivs (artikel 10.5).

I direktivet finns även regler om indexering av försäkringsbeloppen (artikel 10.7).

Genomförande i svensk rätt

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare ha en ansvarsförsäkring eller annan likvärdig garanti för ansvar för fel eller försummelse i verksamheten (artikel 10.4). Regeringen konstaterar, med anledning av den fråga som *SFM* tar upp, att det inte ställs upp något sådant krav på att en försäkringsförmedlare som har en sidoverksam försäkringsförmedlare anknuten till sig ska ha en särskild ansvarsförsäkring för den förmedlaren. Det företag eller den förmedlare som den sidoverksamma förmedlaren är anknuten till har emellertid fullt ansvar för den anknutna

sidoverksamma förmedlarens handlande (jfr artiklarna 3.1 och 10.4). Det företag eller den förmedlare som har en sidoverksam försäkringsförmedlare anknuten till sig ska ha en ansvarsförsäkring som täcker den skadeståndsskyldighet som kan uppkomma, vid åsidosättande av sina skyldigheter, vilket även omfattar den anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlarens skyldigheter. Detsamma gäller för det fall den anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlaren agerar på uppdrag av flera försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag.

I avsnitt 9.10 föreslås att en försäkringsdistributör som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt bestämmelser om bl.a. god försäkringsdistributionsed ska ersätta ren förmögenhetsskada som på grund av detta drabbar en kund, en försäkringsgivare, ett fondbolag, ett förvaltningsbolag, ett fondföretag, en förvaltare av alternativa investeringsfonder eller någon som härleder sin rätt från kunden. Kravet på att förmedlarna ska ha ansvarsförsäkring innebär att den skadelidande i viss utsträckning kan hållas skadeslös, även om distributören av någon anledning inte förmår att fullgöra sin skadeståndsskyldighet. SFM efterfrågar vidare ett klargörande i fråga om hur skadeståndsskyldigheten ska fördelas i de fall den anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare har fler än en uppdragsgivare. Enligt regeringens uppfattning bör den frågan avgöras med utgångspunkt i de avtal som innebär att uppdragsgivarna påtar sig fullt ansvar för den försäkringsdistribution som den anknutna sidoverksamma förmedlaren utför för respektive uppdragsgivarens räkning.

Som framgår av direktivet skulle den skadelidande kunna skyddas på annat sätt än genom krav ansvarsförsäkring, t.ex. genom särskilda kapitalkrav eller genom att det skapas en särskild garantiordning. Denna typ av alternativa lösningar har varit föremål för överväganden av såväl Försäkringsverksamhetskommittén (SOU 1986:55 s. 146 f.) som Försäkringsmäklarutredningen (SOU 1997:79 s. 141 f.), varvid det i huvudsak konstaterats att en lösning som bygger på ansvarsförsäkring har avgörande fördelar. Samma bedömning gjordes vid införandet av lagen om försäkringsförmedling (prop. 2004/05:133 s. 75). Det finns inte anledning att nu göra någon annan bedömning och det bör därför inte införas någon möjlighet för försäkringsförmedlare att använda sig av ”annan likvärdig garanti”.

Sammanfattningsvis bör det således i den nya lagen om försäkringsdistribution tas in ett krav på att tillstånd för en svensk fysisk eller juridisk person att bedriva försäkringsdistribution får ges bara om personen omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denna om den åsidosätter sina skyldigheter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om sådan försäkring. Det finns i detta sammanhang anledning att ansluta sig till den övergripande och allmänna bedömning som gjordes i förarbetena till lagen om försäkringsförmedling (se samma prop. s. 75–78). Det bör emellertid anmärkas att beloppen för ansvarsförsäkringen är högre i försäkringsdistributionsdirektivet än i försäkringsförmedlingsdirektivet.

Som framgår ovan omfattas inte anknutna försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare av kravet på ansvarsförsäkring. I fråga om vad som ska gälla i de fall där anknytningen upphör görs följande överväganden. För anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar

försäkringsbaserade investeringsprodukter gäller inte tillståndsplikt utan endast registrering hos Bolagsverket. För anknutna försäkringsförmedlare som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet gäller kravet på tillstånd, men dessa är undantagna från kravet på ansvarsförsäkring. Det övergripande syftet med den särskilda ordningen för registrering är att förenkla och effektivisera systemet och ordningen bärs upp huvudsakligen av den nära kopplingen till någon annan tillståndspliktig aktör. Redan detta talar med viss styrka för att inte öppna upp en möjlighet för att låta registreringen bestå om den tidigare ansvarige aktören inte längre står kvar. Ett alternativ hade kunnat vara att ge den anknutne förmedlaren en viss tid på sig att antingen teckna en egen ansvarsförsäkring eller teckna avtal med någon annan om att denne skulle vara ansvarig i nu aktuellt avseende. När det gäller möjligheten att teckna en egen ansvarsförsäkring kan det noteras att en anknuten sidoverksam förmedlare eller en anknuten förmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet skulle vid bibehållen registrering i praktiken i allt väsentligt agera som en tillståndspliktig försäkringsförmedlare, men utan att någon egentlig prövning har ägt rum. Om man skulle tillåta att registreringen består när ett nytt avtal ingås med annan ansvarig aktör skulle det riskera att underminera vikten av den kontroll som den anmälande aktören ska göra inför registrering av den anknutne förmedlaren (jfr det som anges i avsnitt 7.1.6 i fråga om ansvaret vid anknytning till flera försäkringsföretag). Det förutsätts att varje aktör som går in och åtar sig ett eventuellt skadeståndsansvar åt någon annan också gör en egen kontroll av att förutsättningarna för att bedriva verksamhet är uppfyllda. Mot denna bakgrund och med beaktande av att den särskilda ordningen för registrering av nämnda kategorier av förmedlare inte kan anses särskilt betungande, bör registreringen återkallas om anknytningen för den registrerade försäkringsförmedlaren upphör att gälla. Det behöver emellertid inte regleras särskilt eftersom avsaknaden av en ansvarsförsäkring utgör ett åsidosättande av den nya lagen om försäkringsdistribution. Vid angivna förhållanden bör ingripande kunna ske med stöd av den allmänna bestämmelsen om ingripande som föreslås i den nya lagen (se avsnitt 12).

När det gäller anknutna förmedlare som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet är frågan inte lika enkel. Denna grupp av förmedlare agerar med eget tillstånd, men undantas från kravet på ansvarsförsäkring. Även för denna grupp är emellertid anknytningen till någon annan aktör av sådan central betydelse att den får anses utgöra en förutsättning för tillståndet. Mot denna bakgrund bör återkallelse på den grunden att kravet på ansvarsförsäkring inte är uppfyllt kunna ske med stöd av den allmänna bestämmelsen om ingripande.

7.3 Verksamhet med sidotillstånd

7.3.1 Investeringsrådgivning med sidotillstånd

Regeringens förslag: Det särskilda tillståndet för försäkringsförmedlare att utöva verksamhet i form av mottagande och vidarebefordran av order samt investeringsrådgivning med avseende på vissa fondandelar ska tas bort. Undantaget från kravet på tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden för sådan verksamhet ska tas bort. Även det särskilda undantaget i lagen om finansiell rådgivning till konsumenter ska tas bort.

Promemorians förslag avviker från regeringens förslag. Enligt promemorians förslag ska försäkringsförmedlare som är registrerade för förmedling av alla slag av försäkringar eller enbart livförsäkringar kunna få ett särskilt tillstånd (sidotillstånd) för investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i en fondförsäkring eller depåförsäkring. Enligt promemorians förslag ska undantagen i lagen om värdepappersmarknaden och lagen om finansiell rådgivning till konsumenter anpassas till den möjlighet att få sidotillstånd enligt lagen om försäkringsdistribution som föreslås i promemorian.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Finansinspektionen* och *Konsumentverket* avstyrker förslaget i den del det innebär att försäkringsförmedlare ska kunna få tillstånd att som sidoverksamhet tillhandahålla investeringsrådgivning avseende fondandelar som placeras i en fondförsäkring eller depåförsäkring. Finansinspektionen anser att en reglering som innebär att det krävs tillstånd för värdepappersrörelse för att utföra rådgivning om finansiella instrument skulle skapa önskvärd tydlighet för konsumenterna i frågan om vilka företag som har rätt att utföra vilken typ av rådgivning och därmed stärka konsumentskyddet. Även Konsumentverket anser att regleringen om investeringsrådgivning skulle bli mer enhetlig om förslaget om att försäkringsförmedlare ska kunna få tillstånd att som sidoverksamhet tillhandahålla investeringsrådgivning avseende fondandelar som placeras i en fondförsäkring eller depåförsäkring inte genomförs. Enligt Finansinspektionen är det vidare, med hänsyn till de organisatoriska krav och kundskyddsbestämmelser som enligt förslaget ska gälla för förmedlare med sidotillstånd, svårt att se fördelarna för en försäkringsförmedlare att ansöka om ett sidotillstånd som enbart ger möjlighet att utföra rådgivning om ett begränsat antal finansiella instrument jämfört med att ansöka om tillstånd för värdepappersrörelse eller agera som anknuten ombud till ett värdepappersbolag. Finansinspektionen påpekar även att myndigheten inom ramen för sin tillsynsverksamhet har noterat att det har blivit allt vanligare att försäkringsförmedlare driver sidoverksamheter där rådgivning utförs avseende andra produkter än finansiella instrument, vilket innebär att den rådgivningen inte omfattas av tillståndspflicht och inte heller av konsumentskyddande regler. Enligt Finansinspektionen bör reglerna om sidoverksamhet för försäkringsförmedlare harmoniseras med de regler som gäller för värdepappersbolag. Det skulle innebära att inspektionen får möjlighet att ta ställning till om en planerad

sidoverksamhet är lämplig ur ett konsumentskyddsperspektiv. *Fondbolagens förening* anser att förslaget, i den del det innebär att försäkringsförmedlarnas möjlighet att ta emot och vidarebefordra order avseende fondandelar samt ge råd om sådana fondandelar utanför försäkringsavtalen slopas, medför en kraftig inskränkning i den verksamhet som försäkringsförmedlare i dag kan ägna sig åt. Enligt föreningen kan det ifrågasättas varför försäkringsförmedlarnas verksamhet ska inskränkas i förhållande till det som gäller i dag till att enbart omfatta rådgivning inom ramen för försäkringsavtalet. Denna verksamhet är densamma oavsett om den sker inom ramen för ett försäkringsavtal eller utanför en sådan försäkring och det uppstår inte några andra risker för kunderna, förutsatt att försäkringsförmedlaren lyder under samma regelverk. Rätten att medge försäkringsförmedlarna ett sådant undantag följer av MiFID, regeln har inte förändrats i och med MiFID II och någon förändring i denna del tycks inte vara avsedd. Enligt föreningens uppfattning är skälen för att slopa rätten för försäkringsförmedlare att utföra vissa investeringstjänster när det gäller fonder otydligt redovisade i promemorian, där det bl.a. anges att ett sådant tillstånd inte går att förena med krav på tillstånd på investeringsrådgivning. Föreningen framhåller att det i flera andra avseenden medges undantag från lagen om värdepappersmarknaden. Exempelvis får fondbolag ägna sig åt rådgivning om finansiella instrument efter särskilt tillstånd enligt lagen om värdepappersfonder och de ska i den verksamheten följa regler i lagen om värdepappersmarknaden. Föreningen anser även att det av principiella skäl är angeläget att hålla flera möjliga distributionskanaler för fondprodukter öppna i syfte att främja konkurrensen kring fonddistribution och att försäkringsförmedlare därför även fortsättningsvis bör få ta emot och vidarebefordra order samt ge råd om fonder förutsatt att tillämpliga regler i lagen om värdepappersmarknaden följs.

Skälen för regeringens förslag: I dag har försäkringsförmedlare möjlighet att ansöka om ett särskilt tillstånd att ta emot och vidarebefordra order avseende andelar i svenska värdepappersfonder och specialfonder och deras utländska motsvarigheter, samt lämna investeringsrådgivning avseende sådana fonder (se 5 kap. 1–3 §§ lagen om försäkringsförmedling). Den som har ett sådant tillstånd behöver inte tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden för den verksamheten, som utgör värdepappersrörelse (se 2 kap. 5 § första stycket 14).

Det undantaget från tillståndsplikt har tillkommit genom att en valmöjlighet i MiFID I har utnyttjats (artikel 3.1) (se prop. 2006/07:115 s. 345 f.). Direktivet gav en rätt för medlemsstaterna att undanta viss värdepappersrörelse från tillståndsplikt, om rörelsen endast består av mottagande och vidarebefordrande av order samt investeringsrådgivning med avseende på fondandelar. Samma valmöjlighet finns kvar i MiFID II. Enligt MiFID II är det en förutsättning för tillämpning av undantaget att vissa krav är uppfyllda beträffande de personer som undantas från tillståndsplikten (artikel 3.2).

I propositionen *Nya regler om marknader för finansiella instrument* (MiFID II och MiFIR) gjordes bedömningen att även investeringsrådgivning som utförs inom ramen för försäkringslösningar utgör tillståndspliktig verksamhet enligt lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2016/17:162 s. 257 f.). Också mottagande och vidarebefordran av order avseende fondandelar utgör tillståndspliktig verksamhet enligt den lagen.

I promemorian görs bedömningen att dessa investeringstjänster inte utgör försäkringsdistribution, inte ens om tjänsterna avser finansiella instrument som ska ingå i en fondförsäkring eller depåförsäkring. Promemorians förslag innebär att ett tillstånd till försäkringsförmedling endast ska ge rätt till rådgivning om det försäkringsskydd som en kund får genom att ingå ett försäkringsavtal. Enligt promemorians förslag ska en försäkringsförmedlare få ge råd om huruvida en kund ska teckna en fondförsäkring, en depåförsäkring eller en traditionell livförsäkring, men inte om vilka finansiella instrument som ska ingå i en depåförsäkring eller vilka fondandelar som ska ingå i en fondförsäkring.

I enlighet med det som redovisas i avsnitt 6 finns det anledning för regeringen att göra en annan bedömning än den som görs i promemorian när det gäller den nu aktuella frågan. Med hänsyn till den definition av försäkringsdistribution som enligt förslaget i denna lagrådsremiss ska gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution ska det i fortsättningen vara möjligt för försäkringsförmedlare att utföra investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i en fondförsäkring eller depåförsäkring utan krav på särskilt tillstånd för att få bedriva sådan verksamhet (se avsnitt 6). Det ska således inte införas något sådant särskilt tillstånd för den verksamheten som föreslås i promemorian.

Regeringen anser däremot att den möjlighet som finns i dag för försäkringsförmedlare att med stöd av ett sidotillstånd driva viss värdepappersrörelse, utan krav på direkt anknytning till försäkringsdistribution, inte bör bestå. Tillstånd till investeringsrådgivning samt mottagande och vidarebefordran av order med avseende på finansiella instrument som inte hänför sig till ett försäkringsavtal bör endast ges enligt lagen om värdepappersmarknaden. Det särskilda tillståndet till sidoverksamhet för försäkringsförmedlare att driva viss värdepappersrörelse utan direkt anknytning till försäkringsdistribution bör därför utmönstras. Undantaget från tillståndsplikt för värdepappersrörelse för sådan verksamhet bör därför också tas bort. Det innebär att den ovan nämnda möjligheten till undantag i MiFID II därmed inte längre ska utnyttjas i svensk rätt. *Fondbolagens förening* anför att det i andra avseenden medges undantag från kravet på tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden. Regeringen anser emellertid att det förhållande att det förekommer undantag från tillståndsplikt inom andra områden inte innebär att detta också är lämpligt inom försäkringsområdet där kundskyddet gör sig särskilt starkt gällande. *Fondbolagens förening* anför även att det av principiella skäl är angeläget att hålla flera möjliga distributionskanaler för fondprodukter öppna i syfte att främja konkurrensen kring fonddistribution. Regeringen konstaterar att förslaget inte innebär något förbud mot att en försäkringsförmedlare även i fortsättningen får ta emot och vidarebefordra order samt utföra investeringsrådgivning avseende fondandelar utan direkt anknytning till försäkringsdistribution. Det förslaget innebär är att förmedlaren i så fall ska ha tillstånd att driva värdepappersrörelse.

Mot bakgrund av förslaget att den nuvarande möjligheten för försäkringsförmedlare att få sidotillstånd ska utmönstras bör även den nuvarande undantaget i rådgivningslagen (3 a §) för försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet med sidotillstånd tas bort.

7.3.2 Ska investeringsrådgivning om premiepension med sidotillstånd vara tillåten?

Regeringens bedömning: Det saknas tillräckliga skäl att tillåta att en försäkringsförmedlare med stöd av ett särskilt tillstånd ska få utföra investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i premiepensionssystemet.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker bedömningen eller har inget att invända mot den. *Sveriges advokatsamfund* avstyrker bedömningen med hänvisning till att premiepensionssystemet till sin struktur liknar ett fondförsäkringssystem och hanterar, till skillnad från försäkringsföretagen, en del av den allmänna pensionen. Mot den bakgrunden anser Advokatsamfundet att det inte bör vara någon skillnad om investeringsrådgivningen avser fondandelar inom ramen för en försäkringslösning eller inom ramen för premiepensionssystemet. Enligt Advokatsamfundet är den riskexponering som är förenad med investeringar i fondandelar densamma oavsett inom vilket av dessa system investeringen görs av en konsument.

Skälen för regeringens bedömning: I propositionen Nya regler om marknader för finansiella instrument MiFID II och MiFIR görs bedömningen att rådgivning som avser finansiella instrument som ingår i premiepensionssystemet utgör investeringsrådgivning enligt MiFID II (s. 258). Det innebär en ändring i förhållande till hur sådan rådgivning bedöms enligt Finansinspektionens nuvarande praxis.

I betänkandet Fokus Premiepension (SOU 2016:61) redogör 2016 års premiepensionsutredning för s.k. premiepensionstjänster. Med sådana avses olika tjänster (information, marknadsföring och rådgivning) som avser premiepensionssparande och som tillhandahålls av andra än Pensionsmyndigheten. I betänkandet för utredningen ett resonemang kring om dessa premiepensionstjänster behövs eller borde behövas. Utredningen gör bedömningen att det bör tillsättas en särskild utredning som får i uppdrag att titta på frågorna om i vilken utsträckning de olika s.k. rörelserättsliga reglerna för olika aktörer på det finansiella området är direkt – eller analogt – tillämpliga på det som kallas premiepensionstjänster och om det finns behov av ett mer långtgående skydd än det som ges med en tillämpning av dessa regler (se samma bet. s. 167–169). Utredningens förslag är för närvarande föremål för beredning i Regeringskansliet.

I sitt betänkande redogör 2016 års premiepensionsutredning även för vissa problem på marknaden för dessa premiepensionstjänster. Problemen rör huvudsakligen att många kunder upplever marknadsföringsmetoder kring premiepension som vilseledande, påträngande och aggressiva. Det framgår även att klagomålen på de s.k. förvaltningsföretagen inom premiepensionen har mer än fördubblats mellan 2013 och 2014 (se samma bet. s. 163 f. och Pensionsmyndighetens rapport Förvaltningstjänster inom premiepensionen [PID144703, september 2015]). Det har även förekommit problem med intressekonflikter och bristande informationsgivning som gör det möjligt för kunden att förstå vad tjänsten går ut på. De kartläggningar som Pensionsmyndigheten har gjort av tjänsterna ger

stöd för att det finns en rad tvksamheter kring hur dessa tjänster erbjuds och utförs (se betänkandet Det måste gå att lita på konsumentskyddet [SOU 2014:4 s. 360 f.]). Det har även framkommit att kunder i vissa fall felaktigt har fått uppfattningen att företag som tillhandahåller förvaltnings-tjänster skulle ha ett samarbete med Pensionsmyndigheten eller att det uppträder på myndighetens uppdrag. I betänkandet Det måste gå att lita på konsumentskyddet redogörs det även för ytterligare problem på marknaden kring premiepensionstjänster (s. 360–375).

I enlighet med det som anförs i prop. 2016/17:162 krävs det således tillstånd för värdepappersrörelse för att få utföra investeringsrådgivning om fondandelar som ingår som tillgångar i premiepensionssystemet.

Det nya regelverk som följer av genomförandet i svensk rätt av MiFID II innebär i sig ett förstärkt kundskydd jämfört med i dag. Reglerna om förbud mot ersättning till och från tredje part bör utesluta den typ av ersättningar som inte är i kundens intresse och därmed begränsa de problem med intressekonflikter som har förekommit på den svenska marknaden i samband med bl.a. investeringsrådgivning. I enlighet med förslagen i nämnda proposition har dessutom möjligheten i MiFID II att i undantagsfall gå längre och införa ytterligare krav utnyttjas genom att det i svensk rätt har införts högre ställda krav på dem som tillhandahåller investeringsrådgivning på oberoende grund. Det innebär att ett värdepappersinstitut som har informerat kunden om att institutet tillhandahåller investeringsrådgivningen på oberoende grund i den verksamheten får lämna råd enbart om finansiella instrument som är utgivna, utfärdade eller tillhandahållna av någon annan än institutet självt eller företag som institutet har nära förbindelser med (9 kap. 20 § lagen om värdepappersmarknaden). Dessutom måste institutet göra en bedömning av ett tillräckligt stort och diversifierat urval av finansiella instrument för att tillgodose kundens investeringsmål. Genom att inskränka möjligheten till investeringsrådgivning på oberoende grund så att den tjänsten inte omfattar finansiella instrument som institutet eller ett närstående företag ger ut, minskar risken ytterligare för intressekonflikter och kundskyddet stärks i högre grad (se samma prop. s. 447).

När det gäller behovet av kundskydd vid investeringsrådgivning om premiepension kan detta således beaktas genom dels de ändringar av reglerna som följer av genomförandet av MiFID II, dels om det ställs upp ett krav på att sådan investeringsrådgivning endast ska få ske på oberoende grund. Mot bakgrund av de omfattande problem som finns på marknaden för premiepensionstjänster anser regeringen emellertid att dessa åtgärder inte kan anses tillräckliga för att tillgodose det eftersträvade kundskyddet.

Advokatsamfundet anför att det inte bör vara någon skillnad om investeringsrådgivningen avser fondandelar inom ramen för en försäkringslösning eller inom ramen för pensionssystemet. Som anförs i avsnitt 7.3.1 eftersträvar regeringen att uppnå en likartad reglering för alla aktörer som utför rådgivning på finansmarknadsområdet. I enlighet med det som redogörs för ovan finner regeringen emellertid numera anledning att göra en annan bedömning än den som görs i promemorian när det gäller investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå i en försäkring (se avsnitt 7.3.1). Den nu aktuella rådgivningen omfattas således av själva försäkringsdistributionen och i förslaget i denna lagrådsremiss ställs det därför inte upp något krav på särskilt tillstånd för försäkringsförmedlare

för att få bedriva sådan verksamhet. Premiépensionen är en del av den allmänna pensionen och inbegrips inte i tjänstepension eller annan privat försäkring. Till skillnad från vad som gäller investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå i en försäkring är det i det fallet inte fråga om försäkringsdistribution. Mot den bakgrunden samt med beaktande av det ovan redovisade behovet av att ytterligare stärka kundskyddet inom det aktuella området, finner regeringen att det saknas tillräckliga skäl för att tillåta att en försäkringsförmedlare med stöd av ett sidotillstånd ska få utföra investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i premiépensionssystemet.

8 Verksamhet över gränserna

8.1 Inledning

Gällande rätt

Utländska försäkringsförmedlare som har sin hemvist inom EES får under vissa förutsättningar utöva försäkringsförmedling i Sverige utan tillstånd av Finansinspektionen (3 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling). Det förutsätter att Finansinspektionen har fått en underrättelse om att försäkringsförmedlaren avser att utöva sådan verksamhet från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland. Inom EES tillämpas principen om hemlandstillsyn, vilken också är vanligt förekommande i övrigt på finansmarknadsområdet. Hemlandstillsyn innebär att de behöriga myndigheterna i förmedlarens hemland har huvudansvaret för tillsynen över försäkringsförmedlaren oberoende av var inom EES som verksamheten bedrivs.

De utländska försäkringsförmedlare som har sin hemvist i ett land som inte ingår i EES får utöva försäkringsförmedling från filial i Sverige efter tillstånd av Finansinspektionen (3 kap. 2 § samma lag).

För närvarande utövar drygt 5 400 utländska försäkringsförmedlare verksamhet i Sverige genom gränsöverskridande verksamhet från sitt hemland och 13 genom filial i Sverige (uppgift från Finansinspektionens företagsregister i januari 2018).

Lagen om försäkringsförmedling innehåller även bestämmelser om svenska försäkringsförmedlare som vill utöva försäkringsförmedling genom gränsöverskridande verksamhet eller genom filial i annat land inom EES (4 kap.).

Försäkringsdistributionsdirektivet

Försäkringsdistributionsdirektivet ska tillämpas på inledande och bedrivande av försäkringsdistribution i unionen (artikel 1.1). Direktivet gäller fysiska eller juridiska personer som är etablerade i en medlemsstat eller som önskar etablera sig där för att inleda eller bedriva distribution av försäkringsprodukter (artikel 1.2). Direktivet ska inte tillämpas på försäkringsdistributionsverksamhet som utövas för risker och åtaganden utanför unionen (artikel 1.6). Direktivet ställer upp krav på att samtliga

som utövar eller har rätt att utöva försäkringsdistributionsverksamhet i en medlemsstat ska behandlas lika, vilket innebär att förmedlare som är etablerade i tredjeland, men som utövar verksamhet inom unionen måste behandlas lika. Det anges även att genom direktivet regleras inte försäkringsdistributionsverksamhet i tredjeland. Medlemsstaterna åläggs att underrätta kommissionen om alla svårigheter av allmän natur som deras försäkringsdistributörer möter vid etablering eller bedrivande av försäkringsdistributionsverksamhet i tredjeländer.

En försäkringsförmedlare ska registreras i sin hemmedlemsstat vid en behörig myndighet (artikel 3.1, en definition av hemmedlemsstat finns i artikel 2.10).

I direktivet finns regler om gränsöverskridande verksamhet och filial-etablering för försäkringsförmedlare från andra medlemsstater inom unionen (artiklarna 4 och 6). Direktivet innehåller en uttrycklig reglering av vilka uppgifter som ska lämnas i den underrättelse om avsikt att utöva försäkringsförmedling i en annan medlemsstat som ska lämnas till den behöriga myndigheten hemmedlemsstaten. Direktivet innehåller även vissa förfaranderegler som ska iakttas när en försäkringsförmedlare har för avsikt att inrätta en filial eller erbjuda och tillhandahålla tjänster i en annan medlemsstat (artiklarna 4.2 och 6.2 och 6.3).

Slutligen föreskrivs en skyldighet för försäkringsförmedlare från andra medlemsstater att anmäla ändringar av de uppgifter som lämnats i en underrättelse om avsikt att inrätta filial eller erbjuda och tillhandahålla tjänster (artiklarna 4.3 och 6.4).

Försäkringsdistributionsdirektivet riktar sig till medlemsstaterna i EU (artikel 46), men det får förutsättas att det direktivet liksom försäkringsförmedlingsdirektivet ska komma att bli gällande även i förhållande till länder inom EES som inte är medlemmar i EU (se avsnitt 14.8 för övergångsreglering om tillämpning i förhållande till vissa länder inom EES). Vid genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt bör hänsyn tas till denna förutsättning. I det följande används därför benämningen EES i stället för EU. Av samma skäl justeras även termerna hemmedlemsstat och värdmedlemsstat till hemland och värdland för att bättre spegla att direktivet gäller i förhållande till alla länder inom EES.

8.2 Utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige

8.2.1 Försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES

Regeringens förslag: En försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES ska få bedriva försäkringsdistribution genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial eller en permanent närvaro här i landet. Försäkringsförmedlaren ska få börja erbjuda och tillhandahålla tjänster från sitt hemland så snart Finansinspektionen blivit underrättad om detta av en behörig myndighet i det landet.

En försäkringsförmedlare vars hemland hör till EES ska få bedriva försäkringsdistribution från en filial eller en permanent närvaro i Sverige med början en månad efter det att Finansinspektionen har tagit

emot en underrättelse om dennes avsikt att bedriva försäkringsdistribution i Sverige från en behörig myndighet i förmedlarens hemland, eller dessförinnan om Finansinspektionen tillåter det.

I den nya lagen om försäkringsdistribution ska det tas in en definition av filial.

I lagen om försäkringsdistribution ska det anges vilka uppgifter som en underrättelse om att bedriva försäkringsdistribution här i landet ska innehålla.

Finansinspektionen ska tillhandahålla information om vilka bestämmelser som ska gälla för EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet här i landet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Direktivets territoriella tillämpningsområde

Försäkringsdistributionsdirektivet gäller för fysiska och juridiska personer som är etablerade i en medlemsstat eller som önskar etablera sig där för att inleda och bedriva distribution av försäkrings- och återförsäkringsprodukter (artikel 1.2). Direktivets territoriella tillämpningsområde avgränsas på två sätt. För det första görs en åtskillnad mellan försäkringsdistribution av försäkringar som avser risker och åtaganden inom unionen och sådan distribution av försäkringar som avser risker och åtaganden utanför unionen (artikel 1.6). För det andra görs en åtskillnad mellan försäkringsdistributörer som är etablerade i en medlemsstat och sådana som är etablerade i tredjeländ, dvs. ett land utanför unionen (se artikel 1.2 och 1.6 tredje stycket).

När det gäller frågan om territoriell avgränsning av direktivets tillämpningsområde bedöms det inte föreligga någon skillnad i förhållande till försäkringsförmedlingsdirektivet. Försäkringsdistribution anses således äga rum inom EU om risken är belägen där eller om åtagandet görs där (se artikel 2 d i rådets andra direktiv 88/357/EEG av den 22 juni 1988 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring, och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utöva friheten att tillhandahålla tjänster samt om ändring av direktiv 73/239/EEG, EG:s andra skadeförsäkringsdirektiv, samt artikel 1 g i EG:s livförsäkringsdirektiv). De angivna reglerna i dessa försäkringsdirektiv har genomförts i svensk rätt genom lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige (1 kap. 7 §, se även 1 kap. 17 och 18 §§ försäkringsrörelselagen).

När det gäller frågan om var en försäkringsförmedlare är etablerad får ledning sökas i reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om var en försäkringsförmedlare ska registreras. Där anges att en försäkringsförmedlare ska registreras i sin hemmedlemsstat vid en behörig myndighet (artikel 3.1). Med hemmedlemsstat avses för fysisk person den medlemsstat där förmedlaren har sin hemvist och driver sin verksamhet samt för juridisk person den medlemsstat där förmedlarens säte är beläget, eller om

förmedlaren enligt nationell lagstiftning inte har något säte, den medlemsstat där förmedlarens huvudkontor är beläget (artikel 2.10). En försäkringsförmedlare ska anses vara etablerad i en medlemsstat där han eller hon ska registreras enligt direktivet.

Utövande av friheten att erbjuda och tillhandahålla tjänster

Försäkringsdistributionsdirektivet innebär på samma sätt som försäkringsförmedlingsdirektivet en rätt för en EES-förmedlare som hör hemma i ett annat land inom EES att bedriva försäkringsdistribution genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige (s.k. gränsöverskridande verksamhet). I direktivet finns det förfaranderegler som gäller när en försäkringsförmedlare önskar bedriva försäkringsdistribution genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i ett annat land än sitt hemland (artikel 4.2). De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. Överförda på svenska förhållanden innebär reglerna följande.

Den EES-förmedlare som vill bedriva försäkringsdistribution i Sverige måste först underrätta den behöriga myndigheten i sitt hemland om sin avsikt. Den gränsöverskridande verksamheten får sedan påbörjas så snart Finansinspektionen från den behöriga myndigheten i försäkringsförmedlaren hemland har fått underrättelsen om försäkringsförmedlaren avsikt att inleda verksamhet här i landet. Finansinspektionen ska till den behöriga myndigheten snarast bekräfta mottagandet av en sådan underrättelse.

Direktivet kräver inte att den behöriga myndigheten i värdlandet, i detta fall Finansinspektionen, ska informera EES-försäkringsförmedlare som önskar bedriva verksamhet i värdlandet direkt om vilka regler som gäller för verksamheten här. Direktivet föreskriver i stället en ordning som innebär att de reglerna ska offentliggöras på lämpligt sätt (artikel 11) och att den aktuella EES-försäkringsförmedlaren ska få information om dessa genom hänvisning till var dessa finns tillgängliga. Ytterst handlar det om att Finansinspektionen ska tillhandahålla information om de bestämmelser som gäller för EES-försäkringsförmedlaren verksamhet i Sverige genom att offentliggöra dem. Det bör därför av tydlighetsskäl tas in en bestämmelse i den nya lagen om försäkringsdistribution om att Finansinspektionen ska informera EES-försäkringsförmedlaren om dessa bestämmelser. Bestämmelserna avser uppföranderegler, som behandlas närmare i avsnitt 12.

Försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 4.1 och 6.1) innehåller till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet regler om vilka uppgifter en underrättelse om gränsöverskridande verksamhet eller filialetablering ska innehålla.

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare skriftligen underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet om ändringar avseende de uppgifter som har lämnats i en underrättelse (artikel 4.3). Underrättelsen ska lämnas senast en månad innan ändringen genomförs. Den behöriga myndigheten i hemlandet ska också informera den behöriga myndigheten i värdlandet om ändringen så snart som det är praktiskt möjligt och senast en månad från den dag då den tog emot meddelandet om ändring. Direktivets krav i detta avseende tillgodoses genom nationell lagstiftning i hemlandet (jfr förslaget i avsnitt 8.3 om vad som ska gälla

för svenska försäkringsförmedlare som önskar bedriva verksamhet i ett annat land inom EES i motsvarande situation).

Utövande av etableringsfriheten

På motsvarande sätt som försäkringsförmedlingsdirektivet innebär försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 6) att en EES-förmedlare som hör hemma i ett annat land inom EES har rätt att bedriva försäkringsdistribution i Sverige genom att inrätta filial eller en permanent närvaro här i landet.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, en definition av filial. Med filial avses en förmedlares agentur eller filial som är belägen i en annan medlemsstat än hemmedlemsstaten (artikel 2.12). I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det tas in en motsvarande definition av filial. Av skälen till direktivet kan förstås att med begreppet permanent närvaro avses en närvaro på en annan medlemsstats territorium som är likvärdig med en filial, såvida inte förmedlaren lagligen etablerar närvaro i en annan juridisk form. Detta skulle, beroende på ytterligare omständigheter, också kunna vara fallet om närvaron inte formellt antar formen av en filial utan bara består av ett kontor förvaltad antingen av förmedlarens egen personal eller av en person som är oberoende men som har stående fullmakt att handla för förmedlarens räkning på samma sätt som en agentur (skäl 25).

Den närmare innebörden av begreppet permanent närvaro är avhängigt EU-rättens innehåll. En precisering i lag som går utöver det som direktivet föreskriver skulle innebära ett försök att kodifiera eller anknyta till EU-domstolens rättspraxis. Utformningen av en sådan precisering måste därutöver lämna utrymme för den framtida rättsutvecklingen. En sådan kodifiering av rådande praxis är alltid förenad med vissa risker för att det uppstår en nationellt avvikande rättsutveckling. Regeringen gör därför bedömningen att det inte är lämpligt att i lagen om försäkringsdistribution precisera vad som bör avses med en permanent närvaro (jfr prop. 2010/11:87 s. 36 f. där ett snarlikt resonemang förs).

De förfaranderegler som gäller enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 6.2) när en försäkringsförmedlare önskar inrätta filial i ett annat land inom EES än hemlandet innebär överförda på svenska förhållanden följande.

EES-förmedlaren måste underrätta den behöriga myndigheten i sitt hemland om sin avsikt att inrätta en filial eller en permanent närvaro (i det följande endast benämnt filial) i Sverige. I direktivet anges vilka uppgifter som en sådan underrättelse ska innehålla (artikel 6.1). Den behöriga myndigheten där ska därefter pröva om förutsättningarna är uppfyllda för att försäkringsförmedlaren ska få inrätta filialen och, om så är fallet, inom en månad vidarebefordra underrättelsen till Finansinspektionen. Inspektionen ska snarast bekräfta mottagandet och inom en månad från mottagandet underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet om de bestämmelser som gäller för verksamheten i Sverige. Det ankommer därefter på den behöriga myndigheten i hemlandet att underrätta försäkringsförmedlaren om dessa och om att förmedlaren får inleda verksamhet i Sverige under förutsättning att verksamheten är förenlig med nämnda

bestämmelser. Verksamheten får påbörjas en månad efter det att Finansinspektionen tagit emot underrättelsen från den behöriga myndigheten i hemlandet även om den behöriga myndigheten i hemlandet inte har fått någon underrättelse om de bestämmelser som gäller för verksamheten i Sverige (se artikel 6.2 tredje stycket). Reglerna förutsätter vidare att verksamheten får inledas tidigare än en månad från det att Finansinspektionen tagit emot underrättelsen, beroende på när inspektionen inom fristen om en månad väljer att underrätta den behöriga myndigheten i försäkringsförmedlarens hemland. En bestämmelse om att försäkringsförmedling från filial i Sverige får inledas tidigare än inom en månad om Finansinspektionen tillåter det bör därför tas in i den nya lagen om försäkringsdistribution.

När det gäller information om vilka bestämmelser som gäller för verksamheten i Sverige hänvisas till vad som anförs ovan i frågan under avsnittet om utövande av friheten att erbjuda och tillhandahålla tjänster. Det bör däremot framhållas att det vid inrättande av filial krävs att Finansinspektionen underrättar den behöriga myndigheten i försäkringsförmedlarens hemland om dessa bestämmelser och att direktivet förutsätter att den behöriga myndigheten i hemlandet vidarebefordrar denna information till EES-försäkringsförmedlaren.

I fråga om vad en underrättelse om avsikt att inrätta filial ska innehålla hänvisas till det som anges ovan under rubriken utövande av friheten att erbjuda och tillhandahålla tjänster. Detsamma gäller i fråga om bedömningen gällande skyldigheten att underrätta om ändringar av dessa uppgifter (artikel 6.4 i försäkringsdistributionsdirektivet).

8.2.2 Försäkringsförmedlare från tredjeland

Regeringens förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om rätten för försäkringsförmedlare från tredjeland att utöva försäkringsförmedling i Sverige ska föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution. En försäkringsförmedlare från tredjeland ska efter tillstånd av Finansinspektionen få bedriva försäkringsdistribution från en filial eller en permanent närvaro i Sverige. Tillstånd ska få ges bara om försäkringsförmedlaren uppfyller motsvarande krav som gäller för svenska tillståndspliktiga försäkringsförmedlare.

Bestämmelserna om begränsning av tillstånd och registrering hos Bolagsverket som gäller för svenska tillståndspliktiga försäkringsförmedlare ska tillämpas även för denna grupp av försäkringsförmedlare.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Som anges i avsnitt 8.1 innehåller försäkringsdistributionsdirektivet ett krav på att samtliga personer som bedriver eller har rätt att bedriva försäkringsdistribution på en medlemsstats territorium behandlas lika. Det kravet måste förstås som att även försäkringsförmedlare från tredjeland ska omfattas av kravet på tillstånd och registrering eftersom de i annat fall inte kan sägas behandlas lika.

Direktivet förändrar således inte vad som gäller enligt försäkringsförmedlingsdirektivet. Nuvarande bestämmelser om rätten för försäkringsförmedlare från tredjeland att utöva försäkringsförmedling i Sverige i lagen om försäkringsförmedling bör därför föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Försäkringsförmedlare från tredjeland bör således, efter tillstånd av Finansinspektionen, få bedriva försäkringsdistribution från en filial eller en permanent närvaro i Sverige. Som förutsättning för tillstånd bör även enligt den nya lagen gälla att försäkringsförmedlaren i det tredjeland där den hör hemma har tillstånd till eller är registrerad för att bedriva försäkringsdistribution, att förmedlaren där står under betryggande tillsyn av en behörig myndighet och att den myndigheten har medgett att förmedlaren etablerar sig i Sverige samt att det finns skäl att anta att förmedlaren uppfyller de krav för tillstånd som gäller för svenska försäkringsförmedlare. Beträffande de krav som gäller för svenska försäkringsförmedlare hänvisas till avsnitt 7.2.

Bestämmelserna om begränsning av tillstånd och registrering hos Bolagsverket som gäller för svenska tillståndspliktiga försäkringsförmedlare bör tillämpas även för utländska försäkringsförmedlare från tredjeland (se avsnitten 7.1.1 och 7.1.8).

Vad en sådan försäkringsförmedlare har att iaktta vid utövandet av sin verksamhet i Sverige behandlas i avsnitt 9.

8.3 Svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands

Regeringens förslag: En svensk försäkringsförmedlare som vill bedriva försäkringsdistribution från en filial eller en permanent närvaro i ett annat land inom EES ska underrätta Finansinspektionen om sin avsikt innan verksamheten påbörjas. Detsamma ska gälla om försäkringsförmedlaren avser att ändra en sådan verksamhet.

Finansinspektionen ska pröva om förutsättningarna är uppfyllda för att försäkringsförmedlaren ska få inrätta filialen/den permanenta närvaron samt i övrigt iaktta de förfaranderegler som följer av försäkringsdistributionsdirektivet i detta avseende.

Om en svensk försäkringsförmedlare vill erbjuda och tillhandahålla tjänster i ett annat land inom EES utan att inrätta en filial eller en permanent närvaro där, ska förmedlaren underrätta Finansinspektionen om detta innan verksamheten påbörjas. Detsamma ska gälla om försäkringsförmedlaren avser att ändra en sådan verksamhet.

I den nya lagen om försäkringsdistribution ska det anges vilka uppgifter som en underrättelse om att inrätta filial/permanent närvaro eller erbjuda eller tillhandahålla tjänster i ett annat land inom EES utan att inrätta filial/permanent närvaro i det landet ska innehålla.

Finansinspektionen ska anmäla till Bolagsverket om försäkringsförmedlare underrättar om sin avsikt att inrätta filial/permanent närvaro eller erbjuda och tillhandahålla tjänster i ett annat land inom EES. Detsamma ska gälla om försäkringsförmedlare underrättar Finansinspektionen om ändring i sådan verksamhet.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas någon reglering om tillståndspflicht eller anmälningsskyldighet för svenska försäkringsförmedlare som vill bedriva försäkringsdistribution i tredjeland.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

En enda auktorisation

I likhet med försäkringsförmedlingsdirektivet är avsikten med försäkringsdistributionsdirektivet att en auktorisation enligt direktivet ska erkännas av alla EU:s medlemsstater. Detta möjliggör för svenska försäkringsförmedlare att verka inom EU och, till följd av EES-avtalet, inom hela EES. På samma sätt som utländska EES-försäkringsförmedlare får bedriva försäkringsdistribution genom att antingen inrätta filial eller erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige ska svenska försäkringsförmedlare kunna bedriva försäkringsdistribution inom andra länder inom EES i dessa former. De förfaranderegler som beskrivs i avsnitt 8.2.1 och som tillämpas på EES-förmedlare när de önskar inleda verksamhet i Sverige är tillämpliga även i förevarande situation, vilket innebär följande för svenskt vidkommande.

Utövande av etableringsfriheten

En svensk försäkringsförmedlare som önskar bedriva försäkringsdistribution genom att inrätta en filial eller en permanent närvaro (i det följande endast benämnt filial) i ett annat land inom EES måste först underrätta Finansinspektionen om sin avsikt. I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det tas in bestämmelser om vilka uppgifter en sådan underrättelse ska innehålla. Finansinspektionen ska pröva om förutsättningarna är uppfyllda för att försäkringsförmedlaren ska få inrätta filialen. I försäkringsdistributionsdirektivet anges att om den behöriga myndigheten i hemlandet inte har skäl att betvivla att försäkringsförmedlaren organisatoriska struktur eller ekonomiska situation är otillräcklig med beaktande av den planerade distributionsverksamheten, ska den inom en månad efter att ha tagit emot en sådan underrättelse vidarebefordra uppgifterna till den behöriga myndigheten i värdlandet (artikel 6.2). Direktivet måste förstås på så sätt att det inte ska finnas någon osäkerhet i fråga om försäkringsförmedlaren organisatoriska struktur eller ekonomiska situation är tillräcklig utifrån den planerade distributionsverksamheten (jfr den engelska språkversionen av artikel 6.2: "Unless the competent authority of the home Member state has reason to doubt the adequacy of the organisational structure or the financial situation of the insurance ... intermediary ..."). I den nya lagen ska införas motsvarande krav avseende Finansinspektionens prövning av förutsättningarna för inrättandet av filialen. Den behöriga myndigheten i värdlandet ska bekräfta mottagandet av underrättelsen utan dröjsmål (vilket bedöms motsvara "snarast" för Finansinspektionens vidkommande gällande underrättelser från EES-försäkringsförmedlare, se avsnitt 8.2.1),

och ska därefter inom en månad efter mottagandet underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet (Finansinspektionen) om de bestämmelser som gäller för verksamheten i värdlandet. I enlighet med direktivet ska det i den nya lagen införas bestämmelser om att Finansinspektionen, när inspektionen har tagit emot följande information från den behöriga myndigheten i värdlandet, ska underrätta försäkringsförmedlaren dels skriftligen när den behöriga myndigheten i värdlandet bekräftat mottagandet av underrättelsen, dels om de bestämmelser som gäller för verksamheten i värdlandet samt att försäkringsförmedlaren får inleda verksamhet där under förutsättning att verksamheten är förenlig med dessa bestämmelser. Direktivet förutsätter att svenska försäkringsförmedlare får etablera filial och inleda verksamhet i värdlandet så snart den behöriga myndigheten i värdlandet underrättar Finansinspektionen om de bestämmelser som gäller för verksamheten där, eller, i avsaknad av sådan underrättelse, så snart fristen om en månad har löpt ut. Tidpunkten för när den svenska försäkringsförmedlaren får inleda sin verksamhet i ett annat land inom EES får anses vara en fråga för det aktuella värdlandet och är således inte något som det finns anledning att reglera i svensk lag (se Lagrådets yttrande över förslag till ny lag om investeringsfonder [prop. 2002/03:150 s. 449]).

I enlighet med direktivet ska det i den nya lagen införas bestämmelse med innebörd att om Finansinspektionen finner att det inte finns förutsättningar för att lämna över underrättelsen till den behöriga myndigheten i värdlandet, ska inspektionen meddela beslut om det inom en månad från det att underrättelsen togs emot. Med detta avses ett beslut som även innehåller skälen för beslutet, vilket följer av förvaltningslagen (20 och 21 §§ den nuvarande förvaltningslagen och 32 och 33 §§ den nya förvaltningslagen [2017:900]). Ett sådant beslut – eller underlåtenhet att meddela beslut – ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol (se avsnitt 13).

I den nya lagen ska också införas bestämmelse om att en svensk försäkringsförmedlare är skyldig att skriftligen underrätta Finansinspektionen om ändringar avseende de uppgifter som lämnats i en underrättelse enligt ovan. Underrättelsen ska ske senast en månad innan ändringen genomförs. Enligt direktivet ska den behöriga myndigheten i hemlandet informera den behöriga myndigheten i värdlandet om ändringen så snart som det är praktiskt möjligt och senast en månad från den dag den tagit emot underrättelsen om ändring. Kravet på att det ska ske så snart som det är praktiskt möjligt bedöms i förening med den absoluta fristen om en månad täckas av ett skyndsamhetskrav. Den nya lagen ska således innehålla en regel om att Finansinspektionen ska informera den behöriga myndigheten i värdlandet om ändringen skyndsamt och senast en månad från den dag underrättelsen om ändring togs emot.

Utövande av friheten att erbjuda och tillhandahålla tjänster

En svensk försäkringsförmedlare som vill erbjuda och tillhandahålla tjänster i ett annat land inom EES utan att inrätta filial i det landet ska i enlighet med direktivet först underrätta Finansinspektionen. I den nya lagen bör det tas in bestämmelser om vilka uppgifter en sådan underrättelse ska innehålla. Finansinspektionen ska sedan inom en månad från

det att underrättelsen togs emot lämna över den till den behöriga myndigheten i det land inom EES där förmedlaren önskar erbjuda och tillhandahålla tjänster (värdlandet). Den behöriga myndigheten i värdlandet ska bekräfta mottagandet av underrättelsen utan dröjsmål. När bekräftelse har skett ska Finansinspektionen skriftligen underrätta försäkringsförmedlaren om detta samt om de bestämmelser som gäller för verksamheten i värdlandet och att försäkringsförmedlaren får inleda verksamhet där under förutsättning att verksamheten är förenlig med dessa bestämmelser. Bestämmelser med nu nämnd innebörd ska införas i den nya lagen. Informationsskyldigheten beträffande tillämpliga bestämmelser torde kunna fullgöras av Finansinspektionen genom information om var dessa finns tillgängliga.

En svensk försäkringsförmedlare ska enligt den nya lagen vara skyldig att skriftligen underrätta Finansinspektionen om ändringar avseende de uppgifter som lämnats i en underrättelse enligt ovan. Underrättelsen ska ske senast en månad innan ändringen genomförs. Finansinspektion ska informera den behöriga myndigheten i värdlandet om ändringen skyndsamt och senast en månad från den dag underrättelsen om ändring togs emot.

Anmälan till registreringsmyndighet

I direktivet föreskrivs att medlemsstaterna ska se till att det i registren över försäkringsförmedlare ska anges i vilka medlemsstater en försäkringsförmedlare är verksam enligt reglerna om etableringsfrihet eller friheten att tillhandahålla tjänster (artikel 3.1 nionde stycket). Överfört till svenska förhållanden innebär det att Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket om en försäkringsförmedlare har anmält till inspektionen att förmedlaren avser att förmedla försäkringar i ett annat land inom EES genom en filial eller utan att inrätta en filial. Enligt direktivet krävs att medlemsstaterna ser över registrens giltighet. Finansinspektionens underrättelseskyldighet till Bolagsverket i detta avseende bör därför utsträckas till att även omfatta sådana underrättelser om ändring som försäkringsförmedlare ger in.

Verksamhet i tredjeland

Direktivet innehåller inte några regler om inhemska försäkringsförmedlares verksamhet i tredjeland, vilket innebär att det står varje medlemsstat fritt att reglera denna fråga. Det saknas anledning att nu göra någon annan bedömning än den som gjordes vid införandet av lagen om försäkringsförmedling, dvs. att det inte bedöms föreligga något behov av att i lag föreskriva tillståndsplikt eller anmälningskyldighet för svenska försäkringsförmedlare som vill bedriva försäkringsdistribution i tredjeland (jfr prop. 2004/05:133 s. 114).

9 Regler för verksamheten

9.1 Grundläggande krav vid försäkringsdistribution

Regeringens förslag: Nuvarande krav på att försäkringsförmedlare i sin verksamhet iaktta god försäkringsförmedlingssed ska ersättas med ett krav på att försäkringsdistributörer ska driva sin verksamhet enligt god försäkringsdistributionsstandard.

Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om omsorgsplikt, anpassning av rådgivning och om skyldighet att i vissa fall avråda en kund ska föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Ett krav på att försäkringsdistributörer ska handla hederligt, rättvist och professionellt ska införas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad försäkringsdistributörer ska iaktta för att uppfylla sina skyldigheter i fråga om god försäkringsdistributionsstandard, omsorgsplikt, anpassning av rådgivning och att avråda samt att handla hederligt, rättvist och professionellt.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att enligt promemorians förslag ska en försäkringsdistributör driva sin verksamhet enligt god försäkringsdistributionsstandard.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Försäkringsjuridiska föreningen* och *Svensk Försäkring* anser att förslaget leder till onödigt dubbelreglering för försäkringsföretag, eftersom dessa redan ska iaktta god försäkringsstandard enligt försäkringsrörelselagen. *InsureSec* och *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser att begreppet god sed i sammanhanget är att föredra framför god standard. Juridiska fakultetsnämnden påpekar att begreppet ”god sed” har en normativ konnotation, medan ”god standard” har en empirisk konnotation och att en analys av huruvida ett handlande är förenligt med god sed sålunda typiskt sett innefattar ett resonemang om hur någonting *bör* vara, medan en analys av huruvida ett handlande är förenligt med god standard innefattar en utredning om hur något *är*. Mot denna bakgrund anser fakultetsnämnden att en risk med att välja begreppet god standard är att det utvecklas en fast praxis i en bransch som inte är den bästa ur ett kundperspektiv men som ändå anses vara ”god” eftersom ”alla” gör på samma sätt. Enligt Juridiska fakultetsnämndens uppfattning ger god sed större utrymme för branschorganisationer och myndigheter att justera branschrelaterad praxis.

Skälen för regeringens förslag

God försäkringsdistributionssed, omsorgsplikt, anpassning av rådgivning och skyldighet att avråda

Den nya lagen om försäkringsdistribution kommer enligt förslagen i denna lagrådsremiss att gälla för försäkringsdistributörer som ingår i en mycket mångskiftande grupp, alltifrån stora försäkringsföretag med tusentals anställda till näringsidkare som i en enskild firma driver verksamhet som försäkringsförmedlare (se avsnitt 4.2). Vid införandet av lagen om försäkringsförmedling fann regeringen att det vare sig var önskvärt eller möjligt att ställa upp detaljerade regler för hur försäkringsförmedling ska utövas (se prop. 2004/05:133 s. 98 f.). Regeringen gör motsvarande bedömning när det gäller regler för hur försäkringsdistribution ska bedrivas. Det finns behov av flexibilitet i regelverket, både mellan olika aktörer och över tiden.

Regeringen anser att det därför finns goda skäl att behålla den nuvarande ordningen som innebär att de som ägnar sig åt försäkringsförmedling ska iaktta en för området god sed, ett uttryck som är tänkt att spegla utvecklingen i branschen och synen hos branschorgan och berörda myndigheter (se samma prop.).

Försäkringsföretag är skyldiga att driva sin rörelse enligt god försäkringsstandard (4 kap. 3 § försäkringsrörelselagen). Innebörden av detta uttryck är enligt förarbetena en kvalitativt tillfredsställande standard hos en representativ krets av försäkringsgivare. Kravet gäller för verksamheten i dess helhet (prop. 1998/99:87 s. 391 f.). Kravet har samtidigt förklarats främst syfta till att säkerställa att försäkringsföretagen håller en hög administrativ klass (jfr SOU 2005:85 s. 28). Som *InsureSec* och *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anför ger begreppet god standard i detta sammanhang på så vis uttryck för en mer empiriskt fastställbar hantering av i flera fall teknisk natur, än begreppet god sed, som i större utsträckning kan ges innehåll utifrån vad som är önskvärt ur ett normativt perspektiv.

Som *InsureSec* och *Juridiska fakultetsnämnden* påpekar är användandet av uttrycket god sed mycket vanligt inom många olika slags verksamheter. Inom flera reglerade professioner (t.ex. advokater, revisorer, fastighetsmäklare och försäkringsförmedlare) gäller att utövaren ska iaktta god sed.

I och med att den nya lagen om försäkringsdistribution kommer att omfatta såväl försäkringsförmedlare som försäkringsföretag framstår det enligt regeringens uppfattning som lämpligt att låta ett krav på god sed vid försäkringsdistribution, såsom för närvarande gäller för försäkringsförmedlare, omfatta försäkringsdistributörer generellt. Med god sed bör i detta sammanhang avses ett dynamiskt begrepp vars innebörd bl.a. får bero av utvecklingen i branschen, branschorganens riktlinjer och rekommendationer till sina medlemmar, överenskommelser mellan branschorgan och berörda myndigheter, allmänna råd från berörda myndigheter samt avgöranden hos Finansinspektionen, domstolar samt organ för utomrättslig tvistlösning (jfr prop. 2004/05:133 s. 98 f.). För att tydliggöra denna dynamiska innebörd och för att undvika en dubbelreglering i förhållande till försäkringsrörelselagens krav på god försäkringsstandard framstår det enligt regeringens uppfattning som mest ändamålsenligt att

uttrycka kravet i den nya lagen som just ett krav på god försäkringsdistributionssed.

Förslaget innebär att försäkringsföretag kommer att behöva iakttä såväl god försäkringsstandard som god försäkringsdistributionssed. Att utövare inom en reglerad verksamhet har att följa såväl god standard som god sed, på delvis överlappande områden, är i sig inget nytt. Som exempel kan nämnas revisorer vars verksamhet bara när det gäller god sed aktualiserar revisorssed, redovisningssed och revisionssed. Att låta krav på god försäkringsstandard gälla parallellt med ett krav på god försäkringsdistributionssed torde knappast leda till några tillämpningssvårigheter. Det måste kunna förutsättas att vad som kan anses utgöra god försäkringsdistributionssed inte är oförenligt med god försäkringsstandard, liksom att god försäkringsstandard innefattar att följa grundläggande krav vid försäkringsdistribution, däribland god försäkringsdistributionssed.

Det saknas skäl att ta bort eller ändra kravet i lagen om försäkringsförmedling på att en försäkringsförmedlare med tillbörlig omsorg ska ta till vara kundens intressen. Detta krav bör därför gälla även enligt lagen om försäkringsdistribution för samtliga försäkringsdistributörer. Det bör dock noteras att frågan om vad som utgör tillbörlig omsorg om kundintresset i vissa avseenden kan skilja sig åt mellan försäkringsförmedlare och försäkringsföretag. Exempelvis får ett försäkringsföretags tillvaratagande av vissa kunders intressen inte gå över försäkringskollektivets intressen. Sådana hänsyn har inte en försäkringsförmedlare att förhålla sig till på samma sätt.

Det saknas även skäl att ta bort det nuvarande kravet i lagen om försäkringsförmedling på att en försäkringsförmedlare ska anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden (5 kap. 4 § andra stycket).

Enligt lagen om försäkringsförmedling ska en försäkringsförmedlare avråda en kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter (5 kap. 4 § tredje stycket). Den skyldigheten bör gälla även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. I enlighet med det som anfördes vid införandet av lagen om försäkringsförmedling får det anses följa redan av kravet på iakttagande av god försäkringsdistributionssed att en försäkringsdistributör har en plikt att avråda en konsument från att teckna en försäkring som konsumenten inte har behov av, även om konsumenten vill teckna den (se samma prop. s. 101). Av tydlighetsskäl bör det dock även fortsättningsvis uttryckligen anges i lag att det för försäkringsdistributörer gäller en sådan skyldighet i förhållande till konsumenter. När det gäller en försäkringsdistributörs förhållande till kunder som inte är konsumenter utan näringsidkare, kan en sådan skyldighet följa av kravet på att verksamheten ska drivas enligt god försäkringsdistributionssed, precis som en sådan plikt i dag kan följa av kravet på god försäkringsförmedlingssed (se samma prop.).

Försäkringsdistributörer ska handla hederligt, rättvist och professionellt

För värdepappersinstitut gäller i dag ett krav på att instituten ska handla hederligt, rättvist och professionellt (9 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden). Det kravet infördes när motsvarande regler i MiFID I (artikel 19.1) genomfördes i svensk rätt (se prop. 2006/07:115 s. 578).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna se till att försäkringsdistributörer, när de bedriver försäkringsdistribution, alltid agerar hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse (artikel 17.1). Det kravet motsvarar nämnda krav i MiFID I, som numera har ersatts av motsvarande krav i MiFID II (artikel 24.1).

Dessa regler i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i en motsvarande bestämmelse i lagen om försäkringsdistribution som ålägger försäkringsdistributörer att handla hederligt, rättvist och professionellt. Genom att införa ett uttryckligt krav i den nya lagen på att försäkringsdistributörer ska agera hederligt, rättvist och professionellt tydliggörs att samma krav ska gälla för försäkringsdistributörer som för värdepappersinstitut när de agerar som mellanmän och rådgivare på de finansiella marknaderna. Regeringen anser att det i allmänhet bör ställas likvärdiga krav i fråga om uppträdanget gentemot kunder på den som bedriver försäkringsdistribution respektive driver värdepappersrörelse.

Bemyndigande att meddela föreskrifter

Den grundläggande kvalitetsnivå på verksamheten som kravet på god försäkringsdistributionssed i den nya lagen om försäkringsdistribution ska avse bör preciseras ytterligare i föreskrifter på lägre nivå än lag. Därför bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vilka åtgärder en försäkringsdistributör ska vidta för att uppfylla kravet på god försäkringsdistributionssed. På så vis kan det av regelverket direkt framgå att vissa förfaranden inte är förenliga med en kvalitativt tillfredsställande sed för verksamheten. Liknande bemyndiganden finns redan i dag på försäkringsområdet (se 4 kap. 18 § 3 försäkringsrörelselagen), bankområdet (se 16 kap. 1 § 4 lagen om bank- och finansieringsrörelse) och värdepappersmarknadsområdet (se 9 kap. 50 § 1 lagen om värdepappersmarknaden).

Bemyndigandet bör även avse vilka åtgärder som försäkringsdistributörer ska vidta för att uppfylla kraven på omsorgsplikt, anpassning av rådgivning, skyldighet att avråda samt att handla hederligt, rättvist och professionellt. Därigenom kan det säkerställas att regelverket löpande kan anpassas efter de skiftande förhållanden som förekommer på försäkringsmarknaden över tiden. Den branschpraxis som bildats kring begreppet god försäkringsförmedlingssed bör kunna ge ledning när föreskrifter tas fram.

9.2 Villkor för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys

Regeringens förslag: En försäkringsförmedlare som har informerat en kund om att rådgivning lämnas grundad på en opartisk och personlig

analys, ska vara skyldig att lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden.

En sådan analys ska inte få omfatta försäkringsprodukter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren själv eller av företag som kan anses närstående till förmedlaren.

En försäkringsförmedlare som har informerat kunden om att rådgivningen lämnas grundad på en opartisk och personlig analys, ska inte få ta emot och behålla ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden.

Förbudet mot att ta emot och behålla ersättning ska inte gälla mindre icke-monetära förmåner som försäkringsdistributören har informerat kunden om och som kan höja kvaliteten på tjänsten till kunden och som är av en sådan omfattning och art att de inte kan anses hindra distributören från att uppfylla sina skyldigheter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om villkor för rådgivning som lämnas grundad på en opartisk och personlig analys.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att enligt promemorians förslag ska rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys inte få föregås eller efterföljas av icke oberoende investeringsrådgivning hänförlig till samma försäkringsavtal.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Finansinspektionen* och *Advokatfirma Dahlgren & Partners* anser att bestämmelserna om rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys även bör omfatta försäkringsföretag. *Finansinspektionen* anser vidare att det ur ett konsumentperspektiv bör övervägas om inte begreppet ”rådgivning på oberoende grund”, som redan används när det gäller investeringsrådgivning avseende finansiella instrument, bör användas även i detta sammanhang. *Konsumentverket* påpekar att kravet på att en försäkringsförmedlare inte får ”ta emot och behålla” ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden, inte får öppna för kringgående genom att ersättning slussas mellan olika mottagare. *Konsumentverket* anser därtill att föreskriftsrätten kan användas för att bl.a. klargöra innebörden av kravet på att ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal läggs till grund för analysen. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser att begreppet ”icke oberoende investeringsrådgivning” bör ersättas av ”icke oberoende rådgivning”, omfattande även annat än investeringsrådgivning. *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* undrar om begreppet ”oberoende grund” i lagen om värdepappersmarknaden har samma innebörd som ”opartisk och personlig analys” i den föreslagna nya lagen, och anser att om så är fallet så vore det lämpligast att samma begrepp används i dessa lagar. I vart fall efterlyser de båda föreningarna, för det fall att någon skillnad i sak mellan begreppen inte avses, att detta bör framgå på ett tydligare sätt. *Sparbankernas Riksförbund* och *Sveriges advokatsamfund* efterfrågar en fylligare redogörelse för de omständigheter som motiverar ett förbud mot ersättning från annan än kunden. *Svenska försäkringsförmedlares förening (SFM)* anser att kravet på att en opartisk och personlig analys inte ska få omfatta försäkringsprodukter som helt

eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren själv eller av företag som kan anses närstående till förmedlaren, ska strykas då det inte följer av direktivet och saknar en konsekvensanalys. För det fall kravet kvarstår anser SFM att bestämmelsen behöver kompletteras med ett förtydligande om att den inte gäller om den förmedlade försäkringen är en företagsförsäkring eller en individuell skadeförsäkring som avser näringsverksamhet eller offentlig verksamhet. SFM anser vidare att om bestämmelsen om att ersättning från någon annan än kunden inte får tas emot av en försäkringsförmedlare som lämnar rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys ska kvarstå, så behöver den kompletteras med ett förtydligande om att den endast gäller vid förmedling av konsumentförsäkring. SFM anser även att förslaget saknar redovisning av olika ersättningsmodeller, varför konsekvensanalysen blir bristfällig. Enligt SFM är det olämpligt att bemyndiga regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om villkor för rådgivning som lämnas grundad på en opartisk och personlig analys. *Lloyd's* anser att det framstår som oklart om förbudet mot ersättning från tredjepart vid rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys även gäller gentemot s.k. Coverholders. Enligt *Lloyd's* uppfattning utför inte Coverholders försäkringstransaktioner grundade på en opartisk och personlig analys, och de bör därför inte träffas av bestämmelsen. I allmänhet anser *Lloyd's* att bestämmelsen om tredjepartsersättning inte bör gå utöver direktivets krav och endast gälla för försäkringsbaserade investeringsprodukter. *Söderberg & Partners* uppfattar att det är lagstiftarens intention att harmonisera genomförandet av direktivet med genomförandet av MiFID II. I frågan om tredjepartsersättningar anser man dock att det blir stor skillnad på vilka betalningsmodeller som kan erbjudas beroende på om de finansiella instrumenten är direkt ägda eller ägs via en pensionsförsäkring, och påpekar svårigheter med att i det senare fallet att ta betalt från kunden vid oberoende rådgivning.

Skälen för regeringens förslag

Skärpta villkor för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys

Om en försäkringsförmedlare har informerat kunden om att den ger råd grundat på en *opartisk och personlig analys*, ska förmedlaren ge detta råd grundat på en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal tillgängliga på marknaden (artikel 20.3 i försäkringsdistributionsdirektivet, informationskravet i artikel 19.1 c behandlas närmare i avsnitt 10.3.2). Underlaget för analysen ska till sin omfattning vara sådant att det gör det möjligt för förmedlaren att ge en personlig rekommendation i enlighet med yrkesmässiga kriterier om vilket försäkringsavtal som i tillräcklig utsträckning skulle motsvara kundens behov (ett liknande krav gäller redan i dag för försäkringsförmedlare enligt 5 kap. 4 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling, jfr begreppet *opartisk analys* i artikel 12.2 i försäkringsförmedlingsdirektivet).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet får medlemsstaterna, i fråga om distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter, föreskriva att försäkringsförmedlare som informerar kunder om att rådgivning tillhandahålls på *oberoende grund* ska bedöma ett tillräckligt stort antal av de

försäkringsprodukter som är tillgängliga på marknaden och att rådgivningen inte endast får innefatta försäkringsförmedlarens egna produkter eller produkter som tillhandahålls av företag som är närstående till förmedlaren (artikel 29.3 fjärde stycket).

Medlemsstaterna får ålägga försäkringsdistributörer strängare krav än dem i försäkringsdistributionsdirektivet och då särskilt ytterligare förbjuda eller begränsa erbjudande eller mottagande av ersättningar från tredjepart (artikel 29.3 första stycket).

Som *Konsumentverket* påpekar innebär det anförda att det är möjligt att i nationell rätt införa föreskrifter för att bl.a. klargöra innebörden av kravet på att ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal läggs till grund för analysen, samt för att hindra kringgåenden av detta krav.

I lagen om värdepappersmarknaden finns uttryckliga bestämmelser om värdepappersinstitutens hantering av intressekonflikter (9 kap. 9 §). Genom de bestämmelserna genomförs motsvarande regler i MiFID II (artikel 23). I lagen om värdepappersmarknaden finns det dock inte någon direkt motsvarighet till det nuvarande kravet i lagen om försäkringsförmedling (5 kap. 4 § andra stycket) på att en förmedlare är skyldig att lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden, om förmedlare har informerat kunden om att han eller hon lämnar rådgivning grundad på en opartisk analys. I MiFID II finns det emellertid ett liknande krav för värdepappersföretag (artikel 24.7 a) som innebär att när ett värdepappersföretag har informerat kunden om att investeringsrådgivningen lämnas på *oberoende grund*, ska företaget bedöma ett tillräckligt stort urval av finansiella instrument som inte ska vara begränsat till instrument som utfärdats av företaget självt eller företag som det har nära förbindelser med. Även om MiFID II, till skillnad från försäkringsdistributionsdirektivet, är ett fullharmoniseringsdirektiv får medlemsstaterna trots det i undantagsfall införa ytterligare krav för värdepappersföretag när det gäller investerarskydd. Sådana krav måste dock vara objektivt motiverade och proportionella för att hantera specifika risker för investerarskyddet eller marknadsintegriteten som är särskilt viktiga för den aktuella medlemsstatens marknadsstruktur (artikel 24.12).

I lagen om värdepappersmarknaden har det med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II införts nya bestämmelser (prop. 2016/17:162 och SFS 2017:679). Dessa bestämmelser innebär bl.a. att ett värdepappersinstitut som har informerat kunden om att investeringsrådgivningen lämnas på oberoende grund ska bedöma ett tillräckligt stort och diversifierat urval av finansiella instrument som är tillgängliga på marknaden för att säkerställa att kundens investeringsmål på lämpligt sätt kan tillgodoses (9 kap. 20 §) Värdepappersinstitutet får i den verksamheten inte lämna råd om produkter producerade av institutet eller av företag som institutet har nära förbindelser med. Som skäl för att införa de bestämmelserna anfördes i förarbetena bl.a. att Finansinspektionen i ett antal rapporter poängterat att företagens egna produkter ofta ger en högre marginal som ger bättre intjäning till det rådgivande företaget och att detta i princip skapar samma incitament som vid provisionsdriven rådgivning, dvs. att rådgivarna har incitament att rekommendera de egna produkterna framför andra (samma prop. s. 432–436).

Som framgår ovan används i försäkringsdistributionsdirektivet uttrycket *opartisk och personlig analys* beträffande rådgivning om försäkringsprodukter i allmänhet och uttrycket *oberoende grund*, efter förebild av MiFID II, när rådgivningen avser försäkringsbaserade investeringsprodukter. Den sakliga innebörden torde dock i allt väsentligt vara densamma. *Finansinspektionen* anser att det skulle bli tydligare för en konsument vad denne kan förvänta sig när ett företag erbjuder oberoende respektive icke oberoende rådgivning om terminologin harmoniserades i de olika regelverken. Regeringen anser dock att i den nya lagen om försäkringsdistribution bör uttrycket *opartisk och personlig analys* användas oavsett vilken typ av försäkringsprodukter rådgivningen avser. Därigenom behålls en terminologi som nära liknar terminologin i lagen om försäkringsförmedling (opartisk analys, se 5 kap. 4 § andra stycket). Samtidigt bedöms detta uttryck på ett tydligare sätt markera skiljelinjen mellan rådgivning avseende försäkring respektive investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden (jfr uttrycket *på oberoende grund*). Det beskriver också på ett bättre sätt den typ av tjänst som avses. Någon skillnad i sak mellan dessa två uttryck när det gäller krav på oavhängighet och marknadsanalys är emellertid, i enlighet med vad som framgår nedan, inte avsedd (jfr samma prop. s. 231 f.).

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 20.3) om hur omfattande förmedlarens marknadsanalys ska vara vid opartisk och personlig rådgivning bör genomföras i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. Regeringen anser emellertid att det finns skäl att härutöver, på motsvarande sätt som vid investeringsrådgivning på oberoende grund, ytterligare stärka kundskyddet vid rådgivning avseende försäkringsavtal som lämnas grundad på en opartisk och personlig analys. I den nya lagen bör det därför i enlighet med det anförda införas ett förbud mot att lämna rådgivning grundad en och opartisk och personlig analys när det gäller försäkringsprodukter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren, av företag som försäkringsförmedlaren har nära förbindelser med eller av andra företag till vilka förmedlaren har ett sådant rättsligt eller ekonomiskt förhållande att det kan riskera förutsättningarna för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys (beträffande begreppet *nära förbindelser*, se avsnitt 7.2.6).

Ett sådant förbud går visserligen längre än vad som anges i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 29.3 fjärde stycket). I direktivet anges bl.a. att rådgivningen inte endast får innefatta försäkringsförmedlarens egna produkter eller produkter som tillhandahålls av företag som är närstående till förmedlaren. Som framgår ovan ger dock direktivet medlemsstaterna rätt att ålägga försäkringsdistributörer sådana strängare krav (artikel 29.3 första stycket). Förbudet kan därför inte av det skälet anses stå i strid med direktivet. Förbudet går längre än försäkringsdistributionsdirektivet även på så sätt att det omfattar alla försäkringsprodukter, inte endast försäkringsbaserade investeringsprodukter. Regeringen anser emellertid att det inte finns skäl att låta mindre stränga kundskyddsregler gälla för rådgivning som uppges vara opartisk om den avser andra försäkringsprodukter än försäkringsbaserade investeringsprodukter. Även i denna del är den strängare regleringen i förhållande till försäkringsdistributionsdirektivet tillåten eftersom direktivet endast syftar till att uppnå en minimigrad av harmonisering (se skäl 3).

De skäl som talar för en inskränkning av möjligheten för värdepappersinstitut att lämna investeringsrådgivning på oberoende grund till att avse endast finansiella instrument som har utfärdats av någon annan än institutet självt eller någon som det har nära förbindelser med gör sig självfallet gällande även i fråga om rådgivning avseende försäkringsavtal (se ovan). En motsvarande inskränkning av möjligheten till rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, genom ett förbud mot att tillhandahålla s.k. egna produkter, minskar på samma sätt risken för intressekonflikter på försäkringsområdet. *SFM* anser att detta förbud, liksom förbudet mot ersättning från tredjepart vid rådgivning grundad en opartisk och analys, behöver kompletteras med ett förtydligande i den nya lagen om att de inte gäller om den förmedlade försäkringen är en företagsförsäkring eller en individuell skadeförsäkring som avser näringsverksamhet eller offentlig verksamhet. Regeringen anser emellertid inte att det finns skäl för att det ska vara möjligt att påstå att rådgivning sker grundad en opartisk och personlig analys om den omfattar egna produkter, oavsett vilken typ av försäkring rådgivningen avser. På samma sätt anser regeringen att det inte ska vara möjligt att kunna påstå att rådgivning sker grundad på en opartisk och personlig analys, om ersättning för förmedlingen utgår från någon annan än kunden. Regeringen vill i sammanhanget poängtera, bl.a. mot bakgrund av vad *Lloyd's* anför om att man anser att det framstår som osäkert huruvida ett sådant förbud gäller mot Coverholders, att detta inte innebär ett generellt förbud mot sådan ersättning, utan alltså enbart i det fallet att kunden informerats om att rådgivning sker grundad på en opartisk och personlig analys.

Investeringsrådgivning i samband med rådgivning avseende försäkringsavtal grundad på en opartisk och personlig analys

I promemorian föreslås ett förbud mot att rådgivning som lämnas grundad på en opartisk och personlig analys föregås eller efterföljs av icke-oberoende investeringsrådgivning avseende samma försäkringsavtal. Mot bakgrund av att regeringen bedömer att investeringsrådgivning som sker inom ramen för ett försäkringsavtal ska bedömas som försäkringsdistribution enligt den nya lagen om försäkringsdistribution, och inte investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden, blir ett förbud av det slag som föreslås i promemorian inte relevant (se avsnitt 6). För investeringsrådgivning hänförlig till ett försäkringsavtal ska därför samma regler gälla vad avser kravet på opartisk och personlig analys som för försäkringsrådgivning i övrigt. Kraven på diversifiering, lämplighet och oavhängighet innebär emellertid när det gäller rådgivning som rör finansiella instrument hänförliga till försäkringsavtalet i fråga i sak i princip desamma som kraven för rådgivning på oberoende grund när det gäller investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 20 §). Med anledning av de synpunkter som *Söderberg & Partners* framför, bör det även i detta sammanhang påpekas att det förbud mot tredjepartersättning som föreslås gäller endast när kunden informerats om att rådgivningen lämnas grundad på en opartisk och personlig analys.

Förutsättningar för en ny typ rådgivningsmarknad att växa fram

I dag finns det i stort sett inte några försäkringsförmedlare på den svenska marknaden som erbjuder en rådgivning som kan betecknas som helt opartisk. Förslagen ovan bedöms dock förbättra förutsättningarna för att en sådan typ av rådgivning ska etableras på marknaden. En rådgivning som enbart utgår från kundens intresse skulle innebära att konkurrensen på rådgivningsmarknaden främjas genom en möjlighet för helt fristående försäkringsförmedlare att få en mer framträdande roll. Att det i dag inte finns några sådana försäkringsförmedlare kan inte anses vara ett argument för att det inte skulle finnas tillräckliga skäl för att t.ex. införa ett förbud mot att lämna råd om egna produkter vid försäkringsrådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. Avsaknaden av helt ”fristående” förmedlare kan mycket väl delvis vara en följd av att det i dag inte finns någon konkurrensfördel med att tillhandahålla helt opartisk rådgivning om försäkring, eftersom förmedlare i dag inte är förhindrade att använda termen ”opartisk analys” om sin rådgivningsverksamhet trots att det förekommer intressekonflikter i den verksamheten. Som anføres ovan bedöms de inskränkningar som nu föreslås när det gäller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, kunna bidra till att en helt opartisk rådgivning växer fram (jfr även prop. 2016/17:162 s. 432–436).

Hos försäkringsföretag, vilka per definition tillhandahåller egna försäkringsprodukter, torde det inte finnas incitament att erbjuda opartisk och personlig rådgivning på samma sätt som hos försäkringsförmedlare. I motsats till vad *Finansinspektionen* och *Advokatfirma Dahlgren & Partners* anför om att i detta avseende inte göra åtskillnad mellan försäkringsförmedlare och andra försäkringsdistributörer, anser regeringen därför inte att det finns skäl att i den nya lagen om försäkringsdistribution ställa upp samma förbud för försäkringsföretag som det som föreslås för försäkringsförmedlare. Däremot bör ett försäkringsföretag som betecknar sin rådgivning om egna produkter som opartisk anses agera i strid med det krav på god försäkringsdistributionssed som föreslås (se avsnitt 9.1). Enligt *Finansinspektionen* är det tänkbart att försäkringsföretag organiserar sin verksamhet på sådant sätt att det inrättas en verksamhetsgren som erbjuder rådgivning grundad på grundval av en opartisk och personlig analys och där försäkringsföretagets egna försäkringar inte ingår i analysen. Regeringen anser emellertid inte att det innebär tillräckliga skäl för att överväga att i den nya lagen gå utöver direktivets tillämpningsområde i denna del.

I sammanhanget ska vidare understrykas att det som nu föreslås inte endast kommer att vara tillämpligt när rådgivningen uttryckligen betecknas som rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. Det bör självfallet gälla även för det fall försäkringsförmedlaren i andra ordalag beskriver rådgivningen som ”fristående” eller liknande i förhållande till tredjepart. Det bör också gälla om försäkringsförmedlaren i anslutning till rådgivningen beskriver sig själv eller sin verksamhet som fristående, oberoende eller opartisk eller om förmedlaren uttrycker sig på något annat sätt som kan ge kunden uppfattningen att även rådgivningen kommer att lämnas eller har lämnats grundad på en opartisk och personlig analys.

Det bör emellertid framhållas att förslaget är avsett att reglera *tjänsten* rådgivning när den tillhandahålls grundad på en opartisk och personlig

analys och inte att införa en definition en ny typ av aktör på försäkringsmarknaden, en opartisk försäkringsrådgivare. Försäkringsdistributionsdirektivet medger, i likhet med nuvarande reglering, att ett och samma försäkringsförmedlingsföretag tillhandahåller såväl opartisk som icke opartisk rådgivning.

Motsvarande förhållanden gäller även för värdepappersföretag enligt MiFID II i fråga om möjligheten att utföra investeringsrådgivning både på oberoende grund och icke-oberoende grund (se samma prop. s. 433).

Bemyndigande

MiFID II kompletteras bl.a. av kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565 av den 25 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet. I den delegerade förordningen ställs särskilda krav upp för de värdepappersföretag som tillhandahåller investeringsrådgivning både på oberoende grund och icke-oberoende grund. Enligt förordningen ska ett värdepappersföretag som tillhandahåller investeringsrådgivning på både oberoende och icke-oberoende grund bl.a., i god tid innan det tillhandahåller sina tjänster, på ett varaktigt medium ha informerat sina kunder om rådgivningen kommer att vara oberoende eller icke-oberoende (jfr artikel 19.1 c i försäkringsdistributionsdirektivet). Företaget ska vidare ha infört adekvata organisatoriska krav och kontroller för att se till att båda typer av rådgivningstjänster och rådgivare är klart skilda från varandra och att kunderna inte riskerar att förväxla den rådgivning som de får samt att kunderna ges den typ av rådgivning som är lämplig för dem. Värdepappersföretaget ska vidare inte tillåta en fysisk person att tillhandahålla både oberoende och icke-oberoende rådgivning (artikel 53 i den delegerade förordningen).

Kommissionen har inte befogenhet att anta delegerade akter när det gäller reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. De bestämmelser om sådan rådgivning som föreslås i den nya lagen om försäkringsdistribution bör enligt regeringens uppfattning preciseras ytterligare i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om villkor för rådgivning som lämnas grundad på en opartisk och personlig analys. Vid utformningen av sådana föreskrifter bör ledning kunna hämtas från den delegerade förordning som kompletterar reglerna i MiFID II om investeringsrådgivning på oberoende grund. En sådan lösning motiveras av att det är fråga om likartade verksamheter som bör regleras på ett likartat sätt. Det bör dock beaktas att reglerna i den delegerade förordningen avser värdepappersinstitut och de särskilda förhållanden som råder på värdepappersmarknaden.

Provisionsförbud vid rådgivning om försäkring som lämnas grundad på en opartisk och personlig analys

I försäkringsdistributionsdirektivet finns informations- och handlingsregler som är hänförliga till rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys (artiklarna 19.1 c, 20.3 och 29.3 [oberoende grund]). Som framgår ovan finns i MiFID II liknande regler i fråga om investerings-

rådgivning som lämnas på oberoende grund. MiFID II innehåller emellertid även ett förbud mot tredjepartsersättning när ett värdepappersföretag tillhandahåller investeringsrådgivning på oberoende grund eller portföljförvaltning (artikel 24.7 b och 24.8). Något motsvarande förbud mot tredjepartsersättningar vid rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys finns inte i försäkringsdistributionsdirektivet. Enligt försäkringsdistributionsdirektivet får dock medlemsstaterna begränsa eller förbjuda godtagande eller mottagande av arvode, provisioner eller andra monetära ersättningar eller icke-monetära ersättningar som utbetalas till eller tillhandahålls försäkringsdistributörerna av någon tredjepart, eller av en person som agerar för tredjeparts räkning, i samband med distribution av försäkringsprodukter (artikel 22.3).

Sammanfattningsvis innebär de nu aktuella reglerna i MiFID II att ett värdepappersföretag som har informerat kunden om att rådgivningen sker på oberoende grund, inte får ta emot och behålla ersättning som utbetalas eller tillhandahålls av någon tredjepart eller av en person som agerar för tredjeparts räkning i fråga om tjänsten. Mindre icke-monetära ersättningar som är av en sådan karaktär att de kan höja kvaliteten på tjänsten och är av en sådan storlek och art att de inte kan anses påverka företagets skyldighet att agera i kundens intresse får tas emot, men de måste redovisas för kunden. Samma förbud, att inte få ta emot och behålla ersättningar från tredjepart eller av en person som agerar för tredjeparts räkning i fråga om tjänsten, gäller även vid portföljförvaltning. I det delegerade direktivet till MiFID II (artikel 12) finns regler om överföring till kunden av ersättningar eller förmåner som ett värdepappersinstitut inte får behålla i samband med att det tillhandahåller investeringsrådgivning på oberoende grund eller portföljförvaltning samt om sådana mindre icke-monetära förmåner ett institut får ta emot och behålla även vid sådana investeringstjänster (se kommissionens delegerade direktiv [EU] 2017/593 av den 7 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU i fråga om skydd av finansiella instrument och medel som tillhör kunder, produktstyrningskrav och regler för tillhandahållande eller mottagande av avgifter, provisioner eller andra monetära eller icke-monetära förmåner).

Nämnda regler i MiFID II har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden och det delegerade direktivet till MiFID II i myndighetsföreskrifter (prop. 2016/17:162 s. 441 och SFS 2016:679 samt Finansinspektionens föreskrifter [FFFS 2017:2] om värdepappersrörelse). I det sammanhanget konstaterade regeringen bl.a. att det finns betydande utmaningar på marknaden för rådgivning när det gäller intressekonflikter och tredjepartsersättningar. Vidare konstaterades att Finansinspektionen i sin tillsynsverksamhet särskilt uppmärksammat problem hänförliga till försäkringsförmedling i samband med rådgivning kring livförsäkringar med sparandemoment (dvs. försäkringar vars värde baseras på finansiella instrument, t.ex. depå- och fondförsäkringar).

Även i promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22) noteras att Finansinspektionen vid upprepade tillfällen uppmärksammat problem på försäkringsrådgivningsmarknaden som är hänförliga till tredjepartsersättningar (se s. 55–58).

Det kan med hänsyn till det anförda konstateras att det på försäkringsområdet finns ett behov av en reglering avseende tredjepartsersättningar

vid rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys motsvarande den reglering som med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II har införts för värdepappersinstitut vid investeringsrådgivning på oberoende grund. Vid genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet bör därför reglerna i det direktivet om rådgivning grundad på en personlig och opartisk analys kompletteras med ett förbud i den nya lagen om försäkringsdistribution mot att ta emot och behålla ersättning från tredjepart vid sådan rådgivning. Förbudet i lagen bör inte omfatta mindre, icke-monetära förmåner som försäkringsdistributören har informerat kunden om och som kan höja kvaliteten på tjänsten till kunden och som är av en sådan omfattning och art att de inte kan anses hindra distributören från att uppfylla sina grundläggande skyldigheter gentemot kunden. Genom det förslaget uppnås även i det nu aktuella hänseendet likartade regler för de aktörer som verkar på försäkringsområdet respektive värdepappersmarknadsområdet.

Som nämns ovan anser regeringen inte att det finns skäl att undanta någon typ av försäkring från förbudet. Regeringen vill emellertid återigen poängtera att det endast gäller för det fall rådgivningen ska anses ske grundad på en opartisk och personlig analys.

Det provisionsförbud som enligt förslaget i denna lagrådsremiss ska gälla enligt lagen om försäkringsdistribution vid rådgivning som lämnas grundad på en opartisk och personlig analys bör, precis som det provisionsförbud som nyligen har införts i lagen om värdepappersmarknaden, preciseras ytterligare i myndighetsföreskrifter. Sådana föreskrifter bör få meddelas inom ramen för det bemyndigande som föreslås när det gäller föreskrifter om villkor för rådgivning som lämnas grundad på en opartisk och personlig analys (se ovan). Sådana föreskrifter kan t.ex. innehålla klargöranden för att hindra kringgåenden i form av att ersättningar slussas vidare, på sådant sätt som *Konsumentverket* anger. Vid utformningen av föreskrifterna bör ledning kunna hämtas från hur reglerna i det delegerade direktivet till MiFID II om tredjepartsersättningar vid investeringsrådgivning på oberoende grund genomförts i svensk rätt. Det bör dock beaktas att reglerna i det delegerade direktivet till MiFID II avser värdepappersinstitut och de förhållanden som råder på värdepappersmarknaden.

9.3 Ersättningar till och från tredjepart vid all form av försäkringsdistribution

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör ska inte få ta emot ersättning från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka att distributionen bedrivs enligt god försäkringsdistributionssed eller om den motverkar distributörens möjligheter att uppfylla sina skyldigheter i fråga om omsorgsplikt, anpassning av rådgivning och att avråda samt att handla hederligt, rättvist och professionellt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur ersättning ska vara utformad för att inte motverka att en försäkringsdistributör uppfyller dessa krav.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Branschorganisationen för privatekonomiska förmedlings- och jämförelsetjänster* (BPFJ) påpekar dock att kommande föreskrifter på lägre nivå än lag bör lämna stort utrymme åt försäkringsdistributörer inom skadeförsäkring som inte lämnat rådgivning grundad på en personlig och opartisk analys att utforma sina ersättningsmodeller, och att de föreskrifterna inte bör innebära att enskilda provisionsformer eller andra ersättningssystem förbjuds generellt.

Skälen för regeringens förslag: I försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 17.3) finns generella regler om ersättningar från någon annan än kunden (s.k. tredjepartsersättningar). Reglerna, som gäller vid all form av försäkringsdistribution och omfattar alla typer försäkringsprodukter, innebär bl.a. att en försäkringsdistributör inte får ta emot ersättning som står i strid med skyldigheten att agera i enlighet med kundernas bästa intresse (reglerna om ersättningssystem i artikel 17.3 behandlas i avsnitt 9.5).

Direktivet innehåller även regler om strängare krav när det gäller ersättningar till och från tredjepart vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 29.2). Dessa regler behandlas i avsnitt 11.

De generella reglerna om tredjepartsersättningar till försäkringsdistributörer i direktivet bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. Det framstår som lämpligt att göra en koppling till de allmänna principer som ska gälla enligt direktivet (artikel 17.1) i fråga om att handla hederligt, rättvist och professionellt samt till kraven på god försäkringsdistributionssed, omsorgsplikt, anpassning av rådgivning och skyldighet att avråda (se avsnitt 9.1). En försäkringsdistributör bör därför inte få ta emot ersättning från någon annan än kunden om ersättningen kan motverka distributörens möjligheter att uppfylla dessa grundläggande krav. Genom att på så sätt avvika något i förhållande till ordalydelsen i direktivet (artikel 17.3) förtydligas innebörden av uttrycket kundernas bästa intresse. Det innebär dock inte någon avvikelse i sak, eftersom en ersättning som står i strid med skyldigheten att agera i kundernas bästa intresse samtidigt måste anses strida mot dessa grundläggande principer.

Kommissionen har inte någon befogenhet att anta delegerade akter när det gäller de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om hur ersättning från någon annan än kunden ska vara utformad för att inte motverka att försäkringsdistributören uppfyller sina grundläggande skyldigheter. Vid utformningen av föreskrifterna bör viss ledning kunna hämtas från delegerade akter som kommissionen får anta när det gäller andra regler i direktivet (kommissionen har enligt artikel 38 befogenhet att anta delegerade akter när det gäller reglerna i artikel 29.2 om försäkringsbaserade investeringsprodukter). Det bör dock beaktas att de regler som kommissionen får anta inte är formellt tillämpliga, då de avser den högre nivå på kundskydd som gäller för försäkringsbaserade investeringsprodukter än den nivå som är avsedd att gälla generellt (nivån enligt artikel 17.3). Föreskrifterna bör utformas så att de är väl avvägda i förhållande till de olika slag av försäkringsdistribution som omfattas samt även ta hänsyn till de förhållanden som råder på marknaden för bl.a.

skadeförsäkringsprodukter som inte har samma finansiella koppling som livförsäkringsprodukter.

9.4 Förbud mot viss marknadsföring

Regeringens förslag: En försäkringsförmedlare ska i samband med försäkringsdistribution inte få marknadsföra andra finansiella tjänster eller produkter än sådana som omfattas av förmedlarens tillstånd eller registrering.

Om försäkringsförmedlaren enligt någon annan författning än lagen om försäkringsdistribution har rätt att tillhandahålla andra finansiella tjänster eller produkter än de som omfattas av förmedlarens tillstånd eller registrering enligt den lagen, ska det inte vara förbjudet för förmedlaren att marknadsföra de tjänsterna.

Förbudet mot marknadsföring av andra finansiella tjänster eller produkter än sådana som omfattas av en försäkringsförmedlares tillstånd eller registrering ska inte gälla försäkringsförmedlare som har en annan huvudsaklig verksamhet än försäkringsdistribution.

Regeringens bedömning: Det behövs inte några särskilda regler för vilken marknadsföring som ska vara tillåten för försäkringsföretag.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att promemorians förslag utgår från att det för marknadsföring av fondandelar ska krävas ett särskilt tillstånd för investeringsrådgivning (se avsnitt 7.3.1).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem. *Finansinspektionen* instämmer i att det är nödvändigt att komplettera klargörandet i gränsdragningsfrågan med ett förbud för försäkringsförmedlare att marknadsföra vissa finansiella tjänster. Det finns annars en risk för att marknadsföring av finansiella instrument kan användas för att kringgå konsumentskyddsreglerna vid rådgivning om finansiella instrument. *Sveriges försäkringsmedlares förening* (SFM) anser att bestämmelsen bör formuleras på ett sådant sätt att den inte innebär ett förbud mot att hänvisa kunden vidare för att få hjälp med sådant som ligger utanför förmedlarens befogenhet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Det har förekommit att försäkringsförmedlare hänvisar kunder till andra finansiella företag som tillhandahåller andra tjänster än försäkringsavtal, och därigenom marknadsför andra finansiella företags finansiella tjänster (se promemorian *Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling* s. 46 f.). Den marknadsföringen är för kunder svår att skilja från den rådgivning som utförs av försäkringsförmedlare inom ramen för deras försäkringsdistribution, exempelvis i form av förslag att ingå ett visst försäkringsavtal. Det finns anledning att dra slutsatsen att möjligheten att marknadsföra finansiella instrument i vissa fall används som ett sätt att kringgå de regler som gäller för investeringstjänster och investeringsverksamhet enligt lagen om värdepappersmarknaden.

Regeringen anser därför att det finns att inskränka försäkringsförmedlares möjlighet att marknadsföra finansiella tjänster eller produkter till sådana som omfattas av deras tillstånd eller registrering. En sådan ordning bör därför gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Det leder till att försäkringsförmedlares möjligheter att bedriva marknadsföring blir mindre omfattande än rena marknadsföringsföretags. Denna begränsning får dock godtas mot bakgrund av det kundskyddsintresse som gör sig gällande. Kundens intresse av att kunna lita på att en försäkringsförmedlare som kunden träffar endast agerar inom ramen för sitt tillstånd eller registrering väger tyngre än försäkringsförmedlarens intresse av att kunna marknadsföra även andra tjänster än de som omfattas av tillståndet.

Ett förbud för försäkringsförmedlare att marknadsföra tjänster eller produkter som inte omfattas av förmedlarens tillstånd leder också till att det blir mindre viktigt att i rättstillämpningen dra en gräns mellan rådgivning och marknadsföring. Den gränsen kan ofta vara svår att dra. Om marknadsföring av tjänster eller produkter som inte får tillhandahållas med stöd av ett tillstånd att bedriva försäkringsdistribution är förbjuden på samma sätt som rådgivning avseende de tjänsterna eller produkterna, uppkommer det emellertid ingen oklarhet i fråga om försäkringsförmedlaren agerar inom ramen för sitt tillstånd eller inte.

Som redogörs för ovan i avsnitt 6.3.2 bedömer regeringen, till skillnad från den bedömning som görs i promemorian, att investeringsrådgivning hänförlig till ett försäkringsavtal ska bedömas som försäkringsdistribution och inte som investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden. Regeringen föreslår därför inte heller något särskilt tillstånd enligt den nya lagen om försäkringsdistribution för sådan investeringsrådgivning som föreslås i promemorian. Det blir därför inte aktuellt att överväga om det finns behov av att i den nya lagen särskilt reglera marknadsföring av produkter som sker inom ramen för ett sådant tillstånd.

Förslaget innebär att en försäkringsförmedlare, med stöd av sitt tillstånd att driva försäkringsdistribution enligt den nya lagen, ska få marknadsföra finansiella tjänster och produkter som kan väljas inom ramen för de försäkringar som förmedlarens tillstånd avser. En försäkringsförmedlars rätt att marknadsföra finansiella instrument som inte kan väljas inom de försäkringar som tillståndet avser regleras dock i övrigt i lagen om värdepappersmarknaden. Förslaget inskränker således inte rätten att driva verksamhet med stöd av något annat rörelsetillstånd på finansmarknadsområdet. Den som exempelvis har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden har därför rätt att ägna sig åt marknadsföring inom ramen för den rörelsen i den utsträckning det är tillåtet enligt den lagen. En försäkringsförmedlare som är ett anknutet ombud enligt lagen om värdepappersmarknaden får även i fortsättningen marknadsföra de tjänster som omfattas av ett tillstånd enligt den lagen.

Ett förbud mot viss marknadsföring bör inte omfatta de försäkringsförmedlare som har en annan huvudsaklig verksamhet än försäkringsdistribution. I sådan verksamhet torde det inte sällan förekomma att olika slags finansiella tjänster, t.ex. både och krediter och försäkringar, tillhandahålls vid sidan av den huvudsakliga verksamheten. Det kan exempelvis röra sig om kreditköp av hushållsmaskiner och särskilda försäkringar som erbjuds med avseende på dessa.

Förslaget innebär inte något generellt förbud mot viss marknadsföring. Avsikten är endast att reglera vad som får marknadsföras inom ramen för ett tillstånd att bedriva försäkringsdistribution enligt den nya lagen. Därför kan det inte anses strida mot tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen.

Förslaget innebär inte heller ett förbud mot att, avseende produkter eller tjänster som inte omfattas av en försäkringsförmedlars tillstånd enligt den nya lagen, hänvisa en kund vidare till t.ex. värdepappersbolag eller bank. Förmedlaren får dock i en sådan situation inte hänvisa en kund till en specifik aktör. Det finns enligt regeringens uppfattning inte skäl för att ett förbud mot viss marknadsföring ska gälla även för försäkringsföretag. Huruvida det är tillåtet för ett försäkringsföretag att marknadsföra även andra finansiella företags tjänster bör även i fortsättningen avgöras enligt det som allmänt gäller enligt försäkringsrörelselagen om förbud för ett försäkringsföretag att driva annan verksamhet än försäkringsrörelse och därmed sammanhängande verksamhet (4 kap. 4 §).

9.5 Ersättningsystem

Regeringens förslag: En försäkringsdistributörs system för att ersätta personal som arbetar med försäkringsdistribution, inklusive de som direkt leder eller ansvarar för detta arbete, ska vara uppbyggt på ett sätt som inte negativt påverkar försäkringsdistributörens förmåga att uppfylla skyldigheterna om bl.a. god försäkringsdistributionssed och att handla hederligt, rättvist och professionellt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om försäkringsdistributörers ersättningssystem.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* efterlyser ett förtydligande av om kollektivavtalade ersättningssystem omfattas.

Skälen för regeringens förslag: Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna se till att försäkringsdistributörer inte bedömer sina anställdas prestationer på ett sätt som står i strid med skyldigheten att agera i enlighet med kundernas bästa intresse (artikel 17.3). I synnerhet får en försäkringsdistributör inte införa system med ersättningar, försäljningsmål eller annat som skulle kunna ge vederbörande eller dess anställda incitament att rekommendera en kund en viss försäkringsprodukt när försäkringsdistributören skulle kunna erbjuda en annan försäkringsprodukt som bättre skulle motsvara kundens behov.

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om försäkringsdistributörers ersättningar till sina anställda bör i svensk rätt genomföras i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistributörer. En försäkringsdistributör bör således utforma sina ersättningssystem så att de inte negativt påverkar distributörens förmåga att uppfylla de grundläggande kraven vid försäkringsdistribution, dvs. att distributören ska driva sin verksamhet enligt god försäkringsdistributionssed, uppfylla kraven i fråga om omsorgsplikt och att avråda och vid

rådgivning efter en opartisk och personlig analys samt handla hederligt, rättvist och professionellt.

När det gäller frågan om förslaget har någon inverkan på kollektivavtalade ersättningssystem, som *Svensk Försäkring* berör, poängterar regeringen att kravet på att försäkringsdistributörer inte ger incitament till sina anställda att agera i strid med kundernas bästa intresse inte inkräktar på arbetsmarknadens parter rätt att teckna kollektivavtal om ersättningssystem och andra incitamentsstrukturer för anställda. Liksom vid genomförandet i svensk rätt av liknande regler i MiFID II, AIFM-direktivet, kapitaltäckningsdirektivet och UCITS-direktivet, gör regeringen därför bedömningen att arbetsmarknadens parter möjlighet att ingå kollektivavtal om bl.a. lön inte påverkas av de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (se prop. 2012/13:155 s. 261, prop. 2013/14:228 s. 183, prop. 2015/16:170 s. 42 och prop. 2016/17:162 s. 419).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om försäkringsdistributörers ersättningssystem. På så sätt kan regelverket anpassas till de skiftande förhållanden och olika ersättningsmodeller som från företag till företag och från tid till annan förekommer på försäkringsmarknaden (jfr 7 kap. 1 § 7 lagen om verksamhet med bostadskrediter, se prop. 2015/16:197 s. 19 och 142–145). Det förtjänar att påpekas att det inte finns något bemyndigande för kommissionen att anta delegerade akter i anslutning till de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet.

9.6 Rutiner och riktlinjer för intern kontroll av kunskap och kompetens

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll av att distributören och dess anställda uppfyller kraven på kunskap och kompetens, fortbildning och yrkesutveckling samt god vandel. Försäkringsdistributören ska i register dokumentera de åtgärder som den vidtar för att uppfylla kraven.

En försäkringsdistributör ska utse en eller flera personer som ansvarar för att distributören fullgör dessa skyldigheter. På begäran av Finansinspektionen ska distributören lämna inspektionen uppgift om namnet på den eller de ansvariga personerna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kraven på rutiner och riktlinjer.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att enligt promemorians förslag ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter även om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kravet på att utse en eller flera personer som ansvarar för att distributören fullgör sina skyldigheter när det gäller rutiner och riktlinjer.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* anser att förslaget innebär

en dubbelreglering för försäkringsföretagen såtillvida att vissa krav på rutiner och riktlinjer för intern kontroll av kunskap och kompetens m.m. redan följer av gällande rätt. Svensk Försäkring anser vidare att det bemyndigande som föreslås är alltför långtgående och oprecist.

Skälen för regeringens förslag: Försäkringsdistributionsdirektivet ställer upp vissa krav på kunskap och kompetens, fortbildning och yrkesutveckling och god vandel som försäkringsdistributörer och deras anställda bl.a. måste uppfylla för att distributören ska få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution (se artikel 10.1–10.3 och avsnitten 7.2.2, 7.2.3 och 7.2.5). Motsvarande regler i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 4.1 och 4.2) har genomförts i svensk rätt i bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (2 kap. 5 och 6 §§). Försäkringsrörelselagen innehåller liknande regler för försäkringsföretag (2 kap. 4 och 5 §§).

Försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 10.8) innehåller emellertid även krav på att försäkrings- och återförsäkringsföretag ska godkänna, genomföra och regelbundet se över sina interna policyer och erforderliga interna förfaranden för att säkerställa att dessa krav (artikel 10.1–10.3) uppfylls fortlöpande. Företagen ska ta fram en funktion för att säkerställa ett korrekt genomförande av de policyer och förfaranden som godkänts. De ska vidare inrätta, upprätthålla och uppdatera register för all relevant dokumentation med avseende på uppfyllandet av dessa krav och på begäran av den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten lämna ut namnet på den person som ansvarar för nämnda funktion.

Regler om intern kontroll finns både i lagen om försäkringsförmedling (2 kap. 6 § andra stycket) och i bestämmelserna om företagsstyrning i försäkringsrörelselagen (10 kap.). Försäkringsrörelselagen ställer upp ett krav på att ett försäkringsföretag ska säkerställa att den som ingår i styrelsen för företaget eller är verkställande direktör i det, eller är ersättare för någon av dem, eller som ansvarar för eller utför arbete i en central funktion i företaget, har de insikter och den erfarenhet som måste krävas av den som deltar i styrningen av ett försäkringsföretag och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift (10 kap. 5 § första stycket och 2 kap. 4 § första stycket 4). Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller en liknande regel för försäkringsdistributörer, och innebär på så vis i viss mån en dubbelreglering såsom *Svensk Försäkring* påpekar. Reglerna i direktivet omfattar dock, förutom att de innehåller krav på ytterligare åtgärder, inte endast personer i ledande ställning utan även andra anställda och de är dessutom mer detaljerade. Såsom redogörs för i avsnittet om allmänna utgångspunkter (se avsnitt 5 ovan) syftar den nya lagen om försäkringsdistribution till att i alla delar genomföra försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt i *en* ny lag. Kravet i direktivet bör därför införas i en motsvarande bestämmelse i den nya lagen.

Kraven på rutiner och riktlinjer för intern kontroll bör gälla för försäkringsdistributörer generellt på samma sätt som kraven på kunskap och kompetens, fortbildning och yrkesutveckling och god vandel (artikel 10.1–10.3). En sådan utvidgning i förhållande till direktivet är, som nämns i avsnitt 9.2, tillåten eftersom direktivet endast syftar till att uppnå en minimigrad av harmonisering (se skäl 3).

En försäkringsdistributör bör därför ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll av att distributören och dess anställda uppfyller vissa krav på kunskap och kompetens, fortbildning och yrkesutveckling samt god vandel (se avsnitten 7.2.2, 7.2.3 och 7.2.5). Försäkringsdistributören bör vara skyldig att inrätta, upprätthålla och uppdatera register för dokumentation av de åtgärder som den vidtar för att uppfylla kraven samt utse personer som ansvarar för att distributören fullgör nämnda skyldigheter. Distributören bör på begäran av Finansinspektionen vara skyldig att lämna ut namnet på den eller de ansvariga personerna.

De nu aktuella kraven på intern kontroll bör på motsvarande sätt som kraven på kunskap och kompetens m.m. vara anpassade efter arten av den verksamhet som bedrivs (jfr artikel 10.1–10.3).

Vilka åtgärder en försäkringsdistributör ska vidta för att uppfylla kraven på interna rutiner och riktlinjer bör preciseras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vad försäkringsdistributören ska iakttä för att uppfylla dessa krav. Regeringen instämmer således med *Svensk Försäkring* att bemyndigandet bör avgränsas i förhållande till promemorian förslag.

9.7 Produktgodkännande

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör som utvecklar försäkringsprodukter för distribution till kunder ska fastställa, tillämpa och löpande se över en process för godkännande av de försäkringsprodukter som den utvecklar. Processen ska även avse betydande förändringar av befintliga försäkringsprodukter. En försäkringsprodukt eller en betydande förändring av en försäkringsprodukt ska godkännas enligt processen innan den marknadsförs eller distribueras till kunder (produktgodkännande).

I processen för produktgodkännande ska det anges en fastställd målgrupp av slutkunder för en försäkringsprodukt. I processen ska alla relevanta risker för målgruppen bedömas och det ska prövas om den avsedda strategin för distribution av försäkringsprodukten är lämplig för målgruppen. Alla rimliga åtgärder ska vidtas för att försäkringsprodukter ska distribueras till den avsedda målgruppen.

En försäkringsdistributör ska i sin process för produktgodkännande regelbundet se över de försäkringsprodukter som den erbjuder eller marknadsför. Försäkringsdistributören ska vid översynen beakta vilka händelser som skulle kunna väsentligt påverka riskerna för produktens målgrupp. Försäkringsdistributören ska även bedöma om en försäkringsprodukt fortfarande motsvarar målgruppens behov och om den avsedda distributionsstrategin fortfarande är lämplig.

Processen för produktgodkännande ska vara proportionerlig och ändamålsenlig i förhållande till de försäkringsprodukter som ska distribueras.

Distribution av försäkring mot stora risker ska inte omfattas av kraven om produktgodkännande.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att enligt promemorians förslag ska endast försäkringsföretag, och inte alla försäkringsdistributörer, i sin process för produktgodkännande regelbundet se över de försäkringsprodukter som företaget erbjuder eller marknadsför. Enligt promemorians förslag ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vad försäkringsdistributören ska iaktta för att uppfylla kravet i fråga om produktgodkännande.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser att det tydligare bör framgå av lagtexten att processen för produktgodkännande ska syfta till att ta fram produkter som är väl lämpade alternativt ändamålsenliga för kunden. *Svenska försäkringsförmedlares förening (SFM)* anser att lagtexten behöver ändras i förhållande till promemorians förslag så att det tydliggörs att bestämmelserna inte är tillämpliga på annat än konsumentförsäkringsavtal. SFM anser också att det tydligare behöver framgå att huvudansvaret för att uppfylla kraven åvilar försäkringsföretaget, om inte annat anges. SFM anser vidare att det i lagtexten tydligt måste framgå att föreskrifter meddelade enligt bemyndigandet inte ska få gå utöver reglerna i direktivet eller bestämmelser i delegerade akter.

Skälen för regeringens förslag: I försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 25) finns det regler om det som i försäkringsbranschen ibland benämns NPAP eller New Product Approval Process, dvs. en process för godkännande av nya försäkringsprodukter. I direktivet finns två grundläggande krav: att en försäkringsdistributör som utvecklar försäkringsprodukter till försäljning till kunder ska ha process för godkännande av nya försäkringsprodukter och att varje ny försäkringsprodukt och betydande anpassning av en existerande försäkringsprodukt ska godkännas i enlighet med den processen innan den marknadsförs eller distribueras till kunder (artikel 25.1 första stycket). Processen ska vara proportionerlig och ändamålsenlig i förhållande till en försäkringsprodukts art (artikel 25.1 andra stycket). I direktivet regleras innehållet i processen för produktgodkännande närmare (artikel 25.1 tredje stycket). Processen ska för varje ny försäkringsprodukt ange den marknad – målmarknaden – som produkten ska riktas till. Därutöver ska alla relevanta risker för målmarknaden bedömas, liksom frågan om den avsedda distributionsstrategin är förenlig med målmarknaden. Under processen ska alla rimliga åtgärder vidtas för att se till att försäkringsprodukten distribueras till målmarknaden. Försäkringsföretag ska förstå och regelbundet se över sina försäkringsprodukter för att bedöma om en produkt fortfarande är förenlig med målmarknadens behov och om den avsedda distributionsstrategin fortfarande är lämplig (artikel 25.1 fjärde stycket).

Reglerna om produktgodkännande ska inte tillämpas när det gäller försäkringar mot stora risker (artikel 25.4).

Kommissionen får anta delegerade akter för att specificera reglerna om produktgodkännande (artikel 25.2 i direktivet). Kommissionen har antagit en delegerad förordning, kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2358 av den 21 september 2017 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 vad gäller produkttillsyns-

och styrningskrav för försäkringsföretag och försäkringsdistributörer, i det följande benämnd den delegerade förordningen.

Reglerna om produktgodkännande i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. I lagen bör termen målgrupp användas i stället för målmarknad, eftersom den förra termen enligt regeringens uppfattning är tydligare. I lagen bör även termen försäkringsprodukt användas eftersom den tar sikte på en typ av försäkringskontrakt snarare än individuella försäkringsavtal. Vidare bör ett krav på produktgodkännande gälla för ändringar av en befintlig försäkringsprodukt snarare än en anpassning av den. Reglerna i direktivet får uppfattas på så sätt att det är ändringar av en försäkringsprodukt som ska underkastas ett krav på produktgodkännande.

Förslaget innebär att de nu aktuella kraven ska tillämpas på försäkringsdistributörer som utvecklar försäkringsprodukter för distribution till kunder. Det motsvarar i huvudsak det som anges i försäkringsdistributionsdirektivet. Regeringen anser dock att det finns anledning att i den nya lagen ange att de försäkringsdistributörer som är skyldiga att fastställa, tillämpa och löpande se över en process för godkännande av de försäkringsprodukter som utvecklas, också ska vara skyldiga att regelbundet se över de försäkringsprodukter som de erbjuder eller marknadsför. Det innebär en avvikelse i förhållande till såväl direktivet som promemorians förslag, där det anges att endast försäkringsföretag ska vara skyldiga att regelbundet se över sina försäkringsprodukter. Eftersom det som anges i direktivet utgör en minimireglering är denna avvikelse förenlig med direktivet. Att även försäkringsförmedlare som är skyldiga att administrera en godkännandeprocess också ska vara skyldiga att utföra regelbunden översyn är dessutom i överensstämmelse med det som anges i den delegerade förordningen (se artiklarna 3, 4 och 7).

De nu aktuella kraven i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 25) ska gälla vid utveckling av försäkringsprodukter utan undantag. Det finns därför inte förutsättning för att de, som *SFM* föreslår, enligt den nya lagen om försäkringsdistribution endast ska gälla beträffande konsumentförsäkringsavtal. Som konstateras ovan ska kraven i dock inte tillämpas på försäkringsprodukter som utgör försäkringar mot stora risker.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet anser att det tydligare bör framgå av lagtexten att processen för produktgodkännande ska syfta till att ta fram produkter som är väl lämpade alternativt ändamålsenliga för kunden, detta för att det inte ska räcka för en försäkringsdistributör att redovisa en bra process utan att processen också leder till bra produkter. Regeringen konstaterar att enligt förslaget innebär processen för produktgodkännande att alla relevanta risker för målgruppen ska bedömas och det ska prövas om den avsedda strategin för distribution av försäkringsprodukten är lämplig för målgruppen. Vid den regelbundna översynen av ska det bl.a. göras en bedömning av om en försäkringsprodukt fortfarande motsvarar målgruppens behov och om den avsedda distributionsstrategin fortfarande är lämplig. Regeringen anser därmed att de krav som ställs enligt förslaget bör säkerställa att processen leder till lämpliga och ändamålsenliga produkter, och att det därför inte finns skäl att precisera dessa krav ytterligare i den nya lagen.

Enligt den delegerade förordningen ska processen för produktgodkännande dokumenteras och finnas tillgänglig hos försäkringsdistributören (artikel 4.2). Det är alltså inte tillräckligt att en sådan process bara är informell och i praktiken tillämpas utan att vara tydligt preciserad i någon form av styrande dokument. Om Finansinspektionen begär att få ta del av processen för produktgodkännande inom ramen för sin tillsyn, ska distributören kunna förse inspektionen med dokument där processen framgår.

I den delegerade förordningen finns bestämmelser som närmare reglerar vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kraven i fråga om produktgodkännande. Regeringen anser därför att det inte finns något behov av ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter på samma område.

9.8 Produktinformation och produktkänedom

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör som utvecklar försäkringsprodukter för distribution till kunder ska lämna tillräcklig information om sina försäkringsprodukter till de övriga försäkringsdistributörer som ska distribuera produkterna.

En försäkringsdistributör som distribuerar försäkringsprodukter som distributören inte själv utvecklar ska ha rutiner för att få tillgång till sådan information som den som utvecklar produkterna ska lämna. Försäkringsdistributören ska skaffa sig god kännedom om de distribuerade försäkringsprodukterna och om de målgrupper som fastställts.

Distribution av försäkring mot stora risker ska inte omfattas av kraven om produktinformation och produktkänedom.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom i promemorians förslag finns inte något undantag från kraven på produktinformation och produktkänedom vid distribution av försäkring mot stora risker. Enligt promemorians förslag ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vad försäkringsdistributören ska iaktta för att uppfylla kravet i fråga om produktinformation och produktkänedom.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Konsumentverket* anser att informationen också ska lämnas till sådana mellanhänder som medverkar till att försäkringsavtal ingås även om de inte är försäkringsdistributörer. *Svensk Försäkring* anser att det behöver tydliggöras att kraven inte ska tillämpas på försäkringsprodukter som utgör försäkringar mot stora risker. *Svenska försäkringsförmedlares förening* (SFM) framför samma synpunkter som när det gäller förslaget i avsnitt 9.7.

Skälen för regeringens förslag: I försäkringsdistributionsdirektivet ställs krav på att de försäkringsdistributörer – försäkringsförmedlare och försäkringsföretag – som utvecklar försäkringsprodukter ska ge var och en av sina distributörer all erforderlig information om försäkringsprodukten och processen för produktgodkännande, inbegripet målmarknaden för försäkringsprodukten (artikel 25.1 femte stycket). I direktivet finns ett

korresponderande krav på att de försäkringsdistributörer som inte själva utvecklar försäkringsprodukter ska införa system för att erhålla den information som de produktutvecklande försäkringsdistributörerna är skyldiga att tillhandahålla (artikel 25.1 sjätte stycket). Vidare krävs att de försäkringsdistributörer som inte utvecklar försäkringsprodukter ska förstå egenskaperna hos de försäkringsprodukter de distribuerar samt vilken produktens målmarknad är.

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Konsumentverket anser att det bör införas ett krav på att informationen också ska lämnas till sådana mellanhänder som inte utgör försäkringsdistributörer men som medverkar till att försäkringsavtal ingås. Regeringen anser dock inte att det har framkommit tillräckliga skäl för att i detta avseende i svensk rätt införa krav som går utöver dem som anges i direktivet. Som *Svensk Försäkring* påpekar ska dock de nu aktuella kraven inte gälla distribution av försäkringar mot stora risker (se artikel 25.4 i direktivet och avsnitt 9.7).

När det gäller synpunkterna från SFM hänvisar regeringen till vad som anförs beträffande motsvarande synpunkter i fråga om förslagen i avsnitt 9.7.

I den delegerade förordningen finns bestämmelser som närmare reglerar vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kraven i fråga om produktinformation och produktkänedom. Regeringen anser därför att det inte finns något behov av ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter på samma område.

9.9 Korsförsäljning och kopplingsförbehåll

Regeringens förslag: Om en försäkringsdistributör erbjuder en kund att ingå ett försäkringsavtal tillsammans med en annan tjänst eller produkt, som en del av ett paket eller som ett villkor i en överenskommelse eller ett paket, och försäkringsavtalet är av underordnad betydelse i förhållande till övriga delar av överenskommelsen eller paketet, ska distributören erbjuda kunden att köpa den andra tjänsten eller produkten utan att ingå försäkringsavtalet.

Detta ska inte gälla om försäkringsavtalet erbjuds tillsammans med

1. investeringstjänster och investeringsverksamheter enligt lagen om värdepappersmarknaden, eller
2. ett betalkonto med grundläggande funktioner som avses i betaltjänstlagen.

Regeringens bedömning: Det som anges i försäkringsdistributionsdirektivet om att distribution av försäkringsprodukter som täcker flera risker inte får förhindras kräver inte någon lagstiftningsåtgärd.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller regler om det som i direktivet benämns korsförsäljning, dvs. när försäkringar tillhandahålls tillsammans med andra produkter och tjänster (artikel 24). I direktivet finns även regler om information som vid korsförsäljning ska lämnas till en kund (artikel 24.1 och 24.2). De reglerna behandlas i avsnitt 10.9.

I direktivet finns därutöver regler om vad som ska gälla för korsförsäljning och om s.k. kopplingsförbehåll, dvs. när det ställs som villkor för att kunden ska få köpa en viss tjänst att kunden också köper en annan tjänst (artikel 24.3). Huvudregeln är att en försäkringsdistributör som erbjuder en försäkring som är underordnad en annan vara eller tjänst måste erbjuda kunden att köpa varan eller tjänsten utan att teckna försäkringen. I vissa fall är dock kopplingsförbehåll tillåtna. De fallen är när en försäkring är underordnad en investeringstjänst eller investeringsverksamhet som avses i MiFID II, när en försäkring är underordnad ett kreditavtal som avses Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU av den 4 februari 2014 om konsumentkreditavtal som avser bostadsfastighet och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2013/36/EU och förordning (EU) nr 1093/2010 (bolånedirektivet) eller när en försäkring är underordnad ett betalkonto som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/92/EU av den 23 juli 2014 om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner (betalkontodirektivet).

Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa) får enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 24.4) utforma riktlinjer för granskning och tillsyn av metoder för korsförsäljning och situationer när korsförsäljning inte är förenlig med en försäkringsdistributörs skyldigheter enligt den grundläggande regeln att en försäkringsdistributör alltid ska agera hederligt, rättvist och professionellt i sina kunders bästa intresse (artikel 17.1). Reglerna om korsförsäljning får dock inte förhindra distribution av försäkringsprodukter som täcker flera risker (artikel 24.5). Medlemsstaterna ska se till att en försäkringsdistributör alltid specificerar kundens krav och behov när det sker korsförsäljning (artikel 24.6). Slutligen anges att medlemsstaterna har rätt att behålla eller anta striktare bestämmelser om korsförsäljning eller ingripa mot korsförsäljning om de kan visa att den verksamheten är negativ för konsumenterna (artikel 24.7).

De grundläggande reglerna om korsförsäljning i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. En försäkringsdistributör ska vara skyldig att erbjuda kunden att köpa en tjänst utan att teckna en försäkring, om försäkringen är underordnad en annan vara eller tjänst och tillhandahålls som en del av ett paket eller som ett villkor för samma överenskommelse. Det bör understrykas att detta bara gäller den situationen när en försäkring är en underordnad del av en överenskommelse eller ett paket.

Även de regler i direktivet som tillåter kopplingsförbehåll, i fråga om betalkonton samt investeringstjänster och investeringsverksamheter, bör genomföras i bestämmelser i lagen om försäkringsdistribution. En försäkringsförmedlare ska därför få ställa som villkor för en överenskommelse att en kund tecknar en försäkring, om försäkringen är en underordnad del av ett paket som också består av ett betalkonto enligt

lagen (2010:751) om betaltjänster eller investeringstjänster och investeringsverksamheter enligt lagen om värdepappersmarknaden.

Däremot bör reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om att tillåta kopplingsförbehåll när det gäller kreditavtal som avses i bolånedirektivet inte tas in i lagen om försäkringsdistribution. Begreppet kreditavtal i bolånedirektivet motsvaras av begreppet bostadskredit i konsumentkreditlagen (2010:1846) (2 §, se prop. 2015/16:197 s. 33 och 64–66). Enligt konsumentkreditlagen får en näringsidkare inte ställa som villkor för att bevilja en bostadskredit att konsumenten också köper andra finansiella produkter eller tjänster (13 c §, se samma prop. s. 42 och 84–86). Enda undantaget från den regeln är villkor om att konsumenten ska öppna ett konto eller annan tjänst som möjliggör betalningar av krediten. Om en försäkringsdistributör skulle få tillhandahålla försäkringar och bostadskrediter som ett sammanhållet paket enligt lagen om försäkringsdistribution skulle det därför stå i strid med konsumentkreditlagen. Någon sådan möjlighet bör därför inte införas i lagen om försäkringsdistribution.

Det ställningstagandet innebär att försäkringsdistributörernas kunder i högre grad än vad som följer av försäkringsdistributionsdirektivet ska kunna ställa krav på att få köpa en finansiell produkt eller tjänst utan att samtidigt behöva teckna en försäkring. Konsumentskyddet stärks alltså, varför den avvikelse som sker från direktivet är tillåten (se skäl 3 till och artikel 24 i direktivet).

Det bör påpekas att de bestämmelser som föreslås i lagen om försäkringsdistribution för att i svensk rätt genomföra reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 24.3) inte är civilrättsliga utan näringsrättsliga. Det innebär att avtal som ingås i strid med t.ex. bestämmelserna om korsförsäljning inte blir ogiltiga utan kan åberopas mot kunden. Däremot kan överträdelser av bestämmelserna föranleda ett ingripande inom ramen för Finansinspektionens tillsyn, vilket ytterst kan leda till återkallelse av ett tillstånd eller en registrering.

Eiopa får alltså enligt försäkringsdistributionsdirektivet utforma riktlinjer i anslutning till reglerna om korsförsäljning och ange de situationer där korsförsäljning inte är förenlig med de grundläggande kraven för försäkringsdistribution. Sådana riktlinjer kommer att gälla vid sidan om den nya lagen om försäkringsdistribution, och ha en status som liknar den som Finansinspektionens allmänna råd har. Det kan förekomma att riktlinjer från Eiopa innehåller regler av sådan betydelse att de bör kunna göras bindande genom att föras in i myndighetsföreskrifter (se prop. 2015/16:9 s. 198 f.). När det gäller sådana riktlinjer om korsförsäljning som Eiopa kan komma att meddela med stöd av försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 24.4) torde viktiga regler i dem vid behov kunna föras in i myndighetsföreskrifter med stöd av de bemyndiganden som föreslås när det gäller de grundläggande kraven för försäkringsdistribution, reglerna om ersättning från någon annan än kunden samt om ersättningsystem (se avsnitten 9.1, 9.3 och 9.5).

Kravet i direktivet, på en anpassad analys av kundens önskemål och behov vid försäljning av försäkringar som en del av ett större paket (artikel 24.6), kan tillgodoses genom föreskrifter som meddelas med stöd av det bemyndigande som föreslås i avsnitt 9.1.

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet reglerar endast det fallet när en försäkring tillhandahålls tillsammans med någon

annan vara eller tjänst. Fall där försäkringar mot olika slag av risker distribueras tillsammans faller utanför reglernas tillämpningsområde. Vidare finns inte heller i svensk rätt något förbud för en försäkringsdistributör att distribuera sådana försäkringar, så länge distributören agerar inom de försäkringsklasser som omfattas av tillståndet eller registreringen. Det följer därför redan av gällande rätt att försäkringsdistribution får ske av försäkringar som täcker flera olika risker, och den situationen ändras inte vid genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet. Det som anges i direktivet (artikel 24.5) kräver av det skälet inte någon lagstiftningsåtgärd.

9.10 Övriga regler för verksamheten

Regeringens förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om behandling av tillgångar som tillhör kunden, klagomålshantering, skadeståndsskyldighet samt om arbetsordning och instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen ska föras över till lagen om försäkringsdistribution.

Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om skadeståndsskyldighet ska föras över till den nya lagen och justeras så att en försäkringsdistributör ska ersätta ren förmögenhetsskada som uppkommer på grund av att distributören uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt bestämmelserna om grundläggande krav vid försäkringsdistribution eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av bemyndigande som avser den bestämmelsen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid hanteringen av klagomål.

Regeringens bedömning: Kravet i försäkringsdistributionsdirektivet på förfaranden för klagomål och tvistlösning utanför domstol får anses uppfyllda i gällande svensk rätt.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att enligt promemorians förslag ska ett försäkringsföretags skadeståndsansvar gälla mot samma aktörer som en försäkringsförmedlars och inte bara gentemot en kund. Promemorians förslag avviker också från regeringens förslag genom att enligt promemorians förslag ska bestämmelserna om skadestånd i den nya lagen också vara tillämpliga på sidoverksamhet med fondandelar som en försäkringsförmedlare får bedriva med stöd av ett särskilt tillstånd (se avsnitt 7.3).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem. *Konsumentverket* anser att det vore positivt om försäkringsdistributörers rådgivning till konsumenter skulle spelas in eftersom det skulle försätta konsumenter i ett bättre bevisläge vid krav avseende vårdslös rådgivning. *Konsumentverket* anser vidare att det är väsentligt att skadeståndsbestämmelserna i rådgivningslagen blir generellt tillämpliga på investeringsrådgivning från såväl försäkringsföretag som försäkringsförmedlare. *Svenska försäkringsförmedlars förening* (SFM) efterfrågar ett förtydligande avseende att

reglerna om arbetsordning och instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen i privata aktiebolag inte är avsedda att tillämpas analogivis på andra bolagsformer.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Behandling av tillgångar som tillhör kunden

Några av rörelsereglerna i försäkringsdistributionsdirektivet är i princip desamma som i försäkringsförmedlingsdirektivet. Det är fallet med reglerna om skydd av kunders medel (artikel 10.6 i försäkringsdistributionsdirektivet respektive artikel 4.4 i försäkringsförmedlingsdirektivet). I båda direktiven ges medlemsstaterna möjlighet att välja mellan olika sätt att skydda medel som tillhör kunderna: bestämmelser om att betalningar som sker till en försäkringsförmedlare ska anses ha skett till försäkringsgivaren (alternativ a), krav på att en försäkringsförmedlare ska ha vissa ekonomiska resurser (alternativ b), krav på att kundmedel ska hållas avskilda (alternativ c) eller krav på att en garantifond ska inrättas. Sverige valde vid genomförandet av försäkringsförmedlingsdirektivet att införa ett krav på att kundmedel ska hållas åtskilda (alternativ c, se prop. 2004/05:133 s. 104–106).

Det har inte framkommit skäl för att i dag välja någon annan lösning för skyddet av kundernas medel än krav på att pengar och andra tillgångar som en försäkringsförmedlare får hand om för kundens räkning ska hållas avskilda från egna tillgångar. Nuvarande bestämmelser om detta i lagen om försäkringsförmedling (5 kap. 5 §) bör därför föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Enligt förslaget i denna lagrådsremiss kommer lagen om värdepappersmarknaden också i fortsättningen att vara tillämplig på värdepappersrörelse som drivs av försäkringsförmedlare som har tillstånd att driva sådan rörelse (se avsnitt 6.3).

Klagomålshantering

Reglerna om klagomålshantering i försäkringsdistributionsdirektivet är oförändrade i förhållande till dem i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 14 respektive artikel 10). Den enda skillnaden är att reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet är tillämpliga på alla försäkringsdistributörer, såväl försäkringsförmedlare som försäkringsföretag, medan reglerna i försäkringsförmedlingsdirektivet endast är tillämpliga på försäkringsförmedlare.

Bestämmelsen om klagomålshantering i lagen om försäkringsförmedling (5 kap. 6 §) bör därför föras över till lagen om försäkringsdistribution. I likhet med i försäkringsdistributionsdirektivet bör bestämmelsen i lagen om försäkringsdistribution gälla för såväl försäkringsförmedlare som försäkringsföretag.

För både försäkringsföretagens och försäkringsförmedlarnas del kommer bestämmelsen i lagen om försäkringsdistribution att vara tillämplig vid sidan om de riktlinjer om klagomålshantering som Eiopa har antagit (se Riktlinjer för försäkringsföretags hantering av klagomål, EIOPA-BoS 12-069, och Riktlinjer för försäkringsförmedlars hantering av klagomål, EIOPA-BoS 13/164). Bestämmelsen i lagen, som genomför regler i ett EU-direktiv, kommer att ha företräde framför de riktlinjerna.

Liksom i dag bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vad som ska iaktas vid hantering av klagomål. Bestämmelser om klagomålshantering finns i dag i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling. Om det finns skäl kan bemyndigandet användas för att ta in regler i Eiopas nyss nämnda riktlinjer i myndighetsföreskrifter. Eiopas riktlinjer torde i annat fall inte ensamma kunna läggas till grund för ett ingripande mot en försäkringsdistributör (se prop. 2015/16:9 s. 198 f.).

Twistlösning

Försäkringsdistributionsdirektivet ställer krav på att medlemsstaterna ska inrätta adekvata, effektiva, opartiska och oberoende förfaranden för klagomål och twistlösning utanför domstol (artikel 15). Kravet i direktivet får anses ta sikte på tvister där kunder har civilrättsliga anspråk på en försäkringsdistributör snarare än klagomål i form av synpunkter på bemötande och handläggning (i den engelska språkversionen anges att det är fråga ”out-of-court complaint and redress”, dvs. utomrättsliga krav och gottgörelser).

Vid genomförandet i svensk rätt av försäkringsförmedlingsdirektivet gjordes bedömningen, mot bakgrund av möjligheten till prövning vid Allmänna reklamationsnämnden, att det i Sverige finns lämpliga och effektiva förfaranden och organ för twistlösning utanför domstol avseende tvister mellan försäkringsförmedlare och deras kunder (se prop. 2004/05:133 s. 138). Även vid genomförandet i svensk rätt av bolånedirektivet gjordes bedömningen att det direktivets krav på mekanismer för twistlösning utanför domstol var uppfylla i svensk rätt och att någon ytterligare reglering inte behövde införas (se prop. 2015/16:197 s. 183–187).

Det saknas skäl att göra en annan bedömning av behovet av lagstiftningsåtgärder för att genomföra reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om twistlösning utanför domstol än de som gjordes vid genomförandet av motsvarande regler i försäkringsförmedlingsdirektivet och i bolånedirektivet. Kravet i försäkringsdistributionsdirektivet på förfaranden för klagomål och twistlösning utanför domstol får således anses uppfylla i gällande svensk rätt.

Frågor om dokumentation avseende rådgivning, som rör sådana frågor om bevissäkring som *Konsumentverket* tar upp i detta sammanhang, behandlas i avsnitt 10.11.

Skadeståndsskyldighet

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller inte några regler om skadeståndsskyldighet. Däremot får direktivet anses förutsätta att åtminstone försäkringsförmedlare kan åläggas skadeståndsansvar för fel och försummelse vid sin försäkringsdistribution med tanke på att direktivet ställer krav på att försäkringsförmedlare ska ha en ansvarsförsäkring (se artikel 10.4 och 10.5).

Genomförandet i svensk rätt av direktivet medför inte något behov av ändring av de nuvarande bestämmelserna om skadeståndsskyldighet för försäkringsförmedlare i lagen om försäkringsförmedling (5 kap. 7 och 8 §§). De skäl som anfördes beträffande preskriptionstid m.m. när de

infördes i lagen om försäkringsförmedling gör sig alltså gällande (se prop. 2004/05:133 s. 106–110). Bestämmelserna bör därför föras över till lagen om försäkringsdistribution.

En bärande tanke bakom försäkringsdistributionsdirektivet är att en kund ska åtnjuta samma skydd vare sig han eller hon möter ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare som försäkringsdistributör (se skäl 8 till direktivet). Bestämmelserna om skadeståndsskyldighet i lagen om försäkringsdistribution bör därför ålägga försäkringsföretag samma skadeståndsskyldighet i förhållande till en kund vid försäkringsdistribution som den som föreslås gälla för försäkringsförmedlare. Regeringen anser dock inte att det finns skäl att låta ett försäkringsföretags skadeståndsansvar enligt den nya lagen gälla gentemot andra aktörer än kunder.

Avseende en försäkringsförmedlares respektive ett försäkringsföretags skadeståndsansvar gentemot en kund enligt den nya lagen finns det anledning att göra vissa påpekanden.

En försäkringsförmedlare kan informera kunden eller lämna rådgivning till honom eller henne och därigenom hjälpa kunden att ingå ett lämpligt försäkringsavtal. Försäkringsförmedlaren kan även bistå kunden under avtalstiden på olika sätt. Alla sådana åtgärder från förmedlaren sida rymms normalt inom vad som utgör försäkringsdistribution. Enligt förslaget ska brister härvidlag således kunna föranleda skadeståndsskyldighet för förmedlaren. Ett försäkringsföretag kan på samma sätt som en försäkringsförmedlare förse kunden med information och råd inför ingåendet av ett försäkringsavtal. Till skillnad från förmedlaren är försäkringsföretaget emellertid även part i försäkringsavtalet. De förpliktelser som försäkringsföretaget åtar sig gentemot kunden (eller någon annan) genom försäkringsavtalet ligger vid sidan av de förpliktelser som följer av regelverket om försäkringsdistribution. Om försäkringsföretaget inte gör några särskilda åtaganden att bistå kunden i distributionshänseende under avtalets bestånd, exempelvis om att lämna rådgivning i fråga om ändrade placeringsalternativ inom ramen för en löpande försäkring, är försäkringsföretagets skyldigheter gentemot kunden efter det att försäkringsavtalet har ingåtts normalt grundade i företagets avtalsmässiga förpliktelser gentemot sin motpart och inte i reglerna om försäkringsdistribution. Den nu aktuella skadeståndsbestämmelsen i den nya lagen bör således endast ta sikte på brister i försäkringsdistribution och inte på brister avseende andra avtalsmässiga förpliktelser.

Konsumentverket, som anser att försäkringsförmedlare inte ska kunna få tillstånd för att få utföra investeringsrådgivning om placeringar inom försäkringar (se avsnitt 7.3), framför att de skadeståndsregler som gäller för de som driver värdepappersrörelse bör tillämpas på försäkringsförmedlares investeringsrådgivning. I avsnitt 6.3.1 görs emellertid bedömningen att investeringsrådgivning som har samband med försäkringsavtal bör anses utgöra försäkringsdistribution. Det innebär att det är bestämmelserna om skadestånd i lagen om försäkringsdistribution ska tillämpas i dessa fall. Som en konsekvens av den bedömningen föreslås i lagrådsremissen inte något krav på särskilt tillstånd för sådan investeringsrådgivning som det som föreslås i promemorian. Det innebär att det inte blir aktuellt att införa en sådan bestämmelse som föreslås i promemorian om att bestämmelserna om skadestånd i den nya lagen ska vara tillämpliga på investeringsrådgivning som sker med stöd av ett sådant tillstånd.

Försäkringsdistributörer bör, på motsvarande sätt som försäkringsförmedlare, kunna avtala bort sin skadeståndsskyldighet som avser återförsäkring eller försäkring mot stora risker (1 kap. 9 § lagen om försäkringsförmedling, se samma prop. s. 109).

Arbetsordning och instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen

I lagen om försäkringsförmedling finns krav på dokumentation av arbetsordning och arbetsfördelning mellan bolagsorganen i privata aktiebolag som har tillstånd att utöva försäkringsförmedling (5 kap. 9 §, se prop. 2013/14:86). För försäkringsaktiebolag följer motsvarande krav på arbetsordning och instruktioner av försäkringsrörelselagen (11 kap. 7 a §).

Det finns inte skäl att vid genomförandet i svensk rätt av försäkringsdistributionsdirektivet göra någon ändring avseende dessa krav när det gäller försäkringsförmedlare. Regeringen konstaterar med anledning av det *SFM* framför att dessa krav i den nya lagen, i likhet med nuvarande krav, endast är avsedda att tillämpas på privata aktiebolag. Eftersom försäkringsaktiebolag redan omfattas av sådana krav enligt försäkringsrörelselagen finns det inte heller skäl att utsträcka tillämpningsområdet för dessa krav i den nya lagen till att även omfatta sådana företag.

10 Informationskrav och uppföranderegler

10.1 Inledning

10.1.1 Allmänt

En välfungerande marknad präglas bl.a. av god information om varans eller tjänstens kvalitet och pris hos såväl köpare som säljare. Den kännetecknas av att produkter och tjänster som inte är konkurrenskraftiga slås ut eftersom konsumenter helt enkelt inte vill köpa produkter eller tjänster som är för dyra eller dåliga. På försäkringsmarknaden befinner sig dock de allra flesta försäkringstagare i ett informations- och kunskapsunderläge i förhållande till de personer som ger råd om eller säljer försäkringar. Många försäkringsprodukter är komplicerade och komplexa vilket innebär att det ofta är svårt för en kund att fullt ut förstå och bedöma kvalitet i relation till pris avseende den produkt som erbjuds eller föreslås. Detta påverkar självfallet kundernas möjligheter att göra välgrundade val mellan olika produkter. Kunderna kan därmed inte heller påverka utbudet av produkter och tjänster i önskvärd utsträckning. Detta påverkar sammantaget villkoren för konkurrens och konsumentskydd på försäkringsmarknaden. Det är mot bakgrund av den obalans som råder på marknaden viktigt att försäkringsdistributörer, innan försäkringsavtal ingås och under avtalstiden, ger sina kunder relevant och begriplig information om förhållanden som kan vara av intresse för kunderna.

I försäkringsdistributionsdirektivet finns omfattande informationskrav och uppföranderegler för försäkringsdistributörer (kapitel V, artiklarna 17–25). Kraven och reglerna är anpassade efter de olika typer av

distributörer som omfattas av direktivet och den verksamhet som dessa avser att bedriva. Informationskraven är således inte desamma för alla typer av distributörer. Som framhålls i avsnitt 9 är försäkringsdistributörer inte en homogen grupp. Det är således inte möjligt att ställa upp alltför detaljerade regler för hur försäkringsdistribution ska bedrivas (jfr prop. 2004/05:133 s. 98 f.). Det finns som redan nämns i det avsnittet behov av flexibilitet i regelverket, både mellan olika aktörer och över tiden. Syftet med informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet är att försäkringstagare i så stor utsträckning som möjligt ska få samma information och åtnjuta samma konsumentskydd oberoende av distributionskanal.

I skälen till direktivet anges att det innehåller minimiregler om den information som försäkringsdistributörer måste lämna till sina kunder (skäl 52). Vidare anges att medlemsstater bör kunna behålla eller anta striktare bestämmelser inom området för informationslämnande om bestämmelserna är förenliga med unionsrätten.

I direktivet inleds kapitlet om informationskrav och uppföranderegler med allmänna principer för hur försäkringsdistributörer ska uppträda gentemot sina kunder (artikel 17). De reglerna behandlas delvis nedan i avsnitt 10.6 om former för informationen, men i övrigt i avsnitt 9 om regler för verksamheten. Kapitlet innehåller därefter regler om allmän information som ska lämnas till kunden (artikel 18), information som syftar till att tydliggöra eventuella intressekonflikter (artikel 19) och informationskrav vid rådgivning och vid försäljning utan rådgivning (artikel 20). I direktivet anges även vilken information som ska lämnas av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet (artikel 21). Kapitlet innehåller vidare regler om formkrav för den information som ska lämnas (artikel 23) samt undantag från informationsplikten i vissa fall (artikel 22). I kapitlet finns slutligen även särskilda regler om informationskrav och uppföranderegler vid korsförsäljning (artikel 24) samt krav i fråga om produkttillsyn och styrning (artikel 25). De reglerna behandlas delvis även i avsnitt 9 om regler för verksamheten. Informationskraven vid korsförsäljning (delar av artikel 24) behandlas emellertid i avsnitt 10.9.

Kapitel V i försäkringsdistributionsdirektivet motsvaras delvis av kapitel III i försäkringsförmedlingsdirektivet som har genomförts i svensk rätt genom bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (6 kap.). I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling finns ytterligare bestämmelser bl.a. om vad som krävs för att uppfylla informationsskyldigheten gentemot kunderna (6 kap.). Tillämpningsområdet för försäkringsdistributionsdirektivet är dock som nämns i avsnitt 4.2 vidare än det för försäkringsförmedlingsdirektivet. Försäkringsdistributionsdirektivet omfattar inte bara försäkringsförmedlare utan även försäkringsföretag och andra marknadsaktörer som har försäljning av försäkringsprodukter som sidoverksamhet. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller dessutom i vissa avseenden nya och mer preciserade krav när det gäller den information som ska lämnas till kunderna.

10.1.2 Särskilt om överlappande informationskrav

<p>Regeringens bedömning: Den dubbelreglering som genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet ger upphov till i fråga om</p>

försäkringsföretagens informationsskyldighet föranleder inte några ändringar i försäkringsrörelselagen eller försäkringsavtalslagen.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker bedömningen eller har inget att invända mot den. *Försäkringsjuridiska föreningen* och *Svensk Försäkring* anser att promemorians analys när det gäller dubbelreglering är bristfällig. Försäkringsjuridiska föreningen anser att dubbelreglering i möjligaste mån måste undvikas med hänsyn till de tillämpningsproblem som den ger upphov till, men även med hänvisning till förutsebarheten. Försäkringsjuridiska föreningen anser vidare att informationskraven för försäkringsföretagen bör regleras i en och samma lag, företrädesvis i försäkringsavtalslagen. *Svensk Försäkring* anser att dubbelregleringen medför att regelverket blir svåröverskådligt och svårtillämpat för försäkringsföretag och deras kunder samt att det finns ett behov klargöranden om vad som gäller när näringsrättslig reglering helt eller delvis överlappar civilrättslig reglering. Svensk Försäkring påpekar att det generellt hållna informationskravet i försäkringsrörelselagen (4 kap. 2 §) fylls ut av föreskrifter från Finansinspektionen som till viss del genomför EU-rätt och som delvis överlappar informationskrav enligt den föreslagna nya lagen. Svensk Försäkring anför vidare att det även vid en jämförelse mellan försäkringsdistributionsdirektivet och försäkringsavtalslagen samt lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler föreligger överlappande informationskrav. Svensk Försäkring framhåller också att de relevanta informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet skulle kunna arbetas in i försäkringsavtalslagen. Slutligen efterfrågar Svensk Försäkring ett förtydligande om huruvida informationsplikten enligt andra regler kommer att kunna uppfyllas genom den obligatoriska information som ska lämnas enligt den föreslagna nya lagen.

Skälen för regeringens bedömning: Som framgår ovan i avsnitt 5.1.2 föreslås i denna lagrådsremiss att försäkringsdistributionsdirektivet ska genomföras sammanhållet i en ny lag om försäkringsdistribution. Vidare framgår att genomförandet av direktivet kommer att ge upphov till viss dubbelreglering, bl.a. i fråga om den informationsskyldighet som ska gälla för försäkringsföretagen. För företagen finns i dag såväl näringsrättsliga som civilrättsliga bestämmelser om den information som ska lämnas till den som erbjuds att teckna försäkring, till försäkringstagare och andra ersättningsberättigade under utbetalningstiden. De huvudsakliga näringsrättsliga bestämmelserna finns i försäkringsrörelselagen och i föreskrifter som har meddelats av Finansinspektionen (se Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd [FFFS 2011:39] om information som gäller försäkring och tjänstepension). De huvudsakliga civilrättsliga bestämmelserna finns i försäkringsavtalslagen. Bestämmelser om information finns också i bl.a. lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige, marknadsföringslagen, rådgivningslagen och föreskrifter som har meddelats av Konsumentverket.

Det bör inledningsvis framhållas att de informationskrav som föreslås gälla för försäkringsföretagen enligt den nya lagen om försäkringsdistribution är betydligt mer omfattande och detaljerade än de informa-

tionskrav som i dag finns i försäkringsrörelselagen och försäkringsavtalslagen. Vidare bedöms det sammanhållna genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet i en ny lag inte ge upphov till motstridiga informationskrav. Ett försäkringsföretag som lever upp till de strängaste av de krav som följer av dessa lagar kommer i praktiken att uppfylla sina förpliktelser även enligt liknande bestämmelser i de andra lagarna. Enligt regeringens bedömning bör det anförda innebära att försäkringsföretagen i de flesta fall kommer att kunna uppfylla den informationsplikt som följer av försäkringsrörelselagen eller försäkringsavtalslagen genom att samtidigt uppfylla motsvarande eller liknande krav som gäller vid försäkringsdistribution enligt den nya lagen.

I försäkringsrörelselagen regleras försäkringsföretagens skyldighet att lämna information endast i en bestämmelse (4 kap. 2 §). Enligt den bestämmelsen ska ett försäkringsföretags information till försäkringsstagare och dem som erbjuds att teckna försäkring vara anpassad efter försäkringens art och tydligt visa försäkringens villkor och värdeutveckling. Även andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar ska ges den information de behöver. Ett försäkringsbrev ska vidare innehålla uppgifter både om de allmänna försäkringsvillkoren och om de särskilda villkoren för den försäkring som avses i brevet. I försäkringsrörelselagen är bestämmelsen om information således mycket allmänt hållen jämfört med de regler om information som finns i försäkringsdistributionsdirektivet. För det fall bestämmelserna om information i den nya lagen kan anses överlappa bestämmelsen i försäkringsrörelselagen bör försäkringsföretagen således även uppfylla kraven i försäkringsrörelselagen genom att uppfylla de krav som ska gälla enligt den nya lagen (jfr 4 kap. 2 § försäkringsrörelselagen och avsnitten 10.5.2 och 10.6.2.).

Som *Svensk Försäkring* konstaterar får Finansinspektionen med stöd av ett bemyndigande meddela föreskrifter om vilken information ett försäkringsföretag ska lämna enligt försäkringsrörelselagen (4 kap. 18 § 2 försäkringsrörelselagen och 7 kap. 2 § första stycket 13 försäkringsrörelseförordningen [2011:257]). I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om information som gäller försäkring och tjänstepension finns kortfattade allmänna krav på information till försäkringstagare och ersättningsberättigade (2 kap. 1 och 2 §§), information som ska lämnas innan en försäkring meddelas (3 kap. 1 §) och information som ska lämnas under försäkrings- och utbetalningstiden (4 kap. 1 och 2 §§). I sak är det, som *Svensk Försäkring* påpekar, delvis fråga om informationskrav som motsvarar de informationskrav som anges i försäkringsdistributionsdirektivet och som föreslås ska gälla enligt lagen om försäkringsdistribution. Den överlappning som därigenom uppkommer i förhållande till nuvarande myndighetsföreskrifter är enligt regeringens uppfattning emellertid en fråga som bör hanteras inom ramen för Finansinspektionens arbete med att ta fram nya föreskrifter med anledning av de bemyndiganden som föreslås i den nya lagen (se avsnitt 10.1.3) samt befintliga bemyndiganden i försäkringsrörelselagen. Genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet bör därmed inte ge upphov till några överlappande informationskrav i förhållande till de föreskrifter som Finansinspektionen har meddelat med stöd bemyndigandet i försäkringsrörelselagen. Det bör även i förhållande till annan relevant lagstiftning ankomma på Finansinspektionen att se över sina gällande föreskrifter och att hantera

eventuella överlappande informationsregler som kan uppkomma när försäkringsdistributionsdirektivet genomförs i svensk rätt.

I förhållande till de informationskrav som anges i försäkringsavtalslagen torde överlappningen bli mer begränsad. Som utgångspunkt kan konstateras att försäkringsavtalslagen i allt väsentligt innehåller civilrättsliga bestämmelser. Bestämmelserna om information i den lagen avser huvudsakligen information om försäkringsavtalet och den reglering som gäller för avtalet. De näringsrättsliga reglerna om information i försäkringsdistributionsdirektivet avser däremot till största del information om förhållanden hos de aktörer som distribuerar försäkring, t.ex. krav på information om pris och ersättning, intressekonflikter och rådgivning. I huvudsak tar de olika regelverken sikte på olika typer av informationskrav. I praktiken synes det endast vara reglerna om anpassad produktinformation i försäkringsdistributionsdirektivet, dvs. om att kunden ska få objektiv och förstäelig information om försäkringsprodukten (se avsnitt 10.5.2) och om produktfaktblad (se avsnitt 10.6) som delvis överensstämmer med bestämmelserna i försäkringsavtalslagen om information som ska lämnas innan ett avtal ingås (se t.ex. 2 kap. 2 §).

Försäkringsavtalslagen innehåller därutöver mer detaljerade krav på information som ska lämnas när avtal har ingåtts och under avtalstiden som i allt väsentligt saknar motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet. Således är det främst i fråga om kraven på förköpsinformation om innehållet i försäkringsavtalet som det uppstår dubbelreglering.

Som framgår ovan följer det av försäkringsdistributionsdirektivet att en försäkringsdistributör, innan ett försäkringsavtal ingås, är skyldig att bl.a. klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd och därefter ge kunden objektiv och tydlig information om försäkringsprodukten som är anpassad efter typen av kund och produktens komplexitet. Informationen ska underlätta för kunden att kunna fatta ett välgrundat beslut (se nedan avsnitt 10.5.2). På liknande sätt ska ett försäkringsbolag, enligt försäkringsavtalslagen innan en försäkring meddelas lämna information som underlättar kundens bedömning av försäkringsbehovet och val av försäkring (se t.ex. 2 kap. 2 § och 10 kap. 2 §). Det är således enligt både försäkringsavtalslagen och den föreslagna nya lagen fråga om en allmänt hållen skyldighet för företaget att lämna information om försäkringsavtalet som syftar till att underlätta kundens val. Enligt regeringens uppfattning bör den materiella innebörden av de nu aktuella reglerna vara i stort sett densamma även om kravet enligt den nya lagen kan anses vara mer precist i förhållande till den enskilde kunden och ställer större krav på distributören. Kravet i den nya lagen på att kundens behov ska klargöras och att det ska lämnas information som är anpassad efter typen av kund och produktens komplexitet, måste alltså i vart fall omfatta ett krav på att kunden ska få information som underlättar hans eller hennes bedömning av försäkringsbehovet och val av försäkring. De angivna informationskraven är alltså inte motstridiga och bör enligt regeringens mening kunna gälla parallellt i de olika lagarna.

Det faktum att ett i princip motsvarande överlappande informationskrav sedan länge har gällt enligt bestämmelserna om information i försäkringsavtalslagen och i försäkringsrörelselagen talar med styrka för att detta inte utgör något påtagligt praktiskt problem (jfr t.ex. 2 kap. 2 § försäkrings-

avtalslagen och 4 kap. 2 § försäkringsrörelselagen). För att ändå tydliggöra förhållandet mellan de båda lagarna i det nu aktuella hänseendet föreslås dock i denna lagrådsremiss att det i den nya lagen ska införas en upplysningsbestämmelse om att det i försäkringsavtalslagen finns ytterligare bestämmelser om information som ska lämnas innan en försäkring meddelas (se avsnitt 10.4.2). Denna hänvisning är huvudsakligen relevant i fråga om andra försäkringar än de som omfattas av produktfaktabladet (t.ex. livförsäkringar) i och med att försäkringsavtalslagen i vissa hänseenden innehåller mer detaljerade regler om den information som ska lämnas innan ett avtal ingås beträffande sådana försäkringar. Det är t.ex. krav på information om omfattningen av försäkringen och viktiga begränsningar i den (se 10 kap. 2 § första stycket andra och tredje meningen försäkringsavtalslagen).

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller, som anges ovan, därutöver krav på att viss information om försäkringsprodukten (avtalet) ska lämnas i form av ett produktfaktablad vid distribution av skadeförsäkring (se avsnitt 10.6 nedan). De informationskrav som enligt förslaget i denna lagrådsremiss ska gälla för produktfaktabladet (och som följer av direktivet) är relativt detaljerade och överlappar bestämmelserna i försäkringsavtalslagen om information som ska lämnas innan ett avtal ingås, t.ex. i fråga om viktiga begränsningar eller undantag.

För att begränsa eventuella tillämpningsproblem föreslås emellertid i denna lagrådsremiss att det i viss utsträckning ska vara tillåtet för en försäkringsdistributör att tillhandahålla annan information som distributören är skyldig att lämna till kunden tillsammans med produktfaktabladet (avsnitt 10.6). Ett försäkringsföretag kan alltså, i förekommande fall, lämna även sådan tillkommande information som krävs enligt t.ex. försäkringsavtalslagen genom att tillhandahålla den informationen i produktfaktabladet. I produktfaktabladet kan det således läggas till information om försäkringstagarens möjlighet att förnya försäkringen, ett informationskrav som följer av försäkringsavtalslagen men som inte ställs på produktfaktabladet (jfr 2 kap. 2 § andra stycket försäkringsavtalslagen). Den dubbelreglering som uppstår i förhållande till försäkringsavtalslagen bedöms sammantaget inte bli särskilt problematisk. Även när det gäller förhållandet mellan den nya lagen och försäkringsavtalslagen torde (i de delar informationskraven är överlappande) ett försäkringsföretag som lever upp till de strängaste av de krav som följer av dessa lagar i praktiken uppfylla sina förpliktelser enligt båda lagarna.

I denna lagrådsremiss föreslås vidare att en försäkringsdistributör vid telefonförsäljning ska lämna information till kunden före avtalets ingående i enlighet med bestämmelserna i 3 kap. lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler (distansavtalslagen) (se avsnitt 10.6.1). Således uppkommer ingen dubbelreglering i förhållande till distansavtalslagen i fråga om den information som ska lämnas före avtalets ingående vid sådan försäljning, i den mån ett avtal kan ingås per telefon. I stället för den omfattande information som ska lämnas enligt förslaget i denna lagrådsremiss kan en mer kortfattad information lämnas vid telefonsamtalet enligt vad som följer av distansavtalslagen, om konsumenten samtycker till det. (Mer om detta redovisas nedan i avsnitt 10.5.2). När det sedan gäller den information som ska lämnas till kunden efter avtalets

ingående får dock reglerna om information i direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter anses gälla parallellt med de informationskrav som till följd av försäkringsdistributionsdirektivet föreslås gälla enligt den nya lagen (se avsnitt 10.6.1 och jfr artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG). Såväl enligt förslaget i denna lagrådsremiss som enligt distansavtalslagen finns det nämligen en skyldighet att snarast lämna fullständig information efter avtalets ingående.

Det finns, vilket *Försäkringsjuridiska Föreningen* och *Svensk Försäkring* också påpekar, lagtekniska invändningar mot att ha olika informationskrav för försäkringsföretagen i olika lagar. De båda remissinstanserna anser att informationskraven för försäkringsföretag bör regleras i en och samma lag, företrädesvis i försäkringsavtalslagen. Enligt regeringens uppfattning framstår det dock inte som lämpligt att genomföra reglerna om information i försäkringsdistributionsdirektivet i försäkringsavtalslagen. Som nämns ovan innehåller den lagen i huvudsak civilrättsliga bestämmelser om försäkringsföretagens informationsskyldighet när det gäller innehållet i och villkoren för försäkringsavtalet. Merparten av bestämmelserna i försäkringsavtalslagen är allmänt formulerade jämfört med reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet. Vid införandet av försäkringsavtalslagen gjordes bedömningen att det inte var lämpligt att tynga den lagen med liknande detaljerade informationsregler som i det sammanhanget ställdes upp i ett annat EU-direktiv (se prop. 2003/04:150 s. 240 f. och 1087 f.). Regeringen finner inte skäl att göra någon annan bedömning nu. Det gäller i synnerhet som informationsreglerna i försäkringsdistributionsdirektivet, till skillnad från bestämmelserna i försäkringsavtalslagen, i stor utsträckning avser annat än själva försäkringsavtalet. Reglerna i direktivet gäller t.ex. även information om distributörens rörelse och organisation och om rådgivning. Det kan vidare konstateras att om reglerna i direktivet skulle genomföras i bestämmelser i försäkringsavtalslagen skulle det krävas att i det närmaste identiska bestämmelser om information i flera fall ändå måste införas i den nya lagen för att de ska gälla för försäkringsförmedlarna. En sådan ordning framstår inte som ändamålsenlig. Vidare skulle t.ex. de särskilda tillsyns- och ingripandebefogenheter som den behöriga myndigheten ska ha enligt direktivet – och som självfallet måste finnas i den nya lagen – i så fall delvis behöva kopplas till bestämmelser i en annan lag när det gäller försäkringsföretagen.

En annan lösning för att komma till rätta med de delvis överlappande informationskraven som uppkommer i förhållande till bestämmelserna i försäkringsavtalslagen om information som ska lämnas innan ett avtal ingås skulle vara att helt utmönstra kraven på förköpsinformation i den lagen. En sådan åtgärd vore dock olycklig eftersom ett åsidosättande av de informationskrav som enligt förslaget ska gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution inte kommer ha några avtalsrättsliga följder. De ovan angivna bestämmelserna i försäkringsavtalslagen har däremot betydelse för förståelsen av den avtalsrättsliga följden vid underlåtenhet att lämna viss information enligt den lagen (se t.ex. 2 kap. 8 §). Vidare skulle det alternativet kräva någon form av särlösning för sådan

distribution av försäkringar som inte omfattas av den nya lagens tillämpningsområde (se t.ex. avsnitt 10.12).

Slutligen kan det, när det gäller den dubbelreglering som i viss utsträckning uppkommer i förhållande till försäkringsavtalslagen, inte bortses från att försäkringsföretagen är vana vid att det finns bestämmelser i andra lagar och andra föreskrifter som gäller parallellt. Exempelvis förutsattes redan i förarbetena till försäkringsavtalslagen att det finns ytterligare informationskrav utöver de som anges i den lagen som företagen också måste följa (se samma prop. s. 148 och 382). Att det i dag finns liknande bestämmelser om information i olika lagar är, vilket Svensk Försäkring också påpekar, i och för sig inte skäl för att man inte skulle eftersträva att undvika ytterligare dubbelreglering. Som framgår ovan gör emellertid regeringen sammantaget bedömningen att den relativt begränsade dubbelreglering som genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet kommer att ge upphov till är svår att komma till rätta med utan att det i så fall i stället skulle uppkomma andra tillämpningsproblem och otydligheter. Undanröjande av all dubbelreglering som i dag förekommer på försäkringsområdet skulle kräva omfattande analys och överväganden. Något utrymme för det finns inte inom ramen för detta lagstiftningsärende som avser genomförande av ett EU-direktiv. Undanröjande av all dubbelreglering på området torde dessutom kräva ändringar i den nuvarande EU-rättsliga regleringen.

10.1.3 Allmän information till kunden

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om

1. sin identitet och adress och om den är en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag,
2. den eller de myndigheter som utövar tillsyn över försäkringsdistributören,
3. huruvida försäkringsdistributören tillhandahåller rådgivning om de försäkringsprodukter som distribueras, och
4. de möjligheter som finns för kunden att framställa klagomål mot försäkringsdistributören respektive få en tvist med förmedlaren eller företaget prövad utanför domstol.

En försäkringsförmedlare ska även i god tid innan ett försäkringsavtal ingås informera kunden om

1. det register som förmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras,
2. ansvarsförsäkringen, och
3. huruvida förmedlaren företräder kunden eller agerar för ett försäkringsföretags räkning.

En sidoverksam försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information om sin identitet, myndigheter som utövar tillsyn och möjligheten att framställa klagomål respektive få tvist prövad samt om register, registrering och ansvarsförsäkringen. Samma informationskrav ska gälla för en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare, dock med undantag av kravet på information om ansvarsförsäkringen.

Anknutna försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare ska, i stället för att informera om ansvarsförsäkringen, informera kunden om att den försäkringsdistributör med vilken förmedlaren har ingått avtal om att förmedla dess försäkringsprodukter är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, ett försäkringsföretag eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att förmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter vissa skyldigheter som anges i lagen om försäkringsdistribution.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om den information som en försäkringsdistributör ska lämna till sina kunder.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Konsumentverket* anser att kravet att informationen ska lämnas ”i god tid innan”, i stället för som i dag ”i rimlig tid innan”, ger tydligare uttryck för att konsumenten ska ges betänketid. I tolkningen av vad som är ”i god tid innan” understryker Konsumentverket att det är ur konsumentens synvinkel som tidsrymden ska bedömas. *Svenska försäkringsförmedlares förening* (SFM) efterlyser en tydligare definition av vad som avses med ”i god tid” och anser att det behöver förtydligas om förslaget innebär någon ändring i sak när det gäller när en försäkringsförmedlare ska lämna informationen till kunden.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund

I försäkringsdistributionsdirektivet finns krav på allmän information som försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska lämna till kunder innan försäkringsavtal ingås (artikel 18). De informationskraven motsvaras i huvudsak av de krav som gäller i dag för försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 §, se artikel 12.1 i försäkringsförmedlingsdirektivet). Som anges i avsnitt 10.1 ställer dock försäkringsdistributionsdirektivet, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, upp specifika informationskrav även för försäkringsföretag. Därtill ska försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsförmedling som sidoverksamhet uppfylla vissa av de allmänna informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 18 och 21). I denna lagrådsremiss föreslås att de kraven ska gälla även för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare (se nedan).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska informationen som huvudregel lämnas till kunden *i god tid* innan ett försäkringsavtal ingås (artikel 18). Enligt lagen om försäkringsförmedling gäller i dag att informationen ska lämnas *i rimlig tid* innan ett avtal ingås (6 kap. 1 §). Uttrycket ”i god tid” förekommer i flera lagar på värdepappersmarknadsområdet (se lagen om värdepappersmarknaden, lagen om värdepappersfonder och lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder). För kunden upplevs ofta sparande i finansiella instrument och i vissa livförsäkringar som likartade sparalternativ. Därför bör informationskraven i den nya lagen om försäkringsdistribution i så stor utsträckning som möjligt utformas på samma sätt som i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 14 §). I den

nya lagen bör det därför, i enlighet med försäkringsdistributionsdirektivet, ställas upp krav på att informationen till kunden i regel ska lämnas i god tid innan ett avtal ingås. *SFM* efterlyser att det förtydligas dels vad som bör avses med ”i god tid”, dels om förslaget innebär någon ändring i sak avseende när en försäkringsförmedlare ska lämna informationen till kunden. Vad som bör avses med att information ska lämnas i god tid bör avgöras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Enligt regeringens mening är det därför inte möjligt att närmare specificera vad som bör avses. Kravet bör dock innebära att försäkringsdistributören som huvudregel ska lämna informationen i samband med de inledande kontakterna med kunden och att kunden ska få tillräckligt med tid för att ta del av informationen innan ett avtal ingås. Regeringen instämmer med *Konsumentverket* att uttrycket ”i god tid” ger ett tydligare uttryck för att kunden ska ges betänketid samt att det är ur kundens synvinkel som tidsrymden i första hand bör bedömas. Kravet på att informationen ska lämnas till kunden i god tid innan avtalet ingås gäller för merparten av de informationskrav som ställs i kapitel V i försäkringsdistributionsdirektivet.

I förhållande till de krav om allmän information som i dag gäller enligt lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 §) innebär de allmänna informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 18) inte några större skillnader i sak. I några avseenden ställs det dock i lagen upp informationskrav som går utöver dem i direktivet (se 6 kap. 1 § första stycket 3, 5 och 6). Det som anges i direktivet innebär emellertid enligt regeringens uppfattning inte att det finns skäl att ändra eller ta bort dessa informationskrav. De kraven bör därför gälla även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om den information som en försäkringsdistributör ska lämna till sina kunder. En motsvarande möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter finns även i dag när det gäller lagen om försäkringsförmedling (se 7 kap. 1 § 10 förordningen om försäkringsförmedling).

Identitet och adress

En försäkringsdistributör ska lämna information till kunden om sin identitet, adress och om huruvida den är försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag (artikel 18 första stycket a i och andra stycket b i i försäkringsdistributionsdirektivet). Även försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet omfattas av dessa informationskrav (artikel 21).

För försäkringsförmedlare gäller i dag motsvarande krav enligt lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 § första stycket 1). I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det införas ett informationskrav för alla typer av försäkringsdistributörer för att i svensk rätt genomföra det som gäller enligt direktivet i detta avseende. Informationen om identitet bör innehålla uppgift om såväl namn som person- eller organisationsnummer. Vidare bör informationen om adress omfatta såväl postadress som besöksadress samt telefonnummer, e-postadress och eventuell webbadress.

Tillsynsmyndigheter

En försäkringsförmedlare ska enligt lagen om försäkringsförmedling informera sina kunder om vilken myndighet som utövar tillsyn över förmedlaren (6 kap. 1 § första stycket 3). Något motsvarande informationskrav ställs inte upp i försäkringsdistributionsdirektivet. Det nuvarande informationskravet är enligt regeringens uppfattning befogat, bl.a. eftersom det är olika myndigheter som sköter registrering (Bolagsverket) respektive tillsyn (Finansinspektionen). Utöver den tillsyn som Finansinspektionen utövar, ansvarar Konsumentverket för att granska företagens marknadsföring och reklam. Det finns därför skäl för att det nuvarande informationskravet ska gälla även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Informationen bör omfatta Finansinspektionens och Konsumentverkets postadresser, telefonnummer, e-postadresser och webbplatsadresser.

Information om huruvida rådgivning tillhandahålls

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska försäkringsförmedlare och försäkringsföretag informera sina kunder om huruvida de tillhandahåller rådgivning om de försäkringsprodukter som säljs (artikel 18 första stycket a ii och andra stycket b ii). Försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet omfattas inte av detta krav (jfr artikel 21).

Något allmänt informationskrav av det slag som ställs upp i försäkringsdistributionsdirektivet finns inte i dag i lagen om försäkringsförmedling. Ur ett kundperspektiv måste det anses rimligt att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag, redan vid de inledande kontakterna med kunden, lämnar information om huruvida kunden har möjlighet att få rådgivning om de produkter som distribueras. Ett sådant informationskrav bör därför införas för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag i den nya lagen om försäkringsdistribution.

För försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som informerat sina kunder om att de tillhandahåller rådgivning föreslås dessutom ytterligare informationskrav i fråga om den faktiska rådgivningen. Dessa krav behandlas i avsnitt 10.3 om intressekonflikter och i avsnitt 10.5 om vissa informationskrav och uppföranderegler vid rådgivning och vid försäljning utan rådgivning.

Information om möjligheter att framställa klagomål och få tvister prövade utanför domstol

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 18 a iii och b iii) ska försäkringsförmedlare och försäkringsföretag informera kunden om de möjligheter som finns att framställa klagomål mot förmedlaren eller företaget (artikel 14) respektive få en tvist med förmedlaren eller företaget prövad utanför domstol (artikel 15). Även försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet omfattas av dessa informationskrav (artikel 21, jfr även anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare). Motsvarande krav för försäkringsförmedlare finns i dag i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 § första stycket 7 och 8).

Det nu aktuella informationskravet i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. Det innebär att kravet, i enlighet med

direktivet, ska gälla för alla försäkringsdistributörer. Det är angeläget att kunder och andra berörda parter kan anmäla klagomål och få tvister lösta på ett lämpligt och effektivt sätt och att deras klagomål besvaras utan dröjsmål. Informationskravet bör innefatta en skyldighet för försäkringsdistributörer att informera sina kunder om möjligheten att vända sig till Konsumenternas Försäkringsbyrå, Konsumenternas Bank- och finansbyrå och Allmänna reklamationsnämnden.

Information om försäkringsförmedlarregistret

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare lämna information till kunden om det register förmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras (artikel 18 a iv). Även försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet omfattas av detta informationskrav.

Motsvarande krav gäller i dag för försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 § första stycket 2). För att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet bör informationskravet införas i den nya lagen om försäkringsdistribution och gälla för försäkringsförmedlare och sidoverksamma försäkringsförmedlare. Kravet bör vidare, i enlighet med vad som anförs ovan, även gälla för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Ansvarsförsäkring och ansvarigt försäkringsföretag

Enligt lagen om försäkringsförmedling ska försäkringsförmedlare informera sina kunder om ansvarsförsäkringen (6 kap. 1 § första stycket 6). För anknutna försäkringsförmedlare gäller i stället en skyldighet att upplysa kunden om att det försäkringsföretag, med vilket förmedlaren ingått avtal om att förmedla dess produkter, är ansvarigt för förmedlarens handlande (6 kap. 1 § andra stycket). Några motsvarande informationskrav finns inte i försäkringsdistributionsdirektivet. Kravet på ansvarsförsäkring är dock även fortsättningsvis, ur ett kundskyddsperspektiv, ett viktigt inslag i regleringen av försäkringsförmedlare. Regeringen anser därför att det saknas skäl att ta bort det kompletterande informationskrav för anknutna försäkringsförmedlare som i dag finns i lagen om försäkringsförmedling. Kravet bör således införas i den nya lagen om försäkringsdistribution och gälla även för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Information om vem försäkringsförmedlaren företräder

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare informera kunden om huruvida förmedlaren företräder kunden eller agerar för ett försäkringsföretags räkning (artikel 18 a v). Någon direkt motsvarighet till det kravet finns varken i försäkringsförmedlingsdirektivet eller i lagen om försäkringsförmedling.

Det är av naturliga skäl viktigt att en kund, innan den ingår ett försäkringsavtal, får tydlig och relevant information om förhållandena för den som avser att sälja försäkringsprodukten i fråga. I den nya lagen om försäkringsdistribution bör därför, för att i svensk rätt genomföra de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet, införas ett krav på att en försäkringsförmedlare ska informera kunden om huruvida förmedlaren företräder kunden eller agerar för ett försäkringsföretags räkning.

I tillämpliga fall bör informationen avse bl.a. förhållandet mellan försäkringsföretaget och förmedlaren (jfr skäl 40 till direktivet).

Det bör vidare framhållas att det nu aktuella informationskravet kompletteras av krav på information om intressekonflikter (se nedan avsnitt 10.3).

10.2 Information om intressekonflikter

10.2.1 Bakgrund

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller ett antal informationskrav för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som på olika sätt syftar till att tydliggöra eventuella intressekonflikter för kunderna (artikel 19). Även sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare omfattas delvis av de kraven (se artikel 21). I sak motsvaras de nu aktuella informationskraven i direktivet delvis av de informationskrav som gäller i dag för förmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 och 2 §§, se även artikel 12.1 i försäkringsförmedlingsdirektivet). I den lagen finns det dock inte några uttryckliga bestämmelser om intressekonflikter som motsvarar dem i lagen om värdepappersmarknaden (se t.ex. 8 kap. 12 § och 9 kap. 9 §).

I förhållande till gällande rätt innebär försäkringsdistributionsdirektivet att reglerna om information om och hantering av intressekonflikter förtydligas samt att kraven för försäkringsdistributörer i högre utsträckning kommer att likna de krav som gäller för värdepappersinstitut enligt lagen om värdepappersmarknaden. Detta motiveras bl.a. av att det i viss utsträckning rör sig om likartad verksamhet och att en och samma marknadsaktör kan ha tillstånd att ge råd om och förmedla såväl finansiella instrument som försäkringar (jfr promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling [Ds 2014:22] s. 67). Tredjepartsersättning i form av bl.a. provisioner är vanligt förekommande vid förmedling av såväl finansiella instrument som försäkringar. Därtill upplever kunden ofta både finansiella instrument och försäkringar som komplexa produkter. Det innebär att det inom båda dessa marknader finns skäl att införa ett skärpt och likvärdigt kundskydd som minskar risken för de intressekonflikter som finns vid distribution av finansiella instrument och försäkringar. De allmänna informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet när det gäller intressekonflikter kompletteras i vissa avseenden av ytterligare informationskrav och uppföranderegler vid bl.a. rådgivning och vid försäljning utan rådgivning (artikel 20) samt vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (artiklarna 26–30), se avsnitt 9 om regler för verksamheten och avsnitt 11 om försäkringsbaserade investeringsprodukter.

10.2.2 Information om ägarförhållanden m.m.

Regeringens förslag: En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om huruvida förmedlaren har ett kvalificerat innehav i ett försäkringsföretag eller om

ett försäkringsföretag eller ett moderbolag till ett försäkringsföretag har ett kvalificerat innehav i försäkringsförmedlaren.

En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås även lämna information till kunden om huruvida förmedlaren

1. lämnar rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys,
2. genom avtal är förpliktad att distribuera försäkringar uteslutande för ett eller flera försäkringsföretags räkning, eller
3. distribuerar försäkringar från ett eller flera försäkringsföretag i annat fall.

Förmedlaren ska, i förekommande fall, även ange namnen på de aktuella försäkringsföretagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om försäkringsförmedlars informationsskyldighet när det gäller intressekonflikter.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Information om vissa ägarförhållanden

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 19.1 a och b) ska en försäkringsförmedlare informera kunden om huruvida förmedlaren, direkt eller indirekt, innehar 10 procent eller mer av rösterna eller av kapitalet i ett visst försäkringsföretag eller om ett visst försäkringsföretag eller ett moderbolag till ett visst försäkringsföretag, direkt eller indirekt, innehar 10 procent eller mer av rösterna eller kapitalet i förmedlarverksamheten.

Ett likalydande krav finns i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 12 c och d). Det kravet har genomförts i svensk rätt i en bestämmelse i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 § första stycket 4). Vid genomförandet av försäkringsförmedlingsdirektivet utformades emellertid bestämmelsen i lagen efter hur definitionen av begreppet *kvalificerat innehav* var utformat i den numera upphävda försäkringsrörelselagen (1982:713). I förarbetena anges bl.a. följande (prop. 2004/05:133 s. 82):

Det huvudsakliga syftet med bestämmelsen i direktivet får antas vara att kunden ska få information om sådant ägande som kan medföra att försäkringsförmedlaren intar en beroendeställning i förhållande till en försäkringsgivare. Mot denna bakgrund bör bestämmelsen i den nya lagen i stället utformas efter hur begreppet kvalificerat innehav har definierats i 1 kap. 9 i § försäkringsrörelselagen (1982:713). Detta innebär att informationskravet inte bara kommer att omfatta innehav som överstiger tio procent, utan även innehav som på annat sätt möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget.

Det finns inte skäl att när det gäller genomförandet i svensk rätt av motsvarande regler i försäkringsdistributionsdirektivet göra någon annan bedömning än den som gjordes vid genomförandet av försäkringsförmedlingsdirektivet. Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling bör därför föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution (jfr även 1 kap. 15 § försäkringsrörelselagen).

Viss information i fråga om de erbjudanden som lämnas

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet är en försäkringsförmedlare skyldig att informera kunden om huruvida förmedlaren, i fråga om det avtal som föreslås eller som det ges råd om, lämnar rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, eller om förmedlaren på grund av avtal eller på annan grund distribuerar försäkringar endast från ett visst eller vissa försäkringsföretag (artikel 19.1 c). För det fall försäkringsförmedlaren endast distribuerar försäkringar från ett visst eller vissa försäkringsföretag, ska förmedlaren även ange namnen på de aktuella företagen.

För en kund är det naturligtvis viktigt att veta om den förmedlare som kunden anlitar tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. Syftet med informationskraven är att kunden ska ges möjlighet att bedöma och värdera de förslag på försäkringslösning som lämnas av förmedlaren i det enskilda fallet. Informationskravet är dessutom direkt kopplat till de uppföranderegler som ställs upp i direktivet för distributörer som uppger sig ge opartisk rådgivning och till de ytterligare villkor som enligt förslagen i denna lagrådsremiss ska gälla vid sådan rådgivning (se avsnitt 9 om regler för verksamheten).

De nu aktuella informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet motsvarar dem i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 12 andra stycket). De kraven har genomförts i svensk rätt i bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 2 § första stycket 1–3 och andra stycket). För att genomföra reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet bör de bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

10.2.3 Information om pris och ersättningar

Regeringens förslag: En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som förmedlaren erhåller för försäkringsavtalet, vem eller vilka som betalar ersättningen och storleken på ersättningen eller, om detta inte är möjligt, grunderna för hur ersättningen bestäms.

Ett försäkringsföretag ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som företagets anställda tar emot för försäkringsavtalet.

Sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som tas emot för försäkringsavtalet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om försäkringsdistributörens skyldighet att lämna information om pris och ersättningar.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Konsumentverket* anser att samma informationskrav som ställs på försäkringsförmedlare bör ställas även på sidoverksamma försäkringsförmedlare. Enligt *Konsumentverket* är det trots en

mer transparent redovisning av ersättningar svårt för konsumenter att värdera om ersättningen är att anse som ”hög” eller ”låg”.

Skälen för regeringens förslag

Informationskrav i försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet är försäkringsförmedlare och försäkringsföretag skyldiga att lämna viss information till sina kunder om den ersättning som tas emot för försäkringsavtalet (artikel 19.1 d och e och 19.2–19.5).

En försäkringsförmedlare är enligt direktivet skyldig att informera kunden om arten av den ersättning som tas emot för försäkringsavtalet samt lämna uppgift om huruvida förmedlaren avseende avtalet arbetar på grundval av ett arvode som betalas direkt av kunden, en provision av något slag, någon annan typ av ersättning eller en kombination av de angivna ersättningstyperna. Endast om arvodet ska betalas direkt av kunden är förmedlaren skyldig att informera om arvodets storlek eller, om det inte är möjligt, metoden för att beräkna beloppet.

Försäkringsföretag ska enligt direktivet informera sina kunder om arten av den ersättning som tas emot av företagets anställda för försäkringsavtalet.

För såväl försäkringsförmedlare som försäkringsföretag gäller en skyldighet att lämna sådan information i samband med varje betalning som kunden gör inom ramen för försäkringsavtalet efter det att det ingåtts. Informationen behöver dock inte lämnas på nytt om det är fråga om löpande premiebetalningar eller andra planmässiga betalningar som kunden gör inom avtalet (artikel 19.3 och 19.5).

Försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet är endast skyldiga att informera sina kunder om arten av den ersättning som tas emot för försäkringsavtalet (artikel 21).

Gällande rätt

I försäkringsförmedlingsdirektivet finns inga informationskrav som motsvarar reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om information om pris och ersättningar. I försäkringsförmedlingsdirektivet ställs det endast vid telefonförsäljning till konsumenter upp ett krav på att förmedlaren ska lämna information om priset för tjänsten (artikel 13.3). Trots detta infördes vid genomförandet i svensk rätt av det direktivet ett allmänt krav i lagen om försäkringsförmedling på prisinformation för försäkringsförmedlare (6 kap. 1 § första stycket 5). Det kravet innebär att en försäkringsförmedlare ska lämna information till kunden om priset för försäkringsförmedlingen eller grunderna för hur priset bestäms och om provision eller annan ersättning kan förväntas bli betald av annan än kunden.

I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling finns detaljerade bestämmelser om information om pris och ersättningar. De innebär att en försäkringsförmedlare bl.a. ska informera kunden om all ersättning som förmedlaren får för försäkringsförmedlingen, oavsett om den betalas av någon annan än kunden eller inte (6 kap. 5 §). Informationen ska som huvudregel avse storleken på ersättningen eller, om detta inte är möjligt, grunderna för hur ersättningen bestäms. I förekommande fall ska information även lämnas om ersättning till

förmedlarens anställda eller uppdragstagare. Särskilda bestämmelser finns även för vissa former av ersättningar (6 kap. 6–11 §§).

Genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet

Mot bakgrund av det som anförs ovan kan det konstateras att den nuvarande informationsskyldigheten som gäller för försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling i allt väsentligt uppfyller de krav som ställs upp för försäkringsförmedlare i försäkringsdistributionsdirektivet. Genom Finansinspektionens föreskrifter gäller dock redan i dag en informationsskyldighet för försäkringsförmedlare som är mer långtgående än den som anges i direktivet. De nuvarande informationskraven i Finansinspektionens föreskrifter bör vara befogade även i fortsättningen. Många kunder på försäkringsmarknaden befinner sig, som nämns i avsnitt 10.1, i ett stort informations- och kunskapsunderläge i förhållande till dem som säljer försäkringsprodukterna. Det är därför viktigt att kunderna får fullständig och tydlig information. En naturlig och rimlig utgångspunkt måste därför vara att den som anlitar en försäkringsförmedlare alltid ska få en klar och tydlig information om vilka ersättningar och kostnader som inryms i priset. Att det råder öppenhet och tydlighet gentemot kunden när det gäller pris och kostnader är alltid väsentligt, men särskilt viktigt när det gäller försäkringsförmedlare eftersom dessa kan bli ersatta för sitt arbete på olika sätt. I de fall en försäkringsförmedlare får ersättning för sitt arbete genom provision som betalas av försäkringsgivaren får det antas att kostnaden för detta ytterst kommer att belasta kunden eller i vart fall kollektivet av försäkringstagare. Utan en öppen redovisning av dessa kostnader är det svårt för kunden att överblicka vilket faktiskt pris som han eller hon slutligen kommer att få betala för det arbete som utförs av försäkringsförmedlaren (jfr prop. 2004/05:133 s. 83–85).

Det finns med hänsyn till det anförda skäl för att det enligt den nya lagen om försäkringsdistribution bör gälla en informationsskyldighet för försäkringsförmedlare som går utöver det som krävs enligt försäkringsdistributionsdirektivet och som i större utsträckning motsvarar de krav som i dag finns i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling när det gäller information om pris och ersättningar. I den nya lagen bör det dock, till skillnad från i lagen om försäkringsförmedling, uttryckligen anges att en försäkringsförmedlare, som huvudregel, ska vara skyldig att informera kunden om arten av och storleken på den eller de ersättningar som förmedlaren tar emot med anledning av försäkringsavtalet och om vem eller vilka som betalar ersättningen. Genom att införa ett sådant informationskrav i den nya lagen understryks vikten av tydlig och fullständig prisinformation till kunderna. Det innebär således ett längre gående krav än det i försäkringsdistributionsdirektivet. Kravet stärker kundskyddet i förhållande till det som gäller enligt direktivet och är därför ett sådant strängare krav som medlemsstaterna får införa (se skäl 3). Det innebär samtidigt att det i lagen om försäkringsdistribution ställs upp informationskrav för försäkringsförmedlare som är mer likvärdiga de krav som ställs upp för värdepappersinstitut (jfr artikel 29 i försäkringsdistributionsdirektivet och artikel 24.4 i MiFID II, som i svensk rätt har genomförts i 9 kap. 15 § lagen om värdepappersmarknaden).

Det är självfallet viktigt att kunden får tydlig prisinformation oavsett om kunden köper försäkringsprodukten via en försäkringsförmedlare eller direkt av ett försäkringsföretag. Försäkringsföretag bör därför redan av denna anledning också omfattas av en sådan informationsskyldighet. Det är också nödvändigt att ställa upp ett informationskrav för försäkringsföretag för att undvika den snedvridning av konkurrensen som skulle uppstå om försäkringsföretag inte skulle omfattas av informationskrav och därmed uppmuntrades att sälja sina produkter direkt till kunderna snarare än via förmedlare i syfte att undvika sådana krav (jfr skäl 41 till direktivet). De krav på information om ersättningar som ställs upp i försäkringsdistributionsdirektivet för försäkringsföretag bör enligt regeringens mening vara tillräckliga. Det finns därför inte skäl att för försäkringsföretagen införa en informationskyldighet som går utöver den i direktivet.

Regeringen gör, till skillnad från *Konsumentverket*, även när det gäller sidoverksamma försäkringsförmedlare bedömningen att de informationskrav som ställs upp i direktivet är tillräckliga. Enligt den nya lagen om försäkringsdistribution kommer det inte att vara tillåtet för sidoverksamma försäkringsförmedlare att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter (se avsnitt 11.2). Risken för att intressekonflikter uppkommer i den verksamhet som sidoverksamma förmedlare bedriver bör därmed inte vara lika stor som i verksamhet som får bedrivas av försäkringsförmedlare. Regeringen anser därför sammantaget att det informationskrav som ställs upp i direktivet är proportionerligt och att det inte finns skäl att för sidoverksamma försäkringsförmedlare, på motsvarande sätt som föreslås för försäkringsförmedlare, införa en informationskyldighet som går utöver den i direktivet.

Det informationskrav som i direktivet anges för sidoverksamma försäkringsförmedlare bör vidare, enligt vad som anförs ovan, gälla även för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet är försäkringsförmedlare och försäkringsföretag, som nämns i avsnitt 10.3.3, även skyldiga att lämna information till kunden samband med varje betalning som kunden gör inom ramen för försäkringsavtalet efter det att det ingåtts. Informationen behöver dock inte lämnas på nytt vid löpande premiebetalningar eller andra planmässiga betalningar (artikel 19.3 och 19.4). Det informationskravet i direktivet får anses genomfört genom förslaget i avsnitt 10.4 att information ska lämnas till kunden även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs.

Avslutningsvis bör även nämnas att de allmänna informationskrav avseende pris och ersättning som anges i direktivet kompletteras av mer omfattande informationskrav för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 29). Dessa krav behandlas i avsnitt 11.

10.3 Information vid förnyelse och ändring av försäkringsavtalet

Regeringens förslag: Information ska lämnas till kunden även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tar inte upp frågan.

Skälen för regeringens förslag: I försäkringsförmedlingsdirektivet anges att informationen ska lämnas till kunden innan ett första försäkringsavtal ingås och vid behov när det ändras eller förnyas (artikel 12.1). De reglerna har genomförts i svensk rätt genom två likalydande bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 § tredje stycket och 2 § tredje stycket). Enligt de båda bestämmelserna ska viss information som anges i lagen (allmän information, information om intressekonflikter och information om pris och ersättningar) lämnas även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs. I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling finns också bestämmelser som innebär att viss information ska lämnas till kunden efter avtalets ingående. Enligt de föreskrifterna ska en försäkringsförmedlare bl.a. informera kunden om all ersättning som förmedlaren får för förmedlingen, *oavsett vid vilken tidpunkt* ersättningen betalas (se 6 kap. 5 §).

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller inte något generellt krav på att information ska lämnas vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet. Som framgår i avsnitt 10.3.2 finns det enligt direktivet endast beträffande vissa typer av kundbetalningar en skyldighet för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag att lämna information till kunden i samband med varje sådan betalning (artikel 19.3 och 19.4).

En kund bör, även efter det att ett avtal ingåtts, få relevant information när de förhållanden som förelåg när avtalet ingicks ändras i något avseende eller när avtalet förnyas. Det bör därför införas en generell bestämmelse i lagen om försäkringsdistribution om att information ska lämnas till kunden även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs. Bestämmelsen bör utformas efter förebild av nämnda bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 och 2 §§) och bör på motsvarande sätt omfatta allmän information, information om intressekonflikter och om pris och ersättningar. Förnyad information kan t.ex. behöva lämnas om det skett viktiga förändringar i ägarförhållandena eller om en försäkringsförmedlare har bytt försäkringsgivare när det gäller ansvarsförsäkringen.

Genom förslaget genomförs även kravet i försäkringsdistributionsdirektivet att kunden ska få förnyad information om eventuella intressekonflikter samt om pris och ersättningar i samband med varje betalning som kunden gör inom ramen för försäkringsavtalet efter det att det ingåtts, när det är fråga om andra betalningar än löpande premiebetalningar eller andra planmässiga betalningar (artikel 19.3 och 19.5).

10.4 Vissa informationskrav och uppföranderegler vid rådgivning och vid försäljning utan rådgivning

10.4.1 Bakgrund

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller särskilda informationskrav för försäkringsdistributörer vid rådgivning och informationskrav som gäller oberoende av om rådgivning lämnas eller inte (artikel 20). Syftet

med den generella informationsskyldigheten är att kunder, även vid försäljning utan rådgivning, ska få relevant information om de aktuella försäkringsprodukterna så att de kan fatta välgrundade beslut (jfr skäl 48 till direktivet). Dessa informationskrav kompletteras av ett antal uppföranderegler i direktivet som avser distributörens agerande under och efter distributionstillfället. Distributören ska innan avtal ingås, och oberoende av om rådgivningen ges eller inte, specificera kundens krav och behov och anpassa den efterföljande distributionen och eventuella rådgivningen efter den enskilde kunden.

I försäkringsdistributionsdirektivet finns även regler om standardiserade produktfaktablad för skadeförsäkringsprodukter. De reglerna kompletteras av Priip-förordningen.

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet motsvaras delvis av krav som finns även i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 12.2 och 12.3). De reglerna i sistnämnda direktiv har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (5 kap. 4 § första–tredje styckena). Förslaget i avsnitt 9.1.1 innebär att flera av dessa krav kommer att ställas på samtliga försäkringsdistributörer (omsorgsplikt, anpassning av rådgivning och skyldighet att avråda). I försäkringsdistributionsdirektivet finns emellertid även några ytterligare krav. Även de kraven bör anges i bestämmelserna i den nya lagen om försäkringsdistribution. Jämfört med försäkringsförmedlingsdirektivet är kraven i försäkringsdistributionsdirektivet dessutom mer specificerade i den meningen att indelningen i regler avseende rådgivning respektive generella informationskrav är tydligare. Motsvarande uppdelning bör göras också i den nya lagen.

10.4.2 Allmän skyldighet att klargöra kundens krav och behov samt krav på anpassad produktinformation

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör ska innan ett försäkringsavtal ingås

1. klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd på grundval av de uppgifter som kunden har lämnat, och
2. ge kunden objektiv och tydlig information om försäkringsprodukten.

Försäkringsdistributörens skyldigheter ska anpassas efter typen av kund och produktens komplexitet.

I lagen om försäkringsdistribution ska det införas en upplysningsbestämmelse om att det i försäkringsavtalslagen finns ytterligare bestämmelser om information som ska lämnas innan ett försäkringsavtal ingås.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att i promemorians förslag anges det inte uttryckligen att försäkringsdistributören ska klargöra kundens krav och behov på grundval av de uppgifter som kunden har lämnat eller att krav- och behovsprövningen och produktinformationen ska anpassas efter typen av kund och produktens

komplexitet. I promemorian föreslås det inte någon upplysningsbestämelse om att det i försäkringsavtalslagen finns ytterligare bestämmelser om information som ska lämnas.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Konsumentverket* anser att det finns vissa frågor när det gäller hur reglerna ska tillämpas i praktiken eftersom det i förslaget inte görs någon distinktion mellan på vems initiativ distributionen sker eller om den sker på distans, per telefon eller på en webbplats, eller vid ett fysiskt möte. Konsumentverket ställer sig bl.a. frågande till om en försäkringsdistributörs plikt att avråda en kund gäller även vid telefonförsäljning och hur kännedom om kundens behov ska klargöras när det är fråga om digitala köpprocesser. *Svensk Försäkring* anser att det bör framgå att även försäkringsdistributörens skyldighet att klargöra kundens krav och behov ska anpassas efter kunden och produktens komplexitet samt att klagörandet av kundens krav och behov ska ske på grundval av de uppgifter som erhållits från kunden. *Svensk Försäkring* anser även att det behöver klargöras att krav- och behovsprövning, passandebedömningen och lämplighetsbedömningen utgör tre separata bedömningar som reglerar olika situationer och har olika syften. *AFA Försäkring* och *Svenskt Näringsliv* efterfrågar ett förtydligande av att den modell som används i dag när det gäller krav- och behovsprövning och informationslämnande för kollektivavtalade försäkringar är tillräcklig för att uppfylla kraven i direktivet. *Arbetsgivarverket* anser att de kollektivavtalade förmånerna i form av försäkringar inte är tillräckligt belysta i promemorian och att förslaget leder till följdfrågor om vem som reglerar innehållet i informationen och vad som blir följderna av en felaktig hantering. *Landsorganisationen (LO)*, *Fora* och *Svenskt Näringsliv* anser att det bör förtydligas att kraven när det gäller krav- och behovsprövning samt informationslämnande är uppfyllda oavsett om kunden ansluter sig till den framförhandlade tjänstepensionslösningen till följd av en bestämmelse i ett kollektivavtal eller om anslutningen till tjänstepensionslösningen sker frivilligt. *Svensk Försäkring* anser att det är svårt att avgöra hur de föreslagna reglerna om t.ex. informationsgivning samt krav- och behovsanalyser ska tillämpas i fråga om kollektivavtalade försäkringar. *Svensk Försäkring* efterfrågar så långt möjligt reglering i lag i stället för i motivuttalanden för att säkerställa att den svenska modellen för distribution av kollektivavtalade försäkringar inte riskerar att försämmas.

Skälen för regeringens förslag

Krav- och behovsprövning och lämnande av information om försäkringsprodukten

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsdistributör innan försäkringsavtal ingås specificera kundens krav och behov och ge kunden objektiv information om försäkringsprodukten på grundval av de uppgifter som erhållits från kunden (artikel 20.1 första och andra styckena och 20.2). Distributören ska med beaktande av försäkringsproduktens komplexitet och typen av kund ge relevant och tydlig information om produkten så att kunden kan fatta ett välgrundat beslut. Varje avtal som föreslås ska vara förenligt med kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd.

I försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 20.4, som i stora delar är likalydande med artikel 20.1) anges vidare att tillämpningen av regler i Solvens II-direktivet (artiklarna 183 och 184) med informationskrav för skadeförsäkringsföretag inte ska påverkas av de krav som anges i förevarande direktiv samt att informationskraven i det direktivet gäller oavsett om rådgivning lämnas och oberoende av huruvida försäkringsprodukten är en del av ett paket (korsförsäljning).

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet innebär bl.a. en skyldighet för försäkringsdistributören att anpassa information och eventuella förslag efter den enskilde kundens krav och behov.

Delvis motsvarande regler finns i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 12.3). De innebär att en försäkringsförmedlare, innan ett avtal ingås, särskilt på grundval av de uppgifter som kunden lämnat, åtminstone ska specificera kundens krav och behov samt ange skälen till varje råd som ges beträffande en viss försäkringsprodukt. Redovisningen ska vara anpassad till det erbjudna försäkringsavtalets komplexitet.

Dessa regler i försäkringsförmedlingsdirektivet har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (bl.a. 5 kap. 4 § andra stycket första meningen, se även avsnitt 10.11 om dokumentations-skyldighet). De innebär en skyldighet för försäkringsförmedlare att anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. I denna lagrådsremiss föreslås att denna skyldighet ska gälla för samtliga försäkringsdistributörer (se avsnitt 9.1).

Som nämns ovan innehåller försäkringsdistributionsdirektivet även ett krav på specificering av kundens krav och behov samt objektiv information om försäkringsprodukten, oberoende av om rådgivning tillhandahålls eller inte. För att genomföra dessa krav i svensk rätt bör en motsvarande bestämmelse införas i den nya lagen om försäkringsdistribution. En försäkringsdistributör bör således vara skyldig att klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd på grundval av de uppgifter som kunden lämnar samt att ge kunden objektiv och förstälig information om försäkringsprodukten som är anpassad efter typen av kunden och produktens komplexitet.

Regeringen instämmer med *Svensk Försäkring* att det bör förtydligas att klargörandet av kundens krav och behov ska ske på grundval av de uppgifter som kunden har lämnat samt att såväl krav- och behovsprövning som produktinformation ska anpassas efter typen av kund och produktens komplexitet. Detta innebär att omfattningen av krav- och behovsprövningen kommer att skilja sig åt från fall till fall. Som utgångspunkt bör prövningen, enligt regeringens uppfattning, innefatta en kontroll av om huruvida den presumtiva kunden ingår i den målgrupp som en försäkringsdistributör ska ange i processen för produktgodkännande (se avsnitt 9.7). Med hänsyn till den variation av kunder och försäkringsprodukter som krav- och behovsprövningen ska tillämpas på är det emellertid inte möjligt att i detalj ange exakt vilken information som en försäkringsdistributör bör hämta in från kunden i varje enskilt fall. Vid prövningen bör det dock alltid klargöras om det föreligger ett försäkringsbehov och vilken eller vilka försäkringsprodukter som i så fall är förenliga med kundens krav och behov.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller även ett krav på att försäkringsföretag och försäkringsförmedlare vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter ska hämta in ytterligare information från kunden (artikel 30). Dessa regler i direktivet gäller, till skillnad från den nu aktuella krav- och behovsprövningen, även när försäkringsdistributionen utförs i förhållande till ett redan ingånget försäkringsavtal. När distributionen inte innefattar någon rådgivning ska försäkringsföretag och försäkringsförmedlare som huvudregel hämta in vissa uppgifter om kundens kunskaper och erfarenheter som ska ligga till grund för en s.k. *passandebedömning* (artikel 30.2). Om däremot rådgivning tillhandahålls, ska försäkringsföretag och försäkringsförmedlare göra en s.k. *lämplighetsbedömning* (artikel 30.1) baserad på inhämtade uppgifter om kundens kunskaper och erfarenheter (dvs. samma uppgifter som för *passandebedömningen*) men även ytterligare uppgifter om kundens ekonomiska situation, inbegripet kundens förmåga att bära förluster, och om målet med investeringen, inbegripet kundens risktolerans (se även avsnitten 11.6.1–11.6.3). *Svensk Försäkring* anser att det behöver förtydligas att krav- och behovsprövningen, *passandebedömningen* och *lämplighetsbedömningen* utgör tre olika bedömningar som reglerar olika situationer och som har olika syften. Som nämns ovan ska dock krav- och behovsprövningen tillämpas på en mycket stor variation av kunder och produkter. Förslagen i denna lagrådsremiss innebär att vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter ställs det i vissa fall inte upp några krav på *passandebedömning* eller *lämplighetsbedömning* (se avsnitten 11.6.1 och 11.6.3). I sådana fall blir det därmed endast aktuellt med krav- och behovsprövning. Det kan därför inte uteslutas att krav- och behovsprövningen i sådana situationer kan komma att innehålla utredningsmoment liknande de som ska utföras vid en *lämplighets-* eller *passandebedömning*.

Konsumentverket tar upp frågor som rör tillämpningen av de föreslagna reglerna med anledning av att det inte görs någon skillnad mellan på vems initiativ distributionen sker eller om den sker på distans eller vid ett fysiskt möte. Regeringen konstaterar att all försäkringsdistribution som avser ingående av ett försäkringsavtal, och som omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet, ska föregås av en krav- och behovsprövning som är anpassad efter försäkringsproduktens komplexitet och typen av kund (jfr artikel 20.1). Således ska det även när det är fråga om försäkringsdistribution med hjälp av ett medel för distanskommunikation (t.ex. genom telefonförsäljning eller vid en digital köpprocess) ske en kartläggning av kundens krav och behov i försäkringshänseende. Om en försäkring exempelvis distribueras på en webbplats bör distributören kunna hämta in nödvändiga uppgifter genom olika standardiserade frågor som kunden får besvara på webbplatsen. Även i dessa fall gäller att krav- och behovsprövningen ska vara anpassad efter produktens komplexitet och typen av kund. Den information som hämtas in från kunden måste dock vara tillräcklig för att säkerställa att varje försäkringsavtal som föreslås är förenligt med kundens krav och behov. Den skyldighet som föreslås gälla för försäkringsdistributörer att avråda en konsument från att teckna en försäkring som konsumenten inte har behov av bör enligt regeringens mening gälla även när försäkring distribueras med hjälp av ett medel för distanskommunikation (jfr avsnitt 9.1). I förhållande till gällande rätt

innebär förslaget att det införs ett generellt krav om objektiv produktinformation till kunden. Det får även anses innebära ett förtydligande av att den enskilde kundens krav och behov av försäkring ska kartläggas oavsett om rådgivning lämnas eller inte (jfr 5 kap. 4 § lagen om försäkringsförmedling). Försäkringsdistribution behöver inte nödvändigtvis innefatta ett rådgivningsmoment och det är angeläget att kunder, även vid försäljning utan rådgivning, får information och förslag på försäkringsavtal som är anpassade efter deras krav och behov. Det grundläggande syftet med förslaget är att motverka otillbörlig försäljning av försäkringsprodukter (jfr skäl 44 till direktivet). I detta sammanhang finns även anledning att peka på den dokumentationsskyldighet som föreslås ska gälla för distributörer vid försäkringsdistributionen (jfr nedan avsnitt 10.11).

Genom förslaget genomförs de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt (delar av artikel 20.1 första och andra styckena samt artikel 20.2 och 20.4). I enlighet med det direktivet har förslaget inte någon inverkan på de informationskrav för skadeförsäkringsföretag som gäller enligt Solvens II-direktivet.

Som framgår ovan i avsnitt 10.1.2 innebär förevarande förslag att det i den nya lagen ska införas bestämmelser om information om försäkringsprodukten som delvis kommer att överlappa bestämmelser i försäkringsavtalslagen om information som ska lämnas innan en försäkring meddelas. För att tydliggöra förhållandet mellan de båda lagarna bör det i den nya lagen införas en upplysningsbestämmelse om att det i försäkringsavtalslagen finns ytterligare bestämmelser om information som ska lämnas innan en försäkring meddelas.

Särskilt om krav- och behovsprövning och lämnande av information i förhållande till kollektiva försäkringar

I försäkringsdistributionsdirektivet finns inte några specifika regler om hur krav- och behovsprövning ska ske och hur information ska lämnas när det gäller olika typer av kollektiva försäkringar. Direktivet innehåller visserligen regler om information som ska lämnas till anställda som ansluts till s.k. ”obligatoriska tjänstepensionssystem” (artikel 22.5). Dessa regler, som behandlas utförligare nedan (avsnitt 10.8.1), innehåller emellertid endast ett krav på en utvidgad informationsskyldighet vid tjänstepensionsförsäkring som syftar till att säkerställa att även den försäkrade (inte bara kunden) får relevant information. Vid tjänstepensionsförsäkring (kollektivavtalad och individuell), obligatorisk gruppörsäkring och frivillig gruppörsäkring ska således såväl reglerna om krav- och behovsprövning som informationskraven i direktivet uppfyllas gentemot varje enskild *kund* enligt huvudregeln. I de fall försäkringen distribueras via en försäkringsförmedlare är det förmedlaren som ska uppfylla kraven. I annat fall är det försäkringsföretaget som ska göra krav- och behovsprövningen och uppfylla informationskraven. Enligt direktivet ska vidare den företrädare för en grups medlemmar som ingår ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning anses som kund (skäl 49). Reglerna i direktivet om krav- och behovsprövning och lämnande av information aktualiserar frågan om huruvida de informationsmodeller som används i Sverige i dag vid gruppörsäkring kan anses göra det möjligt att uppfylla kraven i direktivet. När det gäller gruppörsäkring är det enligt gällande rätt till viss

del tillåtet för avtalsparterna att själva bestämma hur informationen ska lämnas (se t.ex. 4 kap. 18 § 2 försäkringsrörelselagen, 7 kap. 2 § 8 försäkringsrörelseförordningen och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om information som gäller försäkring och tjänstepension).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 20.2) ska uppgifter vid krav- och behovsprövningen och objektiv information om försäkringsprodukten (artikel 20.1) anpassas till den föreslagna försäkringsproduktens komplexitet och typen av kund. Därigenom tillåts en viss anpassning av de krav som ställs upp i direktivet. De eventuella svårigheter som direktivet kan tänkas medföra i nu aktuellt hänseende bör när direktivet genomförs i svensk rätt ses mot bakgrund av att grupp-försäkringar utgör en i huvudsak väl fungerande och viktig försäkringsform som har bidragit till en hög grad av försäkringsteckning i Sverige.

När det gäller frågan om huruvida de informationsmodeller m.m. som används på den svenska marknaden i dag är förenliga med kraven i försäkringsdistributionsdirektivet gör regeringen följande bedömning.

Vid *kollektivavtalade tjänstepensionsplaner* följer planen en överenskommelse mellan en arbetsgivarorganisation och en central arbetstagarorganisation. Försäkringsföretag upphandlas för att erbjuda de tjänster som följer av tjänstepensionsplanen. När en arbetsgivare ansluter sig till kollektivavtalet blir denne även skyldig att följa tjänstepensionsplanen. Det innebär att arbetsgivarens anställda ansluts till tjänstepensionsplanen och kan välja bland de försäkringar som omfattas. När den anställda har gjort sina val inom planen uppstår det ett försäkringsavtal mellan arbetsgivaren och försäkringsföretaget under vilket den anställda blir försäkrad. Vid en sådan ordning får arbetsgivaren anses utgöra en sådan grupp-företrädare som ingår ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning i direktivets mening (se avsnitt 10.8.1 nedan och skäl 49 till direktivet). Arbetsgivaren är således den som ska betraktas som försäkringsföretagets *kund* när det kommer till krav- och behovsprövning samt lämnande av information. Enligt regeringens uppfattning får det i dessa fall anses ha gjorts en översiktlig krav- och behovsprövning i förhållande till en genomsnittlig arbetsgivare av arbetsmarknadens parter redan när pensionsplanen förhandlades fram inom ramen för kollektivavtalet. Genom att arbetsgivaren (kunden) är ansluten eller ansluter sig till kollektivavtalet och därmed pensionsplanen, får arbetsgivaren anses bekräfta att den prövningen överensstämmer med dennes krav och behov. När det gäller den information som ska lämnas till arbetsgivaren (kunden), och därefter till de försäkrade när de ansluts till planen (jfr avsnitt 10.8.1), bör ett försäkringsföretag kunna uppdra åt en s.k. valcentral att vidarebefordra den information som krävs. Även om arbetsgivaren kan ha ett visst intresse av att initialt få information om de enskilda produkterna som planen omfattar, kan denne i förhållande till försäkringsföretagen avböja ytterligare information i det avseendet.

Vid *individuella tjänstepensionsplaner* utgör planen en del av anställningsavtalet mellan en arbetsgivare och en anställd. Även i dessa fall upphandlas försäkringsföretag för att erbjuda de tjänster som följer av planen. Vid anställningen ansluts den anställda till tjänstepensionsplanen, varvid denne kan välja bland de försäkringar som omfattas. När den anställda har gjort sina val uppstår, liksom vid kollektivavtalade tjänste-

pensionsplaner, ett försäkringsavtal mellan arbetsgivaren och försäkringsföretaget under vilket den anställda blir försäkrad. Även här får arbetsgivaren anses utgöra en grupp företrädare som ingår ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning och är således den som är *kund* när det kommer till krav- och behovsprövning samt lämnande av information. Vid individuell tjänstepension bör, på motsvarande sätt som vid kollektivavtalad tjänstepension, en erforderlig prövning av arbetsgivarens (kundens) krav och behov kunna ske inom ramen för den upphandling som görs av försäkringsföretag inom planen. Erforderlig information bör även i dessa fall kunna överlämnas till arbetsgivaren (kunden) i samband med den upphandlingen. I de fall arbetsgivaren biträds av en försäkringsförmedlare vid upphandlingen är det förmedlaren som ska uppfylla kraven. I annat fall är det de försäkringsföretag som är valbara som ska göra krav- och behovsprövningen och uppfylla informationskraven. Efter det att en anställd anslutits till planen genom sin anställning, ska det försäkringsföretag som ingått ett försäkringsavtal säkerställa att motsvarande information lämnas även till denne (se avsnitt 10.8.1). I förekommande fall torde en försäkringsförmedlare kunna biträda försäkringsföretaget med att vidarebefordra den informationen.

Vid *obligatorisk grupp försäkring* ingår en grupp företrädare och ett försäkringsföretag ett gruppavtal, vilket även utgör försäkringsavtalet mellan parterna. De enskilda gruppmedlemmarna ansluts automatiskt till försäkringen såsom försäkrade och har ingen betalningsskyldighet mot försäkringsföretaget. I enlighet med vad som anges ovan i förhållande till tjänstepensioner, får grupp företrädaren vid obligatorisk grupp försäkring anses ingå ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning och ska således betraktas som *kund*. Vid obligatorisk grupp försäkring bör prövningen av grupp företrädarens (kundens) krav och behov kunna ske i samband med den förhandling som föregår gruppavtalet/försäkringsavtalet. Vidare bör den information som ska lämnas av försäkringsdistributören till grupp företrädaren kunna överlämnas i samband med den förhandlingen. I de fall den obligatoriska grupp försäkringen distribueras via en försäkringsförmedlare är det förmedlaren som ska uppfylla kraven. I annat fall är det försäkringsföretaget som ska göra krav- och behovsprövningen och uppfylla informationskraven.

Vid *frivillig grupp försäkring* ingås, liksom vid obligatorisk grupp försäkring, ett gruppavtal mellan en grupp företrädare och ett försäkringsföretag. Vid frivillig grupp försäkring ingås dock därefter försäkringsavtal med varje enskild gruppmedlem som därmed även blir försäkringstagare (efter ansökan eller reservationsanslutning). Försäkringsvillkoren har emellertid i huvudsak bestämts redan i gruppavtalet. Grupp företrädaren kan i förevarande fall inte anses ingått något försäkringsavtal för medlemmarnas räkning, vilket i sin tur innebär att det är respektive gruppmedlem som ska anses som *kund* när det kommer till krav- och behovsprövning samt informationslämnande. I de fall den individuella grupp försäkringen distribueras via en försäkringsförmedlare är det förmedlaren som ska uppfylla kraven. I annat fall är det försäkringsföretaget som ska göra krav- och behovsprövningen och uppfylla informationskraven. Vid frivillig grupp försäkring får (liksom vid kollektivavtalad tjänstepension) anses ha gjorts en översiktlig krav- och behovsprövning på grupp nivå redan när gruppavtalet ingås mellan grupp företrädaren och försäkringsföretaget, där

vissa antaganden görs på grundval av gruppmedlemmarnas intressegemenskap (t.ex. att de är medlemmar i samma förening eller ägare till likartad egendom). En försäkringsdistributör bör i samband därmed, dvs. innan några försäkringsavtal ingås med gruppmedlemmarna, kunna uppdras åt gruppföreträdaren att vidarebefordra uppgifter om de antaganden som gjorts i gruppavtalet samt den information i övrigt som krävs till gruppmedlemmarna (kunderna). Detta kan t.ex. ske när gruppmedlemmarna erbjuds att teckna frivillig gruppförsäkring. Genom att den enskilde gruppmedlemmen (kunden) därefter lämnar en anmälan eller förhåller sig passiv (reservationsanslutning) får denne anses ha bekräftat att prövningen överensstämmer med dennes krav- och behov av försäkring.

Mot bakgrund av det ovan anförda bedömer regeringen sammantaget att de anpassade informationsmodeller som i dag används på den svenska marknaden vid tjänstepensioner, liksom vid obligatorisk respektive frivillig gruppförsäkring, bör kunna tillämpas även fortsättningsvis för att uppfylla de krav som ställs upp i försäkringsdistributionsdirektivet. Med anledning av de synpunkter som *LO*, *Fora* och *Svenskt Näringsliv* framför bör det förtydligas att bedömningen ovan gäller kollektivavtalade tjänstepensionsplaner oavsett om arbetsgivaren har anslutits till en sådan till följd av medlemskap i en arbetsgivarorganisation, om arbetsgivaren har anslutits direkt till en sådan tjänstepensionsplan (genom ett s.k. hängavtal) eller om det är fråga om pensionsplaner som frivilligt tillämpas av arbetsgivaren.

Regeringen bedömer således att kraven i direktivet inte hindrar att försäkringsdistributörer uppdras åt t.ex. en gruppföreträdare att fullgöra kravet på att lämna information till en kund (se avsnitt 6.2.2). I ett sådant fall föreligger det ett uppdragsförhållande mellan försäkringsdistributören och den som har anlitats i det avseendet. Det är dock alltid försäkringsdistributören som har ansvaret för att informationen lämnas till kunden (eller, i förekommande fall, den försäkrade) och det kan distributören inte överlämna till någon annan. En annan sak är dock att om en försäkringsdistributör har uppdragit åt t.ex. en gruppföreträdare att fullgöra vissa av distributörens skyldigheter och uppdragstagaren i något avseende brister i utförandet av dessa uppgifter, bör det vid bedömningen av allvarligheten av en sådan överträdelse kunna beaktas i vad mån försäkringsdistributören har agerat med den aktsamhet som krävs med hänsyn till uppgifterna när denne lämnade uppdraget. Vidare kan den som är att betrakta som kund i ett visst avseende låta information som ska lämnas till denne i stället tas emot av någon annan.

Det bör i sammanhanget framhållas att de nya bestämmelserna om krav- och behovsprövning samt lämnande av information som föreslås i denna lagrådsremiss ska tillämpas vid försäkringsdistribution som sker efter det att den nya lagen om försäkringsdistribution har trätt i kraft. Det innebär att krav- och behovsprövning eller lämnande av information inte aktualiseras i förhållande till förmedlingsavtal och försäkringsavtal som har ingåtts före den tidpunkten (se avsnitt 14.6). När det sedan gäller försäkringsavtal som ingås efter den tidpunkten, men på grundval av tjänstepensionsplaner eller gruppavtal avseende frivillig gruppförsäkring som förhandlats fram innan den nya lagen har trätt i kraft, uppkommer emellertid fråga om hur försäkringsföretaget bör agera för att uppfylla de

nya kraven. Den frågan kan antas vara av stor betydelse eftersom det i denna del rör sig om överenskommelser med långa löptider.

När det först kommer till informationskraven så innebär de att uppdaterad information kan behöva lämnas till den som är att betrakta som kund, innan några nya försäkringsavtal ingås under redan befintliga tjänstepensionsplaner eller gruppavtal avseende frivillig gruppförsäkring. När det sedan kommer till krav- och behovsprövningen beror behovet av ytterligare åtgärder på i vad mån kundens krav och behov beaktats i samband med den process som i varje enskilt fall föregått tjänstepensionsplanen eller gruppavtalet avseende frivillig gruppförsäkring. Det får emellertid anses att förfarandet på det kollektivavtalade området redan i dag uppfyller kraven på krav- och behovsprövning i försäkringsdistributionsdirektivets mening. Någon förnyad krav- och behovsprövning bör som en utgångspunkt inte heller aktualiseras i förhållande till redan föreliggande individuella tjänstepensionsplaner. Det motsvarande bör anses gälla i förhållande till gruppavtal avseende frivillig gruppförsäkring, i valt fall om gruppföreträdaren äger intressegemenskap med gruppmedlemmarna. Denna bedömning gör sig särskilt gällande med stöd av den ovan nämnda anpassning av kraven som direktivet tillåter (artikel 20.2), i kombination med karaktären hos den i huvudsak väl fungerande del av försäkringsmarknaden som nu berörs.

10.4.3 Krav på personlig rekommendation vid rådgivning

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör som ger kunden rådgivning innan ett försäkringsavtal ingås ska tillhandahålla kunden en personlig rekommendation, med en förklaring av varför en viss försäkring bäst motsvarar kundens krav och behov. Rådgivningen ska anpassas efter typen av kund och produktens komplexitet.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att i promemorians förslag anges det inte uttryckligen att rådgivningen ska anpassas efter typen av kund och produktens komplexitet.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* och *Svenska försäkringsförmedlares förening* (SFM) anser att det behöver förtydligas att den rådgivning som lämnas ska anpassas till den föreslagna försäkringsproduktens komplexitet och typen av kund. Svensk Försäkring efterlyser även ett förtydligande om att ett försäkringsföretag endast behöver tillhandahålla kunden en personlig rekommendation när företaget på egen hand distribuerar försäkringar till kunden och inte när företaget har en förmedlare mellan sig och kunden.

Skälen för regeringens förslag: Om en försäkringsdistributör ger kunden rådgivning om val av försäkring, innan ett försäkringsavtal ingås, ska distributören tillhandahålla kunden en personlig rekommendation, med en förklaring av varför en viss försäkringsprodukt bäst motsvarar kundens krav och behov (artikel 20.1 tredje stycket i försäkringsdistributionsdirektivet). I enlighet med det som framgår i avsnitt 10.5.2 ska

försäkringsdistributören innan rådgivningen lämnas ha klargjort kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd (jfr skäl 45 till direktivet).

Som nämns i avsnitt 10.5.1 innehåller försäkringsförmedlingsdirektivet en liknande skyldighet för försäkringsförmedlare (artikel 12.3). De reglerna har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (delvis i 5 kap. 4 § andra stycket första meningen). De innebär en skyldighet för försäkringsförmedlare att anpassa sin rådgivning efter kundens krav och behov samt rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Något uttryckligt krav på att förmedlaren ska ge kunden en personlig rekommendation med koppling till en specifik försäkringsprodukt finns inte i den lagen. Av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling följer att försäkringsförmedlarens dokumentation ska innehålla uppgift om varje råd som har lämnats till kunden och skälen för varje råd (7 kap. 3 §, jfr avsnitt 10.11 nedan om dokumentationsskyldigheten).

Kravet i försäkringsdistributionsdirektivet på en personlig rekommendation vid rådgivning är således mer precist och i förhållande till gällande rätt får det anses innebära en skärpning av kravet på att anpassa rådgivningen efter den enskilde kunden. För att genomföra direktivet bör det därför i den nya lagen om försäkringsdistribution införas ett krav på att försäkringsdistributörer, vid rådgivning, ska tillhandahålla kunden en personlig rekommendation, med en förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar kundens krav och behov. Regeringen instämmer med *Svensk Försäkring* och *SFM* att det i lagen uttryckligen bör anges att rådgivningen, liksom krav- och behovsprövningen (se avsnitt 10.4.2), ska anpassas efter typen av kund och försäkringsproduktens komplexitet.

Svensk Försäkring efterlyser även ett förtydligande om att ett försäkringsföretag inte behöver tillhandahålla kunden en personlig rekommendation i de fall företaget använder sig av en förmedlare mellan sig och kunden. Regeringen konstaterar att enligt förslaget ska en försäkringsdistributör som ger kunden rådgivning tillhandahålla kunden en personlig rekommendation. Ett försäkringsföretag som använder sig av ett annat försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare mellan sig och kunden ger inte kunden någon rådgivning och är därmed inte heller skyldigt att tillhandahålla kunden en personlig rekommendation.

Även om de ovan nämnda reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet och försäkringsförmedlingsdirektivet delvis skiljer sig åt i sak, torde intentionen bakom dem i huvudsak vara desamma. Syftet är att rådgivningssituationen ska anpassas till den enskilde kundens kunskapsnivå och möjlighet att tillgodogöra sig rådgivarens resonemang. De aktuella reglerna om rådgivning är vidare kopplade till dokumentationskravet (se avsnitt 10.11) på så sätt att dokumentationen i efterhand ska kunna utgöra underlag för såväl tillsynsmyndigheter som parter i civilrättslig process avseende vilka råd som lämnats och med vilken motivering. Den rådgivning som ges ska vara anpassad till den enskilde kundens behov, önskemål och förutsättningar. För att kunna åstadkomma en sådan anpassning måste försäkringsdistributören kartlägga bl.a. kundens förkunskaper och grund för försäkringsbehov. Försäkringsdistributören ska därefter, mot bakgrund av en helhetsbedömning baserad på vad som framkommit vid denna kartläggning, motivera varför den försäkringslösning som föreslås bäst motsvarar kundens krav och behov.

10.5 Former för informationen

10.5.1 Allmänna krav på utformning av informationen

Regeringens förslag: All information, inklusive marknadsföringsmaterial, som en försäkringsdistributör lämnar till kunder ska vara kostnadsfri, rättvisande och inte vilseledande. Marknadsföringsmaterial ska alltid klart och tydligt kunna identifieras som sådant.

I lagen om försäkringsdistribution ska det införas en upplysning om bestämmelserna i marknadsföringslagen och lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att i promemorians förslag används termen ”opartisk” i stället för ”rättvisande”. Promemorians förslag innehåller inte någon hänvisning till marknadsföringslagen och lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Konsumentverket* och *Svensk Försäkring* anser att termen ”opartisk” är olämplig i detta sammanhang, bl.a. eftersom den termen är svåröfrenlig med det faktum att marknadsföring har ett avsättningsfrämjande syfte. Konsumentverket påpekar vidare att även presumtiva kunder bör omfattas samt att kravet på reklamidentifiering innebär en dubbelreglering i förhållande till marknadsföringslagen. *Svensk Försäkring* anser att det i den nya lagen, på motsvarande sätt som i lagen om värdepappersmarknaden, bör tas in en hänvisning till marknadsföringslagen och distansavtalslagen.

Skälen för regeringens förslag: Som en allmän princip anges i försäkringsdistributionsdirektivet att medlemsstaterna ska säkerställa att all information med anknytning till direktivet, däribland marknadsföringsmaterial, som försäkringsdistributörer skickar till kunder eller presumtiva kunder ska vara opartisk, tydlig och inte vilseledande (artikel 17.2). Marknadsföringsmaterial ska alltid klart och tydligt kunna identifieras som sådant.

Någon direkt motsvarighet till dessa krav finns inte i försäkringsförmedlingsdirektivet eller i lagen om försäkringsförmedling. Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet har i stället utformats efter förebild av regler på värdepappersmarknadsområdet. I MiFID finns motsvarande regler för värdepappersföretag (artikel 19.2 i MiFID I och artikel 24.3 i MiFID II). De reglerna i MiFID har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 14 §) där det även ingår hänvisningar till marknadsföringslagen och distansavtalslagen.

De grundläggande krav som kommer till uttryck i de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet är viktiga ur ett kundskyddsperspektiv. Vidare finns även i nu aktuellt hänseende skäl att ställa upp likvärdiga krav på försäkringsområdet respektive värdepappersmarknadsområdet. Dessa regler i försäkringsdistributionsdirektivet bör därför genomföras i en motsvarande bestämmelse i den nya lagen om försäkringsdistribution. Regeringen instämmer med *Konsumentverket* och *Svensk Försäkring* att termen ”rättvisande” bör användas i stället för ”opartisk”. Regeringen

anser däremot, till skillnad från *Konsumentverket*, att det inte är nödvändigt att uttryckligen ange att de aktuella kraven omfattar även presumtiva kunder. Enligt regeringens uppfattning innefattar begreppet kund även presumtiva kunder. Som *Konsumentverket* konstaterar innebär kravet på reklamidentifiering en dubbelreglering i förhållande till marknadsföringslagen. Även om motsvarande krav när det gäller marknadsföringsmaterial i huvudsak följer av marknadsföringslagens bestämmelser anser regeringen att kravet bör tas in i den nya lagen om försäkringsdistribution. Skälen för det är dels att det bör vara tydligt vilka krav en försäkringsdistributör ska uppfylla, dels att Finansinspektionen bör kunna ingripa enligt den nya lagen om en försäkringsdistributör inte uppfyller kravet. All information, inklusive marknadsföringsmaterial, som en försäkringsdistributör lämnar till kunder bör således vara rättvisande och tydlig och får inte vara vilseledande. Marknadsföringsmaterial bör lätt kunna identifieras som sådant.

I enlighet med vad som anförs ovan bör bestämmelsen i den nya lagen om försäkringsdistribution så långt som möjligt utformas efter förebild av motsvarande bestämmelse i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 14 §). Bestämmelsen i den nya lagen bör därför, som *Svensk Försäkring* efterfrågar, även innehålla en upplysning om bestämmelserna i marknadsföringslagen och distansavtalslagen. Regeringen konstaterar emellertid att det i denna lagrådsremiss föreslås en materiell bestämmelse enligt vilken även marknadsföringslagens sanktionssystem är tillämpligt om en försäkringsdistributör inte lämnar information till kunden i enlighet med lagen om försäkringsdistribution (jfr avsnitt 10.13). Den nu aktuella bestämmelsen bör därför inte innehålla en sådan hänvisning.

10.5.2 Mer specifika formkrav

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör ska lämna informationen till kunden kostnadsfritt och i en pappershandling, på ett annat varaktigt medium eller på en webbplats som är tillgänglig för kunden. Informationen ska var klar och begriplig och lämnas på svenska eller på ett officiellt språk i det land inom EES där risken är belägen, i det land inom EES där åtagandet görs eller på annat språk som distributören och kunden kommer överens om.

Informationen ska få lämnas till kunden på ett annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats endast om vissa villkor är uppfyllda. Informationen ska dock alltid lämnas till kunden i en pappershandling om kunden begär det. Vid telefonförsäljning till en konsument ska försäkringsdistributören före avtalets ingående lämna information till konsumenten i enlighet med bestämmelserna i lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler. Vid telefonförsäljning till andra kunder ska försäkringsdistributören upplysa kunden om vilken typ av information som finns tillgänglig och, i den utsträckning kunden begär det, lämna informationen muntligen innan avtal ingås. Efter det att ett avtal har ingåtts per telefon ska distributören lämna fullständig information till kunden i en handling eller i någon annan läsbar form.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om villkor för lämnande av information på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att i promemorians förslag anges inte att kunden alltid har rätt att på begäran få informationen i pappersform eller under vilka förutsättningar distributören får lämna informationen till kunden på ett annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats. I promemorians förslag anges inte heller någon avgränsning av vilken information som en försäkringsdistributör vid telefonförsäljning ska lämna till kunden innan ett försäkringsavtal ingås. I promemorian föreslås ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka formkrav som ska gälla för informationen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Konsumentverket* anser att kundernas möjlighet att behålla information intakt försämrats genom förslaget att distributörer ska få lämna information på en webbplats och att det därför bör införas en skyldighet för distributörer att i dessa fall erbjuda kunden en möjlighet att behålla informationen intakt. *Konsumentverket* påpekar vidare att verket i sin tillsyn har uppmärksammat att försäkringsförmedlare som förmedlar försäkring per telefon får konsumenten att tacka nej till muntlig information i samband med att avtal ingås med stöd av nuvarande reglering i lagen om försäkringsförmedling. Verket anser därför att det i den nya lagen behöver klargöras att distributören vid telefonförsäljning ska lämna informationen muntligen eller skriftligen, och inte att distributören i dessa fall får avstå från att lämna informationen. *Svensk Försäkring* välkomnar förslaget att en försäkringsdistributör ska kunna välja mellan de olika formerna för lämnande av information. *Svensk Försäkring* konstaterar dock att förslaget inte är förenligt med direktivet eftersom direktivet innebär en valmöjlighet för kunden. *Svensk Försäkring* anser vidare att förslaget om lämnande av information vid telefonförsäljning är alltför långtgående och efterlyser en avgränsning av vilken information som måste läsas upp i telefonen, motsvarande den som framgår av distansavtalslagen.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska all information som lämnas i enlighet med direktivet meddelas kunderna kostnadsfritt på papper, klart och korrekt på ett sätt som är förstäeligt för kunden och på ett officiellt språk i den medlemsstat där risken är belägen eller i den medlemsstat där åtagandet görs eller på annat språk som parterna kommit överens om (artikel 23.1).

Av direktivet (artikel 23.2) följer att informationen får lämnas på ett annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats under vissa förutsättningar (artikel 23.4 på annat varaktigt medium respektive artikel 23.5 på webbplats). Även om informationen lämnats till kunden i enlighet med dessa undantag ska informationen lämnas kostnadsfritt till kunden i

pappersform om kunden begär det (artikel 23.3). En förutsättning för att information ska få lämnas på ett annat varaktigt medium än papper är enligt direktivet att det kan anses vara lämpligt med hänsyn till de affärsförbindelser som råder mellan försäkringsdistributören och kunden och att kunden uttryckligen har valt att få informationen på ett annat varaktigt medium (artikel 23.4).

Enligt direktivet (artikel 23.5) får information lämnas på en webbplats om informationen tillställs kunden personligen eller om följande villkor är uppfyllda:

a) Lämnandet av den informationen på en webbplats är lämpligt med hänsyn till de affärsförbindelser som råder mellan försäkringsdistributören och kunden.

b) Kunden har godtagit att informationen lämnas på en webbplats.

c) Kunden på elektronisk väg har underrättats om adressen till webbplatsen och den plats på webbplatsen där kunden kan få tillträde till informationen.

d) Det är säkerställt att informationen är tillgänglig på webbplatsen under en så lång period som kunden rimligen kan förväntas behöva den.

För att det ska anses lämpligt med hänsyn till de affärsförbindelser som råder mellan distributören och kunden att lämna information enligt något av de båda undantagen ska det finnas bevisning för att kunden har regelbunden tillgång till internet (artikel 23.6).

Vid telefonförsäljning ska den information som lämnas till kunden av försäkringsdistributören före avtalets ingående, inklusive produktfakta-bladet för produkten, överensstämma med unionsregler som är tillämpliga på distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter. Försäkringsdistributören ska vid telefonförsäljning, efter det att avtal ingåtts, lämna informationen till kunden i enlighet med det som anges ovan, även om kunden har valt att få förhandsinformationen på ett annat varaktigt medium än papper (artikel 23.7).

Gällande rätt

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 23) motsvaras i huvudsak av regler i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 13) som har genomförts i svensk rätt i bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 3 och 4 §§). Enligt gällande rätt ska en försäkringsförmedlare lämna all information till kunden i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för kunden (6 kap. 3 § första stycket, se artikel 13.1 a i försäkringsförmedlingsdirektivet). Informationen ska vidare vara klar och begriplig och lämnas på svenska (6 kap. 3 § andra stycket). Om den förmedlade försäkringen avser ett åtagande i ett annat land inom EES, ska informationen lämnas på ett officiellt språk i det landet (6 kap. 3 § tredje stycket). Informationen får lämnas på annat språk, om kunden begär det (6 kap. 3 § fjärde stycket, se artikel 13.1 b och c).

Informationen får lämnas muntligen om kunden begär det, om omedelbart försäkringsskydd är nödvändigt eller om försäkringen förmedlas per telefon (6 kap. 4 § första stycket). I sådana fall ska dock informationen lämnas på det sätt som följer av huvudregeln snarast efter det att försäkringsavtal har ingåtts (6 kap. 4 § andra stycket).

Det finns inte något bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka formkrav som ska gälla för den information som ska lämnas till kunden enligt lagen om försäkringsförmedling. Finansinspektionen har meddelat föreskrifter om vad försäkringsförmedlare ska iaktta när det gäller utlämnande av sådan dokumentation som en förmedlare ska upprätta om vad som har förekommit vid förmedlingstillfället (se bemyndigande i 7 kap. 1 § 7 förordningen om försäkringsförmedling, jfr avsnitt 10.11 om dokumentationsskyldigheten). I de föreskrifterna anges bl.a. att dokumentationen får utföras på valfritt medium under förutsättning att dokumentationen för varje förmedlingstillfälle är lätt att söka och identifiera samt kan lämnas till kunden i en handling eller någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för kunden (7 kap. 5 §).

Finansinspektionen har vidare utfärdat allmänna råd om vilken information som bör lämnas muntligen till kunden (se allmänna råd till respektive paragraf i 6 kap. nämnda föreskrifter).

Genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet

De formkrav för informationen som ställs upp i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 23) överensstämmer till stor del med de krav som gäller i dag enligt lagen om försäkringsförmedling. I några avseenden skiljer sig dock kraven i direktivet från dem i gällande svensk rätt.

Direktivet innehåller, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet och lagen om försäkringsförmedling, bl.a. ett uttryckligt krav på att informationen till kunderna ska meddelas kostnadsfritt (artikel 23.1 d). Detta krav bör på motsvarande sätt som i direktivet anges i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller vidare kompletterande regler om vilket språk informationen får lämnas på. Som framgår ovan ska informationen enligt lagen om försäkringsförmedling som huvudregel lämnas på svenska (6 kap. 3 § andra stycket). Om den förmedlade försäkringen avser ett åtagande i ett annat land inom EES, ska dock informationen lämnas på ett officiellt språk i det landet. Försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 23.1 c) medger emellertid också, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet och lagen om försäkringsförmedling, att informationen lämnas på ett officiellt språk i den medlemsstat där risken är belägen. Det innebär ett förtydligande av begreppet ”medlemsstat för åtagandet” när det är fråga om förmedling av skadeförsäkring (se prop. 2004/05:133 s. 87). I enlighet med försäkringsdistributionsdirektivet bör nuvarande undantag i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 3 § tredje stycket) kompletteras med ett motsvarande förtydligande och föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

På motsvarande sätt som i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 23.1 c, jfr även artikel 13.1 c i försäkringsförmedlingsdirektivet) bör det i den nya lagen anges att informationen även får lämnas på ett annat språk som parterna kommit överens om (jfr 6 kap. 3 § fjärde stycket lagen om försäkringsförmedling och samma prop. s. 87 f.). Som huvudregel bör dock även fortsättningsvis gälla att informationen ska lämnas på svenska.

Som framgår ovan innehåller försäkringsdistributionsdirektivet, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet och lagen om försäkringsförmedling, detaljerade regler om under vilka förutsättningar informationen får lämnas på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats (artikel 23.2–23.6). Regeringen konstaterar i likhet med *Svensk Försäkring* att promemorians förslag när det gäller formerna för utlämnande av information inte är förenligt med den valmöjlighet som kunden ska ha enligt direktivet. Enligt regeringens uppfattning bör såväl kundens valmöjlighet som villkoren för att lämna information i annan form än i pappersform, på motsvarande sätt som i direktivet, anges i lagen om försäkringsdistribution. Kundens rätt att på begäran få informationen i pappersform innebär vidare att kunden har en möjlighet att behålla informationen intakt. Därmed finns det inte något behov av att i den nya lagen införa en skyldighet för försäkringsdistributörer av det slag som *Konsumentverket* efterfrågar.

Försäkringsdistributionsdirektivet skiljer sig från försäkringsförmedlingsdirektivet och lagen om försäkringsförmedling även när det gäller möjligheten att frångå kravet på skriftlig information innan ett försäkringsavtal ingås. Enligt lagen om försäkringsförmedling får informationen lämnas muntligen om kunden begär det, om omedelbart försäkringsskydd är nödvändigt eller om försäkringen förmedlas per telefon (6 kap. 4 § första stycket, jfr artikel 13.2 och 13.3 i försäkringsförmedlingsdirektivet). I försäkringsdistributionsdirektivet medges endast undantag från kravet på skriftlig information vid telefonförsäljning (artikel 23.7). Det innebär att det inte är möjligt att behålla alla de nuvarande undantagen i lagen om försäkringsförmedling. Undantag från skriftlighetskravet bör i enlighet med direktivet därför medges enbart vid telefonförsäljning. Vid förmedling av försäkringar per telefon är det av naturliga skäl inte möjligt att lämna skriftlig information innan försäkringsavtalet ingås. Information får i stället lämnas muntligen innan avtalet ingås och i en handling eller i någon annan läsbar form efter det att avtalet ingåtts. I detta sammanhang bör emellertid nämnas att regeringen nyligen har föreslagit att det i distansavtalslagen ska införas ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning. Förslaget innebär att det inte längre ska vara möjligt att ingå ett avtal muntligen, om näringsidkaren på eget initiativ kontaktar konsumenten per telefon i syfte att ingå ett distansavtal.

Regeringen anser i likhet med *Svensk Försäkring* att det i förhållande till promemorians förslag kan finnas skäl att avgränsa kravet på muntlig information som ska lämnas innan ett avtal ingås. Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska den information som lämnas till kunden av försäkringsdistributören innan avtalet ingås, inklusive produktfaktbladet för produkten, överensstämna med unionsregler som är tillämpliga på distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter (artikel 23.7 första meningen). Enligt regeringens uppfattning kan dock avsikten med de nu aktuella reglerna i direktivet inte vara att reglerna om distansförsäljning ska göras tillämpliga på distansförsäljning till alla typer av kunder, dvs även i förhållande till kunder som inte är konsumenter. Regeringen konstaterar i detta sammanhang att i den engelska språkversionen av direktivet omfattar de nu aktuella reglerna endast konsumenter. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att reglerna i direktivet endast avser telefonförsäljning till konsumenter. För att uppfylla detta krav

i direktivet bör det enligt regeringens uppfattning vara tillräckligt att information lämnas till konsumenter i enlighet med bestämmelserna i 3 kap. distansavtalslagen (jfr artikel 3 i direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter). Detta innebär i förhållande till promemorians förslag en viss avgränsning av den information som distributören ska lämna till en konsument innan ett avtal ingås.

Som nämns ovan bedömer regeringen att reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet endast avser telefonförsäljning till konsumenter. Detta innebär emellertid i sin tur att direktivet inte reglerar telefonförsäljning till andra kunder än konsumenter (näringsidkare). Vid telefonförsäljning till en näringsidkare skulle således de informationskrav och formkrav för informationen som anges i direktivet behöva uppfyllas enligt huvudregeln. En sådan ordning skulle dock innebära att det ställs upp striktare krav på informationslämnande vid försäljning till näringsidkare än vid försäljning till konsumenter. Enligt regeringens uppfattning kan det inte vara syftet med de nu aktuella reglerna i direktivet. I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det därför även införas bestämmelser om information vid telefonförsäljning till andra kunder än konsumenter. Vid telefonförsäljning till sådana kunder bör det i större utsträckning vara möjligt för kunden själv att bestämma hur omfattande information som ska lämnas muntligen innan ett avtal ingås. Försäkringsdistributören bör dock alltid vara skyldig att upplysa kunden om vilken typ av information som finns tillgänglig. Kunden bör vidare alltid ha rätt att på begäran få informationen muntligen innan ett avtal ingås.

När avtal har ingåtts ska distributören dock enligt direktivet lämna information till kunden i enlighet med de formkrav som redovisas ovan (artikel 23.1 och 23.2, se artikel 23.7 andra meningen). Detta innebär att distributören, när avtal har ingåtts, ska lämna all information till kunden med beaktande av dessa formkrav. Det kravet gäller i förhållande till alla kunder.

I försäkringsdistributionsdirektivet anges vidare bl.a. att försäkringsdistributören, vid telefonförsäljning, ska lämna informationen till kunden *omedelbart* efter det att försäkringsavtal ingåtts (artikel 23.7). En liknande undantagsregel om att information får lämnas i efterhand finns i direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter (artikel 5.2). Undantagsregeln i det direktivet har, i fråga om tidpunkten för lämnande av informationen, i svensk rätt genomförts i distansavtalslagen på det sätt att informationen ska lämnas *snarast* efter det att avtalet har ingåtts (se 3 kap. 3 och 4 §§ och prop. 2004/05:13 s. 53, 158 och 160). Tidpunkten för att lämna informationen i efterhand vid telefonförsäljning bör anges på samma i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Reglerna om information i direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter får i övrigt anses gälla parallellt med reglerna om information i försäkringsdistributionsdirektivet (se artikel 4.1 i förstnämnda direktiv). Detta innebär att försäkringsdistributören, vid telefonförsäljning eller andra distansavtalsituationer, även ska uppfylla de informationskrav som följer av distansavtalslagen.

Bemyndigande

I skälen till försäkringsdistributionsdirektivet anges bl.a. att det bör fastställas enhetliga regler för att ge kunden möjlighet att välja det medium på vilket informationen ska lämnas, vilket medger användning av elektronisk kommunikation när det med hänsyn till omständigheterna vid transaktionen är lämpligt (skäl 50). I linje med det som anges i skälen innehåller direktivet, som redogörs för ovan, regler om under vilka förutsättningar informationen får lämnas på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats. Enligt regeringens uppfattning bör dessa regler kunna preciseras ytterligare i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om villkoren för lämnande av information på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats.

10.6 Särskilt formkrav vid distribution av skadeförsäkring

Regeringens förslag: Vid distribution av en skadeförsäkringsprodukt till en enskild kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet ska försäkringsdistributören i god tid innan ett försäkringsavtal ingås ge kunden information om försäkringsprodukten i form av ett standardiserat produktfaktablad på papper eller något annat varaktigt medium. Försäkringsdistributören ska tillsammans med produktfaktabladet få lämna annan information som distributören är skyldig att lämna till kunden. Produktfaktabladet ska vara upprättat av utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att enligt promemorians förslag är kravet på produktfaktablad inte avgränsat till att gälla endast i förhållande till enskilda konsumenter och det anges inte någon uttrycklig skyldighet att det ska lämnas i god tid innan ett försäkringsavtal ingås. Promemorians förslag innebär inte någon möjlighet att tillhandahålla produktfaktabladet tillsammans med annan information som försäkringsdistributören är skyldig lämna till konsumenten. Enligt promemorians förslag ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vilka krav som ska gälla i fråga om utformningen av och innehållet i produktfaktabladen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Svensk Försäkring, Svenska försäkringsförmedlares förening (SFM) och Sveriges advokatsamfund* anser att kravet på produktfaktablad bör gälla endast vid distribution av konsumentförsäkring eftersom det kravet inte passar för distribution av kommersiell skadeförsäkring där det ofta är fråga om ”skräddarsydda” produkter för vilka det inte är möjligt att ta fram något standardiserat faktablad. Svensk Försäkring och SFM anser även att det med hänsyn till det som anges i direktivet (artikel 20.7) är

tydligt att avsikten med reglerna är att medge flexibilitet för medlemsstaterna att genomföra regleringen så att den bara avser konsumenter samt påpekar att Eiopa också mycket tydligt uttalat att det är avsikten (se Eiopas Final Report Consultation Paper no 16/007 on draft ITS concerning IPID). Svensk Försäkring anser att konsumentförsäkring bör definieras på samma sätt som i försäkringsavtalslagen, dvs. som individuell skadeförsäkring som en fysisk person eller ett dödsbo tecknar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet. Svensk Försäkring påpekar också att förslaget kan få betydelse även för kollektivavtalade pensionsplaner (och för gruppförsäkringar) med den definitionen av skadeförsäkringsprodukter som anges i promemorian och efterlyser ett klagörande av att produktfaktablad inte behöver lämnas för det fall en skadeförsäkringsprodukt ingår som en del i t.ex. en pensionsplan. Svensk Försäkring anser också att Sverige bör använda sig av möjligheten i direktivet (artikel 20.7 andra stycket) att tillåta försäkringsföretag att tillhandahålla produktfaktabladet för skadeförsäkring tillsammans med annan information som ska lämnas till kunden, t.ex. förköpsinformation enligt försäkringsavtalslagen. Svensk Försäkring påpekar att förslaget innebär att kunden kommer att få information i två olika dokument med liknande innehåll, men med helt olika utformning, vilket kommer att förvirra och försvåra för kunderna.

Skälen för regeringens förslag: Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska, i fråga om skadeförsäkringsprodukter, objektiv information om försäkringsprodukten ges kunden i form av ett standardiserat produktfaktablad för försäkringsprodukter på papper eller något annat varaktigt medium (artikel 20.5). Med skadeförsäkringsprodukter avses skadeförsäkringsprodukter enligt förteckningen i bilaga I till Solvens II-direktivet. Utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten ska upprätta produktfaktabladet (artikel 20.6). I direktivet (artikel 20.7 första stycket) finns även krav när det gäller utformningen av produktfaktabladen och en uppräknning av de uppgifter som produktfaktabladen ska innehålla (artikel 20.8). Medlemsstaterna får fastställa att produktfaktabladen för försäkringsprodukten ska tillhandahållas tillsammans med information som krävs enligt andra relevanta unionslagstiftningsakter eller nationell rätt, under förutsättning att alla krav i direktivet på produktfaktabladet är uppfyllda (artikel 20.7 andra stycket).

Någon motsvarighet till dessa regler i försäkringsdistributionsdirektivet finns varken i försäkringsförmedlingsdirektivet eller i lagen om försäkringsförmedling.

Som nämns i avsnitt 10.7 kompletteras de nya reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om standardiserade produktfaktablad för skadeförsäkringsprodukter av Priip-förordningen. Den förordningen började tillämpas den 1 januari 2018. Av förordningen följer bl.a. att faktabladet ska utgöra informationsunderlag före ingående av avtal och att det ska vara tydligt och lättläst samt att det inte får vara vilseledande. Faktabladet ska vara avfattat på högst tre A4-sidor och vara klart åtskilt från marknadsföringsmaterialet för produkten. En person som ger råd om eller säljer en Priip-produkt ska förse en icke-professionell investerare med faktabladet i god tid innan investeraren är bunden av något erbjudande eller avtal avseende produkten. Om vissa förutsättningar är uppfyllda kan dock faktabladet tillhandahållas investeraren först efter det att ett avtal har ingåtts. Förordningen syftar till att öka insynen och öppenheten avseende

paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter som erbjuds icke-professionella investerare. Syftet är att investerarna ska förstå produkternas viktigaste egenskaper och risker, kunna jämföra olika produkter med varandra och fatta välgrundade investeringsbeslut.

De skäl som redovisas ovan när det gäller faktablad för Priip-produkter får antas ha bäring även på t.ex. skadeförsäkringsprodukter. Kravet på att kunden genom ett faktablad ska få begriplig information om de viktigaste egenskaperna hos den aktuella skadeförsäkringsprodukten framstår i grunden som befogat och helt i linje med försäkringsdistributionsdirektivets intention att höja kundskyddet. Regeringen anser emellertid, i likhet med *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet*, *Svensk Försäkring*, *SFM* och *Advokatsamfundet*, att kravet på produktfaktablad vid distribution av skadeförsäkringsprodukter endast bör gälla i förhållande till enskilda konsumenter. Som dessa remissinstanser påpekar framstår kravet på produktfaktablad inte som lämpligt för distribution av kommersiell skadeförsäkring där det ofta är fråga om ”skräddarsydda” produkter för vilka det inte ens är möjligt att ta fram något standardiserat faktablad. Behovet av standardiserad produktinformation kan inte heller anses vara lika stort vid kommersiell försäkring som vid konsumentförsäkring. Som *Svensk Försäkring* och *SFM* påpekar ger också försäkringsdistributionsdirektivet (jfr artikel 20.7 d) och uttalanden från Eiopa stöd för uppfattningen att medlemsstaterna har möjlighet att avgränsa kravet på produktfaktablad till att avse distribution av skadeförsäkringsprodukter till konsumenter. Enligt den nya lagen om försäkringsdistribution bör kravet gälla endast i förhållande till *enskilda* kunder som är fysiska personer som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet (jfr avsnitt 9.1 om skyldigheten att avråda). Avgränsningen till enskilda konsumenter innebär i praktiken att kravet på produktfaktablad inte kommer att aktualiseras i förhållande till gruppförsäkringar, t.ex. frivillig gruppförsäkring. Enligt regeringens uppfattning framstår dock en sådan begränsning av kravet som rimlig dels eftersom gruppförsäkringslösningar skiljer sig från vanliga försäkringar i det att de utgår från ett underliggande gruppavtal, dels eftersom det kan föreligga särskilda svårigheter att distribuera faktabladet vid t.ex. reservationsanslutning (jfr avsnitt 10.4.2).

Regeringen instämmer vidare med *Svensk Försäkring* att det enligt den nya lagen om försäkringsdistribution bör vara tillåtet för försäkringsdistributörer att tillhandahålla produktfaktabladet tillsammans med annan information som distributören är skyldig att lämna till konsumenten (jfr artikel 20.7 andra stycket i försäkringsdistributionsdirektivet). En sådan ordning bör underlätta för konsumenten att tillgodogöra sig den information som försäkringsdistributören ska lämna. Den framstår även som ändamålsenlig med hänsyn till den dubbelreglering som kraven i direktivet ger upphov till i förhållande till reglerna om förköpsinformation till kunder i försäkringsavtalslagen (jfr ovan avsnitt 10.1.2). Från ett kundperspektiv ter det sig också naturligt att förköpsinformation lämnas i ett sammanhang. Det framstår inte som rimligt att en försäkringsdistributör ska behöva lämna samma eller liknande information till konsumenten i olika dokument. Enligt den nya lagen bör det därför vara tillåtet för en försäkringsdistributör att tillhandahålla förköpsinformation i ett och samma dokument. I sammanhanget bör dock understrykas att ett tillhandahållande av

produktfaktabladet tillsammans med annan information alltid förutsätter att formkraven för faktabladet är uppfyllda (artikel 20.7 andra stycket i direktivet). Ur ett konsumentskyddsperspektiv innebär detta en viktig begränsning av hur mycket ”annan” information som får tillföras produktfaktabladet. Den grundläggande tanken med produktfaktablad är att kunden ska få kortfattad och tydlig information om de viktigaste produktens egenskaper. Om informationen i faktabladet blir alltför omfattande finns det en uppenbar risk att informationen i stället blir svårtillgänglig. Detta bedöms dock inte bli fallet i fråga om den förköpsinformation som ska lämnas till kunden enligt försäkringsavtalslagen, eftersom den informationen i huvudsak överensstämmer med den information som ska framgå av produktfaktabladet (jfr artikel 20.8 i direktivet och 2 kap. 2 § och 10 kap. 2 § försäkringsavtalslagen).

Enligt regeringens uppfattning kan det finnas skäl att ställa upp krav på produktfaktablad även för andra typer av försäkringsprodukter, t.ex. livförsäkringsprodukter och pensionsförsäkringar. En utvidgning av informationsskyldigheten genom krav på produktfaktablad för andra typer av försäkringsprodukter bör dock i så fall ske harmoniserat på EU-nivå. Det finns dock med hänsyn till det ovan anförda inte tillräckliga skäl för att i förevarande lagstiftningsärendet överväga att i svensk rätt införa krav som i nu aktuella avseenden går längre än dem i försäkringsdistributionsdirektivet.

Regeringen anser sammanfattningsvis att reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 20.5 och 20.6) om krav på produktfaktablad för skadeförsäkringsprodukter bör genomföras i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution med den avgränsning till enskilda konsumenter som redogörs för ovan. Det innebär att en försäkringsdistributör vid distribution av skadeförsäkringsprodukter till en enskild konsument ska ge konsumenten information om försäkringsprodukten i form av ett standardiserat produktfaktablad på papper eller något annat varaktigt medium. Produktfaktabladet ska vara upprättat av utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten. Med skadeförsäkringsprodukter bör i enlighet med direktivet (artikel 20.5) avses sådana försäkringsprodukter som är hänförliga till de försäkringsklasser som anges i bestämmelserna om tillstånd för direkt skadeförsäkringsrörelse i försäkringsrörelselagen (2 kap. 11 §). *Svensk Försäkring* konstaterar att de försäkringsklasserna bl.a. innefattar skadeförsäkringar som ofta ingår i både pensionsplaner och i gruppförsäkringslösningar och efterfrågar ett klagande av att produktfaktablad inte ska behöva lämnas om dessa skadeförsäkringsprodukter ingår som en del i t.ex. en pensionsplan. Som framgår ovan anser regeringen att kravet på produktfaktablad endast bör gälla vid distribution av skadeförsäkringsprodukter till enskilda konsumenter. Den avgränsningen innebär som antytts ovan att kravet på produktfaktablad inte kommer att aktualiseras i förhållande till skadeförsäkringsprodukter som ingår i pensionsplaner och gruppförsäkringslösningar.

Bestämmelser om produktfaktablad finns i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2017/1469 av den 11 augusti 2017 om ett standardiserat presentationsformat för produktfaktablad för försäkringsprodukter. Enligt regeringens uppfattning finns det därmed inte skäl för att i den nya lagen om försäkringsdistribution införa ett sådant bemyndigande

som föreslås i promemorian för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka krav som ska gälla i fråga om utformningen av och innehållet i produktfaktabladen.

10.7 Särskilt informationskrav vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsplan

Regeringens förslag: Om en anställd ansluts till en obligatorisk tjänstepensionsplan, ska de försäkringsdistributörer som omfattas av planen säkerställa att viss information lämnas till den anställde utan dröjsmål efter anslutningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iakttä för att uppfylla denna skyldighet.

Promemorians förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att i promemorians förslag används termen tjänstepensionsförsäkringsplan.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Arbetsgivarverket* anser att de kollektivavtalade förmånerna i form av försäkringar inte är tillräckligt belysta i promemorian och att förslaget leder till följdfrågor om vem som reglerar innehållet i informationen och vad som blir följderna av en felaktig hantering. *AFA Försäkring* och *Svenskt Näringsliv* efterfrågar ett förtydligande av att den modell som används i dag när det gäller informationslämnande för kollektivavtalade försäkringar är tillräcklig i förhållande till de krav som anges i direktivet. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* och *Svensk Försäkring* anser att termen ”tjänstepensionsplan” bör användas i stället för ”tjänstepensionsförsäkringsplan”.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Om en försäkringsdistributör är ansvarig för tillhandahållandet av ”obligatoriska tjänstepensionssystem” och en anställd anslutits till ett sådant system utan att ha fattat ett individuellt beslut om att ansluta sig, ska medlemsstaterna enligt försäkringsdistributionsdirektivet säkerställa att informationen som avses i kapitel V i direktivet tillhandahålls den anställde utan dröjsmål efter anslutningen till det berörda systemet (artikel 22.5, se avsnitt 10.2 när det gäller kapitel V).

I skälen till direktivet (skäl 49) anges vidare att när det gäller grupp-försäkring bör kund avse den företrädare för en grupps medlemmar som ingår ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning, varvid den individuella gruppmedlemmen inte kan fatta ett individuellt beslut om att ansluta sig, t.ex. till obligatoriska tjänstepensionssystem. I skälen anges även att gruppens företrädare, i tillämpliga fall, utan dröjsmål efter införlivandet av en medlem i grupp-försäkringen, bör tillhandahålla försäkringsproduktens faktablad samt information om distributörens affärsverksamhet.

Gällande rätt

Varken i försäkringsförmedlingsdirektivet eller i lagen om försäkringsförmedling finns några regler som motsvarar reglerna om obligatoriska tjänstepensionssystem i försäkringsdistributionsdirektivet. I försäkringsavtalslagen finns civilrättsliga bestämmelser om olika typer av kollektiva försäkringar (17–20 kap.). I försäkringsrörelselagen finns näringsrättsliga bestämmelser om informationskrav för försäkringsföretag (4 kap. 2 §). Med stöd av ett särskilt bemyndigande (4 kap. 18 § 2 försäkringsrörelselagen och 7 kap. 2 § 8 försäkringsrörelseförordningen) har Finansinspektionen meddelat föreskrifter och allmänna råd om information som gäller försäkring och tjänstepension. Av de föreskrifterna framgår att när det gäller kollektivavtalsgrundade försäkringar som följer en överenskommelse mellan en arbetsgivarorganisation och en central arbetstagarorganisation får avtalsparterna avtala om vilken information som ska lämnas, hur den ska lämnas och av vem den ska lämnas (1 kap. 4 §). Även när det gäller andra kollektivavtalsgrundade försäkringar eller grupp-försäkringar får försäkringsföretagen i olika utsträckning avtala med kollektivavtalsparterna eller andra som kan anses företräda försäkrings-tagarna om vilken information som ska lämnas eller om hur och av vem den ska lämnas (se avsnitt 10.5.2).

Vid kollektivavtalad tjänstepensionsförsäkring är det således enligt gällande svensk rätt tillåtet för avtalsparterna att i stor utsträckning själva bestämma vilken information som ska lämnas och hur informationsgivningen i övrigt ska ske. En sådan lösning motiveras av att villkoren för de kollektivavtalade försäkringarna förhandlas fram av starka organisationer som är kvalificerade att ta till vara individernas intressen (jfr prop. 2003/04:150 s. 143). Vid andra grupp-försäkringar finns det också ett utrymme för försäkringsföretaget att komma överens med grupp-före-trädaren att denne ska fullgöra vissa av försäkringsföretagets skyldigheter (se 17 kap. 4 § och 19 kap. 4 § försäkringsavtalslagen). Den nuvarande ordningen innebär att informationslämnandet lätt kan anpassas efter de olika typer av kollektiva försäkringar som finns på den svenska marknaden. På det kollektivavtalade området uppfylls t.ex. försäkrings-företagens informationsskyldighet rent praktiskt till stor del av val-centraler som bl.a. har till uppgift att vid anslutning av en anställd lämna information till den anställde om de valbara försäkringsföretagen och deras erbjudanden.

Genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet

I Sverige finns det i gällande rätt inte något lagstadgat krav om tjänstepension och därmed inte heller någon ”obligatorisk” tjänstepension i egentlig mening. För svenskt vidkommande aktualiseras därför frågan vad som avses med begreppet ”obligatoriska tjänstepensionssystem” i försäkringsdistributionsdirektivet.

Vid försäkringsdistribution är kunden och den försäkrade ofta den-samma. Vid distribution av tjänstepensionsförsäkring är det emellertid arbetsgivaren, och inte den anställde, som i huvudregel är att betrakta som kund i förhållande till försäkringsgivaren i direktivets bemärkelse (jfr ovan avsnitt 10.5.2). Detta är en konsekvens av att arbetsgivaren i dessa fall är såväl försäkringstagare som den vars pensionsförpliktelse försäkrats. Det

är vidare en etablerad och väl fungerande modell på den svenska tjänstepensionsmarknaden att informationslämnandet och betalningar inom pensionsplanen fullgörs genom valcentraler eller försäkringsförmedlare (se även avsnitt 6.2.2). Detta får till följd att det i regel inte förekommer något informationsflöde direkt mellan försäkringsföretaget, arbetsgivaren och den anställde. Arbetsgivaren saknar i många fall kännedom om vilka val den anställde har gjort inom ramen för pensionsplanen. Arbetsgivaren har inte heller något direkt intresse av vilka val den anställde gör inom ramen för planen, trots att det i formell mening är arbetsgivaren som blir avtalspart till de försäkringsavtal som väljs. Vidare saknar försäkringsföretaget närmare uppgifter om den anställde (den försäkrade) innan denne gjort sina val och ett försäkringsavtal under planen därmed uppstår. Det beskrivna skapar vissa utmaningar när det gäller försäkringsdistributörens fullgörande av skyldigheter i informationshänseende. Försäkringsdistributionsdirektivets allmänna regler om krav- och behovsprövning och informationsskyldighet i förhållande till kollektiva försäkringar behandlas ovan (avsnitt 10.5.2). I denna lagrådsremiss görs bedömningen att avsikten med de nu aktuella reglerna i direktivet är att reglera fall då en arbetstagar genom sin anställning ansluts automatiskt till en förutbestämd tjänstepensionsplan som beskrivs ovan (dvs. obligatorisk, jfr skäl 49 till direktivet). Reglerna i direktivet kan sägas innehålla ett krav på en utvidgad informationsskyldighet som syftar till att säkerställa att inte bara kunden (arbetsgivaren), utan även den försäkrade (den anställde), i dessa fall får relevant information om de försäkringsdistributörer som omfattas av pensionsplanen och om de olika tjänstepensionsförsäkringsalternativ som distributörerna erbjuder. Att informationen ska tillhandahållas den anställde utan dröjsmål efter anslutningen innebär visserligen i någon mening ett undantag från fallet då den försäkrade såsom kund får information i god tid innan avtalets ingående. I förevarande fall är dock undantaget helt naturligt eftersom den försäkrade inte är kund i formell mening, och försäkringsgivaren inte har någon direktkontakt med den anställde innan avtalets ingående (kontakten sker genom en valcentral).

I de fall en försäkringsdistributör tar direkt kontakt med den anställde, i syfte att påverka dennes val eller avseende dispositioner inom redan slutna försäkringsavtal, är dock den anställde att anse som kund i förhållande till distributören. Distributören får i dessa fall anses ägna sig åt försäkringsdistribution och ska då uppfylla de informationskrav som gäller gentemot kunden i vanlig ordning (jfr prop. 2004/05:133 s. 48).

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om utökad informationsplikt (artikel 22.5) bör genomföras i svensk rätt i en motsvarande bestämmelse i lagen om försäkringsdistribution. Regeringen instämmer med *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* och *Svensk Försäkring* att termen tjänstepensionsplan bör användas. Om en anställd ansluts till en obligatorisk tjänstepensionsplan ("obligatoriska tjänstepensionssystem"), bör det ankomma på de försäkringsdistributörer som omfattas av planen att säkerställa att information lämnas till den anställde utan dröjsmål efter anslutningen. Med anledning av *Arbetsgivarverkets* synpunkter bör det även i förevarande avsnitt framhållas att förslaget innebär att informationskravet ska gälla i förhållande till kollektivavtalade tjänstepensionsplaner oavsett om arbetsgivaren anslutits till en sådan till följd medlemskap i en arbetsgivarorganisation eller om

arbetsgivaren anslutits direkt till en sådan tjänstepensionsplan (genom ett s.k. hängavtal). Informationskravet ska enligt förslaget även gälla i förhållande till pensionsplaner som frivilligt tillämpas av arbetsgivaren (se även avsnitt 10.5.2).

Med tjänstepensionsförsäkring bör avses tjänstepensionsförsäkring enligt den definition som infördes i försäkringsrörelselagen vid genomförandet i svensk rätt av tjänstepensionsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG, förkortat IORP 1]). Enligt den definitionen avses med tjänstepensionsförsäkring livförsäkring som har samband med yrkesutövning och där utbetalning av försäkringsbelopp (engångsbelopp eller periodiska utbetalningar) beror av att en eller flera personer förväntas uppnå en viss ålder samt försäkringar som meddelas som tillägg till sådana försäkringar (1 kap. 8 § i lydelsen den 31 december 2015). Definitionen omfattar således försäkringsprodukter under vilka förmåner betalas ut med anledning av uppnådd eller förväntat uppnående av pensionsålder likväl som förmåner i form av utbetalningar vid dödsfall, invaliditet eller upphörande av anställning eller i form av bidrag eller tjänster som tillhandahålls vid sjukdom, medellöshet eller dödsfall (se prop. 2004/05:165 s. 219).

Förslaget innebär således att det utökade informationskravet ska gälla när en anställd ansluts till en på förhand bestämd ("obligatorisk") tjänstepensionsplan. Informationsskyldigheten ska vidare omfatta de olika typer av tjänstepensionsförmåner som omfattas av den ovan nämnda definitionen. Varje försäkringsdistributör som omfattas av en sådan pensionsplan ska säkerställa att information lämnas till den anställde utan dröjsmål efter anslutningen (anställningen). Innebörden av att information ska lämnas utan dröjsmål varierar beroende på omständigheterna. Det får dock anses innebära att informationen ska lämnas till den anställde skyndsamt efter anslutningen till pensionsplanen. I förhållande till gällande rätt innebär informationskravet främst en precisering av vilken information som ska lämnas till den anställde (allmän information, pris- och ersättningsinformation samt objektiv produktinformation) och avseende när informationen ska lämnas.

Kravet på att försäkringsdistributören ska säkerställa att informationen lämnas innebär att det inte nödvändigtvis är försäkringsdistributören som ska lämna informationen till den anställde. Med anledning av de synpunkter som *Arbetsgivarverket*, *AFA försäkring* och *Svensk Försäkring* framför bör det återigen framhållas att den modell som för närvarande används för informationslämnande på tjänstepensionsområdet bedöms uppfylla kraven i försäkringsdistributionsdirektivet (se även avsnitt 10.5.2). Regeringen anser således att förslaget inte utgör något hinder mot att behålla den informationsmodell som används i dag och där bl.a. valcentralerna har en viktig funktion när det gäller att uppfylla försäkringsdistributörernas informationsskyldighet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla sina skyldigheter när det gäller den nu aktuella informationen.

10.8 Särskilda informationskrav vid korsförsäljning

Regeringens förslag: När en försäkringsdistributör erbjuder en försäkringsprodukt tillsammans med en annan, underordnad produkt eller tjänst som inte är en försäkring – som en del av ett paket eller av ett och samma avtal – ska distributören informera kunden om huruvida det är möjligt att köpa de olika beståndsdelarna separat och, om detta är möjligt, ge en adekvat beskrivning av de olika delarna i avtalet eller paketet samt lämna separata uppgifter om kostnader och avgifter för respektive beståndsdel.

Om risken eller försäkringsskyddet i ett sådant avtal eller paket skiljer sig från den risk eller det försäkringsskydd som beståndsdelarna medför var för sig, ska distributören ge en adekvat beskrivning av de olika beståndsdelarna i avtalet eller paketet och av på vilket sätt deras inbördes samspel kan påverka risken eller försäkringsskyddet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iakttä för att fullgöra informationsskyldigheten vid korsförsäljning.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring*, *Svenska Bankföreningen*, *Svenska Fondhandlareföreningen* och *Svenska försäkringsförmedlares förening* (SFM) påpekar att förslaget synes innebära att informationskravet om möjlighet att köpa olika delar separat ska gälla vid all typ av korsförsäljning, vilket går utöver direktivet. Svensk Försäkring och SFM avstyrker mot denna bakgrund förslaget i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår i avsnitt 9 innehåller försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 24.1–24.7) särskilda och nya regler om korsförsäljning (artiklarna 24.3–24.7 behandlas i avsnitt 9.9). Någon definition av vad som avses med korsförsäljning finns inte i direktivet. Av direktivet kan dock utläsas att med korsförsäljning avses förfaranden då en försäkringsprodukt erbjuds tillsammans med en annan produkt, som inte är en försäkring, som en del av ett paket eller av ett och samma avtal (artikel 24.1 och 24.3). I skälen till direktivet anges vidare att korsförsäljning är en vanligt förekommande strategi som försäkringsdistributörer använder i hela unionen (skälen 53 och 54). Metoden kan innebära fördelar för kunder men kan också medföra att kundernas intressen inte beaktas i tillräcklig mån. Vidare anges att reglerna i direktivet inte bör påverka tillämpningen av unionens lagstiftningsakter med regler om korsförsäljning av vissa kategorier av varor eller tjänster.

Om en försäkringsprodukt erbjuds tillsammans med en annan underordnad produkt eller tjänst ska försäkringsdistributören informera kunden om huruvida det är möjligt att köpa de olika beståndsdelarna i avtalet separat och, om detta är möjligt, ge en adekvat beskrivning av de olika delarna i avtalet eller paketet samt lämna separata uppgifter om kostnader och avgifter för respektive beståndsdel (artikel 24.1).

Om risken eller försäkringsskyddet i ett sådant avtal eller paket skiljer sig från den risk eller det försäkringsskydd som beståndsdelarna medför var för sig, ska distributören ge en adekvat beskrivning av de olika

beståndsdelarna och hur deras samverkan kan påverka risken eller försäkringsskyddet (artikel 24.2).

Som framgår i avsnitt 10.5.2 är försäkringsdistributörer, även vid korsförsäljning, skyldiga att klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd innan avtal ingås (artikel 24.6).

Eiopa får utforma riktlinjer för granskning och tillsyn av metoder för korsförsäljning samt ange de situationer där korsförsäljning inte är förenlig med skyldigheten att agera hederligt, rättvist och professionellt och i enlighet med kundernas bästa intresse (artikel 24.4). Som framgår i avsnitt 9.8 bedöms sådana riktlinjer vid behov kunna föras in i myndighetsföreskrifter med stöd av de bemyndiganden som föreslås i anslutning till de grundläggande kraven för försäkringsdistribution, ersättning från någon annan än kunden samt om ersättningssystem i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Det finns i gällande svensk rätt inte några regler om korsförsäljning av försäkringsprodukter. Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om informationskrav vid korsförsäljning bör genomföras i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Svensk Försäkring, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen och *SFM* anser att promemorians förslag kan tolkas som att informationskravet i den nya lagen om försäkringsdistribution går utöver kravet i direktivet. Regeringen konstaterar att förslaget innebär att kravet i den nya lagen ska motsvara det krav som anges i direktivet. Kravet på information ska, i enlighet med direktivet, gälla endast för det fall det är möjligt att köpa de olika beståndsdelarna separat.

Det kan finnas ett behov av att kunna precisera informationskraven vid korsförsäljning genom föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att fullgöra informationsskyldigheten vid korsförsäljning.

10.9 Skyldighet att vidarebefordra information

Regeringens förslag: Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om att en försäkringsförmedlare som tar emot sådan information om försäkringsavtalet som en försäkringsgivare är skyldig att lämna till försäkringstagaren ska vidarebefordra informationen till försäkringstagaren ska föras över oförändrad till lagen om försäkringsdistribution.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Konsumentverket* påpekar att verket, såsom förslaget är utformat, inte kan utöva tillsyn över en försäkringsförmedlare som inte följer skyldigheten att vidarebefordra informationen. *Konsumentverket* anser vidare att en försäkringsförmedlare även bör åläggas skyldighet att aktivt inhämta förköpsinformation från försäkringsgivare. *Svensk Försäkring* anser att det bör tydliggöras att kravet att vidarebefordra gäller sådan information som försäkringsgivaren har gjort tillgänglig för försäkringsförmedlaren.

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen om försäkringsförmedling ska en försäkringsförmedlare till kunden vidarebefordra sådan information om försäkringsavtalet som ett försäkringsföretag är skyldigt att lämna till en försäkringstagare (6 kap. 5 §). För att tydliggöra vilket ansvar försäkringsförmedlaren har är bestämmelsen utformad som en skyldighet för förmedlaren att vidarebefordra viss information till försäkringstagaren (prop. 2004/05:133 s. 88 f.). Syftet med kravet är att säkerställa att försäkringstagaren får del av nödvändig information från försäkringsgivaren, även i de fall någon av parterna använder sig av en mellanman. Kravet om vidarebefordran gäller bara sådan information som försäkringsgivaren faktiskt har lämnat till försäkringsförmedlaren. Regeringen anser att det, bl.a. för att säkerställa att rätt information vidarebefordras, inte är en lämplig ordning att ålägga försäkringsförmedlaren att aktivt söka efter den information som försäkringsgivaren är skyldig att lämna.

Svensk Försäkring påpekar att försäkringsförmedlare hittills har underlåtit att lämna ut förköpsinformation som försäkringsföretag gjort tillgänglig för dessa på elektronisk väg, exempelvis via en länk till en webbplats med försäkringsföretagets samlade förköpsinformation, med motiveringen att denna information inte ”faktiskt lämnats” till förmedlaren. Svensk Försäkring anser mot denna bakgrund att det bör förtydligas att kravet på att vidarebefordra information ska gälla sådan information som försäkringsgivaren *gjort tillgänglig* för förmedlaren. Regeringen anser, i enlighet med bedömningen att en försäkringsförmedlare inte bör vara skyldig att aktivt leta upp information, att det inte är lämpligt att skyldigheten att vidarebefordra information bör gälla redan i och med att informationen har gjorts tillgänglig. Dock bör det i en sådan situation som Svensk Försäkring nämner kunna anses att informationen har lämnats till försäkringsförmedlaren, om en länk som försäkringsgivaren har tillhandahållit på ett omedelbart sätt leder till den relevanta förköpsinformationen på ett tydligt och avgränsat sätt.

Genom att ordet vidarebefordra används i den nu aktuella bestämmelsen, görs det tydligt att försäkringsförmedlaren inte har rätt att bearbeta eller förändra försäkringsgivarens informationsmaterial. Att förmedlaren på grund av kravet på god försäkringsdistributionssed (se avsnitt 9.1) eller kravet på tillbörlig omsorg kan anses ha en skyldighet att förklara, förtydliga eller komplettera försäkringsgivarens information är en annan sak. Förmedlaren är vidare givetvis oförhindrad att efter omständigheterna välja adekvat form för den information som ska vidarebefordras, t.ex. papperskopia eller elektronisk form. För försäkringstagaren ska det vara tydligt från vem olika slags information härrör (se samma prop., s. 89).

Det saknas skäl att ta bort eller ändra det nuvarande kravet i lagen om försäkringsförmedling att en försäkringsförmedlare ska vidarebefordra viss information till försäkringstagaren. Kravet är förenligt med försäkringsdistributionsdirektivet och bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling bör därför föras över oförändrad till den nya lagen om försäkringsdistribution.

Finansinspektionen utövar i dag tillsyn över att försäkringsförmedlare fullgör sin skyldighet att vidarebefordra förköpsinformation och beslutar om sanktioner mot den som inte gör det. *Konsumentverket* påpekar att

verket med denna reglering inte kan utöva tillsyn över försäkringsförmedlars skyldighet att vidarebefordra information. Regeringen anser emellertid att det saknas anledning att reglera tillsynsansvaret på annat sätt.

10.10 Dokumentationskyldighet

Regeringens förslag: Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om att en försäkringsförmedlare ska dokumentera vad som förekommit vid distributionstillfället och lämna dokumentationen till kunden ska föras över till lagen om försäkringsdistribution. Bestämmelsen ska gälla även för försäkringsdistributörer som inte är försäkringsförmedlare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om dokumentation.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstryker förslaget eller har inget att invända mot det. *Konsumentverket* förordar att en försäkringsdistributörs rådgivning ska spelas in. *Svensk Försäkring* anser att det bör förtydligas att dokumentationskyldigheten endast gäller den direkte distributören av försäkringen, och inte ett försäkringsföretag som distribuerar sina försäkringar via en annan distributör.

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen om försäkringsförmedling ska försäkringsförmedlaren dokumentera vad som förekommit vid förmedlingstillfället och lämna dokumentationen till kunden (6 kap. 6 §). Ytterligare bestämmelser om dokumentation finns i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsförmedling (7 kap.).

Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling är utformad efter förebild av motsvarande bestämmelse i rådgivningslagen (4 §) men den har också sin grund i försäkringsförmedlingsdirektivet (prop. 2004/05:133 s. 105). Enligt det direktivet ska en försäkringsförmedlare, innan ett avtal ingås, särskilt på grundval av de uppgifter som kunden lämnat, åtminstone specificera kundens krav och behov samt ange skälen till varje råd som ges om en viss försäkringsprodukt (artikel 12.3). Redovisningen ska anpassas till det erbjudna försäkringsavtalets komplexitet. Av direktivet följer vidare att redovisningen ska lämnas på papper eller annat varaktigt medium som kunden har tillgång till och kan utnyttja samt vara klar och korrekt på ett sätt som är förstäeligt för kunden (artikel 13.1).

Vid genomförandet i svensk rätt av försäkringsförmedlingsdirektivet konstaterades bl.a. att en i det närmaste absolut dokumentationskyldighet följer av de nu aktuella reglerna i det direktivet och att undantag från denna skyldighet skulle innebära ett direkt brott mot direktivet (samma prop.). Vidare konstaterades att redovisningen till kunden, på samma sätt som annan information till kunden, ska lämnas på papper eller annat varaktigt medium som kunden har tillgång till och kan utnyttja.

Den nuvarande dokumentationskyldighet som gäller för försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling fyller en viktig funktion för kundernas säkerhet, men även för förmedlarna. Om en tvist skulle uppstå mellan förmedlare och kund om vad som förevarit vid förmedlingstillfället utgör dokumentationen viktigt bevismaterial. Dokumentationskravet bör gälla även i fortsättningen. Bestämmelsen i lagen om

försäkringsförmedling om att en försäkringsförmedlare ska dokumentera vad som förekommit vid distributionstillfället och lämna dokumentationen till kunden bör därför föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution. I försäkringsdistributionsdirektivet finns informations- och formkrav för försäkringsdistributörer som i allt väsentligt motsvarar de nämnda kraven i försäkringsförmedlingsdirektivet (jfr artikel 20.1 första och andra styckena och 20.2 samt artikel 23.1). Kravet i den nya lagen bör därför utvidgas i förhållandet till det nuvarande kravet i lagen om försäkringsförmedling så att det gäller även försäkringsdistributörer som inte är försäkringsförmedlare. De ytterligare dokumentationskrav som gäller enligt försäkringsdistributionsdirektivet vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter behandlas i avsnitt 11.

Dokumentationsskyldigheten åvilar distributören. I det fall *Svensk Försäkring* tar upp när ett försäkringsföretag distribuerar sina försäkringar via en annan distributör, är den senare att betrakta som försäkringsförmedlare och den distributör som ska fullgöra dokumentationsskyldigheten.

Krav på inspelning gäller enligt bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden alla samtal och annan kommunikation som leder till eller är avsedd att leda till investeringstjänster som rör mottagande och vidarebefordran eller utförande av kundorder (8 kap. 16–20 §§). De bestämmelserna har sin grund i MiFID II (artikel 16.7). I samband med genomförandet av dessa regler i MiFID II ansåg regeringen att det inte fanns tillräckliga skäl för att överväga krav på inspelning av alla rådgivningsamtal, vilket skulle gå utöver kraven i det direktivet (prop. 2016/17:162 s. 399–404). Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller över huvud taget inte några motsvarande krav på inspelning. Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte finns tillräckliga skäl att överväga att i lag införa krav på form för dokumentationen som går utöver kraven i det direktivet. De närmare reglerna om dokumentationsplikten bör i stället bestämmas, efter bemyndigande, genom föreskrifter från berörda myndigheter (jfr prop. 2004/05:133 s. 104–106 och prop. 2002/03:133 s. 22 f.).

10.11 Undantag från informationsplikten

Regeringens förslag: Vid distribution av försäkringar mot stora risker eller förmedling av återförsäkring ska kraven på information till kund och dokumentation av sådan information inte gälla.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att i promemorians förslag omfattar undantaget inte även försäkringsdistributörens dokumentationsskyldighet. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag även på så sätt att i promemorians förslag gäller undantaget för förmedlingsverksamhet med stöd sådant sidotillstånd som enligt regeringens förslag ska tas bort (avsnitt 7.3.1).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* anser att undantaget bör utsträckas till att även omfatta försäkringsdistributörens dokumentationsskyldighet.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår i avsnitt 10.1 ställer försäkringsdistributionsdirektivet upp specifika krav på vilken information som ska lämnas till kunden, vem som ska lämna informationen och om hur och när den ska lämnas. I direktivet finns även undantag från dessa informationskrav (artikel 22).

Enligt direktivet behöver den allmänna information och den särskilda information om intressekonflikter och om rådgivning som annars ska lämnas inte lämnas när försäkringsdistributören bedriver distributionsverksamhet med anknytning till försäkringar mot stora risker (artikel 22.1 första stycket). Vad som avses med stora risker definieras i direktivet (artikel 2.1.16).

Medlemsstaterna får även föreskriva att viss information som annars ska lämnas vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter inte behöver lämnas till en professionell kund enligt definitionen i MiFID II (artikel 22.1 andra stycket i försäkringsdistributionsdirektivet och artikel 4.1.10 i MiFID II, se 1 kap. 4 b § och 9 kap. 4–5 §§ lagen om värdepappersmarknaden). Det undantaget från informationsplikt behandlas dock inte i förevarande avsnitt utan i avsnitt 11.6.5.

I skälen till försäkringsdistributionsdirektivet (skäl 51) anges att behovet av att kräva information är mindre när kunden är ett företag som önskar återförsäkring eller försäkringsskydd för kommersiella och industriella risker, eller när endast försäkringsbaserade investeringsprodukter distribueras och kunden är en professionell kund enligt definitionen MiFID II.

Reglerna om undantag från informationsplikt i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 22.1 första stycket) motsvaras av regler i försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 12.4). Enligt sistnämnda direktiv behöver sådan information som nu är aktuell inte lämnas när försäkringsförmedlaren förmedlar försäkringar mot stora risker eller när det rör sig om förmedling av återförsäkring. De reglerna i försäkringsförmedlingsdirektivet har genomförts i svensk rätt genom ett motsvarande undantag i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 7 §). Enligt det undantaget ska bestämmelser om information i den lagen inte tillämpas vid förmedling av återförsäkring, förmedling av försäkring mot stora risker eller sidoverksamhet som avser förmedling av fondandelar. I förarbetena anges, beträffande undantaget vid förmedling av fondandelar, att de särskilda informationskraven för försäkringsförmedlare inte bör vara tillämpliga vid denna typ av sidoverksamhet eftersom förmedlaren då ska uppfylla de krav som gäller för den verksamheten (prop. 2004/05:133 s. 90).

Undantagen från informationsskyldigheten vid verksamhet med anknytning till försäkringar mot stora risker och vid förmedling av återförsäkring motiveras av att det i de aktuella fallen får antas att kunden kommer att kräva den information från distributören som kunden anser sig behöva (jfr samma prop. och skäl 51 till försäkringsdistributionsdirektivet).

Som framgår ovan medger försäkringsdistributionsdirektivet motsvarande undantag från informationsskyldigheten som de som i dag gäller enligt lagen om försäkringsförmedling vid distribution av försäkringar mot stora risker. Det som anges i skälen till direktivet får vidare anses ge stöd för ett fortsatt undantag från informationsplikten vid förmedling av återförsäkring (skäl 51).

I denna lagrådsremiss föreslås, till skillnad från i promemorian, att den möjlighet för en försäkringsförmedlare att få ett sådant sidotillstånd för förmedling av fondandelar som finns enligt lagen om försäkringsförmedling ska tas bort (se avsnitt 7.3.1). Frågan om ett undantag avseende informations- och dokumentationsskyldighet avseende verksamhet enligt ett sådant tillstånd blir därför inte aktuell enligt förslaget i denna lagrådsremiss.

Som *Svensk Försäkring* påpekar bör undantag även gälla avseende en försäkringsdistributörs dokumentationsskyldighet på motsvarande sätt som i dag gäller för en försäkringsförmedlare (6 kap. 7 § lagen om försäkringsförmedling).

Bestämmelserna i den nya lagen bör gälla för alla försäkringsdistributörer.

10.12 Sanktioner vid utebliven information

Regeringens förslag: Marknadsföringslagen ska i vissa fall även tillämpas om en försäkringsdistributör inte lämnar information till kunden i enlighet med lagen om försäkringsdistribution.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att enligt promemorians förslag ska marknadsföringslagen inte vara tillämplig även när det gäller de särskilda informationskraven vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsplan och vid korsförsäljning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte något att invända mot det. *Konsumentverket* påpekar, i likhet med när det gäller förslaget i avsnitt 10.10, att förslaget innebär att verket inte kommer att kunna utöva tillsyn över att försäkringsförmedlare fullgör sin skyldighet att vidarebefordra information till en försäkringstagare.

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 8 §) ska marknadsföringslagen tillämpas om näringsidkaren inte lämnar information i enlighet med vissa bestämmelser i lagen. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt marknadsföringslagen. Några motsvarande regler finns inte i försäkringsdistributionsdirektivet.

Den nämnda bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling utgör ett komplement till de sanktioner som Finansinspektionen får tillgripa mot en försäkringsförmedlare som åsidosätter sina skyldigheter (8 kap. samma lag). Det förhållandet att marknadsföringslagen är tillämplig i ett visst fall innebär således inte något hinder mot att Finansinspektionen ingriper mot förmedlaren med stöd av lagen om försäkringsförmedling. Liknande hänvisningar till marknadsföringslagens bestämmelser om information finns i flera andra lagar på finansmarknadsområdet. I samband med genomförandet av MiFID II infördes liknande bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 14 §). Liknande bestämmelser finns även i bl.a. lagen om värdepappersfonder (4 kap. 20 § tredje stycket) och lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder (10 kap. 3 § tredje stycket).

Det är lämpligt att det marknadsrättsliga sanktionssystemet även i fortsättningen kan tillämpas som ett komplement till de särskilda sanktioner

som gäller vid överträdelser av rörelsereglerna (jfr prop. 2004/05:133 s. 88). Den nuvarande bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 8 §) bör därför föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution. Med hänsyn till tillämpningsområdet för den nya lagen bör bestämmelsen gälla samtliga försäkringsdistributörer, och inte bara försäkringsförmedlare. Lydelsen bör dessutom justeras så att det anges att även marknadsföringslagen ska tillämpas (jfr prop. 2016/17:78 s. 20). Därigenom förtydligas att ingripande enligt marknadsföringslagen utgör ett komplement till de sanktioner som Finansinspektionen ska få tillgripa mot en försäkringsdistributör enligt den nya lagen (se avsnitt 12).

Marknadsföringslagen ska enligt den nya lagen, liksom i dag enligt lagen om försäkringsförmedling, inte tillämpas avseende skyldigheten för en försäkringsförmedlare att vidarebefordra information om försäkringsavtalet som ett försäkringsföretag är skyldigt att lämna till en försäkringsstagare (se avsnitt 10.9). Enligt regeringens uppfattning bör Finansinspektionen också i fortsättningen ensam ha ansvar för tillsynen över att denna rörelseregel följs. Regeringen anser dock att marknadsföringslagen även bör vara tillämplig avseende de särskilda informationskraven som enligt förslagen i denna lagrådsremiss ska gälla vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsplan och vid korsförsäljning (se avsnitten 10.7 och 10.8).

11 Ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar

11.1 Inledning

I avsnitt 11 finns förslag till ytterligare krav som ska gälla för försäkringsdistributörer när de distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar vars värde är exponerat mot marknadsvolatilitet. Några motsvarande krav finns varken i försäkringsförmedlingsdirektivet eller i lagen om försäkringsförmedling. Försäkringsdistributionsdirektivets krav i detta avseende gäller inte pensionsförsäkringar. På värdepappersmarknadsområdet har det nyligen införts liknande krav med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II.

I försäkringsdistributionsdirektivet finns motsvarigheter till reglerna i MiFID II på i huvudsak följande områden:

- Förebyggande av intressekonflikter (artikel 27 i direktivet och artikel 16.3 i MiFID II).
- Hantering av intressekonflikter (artikel 28.1 i direktivet och artikel 23.1 i MiFID II).
- Information till kunder om intressekonflikter (artikel 28.2 i direktivet och artikel 23.2 i MiFID II).
- Information till kunder (artikel 29.1 i direktivet och artikel 24.4 i MiFID II).

– Ersättningar från tredje part (artikel 29.2 i direktivet och artikel 24.9 i MiFID II).

– Bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet och rapportering till kunder (artikel 30 i direktivet och artikel 25 i MiFID II).

De reglerna i de båda direktiven kompletteras även av en omfattande och mycket detaljerad reglering i delegerade akter som antagits av kommissionen (artiklarna 28.4, 29.4 och 30.6 i direktivet samt artiklarna 23.4, 24.13 och 25.8 i MiFID II).

För försäkringsdistributionsdirektivets vidkommande finns de bestämmelserna i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 av den 21 september 2017 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 vad gäller informationskrav och uppföranderegler för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter, i det följande benämnd den delegerade förordningen.

I de följande avsnitten finns dels redogörelser för innehållet i ovan nämnda regler i försäkringsdistributionsdirektivet, MiFID II och den delegerade förordningen, dels förslag på hur de reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet ska genomföras i svensk rätt. Reglerna i MiFID II har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (se prop. 2016/17:162). Den delegerade förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater. Det innebär att förordningen varken ska eller får genomföras i nationell rätt.

11.2 Krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter

Regeringens förslag: Högre ställda krav ska gälla för försäkringsdistribution som avser distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare ska inte få distribuera sådana försäkringar.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet*, *Svenska Försäkringsförmedlares Förening (SFM)* och *Advokatfirma Dahlgren & Partners* anser att det är svårt att förstå hur bestämmelserna i det särskilda kapitlet om distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter i den nya lagen om försäkringsdistribution förhåller sig till i övriga bestämmelser i den lagen.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

I försäkringsdistributionsdirektivet finns ytterligare krav som gäller när en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter (kapitel VI, artiklarna 26–30). Reglerna motiveras av den senaste tidens utveckling av produkter och tjänster på

finansmarknaderna och betydelsen av att säkerställa ett högt förtroende och effektivt kundskydd på alla finansiella områden (jfr skäl 10 till direktivet). Försäkringsbaserade investeringsprodukter erbjuds ofta till kunder som möjliga alternativ till eller substitut för direkta investeringar i finansiella instrument. För att uppnå ett enhetligt investerarskydd och undvika risken för regelarbitrage är det viktigt att försäkringsbaserade investeringsprodukter, utöver de uppförandenormer som gäller för alla försäkringsprodukter, omfattas av regler med särskild inriktning på investeringsinslaget (skäl 56 till direktivet).

Den delegerade förordningen

I den delegerade förordningen till försäkringsdistributionsdirektivet finns bestämmelser som kompletterar direktivet när det gäller informationskrav och uppföranderegler vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Bestämmelserna i förordningen gäller tillämpningsområde och definitioner (kapitel I), intressekonflikter och incitament (kapitel II) samt bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet (kapitel III).

Genomförande i svensk rätt

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet gäller ytterligare krav för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 26). De kraven anges i ett särskilt kapitel i direktivet (kapitel VI). Dessa regler i direktivet bör genomföras i svensk rätt på i huvudsak motsvarande sätt i ett särskilt kapitel i den nya lagen om försäkringsdistribution enligt det som anges i det följande.

De krav som ställs i kapitel VI i direktivet ska således gälla vid försäkringsdistribution som bedrivs i samband med *försäljning av* (eng. sale of) försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 26). Att dessa regler tillämpas i förhållande till alla delar av distributionskedjan är emellertid nödvändigt för att effektivt hantera de intressekonflikter som förekommer på försäkringsmarknaden. För att det ska gälla bör det i den nya lagen om försäkringsdistribution anges att de ytterligare kraven ska gälla när försäkringsdistribution avser försäkringsbaserade investeringsprodukter. Det innebär att kraven gäller vid all distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och att tillämpningsområdet därmed bör vara något vidare än det som enligt ordalydelsen gäller enligt direktivet.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Svenska Försäkringsförmedlares Förening (SFM) och Advokatfirma Dahlgren & Partners anser att det är svårt att förstå hur bestämmelserna i det särskilda kapitlet om distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter i den nya lagen om försäkringsdistribution förhåller sig till i övriga bestämmelser i den lagen. Juridiska fakultetsnämnden tar särskilt upp att det enligt promemorians förslag inte ska anses som försäkringsdistribution om sådana investeringstjänster som anges i lagen om värdepappersmarknaden utförs när det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar vars värde är exponerat mot marknadsvolatilitet. Regeringen konstaterar att i denna lagrådsremiss görs, till skillnad från i promemorian, bedömningen att även distribution som innebär att tjänster

som motsvarar investeringstjänster utförs när det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar ska anses som försäkringsdistribution och därmed omfattas av den nya lagen om försäkringsdistribution (se avsnitt 6.3). Det innebär enligt regeringens uppfattning att det nu aktuella förslaget inte bör föranleda några sådana tillämpningsproblem som de tre remissinstanserna tar upp.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller vidare vad som får anses vara ett indirekt förbud mot att sidoverksamma försäkringsförmedlare distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 26 och jfr artikel 2.1.3 och 2.1.6 i förhållande till 2.1.4). Ett sådant förbud bör även komma till uttryck i den nya lagen. Motivet till det är, förutom de krav som ställs upp i direktivet, att försäkringsbaserade investeringsprodukter kan vara både komplexa och innebära risker för kunden. Samtidigt är sidoverksamma försäkringsförmedlare föremål för vissa anpassade krav bl.a. avseende kunskap och kompetens. Detsamma gäller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare. Av detta följer vidare att endast försäkringsdistributörer som uppfyller de högst ställda kraven i regelverket bör få distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter.

I avsnitt 11.8 föreslås vissa bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter som ska komplettera bestämmelserna i den nya lagen.

11.3 Förebyggande, identifiering och hantering av intressekonflikter

11.3.1 Förebyggande av intressekonflikter

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör ska fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden så att alla rimliga åtgärder vidtas för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt av intressekonflikter.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* påpekar att eftersom kravet på att förebygga intressekonflikter enligt förslaget även ska gälla för en försäkringsdistributör, utan någon inskränkning, innebär det att även försäkringsföretag som inte bedriver direktförsäljning ska vidta alla de åtgärder som krävs för att förebygga intressekonflikter.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag som utför distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden så att alla rimliga mått och steg vidtas för att förhindra att deras kunders intressen påverkas negativt av intressekonflikter (artikel 27 första meningen).

Den delegerade förordningen

I den delegerade förordningen finns bestämmelser om att försäkringsdistributörer ska inrätta, genomföra och upprätthålla effektiva riktlinjer för intressekonflikter som fastställts skriftligt. Riktlinjernas utformning ska vara lämplig med tanke på distributörens storlek och organisation och med tanke på affärsverksamhetens art, omfattning och komplexitet (artikel 4). Riktlinjerna ska innefatta dels en angivelse av vilka omständigheter som utgör eller kan ge upphov till en intressekonflikt som medför en risk för att en eller flera kunders intressen skadas, dels förfaranden som ska följas och åtgärder som ska vidtas för att hantera sådana konflikter och hindra dem från att skada kundens intressen.

När det gäller förfaranden och åtgärder ska de, om tillämpligt, inbegripa bl.a. att förebygga eller kontrollera visst utbyte av information, tillsyn över relevanta personer, avlägsnande av alla direkta samband mellan vissa betalningar, och en policy för gåvor och förmåner (artikel 5). Försäkringsdistributörer ska se över riktlinjerna minst en gång om året (artikel 7).

Genomförande i svensk rätt

De ovan redovisade reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet motsvarar i huvudsak regler som finns i MiFID II (artikel 16.3). De reglerna i MiFID II har i svensk rätt genomförts i en bestämmelse i lagen om värdepappersmarknaden (8 kap. 12 §). På motsvarande sätt bör reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet genomföras i en bestämmelse i den nya lagen om försäkringsdistribution. Genom enhetliga bestämmelser i de båda lagarna kan man undvika omotiverade bördor i form av regelskillnader för de aktörer som tillhandahåller både försäkringsdistribution och investeringstjänster. Det är även viktigt för att uppnå målet med en enhetlig spelplan och konkurrensneutralitet för liknande verksamheter.

Svensk Försäkring påpekar att enligt förslaget kommer kraven att gälla för alla försäkringsdistributörer, oavsett om de ägnar sig åt direktförsäljning eller inte. Regeringen konstaterar att förslaget innebär att kraven gäller för en försäkringsdistributör i fråga om intressekonflikter som kan uppkomma i samband med försäkringsdistribution, i förhållande till kunder. Som *Svensk Försäkring* påpekar är reglerna dock inte endast tillämpliga vid direktförsäljning, utan även när försäljningen förmedlas av en försäkringsförmedlare. Skälet till det är att även försäkringsföretag som distribuerar sina försäkringsbaserade investeringsprodukter genom en försäkringsförmedlare, bör fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden för att förhindra intressekonflikter.

Systemen för att förebygga intressekonflikter ska vara proportionerliga

De system som en försäkringsdistributör ska fastställa och tillämpa för att förebygga intressekonflikter ska enligt försäkringsdistributionsdirektivet vara proportionerliga i förhållande till den verksamhet som bedrivs, de försäkringsprodukter som säljs och arten av distributör (artikel 27 andra meningen). Det innebär i allmänhet att högre ställda krav ställs på verksamheter och produkter där risken för intressekonflikter är större. Särskilt höga krav bör enligt regeringens uppfattning t.ex. ställas om verksamheten är omfattande eller i hög grad finansieras genom tredjepartsersättningar,

personalen ersätts med provision, eller de försäkringsbaserade investeringsprodukterna är av särskilt komplicerad art. Det kan på motsvarande sätt finnas skäl att ställa något lägre krav vid endast distribution av traditionellt förvaltade försäkringar än sådan som även omfattar fond- eller depåförsäkringar. Det anförda bör komma till uttryck i den ovan nämnda bestämmelsen i den nya lagen om försäkringsdistribution genom att det i den anges att alla *rimliga* åtgärder ska vidtas för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt av intressekonflikter.

Försäkringsdistributörer som erbjuder eller tar emot ersättning enligt olika bestämmelser och regelverk

När det gäller de organisatoriska och administrativa förfarandenas förhållande till tredjepartsersättningar gör regeringen följande bedömning. Försäkringsdistributörer bör ha en sådan organisation och sådana arrangemang fastställda som säkerställer att verksamhet där ersättningar från tredjepart är tillåtna eller är föremål för mindre stränga regler inte blandas samman med verksamhet där ersättningar från tredjepart är förbjudna eller mer begränsade. I annat fall riskerar kundskyddet att bli delvis illusoriskt eftersom ersättningar från olika verksamheter kan sammanblandas och därmed tas emot trots att detta kan vara förbjudet, vilket givetvis inte är i kundens bästa intresse. Ett exempel på detta kan vara när en försäkringsdistributör tillhandahåller både rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys och sådan som inte är det.

Vissa distributörer ägnar sig åt både försäkringsdistribution och investeringstjänster (se avsnitt 6.4). För sådana tjänster gäller delvis olika begränsningar avseende bl.a. tredjepartsersättningar. Försäkringsdistributörer bör därför ha sådan kontroll över sina tjänster och verksamhet i övrigt att den behöriga myndigheten ska kunna utföra sina tillsynsuppgifter. Kravet att en försäkringsdistributör ska fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden så att alla rimliga åtgärder vidtas för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt av intressekonflikter bör således innebära även att distributören ska säkerställa att verksamhet där ersättningar från tredjepart är tillåtna inte blandas samman med verksamhet där sådana ersättningar är mer begränsade eller förbjudna.

Vidare bör verksamheten också dokumenteras av distributören på ett sådant sätt att intern kontroll möjliggörs och att Finansinspektionen i efterhand kan kontrollera att reglerna följts. En försäkringsdistributör bör således på fråga från Finansinspektionen kunna visa upp dokumentation av vilka åtgärder som har vidtagits för att särskilja verksamhet som är finansierad genom tredjepartsersättningar från sådan verksamhet där ersättningar från tredjepart är mer begränsade eller förbjudna. Detta bör alltså även omfatta dokumentation av hur distributören har säkerställt att transaktioner i den verksamhet där ersättningar från tredjepart är mer begränsade eller förbjudna inte ingår bland de transaktioner som ligger till grund för beräkningen av ersättningen.

11.3.2 Identifiering och hantering av intressekonflikter

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör ska vidta alla lämpliga åtgärder för att identifiera, förhindra och hantera intressekonflikter.

Om de förfaranden som en försäkringsdistributör har fastställt och tillämpar för att förebygga intressekonflikter inte räcker för att förhindra att kundens intressen kan komma att påverkas negativt, ska kunden informeras om arten eller källan till intressekonflikten i god tid innan ett försäkringsavtal ingås. Informationen ska lämnas på ett varaktigt medium och vara tillräckligt tydlig och detaljerad för att kunden ska kunna fatta ett välgrundat beslut.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* framför samma synpunkter som när det gäller förslaget i avsnitt 11.3.1.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag som utför distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter vidta alla lämpliga åtgärder för att *identifiera* intressekonflikter (artikel 28). Med intressekonflikter avses dels sådana konflikter mellan företaget självt – inbegripet ledning och personal m.fl. – och kunder, dels sådana konflikter mellan olika kunder (artikel 28.1). Detta inkluderar även de intressekonflikter som orsakas av att försäkringsdistributören tar emot eller erbjuder ersättningar när det gäller tredjepart, distributörens eget ersättningssystem eller andra incitamentsstrukturer.

Om de organisatoriska och administrativa förfaranden som försäkringsdistributören infört och tillämpar inte räcker för att rimligen förhindra risken för att kundens intressen påverkas negativt, ska företaget klart och tydligt informera kunden om intressekonflikternas allmänna karaktär eller ursprung i god tid innan ett försäkringsavtal ingås (artikel 28.2). Informationen ska lämnas på ett varaktigt medium och vara tillräckligt tydlig och detaljerad med hänsyn till kundens art, för att kunden ska kunna fatta ett välgrundat beslut när det gäller den försäkringsdistributionsverksamhet där intressekonflikten uppstår (artikel 28.3).

Den delegerade förordningen

I den delegerade förordningen anges vissa kriterier enligt vilka försäkringsdistributörer ska identifiera och bedöma huruvida de, en *relevant person* eller någon annan person med direkt eller indirekt koppling till dem genom kontroll, har ett intresse av resultatet av försäkringsdistributionsverksamheten som innebär en risk för negativ inverkan på kundens intressen (artikel 3). Begreppet relevant person definieras i förordningen (artikel 2.1). Kriterierna innefattar bl.a. att det ska beaktas om de som omfattas av bedömningen sannolikt skulle göra en ekonomisk vinst eller undvika en ekonomisk förlust på eventuell bekostnad av kundens intressen. Det ska även beaktas om någon av dem har ekonomiska

incitament eller andra incitament till förmån för en annan kund eller kundgrupp, på bekostnad av kundens intressen (artikel 3.2). Vad som avses med incitament definieras i förordningen (artikel 2.2).

Genomförande i svensk rätt

De ovan redovisade reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet motsvarar i huvudsak regler som finns i MiFID II (artikel 23). De reglerna har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 9 §). På motsvarande sätt bör reglerna om identifiering och hantering av intressekonflikter i försäkringsdistributionsdirektivet genomföras i bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna).

Som anges ovan innebär de åtgärder som löpande ska vidtas i verksamheten att de aktörer som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter ska identifiera samt informera om de eventuella intressekonflikter som uppstår i verksamheten, trots de system som införts för att förebygga och förhindra uppkomsten av desamma (artikel 28.1 i försäkringsdistributionsdirektivet). Om intressekonflikter identifieras förefaller det emellertid enligt regeringens uppfattning naturligt att försäkringsdistributören i första hand förhindrar att dessa riskerar att skada kundernas intressen. Det innebär dock en skyldighet som inte uttryckligen framgår av ordalydelsen i direktivet (artikel 28.2), men däremot av den delegerade förordningen (artikel 6.1 i förordningen). Det motsvaras även av vad som gäller enligt den ovan nämnda bestämmelsen i lagen om värdepappersmarknaden. Det bör därför på motsvarande sätt gälla att först om de åtgärderna inte räcker till för att förhindra riskerna för att kundernas intressen skadas, bör kunden som en sista utväg klart och tydligt informeras om de identifierade intressekonflikternas allmänna karaktär eller ursprung (se även artikel 6 i den delegerade förordningen).

Regeringen anser att kretsen av personer som ska tas med i bedömningen avseende intressekonflikter bör vara vid. Det finns inte någon anledning att vissa personer inte skulle omfattas, om deras intressen kan riskera att hamna i konflikt med kundens. I direktivet används uttrycket ”koppling [...] genom kontroll”, vilket skulle kunna leda till oklarheter i det avseendet (artikel 28.1). Det kan dock konstateras att även sådana personer bör omfattas (se även artikel 2.1 i den delegerade förordningen).

När det gäller *Svensk Försäkrings* synpunkter gör regeringen samma bedömning som i fråga om motsvarande synpunkter beträffande förslaget i avsnitt 11.3.1.

I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 413–418).

11.4 Information till kunder om försäkringsdistributionen och de försäkringsbaserade investeringsprodukterna

Regeringens förslag: Kunder ska i god tid innan ett avtal ingås försees med lämplig och lättbegriplig information avseende försäkringsdistributionen och de försäkringsbaserade investeringsprodukterna. Informationen ska bl.a. omfatta lämplig information avseende alla kostnader och tillhörande avgifter.

Informationen ska även ge kunden rimliga möjligheter att förstå arten av och vilka risker som är förknippade med den försäkringsdistribution och de försäkringsbaserade investeringsprodukter som erbjuds.

När rådgivning tillhandahålls ska informationen till kunden omfatta närmare information om på vilka grunder rådgivningen lämnas.

Om information inte tillhandahålls enligt ovan ska även marknadsföringslagen tillämpas.

Promemorian förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorian förslag avviker från regeringens förslag genom att i promemorian föreslås inte att även marknadsföringslagen ska tillämpas.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Konsumentverket* påpekar att enligt förslaget ska det i den nya lagen om försäkringsdistribution finnas särskilda bestämmelser om information vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter, bl.a. om förköpsinformation. I förslaget finns även bestämmelser om information som ska ges när en produkt marknadsförs och information om kostnader och avgifter. Enligt förslaget ska marknadsföringslagen emellertid inte tillämpas om sådan information inte lämnas. Det innebär att den informationsgivningen inte kommer att omfattas av Konsumentverkets tillsyn. Konsumentverket anser att det skulle vara lämpligt att det även är marknadsrättsligt sanktionerat att inte lämna sådan information som enligt förslaget ska lämnas vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. *Svensk Försäkring* konstaterar att i promemorian hänvisas när det gäller den information som ska lämnas till kund vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter till hur det föreslås att motsvarande regler i MiFID II ska genomföras i svensk rätt. *Svensk Försäkring* anser dock att det föreligger stora skillnader mellan reglerna om information i MiFID II-regelverket (särskilt när det gäller de rättsakter som kommissionen har antagit och riktlinjer från Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten, Esmå) och dem i försäkringsdistributionsdirektivet. När det gäller det sistnämnda direktivet har inte heller kommissionen några möjligheter att anta delegerade rättsakter. Enligt *Svensk Försäkring* är det viktigt att information ska kunna lämnas till kund enligt regelverket för försäkringsdistribution även vid distribution av fondförsäkring som inte tillhandahålls i samband med investeringstjänster. *Svensk Försäkring* hänvisar vidare till de problem som är förenade med promemorian förslag om att viss distribution av försäkring ska regleras enligt bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden.

Skälen för regeringens förslag

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag som utför distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter i god tid innan ett avtal ingås tillhandahålla kunder lämplig information avseende distributionen av försäkringsbaserade investeringsprodukter samt avseende alla kostnader och tillhörande avgifter (skäl 42 och artikel 29.1 första stycket).

Informationen ska åtminstone omfatta följande.

– När rådgivning lämnas, huruvida försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kommer att ge kunden en regelbunden bedömning av lämpligheten hos den försäkringsbaserade investeringsprodukten som det rekommenderar den kunden.

– När det gäller information om försäkringsbaserade investeringsprodukter och föreslagna placeringsstrategier, lämplig vägledning om och varningar för de risker som är förknippade med investeringar i de försäkringsbaserade investeringsprodukterna eller särskilda föreslagna placeringsstrategier.

– När det gäller informationen om samtliga kostnader och tillhörande avgifter som ska lämnas, information om distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, inbegripet eventuell kostnad för rådgivning, kostnaden för den försäkringsbaserade investeringsprodukt som rekommenderas eller marknadsförs till kunden och information om hur kunden får betala för den, inbegripet eventuella tredjepartsbetalningar.

Informationen om alla kostnader och avgifter, inbegripet kostnader och avgifter som har samband med distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, som inte orsakas av förekomsten av underliggande marknadsrisk, ska räknas samman så att kunden kan förstå den totala kostnaden liksom den kumulativa verkan på investeringens avkastning, och när kunden så begär, ska en uppdelning av kostnaderna och avgifterna per post ges. Sådan information ska i förekommande fall ges till kunden regelbundet, och åtminstone årligen, under investeringens hela livscykel (artikel 29.1 andra stycket).

Information ska tillhandahållas i begriplig form på ett sådant sätt att kunder har rimlig möjlighet att förstå arten av och den risk som är förknippad med den försäkringsbaserade investeringsprodukt som erbjuds och därigenom är väl informerade inför investeringsbeslutet (artikel 29.1 tredje stycket).

Den delegerade förordningen

Den delegerade förordningen innehåller inte några bestämmelser när det gäller information avseende försäkringsdistributionen och de försäkringsbaserade investeringsprodukterna.

Genomförande i svensk rätt

De ovan redovisade reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet motsvarar i huvudsak regler som finns i MiFID II (artikel 24.4). De reglerna har i svensk rätt genomförs i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 14, 15 och 17 §§). På motsvarande sätt bör reglerna om information

i försäkringsdistributionsdirektivet genomföras i bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna).

De krav på transparens som reglerna ger uttryck för är av central betydelse för kundskyddet. De bedöms dock inte ensamt kunna åtgärda de problem som finns på marknaden för försäkringsdistribution (se avsnitt 11.5). Den ståndpunkten bör ses i ljuset av att kunder ofta har en begränsad kunskapsnivå när det gäller de ifrågavarande tjänsterna och produkterna. Välinformerade kunder är emellertid en förutsättning för att i allmänhet öka medvetenheten och på så sätt minska försäkringsdistributörers kunskapsöverläge, vilket i förlängningen bedöms bidra till att minska förekomsten av olämplig försäkringsdistribution. Tillsammans med de andra krav och begränsningar som nu föreslås innebär detta en betydande höjning när det gäller kundskydd.

Förslaget innebär att det ska gälla ett krav på att försäkringsdistributören ska förse kunden med lämplig och lättbegriplig information. Det innebär att en försäkringsdistributör, för att uppfylla det kravet, bör anpassa informationen med hänsyn tagen till den aktuella typen av försäkringsdistribution och de försäkringsbaserade investeringsprodukter som distribueras. Om de tjänster och produkter som tillhandahålls är av komplicerat slag medför det att högre krav bör ställs på informationen. Detta gäller särskilt i förhållande till avancerade investeringsalternativ och komplicerade strukturer avseende kostnader och avgifter.

När det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter som säljs direkt av ett försäkringsföretag torde företaget i de allra flesta fall ha tillgång till samtliga uppgifter som behövs för att kunna sammanställa informationen. Vid försäljning genom en försäkringsförmedlare behöver förmedlaren däremot ofta få viss information avseende t.ex. underliggande kostnader och avgifter från försäkringsföretaget som ska ingå försäkringsavtalet med försäkringstagaren, för att kunna uppfylla informationskraven i förhållande till kunden.

Information om en försäkringsbaserad investeringsprodukt torde i hög utsträckning framgå av det produktfaktablad som den som utvecklar en sådan produkt ska upprätta enligt Priip-förordningen. Enligt den förordningen ska den som säljer eller ger råd om en försäkringsbaserad investeringsprodukt lämna ett sådant produktfaktablad till kunden.

Konsumentverket framför att det inte bara näringsrättsligt utan även marknadsrättsligt bör kunna sanktioneras om någon inte fullgör sina skyldigheter när det gäller att lämna den nu aktuella informationen. Regeringen instämmer med Konsumentverket att detsamma bör gälla för de nu aktuella bestämmelserna om information i den nya lagen om försäkringsdistribution som enligt förslaget i denna lagrådsremiss ska gälla för övriga bestämmelser om information i den lagen (se avsnitt 10.12). Det innebär att även marknadsföringslagen bör tillämpas om sådan information inte tillhandahålls, med undantag av bestämmelserna om marknadsstörningsavgift.

Svensk Försäkring ifrågasätter den hänvisning som görs i promemorian till om hur motsvarande regler om information i MiFID II har genomförts i svensk rätt. Enligt Svensk Försäkring är det viktigt att information ska kunna lämnas till kund enligt regelverket för försäkringsdistribution även

vid distribution av fondförsäkring som inte sker i samband med investeringstjänster. Regeringen anser att det i sammanhanget först finns anledning att poängtera värdet av enhetliga bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution och lagen om värdepappersmarknaden (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna). Enligt förslaget i denna lagrådsremiss ska, utöver de krav som anges uttryckligen i den nya lagen om försäkringsdistribution, regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kraven avseende information till kunder (se avsnitt 11.8). I lagrådsremissen görs emellertid, till skillnad från i promemorian, bedömningen att distribution som innebär att tjänster som motsvarar investeringstjänster som utförs när det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar ska anses som försäkringsdistribution (se avsnitten 6.3 och 6.4). Det innebär att det är den nya lagen om försäkringsdistribution och inte lagen om värdepappersmarknaden som ska gälla för sådan distribution och att den nu aktuella informationen ska lämnas till en kund enligt den nya lagen.

I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 364–369).

11.5 Begränsningar och förbud avseende ersättningar till eller från tredjepart

11.5.1 Begränsningar avseende tredjepartersättningar

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör ska i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter bara få erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden om ersättningen inte har någon negativ inverkan på distributionstjänsten eller försäkringsprodukten och den inte försämrar förutsättningarna att uppfylla skyldigheterna att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Konsumentverket* anser att det är viktigt att de regler som specifikt gäller för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter utformas på ett konsekvent sätt med de rörelseregler som föreslås i den nya lagen om försäkringsdistribution. *Konsumentverket* tar som exempel upp skillnader när det gäller utformningen av bestämmelser om ersättning. Enligt *Konsumentverket* bör kraven när det gäller specifikt försäkringsbaserade investeringsprodukter inte ställas lägre än enligt de generella rörelseregler som enligt förslaget ska gälla för verksamheten. *Konsumentverket* anser att det är mycket angeläget att det görs en utvärdering i särskild ordning av behovet av ytterligare reglering mot skadliga ersättningsformer.

Fondbolagens förening anser att det är angeläget att regler om tredjepartersättningar utformas på ett enhetligt sätt. Förslaget innebär att tredjepartersättningen inte får ha någon negativ inverkan på kvaliteten på

tjänsten. I MiFID II ställs det i stället krav på att ersättningar ska höja kvaliteten på tjänsten för att vara tillåtna. Det senare innebär enligt föreningen att reglerna kräver att intressegemenskap uppnås mellan distributören och kunden, dvs. att kunden liksom distributören ska få någon extra som ett resultat av ersättningen. Det motsatta förhållandet, att ersättningen inte får ha någon negativ inverkan på tjänsten, innebär att i stället för intressegemenskap krävs bara avsaknaden av intressekonflikt. Fondbolagens förening anser att för det fall konsumentskyddet ska vara lägre beträffande ersättningar från tredjepart när det är en försäkringsdistributör som förmedlar sparandet än om det förmedlas av ett värdepappersbolag, bör detta tydligt motiveras och följas av en konsekvensanalys.

Fondbolagens förening, *Svensk Försäkring*, *Svenska Bankföreningen*, *Svenska Fondhandlareföreningen* och *Svenska försäkringsförmedlares förening* (SFM) anser att slutsatsen i promemorian att koncernbidrag från exempelvis ett koncerninternt fondbolag ska anses omfattas av reglerna om tredjepartsersättningar är felaktig, eftersom förutsättningarna för koncernbidrag regleras i annan lag.

Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen poängterar att det behöver göras tydligt var gränsen går mellan rådgivning om försäkring och rådgivning om investeringar i enskilda finansiella instrument.

Svensk Försäkring ifrågasätter om det är proportionellt och förenligt med försäkringsdistributionsdirektivets syfte att kräva att andra betalningar omfattas än sådana som har direkt betydelse för uppkomst av eventuella intressekonflikter som kan skada kunden i slutändan. SFM anser att förslagen om begränsningar av förutsättningarna att ta betalt genom provisioner från tredjepart riskerar att leda till att en stor grupp sparare med mindre belopp att investera blir helt utan rådgivning, då det kommer att bli svårare att ta betalt direkt från dessa kunder. Det kommer enligt föreningen också att leda till ett färre antal rådgivare och försämrad konkurrens, vilket blivit fallet med liknande reglering i Storbritannien.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

I försäkringsdistributionsdirektivet finns särskilda regler om tredjepartsersättningar vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 29.2). De kraven innebär att en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska anses fullgöra sina skyldigheter när de betalar eller tar emot tredjepartsersättning, endast då betalningen eller förmånen inte har någon negativ inverkan på kvaliteten på den relevanta tjänsten till kunden, och inte försämrar försäkringsförmedlarens eller försäkringsföretagets förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse.

Utöver dessa regler finns det i direktivet även generella regler avseende ersättningar från tredjepart som gäller vid all form av försäkringsdistribution och omfattar samtliga försäkringsprodukter (artikel 17.3). De generella reglerna innebär att en försäkringsdistributör inte får ta emot ersättning som står i strid med skyldigheten att agera i enlighet med kundernas bästa intresse (se avsnitt 9.3).

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om tredjepartsersättningar vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter är utformade efter förebild av motsvarande regler MiFID II (artikel 24.9). De reglerna i MiFID II är dock något strängare än dem i försäkringsdistributionsdirektivet, eftersom de bl.a. ställer upp krav på att ersättningar från någon annan än kunden i princip endast är tillåten om den är utformad för att höja kvaliteten på tjänsten. Dessa regler i MiFID II har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 21 §).

Den delegerade förordningen

I den delegerade förordningen anges kriterier för att bedöma om ett incitament eller ett incitamentprogram ska anses ha en negativ inverkan på kvaliteten på den aktuella tjänsten till kunden (artikel 8). Begreppen incitament och incitamentprogram definieras i förordningen (artikel 2). Enligt förordningen ska en helhetsbedömning göras i det avseendet, med beaktande av samtliga relevanta faktorer som kan öka eller minska risken för negativ inverkan på kvaliteten på den aktuella tjänsten till kunden. Det ska särskilt beaktas ett antal uppräknade kriterier, bl.a. om incitamentet eller incitamentprogrammet skulle kunna uppmuntra till att erbjuda eller rekommendera en viss försäkringsprodukt trots att en annan försäkringsprodukt bättre motsvarar kundens behov (artikel 8.2).

Genomförande i svensk rätt

Det kan inledningsvis noteras att det finns betydande utmaningar på marknaden för försäkringsdistribution när det gäller intressekonflikter kopplade till tredjepartsersättningar. När vissa försäkringsprodukter och till dem kopplade investeringsalternativ i form av finansiella instrument genererar högre provisioner än andra uppstår ekonomiska incitament att rikta distributionen utifrån provisionens storlek, snarare än utifrån vad som är bäst för kunden.

Finansinspektionen har i det sammanhanget vid flera tillfällen framhållit problem hänförliga till försäkringsförmedling i samband med rådgivning kopplad till försäkringsbaserade investeringsprodukter. En mer djupgående redogörelse för dessa problem i anslutning till tredjepartsersättningar vid finansiell rådgivning finns i prop. 2016/17:162 (se s. 429–441). I Finansinspektionens rapport ”Ett nödvändigt steg för en bättre sparandemarknad” (den 3 februari 2016) konstateras bl.a. att den största delen av de totala provisionsutbetalningarna till försäkringsförmedlare och värdepappersbolag för finansiella produkter – inom eller utanför försäkringslösningar – kommer från försäljning av produkter där provisioner ofta utgår i samband med tecknande av produkten och inte fortlöpande under produktens löptid. Enligt Finansinspektionen har det i tillsynen löpande iakttagits exempel på rådgivning som drivs av de provisioner som rådgivaren eller försäkringsförmedlaren tar emot snarare än vad som är bäst för konsumenten. Regeringen anser således att det finns anledning att betona vikten av att lösa de problem som har uppmärksamats när det gäller finansiell rådgivning. Mot den bakgrunden föreligger det ett klart behov av lagstiftningsåtgärder när det gäller tredjepartsersättningar.

Ett genomförande i svensk rätt av reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om tredjepartsersättningar utgör en del av lösningen på de problem som nämns ovan. Regleringen innebär att även försäkringsdistributörer som tillhandahåller rådgivning som inte lämnas grundad på en opartisk och personlig analys ska omfattas av begränsningar när det gäller möjligheten att ta emot tredjepartsersättning (se avsnitten 9.2 och 9.3). Om ersättningen har en negativ inverkan på kvaliteten på tjänsten – och därmed strider mot företagets skyldighet att tillvarata kundens bästa intresse – får försäkringsdistributören inte ta emot den. Även om det enligt försäkringsdistributionsdirektivet således fortfarande finns visst utrymme för en försäkringsdistributör att ta emot tredjepartsersättningar, finns det enligt regeringens uppfattning anledning att göra bedömningen att reglerna i direktivet – särskilt kravet på att ersättningen inte får försämra företagets förutsättningar att uppfylla kravet att agera i enlighet med kundens bästa – bör sälla bort ersättningar som till sin art har som syfte eller kan skapa incitament för företaget att inte fullt ut beakta vad som är kundens bästa.

Redan de krav som måste införas i svensk rätt när det gäller tredjepartsersättningar för att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet bör enligt regeringens uppfattning således reducera de problem som bl.a. Finansinspektionen har uppmärksammat.

Svenska Bankföreningen och *Svenska Fondhandlareföreningen* poängterar att det behöver göras tydligt var gränsen går mellan rådgivning om försäkring och rådgivning om investeringar i enskilda finansiella instrument. Regeringen hänvisar i denna del till den bedömning som görs när det gäller den gränsdragningen i avsnitt 6.3.

Försäkringsdistributionsdirektivet innebär ett stärkt kundskydd

Försäkringsdistributionsdirektivet och de kompletterande bestämmelserna i den delegerade förordningen om hur försäkringsdistributörer ska förhindra intressekonflikter och hantera ersättningar från tredjepart utgör ett omfattande och detaljerat regelverk. Reglerna om tredjepartsersättning bör även ses i ett vidare sammanhang, dvs. mot bakgrund av andra rörelse- och kundskyddsregler i direktivet.

Försäkringsdistributionsdirektivet och den delegerade förordningen innehåller nya och strängare regler som har potential att, i betydande omfattning, skärpa villkoren när det gäller tredjepartsersättning vid tillhandahållande av rådgivning och annan försäkringsdistribution. Direktivet innebär exempelvis att det ställs mer preciserade krav på den information om kostnader som distributören ska ge till kunden och reglerna innebär bl.a. att eventuella betalningar från tredjepart ska redovisas separat (se avsnitt 11.4). I direktivet finns även krav när det gäller hur försäkringsdistributörer ska ersätta sin personal (se avsnitt 9.5). De innebär att distributörer ska se till att det inte ersätter sina anställda på ett sätt som står i strid med skyldigheten att agera i kundens bästa intresse (artikel 17.3).

Regeringen instämmer med *Konsumentverket* att de ytterligare krav som ska gälla vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter inte bör ställas lägre än de krav som gäller generella rörelseregler för verksamheten (jfr artiklarna 17.3 och 29.2 i direktivet). Förslaget i förevarande

avsnitt innebär inte heller att det bör finnas större utrymme för tredjepartsersättningar vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter än dem som enligt den nya lagen om försäkringsdistribution ska gälla vid övrig försäkringsdistribution (se avsnitt 9.3).

Det nya regelverket kommer även att innebära utökade krav på kunskap och kompetens hos de personer som ger råd eller information om försäkringsbaserade investeringsprodukter (se avsnitt 7.2.2). Direktivet innehåller också ytterligare krav när det gäller lämplighetsbedömningar vid rådgivning kring försäkringsbaserade investeringsprodukter (se avsnitt 11.6.1). Det finns dessutom detaljerade krav om produktgodkännande (se avsnitt 9.7).

Sammanfattningsvis innebär reglerna i direktivet ett starkare och förbättrat kundskydd jämfört med det skydd som finns i dag. Dessa regler bör sammantaget i hög grad motverka de problem med intressekonflikter som har uppmärksammats av bl.a. Finansinspektionen.

Är ett mer långtgående förbud än det i försäkringsdistributionsdirektivet motiverat?

Försäkringsdistributionsdirektivet är ett minimiharmoniseringsdirektiv. Det innebär att medlemsstaterna får införa strängare krav i nationell rätt bl.a. när det gäller tredjepartsersättningar (artikel 29.3). Den handlingsfriheten är mer omfattande än den som gäller enligt MiFID II (jfr artikel 24.12). Om en medlemsstat inför strängare krav än dem i försäkringsdistributionsdirektivet, ska de gälla även för utländska försäkringsdistributörer som bedriver gränsöverskridande försäkringsdistribution i den medlemsstaten (artikel 29.3 femte stycket).

För att avgöra om det i svensk rätt bör införas några ytterligare krav när det gäller tredjepartsersättningar bör det först tas ställning till den grundläggande frågan om hur omfattande problemen med tredjepartsersättningar är när försäkringsföretag och försäkringsförmedlare utför försäkringsdistribution avseende försäkringsbaserade investeringsprodukter i Sverige. Det kan i den delen konstateras att de problem som förevarit på marknaden för finansiell rådgivning i Sverige till betydande del hänfört sig till försäkringsförmedlares verksamhet. En stor samstämmighet råder bland myndigheter och organisationer som bevakar konsumentintressen om att problemens omfattning motiverar att det i svensk rätt införs krav som går utöver dem som följer av försäkringsdistributionsdirektivet.

Detta skulle kunna tala för mer omfattande begränsningar eller till och med ett förbud mot tredjepartsersättningar vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Något generellt förbud får emellertid enligt regeringens uppfattning inte anses lämpligt eftersom det i ett slag skulle ändra marknadsförutsättningarna på ett mycket svåråtervändbart sätt. I det sammanhanget kan konstateras att om ett förbud införs skulle det kunna bli svårt att senare hantera eventuella negativa och oförutsedda marknadskonsekvenser av förbudet.

Enligt *SFM* riskerar begränsningar av förutsättningarna att ta betalt genom provisioner t.ex. att leda till att sparare med mindre belopp att investera blir helt utan rådgivning samt färre antal rådgivare och försämrad konkurrens. Regeringen anser att det i och för sig inte kan uteslutas att begränsningar när det gäller tredjepartsersättningar kan få vissa av de

konsekvenser som SFM anger. I det avseendet måste det emellertid göras en avvägning när det gäller tillgången till rådgivning i förhållande till vilken kvalitet det får för rådgivningen. Om det inte införs några begränsningar kan det antas att tillgången på rådgivning kommer vara oförändrad i förhållande till i dag eller att den kommer att öka. Rådgivningen kommer emellertid i så fall att, liksom i dag, omfattas av betydande intressekonflikter och i många fall utgöra ren försäljningsverksamhet. Om det däremot införs ett totalt förbud kan det antas att tillgången på rådgivning kommer att minska drastiskt. Rådgivningen kommer dock i så fall, till skillnad från i dag, i princip inte vara förenad med några intressekonflikter. Regeringen anser att inget av de två nämnda alternativen innebär en önskvärd lösning på de problem som finns när det gäller tredjepartsersättningar och intressekonflikter. Mycket talar i stället för att man i detta sammanhang bör införa vissa begränsningar när det gäller tredjepartsersättningar. Sådana begränsningar kan i och för sig komma att i viss mån minska tillgången på rådgivning. Den konsekvensen får emellertid anses rimlig mot bakgrund av de problemen som i dag finns på rådgivningsmarknaden. Genom att införa sådana begränsningar skulle den rådgivning som kommer att utföras inte vara förenad med de flesta av de intressekonflikter som i dag förekommer på försäkringsmarknaden. Argumenten mot ett förbud gör sig särskilt gällande mot bakgrund av att det framstår som mer lämpligt att först pröva och utvärdera regler som är av mindre ingripande art.

Det skulle i och för sig också vara möjligt att höja nivån när det gäller begränsningar av tredjepartsersättningar vid försäkringsdistribution till den nivå som gäller enligt MiFID II. Som nämns ovan gäller enligt det direktivet att ersättningar från någon annan än kunden i princip endast är tillåten om den är utformad för att *höja kvaliteten* på tjänsten (artikel 24.9). Det kan argumenteras för att när det gäller produkter och tjänster som i princip är utbytbara mot finansiella instrument (dvs. försäkringsbaserade investeringsprodukter) finns det skäl för att försäkringsdistributörer ska uppfylla krav beträffande tredjepartsersättningar som är på samma nivå som de krav som värdepappersbolag ska uppfylla. Detta gäller inte minst i förhållande till förverkligandet av ambitionen att uppnå en enhetlig spelplan när det gäller finansiell rådgivning. Den omständigheten har dock beaktats, trots skillnaden avseende nivåer, vid utformningen av de båda direktiven (jfr skäl 56 till försäkringsdistributionsdirektivet och skäl 87 till MiFID II).

Fondbolagens förening framför att för det fall konsumentskyddet bör vara lägre beträffande ersättningar från tredjepart när det är en försäkringsdistributör som förmedlar sparandet än om det förmedlas av ett värdepappersbolag, bör detta tydligt motiveras och följas av en konsekvensanalys. Regeringen anser att det i sammanhanget bör poängteras att den nu aktuella skillnaden i nivå som föreligger mellan reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II i denna del inte bör överdrivas. Skillnaden, som till viss del är av mer principiell och teoretisk art, innebär att ersättningar som förhåller sig neutrala till kvaliteten på den relevanta tjänsten är tillåtna enligt försäkringsdistributionsdirektivet, men inte enligt MiFID II. Vad den skillnaden innebär i praktiken är dock svår att förutse i mer detalj, även om de dokumentationskrav som gäller enligt båda regelverken bör innefatta en skyldighet att visa belägg för att reglerna följs.

Det är därför svårt att på förhand göra några mer precisa antaganden om de konsekvenser som kan antas följa av den nu aktuella skillnaden. Detta är emellertid något som bör innefattas i den utvärdering av regelverket som bör göras när det har tillämpats under en tid. Det finns vidare andra förhållanden än frågan om nivå som är av större betydelse för lösningen av de problem som förekommer i förhållande till tredjepartsersättningar. De förhållandena utgörs av den effekt som förslagen i denna lagrådsremiss sammantaget kan antas få på marknaden för försäkringsdistribution.

Vidare bör det även beaktas att krav i svensk rätt som går längre än kraven i försäkringsdistributionsdirektivet kommer att innebära vissa utmaningar i förhållande till de detaljerade regler om ersättningar till och från tredjepart som anges i den delegerade förordningen. De bestämmelser i den delegerade förordningen som reglerar vad som ska anses utgöra en negativ inverkan på tjänsten skulle i så fall sakna relevans som vägledning för hur svensk rätt ska tolkas i förhållande till tredjepartsersättningar. Denna problematik skulle i och för sig kunna lösas genom att de delegerade akterna till MiFID II i stället skulle tillämpas även på den nu aktuella försäkringsdistributionen. En sådan ordning får dock inte anses som optimal, särskilt inte i ljuset av förverkligandet av den gemensamma inre marknaden för försäkringsdistribution som direktivet har som målsättning (se skäl 9 till direktivet). Detta framstår enligt regeringen som ett förhållandevis högt pris för den marginella skillnad som nivåerna innebär i detta hänseende.

Sammanfattningsvis anser regeringen att det inte finns tillräckliga skäl för att i svensk rätt införa samma krav som de i MiFID II när det gäller ersättningar till och från tredjepart även för försäkringsdistribution. De särskilda problem som förekommer på den svenska marknaden i dessa avseenden bör i stället åtgärdas genom kompletterande förbud mot vissa tredjepartsersättningar samt genom att utöka reglernas räckvidd till att även omfatta vissa pensionsförsäkringar (se avsnitten 9.2, 11.5.2 och 11.6.6).

Begränsningar avseende tredjepartsersättningar

Som redogörs för ovan är de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om begränsning av tredjepartsersättningar (artikel 29.2) utformade efter förebild av motsvarande regler i MiFID II (artikel 24.9). De reglerna i MiFID II har i svensk rätt genomförts i motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 21 §). På motsvarande sätt bör reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet genomföras i bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. Bestämmelserna bör utformas i huvudsak på samma sätt som i lagen om värdepappersmarknaden (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna). Den skillnad som försäkringsdistributionsdirektivet innebär i förhållande till nivån på begränsningarna bör dock beaktas.

Det innebär att en avgift, provision eller en icke-monetär förmån inte bör anses vara godtagbar om tillhandahållandet av de relevanta tjänsterna eller produkterna påverkas negativt eller snedvrids på grund av ersättningen. Innebörden av begreppet ersättning bör i detta sammanhang ges en vid tolkning och även innefatta sådana betalningar som ett företag som ingår i samma koncern som distributören lämnar eller tar emot. Det

innebär vidare att en distributör som distribuerat t.ex. en fondförsäkring inte heller bör få tillgodogöra sig vissa ersättningar från ett fondbolag som ingår i samma koncern som distributören. En annan ordning skulle göra det alltför enkelt att kringgå begränsningarna genom att distributören bl.a. rekommenderar den egna koncernens fondprodukter tillsynes utan ersättning.

Fondbolagens förening, Svensk Försäkring, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen och *SFM* ifrågasätter den slutsats som dras i promemorian att även koncernbidrag ska anses omfattas av reglerna om tredjepartsersättningar, bl.a. eftersom förutsättningarna för koncernbidrag regleras i annan lag. Enligt regeringens uppfattning bör de ersättningar som det här är i fråga, och som ska vara föremål för samma test som andra betalningar när det gäller att negativt påverka kundens intressen, inte omfatta endast betalningar som parterna själva kategoriserar som provision. Även andra betalningar bör anses som sådan ersättning som omfattas av begränsningarna. Det anförda innebär endast att alla betalningar som bör anses som ersättning i detta sammanhang bör vara föremål för samma bedömning. En annan ordning skulle innebära uppenbara möjligheter att kringgå regelverket. Följande exempel kan illustrera detta förhållande. I en koncern ingår två företag. Ett försäkringsföretag och ett försäkringsförmedlingsföretag. Försäkringsföretaget har ingen direkt kundkontakt. Försäkringsförmedlingsföretaget distribuerar försäkringsföretagets försäkringar till sina kunder. Om försäkringsföretaget för över tillgångar till försäkringsförmedlingsföretaget, bör det i vissa fall kunna betraktas som en tredjepartsersättning till förmedlingsföretaget i förhållande till det sistnämnda företagets kunder. Överföringen är i så fall endast tillåtet om det är förenligt med de regler om tredjepartsersättningar som finns i den nya lagen om försäkringsdistribution. Den bedömningen påverkar dock i och för sig varken de associationsrättsliga eller skatterättsliga förutsättningarna att ge koncernbidrag. Mot den bakgrunden anser regeringen att vad de fem remissinstanserna anför får anses besvarat.

En försäkringsdistributör bör fortlöpande uppfylla de nu aktuella kraven, dvs. så länge distributören fortsätter att betala eller att ta emot ersättning. Som anges ovan bör en försäkringsdistributör även kunna visa belägg för att all ersättning som betalats eller tagits emot av distributören inte har någon negativ inverkan på kvaliteten på den relevanta tjänsten eller produkten och inte heller försämrar förutsättningarna att tillvarata kundens intressen. Detta bör bl.a. kunna säkerställas genom interna förteckningar över alla ersättningar som betalats eller tagits emot av en tredjepart i samband med försäkringsdistributionen. Dessutom bör försäkringsdistributörer registrera hur ersättningarna som betalats till eller tagits emot förhåller sig till den tjänst eller produkt som tillhandahålls till de berörda kunderna. Det bör även framgå vilka åtgärder som har vidtagits för att se till att distributörens förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kunden bästa intresse inte försämras.

Försäkringsdistributionsdirektivets regler är ett första steg som bör utvärderas

Förslaget i denna lagrådsremiss innebär således att försäkringsdistributionsdirektivets regler om ersättningar till och från tredjepart vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter när de genomförs i svensk rätt ska kompletteras med ett särskilt förbud mot vissa tredjepartsersättningar samt att reglernas räckvidd utvidgas till att även omfatta vissa pensionsförsäkringar. Förslaget bedöms leda till ett stärkt kundskydd vid den distribution som försäkringsdistributörer utför av sådana produkter jämfört med det skydd som finns i dag. Regeringen anser, i likhet med *Konsumentverket*, att när det nya regelverket har tillämpats under en tid, bör det göras en utvärdering av vilken effekt det har fått i syfte att avgöra om det kvarstår några problem med intressekonflikter. Om det visar sig att vissa problem på marknaden finns kvar trots det nya regelverket, bör det övervägas om det finns behov av att införa ytterligare åtgärder.

11.5.2 Förbud mot vissa tredjepartsersättningar

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör ska i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter inte få erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden som till väsentlig del avser tjänster som ännu inte utförts, som till sin storlek baseras på premiebetalningar som inte har betalats av kunden, eller andra ersättningar som storleksmässigt står i uppenbart missförhållande till de tjänster som har utförts.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Finansinspektionen* påpekar att man i flera sammanhang har uppmärksammat att s.k. up front-provisioner skapar intressekonflikter som är mycket svåra att hantera och att sådana provisioner kan ge upphov till att försäkringskapital flyttar med enda syfte att generera betalning till försäkringsförmedlaren. Inspektionen ser därför positivt på förslaget att i svensk rätt införa regler del som går längre än dem i försäkringsdistributionsdirektivet. *Fondbolagens förening* anser att s.k. up front-provisioner bör anses otillåtna redan enligt reglerna om tredjepartsersättningar i försäkringsdistributionsdirektivet och i MiFID II, och att det därför inte behövs något särskilt, riktat förbud mot sådana ersättningar. Enligt föreningen riskerar ett sådant förbud att bli svårtolkat.

Svensk Försäkring invänder mot utgångspunkten i promemorian att en förmedlares informationgivning, kundvård, kundanskaffning och försäljning utgör outsourcing av ett försäkringsföretags verksamhet och inte en naturlig del i en förmedlares verksamhet i förhållande till kunden. Den ersättning som betalas till förmedlaren utgör enligt Svensk Försäkring inte ersättning för outsourcad verksamhet, utan för tjänster som förmedlaren utför inom ramen för sin förmedling.

Svenska Bankföreningen och *Svenska Fondhandlareföreningen*, som i och för sig är positiva till att försäkringsdistributörer som tillhandahåller investeringsrådgivning ska följa bestämmelserna om tredjepartsersättning i lagen om värdepappersmarknaden, poängterar att det behöver göras

tydligt var gränsen går mellan rådgivning om försäkring och rådgivning om investeringar i enskilda finansiella instrument.

Svenska Försäkringsförmedlares förening (SFM) avstyrker förslaget om ett förbud mot viss ersättning från tredjepart som går utöver vad direktivet kräver. Om det ska införas ett förbud anser SFM att det i vilket fall inte bör införas något särskilt förbud mot ersättningar som är av sådan storlek att de står i uppenbart missförhållande till de tjänster som utförs som föreslås i promemorian. Om det skulle införas ett sådant förbud bör det inte, såsom i promemorian, innebära att all form av ersättning som erbjuds till eller från en försäkringsdistributör omfattas. SFM anser att förslaget innebär en prisreglering vars konsekvenser för marknaden inte är utredda.

ProSkandia anser att s.k. up front-provisioner bör förbjudas, men att löpande beståndsersättningar under försäkringens livstid bör tillåtas.

Max Matthiessen anser att förslaget kan tolkas som en statlig prisreglering av försäkringsdistributionstjänster, vilket är direkt olämpligt och vilar på avsaknad av förståelse om hur marknaden fungerar. Om förslaget skulle genomföras skulle det, enligt Max Matthiessen, innebära att en stor del av den tjänstepalet som försäkringsförmedlare i dag tillhandahåller fördyras och att konkurrensen mellan marknads försäkringsdistributörer kraftigt påverkas till förmån för försäkringsföretagen. Max Matthiessen anser att försäkringsföretagen till skillnad från försäkringsförmedlare kommer att kunna ta ersättning baserad på premiernas eller försäkringens värde och därtill utan tillägg för mervärdesskatt, medan försäkringsförmedlare blir hänvisade till en ersättning vars storlek är kopplad till en hypotetisk kostnad för nedlagt arbete.

Skälen för regeringens förslag: En särskilt problematisk form av tredjepartsersättning utgörs av de förskottsbetalningar, s.k. up front-ersättningar, som förekommer på försäkringsmarknaden. En del av bakgrunden till problematiken ligger i att kunder på försäkringsmarknaden, i motsats till t.ex. på värdepappersmarknaden, ofta ingår avtal som sträcker sig över längre tidsperioder och således innebär regelbundna investeringar.

Även om det bland aktörerna på den finansiella marknaden råder delade meningar om vad som konstituerar en up front-provision, får det i allmänhet beskrivas som en provision som betalas till försäkringsförmedlaren direkt när försäkringsprodukten tecknas, vilken till sin storlek beräknas efter en viss procent av det investerade beloppet (försäkringskapitalet) eller de försäkringspremier som kunden förväntas betala under försäkringsperioden. Ofta inbegriper sådan provision belopp av betydande storlek för en ibland begränsad arbetsinsats. Vidare finns det i vissa fall en återbetalningsskyldighet beträffande en del av provisionen om kunden avbryter försäkringsavtalet i förtid.

Ersättningsformen får enligt regeringen anses vara problematisk eftersom den riskerar att skapa vissa särskilda intressekonflikter. Bland annat kan det uppstå incitament för försäkringsförmedlaren att underlåta att ge lämpliga råd till kunden som resulterar i att en del av den redan erhållna provisionen behöver betalas tillbaka till försäkringsföretaget. Om den skyldigheten i stället ankommer på kunden så skapar det i sig inlåsnings-effekter (s.k. avgifter för inte amorterade anskaffningskostnader). Vidare kan det i vissa fall förefalla lockande för försäkringsförmedlaren att rekommendera en flytt av försäkringskapitalet, eftersom det kan resultera i en stor engångsbetalning till förmedlaren. Det har på marknaden

förekommit uppmärksammade fall med flera tillsynes omotiverade flyttar av kunders försäkringskapital efter varandra (s.k. flyttkarusell).

Regeringen anser, i likhet med *Fondbolagens förening*, att up front-ersättningar i huvudsak bör anses otillåtna redan enligt försäkringsdistributionsdirektivet. Till skillnad från *Fondbolagens förening* och *SFM* anser regeringen dock att det är motiverat med ett särskilt riktat förbud mot sådana ersättningar. Som redovisas ovan i avsnitt 11.5.1 torde i de allra flesta fall många up front-ersättningar vara otillåtna redan enligt de bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution som föreslås för att genomföra de generella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 17.3), eller i vart fall anses påverka tjänsten eller produkten negativt (artikel 29.2). I synnerhet torde de ytterligare bestämmelser som finns i den delegerade förordningen (i förhållande till artikel 29.2 i direktivet) lämna ett mycket begränsat utrymme för sådana ersättningar. I den delegerade förordningen anges att det som en del i en helhetsbedömning, särskilt bör beaktas, om incitamentet helt eller huvudsakligen betalas ut när försäkringsavtalet ingås eller om det sträcker sig över hela avtalstiden (artikel 8.2 d).

Behovet av ett kompletterande förbud i svensk rätt mot up front-ersättningar borde således i och för sig vara begränsat. I sammanhanget måste dock beaktas att det får anses föreligga en viss osäkerhet i frågan om både tolkningen av de nu aktuella reglerna i direktivet och den delegerade förordningen i denna del. Regeringen anser att det är mycket angeläget att det i svensk rätt blir helt klarlagt att vissa up front-ersättningar inte är acceptabla med hänsyn till kundskyddet – en ståndpunkt som generellt delas av såväl tillsynsmyndigheter och konsumentorganisationer som företrädare för branschen. Ett särskilt förbud mot up front-ersättningar bör således införas i svensk rätt.

Det bör i sammanhanget dock återigen framhållas att det inte finns någon legaldefinition av up front-ersättning eller andra dylika ersättningar. Samtliga ersättningsmodeller bör som en utgångspunkt vara tillåtna även i fortsättningen, förutsatt att de är utformade på ett sätt som är förenligt med de krav som ställs upp i den nya lagen om försäkringsdistribution. Förslaget innebär således inte något absolut förbud mot att ersättning utgår i förhållande till försäkringsdistribution som ännu inte utförts, så länge ersättningens storlek och den tid som förskottsbetalningen avser inte avviker i någon väsentlig mån. Om en försäkringstagare betalar en försäkringspremie bör det alltså i princip vara tillåtet att provision utgår i förhållande till den premien även om någon försäkringsförmedling inte utförts, om distributionen avses utföras i en relativ närtid.

Enligt promemorians förslag ska förbudet även omfatta andra ersättningar vars storlek står i uppenbart missförhållande till den försäkringsdistribution som utförs. *SFM* motsätter sig förslaget i den delen.

Några av remissinstanserna anser att förslaget i det nu aktuella avseendet kan tolkas ett förbud särskilt mot ersättningsmodeller såsom beståndsersättning och stockersättning. Regeringen anser att det finns skäl att närmare behandla den frågan. Med beståndsersättning avses i promemorian att ett försäkringsföretag uppdrar till och ersätter en försäkringsförmedlare för att fullgöra en del av sin försäkringsrörelse (ibland benämnt outsourcing). *Svensk Försäkring* invänder mot det och anser att den ersättning som betalas till förmedlaren i den situationen inte utgör

ersättning för verksamhet som försäkringsföretaget uppdragit åt förmedlaren att utföra, utan för tjänster som förmedlaren utför inom ramen för sin förmedling.

Regeringen anser, i likhet med det som anges i promemorian, att det först bör framhållas att beståndsersättning och stockersättning kan innebära fördelar ur företagsekonomiskt hänseende. Effektivitet och en lägre kostnadsbild skapar även i allmänhet förutsättningar för billigare distribution och försäkringsprodukter. Regeringen instämmer med *Pro Skandia* att även sådana ersättningsmodeller som utgångspunkt bör vara tillåtna. Frågan om huruvida beståndsersättning utgör ersättning för försäkringsrörelse som ett försäkringsföretag har uppdragit åt någon annan att utföra eller försäkringsförmedling alternativt både och, bör emellertid inte ha någon betydelse för tillämpningen av det nu aktuella förbudet. Det bör i det avseendet endast vara tillräckligt att först konstatera om huruvida den verksamhet som försäkringsförmedlaren utför utgör försäkringsdistribution (t.ex. informationsgivning, rådgivning och försäljning). Om någon annan än kunden betalar för den försäkringsdistributionen, bör ersättningen vara föremål för vissa begränsningar. Om ersättningen står i uppenbart missförhållande till den försäkringsdistribution som utförs bör den inte vara tillåten. Skälet för det är, förutom att det får anses oskäligt, bl.a. dels att kostnaden för kunden inte framstår lika tydligt, dels att kunden i många fall inte har något annat val än att acceptera storleken på den kostnaden.

Max Matthiessen anser att förslaget kan tolkas som en statlig prisreglering av försäkringsdistributionstjänster. Regeringen poängterar härvid att förslaget inte innebär någon begränsning när det gäller storleken på arvudet i de fall kunden betalar själv. I en sådan situation har kunden helt andra förutsättningar att bedöma om priset motsvarar den tjänst som tillhandahålls. Det bör här nämnas att de intressekonflikter som förekommer vid beståndsersättning och stockersättning delvis är av annat slag än de som annars förekommer på försäkringsmarknaden. Vid beståndsersättning och stockersättning får försäkringsförmedlaren ofta samma ersättning oberoende av vilka val kunden gör. Det föreligger således i de fallen inte några intressekonflikter i förhållande till själva rådgivningssituationen. Det innebär enligt regeringens uppfattning att om det nu aktuella förbudet inte skulle införas skulle det finnas en risk för att beståndsersättningar och stockersättningar annars skulle falla utanför de allmänna begränsningarna av tredjeparsersättningar i den nya lagen om försäkringsdistribution som föreslås i avsnitt 11.5.1.

Beståndsersättningen beräknas ofta som en viss procent av inbetalda premier som försäkringsförmedlaren förmedlat. Stockersättningen beräknas ofta på motsvarande sätt som en viss procent av försäkringskapitalet. Det får till följd att en försäkringsförmedlare i vissa fall, t.ex. vid höga procentnivåer och försäkringsavtal som löper under lång tid, ibland erhåller en ersättning vars storlek kan ifrågasättas mot bakgrund av den försäkringsdistribution som tillhandahålls. Det förefaller inte försvarbart att en försäkringsförmedlare som i stor omfattning är passiv eller endast tillhandahåller summarisk verksamhet såsom premiehantering och vidarebefordran av information, under långa tidperioder erhåller stora belopp i ersättning. Varje sådan kostnad har i längden en betydande inverkan på de försäkrades slutliga försäkringskapital. I de fall försäkringsförmedlaren

utför mer kvalificerade tjänster såsom biträde vid förvaltning av själva försäkringsinnehållet, bör det naturligtvis i högre grad föreligga förutsättningar till högre ersättningar än vad som annars är fallet. Regeringen finner emellertid, i likhet med *Max Matthiessen* och till skillnad från det som anges i promemorian, att någon vikt inte bör läggas vid försäkringsföretagets kostnader att utföra de till försäkringsförmedlaren uppdragna tjänsterna i egen regi. En sådan bedömningsgrund förefaller onödigt komplicerad och riskerar vila på hypotetiska beräkningar. Det som anförs i promemorian om att sådana ersättningar alltid måste vara affärsmässigt motiverade förefaller inte heller som övertygande. Det får som en utgångspunkt antas att kommersiella parter i de flesta fall endast ingår sådana överenskommelser. Mot den bakgrunden anser regeringen inte att den bedömningsgrunden bör vara användbar i förevarande fall. Enligt regeringens bedömning bör ersättningen i stället vägas mot bl.a. uppdragets omfattning, svårighetsgrad och betydelse, liksom arbetets resultat. Förslaget innebär vidare att det är ersättningar som uppenbart står i missförhållande till de tjänster som utförs som ska vara förbjudna. Av det rekvisitet följer en viss tröskel som innebär att inte alla ersättningar som kan tänkas stå i missförhållande bör vara förbjudna. Sådana ersättningar kan dock vara oförenliga med andra begränsningar när det gäller tredjepartersersättningar i den nya lagen om försäkringsdistribution (jfr artiklarna 17.3 och 29.2 i försäkringsdistributionsdirektivet och se avsnitten 9.3 och 11.5.1).

Svenska Bankföreningen och *Svenska Fondhandlareföreningen* anför att det behöver göras tydligt var gränsen går mellan rådgivning om försäkring och rådgivning om investeringar i enskilda finansiella instrument. Regeringen hänvisar i denna del till den bedömning som görs när det gäller den gränsdragningen i avsnitt 6.3.2.

11.6 Bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet och rapportering till kunder

11.6.1 Lämplighetsbedömning vid rådgivning

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör ska när den tillhandahåller rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt hämta in nödvändiga upplysningar från kunden om dennes kunskaper och erfarenheter av produkten samt om kundens ekonomiska situation och mål med investeringen, så att distributören kan rekommendera produkter som är lämpliga för kunden.

Om en försäkringsdistributör korsförsäljer rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt tillsammans med investeringsrådgivning ska distributören bedöma lämpligheten av överenskommelsen eller paketet som helhet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* anser att det behöver förtydligas att försäkringsdistributionsdirektivets krav på specificering av kundens krav och behov respektive krav på lämplighetsbedömning och

s.k. passandebedömning, avser tre olika bedömningar, med olika syften. Svensk Försäkring påpekar att krav och behov syftar till att tydliggöra kundens försäkringsbehov och undvika otillbörlig försäljning av försäkringsprodukter. Lämplighets- och passandebedömningarna syftar enligt Svensk Försäkring till att klargöra om de investeringar som kunden står i begrepp att göra i en försäkringsbaserad investeringsprodukt passar, respektive är lämplig, baserat på kundens förutsättningar.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag när det tillhandahåller rådgivning (vid sidan av den krav- och behovsprövning som försäkringsdistributörer alltid ska utföra i god tid innan ett försäkringsavtal ingås), även inhämta nödvändiga upplysningar om kundens eller den presumtiva kundens kunskaper och erfarenheter på det relevanta investeringsområdet (artikel 30.1). Detta gäller för den specifika typen av produkt eller tjänst, den personens finansiella ställning, inbegripet vederbörandes förmåga att bära förluster, och den personens investeringsmål, inbegripet risktolerans. Detta så att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kan rekommendera kunden eller den presumtiva kunden de försäkringsbaserade investeringsprodukter som är lämpliga för den personen och i synnerhet är förenliga med den personens risktolerans och förmåga att bära förluster. När en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag tillhandahåller investeringsrådgivning med rekommendation om ett paket av kombinerade tjänster eller produkter, ska denne bedöma huruvida hela det kombinerade paketet är lämpligt (artikel 30.1 andra meningen).

Den delegerade förordningen

Försäkringsdistributörer ska, innan rådgivning lämnas, fastställa hur mycket information som ska inhämtas från kunden mot bakgrund av den rådgivning som ska tillhandahållas (artikel 9). Förordningen innehåller bestämmelser som anger vilka upplysningar som försäkringsdistributörer ska inhämta när det gäller kundens kunskaper och erfarenheter på det relevanta investeringsområdet. Försäkringsdistributörer ska, i tillämpliga fall, anpassa inhämtandet bl.a. med tanke på kundens art och på vilken art och typ av produkt eller tjänst som erbjuds eller efterfrågas (artikel 17). Upplysningarna från kunden syftar till att ge förståelse för avgörande fakta om kunden. De ska ge försäkringsdistributören en rimlig grund för att fastställa att försäkringsdistributörens personliga rekommendation till kunden uppfyller samtliga i förordningen angivna kriterier. Bland dessa kriterier ingår bl.a. att rekommendationen är förenlig med kundens investeringsmål och risktolerans (artikel 9.2). När försäkringsdistributörer ger rådgivning som innebär byte av underliggande investeringstillgångar ska de också inhämta nödvändiga upplysningar om kundens befintliga underliggande investeringstillgångar och de rekommenderade nya investeringstillgångarna, och analysera de förväntade kostnaderna och fördelarna med bytet, så att de på rimliga grunder kan visa att fördelarna med ett byte är större än kostnaderna.

En försäkringsdistributör får aldrig motverka att en kund eller en presumtiv kund tillhandahåller upplysningarna (artikel 17). Försäkringsdistributörer ska enligt förordningen även vidta rimliga åtgärder för att säkerställa att de uppgifter som hämtas in för lämplighetsbedömningen är tillförlitliga (artikel 10). En försäkringsdistributör ska emellertid kunna lita på den information som tillhandahålls av dess kunder, såvida inte den borde känna till att informationen är uppenbart föråldrad, felaktig eller ofullständig (artikel 17.4). Försäkringsdistributörer får inte medverka till att det uppstår tveksamhet eller risk för missförstånd gällande deras ansvar i processen och ska på ett tydligt och enkelt sätt informera kunderna om att skälet till lämplighetsbedömningen är att kunna agera i kundens bästa intresse (artikel 11). Ansvaret att göra en lämplighetsbedömning vid rådgivning minskas inte på grund av att den helt eller delvis sker genom ett automatiskt eller halvautomatiskt system (artikel 12). När det gäller gruppförsäkringar ska försäkringsdistributören inrätta och följa riktlinjer om vem som ska vara föremål för lämplighetsbedömningen om ett försäkringsavtal ingås på vägnar av medlemmarna i en grupp och varje enskild medlem inte kan fatta individuella beslut om att ansluta sig (artikel 13). Riktlinjerna ska också innehålla bestämmelser om hur bedömningen ska göras i praktiken, inklusive från vem man ska samla in upplysningar om kunskaper och erfarenhet, finansiell ställning och investeringsmål.

Genomförande i svensk rätt

Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om bedömning av lämplighet i samband med rådgivning är ett av de viktigaste kraven för att uppnå ett högt kundskydd. Syftet med reglerna är att endast rekommendationer avseende försäkringsbaserade investeringsprodukter som är lämpliga för kunden ska kunna lämnas. Dessa regler kompletterar den krav- och behovsprövning som försäkringsdistributörer ska utföra i god tid innan ingåendet av alla typer av försäkringsavtal, men en lämplighetsbedömning ska därutöver utföras av distributören vid rekommendationer i anslutning till redan ingångna försäkringsavtal. Vidare innefattar reglerna fler och mer detaljerade krav än en passandebedömning, när det gäller beaktande av kundens finansiella situation (se avsnitt 11.6.2).

Reglerna om lämplighetsbedömning i direktivet bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution. Regeringen anser, i likhet med *Svensk Försäkring*, att direktivets krav på specificering av kundens krav och behov respektive krav på lämplighetsbedömning och s.k. passandebedömning, bör avse tre olika bedömningar, med delvis olika syften. Det bör i det avseendet poängteras att bedömningen när det gäller krav och behov syftar till att tydliggöra kundens försäkringsbehov och undvika otillbörlig försäljning av försäkringsprodukter. Lämplighets- och passandebedömningarna syftar till att klargöra om de investeringar som kunden står i begrepp att göra i en försäkringsbaserad investeringsprodukt passar, respektive är lämpliga, baserat på kundens förutsättningar.

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 30.1) har utformats efter förebild av regler som finns i MiFID II (artikel 25.2). De reglerna i MiFID II har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 23 §). Med hänsyn till det anförda bör

utgångspunkten vara att även bestämmelserna i den nya lagen om försäkringsdistribution och lagen om värdepappersmarknaden ska vara så lika som möjligt (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna).

I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 371 f.).

11.6.2 Passandebedömning vid annan försäkringsdistribution än rådgivning

Regeringens förslag: Försäkringsdistributörer ska när de utför annan försäkringsdistributionsverksamhet än rådgivning, begära att kunden lämnar upplysningar om sin kunskap och erfarenhet av den erbjudna eller efterfrågade typen av produkt eller tjänst, så att distributören kan bedöma om den tänkta försäkringstjänsten eller försäkringsprodukten är passande för kunden. Om tjänsten avser en kombination av tjänster eller produkter som ska bedömnings avse överenskommelsen eller paketet som helhet.

En försäkringsdistributör ska varna kunden i de fall tjänsten eller produkten inte passar kunden. Om en kund inte lämnar uppgifter eller lämnar ofullständiga uppgifter, ska kunden varnas om att försäkringsdistributören inte kan avgöra om produkten passar kunden.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* framför samma synpunkter som när det gäller förslaget i avsnitt 11.6.1.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag när de tillhandahåller annan försäkringsdistribution än rådgivning (vid sidan av den krav- och behovsprövning som försäkringsdistributörer alltid ska utföra innan ett försäkringsavtal ingås), begära att kunden eller den presumtiva kunden lämnar upplysningar om sin kunskap och erfarenhet på det för den erbjudna eller efterfrågade produkten eller tjänsten relevanta investeringsområdet, så att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kan bedöma om den tänkta försäkringstjänsten eller försäkringsprodukten är passande för kunden (artikel 30.2). När det är fråga om en kombination av tjänster eller produkter ska bedömningen gälla huruvida hela det kombinerade paketet är lämpligt. Om försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget mot bakgrund av de upplysningar som erhållits anser att produkten inte är passande för kunden eller den presumtiva kunden, ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget varna kunden eller den presumtiva kunden om det. Den varningen får lämnas i standardiserad form. Om kunder eller presumtiva kunder inte lämnar de upplysningar, eller om de lämnar otillräckliga upplysningar om sin kunskap och erfarenhet, ska

försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget varna dem om att de inte kan avgöra om den tänkta produkten är passande för dem. Den varningen får lämnas i standardiserad form.

Den delegerade förordningen

Försäkringsdistributörer ska avgöra om kunden har nödvändig kunskap och erfarenhet för att förstå riskerna i samband med den föreslagna eller efterfrågade tjänsten eller produkten när de bedömer om en försäkrings-tjänst eller försäkringsprodukt som distribueras är passande för kunden (artikel 15). Förordningen innehåller bestämmelser som anger vilka upplysningar som försäkringsdistributörer ska inhämta när det gäller kundens kunskaper och erfarenheter på det relevanta investeringsområdet. Försäkringsdistributörer ska, i tillämpliga fall, anpassa inhämtandet bl.a. med tanke på kundens art och på vilken art och typ av produkt eller tjänst som erbjuds eller efterfrågas. En försäkringsdistributör får aldrig motverka att en kund eller en presumtiv kund tillhandahåller upplysningarna (artikel 17). En försäkringsdistributör ska emellertid kunna lita på den information som tillhandahålls av dess kunder, såvida den inte borde känna till att informationen är uppenbart föråldrad, felaktig eller ofullständig.

I förordningen anges även ett antal kriterier när det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter som ska anses som icke-komplexa (artikel 30.3 a ii i försäkringsdistributionsdirektivet). En försäkringsbaserad investeringsprodukt ska anses som icke-komplex om den uppfyller samtliga angivna kriterier, bl.a. om den innefattar ett garanterat minsta värde på förfallodagen, som minst motsvarar det belopp som betalats av kunden.

Genomförande i svensk rätt

Även reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om passandebedömning, i samband med annan försäkringsdistribution än rådgivning, är mycket viktiga för att uppnå ett högt kundskydd. Syftet med reglerna är att endast produkter och tjänster som passar kunden ska kunna distribueras, och därmed förhindra förekomsten av olämplig försäkringsdistribution. De reglerna kompletterar den krav- och behovsprövning som försäkringsdistributörer ska utföra i god tid innan ingåendet av alla typer av försäkringsavtal, men en passandedömning ska därutöver utföras av distributören vid försäkringsdistribution i anslutning till redan ingångna försäkringsavtal. Vidare innefattar reglerna färre krav än en lämplighetsbedömning, när det gäller beaktande av kundens finansiella situation (se avsnitt 11.6.1).

Reglerna om passandebedömning i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution.

När det gäller de synpunkter som *Svensk Försäkring* framför gör regeringen samma bedömning som när det gäller motsvarande synpunkter beträffande förslaget i avsnitt 11.6.1.

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 30.2) har utformats efter förebild av regler som finns i MiFID II (artikel 25.3). De reglerna i MiFID II har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 24 §). Med hänsyn till det anförda bör utgångspunkten vara att även bestämmelserna i den nya lagen om

försäkringsdistribution och lagen om värdepappersmarknaden ska vara så lika som möjligt (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna).

I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 378–384).

11.6.3 Undantag från passandebedömning vid annan försäkringsdistribution än rådgivning

Regeringens förslag: Om försäkringsdistributionen tillhandahålls på kundens initiativ och ingen rådgivning lämnas ska försäkringsdistributören inte behöva utföra någon passandebedömning, om kunden informerats om detta och distributionen avser försäkringar som endast ger exponering mot icke-komplexa finansiella instrument eller andra okomplicerade försäkringsbaserade investeringsprodukter. En passandebedömning ska ändå göras om en kredit beviljas i samband med försäkringsdistributionen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

I försäkringsdistributionsdirektivet finns en möjlighet för medlemsstaterna att införa regler som innebär att en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag, när de tillhandahåller annan försäkringsdistribution än rådgivning, under vissa förutsättningar, inte behöver göra en passandebedömning (artikel 30.3). Detta gäller under förutsättning att verksamheten avser avtal som endast ger investeringsexponering för finansiella instrument som bedöms som icke-komplexa och som inte innehåller en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den därmed förbundna risken, eller icke-komplexa försäkringsbaserade investeringsprodukter. Vidare måste försäkringsdistributionen utföras på initiativ av kunden eller den presumtiva kunden. Kunden eller den presumtiva kunden måste även klart och tydligt ha informerats om att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget, när de tillhandahåller försäkringsdistributionen, inte behöver bedöma den tillhandahållna eller erbjudna försäkringsbaserade investeringsproduktens eller den tillhandahållna eller erbjudna försäkringsdistributionens ändamålsenlighet och att kunden eller den presumtiva kunden därför inte åtnjuter samma skydd. En sådan varning får lämnas i standardiserad form. Även i sådana fall måste dock försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget fullgöra sina skyldigheter när det gäller bedömning av bl.a. krav och behov, förebyggande och hantering av intressekonflikter.

Den delegerade förordningen

Den delegerade förordningen innehåller ett antal kriterier när det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter som ska anses som icke-komplexa (artikel 30.3 a ii i försäkringsdistributionsdirektivet). En försäkringsbaserad investeringsprodukt ska anses som icke-komplex om den uppfyller samtliga angivna kriterier, bl.a. om den innefattar ett garanterat minsta värde på förfallodagen, som minst motsvarar det belopp som betalats av kunden (artikel 16).

Genomförande i svensk rätt

Reglerna om undantag från passandebedömning i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 30.3) har utformats efter förebild av regler som finns i MiFID II (artikel 25.4). De reglerna i MiFID II har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 25 §). Utgångspunkten bör vara att även bestämmelserna avseende undantag från passandebedömning i den nya lagen om försäkringsdistribution och lagen om värdepappersmarknaden ska vara så lika som möjligt (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna). Detta gäller särskilt som det undantaget i MiFID II inte innebär någon valmöjlighet för medlemsstaterna utan är ett obligatoriskt undantag. Redan de förutsättningar som gäller för undantaget skapar enligt regeringen förutsättningar för ett godtagbart kundskydd.

På en punkt anser regeringen dock att det är motiverat att det enligt svensk rätt bör gälla en högre nivå på kundskyddet än den miniminivå som gäller enligt försäkringsdistributionsdirektivet. Det är i det fall där en kredit beviljas i samband med försäkringsdistributionen. Under sådana omständigheter får det, i likhet med det som gäller enligt MiFID II och lagen om värdepappersmarknaden, anses att kunden är i ett sådant läge att försäkringsdistributören åtminstone bör utföra en passandebedömning.

I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 378–384).

11.6.4 Dokumentation och rapportering till kunder

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör ska dokumentera vad distributören och kunden kommit överens om och lämna rapporter till kunden om de tjänster som tillhandahållits.

En försäkringsdistributör som tillhandahåller rådgivning ska lämna en lämplighetsförklaring till kunden om motiven till de rekommendationer som lämnats.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag upprätta en dokumentation som innehåller de mellan försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget och kunden överenskomna handlingarna i vilket eller vilka parternas rättigheter och skyldigheter anges, samt övriga villkor för försäkringsförmedlarens eller försäkringsföretagets tillhandahållande av tjänster till kunden (artikel 30.4). Rättigheter och skyldigheter för överenskommelsens parter får ingå i form av hänvisningar till andra handlingar eller rättsakter.

Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget ska på ett varaktigt medium lämna tillfredsställande rapporter till kunden om de tjänster som tillhandahållits (artikel 30.5). De rapporteringarna ska inkludera regelbundna meddelanden till kunder, med beaktande av typen av och komplexiteten hos de aktuella försäkringsbaserade investeringsprodukterna och arten av den tjänst som tillhandahållits kunden och ska, i förekommande fall, innehålla uppgifter om kostnaderna för de transaktioner och tjänster som utförts för kundens räkning. När försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag tillhandahåller rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt ska de, innan avtalet ingås, lämna ett lämplighetsutlåtande till kunden på ett varaktigt medium som specificerar vilken rådgivning som getts och hur denna rådgivning motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper.

Om avtalet ingås med hjälp av en teknik för distanskommunikation som hindrar att ett lämplighetsutlåtande tillhandahålls i förväg får försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget lämna ett skriftligt lämplighetsutlåtande på ett varaktigt medium omedelbart efter det att kunden har bundits av ett avtal, under förutsättning att båda följande villkor är uppfyllda:

- Kunden har gett sitt samtycke till att erhålla lämplighetsutlåtandet utan oskäligt dröjsmål efter det att avtalet ingåtts.
- Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget har erbjudit kunden möjligheten att senarelägga ingåendet av avtalet så att lämplighetsutlåtandet först kan erhållas före sådant ingående.

Om en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag har informerat kunden om att det kommer att utföra en regelbunden lämplighetsbedömning ska den regelbundna rapporten innehålla en uppdaterad förklaring om hur den försäkringsbaserade investeringsprodukten motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper.

Den delegerade förordningen

En försäkringsdistributör ska enligt förordningen lämna en regelbunden rapport till kunden, på ett varaktigt medium, om de tjänster och de transaktioner som utförts för kundens räkning (artikel 18). Rapporterna ska lämnas minst en gång per år och ge en rättvisande och välvägd bild av de tjänster och transaktioner som utförts för kundens räkning under rapporteringsperioden och, i förekommande fall, redovisa de totala kostnaderna i samband med dessa tjänster och transaktioner, och värdet för varje underliggande investeringstillgång (artikel 18).

Försäkringsdistributörer ska dokumentera uppgifter från bedömningar av lämplighet eller ändamålsenlighet (artikel 19). Dokumentationen ska omfatta de upplysningar som har inhämtats från kunden och eventuella handlingar som överenskommit med kunden, inklusive handlingar som anger parternas rättigheter och övriga villkor enligt vilka försäkringsdistributören tillhandahåller sina tjänster till kunden. Uppgifterna ska bevaras under minst hela den tid som förhållandet mellan försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget och kunden varar. Uppgifterna ska bevaras på ett medium som gör det möjligt att lagra information på ett sätt så att den behöriga myndigheten kan ha tillgång till den i framtiden. Den behöriga myndigheten ska lätt kunna komma åt uppgifterna och kunna rekonstruera alla delar på ett klart och tydligt sätt, och lätt kunna identifiera alla korrigeringar och övriga ändringar, samt uppgifternas innehåll före sådana modifieringar (artikel 19.4).

I förordningen finns även bestämmelser om det lämplighetsutlåtande som en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag ska lämna till kunden vid rådgivning (artikel 14). Lämplighetsutlåtandet ska bl.a. omfatta en sammanfattning av rådgivningen och en förklaring av hur rekommendationen är lämplig för kunden. Försäkringsdistributörer ska vidare ta med information i lämplighetsutlåtandet om huruvida de rekommenderade försäkringsbaserade investeringsprodukterna kan förväntas kräva att kunden söker regelbunden översyn av arrangemangen. Om en försäkringsdistributör har informerat kunden om att den kommer att göra regelbundna bedömningar av lämpligheten kan det enligt förordningen räcka att de utlåtanden som följer efter det att den första tjänsten endast omfattar förändringar i tjänsterna eller i de underliggande investeringstillgångarna eller kundens omständigheter. För försäkringsdistributörer som gör regelbundna bedömningar av lämpligheten gäller att de ska se över lämpligheten av de rekommenderade försäkringsbaserade investeringsprodukterna minst en gång per år. Vid en lämplighetsbedömning som görs vid rådgivning ska de dokumenterade uppgifterna bl.a. omfatta resultatet av bedömningen och rekommendationen (artikel 19.2).

Vid en bedömning av ändamålsenlighet ska de dokumenterade uppgifterna omfatta bl.a. resultatet av bedömningen och varningar till kunden i de fall bedömningen kom fram till att den försäkringsbaserade investeringsprodukten potentiellt inte skulle vara passande för kunden (artikel 19.3).

Genomförande i svensk rätt

Reglerna om dokumentation och rapportering till kund i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 30.4 och 30.5) bör genomföras i svensk rätt i motsvarande bestämmelser i lagen om försäkringsdistribution.

Dessa regler i försäkringsdistributionsdirektivet har utformats efter förebild av regler som finns i MiFID II (artikel 25.5 och 25.6). De reglerna i MiFID II har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 26–29 §§). Utgångspunkten bör vara att även bestämmelserna avseende dokumentation och rapportering i den nya lagen om försäkringsdistribution och lagen om värdepappersmarknaden ska vara så lika som möjligt (se avsnitt 11.3.1 om enhetliga bestämmelser i de båda lagarna).

I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 373–376).

11.6.5 Regler som är dispositiva vid försäkringsdistribution till professionella kunder

Regeringens förslag: De krav som avser information, passande-bedömning och lämplighetsbedömning samt dokumentation och rapportering ska vara dispositiva när försäkringsdistributionen sker i förhållande till en professionell kund.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 22.1) får medlemsstaterna föreskriva att den särskilda information som ska lämnas om försäkringsbaserade investeringsprodukter (artiklarna 29 och 30) inte behöver lämnas till en professionell kund enligt definitionen i MiFID II (artikel 4.1.10 i MiFID II).

Genomförande i svensk rätt

Frågan är om den möjlighet som medlemsstaterna har enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 22.1) att införa undantag från de nu aktuella informationskraven bör utnyttjas i svensk rätt och, i så fall, i vilken omfattning. Utan att i detalj gå in på rekvisiten för att en kund ska anses som professionell kund enligt MiFID II, kan det inledningsvis konstateras att den frågan i huvudsak grundar sig på om kunden antingen är en finansiell aktör, ett företag med en betydande verksamhet, eller har begärt att behandlas som en sådan kund (se 9 kap. 4 och 5 §§ lagen om värdepappersmarknaden).

Det finns mycket som talar för att professionella kunder bör kunna tillvarata sina egna intressen, antingen själva eller genom att anlita rådgivare, och efterfråga den information som de anser sig behöva. Det framstår därför som att det finns ett begränsat behov av tvingande kundskyddsregler i det avseendet.

Professionella kunder kan i och för sig även vara företag som inte bedriver någon finansiell verksamhet. Det är bl.a. med hänsyn till det inte motiverat att helt undanta informationskraven vid försäkringsdistribution som sker i förhållande till professionella kunder. Det bör även nämnas att motsvarande informationskrav i MiFID II, som utgör förebilden för informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet, tillämpas till viss del även i förhållande till professionella kunder. Det är enligt regeringens uppfattning lämpligare att endast delvis införa det frivilliga undantaget i försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt. Det bör ske på så sätt att

informationskraven görs dispositiva i förhållande till sådan försäkringsdistribution. På så sätt kan försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren och den professionella kunden beröra frågan innan försäkringsdistributionen inleds och då komma överens om vad som ska gälla dem emellan. De krav i den nya lagen om försäkringsdistribution som avser information, passandebedömning och lämplighetsbedömning samt dokumentation och rapportering bör således vara dispositiva när försäkringsdistributionen sker i förhållande till en professionell kund.

11.7 Krav vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet

Regeringens förslag: En försäkringsdistributör som distribuerar pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet ska tillämpa bestämmelserna avseende försäkringsbaserade investeringsprodukter när det gäller effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden, identifiering och hantering av intressekonflikter, tredjepartsersättningar, lämplighetsbedömning samt dokumentation och rapportering.

De krav som avser lämplighetsbedömning samt dokumentation och rapportering ska vara dispositiva när försäkringsdistributionen sker i förhållande till en professionell kund.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. Några remissinstanser anser att eventuella ytterligare krav när det gäller tjänstepensionsförsäkringar inte bör övervägas i detta sammanhang utan i stället i samband med genomförandet i svensk rätt av IORP II-direktivet. De synpunkterna behandlas i avsnitt 14.1.

Finansinspektionen anser att förslaget är centralt för konsumentskyddet. Enligt *Finansinspektionen* bör dock även bestämmelserna om information till kund samt om passandebedömning, med undantag för kollektivavtalad tjänstepension, gälla för de nu aktuella pensionsförsäkringarna. *Svensk Försäkring* och *Svenska Försäkringsförmedlares Förening (SFM)* avstyrker förslaget. Enligt *Svensk Försäkring* går förslaget utöver direktivets krav utan att motiveras av några bärande kundskyddsargument och det riskerar tvärtom att fördyra svenska tjänstepensioner utan motsvarande kundnytta. *SFM* och *Svenskt Näringsliv* anser inte att det finns sådana starka skäl eller behov som bör krävas för att i svensk rätt införa regler som går utöver försäkringsdistributionsdirektivet. De hänvisar till att det på flera ställen i promemorian anges att den svenska tjänstepensionsmarknaden fungerar väl. *Svensk Försäkring* och *SFM* anför att syftet med de utökade kraven vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter är att dessa ofta erbjuds till kunder som möjliga alternativ till eller substitut för direkta investeringar i finansiella instrument. Dessa skäl gör sig inte gällande i fråga om tjänstepensionsförsäkringar utan en tjänstepensionsförsäkring har enligt de båda remissinstanserna snarare karaktären av uppskjuten lön än en finansiell investering. Dessutom

bygger en tjänstepensionsförsäkring på en överenskommelse mellan företrädare för de centrala arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna alternativt ett försäkringsföretag och en arbetsgivare. Likheterna mellan tjänstepensioner och försäkringsbaserade investeringsprodukter är enligt de båda remissinstanserna inte så stora som görs gällande i promemorian och problemen motiverar inte förslaget. Även om intressekonflikter kan uppkomma vid distribution av tjänstepensionsförsäkring, anser de att det i promemorian inte anförs några särskilda omständigheter på den svenska tjänstepensionsmarknaden som motiverar förslaget. *SFM* anser att förslaget med stor sannolikhet kommer att byråkratisera och komplicera för det svenska näringslivet att ordna effektiva tjänstepensionslösningar anpassade till företagens olika behov. Osäkerheten påverkar den i dag mycket väl fungerande tjänstepensionsmarknaden negativt. Förslaget kan inte heller motiveras av kundskyddsintresset. Enligt *SFM* är den svenska tjänstepensionsmarknaden starkt konkurrensutsatt och präglas av låga avgifter och ett kvalitetssäkrat utbud. Enligt *PTK* överensstämmer inte beskrivningen i promemorian med hur den kollektivavtalade tjänstepensionsmarknaden fungerar i praktiken. Inom ramen för kollektivavtalad tjänstepension finns det enligt *PTK* ett väl etablerat skydd för både arbetsgivare (försäkringstagare) och arbetstagare (försäkrade/förmånstagare) som förhandlats fram mellan huvudorganisationer på arbetsmarknaden som garanterar för bra villkor och långsiktighet. Den kollektivavtalade tjänstepensionsmarknaden skiljer sig i vissa fall väsentligt från den övriga pensionsmarknaden. *PTK* framhåller att förhållandet mellan aktörerna på tjänstepensionsmarknaden gör det svårt att tillämpa de bestämmelser som föreslås. *PTK* anser att det finns flera goda skäl att ta tillvara det utrymme som försäkringsdistributionsdirektivet och MiFID II ger för att ta hänsyn till de förhållanden som råder på tjänstepensionsmarknaden i Sverige. Därigenom kan det svenska tjänstepensionssystemet utvecklas och också stärkas i ett längre perspektiv. Ett alternativ till förslaget är enligt *PTK* att göra undantag för kollektivavtalsgrundad försäkring som följer en överenskommelse mellan huvudorganisationerna på arbetsmarknaden, i likhet med den lagstiftningsteknik som används i försäkringsavtalslagen. *Folksam* instämmer i sak promemorians bedömning att kundskyddet ska vara lika högt när det gäller kollektivavtalad försäkring som när det gäller annan försäkring. För kollektivavtalad försäkring finns dock redan ett skydd, genom att de jämbördiga kollektivavtalsparterna förhandlar fram lösningar som omhändertar dessa problem och att försäkringstagaren ansluter sig till den framförhandlade modellen. Varje nytt regelkrav som införs medför enligt *Folksam* i någon form administrativa kostnader som kommer att påverka kunden. *Folksam* föreslår mot den bakgrunden att det, liksom i lagen om försäkringsförmedling och Finansinspektionens föreskrifter, ska införas ett undantag om försäkringar som följer en överenskommelse mellan en arbetsgivarorganisation och en central arbetstagarorganisation. I det fall lagstiftaren önskar säkerställa att kraven på begränsningar av tredje-partersättning får genomslag kan en sådan begränsning enkelt föras in i lag, t.ex. genom en hänvisning till att ersättningar inte får vara utformade i strid med de bestämmelserna. En sådan lagstiftningsteknik innebär enligt *Folksam* att hanteringen förenklas för samtliga involverade parter vilket

på sikt minskar kostnaderna, inte minst de administrativa kostnaderna för att hantera regleringen.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Försäkringsdistributionsdirektivet är i huvudsak tillämpligt även vid distribution av pensionsförsäkringar. Från definitionen av försäkringsbaserade investeringsprodukter undantas dock bl.a. pensionsförsäkringar. Det gäller även i de fall försäkringarna är exponerade mot marknadsvolatilitet (artikel 2.1.17). Som en konsekvens är de ytterligare krav som enligt direktivet (artiklarna 26–30) gäller vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter inte tillämpliga på distribution av pensionsförsäkringar.

Införande av ytterligare krav i svensk rätt

Det bör inledningsvis noteras att skälet till att distribution av pensionsförsäkringar är undantaget från de särskilda reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet för försäkringsbaserade investeringsprodukter inte är att det inte förekommer intressekonflikter vid distribution inom den produktkategorin. Anledningen är i stället att medlemsstaternas pensionsystem sedan länge i hög grad ansetts utgöra deras interna angelägenheter. Vidare varierar dessa system mycket från medlemsstat till medlemsstat.

Regeringen anser att det för svenskt vidkommande är angeläget att flertalet av de särskilda krav som föreslås i denna lagrådsremiss när det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter även ska tillämpas vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Regeringen instämmer med *Finansinspektionen* att förslaget är centralt för kundskyddet även på denna del av försäkringsmarknaden. I det sammanhanget bör det beaktas att den svenska tjänstepensionsmarknaden är relativt unik i Europa då både kollektivavtalade och individuella tjänstepensioner omfattar livförsäkringar med sparandemoment vars underliggande tillgångar är exponerade mot marknadsvolatilitet. Enligt regeringens uppfattning innebär det att sådana försäkringar är mycket lika försäkringsbaserade investeringsprodukter. I många andra länder i Europa finns det betydligt större skillnader mellan pensionsförsäkringar och andra sparandeförsäkringar.

I praktiken träffar förslaget framför allt distribution som är hänförlig till kollektivavtalade och individuella tjänstepensionsförsäkringar. Sett till premievoly m är den svenska tjänstepensionsmarknaden av betydande storlek och svarar för 70 procent av de över 2 700 miljarder kronor som utgör det totala premiebeloppet inom kategorin livsparförsäkringar. Mot den bakgrunden kan det konstateras att om det inte skulle införas några särskilda bestämmelser i svensk rätt när det gäller hantering av intressekonflikter för pensionsförsäkringar, kommer den övervägande delen av de försäkringsprodukter på den svenska marknaden i vilka sådana konflikter aktualiseras inte att omfattas av sådana strängare regler som enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska gälla för hantering av intressekonflikter för försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Till skillnad från tjänstepensionsförsäkringar har nyteckningen av privata pensionsförsäkringar minskat drastiskt sedan skatteincitamenten togs bort den 1 januari 2016. Det finns emellertid ett stort befintligt bestånd av sådana försäkringar. Regeringen bedömer att förslaget även är viktigt för att öka kundskyddet vid försäkringsdistribution inom ramen för redan ingångna privata pensionsförsäkringsavtal.

Svensk Försäkring, SFM, PTK och *Svenskt Näringsliv* anser att det inte finns skäl eller behov att införa några regler som går utöver försäkringsdistributionsdirektivet i denna del. Regeringen anser i och för sig, i likhet med det som anges i promemorian, att den svenska tjänstepensionsmarknaden i flera avseenden fungerar väl. I det sammanhanget finns det anledning att särskilt framhålla den kollektivavtalade tjänstepensionens upphandlingsförfarande, som innebär att de försäkrade erbjuds förmånliga villkor med genomlysta och rabatterade produkter som upphandlats i konkurrens.

Regeringens uppfattning i denna del motsäger dock inte den omständigheten att det finns vissa områden på tjänstepensionsmarknaden där kundskyddet behöver förstärkas. Varken de kollektivavtalade eller de individuella tjänstepensionsplanerna reglerar t.ex. sådan rådgivning som en kund kan bli föremål för i förhållande till ett redan ingånget tjänstepensionsavtal. I vissa fall kan de försäkrade ha blivit övertygande och ibland övertalade att välja eller flytta till ett investeringsalternativ som inte ligger i linje med deras bästa intresse. Det bör beaktas att rådgivarens roll och påverkan i det sammanhanget får anses avgörande för de alternativ som den försäkrade väljer eller flyttar till.

Regeringen finner i detta sammanhang även anledning att referera till den fråga om reglering av flytträtt inom tjänstepensionsförsäkring som varit aktuell under många år. Finansdepartementet presenterade i augusti 2017 promemorian *En effektivare flytträtt för pensionssparare (Fi2017/03188/FPM)*. Promemorians syfte är att förbättra konsumenternas möjligheter att påverka den egna pensionen och den innehåller förslag till lagändringar som syftar till att effektivisera möjligheterna att flytta pensionssparande. I promemorian preciseras och förtydligas bl.a. vilka typer av avgifter som försäkringsföretag får ta ut vid en flytt av privata pensionsförsäkringar och individuella tjänstepensionsförsäkringar. Enligt förslagen i promemorian klagörs att avgifter får tas ut för kostnader som har uppkommit i den avflyttande försäkringen (exempelvis i förhållande till provision som betalats till en försäkringsförmedlare). Det avgiftsuttaget föreslås begränsas till fem år efter avtalets ingående. I anslutning till det anförda anser regeringen att det bör framhållas att även andra faktorer, än rätten till flytt och typen av kostnader som får tas ut i samband därmed, är relevant för att flytträtten ska fungera i praktiken. En viktig del är därvid att möjligheten att ta emot och betala tredjepartsersättningar (bl.a. provisioner) tydligt regleras. Det beror på att om en flytt är förenad med en hög tredjepartsersättning till den rådgivare som rekommenderar flytten, så skapar det i sin tur incitament att ge rekommendationer som inte i första hand beaktar kundens bästa.

Ur det perspektivet kan flytträtten till och med få negativa konsekvenser för kunden. Som nämns ovan har det på marknaden förekommit uppmärksammade fall med flera tillsynes omotiverade flyttar av kunders försäkringskapital efter varandra (s.k. flyttkarusell). Om en flytt är förenad med

höga avgifter för kunden på grund av tidigare tredjepartsersättningar som försäkringsföretaget betalat ut skapar det även inläsnings effekter. Det i denna lagrådsremiss aktuella förslaget omhändertar en del av den beskrivna problematiken. Förslaget medför indirekt att storleken på de avgifter som får tas ut för kostnader vid en flytt ytterligare begränsas. Mot den angivna bakgrunden anser regeringen att förslaget sammantaget utgör en viktig komponent när det gäller frågan om en senare reglering av flytträtt inom kategorierna privata pensionsförsäkringar och individuella tjänstepensionsförsäkringar.

Vidare förekommer inom ramen för samtliga förekommande tjänstepensionsplaner alternativ med olika risk- och kostnadsbild. Bara för att ett investeringsalternativ har varit föremål för ett upphandlingsförfarande, som gör det billigare än på den öppna marknaden, innebär det inte att alla investeringsalternativ är lämpliga för alla kunder. Eftersom det förekommer att även försäkringsdistributörer på tjänstepensionsmarknaden betalar eller tar emot tredjepartsersättningar, finns det även i sådana fall ibland incitament för distributörer att rekommendera vissa produkter framför andra. Mot den bakgrunden är det uppenbart att rådgivning som omfattar intressekonflikter förekommer även inom ramen för alla tjänstepensionsplaner. I anledning av detta kan det enligt regeringens mening, som en utgångspunkt anses finnas behov av regler som hanterar dessa intressekonflikter på ett lämpligt sätt. Regeringen anser därför, till skillnad från *PTK* och *Folksam*, att det inte bör införas något undantag för kollektivavtalsgrundad försäkring.

Det finns i sammanhanget anledning att framhålla att individuella tjänstepensionsplaner till stor del liknar de kollektivavtalade planerna. Ofta erbjuder försäkringsförmedlare som är verksamma på området arbetsgivare och försäkrade en komplett tjänstepensionslösning, med produkter som de upphandlat med ett antal försäkringsföretag. Försäkringsförmedlarna fullgör i princip de uppgifter som administrationsbolagen och valcentralerna utför på det kollektivavtalade området (se avsnitt 6.2.2). Vid sidan av dessa uppgifter tillhandahålls även rådgivning om produkterna. Dessa produkter är emellertid inte genomlysta eller prispresade i samma omfattning som inom den kollektivavtalade tjänstepensionen. I det avseendet bedömer regeringen att kundskyddet är lägre på marknaden för individuell tjänstepension.

Även på det kollektivavtalade området finns det dock produkter som inte omfattas av den genomlysning och prispres som i allmänhet föreligger inom ramen för de pensionsplanerna. En sådan företeelse utgörs av s.k. frilagda premier (bl.a. det som brukar benämnas ”tiotaggarlösningar”) som möjliggör för vissa försäkrade att placera en del av pensionskapitalet i investeringsalternativ som ligger helt utanför pensionsplanen. Det har på den delen av pensionsmarknaden frekvent förekommit bristfällig och otillbörlig rådgivning där försäkrade förmåtts att välja placeringar med mycket höga avgifter och provisioner. De tiotaggarlösningar som erbjudits av vissa försäkringsförmedlare har i regel inneburit att den försäkrade valt mer komplexa produkter med högre avgifter än de alternativ som finns inom ramen för den kollektivavtalade tjänstepensionsplanen. Förmedlarna erbjuder t.ex. även depåförsäkringar, vilka kan möjliggöra investeringar i

bl.a. strukturerade produkter, vilket inte förekommer bland de kollektivavtalade produktalternativen. Även detta anser regeringen talar emot ett undantag för kollektivavtalsgrundad försäkring.

I det nu aktuella sammanhanget finns det också anledning att framhålla de förhållanden som Finansinspektionen observerat inom ramen för sin tillsyn över försäkringsmarknaden. De problem som myndigheten därvid uppmärksammat är inte begränsade till distribution av privata pensionsförsäkringar. I allmänhet är myndighetens uppfattning att problemen är desamma även på tjänstepensionsområdet, särskilt vid distribution av individuell tjänstepension. Finansinspektionen har därvid vid flera tillfällen, bl.a. i tillsynsrapporten för 2013, framfört att regeringen bör ta initiativ till en lagändring som begränsar möjligheten för försäkringsförmedlare att ta emot provisioner (Tillsynsrapport 2013, den 28 maj 2013, dnr 13-8362, s. 14–16). Finansinspektionen har även i rapporten Ett nödvändigt steg för en bättre sparandemarknad (dnr 16-1639), som publicerades 3 februari 2016, framfört argument för ett förbud mot alla provisioner vid investeringsrådgivning, portföljförvaltning och förmedling av livförsäkringar samt redovisat konsekvenser av att införa ett sådant förbud. Konsumentskyddsproblem på marknaden för försäkringsförmedling har även uppmärksamrats i Finansinspektionens årliga rapporter om konsumentskyddet på finansmarknaden.

Regeringen noterar att även Konsumentverket under lång tid uppmärksammat problemet med försäkringsdistributörernas marknadsföring på pensionsområdet – som verket framhåller som överdriven – i förhållande till mottagarnas låga kunskapsnivå. En granskning gjordes redan 1998 då verket kunde konstatera att distributörerna målade upp en orealistisk bild av den potentiella avkastningen och de nivåer pensionssparandet kunde nå. Myndigheten gjorde 2008 en motsvarande bedömning i en rapport (2008:17) där den konstaterade att det är komplicerat eller näst intill omöjligt för den enskilde konsumenten att kunna jämföra de olika pensionsbolagens beräkningar av förväntad avkastning.

Även aktörer i försäkringsbranschen har under senare år vid ett antal tillfällen uppmärksammat problematiken på tjänstepensionsmarknaden och att pensionsbolag och mellanhänder tar oskäligt mycket betalt för sina tjänster. Detta anges ske delvis dolt och utan att pensionsspararna är medvetna om hur stora avgifter de betalar. Kostnaden för att förvalta en pensionssparares tjänstepension anges variera med 100 000-tals kronor och konsekvensen bli att många yngre pensionssparare riskerar att förlora en stor del av sitt pensionskapital (se Alectas rapporter Rovdriften på pensionssparare [2011], Tjänstepension – investeringen som företagsledningen glömmer [2012], Läcker din pension? [2014] och Pensionsplagiaten [2017]).

Konsumenternas Försäkringsbyrå har i sina verksamhetsberättelser det senaste decenniet även konstaterat att många konsumenter har gjort irrationella val på grund av bristande kunskaper, i synnerhet när det gäller valet av pensionsprodukter. Byrån menar att de irrationella valen är en följd av att försäkringsföretagen inte redovisar samtliga avgifter som betalas för tjänstepensionen eller vilken påverkan avgifterna har på den slutliga pensionen. Det kunde även konstateras att avgifterna oftast redovisades i procent och inte i kronor, vilket försvårade kundernas förståelse för storleken på avgifterna och hur dessa utvecklas över tid.

Sammanfattningsvis angavs att det framstod som svårt för kunder att avgöra om produkterna var prisvärda eller inte.

Regeringen noterar att den omständigheten att de försäkrade på tjänstepensionsområdet numera i hög grad har möjlighet att välja investeringsalternativ har lett till en omfattande konkurrens på pensionsförsäkringsmarknaden. Detta är till övervägande del positivt, men bör samtidigt ställas mot den kunskapsnivå som finns hos de försäkrade, vilken ofta är låg. Försäkringsdistributionen når i dessa fall även grupper av kunder som inte har några tidigare erfarenheter av investeringar i aktier eller fondandelar. Det finns enligt regeringens mening en betydande risk att många kunder i dessa fall, på grund av bristfällig rådgivning gör felaktiga val för placeringen av sin pension.

Utvecklingen av produkterna på tjänstepensionsmarknaden bör också tas i beaktande i detta avseende. Tidigare var de kollektivavtalade planerna förmånsbestämda, vilket innebar att den försäkrade var garanterad en viss procent av sin lön i pension av arbetsgivaren. I dag byts de planerna successivt ut till förmån för premiebestämda (avgiftsbestämda) planer, vilket innebär att arbetsgivaren betalar in en viss procent av lönen i form av premier. Storleken på tjänstepensionen avgörs därmed av placeringarnas utveckling där arbetstagaren ansvarar för placeringarna och den därmed sammanhängande risken.

Regeringen konstaterar att förslaget således motiveras av att det finns problem och intressekonflikter även på denna del av försäkringsmarknaden, eftersom det i allt väsentligt handlar om liknande produkter som andra försäkringar för sparandeändamål. De finansiella instrument som är valbara inom en försäkringsbaserad investeringsprodukt kan ofta också väljas inom ramen för en motsvarande pensionsförsäkring. Marknadsriskerna skiljer sig därmed inte nämnvärt åt mellan sparande i pensionsförsäkringar exponerade mot marknadsvolatilitet och försäkringsbaserade investeringsprodukter, vilket i sig får anses motivera åtgärder för att uppnå motsvarande kundskydd vid distribution av dessa försäkringar. Det finns inte heller några skäl att undanta distribution av pensionsförsäkringar i ljuset av den samlade bilden av den reglering av distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter som nu föreslås (se avsnitt 11.5). Något generellt förbud mot tredjepartsättningar föreslås t.ex. inte i denna lagrådsremiss.

Mot bl.a. den angivna bakgrunden kan regeringen inte till fullo instämma i vad *Svensk Försäkring* och *SFM* anför om att en tjänstepensionsförsäkring snarare har karaktären av uppskjuten lön än en finansiell investering. Enligt regeringens uppfattning har tjänstepensionen visserligen karaktären av uppskjuten lön, men det utesluter inte att den i allra högsta grad även kan utgöra en finansiell investering för den försäkrades vidkommande. Det får således enligt regeringens bedömning anses finnas betydande likheter mellan tjänstepensioner och försäkringsbaserade investeringsprodukter.

När det gäller kraven avseende effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden samt identifiering och hantering av intressekonflikter, gör regeringen bedömningen att även en försäkringstagare eller försäkrad inom ramen för en pensionsförsäkring, får anses ha ett skyddsvärt behov av att den försäkringsdistributör som distribuerar pensionsprodukten infört sådana system och att kunden fredas från skadliga

intressekonflikter. Det finns här anledning att poängtera att de förfaranden som avses ska vara anpassade efter den verksamhet som bedrivs. För de aktörer som är verksamma på det kollektivavtalade tjänstepensionsområdet torde t.ex. det kundskydd som *PTK* och *Folksam* särskilt hänvisar till inom ramen för sådana pensionsplaner, tala för att förfarandena blir begränsade. Huruvida så är fallet eller inte får dock avgöras vid den initiala analys som varje försäkringsdistributör ska göra när de förfarandena utformas. För en verksamhet som i stor omfattning riskerar att vara förenad med intressekonflikter är de förfaranden som nu avses naturligtvis mer betungande. Sammanfattningsvis torde kostnaden för att upprätthålla de ifrågakvarande förfarandena motsvaras av ett i sammanhanget högst relevant, ökat kundskydd.

Svensk Försäkring, SFM och *Folksam* anför att förslaget riskerar att byråkratisera och fördyra kollektivavtalade svenska tjänstepensioner utan motsvarande kundnytta. När det t.ex. gäller tredjepartsersättningar torde det enligt regeringens uppfattning dock vara svårt att motivera att vad som närmast kan betraktas som "skadliga provisioner" i fortsättningen ska vara tillåtna endast på pensionsmarknaden. Det förhållandet ändras inte heller av de distributionsformer som förekommer på tjänstepensionsmarknaden, t.ex. att tjänstepensionsprodukter upphandlas med biträde av kvalificerade ombud och med omfattande rabatter. Det kan dock enligt regeringens mening inte bortses från att förslaget kan tänkas fördyra distributionen av tjänstepensionsförsäkringar. Utan en reglering i detta avseende kan det emellertid antas att rådgivningen, liksom i dag, kommer att vara förenad med en betydande förekomst av skadliga intressekonflikter. Enligt regeringens bedömning är det ingen önskvärd ordning. Begränsningar när det gäller tredjepartsersättningar bör därför införas. En sådan ordning kan i och för sig komma att i viss mån fördyra och minska tillgången på rådgivning. Konsekvensen av ökade kostnader får dock anses rimlig mot bakgrund av de problem som finns på rådgivningsmarknaden i Sverige.

Regeringen anser mot bakgrund av det anförda även att det är rimligt att sådan lämplighetsbedömning som ska genomföras vid rådgivning om försäkringsbaserade investeringsprodukter också bör göras vid distribution av pensionsförsäkringar vars värde är exponerade mot marknadsvolatilitet. Motivet till det är att även en försäkringstagare eller försäkrad inom ramen för en pensionsförsäkring, vid specifika rekommendationer, har ett motsvarande behov av att få sina individuella förutsättningar i förhållande till försäkringens investeringsinslag övervägda. Det långa tidsintervallet mellan kundens val av pensionsplacering (produktkategori och försäkringsföretag) och när resultatet av placeringen finns att utläsa (vanligtvis vid pensioneringen), medför särskilda svårigheter för de försäkrade att jämföra de olika försäkringsdistributörernas erbjudanden och produkter. Många gånger gäller detta även i efterhand. Detta kan enligt regeringens mening vara en av orsakerna till att det relativt sällan framförs några klagomål när det gäller sådan försäkringsdistribution. Kundens i allmänhet låga kunskap inom det aktuella området, gör även att denne inte har tillräckliga kunskaper eller erfarenhet för att själv kunna bedöma och kontrollera om en rådgivares rekommendationer är korrekta. I sammanhanget bör det också beaktas att det ifrågakvarande kravet föreslås vara dispositivt i förhållande till professionella kunder.

Detsamma bör gälla också i fråga om dokumentation och rapportering, eftersom även en pensionsförsäkringskund har ett motsvarande behov av att få dokumentation och rapporter. I förekommande fall bör försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kunna fullgöra sina skyldigheter genom en uppdragstagare, t.ex. en försäkringsförmedlare eller en valcentral (se avsnitt 10.4.2). De bestämmelser som föreslås i denna lagrådsremiss torde inte heller påverka de positiva effekter i fråga om distributionsformer och stordriftsfördelar som uppkommer för kunderna inom de olika upphandlingsformerna (särskilt kollektivavtalad försäkring). Även i detta fall bör det beaktas att de ifrågavarande kraven föreslås vara dispositiva i förhållande till professionella kunder.

Finansinspektionen anser att även bestämmelserna om information och passandebedömning, med undantag för kollektivavtalad tjänstepension, bör gälla för nu aktuella pensionsförsäkringar. Enligt regeringens mening bör det betonas att den ifrågavarande regleringen bör utformas med viss försiktighet. Med andra ord bör de bestämmelser som ska tillämpas i nu aktuella fall väljas med omsorg. Det innebär att endast sådana krav som framstår som nödvändiga bör införas. När det gäller bestämmelsen om information kan den slutsatsen i och för sig dras att informationen till kunder på pensionsmarknaden skulle kunna vara både tydligare och mer standardiserad. Det bör dock beaktas att redan de allmänna bestämmelserna i den nya lagen tillförsäkrar kunden väsentlig information i det avseendet (se avsnitt 10). Mot bakgrund av den genomsnittlige kundens kunskaps- och intressenivå på detta område, förefaller det inte heller som motiverat att införa bestämmelser som innebär krav på mer information och fler dokument till kunden. Detta bör även vägas mot de ökade kostnader som bl.a. administrationen av den informationen skulle medföra. I det avseende ser regeringen även med viss tillförsikt fram emot den etablering av god försäkringsdistributionssed som kan förväntas ske på området. Om framväxten av en sådan skulle utebli, eller andra orsaker föranleder det, kan det inte uteslutas att ytterligare lagstiftningsåtgärder kan komma att behöva föreslås.

När det gäller passandebedömning bör det betonas att det är en bedömning som aktualiseras när ingen rådgivning lämnas. Om rådgivning lämnas ska en mer utförlig lämplighetsbedömning göras. Med andra ord avser passandebedömningen den situation när kunden gör ett val på eget initiativ. Det bör därvid beaktas att det får anses som relativt ovanligt att kunder i någon större omfattning och frekvens vidtar sådana aktiviteter på tjänstepensionsmarknaden. För den förhållandevis begränsade grupp av kunder det här ändå rör sig om, får det antas att de har mer kunskaper och erfarenheter på området än den genomsnittlige kunden. Att i det läget införa ett krav på passandebedömning vid all försäkringsdistribution som inte omfattar rådgivning kan inte anses motiverat. Det finns sammanfattningsvis enligt regeringens bedömning inte tillräckligt starka skäl för att de bestämmelserna om information och passandebedömning ska gälla även beträffande de nu aktuella pensionsförsäkringarna. Det finns i det sammanhanget bestämmelser som i betydligt högre grad höjer kundskyddet.

En försäkringsdistributör som distribuerar pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet bör enligt regeringens uppfattning sammanfattningsvis tillämpa bestämmelserna om försäkringsbaserade

investeringsprodukter i den nya lagen om försäkringsdistribution när det gäller effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden, identifiering och hantering av intressekonflikter, tredjepartsersättningar, lämplighetsbedömning samt dokumentation och rapportering.

11.8 Ytterligare bestämmelser i föreskrifter på lägre nivå än lag

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iakttä vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar för att uppfylla kraven i lagen avseende information till kunder och vissa tredjepartsersättningar.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att enligt promemorians förslag ska bemyndigandet även omfatta föreskrifter när det gäller förebyggande och hantering av intressekonflikter, lämplighets- och passandebedömningar samt dokumentation och rapportering.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svenska Försäkringsförmedlares förening* (SFM) avstyrker att regler avseende ersättning till förmedlare ska få meddelas i föreskrifter på lägre nivå än lag. *Folksam* konstaterar att Finansinspektionen föreslås få meddela föreskrifter om bl.a. undantag från de skyldigheter som ska gälla för distributörer av pensionsförsäkring, med hänsyn tagen till den relevanta marknadens funktion och med beaktande av skyddet för kunder. *Folksam* anser inte att det är lämpligt att införa sådana undantag i föreskrifter på lägre nivå än lag i de fall där det relativt enkelt kan göras i lag.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 38 och 39) får kommissionen anta delegerade akter med avseende på intressekonflikter (artikel 28), information (artikel 29) och bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet samt rapportering till kunder (artikel 30).

De delegerade akterna ska för det första avse dels åtgärder som försäkringsförmedlare och försäkringsföretag rimligen kan förväntas genomföra för att identifiera, förebygga, hantera och informera om intressekonflikter när de bedriver försäkringsdistributionsverksamhet, dels lämpliga kriterier för bestämning av vilka typer av intressekonflikter som kan vara till skada för försäkringsförmedlars eller försäkringsföretags kunders eller presumtiva kunders intressen (artikel 28.4).

De delegerade akterna ska även avse dels kriterierna för bedömning av huruvida incitament som betalats eller tagits emot av en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag har en negativ inverkan på kvaliteten på den relevanta tjänsten till kunden, dels kriterierna för bedömning av huruvida försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som betalar eller tar emot incitament fullgör sina skyldigheter att agera

hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse (artikel 29). I de delegerade akterna ska beaktas arten av de tjänster som kunden eller den presumtiva kunden erbjuds eller tillhandahålls, med beaktande av transaktionernas typ, föremål, storlek och frekvens. Detta gäller även arten av de produkter som erbjuds eller tas under övervägande, inklusive olika typer av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Vidare ska i delegerade akter anges hur försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska uppfylla kraven på bedömning av lämplighet, ändamålsenlighet och rapportering (artikel 30.6).

Genomförande i svensk rätt

Vid den tidpunkt när promemorian upprättades var det inte känt om kommissionen skulle anta de delegerade akterna i form av direktiv eller förordning. Om direktivformen valts hade reglerna i den delegerade akten behövt genomföras i svensk rätt genom lag eller annan författning. Av det skälet föreslås i promemorian att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter för att genomföra de nu aktuella delegerade akterna. Kommissionen har nu antagit den delegerade akten i form av en förordning, som är direkt tillämplig i medlemsstaterna. Mot den bakgrunden gör regeringen bedömningen att det inte behövs några bemyndiganden i den del det rör frågor som regleras i den delegerade förordningen. Det bör därför inte införas några bemyndiganden i den nya lagen om försäkringsdistribution när det gäller föreskrifter som rör förebyggande och hantering av intressekonflikter, lämplighets- och passandebedömningar samt dokumentation och rapportering.

När det gäller de särskilda informationskraven i försäkringsdistributionsdirektivet kan följande noteras (artikel 29). Den delegerade förordningen innehåller bestämmelser om information som ska lämnas till kunder. De bestämmelserna avser emellertid bara information om intressekonflikter och om de olika bedömningar som en försäkringsdistributör ska göra. I den delegerade förordningen finns det däremot inte några bestämmelser om information angående försäkringsdistributionen och de försäkringsbaserade investeringsprodukterna (artikel 29.1 i direktivet). Regeringen anser dock att det finns ett behov av relativt detaljerade bestämmelser som kompletterar de bestämmelser om informationskrav som enligt förslaget i avsnitt 11.4 ska gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter för att uppfylla kraven avseende information till kunder.

När det sedan gäller de bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution som enligt förslaget i avsnitt 11.7 ska vara tillämpliga även vid distribution av vissa pensionsförsäkringar, kan det konstateras att den delegerade förordningen inte är tillämplig. Regeringen anser att det är lämpligt att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, i tillämpliga fall, får meddela föreskrifter som motsvarar bestämmelserna i den delegerade förordningen, om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kraven även när det gäller sådana pensionsförsäkringar. De föreskrifterna bör alltså ta sin utgångspunkt i de bestämmelser som finns i

den delegerade förordningen. I det sammanhanget bör det dock betonas att det i de föreskrifterna bör tas hänsyn till de distributionsformer som förekommer på pensionsområdet. Mot den bakgrunden bör det i föreskrifterna även kunna ges vissa undantag från de krav som enligt förslagen i denna lagrådsremiss ska gälla vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet, i de fall det anses nödvändigt i förhållande till pensionsmarknadens funktion. *Folksam* anser inte att det är lämpligt att införa sådana undantag i föreskrifter på lägre nivå än lag i de fall där det relativt enkelt kan göras i lag. Enligt regeringens bedömning framstår det i motsats till vad *Folksam* anför inte som enkelt att förutse vilka undantag som kan tänkas behövas i framtiden. Det är tvärtom svårt att på förhand förutse samtliga effekter av förslaget och det är därför motiverat att sådana undantag i stället kan anges i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen anser dock att det är viktigt att eventuella undantag avgränsas på ett lämpligt sätt främst med hänsyn tagen till kundskyddet.

I den delegerade förordningen finns bestämmelser när det gäller tredjepartsersättningar som avser kriterier för bedömning av incitament och incitamentprogram (artikel 8 i den delegerade förordningen och artikel 29.2 i direktivet). Det finns av naturliga skäl inte några bestämmelser i den delegerade förordningen när det gäller det förbud mot vissa tredjepartsersättningar som föreslås i avsnitt 11.5.2. De senare angivna förbuden utgör en strängare reglering på nationell nivå. Regleringen av ersättningsmodeller är av teknisk natur och det finns därför anledning att komplettera de bestämmelser som enligt förslaget ska gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Det bör krävas bestämmelser med en förhållandevis hög detaljeringsgrad. Regeringen anser därför, till skillnad från *SFM*, att det därför bör vara lämpligt att införa sådana bestämmelser i myndighetsföreskrifter. Detta gäller både bestämmelser som träffar befintliga otillbörliga ersättningsmodeller, men även sådana som kan tänkas uppstå i framtiden eller rent av som en konsekvens av det nya regelverk som föreslås. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar för att uppfylla kraven avseende de tredjepartsersättningar som nu är i fråga. Bemyndigandet i denna del bör dock inte omfatta föreskrifter när det gäller de bestämmelser i lagen som genomför försäkringsdistributionsdirektivet, dvs. vilka tredjepartsersättningar som inte har en negativ inverkan på den relevanta tjänsten till kunden och inte försämrar försäkringsdistributörens förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse (se artikel 29.2 i direktivet och avsnitt 11.5.1). Bestämmelser som kompletterar lagen finns i den delen i den delegerade förordningen.

12 Tillsyn och ingripanden

12.1 Tillsyn

12.1.1 Behörig myndighet och registreringsmyndighet

Regeringens förslag: Finansinspektionen ska vara behörig myndighet med ansvar för tillsyn över försäkringsdistributörerna.

Bestämmelserna om Bolagsverket som registreringsmyndighet och dess verksamhet i lagen om försäkringsförmedling ska föras över oförändrade till lagen om försäkringsdistribution.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Det saknas skäl att ändra den i dag gällande ordningen att Finansinspektionen är tillsynsmyndighet för försäkringsförmedlars och försäkringsföretags försäkringsdistribution och att Bolagsverket är registreringsmyndighet (jfr avsnitt 7.1.3). I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det därför på motsvarande sätt som i lagen om försäkringsförmedling (7 kap. 1 och 3 §§) anges att de båda myndigheterna ska ha dessa uppgifter. Även bestämmelsen om handläggningen vid registrering bör föras över oförändrad till den nya lagen (7 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling). Genom denna ordning tillgodoses kravet i försäkringsdistributionsdirektivet på att Sverige som medlemsstat ska utse en behörig myndighet (artikel 12.1) och kravet på registrering av försäkringsdistributörer (artikel 3.1 första stycket).

12.1.2 Tillsynen över försäkringsdistributörer

Regeringens förslag: Finansinspektionen ska ha tillsyn över att den som i Sverige bedriver försäkringsdistribution följer lagen om försäkringsdistribution och andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet. För EES-försäkringsförmedlare och försäkringsdistributörer och försäkringsdistributörer från tredjeland ska Finansinspektionens tillsyn omfatta att verksamheten bedrivs enligt lagen om försäkringsdistribution och övriga författningar som reglerar verksamheten i Sverige. Finansinspektionen ska därutöver ha tillsyn över svenska försäkringsdistributörer som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget och eller har inget att invända mot det. *Konsumentverket* anför att bestämmelsen om vem som har tillsyn över att försäkringsdistributörer följer lagen om försäkringsdistribution bör ange tillsynsmyndigheter i plural för att bestämmelsen på fullständigt sätt ska redogöra för tillsynsansvaret.

Skälen för regeringens förslag

Allmänna utgångspunkter för tillsynen

Som framgår ovan omfattar försäkringsdistributionsdirektivet i stort sett all distribution av försäkringsprodukter (se t.ex. avsnitt 4.2). Därmed omfattas också merparten av de aktörer som verkar på försäkringsmarknaden av skyldigheter som anges i direktivet. Enligt direktivet ska medlemsstaterna se till att de behöriga myndigheterna utövar tillsyn över marknaden, inbegripet marknaden för sidoordnade försäkringsprodukter som marknadsförs, distribueras eller säljs i eller från deras medlemsstat (artikel 1.5). De behöriga myndigheterna ska enligt direktivet ha alla de befogenheter som är nödvändiga för att genomföra sina uppgifter enligt direktivet (artikel 12.3).

Som framgår nedan innehåller försäkringsdistributionsdirektivet detaljerade och delvis nya sanktionsregler som ska genomföras i svensk rätt (se avsnitt 12.2). Den sanktionsregim som följer av direktivet förutsätter att de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna kan utöva en effektiv tillsyn över de olika typer av aktörer som omfattas av direktivet och att myndigheterna i tillsynen kan ingripa mot dessa aktörer med de sanktioner och andra åtgärder som anges i direktivet. Finansinspektionen bör därför ha tillsyn över att den som i Sverige bedriver försäkringsdistribution följer lagen om försäkringsdistribution och andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet. Finansinspektionen ska vidare ges de befogenheter som inspektionen behöver ha för att utöva sin tillsyn. På så sätt tillgodoses också kravet i försäkringsdistributionsdirektivet att Sverige som medlemsstat ska ge den behöriga myndigheten alla de befogenheter som den behöver för att kunna utföra sina uppgifter (artikel 12.3). *Konsumentverket* anser att i bestämmelsen om vem som innehar tillsynsansvaret bör ansvariga myndigheter anges i plural, i likhet med i bestämmelsen om kravet på information om den eller de myndigheter som utövar tillsyn över försäkringsdistributörer. Regeringen vill i detta sammanhang poängtera att enligt förslaget i denna lagrådsremiss ska Konsumentverkets ansvar för tillsyn över försäkringsdistributörernas marknadsföring inte omfatta tillsyn över om marknadsföringen är förenlig med bestämmelserna i lagen om försäkringsdistribution (se avsnitt 10.12). Att information ska lämnas till kunden om den eller de myndigheter som utövar tillsyn över försäkringsdistributören, däribland Konsumentverket, ändrar alltså inte att det är Finansinspektionen ensam som utövar tillsyn över att försäkringsdistributörer följer den lagen och andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet (jfr 17 kap. 2 § försäkringsrörelselagen).

Tillsyn vid verksamhet över gränserna

När en försäkringsförmedlare som hör hemma inom EES bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES än hemlandet ska den behöriga myndigheten i det land där verksamheten bedrivs antingen ingripa eller underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet om försäkringsförmedlaren överträder de bestämmelser som följer av försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 5, 7 och 8). Som framgår nedan i avsnitt 12.2.14 är den behöriga myndigheten i värdlandets möjligheter att agera beroende av dels om en sådan försäkringsförmedlare bedriver verksamhet

i värdlandet med stöd av etableringsfriheten (dvs. genom att inrätta en filial eller en permanent närvaro i värdlandet) eller friheten att tillhandahålla tjänster (dvs. utan att inrätta en filial eller en permanent närvaro i värdlandet), dels vilka regler i försäkringsdistributionsdirektivet överträdelsen avser. Den behöriga myndigheten i värdlandet har i alla fall en skyldighet enligt direktivet att åtminstone underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet om överträdelser som en försäkringsförmedlare som hör hemma i ett annat land inom EES som bedriver verksamhet inom dess territorium gör sig skyldig till. I det följande används benämningen EES-försäkringsförmedlare för försäkringsförmedlare som hör hemma i ett annat land inom EES än Sverige. För att uppfylla direktivets krav i detta avseende bör Finansinspektionen ansvara för att utöva tillsyn över EES-försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i Sverige med stöd av etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster. Detta innebär emellertid inte att Finansinspektionen har möjlighet att ingripa direkt mot en EES-försäkringsförmedlare i alla situationer när den gör sig skyldig till en överträdelse (se avsnitt 12.2.14), vilket kan framstå som otillfredsställande. För att kunna fullgöra underrättelseskyldigheten till den behöriga myndigheten i hemlandet krävs dock att ansvaret för den formella tillsynen läggs på Finansinspektionen.

Svenska försäkringsförmedlare kan bedriva försäkringsdistribution i andra länder inom EES med stöd av etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster. Om en svensk försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES överträder bestämmelser som gäller för den verksamheten ska den behöriga myndigheten i det landet under vissa förutsättningar och på motsvarande sätt som enligt ovan underrätta Finansinspektionen om överträdelsen. Som framgår nedan i avsnitt 12.2.4 ankommer det på Finansinspektionen att ingripa mot svenska försäkringsförmedlare på olika sätt. I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det därför tas in en särskild bestämmelse om att Finansinspektionens tillsyn även omfattar svenska försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES.

Utländska försäkringsförmedlare som inte hör hemma inom EES får endast bedriva försäkringsdistribution i Sverige från filial här i landet (3 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling, se även avsnitt 8). För försäkringsförmedlare från tredjeland som bedriver försäkringsdistribution i Sverige bör Finansinspektionens tillsynsansvar omfatta att verksamheten bedrivs enligt bestämmelser som reglerar verksamheten här i landet. Detta innebär att tillsynsansvaret i stort sett motsvarar det som gäller för svenska försäkringsförmedlare och Finansinspektionen bör få ingripa mot försäkringsförmedlare från tredjeland i samma omfattning och under samma förutsättningar som i fråga om svenska försäkringsförmedlare (se avsnitt 12.2.16).

12.1.3 Överenskommelse om överföring av tillsynsansvar

<p>Regeringens förslag: Om Finansinspektionen enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES har tagit över ansvaret för tillsynen över en EES-försäkringsförmedlare</p>

som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige, ska Finansinspektionen ha tillsyn över den verksamhet som förmedlaren bedriver här i landet.

Om Finansinspektionen ingår en sådan överenskommelse eller en överenskommelse om att en behörig myndighet i ett annat land inom EES ska ha tillsyn över en svensk försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i det landet, ska Finansinspektionen därefter fatta ett beslut i enlighet med överenskommelsen.

Finansinspektionen ska underrätta den berörda försäkringsförmedlaren och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten om inspektionen ingår en sådan överenskommelse.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Finansinspektionen* ställer sig frågande till hur regeln som innebär att en behörig myndighet på avseende på en viss försäkringsförmedlare kan överföra sina befogenheter till en behörig myndighet i ett annat land ska fungera i praktiken. Finansinspektionen påpekar att frågor som blir aktuella är exempelvis hur överenskommelser av nu aktuellt slag ska administreras och vilken myndighet som ska väcka frågan i de fall en sådan överenskommelse bör aktualiseras. Finansinspektionen undrar även vad som avses med att inspektionen därefter ska fatta ett beslut i enlighet med överenskommelsen, dvs. om det är beslut om att Finansinspektionen har träffat en överenskommelse som avses eller om det som åsyftas är att inspektionen i fortsättningen ska besluta i enlighet med överenskommelsen.

Skälen för regeringens förslag: I försäkringsdistributionsdirektivet finns regler som innebär att de behöriga myndigheterna i olika länder inom EES sinsemellan får ingå överenskommelser om att en behörig myndighet med avseende på en viss försäkringsförmedlare kan överföra tillsynsbefogenheter till en behörig myndighet i ett annat land (artikel 7.1). En förutsättning för sådana överenskommelser är att den försäkringsförmedlare som överenskommelsen rör har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i ett annat land än det land där den har sin hemvist, och att överenskommelsen innebär att det är den behöriga myndigheten i det land där förmedlaren huvudsakligen verksamhetsstället finns (värdlandet) som tar över tillsyn från den behöriga myndigheten i det land där förmedlaren har sin hemvist (hemlandet).

Dessa regler i försäkringsdistributionsdirektivet bör i svensk rätt genomföras på så sätt att det regleras vad som ska gälla i de fall Finansinspektionen ingår internationella överenskommelser om överföring av tillsynsansvar.

Internationella överenskommelser av detta slag torde inte kräva riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan (se 10 kap. 3 § regeringsformen). Regeringen bör därför kunna bemyndiga Finansinspektionen att ingå sådana överenskommelser.

Finansinspektionen anser att det finns oklarheter i fråga om den praktiska hanteringen av en överenskommelse om överflyttning av tillsynsansvaret mellan behöriga myndigheter. Regeringen anser att det är frågor som lämpligen bör hanteras inom ramen för det arbete som utförs av Eiopa.

Finansinspektionen framför vidare att man anser att det är oklart vad som avses med att myndigheten, efter en överenskommelse om överflyttning av tillsynsansvar, därefter ska fatta beslut i enlighet med överenskommelsen. Regeringen konstaterar att förslaget innebär att en överenskommelse kan innebära antingen att Finansinspektionen ska ta över ansvaret för tillsynen av en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige eller att en behörig myndighet i ett annat land inom EES ska ha tillsyn över en svensk försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i det landet. En sådan överenskommelse innebär således att ansvaret för att utöva tillsynen överförs. Hur Finansinspektionen – eller den behörig myndigheten i det andra landet – ska utöva tillsynen i praktiken regleras inte i den aktuella överenskommelsen utan följer av det nationella regelverk som reglerar myndighetens verksamhet. I avsnitt 12.1.4 nedan föreslås att Finansinspektionens möjligheter att ingripa mot en försäkringsförmedlare som omfattas av en internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar ska regleras i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Om Finansinspektionen, enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES, har tagit över ansvaret för tillsynen över en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige, bör inspektionen ha möjlighet att utöva tillsyn i samma omfattning och utifrån samma förutsättningar som om EES-försäkringsförmedlaren vore en svensk försäkringsförmedlare. Detta motiveras av att Finansinspektionen i en sådan situation bör kunna ingripa med stöd av merparten av bestämmelserna om ingripanden i lagen om försäkringsdistribution (se avsnitt 12.2.14). På samma sätt som kommer att gälla för en svensk försäkringsförmedlare som från Sverige bedriver gränsöverskridande verksamhet bör Finansinspektionens ansvar för tillsyn, efter en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES om överföring av tillsynsansvar, omfatta den gränsöverskridande verksamhet som bedrivs av EES-försäkringsförmedlare från Sverige till andra länder inom EES (se artikel 7.2 andra stycket i försäkringsdistributionsdirektivet). Detta utgör en förutsättning för att Finansinspektionen ska kunna ingripa om EES-försäkringsförmedlaren i sin verksamhet i det andra landet inom EES överträder de bestämmelser om uppförande som gäller enligt lagen om försäkringsdistribution, dvs. de bestämmelser i svensk rätt som genomför reglerna i kapitel V och VI i försäkringsdistributionsdirektivet.

Om Finansinspektionen ingår en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES om att den myndigheten ska ha tillsyn över en svensk försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i det landet, förutsätts att den myndighetens tillsynsansvar över den svenska försäkringsförmedlaren regleras i det landets lag. En av förutsättningarna för överenskommelser av förevarande slag är att det huvudsakliga verksamhetsstället ligger i ett annat land inom EES. Det kan emellertid inte uteslutas att en svensk försäkringsförmedlare som omfattas av en sådan överenskommelse även bedriver en verksamhet från ett verksamhetsställe i Sverige. En överenskommelse bör därför inte inverka på Finansinspektionens tillsyn över verksamheten i Sverige.

Finansinspektionen önskar ett förtydligande när det gäller vad som avses med att inspektionen därefter ska fatta ett beslut i enlighet med en

överenskommelse om överföring av tillsynsansvar. Regeringen konstaterar att en överenskommelse om överföring av tillsynsansvar till eller från en behörig myndighet i ett annat land inom EES inte i sig innebär några rättsverkningar mot den försäkringsförmedlare eller EES-försäkringsförmedlare som överenskommelsen avser. För att rättsverkningar ska uppkomma krävs att Finansinspektionen, efter det att överenskommelsen har ingåtts, meddelar ett förvaltningsbeslut med samma innehåll som överenskommelsen (se prop. 2015/16:9 s. 432 f.). I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det därför anges att Finansinspektionen ska fatta ett särskilt förvaltningsbeslut med anledning av en sådan överenskommelse (jfr 19 kap. 25 § andra stycket försäkringsrörelselagen).

I den nya lagen bör det anges att Finansinspektionen har en skyldighet att underrätta den berörda försäkringsförmedlaren och Eiopa om inspektionen ingår en sådan överenskommelse (artikel 7.1).

12.1.4 Upplysningsskyldighet, förseningsavgift och möjlighet att genomföra undersökningar

Regeringens förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om att försäkringsförmedlare, utländska försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige och försäkringsföretag har en skyldighet att till Finansinspektionen lämna upplysningar om sin verksamhet ska föras över i huvudsak oförändrade till lagen om försäkringsdistribution. Detsamma ska gälla bestämmelserna om Finansinspektionens möjlighet att göra platsundersökningar och bestämmelserna om förseningsavgift vid underlåtelse att lämna upplysningar till Finansinspektionen. Bestämmelsen i den nya lagen ska även omfatta EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige genom permanent närvaro.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka upplysningar en försäkringsförmedlare, EES-försäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare från tredjeland ska lämna till Finansinspektionen samt när och hur dessa uppgifter ska lämnas.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen om försäkringsförmedling är försäkringsförmedlare, utländska försäkringsförmedlare som utövar verksamhet i Sverige och försäkringsföretag skyldiga att till Finansinspektionen lämna vissa upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär (7 kap. 4 § första stycket). Finansinspektionen får när den anser det nödvändigt genomföra undersökningar hos försäkringsförmedlare, försäkringsföretag och utländska försäkringsförmedlare med filial i Sverige (7 kap. 4 § andra stycket). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka upplysningar som ska lämnas till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet (9 kap. 2 § 9). Om de upplysningar som föreskrivits med stöd av bemyndigandet inte lämnas i tid får

Finansinspektionen besluta att den som brutit i sin upplysningsskyldighet ska betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor (8 kap. 14 §). Bestämmelser med i huvudsak motsvarande innehåll finns även i försäkringsrörelselagen (17 kap. 5–7 §§ och 18 kap. 19 §).

Även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution bör det finnas möjlighet för Finansinspektionen att begära in upplysningar av de aktörer som bedriver försäkringsdistribution i Sverige. Enligt skälen till försäkringsdistributionsdirektivet bör varje förmedlare som är permanent närvarande på en annans medlemsstats territorium och som är likvärdig med en filial behandlas på samma sätt som en filial (skäl 25). Detta gäller under förutsättning att förmedlaren inte etablerat närvaro i annan juridisk form. Förutom svenska försäkringsförmedlare och försäkringsföretag, EES-försäkringsförmedlare och försäkringsförmedlare från tredjeland som bedriver verksamhet i Sverige genom filial bör denna möjlighet för Finansinspektionen att begära in upplysningar omfatta EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige genom en permanent närvaro (angående permanent närvaro, se avsnitt 8.2.1). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vilka upplysningar dessa aktörer ska lämna till Finansinspektionen samt hur uppgifterna ska lämnas. Möjlighet för Finansinspektionen att påföra förseningsavgift vid åsidosättande av skyldigheten att lämna upplysningar bör också finnas enligt den nya lagen liksom möjlighet att genomföra platsundersökningar hos försäkringsförmedlare, försäkringsföretag och filialer till EES-försäkringsförmedlare och försäkringsförmedlare från tredjeland. Därutöver bör möjligheten för Finansinspektionen att genomföra platsundersökningar även omfatta EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige genom en permanent närvaro.

Det bör slutligen även i den nya lagen införas en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om att vissa uppgifter som ska lämnas till Finansinspektionen i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

12.1.5 Utökad samarbetskyldighet för Finansinspektionen

Regeringens förslag: Finansinspektionens skyldighet att samarbeta med behöriga myndigheter i andra länder inom EES ska utvidgas till att även omfatta Europeiska kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten.

Regeringens bedömning: Svensk rätt uppfyller redan kravet på att de personer som tar emot eller lämnar ut information som har koppling till försäkringsdistributionsdirektivet ska vara bundna av tystnadsplikt.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Finansinspektionens skyldighet att samverka med andra organ inom ramen för EU-samarbetet bör utvidgas (jfr 7 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling). Enligt

försäkringsdistributionsdirektivet ska de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna samarbeta och utbyta all relevant information (artikel 13). De behöriga myndigheterna ska även samarbeta nära varandra när det gäller sanktioner och andra ingripandeåtgärder (artikel 31.6). I direktivet finns det också krav på att en behörig myndighet i vissa fall ska informera Europeiska kommissionen (artiklarna 5.3 och 8.5). Dessa krav på samverkan med behöriga myndigheter i andra länder inom EES och med kommissionen och Eiopa bör i svensk rätt genomföras på så sätt att det i den nya lagen om försäkringsdistribution införs en bestämmelse om att Finansinspektionen i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med behöriga myndigheter, kommissionen och Eiopa i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen (jfr bl.a. 17 kap. 3 § försäkringsrörelselagen).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 13.4) krävs att alla personer som tar emot eller lämnar ut information i samband med detta direktiv ska vara bundna av tystnadsplikt på det sätt som föreskrivs i Solvens II-direktivet (artikel 64 i sistnämnda direktiv). Tystnadsplikten enligt Solvens II-direktivet gäller för samtliga personer som tjänstgör eller har tjänstgjort hos tillsynsmyndigheter, liksom revisorer eller experter som är verksamma för dessa myndigheters räkning. I 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) finns bestämmelser om sekretess i en statlig myndighets verksamhet som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bl.a. försäkringsväsendet. De innebär bl.a. att sekretess gäller för uppgifter om affärs- eller driftförhållanden hos den som myndighetens verksamhet avser och för uppgifter om ekonomiska eller personliga förhållanden för annan som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som myndighetens verksamhet avser. Svensk rätt bedöms därmed uppfylla det nu aktuella kravet i försäkringsdistributionsdirektivet.

12.1.6 Rapportering om missförhållanden

Regeringens bedömning: Finansinspektionens rutiner och tekniska lösningar för att ta emot och följa upp anmälningar om överträdelser av de regler som gäller för försäkringsdistributörer uppfyller kraven i försäkringsdistributionsdirektivet.

Kravet på att den behöriga myndigheten ska inrätta effektiva mekanismer för att säkerställa skydd mot repressalier, diskriminering och andra former av orättvis behandling för anställda hos försäkringsdistributörer som rapporterar om överträdelser till den behöriga myndigheten är tillgodosett genom gällande rätt.

Det bör inte ställas upp några krav på att Finansinspektionen eller försäkringsdistributörer ska inrätta mekanismer för rapportering av överträdelser som går utöver kraven i försäkringsdistributionsdirektivet.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker bedömningen eller har inget att invända mot den. *FTF – facket för försäkring och finans*

(FTF) anser att nuvarande regler och praxis inte ger ett tillräckligt skydd för anställda som observerar eller har anledning och misstänka ett allvarligt missförhållande. Enligt FTF:s uppfattning är det fortfarande oklart om huruvida en anmälan ska göras internt innan den eventuellt görs externt. FTF anser att den hänvisning till praxis som görs i promemorian i praktiken innebär att en anställd, för att vara säker på att inte utsättas för repressalier, bör göra anmälan internt. Detta är enligt FTF:s uppfattning en svaghet i systemet som riskerar att innebära att allvarliga missförhållanden som kunde ha anmälts med ett bättre skydd, i stället förblir oanmälda. Vidare anser FTF att resonemanget i promemorian innebär att en repressalie i praktiken avser ett avsked eller en uppsägning alternativt en oriktig omplacering. FTF anser att man skulle kunna uppnå ett mer relevant skydd mot repressalier på finansmarknaden om det gjordes en utredning om samtliga regleringar med samma typ av definition av repressalier som har införts på finansmarknaden under senare år.

Skälen för regeringens bedömning: Försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 35) innehåller regler om effektiva mekanismer för rapportering av överträdelse av de nationella bestämmelser som antagits för att genomföra direktivet och om skydd för anställda som rapporterar om sådana överträdelse.

Inledningsvis kan det konstateras att syftet med särskilda system för rapportering av missförhållanden och överträdelse är att göra det möjligt för anställda att kunna rapportera allvarliga händelse utan risk för repressalier. Regler om rapportering av överträdelse förekommer även i andra EU-rättsakter på finansmarknadsområdet (jfr t.ex. artikel 65 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012 [förordningen om värdepapperscentraler], artikel 71 i kapitaltäckningsdirektivet, artikel 28 i Priip-förordningen och artikel 73 i MiFID II).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna se till att de behöriga myndigheterna inrättar effektiva system för att möjliggöra och uppmuntra rapportering till dem om faktiska eller potentiella överträdelse av de nationella bestämmelser som antagits för att genomföra direktivet (artikel 35.1).

Finansinspektionen ansvarar i dag för tillsyn över finansiella marknader och företag. Finansinspektionens uppgift som tillsynsmyndighet utövas på flera olika sätt, bl.a. genom att ta emot och följa upp tips från anmälare. På Finansinspektionens webbplats finns information om hur den som vill anmäla oegentligheter ska gå till väga. En sådan anmälan kan sedan, om det bedöms föreligga skäl för det, ligga till grund för inspektion eller andra former av undersökningar av företaget i fråga.

Vid anpassningen av svensk rätt till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 596/2014 av den 16 april 2014 om marknadsmissbruk (marknadsmissbruksförordning) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/6/EG och kommissionens direktiv 2003/124/EG, 2003/125/EG och 2004/72/EG och vid genomförandet i svensk rätt av kommissionens genomförandedirektiv (EU) 2015/2392 av den 17 december 2015 om Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 596/2014 vad avser rapportering till behöriga myndigheter av faktiska

eller potentiella överträdelse av den förordningen gjorde regeringen bedömningen att regler om bl.a. mekanismer för att möjliggöra och ta emot anmälningar borde införas i föreskrifter på förordningsnivå (prop. 2016/17:22 s.303–308). Sådana regler finns nu i förordningen (2016:1318) om Finansinspektionens rutiner för mottagande av anmälningar om regelöverträdelse, som omfattar hela finansmarknadsområdet. Den förordningen medför att det inte behöver införas någon ytterligare reglering kring effektiva procedurer för att ta emot och följa upp anmälningar om överträdelse av försäkringsdistributionsdirektivet.

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska den behöriga myndighetens system omfatta ett lämpligt skydd mot repressalier, diskriminering och andra former av orättvis behandling för anställda hos försäkringsdistributörer, och om möjligt andra personer, som rapporterar om överträdelse som gjorts hos dessa enheter (artikel 35.2 b).

I svensk rätt har det fram till nyligen inte funnits någon särskild skyddslagstiftning för arbetstagare som slår larm om missförhållanden. Vid arbetstagares larm tillämpas därför en rad olika rättsregler från olika rättsområden, bl.a. finns ett skydd i arbetsrätten genom kravet på saklig grund för uppsägning i lagen (1982:80) om anställningsskydd. Även rättsgrundsatsen om god sed på arbetsmarknaden ger visst skydd. Denna rättsgrundsats upprätthålls genom Arbetsdomstolens praxis på området och innebär bl.a. att omplacering under vissa förhållanden kan underkastas en rättslig prövning som liknar prövningen vid uppsägning (den s.k. bastubadarprincipen). Anställda i offentlig sektor har dessutom ett särskilt skydd om de använder sig av den grundlagsskyddade meddelarfriheten (se 3 kap. tryckfrihetsförordningen). Även enskildas rätt till yttrandefrihet enligt den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), som gäller som lag, kan under vissa förutsättningar ge skydd mot repressalier för anställda som slagit larm om missförhållanden.

Den 1 januari 2017 trädde lagen (2016:749) om särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden i kraft (prop. 2015/16:128). Den lagen innebär att en arbetsgivare inte får utsätta en arbetstagare för repressalier på grund av att arbetstagaren slår larm om allvarliga missförhållanden i arbetsgivarens verksamhet. En arbetstagare som utsätts för en repressalie av arbetsgivaren i strid med den lagen ska ha rätt till skadestånd. Även inhyrda som slår larm om allvarliga missförhållanden i inhyrarens verksamhet skyddas i förhållande till inhyraren.

Vid genomförandet i svensk rätt av motsvarande regler i kapitaltäckningsdirektivet (artikel 71.2 b), förde regeringen ett utförligt resonemang i fråga om skydd för arbetstagare som slår larm om missförhållanden (prop. 2013/14:228 s. 246). Regeringen konstaterade att de reglerna har stora likheter med dem i Europarådets civilrättsliga konvention om korruption (artikel 9). Vidare hänvisade regeringen till den bedömning avseende de reglerna som gjordes vid genomförandet av konventionen och konstaterade att svensk rätt ansetts uppfylla kraven.

Sedan kapitaltäckningsdirektivet genomfördes har frågan om huruvida svensk rätt ger skydd för anställda som anmäler överträdelse mot att drabbas av repressalier m.m. varit föremål för överväganden inom ramen

för lagstiftningsärenden med anledning av förordningen om värdepapperscentraler, Priip-förordningen och MiFID II. Enligt de rättsakterna ska medlemsstaterna se till att anställda som anmäler överträdelser av institut har ett lämpligt skydd (artikel 65.2 b i förordningen om värdepapperscentraler, 28.2 b i Priip-förordningen och artikel 73.2 b i MiFID II). Som ett minimum ska de i vart fall inte drabbas av repressalier, diskriminering eller andra former av orättvis behandling. Även i de lagstiftningsärendena hänvisade regeringen till motsvarande regler i kapitaltäckningsdirektivet (artikel 71.2 b) och de stora likheterna med reglerna i Europarådets civilrättsliga konvention om korruption (prop. 2015/16:10 s. 216, prop. 2016/17:78 s. 51 f. och prop. 2016/17:162 s. 514). Regeringen uttalade i de sammanhangen att det saknas anledning att göra en annan bedömning i fråga om behovet av särskilda genomförandeåtgärder i svensk rätt med anledning av de skyddsreglerna, än den som regeringen gjorde i fråga om motsvarande regler i kapitaltäckningsdirektivet. I de lagstiftningsärendena redogjordes det även för att det vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet var en särskild fråga huruvida en hänvändelse direkt till myndighet utan att först ha försökt åstadkomma rättelse internt skulle kunna betraktas som illojalt och vara grund för uppsägning. Regeringen konstaterade vidare i de sammanhangen att reglerna i kapitaltäckningsdirektivet fastslår vissa huvuddrag för det skydd som ska införas för att uppmuntra rapportering av överträdelser och att det inte uttryckligen framgår att företräde ska ges för intern rapportering. Kapitaltäckningsdirektivet reglerar helt enkelt inte frågan om en anmälan ska göras direkt till behörig myndighet eller först måste göras till arbetsgivaren. Regeringen ansåg därför att den frågan i stället måste avgöras med tillämpning av gällande regler och rättsprinciper på området för svenska förhållanden, t.ex. grundläggande avtalsrättsliga principer och innehållet i den arbetsrättsliga lojalitetsplikten och gränserna för arbetstagens kritikrätt enligt vad som följer av Arbetsdomstolens praxis.

FTF anser att det fortfarande finns oklarhet angående i vilken turordning en arbetstagare ska göra anmälan. Regeringen konstaterar emellertid att inte heller försäkringsdistributionsdirektivet lämnar något tydligt besked i frågan om en anmälan ska göras direkt till behörig myndighet eller först måste göras till arbetsgivaren (se artikel 35). Med beaktande av det anförda anser regeringen, i enlighet med den bedömning som har gjorts i tidigare lagstiftningsärenden, att frågan måste avgöras med tillämpning av gällande regler och rättsprinciper på området för svenska förhållanden. I detta sammanhang bör även framhållas att lagen om särskilt skydd för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden innebär en förstärkning av skyddet mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden i arbetsgivarens verksamhet. Med allvarliga missförhållanden avses i den lagen brott med fängelse i straffskalan eller därmed jämförliga missförhållanden. Det ska vara fråga om så kvalificerade överträdelser av gällande normer och föreskrifter, eller så stora brister i övrigt att missförhållandet objektivt sett kan betraktas som allvarligt. Vid bedömningen ska hänsyn tas till graden av allmänintresse av att missförhållandet kommer fram och kan åtgärdas. Exempel på sådana allvarliga missförhållanden kan t.ex. bestå i överträdelser av regler till skydd för fungerande marknader. I vart fall mer kvalificerade överträdelser av dessa regler, som sker med viss systematik eller berör en stor krets av t.ex. konsumenter, kan utgöra

allvarliga missförhållanden (prop. 2015/16:128 s. 96–99). Det finns inte skäl att göra någon annan bedömning när det gäller de nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet än den som har gjorts i tidigare lagstiftningsärenden när det gäller motsvarande regler i andra EU-rättsakter på finansmarknadsområdet. Det behövs således inte några särskilda åtgärder i svensk rätt med anledning av de nu aktuella skyddsreglerna i försäkringsdistributionsdirektivet.

Försäkringsdistributionsdirektivet innebär en minimireglering och medlemsstaterna får därmed föreskriva ytterligare krav även i nu aktuellt hänseende. Frågan uppkommer därför om det bör krävas att Finansinspektionen ska inrätta några ytterligare mekanismer för att möjliggöra rapportering om överträdelse av de bestämmelser som genomför direktivet i svensk rätt. En närliggande fråga är om det bör krävas att försäkringsdistributörer ska inrätta lämpliga förfaranden för att deras anställda och andra personer ska kunna rapportera faktiska eller potentiella överträdelse internt. Regeringen bedömer dock att det i detta sammanhang inte finns anledning att ställa några ytterligare krav i svensk rätt när det gäller förfaranden för rapportering av överträdelse.

FTF anser att man skulle kunna uppnå ett mer relevant skydd mot repressalier på finansmarknaden om det gjordes en utredning om samtliga regleringar med samma typ av definition av repressalier som har införts på finansmarknaden under senare år. Regeringen konstaterar att det inte finns någon särskild definition av repressalie som gäller enbart för finansmarknadsområdet och anser inte heller att det finns skäl att införa någon sådan definition eller göra någon sådan utredning som FTF föreslår.

Skyddet för anmälarens och den utpekade personens identitet (artikel 35.2 c i försäkringsdistributionsdirektivet) behandlas i avsnitt 12.1.7.

12.1.7 Sekretess för vissa uppgifter

Regeringens förslag: Det ska införas en bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen om sekretess i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen om försäkringsdistribution för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga, om anmälan eller utsagan avser en överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för försäkringsdistributörers verksamhet, och uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men.

Den som är eller har varit knuten till en försäkringsdistributör som anställd eller uppdragstagare ska inte obehörigen få röja uppgifter i en anmälan eller en utsaga om en misstänkt överträdelse av en bestämmelse som gäller för verksamheten, om uppgiften kan avslöja anmälarens eller den utpekade personens identitet.

Regeringens bedömning: Kravet på skydd för anmälarens identitet i försäkringsdistributionsdirektivet föranleder inte någon lagstiftningsåtgärd när det gäller uppgifter som förekommer i en statlig myndighets verksamhet.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Sekretess i Finansinspektionens tillsynsverksamhet

I 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (förkortad OSL) regleras den sekretess som gäller i Finansinspektionens verksamhet som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden eller försäkringsväsendet. Sekretess gäller för uppgift om affärs- eller driftförhållanden hos den som myndighetens verksamhet avser, om det kan antas att denne lider skada om uppgiften röjs (punkt 1). Här gäller ett rakt skaderekvisit, dvs. en presumtion för offentlighet. När det gäller uppgift om ekonomiska eller personliga förhållanden för annan som har trätt i affärsförbindelse med den som myndighetens verksamhet avser finns inget skaderekvisit utan sekretessen är absolut (punkt 2). Det kan noteras att tillämpningsområdet för bestämmelsen har utvidgats sedan den först infördes, från att endast avse tillsyn över vissa tillståndspliktiga institut till att numera avse tillsyn med avseende på värdepappersmarknaden (8 kap. 5 § sekretesslagen [1980:100], se prop. 1991/92:113 s. 130–133). Begreppet tillsyn ska inte ges en alltför snäv tolkning (prop. 1979/80:2 Del A s. 233). Även verksamhet som syftar till att förhindra problem i bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden och försäkringsväsendet kan klassas som tillsyn (prop. 2015/16:5 s. 708).

De fysiska och juridiska personer som enligt förslagen i denna lagrådsremiss kommer att stå under Finansinspektionens tillsyn i fråga om den verksamhet som regleras i försäkringsdistributionsdirektivet är de som kommer att bedriva tillståndspliktig verksamhet enligt lagen om försäkringsdistribution eller försäkringsrörelselagen. Det rör sig således om olika kategorier av försäkringsförmedlare och försäkringsföretag. Mot denna bakgrund bedöms 30 kap. 4 § OSL kunna tillämpas vid Finansinspektionens tillsyn enligt lagen om försäkringsdistribution.

Skydd för anmälarens och den utpekade personens identitet

Som framgår i avsnitt 12.1.6 innehåller försäkringsdistributionsdirektivet regler med krav på effektiva mekanismer för rapportering av överträdelser av de nationella bestämmelser som antagits för att genomföra direktivet och om skydd för anställda som rapporterar om sådana överträdelser (artikel 35). Skyddet ska bl.a. innebära ett identitetsskydd för både en anmälare och den fysiska person som anklagas för en överträdelse såvida inte nationell rätt kräver att identiteten röjs i samband med vidare utredningar eller rättsliga förfaranden (artikel 35.2 c). Detta torde omfatta såväl handläggning vid en myndighet som ett företags interna rapporteringssystem. Om t.ex. åtal väcks till följd av en anmälan om en överträdelse eller om en fråga om beslut om sanktioner mot en försäkringsdistributör prövas hos Finansinspektionen eller vid allmän förvaltningsdomstol, gäller däremot inte något krav på identitetsskydd (jfr prop. 2015/16:10 s. 225).

Motsvarande regler om skydd för anmälarens identitet finns i andra EUrättsakter på finansmarknadsområdet (jfr bl.a. artikel 65.2 d i förordningen

om värdepapperscentraler, artikel 71.2 d i kapitaltäckningsdirektivet, artikel 28.2 c i Priip-förordningen och artikel 73.1 c i MiFID II). Vid genomförandet i svensk rätt av kapitaltäckningsdirektivet infördes en ny bestämmelse i OSL (30 kap. 4 b §) som innebär att sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden eller försäkringsväsendet för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av en bestämmelse som gäller för den som myndighetens verksamhet avser, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet (prop. 2013/14:228 s. 254–259). I det sammanhanget fördes ett ingående resonemang om de överväganden som legat till grund för förslaget, bl.a. behandlas valet mellan att föreskriva att den som anmäler en överträdelse ska uppge sitt namn men därefter erbjudas ett skydd för att identiteten inte röjs (sekretessskydd) eller att det ska ställas krav på anonyma anmälningar. Valet innebar ett sekretesskydd. Vid införandet av nödvändiga lagändringar till följd av förordningen om värdepapperscentraler, Priip-förordningen och MiFID II gjorde regeringen samma bedömning som vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet (prop. 2015/16:10 s. 225, prop. 2016/17:78 s. 54 och prop. 2016/17:162 s. 515).

De nu aktuella reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 35.2 c) motsvarar reglerna i kapitaltäckningsdirektivet (artikel 71.2 d), förordningen om värdepapperscentraler (artikel 65.2 d), Priip-förordningen (artikel 28.2 c) och MiFID II (artikel 73.1 c). Det finns inte skäl för att göra en annan bedömning avseende det skydd för en anmälarens identitet som försäkringsdistributionsdirektivet föreskriver. Bestämmelsen i 30 kap. 4 b § första stycket OSL omfattar den tillsyn som Finansinspektionens kommer att bedriva enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. När det gäller kravet på skydd för anmälarens identitet i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 35.2 c) krävs således inte någon lagstiftningsåtgärd beträffande uppgifter i en statlig myndighets verksamhet.

När det gäller frågan om skydd för den utpekade personens identitet kan följande konstateras. Kapitaltäckningsdirektivet innehåller inte något krav på medlemsstaterna att införa bestämmelser om ett sådant skydd men i likhet med försäkringsdistributionsdirektivet innehåller förordningen om värdepapperscentraler, Priip-förordningen och MiFID II ett sådant krav. Frågan om skydd för den anmäldes identitet behandlades därför i samband med införandet av nödvändiga lagändringar till följd av förordningen om värdepapperscentraler (prop. 2015/16:10 s. 226–229), Priip-förordningen (prop. 2016/17:78 s. 55–58) och MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 515–519). Vid införandet av nödvändiga lagändringar till följd av förordningen om värdepapperscentraler konstaterade regeringen bl.a. att någon sekretess för uppgift om identiteten på den som omfattas av en anmälan till Finansinspektionen inte förelåg sedan tidigare. Därför föreslogs en ny bestämmelse i 30 kap. 4 b § andra stycket OSL (utformad efter förebild av 35 kap. 1 § samma lag). För att minimera ingreppet i offentlighetsprincipen gjorde regeringen bedömningen att den nya bestämmelsen bara ska reglera den situation som beskrivs i förordningen om värdepapperscentraler.

Det kan konstateras att det i gällande svensk rätt inte finns någon bestämmelse som tillgodoser det skydd för den anmäldes identitet som ska finnas enligt försäkringsdistributionsdirektivet. För att fullt ut uppfylla det

krav på sekretess som ställs upp i direktivet behöver därför OSL komplett-
eras med en ny sekretessbestämmelse.

Försäkringsdistributionsdirektivets krav på identitetsskydd för den som anmälan avser är motiverat av andra skäl än vad som motiverar skydd för anmälarens identitet. Syftet med sekretessen avseende anmälaren är att göra det möjligt för personal att utan rädsla för repressalier kunna rapportera allvarliga överträdelser begångna inom företaget (prop. 2013/14:228 s. 257 f.). Något sådant syfte finns inte med sekretessskyddet för den som anmäls. Motivet för identitetsskydd för den anmälda är i stället integritetsskäl. Det kan finnas en risk för att den utpekade personen kan utsättas för andras missaktning om hans eller hennes namn blir känt. Samtidigt finns det ett påtagligt intresse av insyn i tillsynsmyndigheters verksamhet, inte minst när det gäller sådan samhällsekonomiskt betydelsefull tillsyn som förekommer på finansmarknadsområdet. Den nya sekretessbestämmelsen bör utformas efter förebild av bestämmelsen i 30 kap. 4 b § andra stycket OSL, genom att det stycket får en ny utformning som därutöver även omfattar ett skydd för den anmäldes identitet enligt bestämmelserna i andra och tredje styckena. Sekretess bör gälla i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen om försäkringsdistribution för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga om en överträdelse av en bestämmelse som gäller för försäkringsdistributörens verksamhet, om uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men. Det är alltså fråga om ett s.k. omvänt skaderekvisit. För att minimera ingreppet i offentlighetsprincipen bör bestämmelsen begränsas till att endast omfatta en statlig myndighets verksamhet enligt lagen om försäkringsdistribution och uppgifter i en anmälan eller utsaga om överträdelser av bestämmelser som gäller för försäkringsdistributörens verksamhet. Förslaget innebär vidare att meddelarfrihet ska gälla. Den tystnadsplikt som följer av den nya bestämmelsen bör inte inskränka rätten enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter (30 kap. 30 § första stycket OSL).

Försäkringsdistributionsdirektivet ställer krav på ett identitetsskydd i alla skeenden av förfarandet. Regleringen i OSL om tystnadsplikt och förbud att lämna ut allmänna handlingar riktar sig till myndigheter och personer verksamma i det allmännas tjänst. På finansmarknadsområdet finns det i stället särskilda regler om tystnadsplikt för olika slag av finansiella företag och verksamheter i den lagstiftning som gäller för olika sektorer av finansmarknaden, t.ex. bank-, försäkrings- eller värdepappersrörelse. Sekretessskydd för anmälarens men inte för den utpekade personens identitet finns bl.a. i lagen om bank- och finansieringsrörelse (1 kap. 10 § första stycket) men inte i lagen om försäkringsförmedling och försäkringsrörelselagen. En ändring i det avseendet har emellertid nyligen gjorts i lagen om värdepappersmarknaden (1 kap. 11 § andra stycket, se prop. 2016/17:162 s. 515). För att säkerställa skyddet för en anmälares och en utpekad persons identitet i alla skeden av förfarandet i enlighet med försäkringsdistributionsdirektivet bör det enligt lagen om försäkringsdistribution gälla ett förbud för den som är eller har varit knuten till en försäkringsdistributör som anställd eller uppdragstagare att obehörigen röja en uppgift i en anmälan eller en utsaga om en misstänkt överträdelse

av en bestämmelse som gäller för verksamheten, om uppgiften kan avslöja anmälarens eller den utpekade personens identitet. Skyddet bör framför allt omfatta uppgifter som kommuniceras från Finansinspektionen inom ramen för ett tillsynsärende eller som hanteras inom en juridisk persons interna rapporteringssystem och som på något sätt kan avslöja vem anmälaren eller den utpekade är. I övrigt hänvisas till de överväganden som regeringen gjorde med anledning av genomförandet i svensk rätt av kapitaltäckningsdirektivet (prop. 2013/14:228 s. 255–259).

12.1.8 Förordnande av revisor vid revision av försäkringsförmedlare

Regeringens förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om förordnande av revisor ska föras över till lagen om försäkringsdistribution.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: För försäkringsförmedlare som enligt lag ska utse revisor gäller i dag enligt lagen om försäkringsförmedling att Finansinspektionen får förordna en revisor att med övriga revisorer delta i revisionen av försäkringsförmedlaren (7 kap. 6 §). Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor. Revisorn har vidare rätt till skäligt arvode av försäkringsförmedlaren för sitt arbete. Arvodets storlek bestäms av Finansinspektionen. Motsvarande bestämmelser om Finansinspektionens möjlighet att förordna om revisor vid revision av försäkringsföretag finns i försäkringsrörelselagen (17 kap. 11 §).

Det bör även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution finnas en motsvarande möjlighet för Finansinspektionen att förordna en revisor som deltar i revisionen av en svensk försäkringsförmedlare. Även i den nya lagen bör anges att revisorn har rätt till skäligt arvode av försäkringsförmedlaren för sitt arbete samt att arvodets storlek ska bestämmas av Finansinspektionen.

12.1.9 Avgifter

Regeringens förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om avgifter till Finansinspektionen ska föras över i huvudsak oförändrade till lagen om försäkringsdistribution.

Finansinspektionen ska få ta ut årliga avgifter från de olika typer av företag som står under inspektionens tillsyn enligt lagen om försäkringsdistribution.

Finansinspektionen ska också få ta ut avgifter för ansökningar om tillstånd och anmälningar som görs enligt lagen.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om dessa avgifter.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Finansinspektionen* påpekar att det vid tillämpning av regeln om att

en behörig myndighet, med avseende på en viss försäkringsförmedlare, kan överföra sitt tillsynsansvar till en behörig myndighet i ett annat land inom EES, uppkommer fråga om vilket bolag som ska betala årlig avgift till den behöriga myndigheten i värdlandet.

Skälen för regeringens förslag: På samma sätt som enligt försäkringsrörelselagen (17 kap. 29 §) och lagen om försäkringsförmedling (7 kap. 7 §) bör Finansinspektionen få ta ut avgifter för att finansiera sin verksamhet enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

Finansinspektionen tar upp frågan om vad som bör gälla i fråga om möjligheten att ta ut årliga avgifter om tillsynsansvaret för en viss försäkringsförmedlare överförs till en behörig myndighet i ett annat land. Regeringen konstaterar att förslaget innebär att Finansinspektionen ska få ta ut årliga avgifter av de företag som står under inspektionens tillsyn enligt den nya lagen, vilket inbegriper försäkringsförmedlare som omfattas av en överenskommelse om överföring av tillsynsansvar (se avsnitt 12.1.3). En överenskommelse om överföring av tillsynsansvar kan röra en EES-försäkringsförmedlare som Finansinspektionen har övertagit tillsynsansvar för eller en svensk försäkringsförmedlare där tillsynsansvar har överfört till en behörig myndighet i ett annat land inom EES. Som anförs i avsnitt 12.1.3 kan det emellertid inte uteslutas att en svensk försäkringsförmedlare som omfattas av en sådan överenskommelse om överföring av tillsynsansvar även bedriver verksamhet från ett verksamhetsställe i Sverige, och att Finansinspektionen då har kvar tillsynsansvaret för den verksamheten. Finansinspektionen bör därför ha möjlighet att ta ut årliga avgifter från svenska försäkringsförmedlare som även står under tillsyn av behörig myndighet i ett annat land inom EES.

Regeringen bör få meddela föreskrifter om sådana avgifter. I dag finns föreskrifter om avgifter till Finansinspektionen i förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet och i förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen.

12.2 Ingripanden mot försäkringsdistributörer

12.2.1 Den nuvarande ordningen för ingripanden mot försäkringsdistributörer bör behållas

Regeringens bedömning: Den nuvarande ordningen i lagen om försäkringsförmedling för ingripanden mot försäkringsdistributörer bör behållas. Det bör inte införas någon uppräknings i lagen om försäkringsdistribution av vilka överträdelser som ska kunna föranleda ingripande mot försäkringsdistributörer.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker bedömningen eller har inget att invända mot den. *Svensk Försäkring* avstyrker bedömningen i de delar det går utöver den miniminivå som anges i försäkringsdistributionsdirektivet. Svensk Försäkring påpekar att det i dag inte finns någon möjlighet att med stöd av lagen om försäkringsförmedling ingripa

mot ett försäkringsföretags egna försäkringsdistribution. Enligt Svensk Försäkrings uppfattning ska de mer långtgående ingripandemöjligheterna som föreslås i den nya lagen om försäkringsdistribution under alla förhållanden inte vara tillämpliga mot andra försäkringsföretag än sådana som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter, vilket innebär att t.ex. skadeförsäkringsföretag inte ska omfattas.

Skälen för regeringens bedömning

Gällande rätt

Reglerna om ingripanden i försäkringsförmedlingsdirektivet innebär i huvudsak att medlemsstaterna ska besluta om lämpliga sanktioner dels för personer som bedriver verksamhet som försäkringsförmedlare utan att vara registrerade, dels för försäkringsföretag som utnyttjar försäkringsförmedlingstjänster som tillhandahålls av personer som inte är registrerade i någon medlemsstat samt även för försäkringsförmedlare som inte följer de nationella bestämmelser som har antagits i enlighet med direktivet (artikel 8). Den närmare utformningen av bestämmelser om ingripandebefogenheter är enligt försäkringsförmedlingsdirektivet en fråga som det ankommer på varje medlemsstat att hantera. Försäkringsförmedlingsdirektivets regler har i svensk rätt genomförts i bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (8 kap.). Utöver de bestämmelser som har sin grund i det direktivet innehåller den lagen även bestämmelser om ingripanden som i huvudsak har utformats efter förebild av bestämmelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse, försäkringsrörelselagen, den numera upphävda lagen om försäkringsmäklare och förordningen om försäkringsmäklare (se prop. 2004/05:133 s. 123–133). Bestämmelserna om Finansinspektionens möjligheter att ingripa mot försäkringsförmedlare och försäkringsföretag (dvs. besluta om sanktioner eller andra åtgärder) har i lagen om försäkringsförmedling en generell utformning och innebär att Finansinspektionen kan ingripa om en förmedlare eller ett försäkringsföretag har åsidosatt sina skyldigheter enligt den lagen, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt andra författningar som reglerar förmedlarens eller försäkringsföretagets verksamhet samt föreskrifter som har meddelats med stöd av sistnämnda författningar (8 kap. 1 § första stycket). Även bestämmelserna om Finansinspektionens ingripandemöjligheter mot försäkringsföretag enligt försäkringsrörelselagen har en generell utformning (18 kap. 1 §).

Försäkringsdistributionsdirektivet och genomförandet i svensk rätt

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, detaljerade regler om ingripanden som syftar till att göra det möjligt för de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna att vid överträdelse av reglerna i direktivet, besluta om vissa i direktivet närmare angivna administrativa sanktioner och andra åtgärder. De åtgärder som beslutas ska vara effektiva, proportionella och avskräckande (artikel 31.1). De olika typer av åtgärder som ska kunna aktualiseras är föreläggande om att upphöra med ett visst agerande, återkallelse av tillstånd och offentligt utlåtande med uppgift om den ansvariga fysiska eller juridiska personen och överträdelsens art (artikel 33.2 a–d och 33.3). I de nya reglerna anges

vilka överträdelser som ska kunna leda till sanktioner eller andra administrativa åtgärder (artikel 33.1 e och f) och vilka omständigheter som därvid ska beaktas (artikel 34). Av direktivet följer även bl.a. krav på att den behöriga myndigheten ska ha möjlighet att ingripa mot försäkringsdistributörer genom sanktionsavgifter och krav på att vissa fysiska personer ska kunna hållas ansvariga för en juridisk persons överträdelser genom ett tillfälligt förbud att utöva vissa funktioner samt genom sanktionsavgifter (artiklarna 31.4 och 33.2 e och f). Direktivet reglerar även nivån på den högsta sanktionsavgift som ska kunna tas ut (artikel 33.2 e och f). I direktivet finns vidare regler om hur ett offentliggörande av beslut om sanktioner och åtgärder ska ske (artikel 32), regler om krav på system för mottagande och hantering av anmälningar från personer som rapporterar överträdelser, s.k. visseblåsare, skydd för personuppgifter vid sådana anmälningar (artikel 35) samt om behöriga myndigheters rapporteringskyldighet till Eiopa (artikel 36).

Svensk Försäkring anser att möjligheterna att ingripa mot företag enligt den nya lagen om försäkringsdistribution inte bör gå utöver det som krävs enligt försäkringsdistributionsdirektivet. Regeringen konstaterar att det som anges i direktivet är minimikrav. Det innebär att det är tillåtet för medlemsstaterna att i nationell rätt införa strängare regler än vad som krävs enligt direktivet (artikel 33.4). Som redovisas ovan innehåller försäkringsdistributionsdirektivet, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, en uppräknning av överträdelser som ska kunna föranleda administrativa sanktioner och åtgärder. I tidigare lagstiftningsärenden som har gällt genomförande av direktiv på finansmarknadsområdet som innehåller motsvarande sanktionskataloger har regeringen gjort bedömningen att det saknats behov av att i lag räkna upp vilka överträdelser som kan leda till sanktioner (se prop. 2013/14:228 s. 231 f. angående genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet och prop. 2016/17:162 s. 523 f. angående genomförandet av MiFID II). Ett mer ändamålsenligt sätt att genomföra reglerna i svensk rätt har i stället ansetts vara att Finansinspektionen får tillgång till samtliga de sanktioner som räknas upp i direktiven och möjlighet att i varje enskilt fall välja vilken av dessa sanktioner som ska tillgripas vid en överträdelse av de bestämmelser som gäller för det finansiella företaget i fråga. Ett sådant genomförande har bedömts vara såväl i linje med gällande ordning i svensk rätt som uppfattningen att Finansinspektionens ingripandemöjligheter gentemot finansiella företag som utgångspunkt bör utformas enhetligt, om inte särskilda skäl talar emot det. Regeringen anser att det som anfördes vid genomförandet i svensk rätt av kapitaltäckningsdirektivet och MiFID II gör sig gällande även i fråga om genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet. Enligt regeringens uppfattning bör därför den nuvarande ordningen i svensk rätt med generellt utformade bestämmelser om ingripande behållas. Det bör således inte införas någon uppräknning i lagen om försäkringsdistribution av vilka överträdelser som ska kunna föranleda ingripande mot försäkringsdistributörer. När det gäller ingripande mot vissa fysiska personer som ingår i ledningen för ett företag är emellertid utgångspunkten en annan, se avsnitt 12.2.9 nedan. Mot bakgrund av ovan angivna utgångspunkter redogörs i följande avsnitt för de förslag som

syftar till att i svensk rätt införa den sanktionsregim som försäkringsdistributionsdirektivet kräver för de olika aktörer som omfattas av skyldigheterna i direktivet.

12.2.2 Administrativa sanktioner eller straffrättsliga påföljder

Regeringens bedömning: Det saknas anledning att införa bestämmelser om straffansvar för överträdelse av de bestämmelser som i svensk rätt genomför försäkringsdistributionsdirektivet.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna tillstyrker bedömningen eller har inget att invända mot den. *Kammarrätten i Stockholm* påpekar att frågan om samordning mellan administrativa och straffrättsliga sanktioner på finansmarknadsområdet aktualiseras i det aktuella lagstiftningsärendet och att det finns en risk att en och samma handling riskerar att bedömas på olika sätt inom det straffrättsliga och administrativa systemet, vilket inte är lämpligt ur ett rättssäkerhetsperspektiv. *Kammarrätten* hänvisar till att domstolen i tidigare lagstiftningsärenden har framhållit att det, i och med att Finansinspektionens tillsynsområde växer och fler sanktionsmöjligheter införs, kan finnas skäl att överväga frågan om att inrätta en sanktionsnämnd på finansmarknadsområdet.

Skälen för regeringens bedömning: Försäkringsdistributionsdirektivets regler om administrativa sanktioner är inte avsedda att påverka tillämpningen av straffrättsliga påföljder i medlemsstaternas nationella lagstiftning (artikel 31.2). Medlemsstaterna kan därför välja mellan att behålla eller införa straffrättsliga påföljder och att fastställa bestämmelser om administrativa sanktioner. Om en medlemsstat väljer att inte införa administrativa sanktioner utan i stället använda straffrättsliga påföljder, ska medlemsstaten meddela kommissionen de relevanta straffrättsliga bestämmelserna. Gällande svensk rätt innehåller inte någon särskild straffrättslig reglering som kan betraktas som alternativa sanktioner till överträdelse av de bestämmelser som föreslås för att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet. En sanktionsregim som motsvarar den som finns i det direktivet har införts i flera lagar på finansmarknadsområdet. I de tidigare lagstiftningsärendena, som har rört bl.a. lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersfonder, har regeringen bedömt att det saknas skäl att införa bestämmelser om straffansvar för överträdelse av de bestämmelser som genomför de aktuella direktiven (jfr bl.a. prop. 2015/16:170 s. 84–86). Det saknas skäl att göra en annan bedömning i detta lagstiftningsärende. Sanktionerna för överträdelse av de bestämmelser som i svensk rätt genomför försäkringsdistributionsdirektivet bör därför vara av administrativt slag.

Kammarrätten påpekar att det finns en risk för att samma handling riskerar att bedömas olika inom det straffrättsliga och administrativa systemet och att det inte är tillfredsställande ur rättssäkerhetsperspektiv. Inom ramen för nu aktuellt lagstiftningsärende kan regeringen konstatera att det s.k. dubbelprövningsförbudet kan komma att aktualiseras i de fall

en fysisk person påförs en administrativ sanktion och då det inte är uteslutet att personen i fråga även kan komma att lagföras för brott i anledning av den överträdelse som har föranlett sanktionen (se avsnitt 12.1.9 nedan). Frågan om dubbelprövning har under senare tid varit aktuell i flera lagstiftningsärenden på finansmarknadsområdet, senast i samband med genomförandet av MiFID II (prop. 2016/17:162). Som regeringen konstaterade i det lagstiftningsärendet gäller att även om det går att hitta gärningar som både utgör brott och som kan ligga till grund för en administrativ sanktion, vilket i undantagsfall skulle kunna bli aktuellt för fysiska personer med anledning av ett företags överträdelser, måste de myndigheter som hanterar ärendet, oavsett om det är Finansinspektionen eller rättsvårdande myndigheter, handlägga ärendet med beaktande av dubbelprövningsförbudet (samma prop. s. 545–548). Beroende på den enskilda situationen kan en konsekvens av reglerna bli att en handläggning hos Finansinspektionen i vissa fall kan hindra en handläggning hos andra myndigheter eller tvärt om. Även med den utgångspunkten har regeringen i lagstiftningsärenden med anledning av kapitaltäckningsdirektivet, förordningen om värdepapperscentraler, öppenhetsdirektivet och senast MiFID II, bedömt att det för dessa ärenden inte behöver införas några särskilda regler för handläggningen. I stället måste de befintliga reglerna om dubbelprövningsförbudet beaktas vid handläggningen av varje enskilt ärende med utgångspunkt i ärendets särskilda omständigheter (se bl.a. prop. 2014/15:57 s. 52, prop. 2015/16:10 s. 255–257, prop. 2015/16:26 s. 98, prop. 2015/16:170 s. 100–102 och prop. 2016/17:162 s. 548). Det finns inte skäl att i förevarande lagstiftningsärende göra någon annan bedömning än den som har gjorts i dessa tidigare lagstiftningsärenden. Regeringen anser inte heller att det i detta sammanhang finns skäl att, som Kammarrätten i Stockholm föreslår, överväga om det bör inrättas en särskild sanktionsnämnd på finansmarknadsområdet.

12.2.3 Ingripande genom föreläggande, förbud att verkställa beslut, anmärkning, återkallelse av tillstånd, förbud att fortsätta verksamheten eller varning

Regeringens förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om Finansinspektionens möjligheter att ingripa genom föreläggande, förbud att verkställa beslut, anmärkning, återkallelse av en försäkringsförmedlares tillstånd och varning ska föras över till lagen om försäkringsdistribution. Vidare ska bestämmelsen om att reglerna om återkallelse av tillstånd ska vara tillämpliga även på registrering föras över i huvudsak oförändrad till den nya lagen. Även bestämmelsen om att återkallelse av tillstånd får förenas med förbud att fortsätta verksamheten ska föras över oförändrad till den nya lagen.

Bestämmelsen om att Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket eller behöriga myndigheter i andra länder om ändringar i fråga om tillstånd eller registrering ska också föras över till den nya lagen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Kammarrätten i Stockholm* anser att den lagtekniska lösning som föreslås innebär en viss överlappning eftersom liknande bestämmelser om överträdelse och ingripanden kommer att finnas i olika lagar och vägledning saknas om vilken lag som ska få företräde vid de fall lagkonflikt uppstår. *Försäkringsjuridiska föreningen* konstaterar att det för försäkringsföretagens del redan finns en sanktionsregim i försäkringsrörelselagen som huvudsakligen uppfyller direktivets krav. *Försäkringsjuridiska föreningen* anser att en dubbelreglering riskerar att minska förutsägbarheten och skulle kunna innebära att en överträdelse medför dubbla sanktioner samt att sanktioner mot försäkringsföretag uteslutande bör regleras i rörelselagstiftningen. *Svensk Försäkring* påpekar att liknande bestämmelser om överträdelse och ingripanden i två olika lagar medför att en överträdelse av bestämmelserna i lagen om försäkringsdistribution samtidigt kan utgöra en överträdelse som leder till administrativa sanktioner enligt försäkringsrörelselagen. Det förhållande att dubbelregleringar inte är ovanliga på finansmarknadsområdet anser *Svensk Försäkring* inte i sig kan anses utgöra skäl för att införa ytterligare en dubbelreglering. Enligt *Svensk Försäkring* uppfattning medför en ordning som innebär att Finansinspektionen kan välja enligt vilken lag ingripande kan ske en risk för olik rättstillämpning. *Svensk Försäkring* anser att det behöver göras en anpassning av bestämmelserna i försäkringsrörelselagen till försäkringsdistributionsdirektivet och att eventuella ingripanden mot försäkringsföretag som åsidosätter sina skyldigheter i samband med försäkringsdistribution ska regleras i försäkringsrörelselagen.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om ingripande och sanktioner gentemot försäkringsförmedlare och försäkringsföretag innebär bl.a. att Finansinspektionen ska ingripa om en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag har åsidosatt sina skyldigheter enligt den lagen, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller, för försäkringsförmedlarnas räkning, andra författningar som reglerar förmedlarens verksamhet (8 kap. 1 och 8 §§). Finansinspektionen ska då utfärda ett föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om en försäkringsförmedlares överträdelse är allvarlig ska förmedlarens tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas. Om ett försäkringsföretags överträdelse är allvarlig ska Finansinspektionen på motsvarande sätt förverka företags koncession eller, om det är tillräckligt, meddela varning. Lagen om försäkringsförmedling innehåller även en bestämmelse om att ett beslut om återkallelse av tillstånd får förenas med förbud att fortsätta verksamheten (8 kap. 3 §).

Finansinspektionen får avstå från ett ingripande om överträdelsen är ringa eller ursäktlig, om försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget gör rättelse eller om något annat organ har vidtagit åtgärder mot förmedlaren eller företaget och dessa åtgärder bedöms som tillräckliga (8 kap. 1 § tredje stycket och 8 § tredje stycket).

I lagen om försäkringsförmedling finns det även bestämmelser om ingripanden mot bl.a. försäkringsförmedlare och försäkringsföretag vid vissa särskilt angivna brister eller ageranden (8 kap. 2 och 9 §§), se vidare avsnitt 12.2.5.

Som nämns ovan i avsnitt 12.2.1 innehåller försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 33.1), till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, en uppräknad av regler som, om de överträds, ska kunna leda till sanktioner eller andra administrativa åtgärder. Som överträdelser som ska kunna medföra ett ingripande anges i direktivet att personer underlåtit att registrera sin distributionsverksamhet i enlighet med direktivet och att försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag använder sig av sådana personers försäkrings- eller återförsäkringstjänster. En överträdelse kan också bestå i att ett tillstånd att bedriva försäkringsdistribution har beviljats på grundval av oriktiga uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt. Slutligen anges som överträdelser att försäkringsdistributörer inte iakttar direktivets krav på kunskap och kompetens, fortbildning och yrkesutveckling och god vandel (artikel 10), att försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag inte iakttar uppföranderegler i kapitlen V och VI i direktivet (artiklarna 17–30) vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller att dessa aktörer inte iakttar uppföranderegler i kapitel V vid distribution av andra försäkringsprodukter än försäkringsbaserade investeringsprodukter. I direktivet anges de olika typer av ingripandeåtgärder som åtminstone ska kunna bli aktuella vid de uppräknade överträdelserna (artikel 33.2 a–d och 33.3).

När det gäller försäkringsförmedlare och försäkringsföretag får de nuvarande bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling anses täcka de regelöverträdelser som räknas upp i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 33.1); i vissa fall genom de särskilda bestämmelserna om ingripande, men i flertalet fall genom de generella bestämmelserna om ingripande som innebär att ingripande kan följa på i princip varje överträdelse av en bestämmelse som gäller för verksamheten (8 kap. 1 § första stycket och 8 § första stycket). Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om förverkande av ett försäkringsföretags koncession (8 kap. 8 § andra stycket) avser samma slag av ingripande som i bestämmelserna om ingripande i försäkringsrörelselagen (18 kap. 1 och 2 §§). Tillstånd att driva försäkringsrörelse ges enligt försäkringsrörelselagen (2 kap. 4 §). Det ska däremot inte gälla något krav på tillstånd för ett försäkringsföretag för att bedriva försäkringsdistribution (se avsnitt 7.1.1). Enligt regeringens uppfattning bör tillstånd för försäkringsrörelse och återkallelse av ett sådant tillstånd regleras i en och samma lag. Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om förverkande av försäkringsföretags koncession bör därför inte föras över till den nya lagen om försäkringsdistribution. Däremot bör bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om att reglerna om återkallelse av tillstånd ska vara tillämpliga även på registrering, vilket är aktuellt för vissa kategorier av anknutna förmedlare, föras över i huvudsak oförändrad till den nya lagen. Även bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om att Finansinspektionen ska underätta Bolagsverket eller behöriga myndigheter i andra länder om ändringar i fråga om tillstånd eller registrering och att ett beslut om återkallelse av tillstånd får förenas med förbud att fortsätta verksamheten (8 kap. 3 §) bör föras över till den nya lagen. Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om återkallelse ska gälla omedelbart (se avsnitt 13).

I avsnitt 12.2.1 ovan görs bedömningen att det för att i svensk rätt genomföra försäkringsdistributionsdirektivet inte krävs att de nuvarande,

allmänt utformade bestämmelserna om ingripande i lagen om försäkringsförmedling ersätts med nya bestämmelser som innehåller sådana överträdelsekataloger i som finns i direktivet. Regeringen anser således, till skillnad från *Svensk Försäkring*, att de generella bestämmelserna om ingripande mot försäkringsförmedlare och försäkringsföretag i lagen om försäkringsförmedling bör behållas och i den nya lagen om försäkringsdistribution gälla för alla försäkringsdistributörer. De möjligheter som därigenom kommer att finnas för Finansinspektionen att ingripa mot försäkringsdistributörer för överträdelser av den lagen bedöms uppfylla direktivets krav (artikel 33.2 a–c och 33.3).

Det bör för tydlighets skull framhållas att försäkringsdistribution inte nödvändigtvis behöver bedrivas av en juridisk person. En fysisk person kan t.ex. bedriva verksamhet som försäkringsförmedlare med eget tillstånd i enskild näringsverksamhet. Finansinspektionens ingripandemöjligheter ska således omfatta både juridiska och fysiska personer med tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Denna ordning gäller också redan i dag genom bestämmelserna om ingripande mot försäkringsförmedlare i lagen om försäkringsförmedling (jfr 8 kap. 1 §).

Kammarrätten, Försäkringsjuridiska föreningen och *Svensk Försäkring* anser att förslaget innebär att det uppstår överlappning och dubbelreglering när det gäller försäkringsföretag eftersom bestämmelser om överträdelser och ingripande kommer att finnas såväl i den nya lagen om försäkringsdistribution som i försäkringsrörelselagen. Regeringen konstaterar att det för försäkringsföretag finns sådana bestämmelser i försäkringsrörelselagen (18 kap.) som delvis lever upp till försäkringsdistributionsdirektivets krav. Det innebär, som Försäkringsjuridiska föreningen framför, att kraven i försäkringsdistributionsdirektivet på att den behöriga myndigheten ska kunna besluta om sanktioner eller andra administrativa åtgärder gentemot försäkringsföretag delvis skulle kunna tillgodoses genom dessa bestämmelser. Direktivet innebär emellertid, för försäkringsföretagens del, en specialreglering på området för försäkringsdistribution. Som redovisas ovan i avsnitt 5 syftar den nya lagen om försäkringsdistribution till att i alla delar genomföra försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt. Det säkerställer enligt regeringens uppfattning ett korrekt genomförande av reglerna i direktivet och att ingripanden mot försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution, och som i den verksamheten åsidosätter sina skyldigheter enligt den nya lagen, också regleras samlat i den lagen. Regeringen konstaterar att det på finansmarknadsområdet heller inte är ovanligt att det finns liknande bestämmelser i olika lagar som gäller för överträdelser och ingripanden mot bestämmelser i olika lagar och poängterar, med hänsyn till det som Försäkringsjuridiska föreningen anför, att det inte innebär att dubbla sanktioner får påföras (jfr avsnitt 12.2.2). När det gäller försäkringsdistribution som bedrivs av försäkringsföretag ska den nya lagen tillämpas i de delar den reglerar försäkringsdistribution.

12.2.4 Ingripande mot svenska försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES

Regeringens förslag: Om en svensk försäkringsförmedlare bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES och har åsidosatt sina skyldigheter enligt lag eller andra författningar som reglerar försäkringsförmedlaren verksamhet i det landet ska Finansinspektionen, efter underrättelse från den behöriga myndigheten i det landet, ingripa mot förmedlaren och underrätta den behöriga myndigheten om vilka åtgärder som har vidtagits. Finansinspektionen ska få ingripa genom att utfärda ett föreläggande att göra rättelse inom en viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig ska försäkringsförmedlaren tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Om en svensk försäkringsförmedlare har sin huvudsakliga verksamhet i ett annat land inom EES och omfattas av en överenskommelse om att den behöriga myndigheten i det landet ska ha tillsyn över förmedlaren ska Finansinspektionen, när det gäller överträdelsen i verksamheten som förmedlaren bedriver i det andra landet inom EES, endast få ingripa genom att utfärda en anmärkning, meddela en varning eller återkalla försäkringsförmedlaren tillstånd

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Om en svensk försäkringsförmedlare bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES än hemlandet med stöd av antingen etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster och i det landet åsidosätter sina skyldigheter ska den behöriga myndigheten i värdlandet i vissa fall underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet (artiklarna 5.1 och 8.2 i försäkringsdistributionsdirektivet). Den behöriga myndigheten i hemlandet, alltså det land där försäkringsförmedlaren har sin hemvist, ska, i förekommande fall, ingripa mot försäkringsförmedlaren och underrätta den behöriga myndigheten i värdlandet om vidtagna åtgärder (artiklarna 5.1 andra stycket och 8.2). För att Sverige ska uppfylla direktivets krav i detta avseende bör det i den nya lagen om försäkringsdistribution tas in en bestämmelse som ger Finansinspektionen möjlighet att ingripa mot en svensk försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES (se avsnitt 12.2.14 för ingripanden mot EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige). Finansinspektionens möjligheter att ingripa mot en svensk försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES bör vara desamma som i andra fall. Finansinspektionen ska vara skyldig att underrätta den behöriga myndigheten i värdlandet om vilka åtgärder som har vidtagits.

Om Finansinspektionen har ingått en internationell överenskommelse om att tillsynen över en försäkringsförmedlare med hemvist och tillstånd eller registrering i Sverige ska utövas av en behörig myndighet i ett annat land inom EES (se avsnitt 12.1.3), innebär det inte att försäkringsförmedlaren grundläggande ställning som svenskt associationsrättsligt och

näringsrättsligt subjekt ändras. Det innebär att den utländska myndigheten med vilken Finansinspektionen har ingått överenskommelse om överföring av tillsynsansvar inte har möjlighet att göra en prövning som kan leda till en återkallelse av försäkringsförmedlarens tillstånd, eller, i förekommande fall, återkallelse av registrering. Tillståndet för en svensk fysisk eller juridisk person att bedriva försäkringsdistribution har en gång meddelats av Finansinspektionen och det tillståndet kan inte återkallas av en utländsk myndighet. Beslut om ingripanden genom anmärkning, varning eller återkallelse av tillstånd eller registrering med anledning av regelöverträdelser ska alltså även i fortsättningen ligga inom Finansinspektionens kompetensområde också för de försäkringsförmedlare som omfattas av en internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar. Den utländska myndigheten med vilken Finansinspektionen har ingått en överenskommelse om överföring av tillsynsansvar kan däremot ingripa mot försäkringsförmedlaren genom att utöva de befogenheter som den myndigheten ska ha enligt försäkringsdistributionsdirektivet, nämligen t.ex. föreläggande att göra rättelse och föreläggande att upphöra med verksamheten i det landet (artiklarna 8.3 och 33.2 b). En bestämmelse om att Finansinspektionen får ingripa mot en sådan svensk försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES endast genom att utfärda en anmärkning, meddela en varning eller återkalla försäkringsförmedlarens tillstånd bör därför tas in i den nya lagen. Detta bör emellertid gälla endast för den verksamhet som förmedlaren bedriver i det andra landet inom EES. Om den svenska försäkringsförmedlaren även bedriver verksamhet i Sverige, som i detta fall inte kan vara förmedlarens huvudsakliga verksamhet, ska Finansinspektionen inom ramen för sitt tillsynsansvar ha möjligheter att ingripa mot förmedlaren enligt de allmänna bestämmelserna om tillsyn och ingripande.

12.2.5 Ingripanden mot försäkringsförmedlare i särskilda fall

Regeringens förslag: Finansinspektionen ska återkalla en försäkringsförmedlars tillstånd om förmedlaren

1. inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat bedriva sådan verksamhet som tillståndet avser,
2. har förklarat sig avstå från tillståndet, eller
3. under en sammanhängande tid av sex månader inte har bedrivit sådan verksamhet som tillståndet avser.

Om en försäkringsförmedlars tillstånd ska återkallas på grund av sådana omständigheter som avses i 2 eller 3, ska Finansinspektionen, innan tillståndet återkallas, först pröva om det finns skäl att ingripa mot försäkringsförmedlaren enligt de allmänna bestämmelserna om ingripande enligt lagen om försäkringsdistribution och, om det finns sådana skäl, besluta om ett ingripande.

I fall som avses i 1 och 3 ska i stället varning få meddelas, om det är tillräckligt.

Regeringens bedömning: Bolagsverket bör inte få besluta om återkallelse av registreringen för en anknuten försäkringsförmedlare när

förmedlaren har förklarat sig avstå från sin registrering som anknuten försäkringsförmedlare.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Återkallelse av försäkringsförmedlares tillstånd i särskilda fall

I lagen om försäkringsförmedling finns bestämmelser om återkallelse av försäkringsförmedlares tillstånd som i huvudsak avser andra fall än när förmedlaren har brutit mot den lagen och eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (8 kap. 2 §). Enligt dessa bestämmelser ska Finansinspektionen återkalla en försäkringsförmedlares tillstånd om förmedlaren inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat utöva sådan verksamhet som tillståndet avser, har förklarat sig avstå från tillståndet, under en sammanhängande tid av sex månader inte har utövat sådan verksamhet som tillståndet avser (8 kap. 2 § första stycket 1–3). Tillståndet ska även återkallas om förmedlaren inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd (8 kap. 2 § första stycket 4).

Det bör även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution finnas en skyldighet för Finansinspektionen att återkalla en försäkringsförmedlares tillstånd om förmedlaren inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat bedriva sådan verksamhet som tillståndet avser, har förklarat sig avstå från tillståndet eller under en sammanhängande tid av sex månader inte har bedrivit sådan verksamhet som tillståndet avser. Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling bör därför föras över till den nya lagen.

När det gäller skyldigheten för Finansinspektionen att återkalla tillståndet för försäkringsförmedlare som inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd är emellertid situationen annorlunda. Den nuvarande bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om återkallelse av tillstånd (8 kap. 2 § första stycket 4) bör därför inte föras över till den nya lagen (jfr prop. 2006/07:115 s. 502 f. och prop. 2007/08:57 s. 98). Enligt förslaget i avsnitt 7.2 ska det nämligen i den nya lagen anges vilka förutsättningar som måste vara uppfyllda för att tillstånd för en försäkringsförmedlare ska få ges. Om en förmedlare inte längre uppfyller kraven, ska Finansinspektionen således ingripa med stöd av den allmänna bestämmelsen om ingripande som föreslås i avsnitt 12.2.3.

Liksom i dag bör Finansinspektionen även i fortsättningen i vissa fall kunna välja att utfärda en varning i stället för att återkalla försäkringsförmedlarens tillstånd, om det bedöms vara tillräckligt (jfr 8 kap. 2 § tredje stycket lagen om försäkringsförmedling).

Finansinspektionens prövning när en försäkringsförmedlare har förklarat sig avstå från tillståndet m.m.

I promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling (Ds 2014:22) görs bedömningen att det i vissa fall kan vara befogat att Finansinspektionen först får pröva om det finns skäl att ingripa mot en försäkringsförmedlare med anledning av att denne har åsidosatt de regler

som gäller för verksamheten innan inspektionen återkallar förmedlarens tillstånd med anledning av att denne förklarat sig avstå från tillståndet (s. 34–36). Om en sådan återkallelse sker har Finansinspektionen i dag typiskt sett inte möjlighet att, med åberopande av regelöverträdelser i den verksamhet som bedrivits inom ramen för det första tillståndet, neka den försäkringsförmedlare som tidigare avstått från sitt tillstånd att få ett nytt tillstånd. När en försäkringsförmedlare förklarar sig avstå från tillståndet ska Finansinspektionen så snabbt som möjligt besluta om en återkallelse (jfr 9 § förvaltningslagen [2017:900]), och då finns sällan utrymme för någon utredning av om det förekommit regelöverträdelser hos försäkringsförmedlaren. Det innebär att det därför finns alltför stora möjligheter för den försäkringsförmedlare som befarar ett ingripande från Finansinspektionens sida att undvika detta genom att avstå från sitt tillstånd att utöva försäkringsförmedling. Sådana avstående tycks också ha förekommit i stor omfattning (se t.ex. Finansinspektionens tillsynsrapport 2012, den 24 maj 2012, dnr 12-5723 s. 17 f.).

2013 års värdepappersmarknadsutredning konstaterade att den problematik som redogörs för i ovan nämnda promemoria gäller även i fråga om t.ex. värdepappersinstitut (SOU 2015:2 s. 615). Det därefter införts en bestämmelse i lagen om värdepappersmarknaden som innebär att Finansinspektionen, innan tillståndet återkallas för bl.a. ett värdepappersinstitut eller en börs, först ska pröva om det finns skäl att ingripa mot företaget med anledning av regelöverträdelser och, om det finns sådana skäl, besluta om ett ingripande (25 kap. 5 § andra stycket, prop. 2016/17:162 s. 574–577).

Mot bakgrund av det ovan anförda bör det i den nya lagen om försäkringsdistribution införas en motsvarande möjlighet för Finansinspektionen att pröva om det finns skäl att ingripa mot en försäkringsförmedlare med anledning av regelöverträdelser innan tillståndet återkallas efter det att försäkringsförmedlaren förklarat sig avstå från det. På så sätt skapas rättsliga förutsättningar för Finansinspektionen att, i de fall det bedöms motiverat, utreda om försäkringsförmedlaren har gjort sig skyldig till en regelöverträdelse och sedan fatta ett beslut om ingripande. Detta beslut om ingripande kan sedan tjäna till ledning vid en eventuell ny ansökan om tillstånd till försäkringsförmedling från samma person eller personer.

Det kan anföras skäl mot att införa en möjlighet för Finansinspektionen att i den nyss nämnda situationen utreda regelöverträdelser och besluta om ingripanden. Främst handlar det om intresset som en försäkringsförmedlare kan ha av att inte behöva ha ett tillstånd för försäkringsdistribution som förmedlaren inte längre vill ha. Detta intresse hos förmedlaren får dock anses mindre skyddsvärt än intresset av att skydda kunder genom att ge Finansinspektionen goda möjligheter att utreda och ingripa mot regelöverträdelser.

Finansinspektionens möjlighet att, när en försäkringsförmedlare avstår från sitt tillstånd att bedriva försäkringsdistribution, utreda om förmedlaren har gjort sig skyldig till regelöverträdelse, bör, på motsvarande sätt som i lagen om värdepappersmarknaden, utvidgas i förhållande till det som föreslås i ovan nämnda promemoria. Den bör också utformas på ett så enkelt och robust sätt som möjligt. Detta är nödvändigt för att kundskyddet ska kunna stärkas i så hög grad som möjligt.

Som Finansinspektionen och Konsumentverket påpekade i sina svar vid remittering av promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling riskerar ett krav, som det som föreslås i den promemorian, på att det ska vara till nytta för utredningen att även efter ett avstående från tillståndet pröva om det förekommit regelöverträdelser emellertid att försvara tillämpningen. Att det införs en särskild möjlighet för Finansinspektionen att fortsätta handläggningen även efter det att en försäkringsförmedlare har avstått från sitt tillstånd är en formell förutsättning för att utredningen alls ska kunna drivas vidare. Det bör på grund av det anförda inte ställas upp något krav på att det ska vara till nytta för utredningen att fortsätta handläggningen när en försäkringsförmedlare avstått från sitt tillstånd.

Finansinspektionens möjlighet att först pröva om det finns skäl att ingripa mot en försäkringsförmedlare bör inte heller vara beroende av vilken olägenhet en fortsatt handläggning kan vålla förmedlaren. Som Finansinspektionen anförde vid remittering av ovan nämnda promemoria, kan ett sådant krav skapa oklarhet om när inspektionen kan använda sig av denna möjlighet. Syftet med förslaget är att Finansinspektionen ska kunna ingripa mot regelöverträdelser. För att det syftet ska uppnås bör det inte ställas något krav på att Finansinspektionen ska få använda sig av denna möjlighet endast när det inte vållar betydande olägenhet för försäkringsförmedlaren i fråga.

Möjligheten för Finansinspektionen att göra en prövning av om en försäkringsförmedlare har gjort sig skyldig till en regelöverträdelse efter det att förmedlaren har ansökt om att få sitt tillstånd att bedriva försäkringsdistribution återkallat, bör inte heller, som föreslås i nämnda promemoria, begränsas till de situationer då det hos inspektionen pågår ett ärende mot försäkringsförmedlaren om misstänkta regelöverträdelser. I stället bör Finansinspektionen ha möjlighet att pröva om huruvida regelöverträdelser skett även när en försäkringsförmedlare avstår från sitt tillstånd och det då inte pågår någon utredning hos inspektionen. Det kan tänkas att själva avståndet ger Finansinspektionen anledning att befara att det har skett regelöverträdelser. Finansinspektionen bör då inte vara förhindrad att företa en utredning om detta, endast på grund av att något ärende om regelöverträdelser hos försäkringsförmedlaren inte pågick då avståndet skedde.

Finansinspektionens möjligheter att utreda om det förekommit regelöverträdelser hos den försäkringsförmedlare som avstår från sitt tillstånd bör inte heller, som det föreslås i nämnda promemoria, utformas som en möjlighet att förena ärenden till gemensam handläggning. Den bör i stället ges karaktären av ett undantag från den huvudregel som innebär att tillståndet ska återkallas om en försäkringsförmedlare avstår från det. En regel om gemensam handläggning av ärenden, efter mönster från rättegångsbalken (14 kap. 6 §), ter sig mindre ändamålsenlig för handläggningen av ärenden hos en förvaltningsmyndighet som Finansinspektionen. Det kan noteras att varken förvaltningslagen eller förvaltningsprocesslagen (1971:291) innehåller någon sådan regel.

Mot bakgrund av det anförda anser regeringen att det bör införas en i lag reglerad rätt för Finansinspektionen att avvakta med återkallelse av ett tillstånd när en försäkringsförmedlare förklarar sig avstå från sitt tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Förvaltningslagen är tillämplig vid

handläggning av sådana ärenden. Det allmänna kravet i förvaltningslagen på kostnadseffektiv handläggning bör dock inte uppfattas så att en återkallelse på grund av ett avstående av tillstånd att bedriva försäkringsdistribution måste ske genast (9 §).

Hur ett ärende ska avslutas när en försäkringsförmedlare har avstått från sitt tillstånd att bedriva försäkringsdistribution kan variera mellan olika situationer.

Finansinspektionens möjligheter att göra en prövning av och i förekommande fall ingripa mot regelöverträdelser, bör även omfatta andra situationer än då en försäkringsförmedlare har förklarat sig avstå från sitt tillstånd. Annars skulle, som Finansinspektionen påpekade i samband med remitteringen av promemorian Stärkt konsumentskydd vid försäkringsförmedling, en försäkringsförmedlare som befarar ett ingripande från Finansinspektionens sida, och som vill undvika att bli föremål för ett beslut om ingripande, kunna kringgå den föreslagna nya regeln. Det kan tänkas att en försäkringsförmedlare låter bli att driva verksamhet under sex månader så att förmedlarens tillstånd därför ska återkallas. Det kan vidare tänkas att en försäkringsförmedlare gör sig av med den ansvarsförsäkring som förmedlaren är skyldig att ha. Då uppfyller försäkringsförmedlaren inte längre kraven för tillstånd och tillståndet ska därför återkallas.

För att undvika sådana kringgåenden bör Finansinspektionen även få pröva om huruvida det förekommit regelöverträdelser och, i förekommande fall ingripa, även när en försäkringsförmedlare inte har bedrivit verksamhet enligt sitt tillstånd under en sammanhängande tid av sex månader. Som framgår ovan kommer Finansinspektionen att kunna ingripa mot en försäkringsförmedlare som inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd med stöd av den allmänna bestämmelse om ingripande i den nya lagen om försäkringsdistribution som föreslås i avsnitt 12.2.3.

Det som enligt det ovan anförda bör gälla när en försäkringsförmedlare avstår från sitt tillstånd att bedriva försäkringsdistribution bör på motsvarande sätt även gälla när en anknuten försäkringsförmedlare avstår från sin registrering. Det innebär att det kan finnas skäl för Finansinspektionen att inleda undersökningar även då en anknuten förmedlare avstår från sin registrering. För att Finansinspektionen ska kunna pröva om det finns skäl att inleda undersökningar mot en anknuten förmedlare som förklarar sig avstå från sin registrering, bör det endast vara Finansinspektionen som får meddela beslut om återkallelse av anknutna förmedlares registrering. I den nya lagen om försäkringsdistribution bör Bolagsverket därför inte ha rätt att i sådana situationer återkalla registreringen (jfr 8 kap. 4 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling).

12.2.6 Ingripanden vid vissa brister i ledningen juridiska personers ledning

Regeringens förslag: Om någon som ingår i en svensk försäkringsförmedlars styrelse eller är dess verkställande direktör inte uppfyller kraven avseende god vandel, tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen och att även i övrigt vara lämplig att ingå i ledningen,

ska Finansinspektionen återkalla försäkringsförmedlaren tillstånd. Det ska dock få ske bara om Finansinspektionen först har beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har förflutit efter det att anmärkningen gjordes, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet ska Finansinspektionen få besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får kvarstå i sin befattning. Finansinspektionen ska då få förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag ska gälla till dess försäkringsförmedlaren har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att promemorians förslag även omfattar försäkringsföretag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* påpekar att motsvarande bestämmelser finns i lagen om försäkringsförmedling och i försäkringsdistributionsdirektivet men att de gäller enbart försäkringsförmedlare och inte försäkringsföretag. *Svensk Försäkring* anser att utvidgningen är märklig eftersom försäkringsföretag inte är tillståndspliktiga enligt lagen om försäkringsdistribution och motsvarande bestämmelser för försäkringsföretagens del redan finns i försäkringsrörelselagen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt försäkringsrörelselagen får Finansinspektionen, i stället för att återkalla tillståndet för ett försäkringsföretag på grund av att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte uppfyller lagens krav, besluta att styrelseledamoten eller den verkställande direktören inte längre får vara kvar i sin befattning (18 kap. 11 § andra stycket). Även i lagen om bank- och finansieringsrörelse finns motsvarande bestämmelse (15 kap. 2 § andra stycket) Enligt nämnda bestämmelser får Finansinspektionen i ett sådant fall förordna en ersättare. Enligt förarbetena till lagen om bank- och finansieringsrörelse är avsikten att alternativet ska kunna väljas i stället för återkallelse i de fall då det finns brister i ledningen i ett i övrigt livskraftigt institut och institutet inte självt förmår ändra på situationen (se prop. 2002/03:139 s. 384–386 och 549). Liknande bestämmelser finns även i bl.a. lagen om värdepappersfonder (12 kap. 3 § andra stycket).

Finansinspektionens enda möjlighet att ingripa mot olämpliga ledande befattningshavare i juridiska personer som bedriver försäkringsförmedling är enligt lagen om försäkringsförmedling att återkalla tillståndet. Återkallelse får dock bara ske om Finansinspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i ledningen och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i ledningen för den juridiska personen (jfr 8 kap. 2 § andra stycket). Denna möjlighet att återkalla tillståndet bör finnas kvar även i den nya lagen om försäkringsdistribution. Regeringen instämmer med *Svensk Försäkring* att även i den nya lagen bör bestämmelsen gälla endast försäkringsförmedlare. I den lagen bör det, efter förebild av ovan nämnda bestämmelser i andra lagar på finansmarknadsområdet, även införas en möjlighet för Finansinspektionen att, som ett alternativ till återkallelse, besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får kvarstå i sin

befattning. Finansinspektionen bör enligt lagen om försäkringsdistribution även kunna förordna en ersättare om det är nödvändigt. Ersättarens uppdrag bör vidare gälla till dess styrelseledamot eller ny verkställande direktör har utsetts (jfr 10 kap. 11 § andra stycket försäkringsrörelselagen, 15 kap. 2 § tredje stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse och 12 kap. 3 § andra stycket lagen om värdepappersfonder).

12.2.7 Sanktionsavgifter mot juridiska personer

Regeringens förslag: Finansinspektionen ska kunna ingripa mot en svensk försäkringsdistributör som är en juridisk person, en EES-försäkringsförmedlare som står under inspektionens tillsyn enligt en internationell överenskommelse eller en försäkringsförmedlare från tredjeland genom beslut om sanktionsavgift. Sanktionsavgift ska få beslutas om Finansinspektionen har meddelat en anmärkning eller varning.

Sanktionsavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och som högst fastställas till det högsta av

1. tio procent av omsättningen närmast föregående räkenskapsår för en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare som står under inspektionens tillsyn enligt en internationell överenskommelse eller en försäkringsförmedlare från tredjeland eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, närmast föregående räkenskapsår,

2. två gånger den vinst som gjorts till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

3. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade fem miljoner euro.

Avgiften ska tillfalla staten.

Om överträdelsen har skett under det första verksamhetsåret eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, ska omsättningen uppskattas.

Avgiften ska inte få vara så stor att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget därefter inte uppfyller kraven på soliditet och likviditet i lagen om bank- och finansieringsrörelse eller lagen om värdepappersmarknaden eller kraven på stabilitet i försäkringsrörelselagen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Finansbolagens förening* och *Sveriges advokatsamfund* avstyrker en högre nivå på sanktionsavgift än vad som följer av direktivet. De anser att den jämförelse som görs med de sanktioner som får beslutas enligt penningtvättslagstiftningen inte är relevant då överträdelse enligt det senare regelverket får anses vara betydligt allvarigare än en överträdelse av reglerna om försäkringsdistribution. Advokatsamfundet anser att det inte är proportionerligt att införa samma sanktionsnivå. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser att förslaget indirekt aktualiserar frågan om huruvida det är möjligt att ansvarsförsäkra en sanktionsavgift och om det finns lagstöd för Finans-

inspektionen att ingripa mot försäkringsföretag som meddelar ansvarsförsäkring som täcker administrativa sanktionsavgifter. Juridiska fakultetsnämnden föreslår därför att det görs en översyn av försäkringsavtalslagen eller försäkringsrörelselagen i syfte att åstadkomma ett klart rättsläge när det gäller dessa frågeställningar. *Svensk Försäkring* konstaterar att det inte omnämns att de sanktionsavgifter och andra administrativa åtgärder som föreslås gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution utgör en väsentlig utökning jämfört med kraven i direktivet. Svensk Försäkring efterfrågar ett förtydligande då direktivet enbart ställer krav på sanktionsavgifter vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och enbart vid överträdelser av uppförandereglerna i kapitlen V och VI i direktivet.

Skälen för regeringens förslag: I försäkringsdistributionsdirektivet anges de administrativa sanktioner och åtgärder som åtminstone ska kunna bli aktuella för olika överträdelser som anges i direktivet. Dessa administrativa sanktioner omfattar bl.a. sanktionsavgifter mot juridiska personer (artikel 33.2 e). Av reglerna i direktivet följer att sanktionsavgiften för en juridisk person som högst ska fastställas till det högsta av fem miljoner euro, fem procent av omsättningen närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall motsvarande omsättning på koncernnivå eller ett belopp motsvarande två gånger den vinst som gjorts eller den förlust som undvikits till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Finansinspektionen har enligt gällande rätt möjlighet att förena ett beslut om varning eller anmärkning för en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag med en straffavgift (8 kap. 12 och 13 §§ lagen om försäkringsförmedling). Det innebär att Finansinspektionen får besluta att en anmärkning eller varning på grund av överträdelse enligt de generella bestämmelserna i den lagen (8 kap. 1 och 8 §§) ska kombineras med en straffavgift. Straffavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst 50 miljoner kronor. Avgiften får vidare inte överstiga tio procent av omsättningen närmast föregående räkenskapsår för försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget. Om överträdelsen har skett under det första verksamhetsåret eller om uppgifter om omsättningen saknas eller är bristfälliga, får den uppskattas. Avgiften får inte vara så stor att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget därefter inte uppfyller vissa krav i lagen om bank- och finansieringsrörelse (6 kap. 1 §), lagen om värdepappersmarknaden (8 kap. 3 §) eller försäkringsrörelselagen (4 kap. 1 §). När avgiftens storlek beslutas, ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som har föranlett anmärkningen eller varningen och hur länge överträdelsen har pågått.

De nuvarande bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling är således inte tillräckliga för att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet. Nya bestämmelser om avgifter, som uppfyller kraven i direktivet, bör därför införas. Avgifterna bör benämnas sanktionsavgifter och inte straffavgifter. Den nuvarande konstruktionen, att sanktionsavgifter beslutas i förening med en anmärkning eller en varning, är en ordning som gäller enligt svensk rätt och som inte följer av försäkringsdistributionsdirektivet (se prop. 2002/03:139 s. 551). Den nuvarande ordningen bör dock vara förenlig med direktivet och bör därför gälla även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

Regler om sanktionsavgifter liknande de som ställs upp i försäkringsdistributionsdirektivet finns i bl.a. kapitaltäckningsdirektivet (artikel 66.2 första stycket c och e och andra stycket). De reglerna har genomförts i svensk rätt i bestämmelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse och i lagen om värdepappersmarknaden, där det finns tre alternativa beräkningssätt för Finansinspektionen att fastställa sanktionsavgifternas högsta belopp (15 kap. 8 § första stycket respektive 25 kap. 9 § första stycket). När de genomfördes tolkades de enligt följande (se prop. 2013/14:228 s. 235 f.). Det högsta beloppet enligt de alternativa beräkningarna utgör ett avgiftstak. Finansinspektionen har att beakta den ram som detta avgiftstak ställer upp. Sanktionerna ska vara proportionella i förhållande till överträdelsen i fråga. Samma bedömning har gjorts i flera andra lagstiftningsärenden (jfr prop. 2015/16:10 s. 248–252, prop. 2015/16:26 s. 95–97 och prop. 2016/17:173 s. 362–365). Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om sanktionsavgifter för juridiska personer bör genomföras i svensk rätt på samma sätt.

Försäkringsdistributionsdirektivet avviker emellertid från bl.a. kapitaltäckningsdirektivet och flera andra EU-rättsakter på finansmarknadsområdet genom att sanktionsavgiften som högst ska kunna bestämmas till fem procent av omsättningen. En avgiftsnivå som motsvarar högst tio procent av omsättningen förekommer i bl.a. lagen om bank- och finansieringsrörelse (15 kap. 8 §), lagen om värdepappersfonder (12 kap. 8 §) och lagen om värdepappersmarknaden (25 kap. 9 §). För överträdelser av lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism kan sanktionsavgiften för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som högst bl.a. fastställas till tio procent av omsättningen (se 8 kap. 13 § lagen om försäkringsförmedling och 18 kap. 17 a § försäkringsrörelselagen). Vid val av vilken högsta nivå som ska sättas för sanktionsavgiften i den nya lagen om försäkringsdistribution måste den nivå som i den nya lagen anges vid överträdelser av bestämmelserna i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism beaktas. *Finansbolagens förening* och *Advokatsamfundet* anser att överträdelse av penningtvättslagstiftningen bör vara betydligt allvarligare än en överträdelse av reglerna om försäkringsdistribution och att införa samma sanktionsnivå därför inte är proportionerligt. Regeringen vill i detta sammanhang framhålla att det är frågan om takbelopp och vilket belopp en sanktionsavgift ska uppgå till ska avgöras i det enskilda fallet, där det blir aktuellt att göra en proportionalitetsbedömning (se avsnitt 12.2.10 angående vilka omständigheter som ska vara styrande vid beslut om sanktioner). Vidare måste det enligt regeringens uppfattning också beaktas att en sanktionsavgift som motsvarar tio procent av omsättningen kan beslutas mot andra finansiella företag. Det anförda motiverar sammantaget att den högsta nivå för sanktionsavgift som ska kunna tas ut enligt den nya lagen om försäkringsdistribution sätts högre än den nivå som anges i försäkringsdistributionsdirektivet och att den beräknas på samma sätt som i andra lagar på finansmarknadsområdet. Det innebär att sanktionsavgiften för en juridisk person bör kunna uppgå till högst det högsta av:

1. tio procent av den juridiska personens omsättning eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, närmast föregående räkenskapsår,

2. två gånger den vinst som gjorts till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

3. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade fem miljoner euro.

Beräkningsmetoderna ska ses som alternativa. Det högsta beloppet enligt de alternativa beräkningssätten utgör ett avgiftstak, vilket innebär att Finansinspektionen inte får bestämma en sanktionsavgift som överstiger detta belopp (jfr prop. 2015/16:10 s. 250). Det högsta beloppet kan t.ex. komma att överstiga såväl fem miljoner euro som tio procent av omsättningen, om två gånger vinsten av överträdelsen uppgår till ett högre belopp. Det finns inte skäl att i bestämmelsen i lagen om försäkringsdistribution hänvisa till den förlust som undvikits till följd av regelöverträdelsen (jfr artikel 33.2 e ii i direktivet). Som vinst får även betraktas t.ex. ökade intäkter som beror på att regelöverträdelsen möjliggjort finansiella aktiviteter som annars vore förbjudna, liksom uteblivna kostnader som föranletts av den bristande regelefterlevnaden (se prop. 2016/17:162 s. 602 f. och prop. 2016/17:173 s. 612 f.).

Om den juridiska person som gjort sig skyldig till överträdelsen är ett moderföretag eller ett dotterföretag till ett moderföretag som är skyldigt att upprätta en koncernredovisning utgör koncernens omsättning den relevanta årsomsättningen som ska bestämma sanktionens högsta belopp (artikel 33.2 e i försäkringsdistributionsdirektivet). I direktivet hänvisas, i fråga om vilka koncerner som omfattas, till direktiv Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG (redovisningsdirektivet). Reglerna om sanktionsavgifternas storlek i försäkringsdistributionsdirektivet överensstämmer, som nämns ovan, till stora delar med motsvarande regler i andra EU-direktiv som har genomförts i svensk rätt, bl.a. kapitaltäckningsdirektivet men även UCITS-direktivet och fjärde penningtvättsdirektivet.

I tidigare lagstiftningsärenden har frågan om koncernens omsättning som tak för sanktionsavgiften behandlats på olika sätt. I prop. 2016/17:162 förs ett längre resonemang om frågan om omsättningens beräkning i vissa fall (s. 595–604). Där utvecklas frågan om vad som ska avses med omsättning på koncernnivå när koncernen består av olika typer av företag. I den propositionen finns förslag till genomförande av flera EU-direktiv som, liksom försäkringsdistributionsdirektivet, innehåller regler om sanktionsavgifter som beräknas på koncernnivå. Regeringen gör i det sammanhanget bedömningen att den högsta sanktionsavgiften beräknad utifrån omsättning, när den juridiska personen ingår i en koncern, bör bestämmas utifrån sådan omsättning på koncernnivå som motsvarar den typ av omsättning som den juridiska personen har. Utifrån befintliga redovisningsregler kan det finnas tre typer av omsättning: omsättning från verksamhet som redovisas enligt årsredovisningslagen, omsättning från verksamhet som redovisas enligt lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och omsättning från verksamhet som redovisas enligt lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

De sanktionsavgifter som föreslås i denna lagrådsremiss bör bestämmas på samma sätt. Det är således verksamheten som är föremål för ingripande

som bör avgöra vad som är den relevanta omsättningen på koncernnivå. En annan sak är att posterna för beräkning av omsättningen måste hämtas ur koncernredovisningen för det yttersta moderföretaget. Ur denna redovisning bör således hämtas de intäktsposter som motsvarar den typ av verksamhet som bedrivs av det företag som sanktionen ska riktas mot. Detta bör framgå i den nya lagen om försäkringsdistribution genom att det anges att det är ”motsvarande” omsättning på koncernnivå som, i tillämpliga fall, ska ligga till grund för beräkningen.

Som redogörs för ovan finns i lagen om försäkringsförmedling en bestämmelse som tar sikte på en situation där överträdelsen har ägt rum under en försäkringsförmedlares eller ett försäkringsföretags första verksamhetsår eller en situation där uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga (8 kap. 13 § andra stycket). I ett sådant fall får en uppskattning av omsättningen göras. Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet utgör inte något hinder mot att den bestämmelsen förs över till den nya lagen om försäkringsdistribution.

I försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 33.2 e och f) uttrycks sanktionsavgiften i euro. När det gäller sanktionsavgifter för både fysiska personer (se avsnitt 12.2.6) och juridiska personer anges att för medlemsstater vars valuta inte är euro, ska motsvarande värde i nationell valuta dagen för direktivets ikraftträdande tillämpas. Det innebär att den valutakurs som kommer att ligga till grund för omräkning mellan euro och svenska kronor inte kommer att förändras. I fråga om vilken valutakurs som bör tillämpas vid omräkning mellan euro och svenska kronor gjordes, när det gäller en ändring av insättningsgarantins täckningsbelopp, bedömningen att den s.k. mittkursen som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm AB (Stockholmsbörsen) bör användas (se prop. 2010/11:23 s. 13 f.). Det är även denna mittkurs som tillämpas för omräkning av sanktionsavgiften för fysiska personer enligt kapitaltäckningsdirektivet (prop. 2014/15:57 s. 46). Det är därför lämpligt att tillämpa mittkursen för omräkning av sanktionsavgiften även enligt försäkringsdistributionsdirektivet. Enligt mittkursen den 23 februari 2016 motsvarade 1 euro 9,3632 svenska kronor.

I försäkringsdistributionsdirektivet anges inte något lägsta belopp för sanktionsavgifter. Det bör dock finnas en begränsning av sanktionsavgiftens storlek även i lagen om försäkringsdistribution. Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling (8 kap. 13 §) om att avgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor bör därför föras över till den nya lagen.

Även i den nya lagen om försäkringsdistribution bör anges att sanktionsavgifter som beslutas för juridiska personer ska tillfalla staten.

Med anledning av det som *Svensk Försäkring* påpekar om att försäkringsdistributionsdirektivet enbart ställer krav på sanktionsavgifter vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och enbart vid brott mot uppföranderegler i kapitlen V och VI i direktivet, redovisas skälen för att införa generella ingripandebestämmelser mot försäkringsdistributörer som är juridiska personer i avsnitt 12.1.1 ovan (se under rubriken Försäkringsdistributionsdirektivet och genomförandet i svensk rätt).

I avsnitten 12.2.13 och 12.2.14 föreslås att Finansinspektionen även ska kunna ingripa genom sanktionsavgift mot vissa utländska försäkringsdistributörer, vilket bör anges i bestämmelserna i lagen om försäkringsdistribution som avser sanktionsavgift.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet framför att förslaget indirekt aktualiserar frågor om bl.a. ansvarsförsäkring av sanktionsavgift och föreslår att det därför ska göras en översyn av försäkringsavtalslagen eller försäkringsrörelselagen. Regeringen anser emellertid att en sådan översyn inte är en fråga som bör behandlas inom ramen för nu aktuellt lagstiftningsärende.

12.2.8 Sanktionsavgift mot försäkringsdistributörer som är fysiska personer

Regeringens förslag: Finansinspektionen ska ingripa mot en svensk försäkringsdistributör som är en fysisk person eller en EES-försäkringsförmedlare som står under inspektionens tillsyn enligt en internationell överenskommelse genom sanktionsavgift, om distributören har åsidosatt sina skyldigheter enligt lagen om försäkringsdistribution eller andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet.

Sanktionsavgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och som högst fastställas till det högsta av

1. två gånger den vinst som försäkringsdistributören gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade 700 000 euro.

Om en försäkringsdistributör som är en fysisk person har funnits ansvarig för en överträdelse av lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen ska sanktionsavgiften kunna bestämmas till ett belopp som per den 25 juni 2015 i kronor motsvarade fem miljoner euro.

Avgiften ska tillfalla staten.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: I denna lagrådsremiss föreslås inte att det ska ställas upp något krav i den nya lagen om försäkringsdistribution på att verksamhet som omfattas av den lagen ska bedrivas i en viss juridisk form. Även en fysisk person kommer således att kunna bedriva sådan verksamhet genom enskild näringsverksamhet. Vid överträdelser som en sådan fysisk person gör sig skyldig till bör Finansinspektionen, på motsvarande sätt som för juridiska personer, ha möjlighet att besluta om sanktionsavgift. Finansinspektionen har i dag möjlighet att besluta om straffavgift för fysiska personer (försäkringsförmedlare) enligt lagen om försäkringsförmedling (8 kap. 12 och 13 §§) på samma grunder som vid beslut mot juridiska personer.

Frågan om sanktionsavgifter mot fysiska personer har nyligen varit föremål för övervägande med anledning av genomförandet i svensk rätt av

revisorsdirektivet (prop. 2015/16:162). I det lagstiftningsärendet övervägdes om införandet av sanktionsavgifter som en möjlig disciplinär åtgärd skulle leda till att förfarandet hos Revisorsinspektionen blir straffrättsligt i Europakonventionens mening. Regeringen kom, genom en sammantagen bedömning, fram till att så inte var fallet. Regeringen anförde bl.a. att de sanktionsavgifter som föreskrivs i revisionspaketet inte kan omvandlas till en frihetsberövande påföljd (samma prop. s. 150). De beslutas inom ramen för ett disciplinförfarande som syftar till att upprätthålla förtroendet för ett reglerat yrke. Åtgärden riktar sig därmed inte till allmänheten eller en större krets personer, utan till en väldefinierad yrkeskår bestående av högutbildade personer som av fri vilja har underkastat sig den tillsyn som följer med rätten att utöva revisorsyrket. Disciplinåtgärderna ska i och för sig vara avskräckande (artikel 30.2 i revisorsdirektivet) och sanktionsavgifterna kan anses ha en viss bestraffande funktion. Huvudsyftet med disciplinåtgärderna kan emellertid enligt regeringens uppfattning inte anses vara att en felande revisor ska få ett kännbart straff utan att de ska verka som ett incitament för revisorerna att följa regelverket och att skydda allmänheten från brister i revisionen. Motsvarande bedömning bör göras i förevarande lagstiftningsärende. Beslut om sanktionsavgift mot fysiska personer med eget tillstånd enligt den nya lagen om försäkringsdistribution bör därför inte förutsätta att överträdelsen är av allvarlig art. Det saknas också skäl att i den nya lagen införa krav på att personen ska ha agerat uppsåtligen eller grovt oaktsamt (jfr avsnitt 12.2.7).

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska sanktionsavgiften för en fysisk person som högst fastställas till det högsta av 700 000 euro eller ett belopp motsvarande två gånger den vinst som gjorts eller den förlust som undvikits till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa (artikel 33.2 f). På motsvarande sätt som för juridiska personer gäller att för medlemsstater som inte har euron som valuta ska den högsta sanktionsavgift som ska kunna tas ut motsvara de nämnda värdena i den nationella valutan per den 23 februari 2016.

Enligt den nya lagen om försäkringsdistribution bör således gälla att sanktionsavgiften för en försäkringsdistributör som är en fysisk person ska fastställas till det högsta av

1. två gånger den vinst som försäkringsdistributören gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade 700 000 euro.

På samma sätt som redogörs för ovan i avsnitt 12.2.7 i fråga om juridiska personer ska beräkningsmetoderna anses som alternativa när den högsta sanktionsavgiften för en fysisk person bestäms. Det bör även i det nu aktuella fallet endast vara möjligt för Finansinspektionen att besluta om sanktionsavgift i förening med en anmärkning eller en varning. På motsvarande sätt som för juridiska personer bör avgiften tillfalla staten.

Även i förevarande fall bör den s.k. mittkursen som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm AB (Stockholmsbörsen) tillämpas för omräkning av sanktionsavgiften (jfr avsnitt 12.2.7).

Fjärde penningtvättsdirektivet innehåller i likhet med försäkringsdistributionsdirektivet regler om sanktionsavgifter mot fysiska personer (artikel 59.3). Fjärde penningtvättsdirektivet har genomförts i svensk rätt

bl.a. genom nya bestämmelser i 8 och 10 kap. lagen om försäkringsförmedling (prop. 2016/17:173). Om en försäkringsförmedlare som är en fysisk person överträder lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska personen kunna bli föremål för sanktionsavgifter som per den 25 juni 2015 motsvarade fem miljoner euro (artikel 59.3 b). En bestämmelse med motsvarande innehåll bör införas i den nya lagen om försäkringsdistribution.

12.2.9 Ingripande mot fysiska personer i försäkringsdistributörens ledning

Regeringens förslag: När det gäller ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare som är en juridisk person ska Finansinspektionen kunna ingripa mot en fysisk person som ingår i den juridiska personens styrelse eller är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder den juridiska personen, eller är ersättare för någon av dem, för en överträdelse som den juridiska personen har gjort sig skyldig till. De överträdelser som kan föranleda sanktioner mot fysiska personer i ledningen ska anges uttryckligen i lagen om försäkringsdistribution.

Finansinspektionen ska endast ingripa om överträdelsen som den juridiska personen har gjort sig skyldig till är allvarlig, upprepad eller systematisk och personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ett ingripande ska ske genom

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, inte får inneha en ledande position i en försäkringsdistributör, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

Sanktionsavgiften ska som högst fastställas till det högsta av

1. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade 700 000 euro.

Om den juridiska personen har befunnits ansvarig för en överträdelse av lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen, ska sanktionsavgiften kunna bestämmas till ett belopp som per den 25 juni 2015 i kronor motsvarade fem miljoner euro.

Avgiften ska tillfalla staten.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* avstyrker förslaget med hänvisning till att det går utöver vad som krävs enligt försäkringsdistributionsdirektivet. *Svensk Försäkring* framhåller även att det, i förhållande till de administrativa sanktionsavgifter som enligt förslaget ska kunna träffa personer som ingår i ledningen och personer i ledande ställning, framstår som särskilt främmande att tillämpa dessa sanktionsbestämmelser på de sidoverksamma försäkringsförmedlarna. *Svensk Försäkring* anser att

det inte framstår som proportionerligt med ett sådant strängt ansvar i förhållande till kundnyttan och den ringa verksamhet som försäkringsförmedlingen utgör för dessa aktörer. Vidare påpekar Svensk Försäkring att de anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlarna redan agerar på försäkringsföretagets ansvar vilket innebär att distributionskostnaderna för dessa kunder regelmässigt är oerhört låg eftersom kunden kan erbjudas en försäkring i direkt anslutning till kundens köp av ”huvudprodukten”. Mot bakgrund av angivna utgångspunkter anser Svensk Försäkring att ett så pass strängt sanktionsansvar som föreslås riskerar att avskräcka dessa aktörer från att bedriva försäkringsförmedling vilket kan tänkas leda till betydande premiehöjningar eller att vissa försäkringar som i dag utgör ett värdefullt och prisvärt komplement till huvudprodukten försvinner eftersom dessa blir för kostsamma att distribuera.

Skälen för regeringens förslag

Försäkringsdistributionsdirektivet och genomförandet i svensk rätt

Av försäkringsdistributionsdirektivet följer att om skyldigheter gäller juridiska personer i händelse av en överträdelse av de nationella bestämmelser som genomfört direktivet, ska sanktioner och åtgärder kunna tillämpas på ledningen och andra personer som enligt nationell rätt bär ansvar för överträdelsen (artikel 31.4).

I den överträdelsekatalog som finns i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 33.1) räknas ett antal överträdelser upp som försäkringsdistributörer, försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare kan göra sig skyldiga till. Som framgår ovan i avsnitt 12.2.3 kan överträdelserna bl.a. bestå i att försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare som bedriver distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter inte iakttar uppföranderegler i kapitlen V och VI i direktivet (artiklarna 17–30), att en försäkringsförmedlare bedriver distributionsverksamhet utan tillstånd eller att försäkringsförmedlare fått tillstånd på grund av oriktiga uppgifter.

För att i svensk rätt genomföra motsvarande regler i kapitaltäckningsdirektivet och MiFID II har det i lagen om bank- och finansieringsrörelse och i lagen om värdepappersmarknaden införts nya bestämmelser som uttryckligen anger de överträdelser för vilka sanktioner kan riktas mot fysiska personer i kreditinstitutens eller värdepappersbolagens ledningsorgan (15 kap. 1 a § respektive 25 kap. 1 a–1 d §§). Detta har motiverats bl.a. av att en sådan ordning skapar tydlighet och förutsebarhet för den enskilde, vilket inte minst är viktigt då bestämmelserna kan anses ha straffrättslig karaktär (prop. 2014/15:57 s. 38 f.). På samma sätt som när det gäller nämnda sanktioner är det här frågan om sanktioner som riktar sig mot fysiska personer som är direkt ansvariga för annans handlande, t.ex. i egenskap av styrelseledamot i en juridisk person som har gjort sig skyldig till en överträdelse. En uppräknning av vilka skyldigheter som kan föranleda en sanktion för den fysiska personen innebär enligt regeringens uppfattning en tydlig reglering när det gäller vad denne har att iaktta. De regelöverträdelser som enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska kunna föranleda sanktioner mot personer som ingår i ledningen för en juridisk person bör därför anges uttryckligen i lagen om försäkringsdistribution.

Svensk Försäkring anser att förslaget det går utöver vad som krävs enligt försäkringsdistributionsdirektivet. Regeringen konstaterar att förslaget

emellertid innebär att ingripande mot en fysisk person som ingår i ledningen för en försäkringsdistributör endast ska få ske i de fall som krävs enligt försäkringsdistributionsdirektivet. Därutöver krävs enligt fjärde penningtvättsdirektivet att även överträdelse av lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen ska kunna medföra ingripande mot sådana personer (jfr prop. 2016/17:173 s. 388–391).

Personkretsen som kan träffas av sanktioner

Vid genomförandet i svensk rätt av kapitaltäckningsdirektivet förde regeringen ett resonemang kring den personkrets som i det nu aktuella hänseendet bör kunna träffas av sanktioner och konstaterade då att denna i en svensk kontext bör bestå av styrelsen, den verkställande direktören och ersättare för dessa (prop. 2014/15:57 s. 39). Det saknas skäl att i förevarande lagstiftningsärende avvika från den bedömning som tidigare har gjorts i fråga om denna personkrets när det gäller ingripande mot personer som ingår i ledningen för en försäkringsdistributör som drivs i form av aktiebolag eller ekonomisk förening.

Som anføres ovan kan dock försäkringsdistribution som inte bedrivs av ett försäkringsföretag bedrivas i andra former än aktiebolag och ekonomiska föreningar. Det innebär att alla försäkringsdistributörer inte omfattas av krav på att utse en styrelse eller en verkställande direktör. Det bör därför i lagen om försäkringsdistribution införas en bestämmelse som gör det möjligt för Finansinspektionen att ingripa mot en person som ingår i ledningen även i juridiska personer som inte har en styrelse. Kretsen som ska kunna träffas av sanktioner bör omfatta den eller de personer som har motsvarande ställning eller ansvar som styrelsen i ett aktiebolag eller en ekonomisk förening. Därigenom blir det möjligt att ingripa mot bl.a. komplementären i kommanditbolag eller bolagsmän i handelsbolag.

Ingripanden mot personer som ingår i ledningen förutsätter att verksamheten bedrivs av en juridisk person. En fysisk person som driver enskild näringsverksamhet kan därför inte drabbas av dubbla sanktioner. I handelsbolag kan dock en sanktion mot bolaget och en personlig sanktion för en bolagsman innebära att den samlade sanktionen som personligen drabbar bolagsmannen blir oproportionerligt hög, om Finansinspektionen inte beaktar det faktum att bolagsmannen är personligt ansvarig för de sanktioner som åläggs bolaget. Finansinspektionen ska dock, vid bestämmandet av sanktionsavgiftens storlek och vid val av ingripande, ta hänsyn till bl.a. den finansiella ställningen hos den som drabbas av en sanktion (se avsnitt 12.2.10). Därigenom kan hänsyn tas till den samlade sanktionens allvarlighet, och en proportionerlig tillämpning kan uppnås.

Svensk Försäkring anser att det inte är proportionerligt att tillämpa bestämmelserna om sanktioner på personer som ingår i ledningen för sidoverksamma eller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och att det stränga sanktionsansvar som föreslås riskerar att avskräcka dessa aktörer från att bedriva försäkringsförmedling. Regeringen anser att utgångspunkten när det gäller bestämmelserna om sanktioner i den nya lagen ska vara att de ska kunna tillämpas på de olika aktörer som är verksamma på marknaden för försäkringsdistribution och som omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet. Däremot ska Finansinspektionen enligt

vad som anges ovan säkerställa en proportionerlig tillämpning genom val av ingripande och när sanktionsavgiftens storlek bestäms.

Förutsättningar för att ingripa mot personer som ingår i ledningen

Vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet anförde regeringen även att det, för att understryka att det är instituten som står i fokus då sanktioner övervägs och att sanktioner mot fysiska personer endast bör komma i fråga i särskilda fall, ska krävas att institutets överträdelse är allvarlig för att sanktioner mot fysiska personer ska komma i fråga (prop. 2014/15:57 s. 41). Regeringen uttalade vidare att det allmänt betraktat ter sig som mer befogat med ett ingripande mot personer i ett instituts ledning vid sådana regelöverträdelser som kan medföra allvarliga konsekvenser för stabiliteten i institutet eller i det finansiella systemet som helhet. Detsamma gäller vid överträdelser som kan hota andra viktiga samhällsintressen, t.ex. bekämpningen av penningtvätt, eller där skyddet för enskilda konsumenter äventyras på ett särskilt påtagligt sätt.

I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det med hänsyn till det anförda, på samma sätt som i lagen om bank- och finansieringsrörelse, anges att det ska vara fråga om en allvarlig överträdelse för att ett ingripande mot en fysisk person i ledningen ska kunna ske. I likhet med i de bestämmelser som infördes i lagen om försäkringsförmedling (8 kap. 1 a §) när det gäller ingripande vid överträdelser av lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, bör det i lagen om försäkringsdistribution anges att ingripande kan ske vid upprepade eller systematiska överträdelser, vilket ytterligare förtydligar förutsättningarna för när ingripande kan ske.

Av denna begränsning följer att i en situation där en fysisk persons agerande i och för sig bedömts som mycket anmärkningsvärt, men där verksamhetsutövarens överträdelse samtidigt inte bedöms som tillräckligt graverande, kan en sanktion inte riktas mot den enskilde. Det bör dock inte krävas att ett sanktionsbeslut har meddelats mot en verksamhetsutövare för att en sanktion mot en fysisk person ska kunna komma i fråga. Det följer av att det kan finnas situationer som i och för sig borde ha lett till ett sanktionsbeslut mot försäkringsdistributören, men där något sådant inte har meddelats exempelvis på grund av att distributören har försatts i konkurs innan överträdelsen upptäcktes. En sådan situation bör inte utesluta ett ingripande mot en fysisk person.

Även frågan om subjektiva rekvisit som förutsättning för ansvar vid ingripande mot personer som ingår i ledningen för en juridisk person berördes vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet. Regeringen anförde i det sammanhanget att för att förtydliga när det kan bli fråga om ansvar för en fysisk person avseende ett instituts överträdelse är det lämpligt att införa ett subjektivt rekvisit som förutsättning för ingripande (samma prop. s. 42). Därigenom understryks ytterligare att det bör vara fråga om särskilt allvarliga fall för att en sanktion ska kunna komma i fråga. Införandet av ett subjektivt rekvisit motiveras också av sanktionens straffrättsliga karaktär. Enligt grundläggande straffrättsliga principer bör det inte utdömas sanktioner av straffliknande karaktär utan att personen i fråga i något avseende har visat uppsåt eller oaktsamhet. Försäkringsdistributionsdirektivet ställer inte upp något krav på att det införs ett

subjektivt rekvisit som förutsättning för ansvar (artikel 33). Det finns dock inget hinder för en medlemsstat att införa ett sådant villkor. På samma grunder som i tidigare lagstiftningsärenden, bör subjektiva rekvisit införas som förutsättning för ansvar även vid ingripande enligt lagen om försäkringsdistribution mot en fysisk person som ingår i ledningen för en försäkringsdistributör.

Var den nedre gränsen för det subjektiva rekvisitet bör sättas beror på vilket handlande man vill ingripa mot, men även på det intrång och den olägenhet som det innebär för personen som blir föremål för sanktionen. Mot bakgrund av att sanktioner mot fysiska personer med ledningsansvar endast bör komma i fråga i särskilt allvarliga fall bör, i likhet med det som gäller enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse (15 kap. 1 a §), en nedre gräns sättas vid grov oaktsamhet. Detta innebär att det endast är en mer kvalificerad form av oaktsamhet som kan träffas av en sanktion. Exempel på sådan grov oaktsamhet kan vara att styrelsen eller verkställande direktören medvetet tagit en risk i fråga om riktigheten hos vissa uppgifter som lämnas till Finansinspektionen. Ett medvetet risktagande kan det vidare vara fråga om när styrelsen eller verkställande direktören underlåtit att se till att det finns en ändamålsenlig organisation på plats för rapportering eller informationslämnande, eller underlåtit att regelbundet följa upp hur organisationen fungerar. Det bör också anses grovt oaktsamt att underlåta att sätta sig in i innebörden av sådana regler om styrning och kontroll som har väsentlig betydelse för försäkringsdistributionsverksamheten.

Sanktioner som ska kunna riktas mot personer i ledande ställning

Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna se till att det finns en administrativ sanktion som inbegriper ett tillfälligt förbud för personer med ledningsansvar hos en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag att utöva sådana funktioner (artikel 33.2 d).

En motsvarande sanktion infördes i bl.a. lagen om bank- och finansieringsrörelse vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet. Regeringens överväganden i det sammanhanget har bäring även på förevarande lagstiftningsärende. Regeringen konstaterade då att sanktionen i stor utsträckning liknar ett näringsförbud enligt lagen (2014:836) om näringsförbud (prop. 2014/15:57). Ett sådant förbud beslutas av allmän domstol och innebär bl.a. att personen inte får vara ledamot eller suppleant i styrelsen för ett aktiebolag och inte heller vara verkställande direktör eller vice verkställande direktör i aktiebolag. Regeringen konstaterade att det skulle kunna hävdas att reglerna om näringsförbud innebär att den svenska lagstiftningen uppfyller kapitaltäckningsdirektivets krav i fråga om den aktuella sanktionen. Näringsförbud kan meddelas på en rad grunder. Den grund som oftast torde bli aktuell att tillämpa innebär att personen har gjort sig skyldig till brott för att näringsförbud ska kunna meddelas. Regeringen ansåg dock att en sådan förutsättning inte bör gälla i detta sammanhang (samma prop. s. 45).

Det finns inte skäl att göra någon annan bedömning i förevarande lagstiftningsärende. Det nu aktuella förbudet bör innebära att personen inte får upprätthålla funktionen hos den juridiska personen. Förbudet bör även

omfatta alla motsvarande ledande funktioner i andra försäkringsdistributörer. Försäkringsdistributionsdirektivet ställer inte upp några krav på att det anges en viss tidsrymd för hur länge ett förbud ska kunna gälla. En sådan tidsrymd bör dock införas i lagen om försäkringsdistribution för att tillgodose kraven på förutsebarhet och rättssäkerhet. I likhet med i lagen om bank- och finansieringsrörelse (15 kap. 1 a §) bör ett sådant förbud gälla under en viss tid, lägst tre och högst tio år.

En person som ingår i ledningen för en försäkringsdistributör ska som anförs ovan också kunna bli föremål för beslut om sanktionsavgift (artikel 33.2 f i försäkringsdistributionsdirektivet). I medlemsstater som inte har euron som valuta ska sanktionsavgiftens högsta belopp kunna uppgå till motsvarande 700 000 euro i nationell valuta den 23 februari 2016. Även i fråga om sanktionsavgift för en ledningsperson bör den s.k. mittkursen som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm AB (Stockholmsbörsen) tillämpas för omräkning av sanktionsavgiften (jfr avsnitt 12.2.7).

Om det ger ett högre maxbelopp än ett belopp motsvarande 700 000 euro, ska sanktionsavgiften kunna bestämmas till två gånger den vinst som personen erhållit till följd av överträdelsen.

Beslut om ett tidsbegränsat förbud att utöva en ledande funktion och beslut om sanktionsavgift bör kunna användas tillsammans eller var för sig. Försäkringsdistributionsdirektivet föreskriver (artikel 34) att alla relevanta omständigheter ska beaktas när den behöriga myndigheten fastställer typen av och nivån på administrativa sanktioner eller åtgärder (se avsnitt 12.2.10). Finansinspektionen ska därför beakta samtliga omständigheter i det enskilda fallet när inspektionen fastställer en proportionerlig sanktion.

Fjärde penningtvättsdirektivet innehåller i likhet med försäkringsdistributionsdirektivet regler om sanktionsavgifter mot fysiska personer. Dessa regler i fjärde penningtvättsdirektivet har i svensk rätt genomförts bl.a. genom nya bestämmelser i lagen om försäkringsförmedling (prop. 2016/17:173). Om en försäkringsdistributör gör sig skyldig till en överträdelse av lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska en fysisk person i distributörens ledning kunna bli föremål för sanktionsavgifter som per den 25 juni 2015 motsvarade fem miljoner euro (artikel 59.3 b). Detta bör anges i lagen om försäkringsdistribution.

12.2.10 Omständigheter som ska vara styrande vid beslut om sanktioner

Regeringens förslag: Det ska i lagen om försäkringsdistribution anges faktorer som ska ligga till grund för valet av sanktion och för sanktionsavgiftens storlek.

Finansinspektionen ska ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.

När ett beslut om ingripande ska fattas ska Finansinspektionen i försvårande riktning beakta om den som har begått överträdelsen tidigare har gjort sig skyldig till överträdelser eller om en fysisk person i försäkringsdistributörens ledning tidigare orsakat en sådan överträdelse.

I förmildrande riktning ska det beaktas om den ansvariga personen genom ett aktivt samarbete i väsentlig utsträckning har underlättat Finansinspektionens utredning samt – när en anmälan görs, uppgifter lämnas till eller överträdelsen påtalats av Finansinspektionen – försäkringsdistributören upphör eller snarast upphör med överträdelsen respektive om den fysiska personen i försäkringsdistributörens ledning snabbt har verkat för att överträdelsen ska upphöra.

När sanktionsavgiftens storlek fastställs, ska hänsyn tas till de angivna omständigheterna samt till den finansiella ställningen hos den som har begått överträdelsen och, om det går att fastställa, den vinst som har erhållits.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Av försäkringsdistributionsdirektivet följer att när de behöriga myndigheterna fastställer typen av och nivån på administrativa sanktioner eller åtgärder ska medlemsstaterna se till att de beaktar alla relevanta omständigheter (artikel 34). Som exempel på omständigheter som i tillämpliga fall ska beaktas anges överträdelsens allvarlighet och varaktighet, den finansiella ställningen för den fysiska eller juridiska person som hålls ansvarig och förluster för tredje man som överträdelsen vållat, i den mån dessa kan fastställas. Utgångspunkten enligt direktivet är således att alla relevanta omständigheter ska beaktas när typ av sanktion bestäms. Detsamma ska gälla när sanktionsavgiftens storlek bestäms.

Motsvarande regler finns i kapitaltäckningsdirektivet (artikel 70). När det direktivet genomfördes i svensk rätt uttalade regeringen att det, för att främja förutsebarheten och enhetligheten i tillämpningen av bestämmelserna, är rimligt att som utgångspunkt låta samtliga de i direktivet omnämnda omständigheterna framgå av lag (prop. 2013/14:228 s. 238). En sådan lagreglering bör vara till fördel för både tillämpande myndighet och instituten. För att inte hindra utrymmet för egna bedömningar och möjligheten att ta hänsyn till särskilda omständigheter i det enskilda fallet, bör dock lagtexten utgöra en exemplifierande uppräkningslista av vilka omständigheter som ska beaktas.

Det finns inte skäl att göra en annan bedömning i förevarande lagstiftningsärendet. För att i svensk rätt genomföra motsvarande regler i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 34) bör det i den nya lagen om försäkringsdistribution införas en exemplifierande uppräkningslista av omständigheter som ska beaktas vid valet av sanktion och vid bestämmandet av sanktionsavgiftens storlek.

12.2.11 Sanktionsföreläggande

Regeringens förslag: Frågor om ingripanden mot personer som ingår i ledningen för en försäkringsdistributör vid överträdelser från försäkringsdistributörens sida ska prövas genom sanktionsföreläggande.

I lagen om försäkringsdistribution ska det anges vilka uppgifter ett sådant föreläggande ska innehålla.

Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom utsatt tid, ska Finansinspektionen få ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att en sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot försäkringsdistributören.

Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

En sanktion ska få beslutas bara om den som sanktionen riktas mot har delgetts ett sanktionsföreläggande inom två år från det att överträdelserna gjordes.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Administrativa sanktioner ska, som redovisas i avsnitten 12.2.8 och 12.2.9, kunna riktas inte bara mot juridiska och fysiska personer med tillstånd att bedriva försäkringsdistribution utan även mot fysiska personer som ingår i försäkringsdistributörens ledning. Försäkringsdistributionsdirektivet lämnar till medlemsstaterna att utforma förfarandet vid beslut om sanktioner. På liknande sätt förhåller det sig med andra EU-direktiv på finansmarknadsområdet, t.ex. kapitaltäckningsdirektivet. Vid genomförandet av det direktivet infördes bestämmelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse enligt vilka sanktioner mot fysiska personer i ett instituts ledning ska prövas genom ett sanktionsföreläggandeförfarande. Förfarandet med ett inledande sanktionsföreläggande kan sägas utgöra ett mellanting av domstols- och förvaltningsmyndighetsbeslut. Införandet av bestämmelser om sanktionsförelägganden motiverades med att ramarna för beslutsförfarandet bör sättas utifrån rättssäkerhetsaspekter. Därutöver bör hänsyn tas till rådande rätts-tradition när det gäller vilka uppgifter som svenska förvaltningsmyndigheter normalt ansvarar för (prop. 2014/15:57 s. 57).

Ingripanden mot fysiska personer för instituts överträdelser enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse prövas således av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande som, om det godkänns, blir att jämställa med en dom som fått laga kraft. Ingripanden mot personer som ingår i ledningen för en försäkringsdistributör enligt lagen om försäkringsdistribution är i allt väsentligt av samma karaktär som motsvarande ingripanden enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse. I prövningen ingår bedömningar av subjektiva rekvisit och det blir sannolikt aktuellt att ta ställning till komplicerade händelseförlopp samt mer eller mindre omfattande utredningsmaterial och bevisning. Dessutom är det fråga om att påföra höga sanktionsavgifter. Regeringen anser därför att det finns övervägande skäl som talar för att prövningen av sanktioner mot fysiska personer för ett instituts överträdelser bör ske i domstol och inte hos förvaltningsmyndighet (jfr samma prop. s. 58). Genom ett förfarande med sanktionsföreläggande kombineras fördelarna med att kunna använda domstolarnas process för bevisföring med det snabbare förfarande som ett beslut av Finansinspektionen innebär. Den kompetens om finansmarknaden som finns hos Finansinspektionen kommer till sin rätt, och på samma sätt som när bindande beslut fattas kan inspektionen utforma rättsbildande praxis. En ordning med sanktionsföreläggande är därför att

föredra när det gäller överträdelseärenden mot fysiska personer i företagens ledningsorgan. Bestämmelser om sanktionsförelägganden vid ingripande mot personer som ingår i ledningen för en försäkringsdistributör bör mot bakgrund av det anförda införas även i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Det saknas anledning att för sanktionsavgifter som beslutas enligt lagen om försäkringsdistribution avvika från de principer som anges i lagen om bank- och finansieringsrörelse. I lagen om försäkringsdistribution bör därför införas bestämmelser om sanktionsförelägganden efter förebild av motsvarande bestämmelser i den lagen (15 kap. 9 a–9 d §§). Det anförda innebär bl.a. att Finansinspektionens beslut om sanktionsföreläggande enligt lagen om försäkringsdistribution inte heller ska få överklagas (se vidare avsnitt 13).

12.2.12 Verkställighet av beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift

Regeringens förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om verkställighet av beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift ska föras över till lagen om försäkringsdistribution.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: I lagen om försäkringsförmedling finns bestämmelser om verkställighet av straffavgifter och förseningsavgifter som Finansinspektionen beslutat om (8 kap. 15–18 §§). Av dessa följer att en avgift ska betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar från det att beslutet fick laga kraft, eller den längre tid som anges i beslutet. Beslut om avgifter som fått laga kraft får därefter verkställas utan föregående dom eller utslag. I gällande rätt finns också bestämmelser om indrivning och preskription.

Bestämmelser av motsvarande innehåll bör finnas även i den nya lagen om försäkringsdistribution. De bör anpassas till den nya lagens innehåll i övrigt genom att omfatta sanktionsavgifter som beslutats genom förfarandet med sanktionsföreläggande och genom att avse sanktionsavgifter och inte straffavgifter. Den sistnämnda termen utmönstras (se avsnitt 12.2.7).

12.2.13 Föreläggande mot försäkringsdistributörer som använder sig av förmedlare som saknar tillstånd eller registrering

Regeringens förslag: Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om att försäkringsföretag inte får använda sig av obehöriga försäkringsförmedlare ska föras över i huvudsak oförändrad till lagen om försäkringsdistribution. Bestämmelsen ska utvidgas till att omfatta samtliga försäkringsdistributörer.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Lagen om försäkringsförmedling innehåller en bestämmelse om att ett försäkringsföretag för förmedling av försäkringar inte får utnyttja någon som inte är berättigad att utöva försäkringsförmedling (8 kap. 9 §). Försäkringsföretag får enligt den bestämmelsen inte heller för förmedling utnyttja någon som inte är berättigad att förmedla sådana försäkringar som förmedlingen avser. Om detta sker ska Finansinspektionen förelägga försäkringsföretaget att upphöra med detta.

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller ett krav på att medlemsstaterna ska se till att försäkringsföretag och försäkringsförmedlare när de utnyttjar tjänster från försäkringsförmedlare eller sidoverksamma försäkringsförmedlare endast utnyttjar sådana försäkringsdistributions-tjänster som tillhandahålls av registrerade försäkringsförmedlare eller sidoverksamma försäkringsförmedlare (artikel 16). Enligt direktivet ska medlemsstaterna ingripa med sanktioner om en försäkringsdistributör använder en oregistrerad persons försäkringsdistributionstjänster (artikel 33.1 b). Dessa krav i direktivet bör genomföras i svensk rätt på så sätt att det i den nya lagen om försäkringsdistribution tas in en bestämmelse som i ger Finansinspektionen möjlighet att förelägga samtliga försäkringsdistributörer, dvs. även EES-försäkringsgivare och försäkringsgivare från tredjeland som bedriver verksamhet i Sverige att upphöra med användandet av obehöriga försäkringsdistributörer. På så sätt får Finansinspektionen möjlighet att förhindra att alla slags försäkringsdistributörer och försäkringsgivare som är verksamma på den svenska marknaden använder sig av obehöriga försäkringsdistributörer.

12.2.14 Ingripanden mot EES-försäkringsförmedlare

Regeringens förslag: Om en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige genom en filial eller en permanent närvaro här i landet har åsidosatt sina skyldigheter enligt uppföranderegler i lagen om försäkringsdistribution ska Finansinspektionen ingripa. Finansinspektionen ska få förelägga EES-försäkringsförmedlaren att göra rättelse. Om rättelse inte sker ska Finansinspektionen få förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet.

Om en sådan EES-försäkringsförmedlare på något annat sätt har åsidosatt sina skyldigheter här i landet, ska Finansinspektionen få begära att den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland ska vidta åtgärder mot förmedlaren. Finansinspektionen ska också få hänskjuta ärendet till Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten. Detsamma ska gälla om en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige utan att ha inrättat en filial eller en permanent närvaro har åsidosatt sina skyldigheter här i landet.

I följande tre situationer ska Finansinspektionen få förelägga EES-försäkringsförmedlare att göra rättelse.

1. Om den behöriga myndigheten i förmedlarens hemland, efter en begäran av Finansinspektionen, inte ingriper eller om ingripandet visar sig vara otillräckligt.

2. Om överträdelsen avser en bestämmelse som ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse och ett omedelbart ingripande krävs.

3. Om förmedlarens verksamhet allvarligt skadar konsumentskyddet i allmänhet och om förmedlaren kan antas ha hemvist i ett annat land inom EES endast i syfte att kringgå regler som gäller för utövande av försäkringsdistribution här i landet.

Om rättelse inte sker ska Finansinspektionen få förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet.

Bestämmelser om att Finansinspektionen ska informera behörig myndighet i EES-försäkringsförmedlarens hemland, Europeiska kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten om åtgärder som vidtas mot en EES-försäkringsförmedlare ska tas in i den nya lagen. I vissa fall ska Finansinspektionen informera innan åtgärder vidtas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka författningar som ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse.

Regeringens bedömning: Skyldigheten i försäkringsdistributionsdirektivet för medlemsstaterna att offentliggöra nationella bestämmelser för att skydda allmänintresset och därmed sammanhängande skyldigheter bör genomföras genom föreskrifter på förordningsnivå.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet om ingripande mot EES-försäkringsförmedlare skiljer sig delvis åt beroende på om förmedlaren bedriver verksamhet i Sverige med stöd av etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster (se artiklarna 5.1, 8.1 och 8.2). När det gäller ingripanden vid utövande av etableringsfriheten (dvs. när verksamheten bedrivs genom en filial eller en permanent närvaro i värdlandet) ska den behöriga myndigheten i värdlandet vidta lämpliga åtgärder om en försäkringsförmedlare överträder sådana lagar eller andra författningar som genomför reglerna i kapitlen V och VI i direktivet (artikel 8.1). Enligt den engelska språkversionen av direktivet har den behöriga myndigheten i värdlandet rätt att vidta lämpliga åtgärder ("take appropriate measures"). I den svenska språkversionen av direktivet anges däremot "föreslå nödvändiga åtgärder". Av den engelska språkversionen av direktivet framgår det att det är vidtagande av åtgärder som avses. Försäkringsdistributionsdirektivets regler i nu nämnda avseenden bör genomföras i svensk rätt genom bestämmelser om ingripanden mot EES-försäkringsförmedlare i den nya lagen om försäkringsdistribution. Den nya lagen bör innehålla en särskild bestämmelse om ingripande direkt mot en EES-försäkrings-

förmedlare som bedriver verksamhet i Sverige med stöd av etableringsfriheten. Ett sådant ingripande bör bestå av föreläggande om att göra rättelse och ytterst ett förbud för EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution i Sverige. I bestämmelsen bör även anges att Finansinspektionen är skyldig att underrätta behörig myndighet i EES-försäkringsförmedlarens hemland, Europeiska kommissionen och Etiopien om vilka åtgärder som vidtas.

Om den behöriga myndigheten i värdlandet har skäl att anse att en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet med stöd av etableringsfriheten gör en överträdelse som avser någon annan av de skyldigheter som anges i försäkringsdistributionsdirektivet än reglerna i kapitlen V och VI ska den underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet om detta (artikel 8.2). Så är även fallet om den behöriga myndigheten i värdlandet har skäl att anse att en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet med stöd av friheten att tillhandahålla tjänster (dvs. när förmedlaren inte har inrättat en filial eller en permanent närvaro i värdlandet) underlåter att fullgöra någon av de skyldigheter som anges i direktivet (artikel 5.1 första stycket).

I de fall som den behöriga myndigheten i värdlandet ska underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet om överträdelser är det den senare behöriga myndigheten som primärt har att ingripa mot försäkringsförmedlaren (artiklarna 5.1 andra stycket och 8.2). Det är först om de åtgärder som vidtagits av den behöriga myndigheten i hemlandet visat sig vara otillräckliga eller om den myndigheten inte vidtar några åtgärder som den behöriga myndigheten i värdlandet, efter att ha informerat den behöriga myndigheten i hemlandet, får vidta åtgärder mot försäkringsförmedlaren, inbegripet att hindra förmedlaren från att fortsätta bedriva verksamhet i det landet (artiklarna 5.1 tredje stycket och 8.3 första stycket). En förutsättning för ett sådant ingripande är att försäkringsförmedlaren agerar på ett sätt som tydligt skadar intressena för värdlandets konsumenter i stort eller hindrar försäkringsmarknaden från att fungera väl. Den behöriga myndigheten i värdlandet kan också välja att hänskjuta ärendet till Etiopien och begära dess biträde (artiklarna 5.1 fjärde stycket och 8.3 tredje stycket).

I vissa fall kan en behörig myndighet i en värdland ingripa direkt mot en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet inom dess territorium. Om en omedelbar åtgärd krävs för att skydda konsumenternas rättigheter får nödvändiga åtgärder vidtas (artiklarna 5.2 och 8.4). Direktivet är inte avsett att påverka möjligheterna för värdlandet att vidta nödvändiga och icke-diskriminerande åtgärder för att inom sitt territorium ingripa mot överträdelser som inte är förenliga med de rättsliga bestämmelser för att skydda allmänintresset som är tillämpliga på försäkringsdistributörer inom deras territorier (artikel 9.1). Det finns då möjlighet att hindra en försäkringsförmedlare från att bedriva ny verksamhet i värdlandet. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras behöriga myndigheter på lämpligt sätt offentliggör de relevanta nationella bestämmelser för att skydda allmänintresset som är tillämpliga på försäkringsdistributörer inom deras territorier (artikel 11.1). Ett direkt ingripande mot en EES-försäkringsförmedlare kan också komma i fråga om verksamheten helt eller huvudsakligen är inriktad på värdlandets territorium med enda syfte att kringgå de rättsliga bestämmelser som skulle vara tillämpliga om den

berörda förmedlaren hade sin hemvist eller sitt säte i värdlandet och om dess verksamhet dessutom allvarligt hotar försäkringsmarknadernas sätt att fungera med avseende på konsumentskyddet (artikel 9.2).

De nämnda reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras i svensk rätt i bestämmelser om ingripanden mot EES-försäkringsförmedlare i den nya lagen om försäkringsdistribution. Dessa bestämmelser bör omfatta EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet här i landet såväl med stöd av etableringsfriheten som friheten att tillhandahålla tjänster. Därutöver bör det tas in bestämmelser om i vilka fall Finansinspektionen har möjlighet att ingripa direkt mot en sådan EES-försäkringsförmedlare. Sådana ingripanden bör bestå av föreläggande om att göra rättelse och förbud för EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution i Sverige.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vilka bestämmelser som ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse. Som nämns ovan ställer försäkringsdistributionsdirektivet upp ett krav på att medlemsstaterna ska se till att den behöriga myndigheten offentliggör de relevanta nationella bestämmelser för att skydda allmänintresset som är tillämpliga på den som bedriver försäkringsdistribution på medlemsstatens territorium (artikel 11.1). Detta gäller även information om huruvida och hur medlemsstaten har valt att tillämpa strängare bestämmelser än de som anges i direktivet (artikel 29.3). Medlemsstaterna ska inrätta en enda kontaktpunkt som ska ansvara för tillhandahållandet av information om bestämmelser för att skydda allmänintresset. En lämplig behörig myndighet bör utgöra en sådan kontaktpunkt (artikel 11.4). Utifrån direktivets utformning framstår det som lämpligt att dessa krav genomförs genom föreskrifter på förordningsnivå.

12.2.15 Ingripanden när det finns en överenskommelse om överföring av tillsynsansvar

Regeringens förslag: Om Finansinspektionen enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES har tagit över ansvaret för tillsynen över en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige, ska Finansinspektionen få ingripa mot överträdelse av bestämmelserna om förutsättningar för tillstånd, kunskapskrav och uppförande och föreskrifter som meddelats avseende dessa bestämmelser, om överträdelse avser verksamheten som bedrivs i Sverige.

Finansinspektionen ska då utfärda ett föreläggande att göra rättelse inom en viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig, ska Finansinspektionen förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet eller, om det är tillräckligt, meddela en varning.

Om verksamheten i Sverige bedrivs i en filial, ska Finansinspektionen kunna ingripa mot filialens verkställande direktör för vissa överträdelse som filialen konstaterats ansvarig för. Ingripande ska kunna

ske på samma sätt och enligt samma förfarande som för ledningspersoner i en försäkringsdistributör som är en juridisk person.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår i avsnitt 12.1.3 ska Finansinspektionen kunna träffa en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES som innebär att inspektionen åtar sig ett utökat ansvar för tillsyn och ingripanden mot en EES-försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige. Finansinspektionen får, när en sådan överenskommelse träffas, det huvudsakliga ansvaret för att säkerställa att kraven avseende kunskap och kompetens och lämplighet m.m. uppfylls i den svenska verksamheten. Finansinspektionen ska även i vissa avseenden agera som behörig myndighet i hemlandet i förhållande till verksamheten som bedrivs i Sverige. Det innebär bl.a. att Finansinspektionen kommer att ha huvudansvaret för tillsyn avseende bestämmelser om uppförande i lagen om försäkringsdistribution när det gäller försäkringsdistribution som sker från Sverige till andra länder inom EES.

Om en överenskommelse träffas ska Finansinspektionen även agera som behörig myndighet i hemlandet i fråga om reglerna i kapitel VII i försäkringsdistributionsdirektivet (artiklarna 31–36), som gäller administrativa sanktioner och andra åtgärder (artikel 7.1). Utgångspunkten är alltså att Finansinspektionen ska ha samma möjligheter att ingripa mot en EES-försäkringsförmedlare som mot försäkringsdistributörer som agerar med stöd av tillstånd eller registrering i Sverige. Detta avviker från hur Finansinspektionen kan ingripa mot övriga EES-försäkringsförmedlare (jfr avsnitt 12.2.14). En bestämmelse som reglerar möjligheterna att ingripa mot EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en överenskommelse om överföring av tillsyn måste således införas i den nya lagen.

Om en överenskommelse om överföring av tillsyn har träffats ska Finansinspektionen överta ansvaret att agera som behörig myndighet i hemlandet när det gäller kapitlen IV–VII i direktivet (artiklarna 10–36). Det innebär att ansvar för frågor om tillstånd och registrering (regleras i kapitel II, artikel 3) inte omfattas av Finansinspektionens behörighet. En konsekvens av detta bör vara att Finansinspektionen inte heller ska kunna återkalla ett tillstånd eller en registrering som beslutats av en behörig myndighet i ett annat land inom EES. I stället bör Finansinspektionen kunna förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva verksamhet i Sverige. I övrigt bör möjligheterna till ingripande vara desamma som mot svenska försäkringsdistributörer, vilket innebär att Finansinspektionen ska kunna utfärda ett föreläggande att göra rättelse inom viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Vid allvarliga överträdelser ska Finansinspektionen kunna besluta om varning i stället för ett förbud mot att bedriva verksamhet i Sverige.

I den nya lagen om försäkringsdistribution bör det anges vilka bestämmelser i den lagen som, om de överträds, ska kunna medföra ingripande mot en EES-försäkringsförmedlare. Även överträdelser av föreskrifter på lägre nivå än lag som har meddelats avseende de bestämmelserna i lagen ska kunna föranleda ett ingripande. Behovet av en sådan begränsning följer av att Finansinspektionen tar över ansvaret för ingripanden endast

när det gäller de skyldigheter för försäkringsdistributörer som avses i kapitlen IV–VI i försäkringsdistributionsdirektivet. Om en EES-försäkringsförmedlare överträder andra bestämmelser än de som i enlighet med det som anförs ovan ska anges i lagen, får Finansinspektionen således ingripa med de begränsningar som gäller för EES-försäkringsförmedlare (jfr avsnitt 12.2.12).

Som nämns ovan är utgångspunkten att Finansinspektionen, för de utpekade överträdelserna, ska kunna ingripa mot en EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES på samma sätt som mot en svensk försäkringsdistributör. Mot svenska försäkringsdistributörer som är juridiska personer ska Finansinspektionen, vid allvarliga, upprepade eller systematiska överträdelser, ingripa mot en styrelseledamot, den verkställande direktören eller andra som på motsvarande sätt företräder distributörer som inte har en styrelse eller verkställande direktör. Det måste förutsättas att en EES-försäkringsförmedlare som bedöms ha sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige är etablerad i landet här genom en filial. En filial är inte någon egen juridisk person, och saknar en styrelse eller motsvarande funktion. Enligt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ska en filial emellertid ha en verkställande direktör (8 §). Den verkställande direktören är enligt samma lag ansvarig för filialens verksamhet (10 §). Den verkställande direktören i en filial bör, mot denna bakgrund, anses vara den person som enligt svensk rätt är ansvarig för filialens överträdelser på det sätt som avses i försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 31.4). För att genomföra direktivets krav på att Finansinspektionen ska agera som en behörig myndighet i hemland i förhållande till EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES, bör inspektionen få ingripa mot den verkställande direktören i filialen genom beslut om sanktionsavgift eller ett tidsbegränsat förbud mot att upprätthålla funktionen som verkställande direktör i en filial till en EES-försäkringsförmedlare. Ett sådant ingripande bör kunna ske på samma förutsättningar och enligt samma förfarande som ett ingripande mot en person som ingår i ledningen för en svensk försäkringsförmedlare (jfr avsnitt 12.2.9).

12.2.16 Ingripande mot försäkringsförmedlare från tredjeland

Regeringens förslag: Bestämmelsen i lagen om försäkringsförmedling om ingripande mot försäkringsförmedlare från tredjeland som bedriver försäkringsdistribution i Sverige ska föras över oförändrad till lagen om försäkringsdistribution.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Frågan om ingripanden mot försäkringsförmedlare från tredjeland regleras inte i försäkringsdistributionsdirektivet (se avsnitt 8.2.1 om direktivets territoriella tillämpningsområde). Däremot följer det av direktivet att försäkringsförmedlare från

tredjeland och EES-försäkringsförmedlare, i de fall någon av dessa tillhandahåller tjänster i Sverige utan att vara etablerade här i landet, ska behandlas lika (artikel 1.6 andra stycket). I Sverige får en försäkringsförmedlare från tredjeland endast bedriva försäkringsdistribution från filial (3 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling, se även avsnitt 8). Försäkringsförmedlare från tredjeland som är verksamma i Sverige bör emellertid omfattas av kraven i den nya lagen om försäkringsdistribution i samma utsträckning som svenska försäkringsförmedlare och EES-försäkringsförmedlare som är etablerade i Sverige. Detta innebär att de ska stå under Finansinspektionens tillsyn i fråga om den verksamhet som bedrivs i Sverige.

Om en försäkringsförmedlare från tredjeland gör sig skyldig till en överträdelse av lagen om försäkringsdistribution måste Finansinspektionen ha möjlighet att ingripa. I lagen om försäkringsförmedling finns en bestämmelse om ingripande mot försäkringsförmedlare från tredjeland som utövar försäkringsförmedling här i landet från filial (8 kap. 11 §). Ingripande mot en sådan försäkringsförmedlare får ske i samma omfattning och under samma förutsättningar som i fråga om svenska försäkringsförmedlare. Det saknas anledning att göra någon ändring när det gäller Finansinspektionens möjligheter att ingripa mot försäkringsförmedlare från tredjeland (se liknande bedömning avseende tillstånd för försäkringsförmedlare från tredjeland i avsnitt 8.2.2). Finansinspektionen ska således kunna ingripa mot filialen genom att inspektionen utfärdar ett föreläggande att vidta åtgärd inom viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig, ska tillståndet återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas. Tillståndet för en försäkringsförmedlare från tredjeland bör även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution, i likhet med det som gäller i dag enligt lagen om försäkringsförmedling, återkallas om förmedlaren inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat bedriva sådan verksamhet som tillståndet avser, har förklarat sig avstå från tillståndet eller under en sammanhängande tid av sex månader inte har bedrivit sådan verksamhet som tillståndet avser. I likhet med det som enligt förslaget i avsnitt 12.2.3 ska gälla beträffande svenska försäkringsförmedlare bör Finansinspektionen, vid återkallelse på någon av de grunderna, först pröva om det finns skäl att ingripa mot försäkringsförmedlaren på annat sätt och, om det finns sådana skäl, besluta om ett ingripande. Det bör även fortsättningsvis vara möjligt att besluta om sanktionsavgift mot förmedlare från tredjeland. När det är fråga om en filial bör beräkningen av den högsta sanktionsavgiften ske utifrån omsättningen för den juridiska personen som filialen utgör del av (se avsnitt 12.2.7).

I avsnitt 12.2.15 föreslås att Finansinspektionen, i vissa fall, ska kunna ingripa mot den verkställande direktören i en filial till en EES-försäkringsförmedlare, om filialen befunnits ansvarig för en överträdelse av lagen om försäkringsdistribution. Samma ingripandemöjlighet bör finnas även gentemot den verkställande direktören i en filial till en försäkringsförmedlare från tredjeland, eftersom sådana förmedlare enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska behandlas på samma sätt som EES-försäkringsförmedlare (artikel 1.6 andra stycket). Finansinspektionen bör få ingripa mot den verkställande direktören i filialen genom beslut om sanktionsavgift

eller ett tidsbegränsat förbud mot att upprätthålla funktionen som verkställande direktör i en filial till en försäkringsförmedlare. Ett sådant ingripande bör kunna ske på samma förutsättningar och enligt samma förfarande som ett ingripande mot någon som ingår i ledningen för i en svensk försäkringsförmedlare (jfr avsnitt 12.2.9).

På samma sätt som i dag bör Finansinspektionen vara skyldig att underätta den behöriga myndigheten i det tredjelandet om åtgärder som har vidtagits mot förmedlaren.

12.2.17 Ingripande mot den som saknar tillstånd eller registrering samt förbud mot att bedriva sidoverksamhet

Regeringens förslag: Bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om ingripande mot den som bedriver verksamhet utan att vara berättigad till det eller den som agerar utöver sitt tillstånd eller sin registrering ska föras över i huvudsak oförändrade till lagen om försäkringsdistribution. Detsamma ska gälla bestämmelserna om Finansinspektionens möjligheter att utreda om lagen är tillämplig på verksamheten samt att förbjuda försäkringsförmedlare att utöva sidoverksamhet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Lagen om försäkringsförmedling innehåller bestämmelser om att Finansinspektionen ska förelägga den som utövar försäkringsförmedling i Sverige utan att ha tillstånd till det att upphöra med det. Detsamma gäller om en förmedlare förmedlar försäkringar av ett slag som denne inte är berättigad att förmedla eller utövar sidoverksamhet avseende fondandelar utan att vara registrerad för det (8 kap. 19 § första stycket). Den lagen innehåller även bestämmelser om Finansinspektionens möjligheter att utreda om lagen är tillämplig (8 kap. 19 § andra stycket) samt en bestämmelse som ger Finansinspektionen möjlighet att förbjuda försäkringsförmedlare att utöva annan sidoverksamhet än mottagande och vidarebefordran av order samt investeringsrådgivning med avseende på vissa fondandelar (5 kap. 3 §). Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller ett krav på att medlemsstaterna ska göra det möjligt att ingripa mot dem som inte registrerar sin verksamhet med försäkringsdistribution (artikel 33.1 a). Genom att föra över de nu aktuella bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling till den nya lagen om försäkringsdistribution tillgodoses försäkringsdistributionsdirektivets krav. Med hänsyn till förslaget i denna lagrådsremiss att det i fortsättningen inte ska finnas någon möjlighet för försäkringsförmedlare att utföra investeringsrådgivning med stöd av ett särskilt tillstånd för sådan verksamhet (se avsnitt 7.3), bör bestämmelserna om föreläggande samt om förbud mot att bedriva sidoverksamhet anpassas i enlighet med detta. Beträffande de övriga bestämmelserna finns det inte några skäl att i sak ändra det som gäller enligt lagen om försäkringsförmedling och även de bör därför föras över till den nya lagen.

12.2.18 Vite

Regeringens förslag: Föreläggande och förbud som Finansinspektionen beslutar om ska kunna förenas med vite.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen om försäkringsförmedling får Finansinspektionen förena föreläggande och förbud som meddelas enligt den lagen med vite (8 kap. 20 §). Enligt förslaget i avsnitt 12.2.3 ska Finansinspektionen även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution kunna besluta om förelägganden och förbud mot försäkringsdistributörer. I syfte att säkerställa att dessa förelägganden och förbud följs, bör Finansinspektionen ha möjlighet att besluta om vite också enligt den nya lagen.

12.2.19 Offentliggörande av beslut

Regeringens bedömning: Skyldigheten att offentliggöra beslut om sanktioner och andra åtgärder i enlighet med försäkringsdistributionsdirektivet bör genomföras genom föreskrifter på förordningsnivå.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna tillstyrker bedömningen eller har inget att invända mot den.

Skälen för regeringens bedömning: Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller krav på att sanktioner eller åtgärder till följd av överträdelser av de nationella bestämmelser som införlivat direktivet ska offentliggöras på de behöriga myndigheternas officiella webbplats (artikel 32.1–32.3). Direktivet har som utgångspunkt att offentliggörande ska ske, men tillåter under vissa förutsättningar att besluten offentliggörs anonymiserat, att offentliggörandet skjuts upp eller att offentliggörandet underlåts. För att i svensk rätt genomföra direktivet fullt ut krävs således att det införs tvingande bestämmelser om offentliggörande som riktar sig till de behöriga myndigheterna.

Vid genomförandet i svensk rätt av kapitaltäckningsdirektivet hade regeringen att förhålla sig till motsvarande regler om offentliggörande i det direktivet (artikel 68). Regeringen konstaterade då att det föreligger en presumtion för att uppgifter om åtgärder eller sanktioner får offentliggöras, men sekretess råder om det kan antas att den berörde lider skada om uppgiften röjs (prop. 2013/14:228 s. 233 f.). Kapitaltäckningsdirektivet förutsätter offentliggörande, men tillåter att beslut offentliggörs anonymiserat, bl.a. om ett offentliggörande skulle utgöra en oproportionerlig åtgärd eller bedömas orsaka en oproportionell skada för berörda institut. Regeringen gjorde därför bedömningen att bestämmelserna om sekretess i Finansinspektionens verksamhet, som finns i 30 kap. 4 § OSL, inte utgör hinder mot att publicera besluten på det sätt som föreskrivs i det direktivet.

Samma bedömning bör göras i fråga om Finansinspektionens offentliggörande av beslut om ingripanden och sanktioner som meddelas med stöd av den nya lagen om försäkringsdistribution. Detta följer av att

försäkringsdistributionsdirektivet gör det möjligt för de behöriga myndigheterna att bedöma om ett offentliggörande är proportionerligt och vid behov göra sådana offentliggöranden på anonym grund (artikel 32.1). Det finns därför inte någon konflikt mellan bestämmelser om sekretess i OSL och försäkringsdistributionsdirektivets krav på offentliggörande av beslut.

Kravet på offentliggörande av beslut om ingripanden och sanktioner som beslutas för enskilda och ett offentliggörande av besluten på Finansinspektionens webbplats kommer vidare att utgöra en behandling av personuppgifter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller dock, genom möjligheten att i vissa fall publicera besluten anonymt (artikel 32.1), mekanismer för att tillgodose skyddet för personuppgifter.

I tidigare lagstiftningsärenden har regeringen gjort bedömningen att bestämmelser om publicering av beslut bör anges i förordning (jfr samma prop. s. 233 f.). Det saknas skäl att göra någon annan bedömning i förevarande lagstiftningsärende.

12.2.20 Utökad underrättelseskyldighet till Eiopa

Regeringens bedömning: Den utökade skyldigheten för Finansinspektionen att underrätta Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten som följer av försäkringsdistributionsdirektivet bör regleras genom föreskrifter på förordningsnivå.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna tillstyrker bedömningen eller har inget att invända mot den.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna se till att deras behöriga myndigheter informerar Eiopa om alla administrativa sanktioner och åtgärder som påförts men inte offentliggjorts (artikel 36.1).

De behöriga myndigheterna ska därutöver årligen ge Eiopa information i aggregerad form om alla administrativa sanktioner och andra åtgärder som påförts i enlighet med direktivet (artikel 36.2). Eiopa ska offentliggöra den informationen i en årlig rapport.

Om den behöriga myndigheten har offentliggjort en administrativ sanktion eller annan åtgärd ska myndigheten samtidigt informera Eiopa om denna (artikel 36.3).

De återgivna reglerna i direktivet omfattar för Sveriges del endast Finansinspektionen. Den utökade underrättelseskyldighet för Finansinspektionen som de reglerna innebär bör regleras i föreskrifter som meddelas av regeringen.

13 Överklagande

Regeringens förslag: Finansinspektionens beslut om sanktionsföreläggande eller att förelägga någon att lämna upplysningar för att kunna bedöma om en viss verksamhet är tillståndspliktig ska inte få överklagas.

Andra beslut av Finansinspektionen i enskilda fall enligt lagen om försäkringsdistribution ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Finansinspektionen ska få bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

Bolagsverkets beslut att avskriva en anmälan eller att vägra en registrering ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Lagen om försäkringsförmedling innehåller bestämmelser om överklagande av Finansinspektionens respektive Bolagsverkets beslut. Regeringen anser att den ordningen bör gälla även enligt den nya lagen om försäkringsdistribution.

Finansinspektionens beslut enligt den nya lagen om försäkringsdistribution om att förelägga någon att lämna upplysningar för att kunna bedöma om en viss verksamhet är tillståndspliktig bör således, i enlighet med vad som i dag gäller enligt lagen om försäkringsförmedling, inte få överklagas. Inte heller ett sanktionsföreläggande bör få överklagas (jfr prop. 2014/15:57 s. 65). Andra beslut av Finansinspektionen enligt den nya lagen bör få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Finansinspektionen bör på samma sätt som enligt lagen om försäkringsförmedling få bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse enligt den nya lagen ska gälla omedelbart.

Bolagsverkets beslut att avskriva en anmälan eller att vägra en registrering enligt den nya lagen bör i likhet med det som gäller enligt lagen om försäkringsförmedling få överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Prövningstillstånd bör krävas vid överklagande till kammarrätten.

Genom förslaget tillgodoses försäkringsdistributionsdirektivets krav på rätt till domstolsprövning (artiklarna 6.3 andra stycket och 31.5).

14 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

14.1 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagen om försäkringsdistribution ska träda i kraft den 1 oktober 2019 i fråga om de bestämmelser som avser distribution av tjänstepensionsförsäkring som är exponerad mot marknadsvolatilitet och i övrigt den 1 oktober 2018. Lagen om försäkringsförmedling ska upphävas den 1 oktober 2018. Även övriga lagändringar ska träda i kraft den 1 oktober 2018.

Promemorians förslag överensstämmer inte med regeringens förslag. I promemorian föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 23 februari 2018.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Finansbolagens Förening*, *Svensk Försäkring*, *Sveriges advokatsamfund* och *Svenska försäkringsförmedlarnas förening* (SFM) anför att tiden är alltför kort, att det blir svårt att genomföra nödvändiga anpassningar inom denna korta tidsrymd och att ikraftträdandet bör senareläggas med minst ett år.

Svensk Försäkring, SFM, PTK, AMF och *Alecta* anser att förslaget om att ställa upp ytterligare krav för vissa pensionsförsäkringar inte bör genomföras mot bakgrund av att det riskerar att indirekt få effekt även på den kommande regleringen av tjänstepensionsföretag (IORP II-direktivet). De anser att det framgår av försäkringsdistributionsdirektivet att avsikten varit att avvakta regleringen av tjänstepensionsverksamhet innan distributionskrav görs tillämpliga på sådan verksamhet (skäl 73 och artikel 41.2). Frågan om huruvida de strängare kraven för försäkringsbaserade investeringsprodukter ska tillämpas även på pensionsförsäkringar bör enligt dem i stället hanteras inom ramen för genomförandet i svensk rätt av IORP II-direktivet.

Svenskt Näringsliv anser att det saknas skäl att i detta lagstiftningsärende införa mer omfattande reglering för tjänstepensionsföretag än vad som följer av minimikraven i försäkringsdistributionsdirektivet. Svenskt Näringsliv påpekar att dagens försäkringsföretag, efter genomförandet i svensk rätt av IORP II-direktivet, kommer att ha en möjlighet att välja att ombildas till tjänstepensionsföretag, när det gäller den verksamhet som omfattar tjänstepensionsförsäkring. De företag som väljer att göra det kommer först då att behöva anpassa sin verksamhet till den nya lagen om försäkringsdistribution och sedan till det nya regelverket för tjänstepensionsrörelse när det träder i kraft. Svenskt Näringsliv påpekar även att anpassningar till två olika regelverk under en kort period är resurskrävande och innebär stora kostnader.

Skälen för regeringens förslag: Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska medlemsstaterna senast den 23 februari 2018 sätta i kraft de lagar och författningar som är nödvändiga för att följa direktivet (artikel 42.1 första stycket). I september 2017 offentliggjorde emellertid branschorganisationen Insurance Europe ett meddelande i vilket man uppmanade EU att senarelägga den tidpunkt när det nya regelverket ska börja tillämpas

med ett år. Ställningstagandet motiverades av organisationen i huvudsak av att försäkringsföretagen behöver mer tid för att anpassa sin verksamhet till det nya regelverket. I mitten av oktober 2017 rekommenderade Europaparlamentet kommissionen att skjuta upp tidpunkten för när regelverket ska börja tillämpas till den 1 oktober 2018. I mitten av november 2017 uppmanade 15 medlemsstater, däribland Sverige, kommissionen att skjuta upp såväl tidpunkten för genomförande som tidpunkten när de nya reglerna ska börja tillämpas till åtminstone den 1 oktober 2018. Skälet för det är enligt dessa medlemsstater att de berörda företagen och de nationella lagstiftarna behöver mer tid för att uppfylla respektive i nationell rätt införa de nya bestämmelser som är nödvändiga för att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet.

Kommissionen lämnade den 20 december 2017 ett förslag till ett direktiv om ändring i försäkringsdistributionsdirektivet på så sätt att tidpunkten när det nya regelverket ska börja tillämpas senareläggs till den 1 oktober 2018. Europaparlamentet och rådet har kommit överens om att tidpunkten för genomförande ska senareläggas till den 1 juli 2018 och att tidpunkten för när det nya regelverket ska börja tillämpas ska senareläggas till den 1 oktober 2018. Ett ändringsdirektiv med det innehållet har antagits av Europaparlamentet den 1 mars 2018 och av rådet den 8 mars 2018, men det har ännu inte publicerats i Europeiska unionens officiella tidning. Regeringen anser med hänsyn till det anförda att den nya lagen om försäkringsdistribution bör träda i kraft den 1 oktober 2018, med undantag för vissa bestämmelser som avser distribution av tjänstepensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet som bör träda i kraft den 1 oktober 2019 (se nedan). Regeringen anser således inte att det är möjligt att, som några remissinstanser föreslår, senarelägga ikraftträdandet med ett helt år.

Även de övriga lagändringar som föreslås i denna lagrådsremiss bör träda i kraft den 1 oktober 2018.

Som framgår i avsnitt 6.2.2 anser regeringen att den nya lagen om försäkringsdistribution ska omfatta försäkringsdistributörers inledande och bedrivande av försäkringsdistribution även när det gäller tjänstepensionsförsäkringar. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller vissa strängare krav som endast är tillämpliga vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Olika typer av pensionsförsäkringar undantas i direktivet från definitionen av försäkringsbaserad investeringsprodukt och de omfattas således inte av de strängare kraven. I denna lagrådsremiss föreslås dock att flera av de strängare kraven även ska tillämpas i förhållande till pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet (se avsnitt 11.7).

Svensk Försäkring, Svenskt Näringsliv, SFM, PTK, AMF och Alecta anser att det förslaget inte bör genomföras med hänsyn till det förestående genomförandet i svensk rätt av IORP II-direktivet. Regeringen konstaterar att reglerna i IORP II-direktivet ska vara genomförda i medlemsstaterna den 13 januari 2019. Ett lagstiftningsärende med den målsättningen pågår för närvarande i Regeringskansliet. Enligt promemorians förslag ska den nya lagen om försäkringsdistribution träda i kraft den 23 februari 2018, men i denna lagrådsremiss föreslås att den lagen ska träda i kraft först den 1 oktober 2018. Regeringen anser i likhet med *Svenskt Näringsliv* att det

bör tas i beaktande att dagens försäkringsföretag, under vissa förutsättningar och efter genomförandet av IORP II-direktivet, kommer att ha en möjlighet att välja att övergå till att driva verksamhet som tjänstepensionsföretag. De omständigheter som Svenskt Näringsliv för fram gör sig gällande även om den nya lagen träder i kraft först den 1 oktober 2018. Ett försäkringsföretag som senare väljer att övergå till att driva verksamhet som tjänstepensionsföretag skulle således till det datumet behöva anpassa sin verksamhet till den nya lagen om försäkringsdistribution och relativt kort därefter, när det nya regelverket för tjänstepensionsrörelse har trätt i kraft, behöva anpassa sin verksamhet på nytt till det regelverket. Enligt regeringens uppfattning framstår en sådan ordning som olämplig, bl.a. eftersom den skulle drabba både de berörda företagen och deras kunder med kostnader som får anses omotiverade. Mot denna bakgrund får det anses lämpligt att det först offentliggörs ett förslag till hur IORP II-direktivet bör genomföras i svensk rätt, med de krav som inom ramen för det lagstiftningsärendet anses lämpliga för tjänstepensionsföretag, innan de bestämmelser som avser distribution av vissa tjänstepensionsförsäkringar som föreslås i förevarande lagrådsremiss ska träda i kraft. Med en sådan ordning kan de försäkringsföretag som överväger att övergå till ett annat regelverk ta ställning till under vilket av de två regelverken de ska bedriva sin verksamhet och anpassa den därefter.

Även flera andra skäl talar för att ge de försäkringsföretag som är verkamma på tjänstepensionsområdet mer tid för att anpassa sig. Den nu aktuella delen av försäkringsmarknaden, tjänstepensionsförsäkring, är av väsentlig betydelse och omfattar stora kollektiv av försäkrade. På den marknaden är även fler parter inblandade än när det gäller distribution av privata pensionsförsäkringar och andra typer av försäkringar. Försäkringsåtagandena som omfattas är även långfristiga. Mot den bakgrunden framstår det enligt regeringens uppfattning som lämpligt att de berörda försäkringsdistributörerna och andra aktörer får ytterligare en tid på sig för att koordinera sin verksamhet och anpassa den efter de nya kraven. Den tiden är även erforderlig för att ge förutsättningar att ingå överenskommelser i den delen reglerna föreslås vara dispositiva. Som en önskvärd bieffekt innebär det även mer tid för Finansinspektionen att analysera behoven och utformningen av föreskrifter och eventuella behov av undantag.

Några av de anförda skälen kan i och för sig tänkas göra sig gällande även i förhållande till andra bestämmelser i den nya lagen om försäkringsdistribution, men i de fall bestämmelserna avser genomförande av försäkringsdistributionsdirektivet föreligger begränsningen att direktivet ska vara genomfört senast vid en viss tidpunkt. Den begränsningen gör sig dock inte gällande i förhållande till krav som, liksom det förevarande förslaget, går utöver dem i direktivet. Mot den bakgrunden anser regeringen att bestämmelserna som avser distribution av tjänstepensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet bör tillämpas fr.o.m. den 1 oktober 2019.

Försäkringsförmedlingsdirektivet ska enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 44 första stycket) upphöra att gälla med verkan fr.o.m. den 23 februari 2018. Enligt ovan nämnda förslag från kommissionen om ändring i försäkringsdistributionsdirektivet ska även detta datum ändras till den 1 oktober 2018. Mot bakgrund av att det i denna lagrådsremiss föreslås att den nya lagen om försäkringsdistribution ska träda i kraft den

1 oktober 2018, bör även lagen om försäkringsförmedling upphöra att gälla vid den tidpunkten.

14.2 Övergångsbestämmelser för försäkringsförmedling

Regeringens förslag: Ett tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling ska gälla som ett tillstånd enligt lagen om försäkringsdistribution att bedriva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare.

Försäkringsförmedlare från andra länder inom EES som utövar försäkringsförmedling i Sverige efter underrättelse enligt lagen om försäkringsförmedling ska ha rätt att bedriva försäkringsdistribution som EES-försäkringsförmedlare i Sverige.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tar inte upp frågan.

Skälen för regeringens förslag: Försäkringsdistributionsdirektivet innebär inte någon ändring när det gäller kravet på registrering för försäkringsförmedlare (se artikel 3 i försäkringsförmedlingsdirektivet och artikel 3 i försäkringsdistributionsdirektivet). Definitionen av försäkringsförmedling i försäkringsförmedlingsdirektivet avviker inte heller i grunden från definitionen av försäkringsdistribution i försäkringsdistributionsdirektivet (se artikel 2.3 i försäkringsförmedlingsdirektivet och artikel 2.1.1 i försäkringsdistributionsdirektivet).

Befintliga tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling bör därför fortsätta att gälla, som tillstånd enligt lagen om försäkringsdistribution att bedriva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare. Detta bör anges i en övergångsbestämmelse. Med tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling avses inte bara tillstånd enligt 2 kap. 1 § samma lag, utan även tillstånd för utländska försäkringsförmedlare från tredjeland enligt 3 kap. 2 § den lagen.

När det gäller utländska försäkringsförmedlare från andra länder inom EES som utövar försäkringsförmedling i Sverige efter underrättelse enligt 3 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling, bör dessa mot bakgrund av det som anges ovan inte behöva underrätta den behöriga myndigheten i hemlandet på nytt om sin avsikt att bedriva den verksamheten i Sverige. Denna grupp av försäkringsförmedlare bör alltså få rätt att med stöd av den tidigare underrättelsen bedriva försäkringsdistribution som EES-försäkringsförmedlare i Sverige.

Som anges ovan ska det enligt förslaget inte krävas något nytt tillstånd eller förnyad underrättelse om verksamhet över gränserna för att få fortsätta att bedriva försäkringsdistribution. De som omfattas av övergångsbestämmelserna ska emellertid senast den 23 februari 2019 vara skyldiga att uppfylla de ytterligare kraven på kunskap och kompetens i den nya lagen om försäkringsdistribution (se avsnitt 14.5). När det gäller övriga krav på försäkringsdistributörer som ställs upp enligt den nya lagen ska dessa dock uppfyllas redan fr.o.m. den 1 oktober 2018, om inte annat

anges (se avsnitt 14.1 ovan). I detta sammanhang kan t.ex. nämnas att den nya lagen innehåller skärpta krav på tillstånd för försäkringsförmedlare som går utöver kraven i försäkringsdistributionsdirektivet och som ska uppfyllas fr.o.m. det att den nya lagen träder i kraft (se avsnitt 7.2.4 om kravet avseende ”i övrigt lämplig”). Om dessa krav inte uppfylls kommer ingripande enligt bestämmelserna i den lagen att kunna aktualiseras.

14.3 Övergångsbestämmelser för anknutna försäkringsförmedlare

Regeringens förslag: En registrering som anknuten försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling ska gälla som en registrering som anknuten försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsdistribution under förutsättning att försäkringsförmedlaren inte ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Anknutna försäkringsförmedlare som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter och som den 1 oktober 2018 bedriver sådan verksamhet, ska få bedriva verksamheten utan tillstånd att bedriva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare till den 1 juli 2019 eller, om ansökan om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess ansökan prövats slutligt.

En registrering som anknuten försäkringsförmedlare med annan huvudsaklig verksamhet än försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling ska gälla som en registrering som anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsdistribution.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att enligt promemorians förslag ska anknutna försäkringsförmedlare med försäkringsförmedling som huvudsaklig verksamhet som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet och som vid tidpunkten för den nya lagens ikraftträdande driver sådan verksamhet, få bedriva verksamheten utan tillstånd att bedriva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare till den 1 januari 2019 eller, om ansökan om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess ansökan prövats slutligt.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* och *Sveriges advokatsamfund* anser att det tidsmässiga krav som enligt förslaget anges i övergångsbestämmelsen för att få tillstånd för försäkringsdistribution efter det att den nya lagen om försäkringsdistribution har trätt i kraft även bör gälla för sidotillstånd för investeringsrådgivning avseende fondandelar.

Skälen för regeringens förslag: Begreppet anknuten försäkringsförmedlare kommer att ha en annan innebörd enligt den nya lagen om försäkringsdistribution än vad det har enligt lagen om försäkringsförmedling (se avsnitt 7.1.7). Förmedlare som i dag är anknutna försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling (1 kap.

10 § 1 a) kommer i fortsättningen att behöva tillstånd att bedriva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare om de ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Detta innebär bl.a. att dessa förmedlare behöver uppfylla de skärpta kraven på lämplighet, men de kommer även fortsättningsvis att vara undantagna från kraven på en egen ansvarsförsäkring (se avsnitt 7.2.7).

Dessa anknutna försäkringsförmedlare bör medges en viss övergångstid för att kunna ansöka om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution som anknuten försäkringsförmedlare. I avsnitt 14.1 föreslås att den nya lagen om försäkringsdistribution ska träda i kraft den 1 oktober 2018. Den nu aktuella övergångsbestämmelsen behöver därför justeras i förhållande till promemorians förslag. Regeringen anser att en övergångsperiod om nio månader framstår som skälig. Den nu aktuella gruppen anknutna försäkringsförmedlare bör således få fortsätta att driva verksamheten som anknutna försäkringsförmedlare till den 1 juli 2019. Försäkringsdistributionsdirektivet, som inte innehåller någon motsvarande övergångsregel, kan inte anses utgöra något hinder mot att en övergångsbestämmelse som den som nu föreslås införs i svensk rätt. Om en sådan försäkringsförmedlare dessförinnan har lämnat in en ansökan om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution som anknuten försäkringsförmedlare, bör förmedlaren få fortsätta att bedriva verksamhet som anknuten försäkringsförmedlare till dess ansökan prövats slutligt, dvs. genom ett beslut eller en dom som har fått laga kraft. Detta bör anges i övergångsbestämmelsen. I detta sammanhang bör dock beaktas att i denna lagrådsremiss föreslås, till skillnad i promemorian, att de särskilda bestämmelserna om pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet ska träda i kraft först ett senare datum, den 1 oktober 2019 (se avsnitt 14.1). Det saknas därför anledning att låta den nu aktuella övergångsbestämmelsen omfatta även de bestämmelserna.

Svensk Försäkring och Advokatsamfundet anser att den nya lagen bör innehålla en motsvarande övergångsbestämmelse när det gäller sidotillstånd för investeringsrådgivning avseende fondandelar. I denna lagrådsremiss föreslås dock inte något sådant särskilt sidotillstånd som föreslås i promemorian (se avsnitten 6.3.2 och 7.3.1). Enligt förslaget kommer en försäkringsförmedlare i stället att med stöd av sitt tillstånd att bedriva försäkringsdistribution enligt lagen om försäkringsdistribution få utföra tjänster som motsvarar investeringsrådgivning i fråga om fondandelar som ska ingå som tillgångar i en fondförsäkring eller depåförsäkring. Den möjlighet som finns i dag att ansöka om och få tillstånd för att driva sidoverksamhet avseende fondandelar som inte ingår i en försäkring kommer enligt förslaget inte att finnas kvar enligt den nya lagen. Det anförda innebär att det inte finns något behov av en sådan övergångsbestämmelse som *Svensk Försäkring och Advokatsamfundet* efterfrågar. Nedan (avsnitt 14.4) behandlas frågan om vad som bör gälla för de försäkringsförmedlare som vid den tidpunkt när den nya lagen träder i kraft har tillstånd att driva sidoverksamhet med fondandelar.

De övriga försäkringsförmedlare som är anknutna enligt lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 10 § 1 a), dvs. de som inte ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter, kommer alltså inte att omfattas av tillståndsplikt enligt den nya lagen om försäkringsdistribution utan

i stället av den särskilda ordningen för registrering. För denna grupp av försäkringsförmedlare, liksom för de försäkringsförmedlare som i dag *inte* har försäkringsförmedling som sin huvudsakliga verksamhet och som är anknutna försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 10 § 1 b), medför upphävandet av lagen om försäkringsförmedling inte någon ändring i de grundläggande rättsliga förutsättningarna för att bedriva verksamhet. Dessa försäkringsförmedlare som har det gemensamt att de omfattas av den särskilda ordningen för registrering bör därför kunna fortsätta att bedriva sin verksamhet enligt den nya lagen om försäkringsdistribution utan att behöva registrera sig på nytt. Deras redan gjorda registreringar bör gälla även enligt den nya lagen. Även detta bör anges i en övergångsbestämmelse.

14.4 Övergångsbestämmelser för verksamhet med sidotillstånd

Regeringens förslag: Försäkringsförmedlare som den 1 oktober 2018 har tillstånd att utöva sidoverksamhet med fondandelar ska få fortsätta att utöva den verksamheten till den 1 januari 2019 eller, om en ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse har getts in till Finansinspektionen före den tidpunkten, till dess ansökan prövats slutligt. Efter den 30 september 2018 ska sidoverksamheten dock inte få avse investeringsrådgivning om premiepension. Undantagen i lagen om finansiell rådgivning till konsumenter och lagen om värdepappersmarknaden för försäkringsförmedlare som utövar sådan sidoverksamhet ska fortsätta att gälla under den period som en försäkringsförmedlare får fortsätta att utöva den verksamheten.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att enligt promemorians förslag ska ett tillstånd att utöva sidoverksamhet enligt lagen om försäkringsförmedling efter den 1 januari 2019 gälla som ett tillstånd att driva sidoverksamhet enligt lagen om försäkringsdistribution, men endast i fråga om fondandelar som ska ingå som tillgångar i en fond- eller depåförsäkring. I promemorian föreslås inte något undantag för verksamhet som avser investeringsrådgivning om premiepension. I promemorian föreslås inte heller några övergångsbestämmelser när det gäller lagen om finansiell rådgivning till konsumenter och lagen om värdepappersmarknaden.

Remissinstanserna tar inte upp frågan.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår ovan (se t.ex. avsnitten 6.3.2 och 7.3.1) föreslås i denna lagrådsremiss att möjligheten för försäkringsförmedlare att få ett särskilt tillstånd (sidotillstånd) för att utöva sidoverksamhet med fondandelar (investeringsrådgivning) ska tas bort. En försäkringsförmedlare kommer enligt förslaget i stället att med stöd av sitt tillstånd att bedriva försäkringsdistribution enligt lagen om försäkringsdistribution få utföra tjänster som motsvarar investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i en fondförsäkring eller depåförsäkring. För att utföra investeringstjänster som består i mottagande och

vidarebefordran av order eller investeringsrådgivning avseende fondandelar som inte har en sådan anknytning till försäkring kommer det att krävas ett tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden.

Försäkringsförmedlare som i dag driver sidoverksamhet med fondandelar som inte har någon anknytning till försäkringar bör få en viss tid på sig att avsluta den verksamheten eller, om de så önskar, begränsa verksamheten till att endast avse fondandelar med anknytning till en försäkring eller ansöka om tillstånd att driva värdepappersrörelse. Den tiden bör lämpligen löpa till den 1 januari 2019. Detta bör regleras i en övergångsbestämmelse till den nya lagen. Motsvarande övergångsbestämmelser bör införas när det gäller de ändringar som föreslås i rådgivningslagen och lagen om värdepappersmarknaden med anledning av att möjligheten att driva sådan sidoverksamhet utmönstras (se avsnitt 7.3.1).

Som redogörs för ovan i avsnitt 7.3.2 finns omfattande problem på marknaden för premiepensionstjänster och ett tydligt behov av att ytterligare stärka kundskyddet inom detta område. Regeringen anser mot denna bakgrund att det inte finns tillräckliga skäl för att en försäkringsförmedlare med stöd av ett sidotillstånd ska få utföra investeringsrådgivning om fondandelar som ska ingå som tillgångar i premiepensionssystemet. Av samma skäl bör det inte heller under den övergångsperiod som nu föreslås vara tillåtet för en försäkringsförmedlare att med stöd av ett sidotillstånd enligt lagen om försäkringsförmedling utföra sådan investeringsrådgivning. För sådan verksamhet bör det därför redan vid den tidpunkt när den nya lagen om försäkringsdistribution träder i kraft krävas tillstånd för värdepappersrörelse.

Försäkringsdistributionsdirektivet berör inte vad som ska gälla för verksamhet med sidotillstånd, men bedöms inte heller hindra att en sådan övergångsbestämmelse införs i svensk rätt. Förslaget i denna lagrådsremiss om att utmönstra nuvarande möjlighet för försäkringsförmedlare att bedriva verksamhet med stöd av ett sidotillstånd innebär att försäkringsförmedlare inte längre kommer att få tillhandahålla tjänster som omfattas av MiFID II utan att ha tillstånd för värdepappersrörelse. Det medför att Sverige inte längre utnyttjar den möjlighet till undantag som finns i MiFID II för medlemsstaterna att tillåta att även andra än värdepappersbolag får tillhandahålla sådana investeringstjänster som avses i det direktivet (artikel 3, se prop. 2016/17:162 s. 272 f.).

Förslaget att helt utmönstra den nuvarande möjligheten för försäkringsförmedlare att få ett sidotillstånd för att driva verksamhet med fondandelar innebär vidare att det inte finns något behov av en sådan övergångsbestämmelse för den verksamheten som föreslås i promemorian.

14.5 Övergångsbestämmelse för krav på kunskap och kompetens

<p>Regeringens förslag: En försäkringsförmedlare som den 1 oktober 2018 har tillstånd eller registrering att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling ska senast den 23 februari 2019</p>

uppfylla de nya kompetenskraven i lagen om försäkringsdistribution och i föreskrifter som har meddelats med stöd av den.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Försäkringsjuridiska föreningen*, *Svensk Försäkring* och *Sveriges advokatsamfund* anser att det är motiverat med en motsvarande övergångsbestämmelse för försäkringsföretagen eftersom företagens distribution i dag inte omfattas av lagen om försäkringsförmedling men den kommer att omfattas av den nya lagen om försäkringsdistribution. Enligt *Svensk Försäkring* och *Advokatsamfundet* strider det mot den grundläggande tanken med den nya lagen att åstadkomma likvärdiga villkor för alla finansiella aktörer som bedriver försäkringsdistribution om man inför olika regler för olika aktörer.

Skälen för regeringens förslag: Enligt försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 40) ska medlemsstaterna se till att försäkringsförmedlare som redan registrerats enligt försäkringsförmedlingsdirektivet senast den 23 februari 2019 följer de bestämmelser i nationell lagstiftning som genomför reglerna i direktivet om kunskap och kompetens hos försäkringsdistributörer (artikel 10.1, se avsnitt 7.2.2). I kommissionens förslag till direktiv om ändring i försäkringsdistributionsdirektivet föreslås ingen ändring i denna del (jfr avsnitt 14.1).

Övergångsregeln i direktivet bör genomföras i svensk rätt genom en övergångsbestämmelse till lagen om försäkringsdistribution. En försäkringsförmedlare som redan har tillstånd eller registrering enligt lagen om försäkringsförmedling bör således inte behöva uppfylla kraven på kunskap och kompetens i den nya lagen förrän senast den 23 februari 2019.

Försäkringsjuridiska föreningen, *Svensk Försäkring* och *Advokatsamfundet* anser att en motsvarande övergångsbestämmelse bör införas även för försäkringsföretagen. Regeringen konstaterar emellertid att försäkringsdistributionsdirektivet är ett minimidirektiv och att direktivet endast medger att försäkringsförmedlare undantas från kravet på kunskap och kompetens under en övergångsperiod (se artiklarna 10.1 och 40). Mot denna bakgrund bedömer regeringen att direktivet inte ger något utrymme för att införa en övergångsbestämmelse med motsvarande lättnad för försäkringsföretagen.

14.6 Övergångsbestämmelse för tidigare ingångna avtal

Regeringens förslag: Lagen om försäkringsförmedling ska fortfarande gälla för avtal om försäkringsförmedling som ingåtts före den 1 oktober 2018 och som avser försäkringsavtal som har ingåtts före det datumet. Även för försäkringsavtal som har ingåtts före den 1 oktober 2018 ska lagen om försäkringsförmedling fortsätta att gälla. Om en försäkringsdistributör godtar en förlängning av försäkringsavtalet eller vidtar en försäkringsdistributionsåtgärd som är hänförlig till avtalet efter den 1 oktober 2018, ska dock bestämmelserna i lagen om försäkringsdistribution gälla.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att det i promemorians förslag inte uttryckligen anges att äldre bestämmelser inte ska gälla avtal om försäkringsförmedling som avser försäkringsavtal som har ingåtts efter ikraftträdandet eller att de nya bestämmelserna även ska gälla för distributionsåtgärder som vidtas efter ikraftträdandet.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* efterfrågar ett förtydligande av övergångsbestämmelsens innebörd och räckvidd.

Skälen för regeringens förslag: För tydlighets skull bör det i övergångsbestämmelser till lagen om försäkringsdistribution anges att äldre bestämmelser ska gälla för avtal om försäkringsförmedling som har ingåtts före lagens ikraftträdande. En liknande övergångsbestämmelse infördes i anslutning till lagen om försäkringsförmedling (se punkt 5 i övergångsbestämmelserna till den lagen). Detsamma bör gälla försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet av lagen om försäkringsdistribution. Utgångspunkten är således att de bestämmelser som i svensk rätt genomför försäkringsdistributionsdirektivet ska tillämpas i fråga om försäkringsdistribution beträffande försäkringsavtal som ingås efter ikraftträdandet av den nya lagen.

Regeringen delar *Svensk Försäkrings* uppfattning att det finns skäl att förtydliga vad som bör gälla. I förhållande till promemorians förslag bör övergångsbestämmelsen för tidigare ingångna avtal justeras så att det tydligare framgår att äldre bestämmelser inte ska gälla avtal om försäkringsförmedling som avser försäkringsavtal som har ingåtts efter ikraftträdandet av den nya lagen.

Det bör här även framhållas att med avtal om försäkringsförmedling avsågs i övergångsbestämmelsen till lagen om försäkringsförmedling bara avtal mellan en försäkringsförmedlare och en kund avseende just försäkringsförmedling enligt definitionen i den lagen (1 kap. 1 § andra stycket). Med avtal om försäkringsförmedling avsågs således *inte* t.ex. avtal mellan ett försäkringsföretag och en förmedlare om uppdrag för förmedlaren att enligt vissa villkor förmedla försäkringsföretagets produkter. På motsvarande sätt bör den nu aktuella övergångsbestämmelsen förstås.

För räckvidden av övergångsbestämmelsen blir innebörden av begreppet försäkringsavtal avgörande. Det definieras dock varken i svensk lag eller i försäkringsdistributionsdirektivet och det är inte heller lämpligt att i detta sammanhang införa en definition i lag (se avsnitt 6.2.2).

Det anförda innebär att avtal som ingås mellan en försäkringsförmedlare och ett försäkringsföretag varken bör anses som ett sådant avtal om försäkringsförmedling eller ett försäkringsavtal som avses i övergångsbestämmelsen. En annan sak är att försäkringsavtal kommer att ingås med kunder enligt villkoren i det avtalet. Tidpunkten för ingåendet av dessa försäkringsavtal blir avgörande för om det är de nya eller de äldre bestämmelserna som ska gälla.

Det är relativt vanligt att företag (arbetsgivare) genom ett ramavtal upphandlar försäkringslösningar direkt med försäkringsföretagen. Ofta handlar det om större företag som inte omfattas av kollektivavtal. Inte heller ett ramavtal mellan ett sådant företag och ett försäkringsföretag bör anses som sådant avtal om försäkringsförmedling eller försäkringsavtal

som avses i övergångsbestämmelsen. Det är i detta fall närmast ett slags upphandlingsavtal under vilket försäkringsavtal senare kommer att avropas och ingås, t.ex. genom att en anställd ansluts. Avgörande för om övergångsbestämmelsen är tillämplig bör i stället vara om det försäkringsavtal som uppstår vid anslutningen av en anställd har ingåtts före eller efter ikraftträdandet av den nya lagen.

På samma sätt bör tidpunkten för när ett försäkringsavtal ingås vara avgörande när en försäkringsförmedlare enligt ett avtal med ett företag (t.ex. en arbetsgivare) erbjuder företagets anställda olika försäkringsalternativ enligt en upphandlad plan. Det är i och för sig ett avtal om försäkringsförmedling men först när en anställd ansluts till planen uppstår ett försäkringsavtal. Om det sker efter det att den nya lagen har trätt i kraft bör alltså de nya bestämmelserna gälla.

Bestämmelserna om krav- och behovsprövning samt informationslämnande i den nya lagen får anses vara av central betydelse när det gäller frågan om försäkringsavtal. Då krav- och behovsprövning samt informationslämnande huvudsakligen ska ske i anslutning till att ett avtal ingås aktualiseras i regel inte dessa bestämmelser i den nya lagen när det gäller redan ingångna avtal om försäkringsförmedling eller försäkringsavtal (se avsnitt 10.8.2). Detsamma bör gälla även i fråga om annat förberedande arbete som har utförts avseende redan ingångna försäkringsavtal (se avsnitt 6.2.2). I förhållande till promemorians förslag bör det dock förtydligas att vissa distributionsåtgärder som en distributör vidtar *efter* det att den nya lagen har trätt i kraft alltid ska uppfylla kraven i den lagen. Detta bör således gälla även när sådana distributionsåtgärder vidtas i förhållande till försäkringsavtal som har ingåtts *före* ikraftträdandet. De distributionsåtgärder som avses här är åtgärder som vidtas i verksamhet som består i att bistå vid förvaltning och fullgörande av redan ingångna försäkringsavtal (se avsnitt 6.2.2). Efter det att den nya lagen har trätt i kraft kan t.ex. den situationen uppkomma att en försäkringsdistributör, som ett led i biståndet vid förvaltningen av ett försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, tillhandahåller kunden rådgivning avseende dennes val av investeringsalternativ inom försäkringen. I en sådan situation bör distributören vara skyldig att uppfylla de krav som gäller för rådgivningen enligt den nya lagen. Avgörande för om övergångsbestämmelsen är tillämplig bör således vara om distributionsåtgärden har vidtagits före eller efter ikraftträdandet av den nya lagen.

Försäkringsdistributionsdirektivet berör inte vad som ska gälla i fråga om avtal som har ingåtts innan de bestämmelser i nationell rätt som genomför direktivet har trätt i kraft, men regeringen bedömer att det inte heller hindrar att förevarande övergångsbestämmelse införs i svensk rätt.

14.7 Övergångsbestämmelser för ingripanden och överklaganden

Regeringens förslag: Lagen om försäkringsförmedling ska fortfarande gälla för överträdelser som ägt rum före den 1 oktober 2018.

För beslut som meddelats enligt lagen om försäkringsförmedling ska bestämmelserna i den lagen gälla för överklagande och vid handläggningen av överklagandet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Det bör införas en särskild övergångsbestämmelse som reglerar vilka bestämmelser som ska vara tillämpliga vid ett ingripande enligt lagen om försäkringsdistribution. En sådan övergångsbestämmelse infördes i anslutning till lagen om försäkringsförmedling (se punkt 6 i övergångsbestämmelserna till den lagen). Innehållet i den övergångsbestämmelsen bör anpassas till den terminologi som används i annan lagstiftning på finansmarknadsområdet (se t.ex. punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen [2015:960] om ändring i lagen om värdepappersmarknaden). Äldre bestämmelser bör gälla för överträdelser som ägt rum före ikraftträdandet.

På motsvarande sätt som enligt övergångsbestämmelserna till lagen om försäkringsförmedling (se punkt 7) bör bestämmelserna i den lagen gälla för ett överklagande av ett beslut som meddelats enligt den lagen och vid handläggningen av överklagandet.

14.8 Övergångsbestämmelse om tillämpning i förhållande till vissa länder inom EES

Regeringens förslag: Ett land inom EES som inte är en medlemsstat i Europeiska unionen ska anses tillhöra EES i den mening som avses i lagen om försäkringsdistribution från den dag försäkringsdistributionsdirektivet har införlivats med avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Försäkringsdistributionsdirektivet riktar sig till medlemsstaterna i EU (artikel 46), dvs. inte i utgångsläget till de länder inom EES som inte är medlemsstater i EU (Island, Lichtenstein och Norge). För att försäkringsdistributionsdirektivet ska bli gällande även i förhållande till dessa länder krävs att direktivet infogas i EES-avtalet efter ett särskilt beslut av en kommitté som är gemensam för EU och EFTA, den organisation som de tre ovan nämnda länderna tillhör (se How EU acts become EEA acts and the need for adaptations, Note by Subcommittee V on legal and institutional questions, Standing committee of the EFTA states, Ref. 1113623, 23 May 2013, <http://www.efta.int/media/documents/eea/1113623-How-EU-acts-become-EEA-acts.pdf>).

I den föreslagna nya lagen om försäkringsdistribution förekommer avgränsningar i förhållande till EES. Det innebär att lagen enligt sin lydelse omedelbart blir tillämplig även i förhållande till länder inom EES

som inte är medlemsstater i EU. Det gäller oberoende av om försäkringsdistributionsdirektivet har infogats i EES-avtalet och därigenom blivit gällande även i förhållande till de länder inom EES som inte är medlemsstater. Detta leder till att försäkringsförmedlare med hemvist utanför EU men inom EES behandlas som om de hörde hemma i ett land där försäkringsdistributionsdirektivet är gällande trots att så inte är fallet. En av konsekvenserna av detta är att bestämmelserna om tillsyn (se avsnitt 12.1.2) blir tillämpliga på dessa försäkringsförmedlare även om tillsynsmyndigheterna i de länder där de hör hemma inte omfattas av tillsynssamarbetet som följer av försäkringsdistributionsdirektivet.

Det bör införas en övergångsbestämmelse för att undvika att lagen om försäkringsdistribution behandlar länder inom EES som om försäkringsdistributionsdirektivet gällde för dem innan så är fallet. Ett land inom EES som inte är en medlemsstat i Europeiska unionen bör därför anses tillhöra EES i den mening som avses i lagen om försäkringsdistribution från den dag försäkringsdistributionsdirektivet har införlivats med EES-avtalet. En liknande övergångsbestämmelse finns till lagen (2016:1231) om ömsesidigt bistånd med indrivning av vissa sanktionsavgifter vid utstationering (se prop. 2016/17:26 s. 7 och 40 f.).

15 Förslagets konsekvenser

15.1 Inledning

15.1.1 Sveriges medlemskap i Europeiska unionen

Sveriges medlemskap i Europeiska unionen innebär att Sverige har en skyldighet att införa de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa försäkringsdistributionsdirektivet och att dessa bestämmelser ska träda i kraft senast det datum som anges i direktivet.

15.1.2 En ny lag om försäkringsdistribution

I denna lagrådsremiss föreslås en ny lag om försäkringsdistribution som i huvudsak genomför försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt. Den nya lagen innebär skärpta och delvis nya krav för försäkringsdistribution. Genom den nya lagen skapas ett gemensamt regelverk för den försäkringsdistribution som bedrivs av försäkringsföretag och olika kategorier av försäkringsförmedlare. Därtill omfattas även andra marknadsaktörer som har försäljning av försäkringsprodukter som sidoverksamhet, såsom resebyråer och biluthyrningsföretag, såvida inte de uppfyller villkoren för att undantas. I lagen om försäkringsförmedling regleras i dag har bara försäkringsförmedlars distribution av försäkringar. Den föreslagna nya lagen kan därför bidra till ett starkare kundskydd samt en ökad konkurrensneutralitet mellan olika aktörer på marknaden för försäkringsdistribution.

15.1.3 Problem och mål med regleringen

I avsnitt 5 finns en översiktlig redogörelse för de problem som finns på marknaden för försäkringsdistribution och de mål som finns för regleringen. Därtill beskrivs de specifika problem som vissa av förslagen syftar till att åtgärda i respektive avsnitt.

Sammanfattningsvis är de problem som särskilt uppmärksammas på den svenska marknaden för försäkringsdistribution relaterade till

- oklarhet avseende tillämpningsområdet för regelverket för försäkringsförmedling,
- intressekonflikter relaterade till ersättningsmodeller,
- att kunden ofta är i ett kunskapsunderläge och
- bristande transparens när det gäller om en förmedlare ger råd om, marknadsför eller förmedlar en försäkring eller ett finansiellt instrument.

Finansinspektionen har även uppmärksammat problem i tillsynen när det gäller möjligheten för en förmedlare att själv begära att få sitt tillstånd återkallat under ett pågående sanktionsärende, för att på så sätt undvika att bli föremål för den sanktion som överträdelsen annars kan innebära för förmedlaren.

De nya och reviderade regler som föreslås i lagrådsremissen syftar till att skapa de legala förutsättningar som krävs för att uppnå en välfungerande marknad som präglas av ett starkt konsumentskydd. Målet är att uppnå en balanserad och proportionerlig reglering som tar omhand de problem som har identifierats, utan att välfungerande delar av marknaden regleras mer än nödvändigt.

Ett ytterligare mål med den nya regleringen är att bidra till en mer likartad reglering av rådgivning på finansmarknadsområdet (se närmre i prop. 2016/17:162 s. 442–450). Syftet med en likartad reglering på detta område är att uppnå en konkurrensneutral marknad för rådgivning på finansmarknadsområdet med ett stärkt skydd för konsumenten.

15.1.4 Alternativa lösningar

Försäkringsdistributionsdirektivets huvudsakliga syfte är att öka harmoniseringen av medlemsstaternas nationella bestämmelser om försäkrings- och återförsäkringsdistribution. Målsättningen är att uppnå en minimigrad av harmonisering. Direktivet ger därför utrymme för medlemsstaterna att behålla eller införa nationella regler som är strängare än dem i direktivet. I avsnitt 4 anges mer om direktivets syfte och innehåll.

I avsnitt 5 görs bedömningen att den nya lagen om försäkringsdistribution bör innehålla bestämmelser som i vissa fall går utöver försäkringsdistributionsdirektivets krav för att åtgärda de behov och problem som identifierats på den svenska marknaden.

För de krav som enligt förslagen ska gälla enligt svensk rätt och som går utöver kraven i direktivet, finns det ofta flera alternativa sätt när det gäller hur de bör utformas. Effekterna kan bli mer eller mindre långtgående beroende på hur kraven utformas. Vid utformningen av förslagen i lagrådsremissen har målet om att uppnå en balanserad och proportionerlig reglering som tar omhand de problem som har identifierats, utan att

välfungerande delar av marknaden regleras mer än nödvändigt, varit vägledande.

15.2 Vilka berörs av regleringen?

Förslagen i denna lagrådsremiss berör i huvudsak försäkringsföretag och olika kategorier av försäkringsförmedlare. Därtill omfattas även andra marknadsaktörer som har försäljning av försäkringsprodukter som sidoverksamhet, såsom resebyråer och biluthyrningsföretag, såvida inte de uppfyller villkoren för att undantas. Några av förslagen berör även fondmarknaden och värdepappersmarknaden. De myndigheter som berörs av förslagen är Finansinspektionen, Bolagsverket, Konsumentverket, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten och Sveriges Domstolar. Dessutom berörs befintliga och presumtiva kunder på försäkringsmarknaden.

I det följande beskrivs närmre vilka aktörer som berörs av den föreslagna nya lagen om försäkringsdistribution.

15.3 Berörda företag

15.3.1 Försäkringsföretag

Företag

Enligt Finansinspektionens företagsregister fanns det i april 2017 i Sverige 123 rikstäckande försäkringsföretag, varav 9 är fondförsäkringsföretag, 30 övriga livförsäkringsföretag och 84 skadeförsäkringsföretag. Därtill fanns det 40 större lokala försäkringsföretag och 21 mindre lokala försäkringsföretag. I Sverige fanns också 30 utländska försäkringsföretag, filialer och agenturer registrerade.

Dessa försäkringsföretag berörs av den föreslagna nya regleringen när de utvecklar försäkringsprodukter, utför försäkringsdistribution eller när de uppdrar åt en försäkringsförmedlare eller annan aktör att distribuera försäkringsföretagets försäkringar.

Enligt Finansinspektionens företagsregister finns det även 857 utländska skadeförsäkringsföretag med gränsöverskridande verksamhet och 196 utländska livförsäkringsföretag med gränsöverskridande verksamhet. Därtill finns det en utländsk generalrepresentation. De utländska försäkringsföretagen berörs av förslagen i denna lagrådsremiss om de bedriver gränsöverskridande verksamhet i Sverige som inkluderar försäkringsdistribution.

Anställda

Enligt Svensk Försäkring arbetade omkring 20 600 personer inom den svenska försäkringsbranschen år 2016. Det motsvarar 0,5 procent av antalet anställda på arbetsmarknaden. Antalet anställda har ökat med 7 procent under den senaste 10-årsperioden. Andelen kvinnor som arbetar i försäkringsbranschen är 53 procent. Det finns många olika yrken inom försäkringsbranschen. De vanligaste är skadereglerare och kundservice- och försäljningspersonal, men det finns även it-personal, ekonomer och

jurister. När det gäller de anställda inom försäkringsbranschen är det i huvudsak personer i ledande positioner, anställda som arbetar med att utveckla och säkerställa företagets regelefterlevnad och anställda som bedriver försäkringsdistribution som berörs av förslagen i denna lagrådsremiss.

15.3.2 Försäkringsförmedlare

Försäkringsförmedlare med eget tillstånd

Den föreslagna nya regleringen berör även fysiska och juridiska personer som har tillstånd att förmedla försäkring i någon försäkringsklass. För närvarande har drygt 1 191 svenska fysiska och juridiska personer tillstånd av Finansinspektionen för försäkringsförmedling (uppgift från Bolagsverket i januari 2018). Därtill finns det ett stort antal företag som bedriver försäkringsförmedling men som har annan huvudverksamhet, såsom 13 bankaktiebolag, 10 konsumentkreditinstitut, 4 kreditmarknadsbolag, 3 sparbanker, 9 svenska bankaktiebolag med utländsk filial, och 10 svenska kreditmarknadsbolag med utländsk filial. Det finns även 17 utländska banker, 1 utländskt livförsäkringsföretag, 7 utländska skadeförsäkringsföretag och 17 utländska försäkringsförmedlare med gränsöverskridande verksamhet som inkluderar försäkringsförmedling.

Sidoverksam förmedlare

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller en definition av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet (artikel 2.1.4). I lagrådsremissen föreslås att en definition av sidoverksam försäkringsförmedlare tas in i lagen om försäkringsdistribution. En sidoverksam försäkringsförmedlare ska ha tillstånd av Finansinspektionen för att få bedriva försäkringsdistribution. En sådan försäkringsförmedlare ska även anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

De förslag som rör sidoverksamma förmedlare påverkar ingen befintlig grupp försäkringsförmedlare utan de som berörs av förslagen är de som, när den nya lagen har trätt i kraft, väljer att ansöka om tillstånd att bli sidoverksam försäkringsförmedlare. Det är svårt att i dagsläget överblicka om det kommer att finnas ett kommersiellt intresse av att bedriva verksamhet som sidoverksam försäkringsförmedlare utan att vara knuten genom avtal till något försäkringsföretag eller någon annan försäkringsförmedlare.

Anställda

Anställda hos fysiska och juridiska personer med tillstånd för förmedling av försäkring i någon försäkringsklass, berörs i stor utsträckning av förslagen i denna lagrådsremiss. Det rör sig om ca 3 670 personer (uppgift från Finansinspektionens institutsregister i januari 2018). I antalet anställda ingår även anställda försäkringsförmedlare hos företag som inte primärt är försäkringsförmedlare.

Därtill finns det ett stort antal anställda hos en av de största bankerna i Sverige som även har tillstånd för försäkringsförmedling. Denna bank har ungefär lika många anställda som övriga försäkringsförmedlare har sammanlagt. Övriga storbanker är i stället anknutna försäkringsförmedlare

till sina koncerninterna försäkringsbolag samt i förekommande fall till andra bolag.

Anknutna försäkringsförmedlare

Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller ingen definition av anknuten försäkringsförmedlare. I lagen om försäkringsförmedling finns emellertid en definition av anknuten försäkringsförmedlare (1 kap. 10 § 1 a). I denna lagrådsremiss föreslås att kategorin anknuten försäkringsförmedlare ska finnas även i den nya lagen om försäkringsdistribution.

Enligt Bolagsverket finns det i Sverige 1 458 förmedlare som är anknutna till ett eller flera försäkringsföretag (april 2017). Majoriteten av dessa förmedlar skadeförsäkringar (1 178 stycken). Av förmedlarna är 1 231 anknutna till endast svenska försäkringsföretag, medan 277 av förmedlarna är anknutna till antingen enbart eller också utländska företag. Samtliga anknutna försäkringsförmedlare berörs av förslagen i denna lagrådsremiss.

Anknutna försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller vissa pensionsförsäkringar

I lagrådsremissen föreslås att anknutna försäkringsförmedlare som vill distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet, till skillnad från övriga anknutna försäkringsförmedlare, ska ansöka om tillstånd hos Finansinspektionen och registreras hos Bolagsverket. Förslaget får till följd att de anknutna försäkringsförmedlare som vill distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet behöver genomgå samma lämplighetsprövning som de försäkringsförmedlare som inte är anknutna. I övrigt ska samma villkor gälla som för anknutna försäkringsförmedlare.

Det finns för närvarande 280 anknutna försäkringsförmedlare som förmedlar livförsäkringar. Det finns emellertid inga uppgifter om hur många av dessa som förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. En preliminär bedömning är dock att en majoritet av de anknutna förmedlare som förmedlar livförsäkringar kommer att beröras av förslagen avseende tillstånd och registrering.

Anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare

I lagrådsremissen finns också förslag som särskilt gäller för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare. Den grupp av förmedlare som omfattas motsvarar i allt väsentligt dagens anknutna försäkringsförmedlare som inte har försäkringsförmedling som huvudsaklig verksamhet (1 kap. 10 § 1 b lagen om försäkringsförmedling).

Försäkringsförmedlare som förmedlar försäkring i liten utsträckning

I lagen om försäkringsförmedling finns undantag för försäkringsförmedling som bedrivs i begränsad utsträckning och bl.a. inte överskrider fastlagda tröskelvärden (1 kap. 8 §).

Genom försäkringsdistributionsdirektivet ändras villkoren för dessa undantag. Ändringarna innebär bl.a. att den försäkringsdistributör som uppdrar åt aktören att distribuera försäkringar ska säkerställa att verksamheten även i dessa fall följer vissa bestämmelser samt att viss information lämnas till kunden.

Eftersom det enligt lagen för försäkringsförmedling inte gäller krav på tillstånd eller registrering för denna kategori är det svårt att uppskatta hur många som kommer att beröras av de nya bestämmelserna.

15.3.3 Marknaden för finansiella instrument

Fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag

För många fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag inom EES som har gränsöverskridande verksamhet i Sverige eller marknadsför sina fonder i Sverige är fond- och depåförsäkringar samt pensionsförsäkringar viktiga plattformar för försäljning och marknadsföring. Det är därför vanligt med samarbeten mellan fondbolag, AIF-förvaltare, förvaltningsbolag och försäkringsföretag samt försäkringsförmedlare avseende de fonder som är valbara inom ramen för olika försäkringslösningar. För vissa fondbolag och förvaltningsbolag är även Pensionsmyndighetens fondtorg inom ramen för premiepensionssystemet en viktig kanal för försäljning av fondandelar och marknadsföring av fonder.

Enligt Finansinspektionens företagsregister finns det 52 fondbolag och 86 svenska AIF-förvaltare med tillstånd (maj 2017). Av dessa AIF-förvaltare har 22 även tillstånd för fondverksamhet. Enligt Finansinspektionens företagsregister finns 984 fondföretag (utländska fonder som motsvarar svenska värdepappersfonder) som får marknadsföras i Sverige enligt lagen om värdepappersfonder. Flera av fondföretagen har dessutom flera delfonder. Enligt registret finns även 57 utländska alternativa investeringsfonder som får marknadsföras till icke-professionella investerare i Sverige. Den svenska fondmarknaden kännetecknas således av att ett stort antal utländska fonder marknadsförs i Sverige. Det finns emellertid inte uppgifter om i vilken utsträckning som förvaltningsbolag och utländska AIF-förvaltare samarbetar med försäkringsföretag och försäkringsförmedlare för att marknadsföra och förmedla fondandelar till svenska investerare.

15.4 Konsekvenser för myndigheter

Flera myndigheter bedöms påverkas av förslagen i denna lagrådsremiss: Finansinspektionen, Bolagsverket, Konsumentverket, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten och Sveriges Domstolar. I det följande beskrivs de ekonomiska konsekvenserna för dessa myndigheter.

15.4.1 Finansinspektionen

Inledning

Finansinspektionen berörs i stor utsträckning av förslagen i denna lagrådsremiss. Finansinspektionen ansvarar för tillståndsgivningen och för tillsynen över de aktörer som bedriver försäkringsdistribution i Sverige. I det följande anges de huvudsakliga konsekvenserna av förslagen för Finansinspektionen.

Föreskrifter och allmänna råd

Förslagen innebär konsekvenser för Finansinspektionen genom att myndighetens föreskrifter och allmänna råd måste anpassas till en ny lagstiftning. Enligt förslaget ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter på flera olika områden. Detta kommer att innebära behov av både en ombearbetning av befintliga föreskrifter och allmänna råd som har utfärdats av Finansinspektionen och utarbetande av nya föreskrifter och allmänna råd.

Tillstånd

Enligt förslaget i denna lagrådsremiss ska bestämmelserna om tillstånds- och registreringsplikt för försäkringsförmedlare i lagen om försäkringsförmedling föras över i huvudsak oförändrade till den nya lagen om försäkringsdistribution. Försäkringsförmedling kommer således enligt huvudregeln även i fortsättningen att få bedrivas bara efter tillstånd från Finansinspektionen och tillstånd att få ges till en svensk fysisk eller juridisk person.

Vissa av kraven för att få tillstånd höjs emellertid, bl.a. genom en utökad lämplighetsprövning av de förmedlare som ansöker om tillstånd.

Därtill föreslås att fler aktörer ska omfattas av tillståndsplikt: sidoverksamma förmedlare och anknutna försäkringsförmedlare som vill förmedla försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet.

Den möjlighet som i dag finns i lagen om försäkringsförmedling för försäkringsförmedlare att få tillstånd för att bedriva sidoverksamhet i form av mottagande och vidarebefordran av order samt investeringsrådgivning med avseende på vissa fondandelar ska enligt förslaget utmönstras. Det innebär att för att bedriva sådan verksamhet utanför ett försäkringsavtal kommer det att krävas tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden.

Försäkringsförmedlare som vid den tidpunkt när lagen om försäkringsdistribution träder i kraft har tillstånd att utöva sidoverksamhet med fondandelar ska enligt förslaget få fortsätta att driva den verksamheten till den 1 januari 2019 eller, om en ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess ansökan prövats slutligt. Efter den 30 september 2018 ska sidoverksamheten dock inte få avse investeringsrådgivning om premiepension. Finansinspektionen kommer därmed inte att hantera ansökningar om nya sidotillstånd, vilket innebär mindre arbetsuppgifter för inspektionen jämfört med i dag. Det förutsätts däremot att Finansinspektionen i samband med

övergången till det nya regelverket genomför vissa informationsinsatser riktade till de försäkringsförmedlare som i dag har sidotillstånd enligt lagen om försäkringsförmedling (se avsnitt 7.3).

De försäkringsförmedlare som vill ge råd om finansiella instrument som inte omfattas av ett försäkringsavtal kommer att behöva ansöka om tillstånd för värdepappersrörelse eller bli anknuten ombud till ett värdepappersinstitut.

Sammantaget innebär de två nya tillståndskategorierna tillsammans med de utökade tillståndskraven troligen en permanent ökning av Finansinspektionens arbetsuppgifter. Ansökan om tillstånd finansieras genom avgifter från dem som ansöker varför dessa arbetsuppgifter inte bör påverka myndighetens resurser negativt.

Tillsyn och ingripande

Finansinspektionen är enligt förslaget den myndighet som ska ansvara för tillsynen över att de bestämmelser i svensk rätt som föreslås för att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet följs. Finansinspektionen ska också besluta om ingripande vid regelöverträdelser antingen direkt eller, när det gäller fysiska personer som ingår i ett finansiellt företags ledning, genom sanktionsföreläggande. Finansinspektionen kommer att behöva anpassa sin tillstånds- och tillsynsverksamhet med anledning av det föreslagna nya och ändrade regelverket. I vissa avseenden är det fråga om samma slags anpassningar som är nödvändiga också på grund av genomförandet i svensk rätt av andra EU-rättsakter på finansmarknadsområdet. Det gäller bl.a. i fråga om handläggning av ärenden om överträdelser och den föreslagna beslutsordningen avseende fysiska personer i företagens ledning. I materiellt hänseende bedöms de ändringar som är en följd av genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet inte medföra någon större förändring av antalet sådana ärenden hos Finansinspektionen.

Lagradsremissen innehåller även andra förslag som ger Finansinspektionen utökade tillsyns- och ingripandeverktyg. Ett sådant är det som innebär att om en försäkringsförmedlare t.ex. har förklarat sig avstå från sitt tillstånd att bedriva försäkringsförmedling eller sin registrering som försäkringsförmedlare ska Finansinspektionen, innan tillståndet eller registreringen återkallas, först kunna pröva om det finns skäl att ingripa mot försäkringsförmedlaren med anledning av att denne har gjort sig skyldig till en regelöverträdelse och, om det finns sådana skäl, besluta om ett ingripande. Bolagsverket ska inte längre få besluta om återkallelse av registreringen för en anknuten försäkringsförmedlare när förmedlaren har förklarat sig avstå från sin registrering som anknuten försäkringsförmedlare. Finansinspektionen ska fatta samtliga beslut om återkallelser av tillstånd eller registreringar för försäkringsförmedlare. Förslaget kan komma att leda till fler sanktionsärenden. De tydligare reglerna i kombination med att det enligt förslaget blir svårare för en försäkringsförmedlare att undgå sanktioner genom att själv ansöka om att få sitt tillstånd återkallat, kan samtidigt leda till färre tillsynsärenden och en minskad arbetsbörda för Finansinspektionen.

Förslagen i denna lagrådsremiss bedöms sammantaget ge Finansinspektionen förbättrade förutsättningar att bedriva en mer effektiv och verkningfull tillsyn. Finansinspektionens prövning av ärenden finansieras

genom avgifter som tas ut av dem som gör en ansökan eller anmälan eller lämnar in en underrättelse. Myndigheten disponerar dessa intäkter. Övrig verksamhet, såsom tillsyn och regelgivning, finansieras via anslag i statens budget. Eventuella ökade kostnader ska hanteras inom myndighetens befintliga ramar.

Gränsöverskridande tillsyn och ingripande

Enligt förslagen ska Finansinspektionen även ha tillsyn över svenska försäkringsdistributörer som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES. Finansinspektionen ska få möjlighet att ingå överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES om överföring av tillsynsansvar. Förslagen är en följd av genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet. Det är emellertid svårt att bedöma i hur stor utsträckning som Finansinspektionen kommer att ingå överenskommelser om överföring av tillsynsansvar och vilka de ekonomiska konsekvenserna av förslaget blir. Det kan emellertid framhållas att Finansinspektionen, i de flesta fall vid en överenskommelse om överföring av tillsynsansvar till inspektionen från en behörig myndighet i ett annat land inom EES, bör kunna ta ut en årlig avgift av den utländska EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en sådan överenskommelse (se avsnitt 12.2.15).

Enligt förslaget ska bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling om att utländska försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige och försäkringsföretag har en skyldighet att till Finansinspektionen lämna upplysningar om sin verksamhet föras över i huvudsak oförändrade till lagen om försäkringsdistribution. Detsamma gäller bestämmelserna om Finansinspektionens möjlighet att göra platsundersökningar och bestämmelserna om förseningsavgift vid underlåtelse att i rätt tid lämna upplysningar till inspektionen. Dessa förslag bör således inte innebära några ekonomiska konsekvenser för Finansinspektionen.

De förslag som innebär att Finansinspektionen i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med behöriga myndigheter i andra länder inom EES, Europeiska kommissionen och Eiopa i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, följer av försäkringsdistributionsdirektivet. Det utökade samarbetet och informationsutbytet bör emellertid endast i begränsad utsträckning påverka Finansinspektionens verksamhet. Den utökade samverkansskyldigheten och Eiopas roll i denna kan emellertid leda till en effektiviserad gränsöverskridande tillsyn.

Sammanfattning av konsekvenser för Finansinspektionen

Sammanfattningsvis kan konstateras att förslagen i lagrådsremissen innebär utökade arbetsuppgifter för Finansinspektionen. Den ökade arbetsbelastning som uppstår genom omarbetning av befintliga föreskrifter och allmänna råd eller framtagande av nya sådana, samt genom hantering av nya ansökningar om tillstånd, får dock i huvudsak anses vara av engångskaraktär. Myndigheten behöver därför säkerställa att det finns tillräcklig bemanning för att administrera och besluta om ansökningar om nya tillstånd under en övergångsperiod. De nya tillståndskategorierna och den

utökade kraven i samband med ansökan om tillstånd och den löpande verksamheten kommer emellertid leda till även en viss permanent ökning av arbetsuppgifter för Finansinspektionen.

Enligt förslaget ska Finansinspektionen även fortsättningsvis få ta ut årliga avgifter från de företag som står under inspektionens tillsyn. Finansinspektionen ska enligt förslaget också få ta ut avgifter för prövning av ansökningar om tillstånd och anmälningar som görs enligt lagen om försäkringsdistribution. Samtliga budgetära konsekvenser ska hanteras inom befintliga anslagsramar.

15.4.2 Bolagsverket

Bolagsverket är registreringsmyndighet för alla försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling. Denna ordning består i förslaget till ny lag om försäkringsdistribution. Bolagsverket har således redan den organisation och de system som krävs för registrering och avregistrering av försäkringsförmedlare.

Enligt förslaget ska Bolagsverket inte längre få besluta om återkallelse av registreringen för en anknuten försäkringsförmedlare, när förmedlaren har förklarat sig avstå från sin registrering som anknuten försäkringsförmedlare. Finansinspektionen ska enligt förslaget fatta samtliga beslut om återkallelser av tillstånd eller registreringar för försäkringsförmedlare. Detta kommer att innebära minskade arbetsuppgifter för Bolagsverket. I övrigt bedöms förslagen inte påverka Bolagsverkets uppgifter i någon större utsträckning. Eventuella budgetära konsekvenser ska hanteras inom befintliga anslagsramar.

15.4.3 Konsumentverket

Konsumentverket ansvarar bl.a. för granskningen av företagens marknadsföring och reklam. Enligt förslaget införs skärpta regler för marknadsföring som bl.a. innebär att en försäkringsförmedlare, i samband med försäkringsdistribution, inte ska få marknadsföra andra finansiella tjänster än sådana försäkringar som omfattas av förmedlarens tillstånd eller registrering. Förslaget bedöms emellertid inte medföra någon ökad arbetsbelastning eller kostnad för Konsumentverket.

15.4.4 Pensionsmyndigheten

Genom de lagändringar som har gjorts med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II har villkoren skärpts för försäkringsförmedlare som vill ge råd om fonder på Pensionsmyndighetens fondtorg (se prop. 2016/17:162 s. 258). Det innebär att en försäkringsförmedlare måste ha tillstånd för värdepappersrörelse för att få utföra investeringsrådgivning om fondandelar på Pensionsmyndighetens fondtorg.

Det innebär en ändring jämfört med det som gällde tidigare. Eftersom andelarna i de fonder som är valbara på Pensionsmyndighetens fondtorg är finansiella instrument, är det rimligt att investeringstjänster som avser

till dessa fondandelar omfattas av åtminstone samma regler som dem som gäller på övriga marknaden för finansiella instrument.

Premiepensionen utgör tillsammans med inkomstpensionen de huvudsakliga byggstenarna i den allmänna pensionen i Sverige. Det statliga pensionssystemet omfattas inte, även fast det kan sägas vara försäkringsliknande, av den lagstiftning som rör den privata försäkringsmarknaden. Det har bidragit till osäkerhet om vilka regler som ska gälla vid rådgivning, förvaltning och marknadsföring av privata tjänster i relation till Pensionsmyndighetens fondtorg. De oklarheter som samtidigt har funnits avseende vad tillståndet att bedriva försäkringsförmedling avser i relation till de investeringstjänster som anges i MiFID har ytterligare bidragit till osäkerheten.

I betänkandet Fokus premiepension (SOU 2016:61) föreslås att en särskild utredning bör tillsättas som klargör reglerna för dessa tjänster. I vad mån en sådan utredning behövs får bedömas i annat sammanhang. De ställningstaganden som görs i prop. 2016/17:162, och de förslag som finns i denna lagrådsremiss kan emellertid bidra till att klargöra några av frågorna avseende premiepensionstjänster.

I denna lagrådsremiss föreslås att en försäkringsförmedlare efter det att lagen om försäkringsdistribution har trätt i kraft inte längre ska kunna ansöka om sidotillstånd för att ge rådgivning om fondandelar utanför ett försäkringsavtal. Det innebär att en förmedlare inte heller kommer att kunna ge investeringsrådgivning om fonder på Pensionsmyndighetens fondtorg med stöd av sådant tillstånd. I förevarande lagrådsremiss föreslås även att en försäkringsförmedlare i samband med försäkringsdistribution inte ska få marknadsföra andra finansiella tjänster och produkter än sådana som omfattas av förmedlarens tillstånd eller registrering, vilket medför att en förmedlare inte får marknadsföra fonder som är valbara på Pensionsmyndighetens fondtorg.

Dessa förslag påverkar marknaden för rådgivning och marknadsföring om fondandelar på Pensionsmyndighetens fondtorg. Förslagen bedöms emellertid inte påverka Pensionsmyndighetens verksamhet eller budget.

15.4.5 Polismyndigheten

Polismyndigheten ansvarar för att lämna ut de registerutdrag som bl.a. behövs inom ramen för Finansinspektionens tillstånds- och tillsynsverksamhet. Enligt förslaget ska försäkringsföretag och försäkringsförmedlare begära att vissa anställda eller de som vill vara anknutna till företaget eller förmedlaren visar upp ett utdrag ur belastningsregistret. Denna ordning motsvaras i allt väsentligt av vad som redan gäller i dag. Den skillnaden att även vissa anställda hos försäkringsföretag ska omfattas av registerkontrollen bedöms inte medföra några större ökningsar av antalet utdrag ur belastningsregistret. Förslaget innebär inte heller att det tillkommer några nya uppgifter för Polismyndigheten. De eventuella merkostnader som förslaget innebär för polisorganisationen ska finansieras inom ramen för utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

15.4.6 Sveriges Domstolar

Enligt den föreslagna nya lagen om försäkringsdistribution ska, i likhet med det som gäller enligt lagen om försäkringsförmedling, Finansinspektionens och Bolagsverkets beslut få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Finansinspektionen ska enligt förslaget få utökade verktyg för att kunna bedriva en mer effektiv tillsyn. Detta kan komma att innebära fler beslut om sanktioner från Finansinspektionen, vilket i sin tur kan leda till att fler överklaganden av inspektionens beslut. Även de regler om sanktionsföreläggande som föreslås kan medföra en ökad måltillströmning i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Mål som gäller regelverket på finansmarknadsområdet är i allmänhet resurskrävande och även en liten målökning kan leda till väsentligt ökade kostnader.

Förslaget innebär samtidigt en tydligare reglering när det gäller vilka tjänster som får utföras inom ramen för ett tillstånd att bedriva försäkringsdistribution samt utökade dokumentations- och informationskrav, vilket kan bidra till färre rättsprocesser.

Flera av förslagen syftar till att stärka konsumentskyddet genom skärpta transparenskrav. Ökad transparens kan möjligen leda till att fler försäkringstagare förstår och ifrågasätter de tjänster och de produkter som de har köpt av en försäkringsdistributör, vilket också skulle kunna medföra att fler kunder driver mål om skadestånd i allmän domstol. Det är emellertid svårt att förutse om förslagen kommer att ge en sådan effekt.

Den samlade bedömningen är att förslagen kan leda till en viss ökning av antalet mål i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Eventuella kostnadsökningar bör hanteras inom befintliga anslagsramar.

15.5 Konsekvenser för försäkringsdistributörer

Inledning

Försäkringsföretagens försäkringsförmedling omfattas inte av lagen om försäkringsförmedling. För försäkringsföretagen innebär därför försäkringsdistributionsdirektivet och förslaget till ny lag om försäkringsdistribution att de behöver utforma nya eller anpassa befintliga administrativa, tekniska och organisatoriska system till de nya kraven. Därtill behöver försäkringsföretagen gå igenom avtal med försäkringsförmedlare och andra aktörer såsom fondbolag, förvaltningsbolag och AIF-förvaltare för att säkerställa att villkoren är i enlighet med de nya reglerna.

Försäkringsförmedlare omfattas redan i dag av de krav som enligt lagen om försäkringsförmedling gäller vid förmedling av försäkring. För försäkringsförmedlare innebär förslaget att de behöver anpassa sin verksamhet till de reviderade och delvis nya regler som enligt förslaget ska gälla enligt den nya lagen. För förmedlarna innebär det bl.a. en kostnad att utbilda personal, vid behov ändra ersättningsmodeller och i vissa fall ansöka om nytt tillstånd. Förslaget medför troligen störst förändring för de försäkringsförmedlare som förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Dessa förmedlare behöver vid behov anpassa verksamheten till de utökade krav som föreslås för att minska risken för intressekonflikter i samband med förmedling av dessa försäkringar.

Tillämpningsområde och definitioner

För de försäkringsföretag som säljer ansvarsförsäkringar till försäkringsförmedlare och andra som har tillstånd att förmedla försäkringar innebär ett klagörande när det gäller gränsdragningen mellan vad som utgör försäkringsförmedling och vad som utgör investeringsrådgivning enligt lagen om värdepappersmarknaden att det blir lättare att fastställa premier för försäkringen. Osäkerheten om vad som utgör försäkringsförmedling har bidragit till ett minskat utbud på ansvarsförsäkringar. Ett klagörande när det gäller tillämpningsområdet för regelverket om försäkringsdistribution kan därför bidra till att utbudet på marknaden för ansvarsförsäkring ökar.

För försäkringsförmedlare innebär klagörandet att försäkringsförmedlare som vill utföra investeringsrådgivning om finansiella instrument inom en försäkring kan göra det inom ramen för sitt tillstånd för försäkringsdistribution.

En försäkringsförmedlare kan i dag välja att ansöka om ett särskilt tillstånd (sidotillstånd) för investeringsrådgivning om fondandelar som inte finns inom en försäkring eller som ska ingå i en försäkring. I lagrådsremissen föreslås att denna möjlighet ska utmönstras och att det i den nya lagen inte ska finnas möjlighet att få ett sådant tillstånd. De försäkringsförmedlare som i fortsättningen vill utföra sådan investeringsrådgivning kommer därför att behöva ha tillstånd för värdepappersrörelse. Avgiften för att få en ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse prövad uppgår i dag till 350 000 kronor. Därtill medför det betydande kostnader att upprätta en ansökan. Enligt en grov uppskattning som har gjorts i ett tidigare lagstiftningsärende i kan arbetskostnaden för att upprätta en sådan ansökan uppgå till 196 700 kronor (se prop. 2016/17:162 s. 635).

I lagrådsremissen föreslås vissa övergångsbestämmelser för försäkringsförmedlare som vid den tidpunkt när det nya lagen träder i kraft har ett sidotillstånd enligt lagen om försäkringsförmedling (avsnitt 14.4).

För berörda försäkringsförmedlare medför förslaget att de inte längre kommer att kunna bedriva sidoverksamhet och därmed inte få några intäkter från sådan verksamhet. Det kommer emellertid att vara möjligt för försäkringsförmedlare att fortsätta med verksamheten, men då kommer det att krävas tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden. Därtill kommer de insatser som krävs för att säkerställa att anställda har den kunskap och kompetens som krävs enligt den lagen att vara förenade med viss kostnad. Det innebär även en kostnad att säkerställa att förmedlarens administration och organisation uppfyller kraven i det regelverket. Kostnader relaterade till de förslag och bedömningar som rör tillämpningsområde kommer troligen i huvudsak påverka distributörer av livförsäkringar, medan distributörer av skadeförsäkringar påverkas i mindre utsträckning. Utöver den faktiska kostnaden för att ansöka om tillstånd att driva värdepappersrörelse för dem som vill utföra investeringsrådgivning om fondandelar, är det svårt att göra en bedömning av hur stora kostnaderna för försäkringsförmedlare kommer att bli.

Tillstånd och registrering

Anknutna försäkringsförmedlare

De delvis nya regler för tillstånd och registrering som föreslås medför en kostnad för de anknutna försäkringsförmedlare som, till skillnad från i dag, kommer att behöva ansöka om tillstånd för att förmedla försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. I dag är Finansinspektionens avgift 28 000 kronor för att pröva en ansökan om tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt en eller flera livförsäkringsklasser, vilket ger en indikation om hur stor kostnaden kan komma att bli för berörda anknutna förmedlare.

Tillståndskravet innebär att det ställs lika höga krav på de som ska ingå i ledningen hos ett företag som bedriver försäkringsförmedling som på dem som ska ingå i ledningen för ett företag som endast förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet åt ett försäkringsföretag. Förslaget innebär att ansvaret för delar av den granskning som försäkringsföretagen gör av anknutna förmedlare, flyttas över till Finansinspektionen. Finansinspektionen kommer också att pröva om de som ska ingå i ledningen för en anknuten försäkringsförmedlare även är i övrigt lämpliga för uppgiften.

För försäkringsföretagen innebär förslaget därför en viss minskad arbetsbörda vid kontroll av anknutna försäkringsförmedlare som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Kravet på tillstånd för anknutna försäkringsförmedlare som förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet innebär en skärpt kontroll, vilket ökar konsumentskyddet och i förlängningen förtroendet för marknaden. Därtill innebär kravet mer likartade konkurrensvillkor för dem som förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkring som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Eventuellt kan kravet på tillstånd medföra att färre förmedlare väljer att vara anknutna till ett försäkringsföretag. Samtidigt finns det ofta fördelar med att vara anknuten, som gör att förmedlaren aktivt väljer den verksamhetsformen framför att agera självständigt. Det är därför inte självklart att det nya tillståndskravet påverkar antalet anknutna förmedlare.

Rådgivning om finansiella instrument och fondandelar

I ett tidigare lagstiftningsärende har bedömningen gjorts att när det gäller rådgivning som avser finansiella instrument som ingår i olika försäkringslösningar och i premiepensionssystemet bör sådan rådgivning anses utgöra investeringsrådgivning enligt MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 258). I avsnitt 6 i denna lagrådsremiss föreslås att försäkringsförmedlare ska kunna utföra tjänster som motsvarar investeringstjänster när det gäller finansiella instrument inom ramen för en försäkring, men att det för de försäkringsförmedlare som vill utföra investeringstjänster utanför en försäkring ska krävas ett tillstånd för att driva värdepappersrörelse. För de allra flesta försäkringsförmedlare är det mest relevant att, i samband med distribution av försäkring, kunna ge rådgivning om de fondandelar eller andra finansiella instrument som är valbara inom försäkringen. För

försäkringsförmedlare innebär således förslaget i avsnitt 6 en lättnad i förhållande till om försäkringsförmedlaren skulle behöva ansöka om tillstånd för värdepappersrörelse för att utföra tjänster som motsvarar investerings-tjänster när det gäller finansiella instrument inom ramen för en försäkring.

Detta eftersom det är en relativt omfattande och kostsam process att ansöka om ett sådant tillstånd. Som anges ovan är avgiften för prövning av en ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse 350 000 kronor. Därtill kan kostnaderna för att upprätta ansökan uppgå till runt 200 000 kronor. De större försäkringsförmedlarna på marknaden har redan tillstånd för värdepappersrörelse, varför det troligtvis främst kommer vara de mellanstora försäkringsförmedlare som inte redan har tillstånd som eventuellt kommer vara intresserade av att ansöka om sådant tillstånd.

Verksamhet över gränserna

Den gränsöverskridande verksamheten inom försäkring är generellt sett liten och bedöms inte påverkas i någon större utsträckning av förslagen.

Försäkringsdistributionsdirektivet bedöms inte medföra några större förändringar för försäkringsdistributörernas möjligheter att bedriva verksamhet över gränserna. Genom direktivet klagörs emellertid de förfaranden som ska föregå inledande av verksamhet i ett annat land inom EES med stöd av etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster. Reglerna i direktivet bygger på principen om att den som har fått tillstånd av den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten att bedriva försäkringsdistribution får bedriva verksamheten inom hela unionen med stöd av det tillståndet. Det motsvarar det som vanligtvis gäller på finansmarknadsområdet.

Regler för verksamheten

I lagrådsremissen föreslås flera nya och reviderade regler för försäkringsdistribution. Förslagen innebär nya krav vid rådgivning grundad på en personlig och opartisk analys, skärpta villkor för tredjepartsersättningar, förändrade villkor för marknadsföring, skärpta regler för ersättning av personal och utökade krav när det gäller intern kontroll av anställdas kunskap och kompetens samt skärpa villkor vid korsförsäljning och kopplingsförbehåll. Dessa krav kommer att medföra kostnader för försäkringsdistributörer i samband med översyn av befintliga avtal och ersättningsmodeller samt, vid behov, revidering av nya avtal och ersättningsupplägg för att dessa ska vara förenliga med regelverket.

Förslagen i avsnitt 9 innebär också en rad krav som riktar sig till de försäkringsdistributörer som själva tar fram försäkringsprodukter, bl.a. när det gäller process för produktgodkännande, produktinformation och produktkännedom. De skärpta reglerna innebär en kostnad, främst av engångskaraktär, för att anpassa processen för utformning av försäkringsprodukter enligt de nya kraven.

Informationskrav och uppföranderegler

Förslaget innebär att de som i dag bedriver försäkringsdistribution kommer att behöva göra vissa, i huvudsak, administrativa förändringar av sin verksamhet för att leva upp till de reviderade och nya krav som ställs

på försäkringsdistributörer enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. Förslagen bedöms i huvudsak leda till kostnader av engångskaraktär, för att bl.a. anpassa interna styrdokument, informations- och dokumentationsmaterial och avtal till de krav som ska gälla enligt den nya lagen. Även de nya kraven i fråga om kunskap och kompetens kan medföra kostnader för att informera och utbilda personal.

Ytterligare krav för försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar

I lagrådsremissen föreslås att högre ställda krav ska gälla för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Vidare föreslås att en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag som distribuerar pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet ska tillämpa reglerna avseende försäkringsbaserade investeringsprodukter när det gäller effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden, identifiering och hantering av intressekonflikter, tredjepartsersättningar, lämplighetsbedömning samt dokumentation och rapportering.

För försäkringsdistributörer som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet medför förslaget kraftigt skärpta krav: tredjepartsersättning ska endast vara tillåten om den inte försämrar kvaliteten på den tjänst som erbjuds och ett särskilt förbud mot förskottsutbetalad tredjepartsersättning (s.k. up front-provision). Enligt förslaget ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar för att uppfylla kraven i lagen avseende information till kunder och vissa tredjepartsersättningar.

Försäkringsförmedlare ska således även säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med de mer detaljerade bestämmelser som kommer att anges i sådana föreskrifter.

För de försäkringsförmedlare som har ersättningsmodeller som inte uppfyller de krav som föreslås blir konsekvensen att förmedlaren behöver ändra utgångspunkter för nya överenskommelser som ska träffas. Förskottsutbetalningar ger i regel förmedlare en större del av ersättningen redan i samband med att försäkringsavtalet tecknas. Flera försäkringsföretag och försäkringsförmedlare har redan i dag frångått den typen av ersättningsmodeller eftersom de ger upphov till intressekonflikter, bl.a. genom att en förmedlare kan ha intresse av att ett försäkringskontrakt inte avbryts eftersom denne då t.ex. kan behöva betala tillbaka delar av ersättningen. För de försäkringsföretag och de försäkringsförmedlare som har kvar den typen av ersättningsmodeller medför de nya reglerna omställningskostnader för att utforma nya ersättningsmodeller för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Denna kostnad bedöms emellertid vara av engångskaraktär.

Förbudet mot förskottsutbetalad provision och att endast provisioner som inte påverkar kvaliteten på tjänsten negativt ska vara tillåtna skapar en mer

enhetlig spelplan för hela marknaden för försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet samtidigt som konsumentskyddet stärks.

Konsekvenser för valcentraler

På det kollektivavtalade tjänstepensionsområdet uppfylls försäkringsföretagens informationskyldighet till stor del av valcentraler som bl.a. har till uppgift att vid anslutning av en anställd lämna information till den anställde om de valbara försäkringsföretagen och deras erbjudanden. Förslagen i lagrådsremissen bedöms inte utgöra något hinder mot att behålla den informationsmodell som används på den svenska marknaden i dag.

Konsekvenser för premiepensionsrådgivning

Premiepensionen är ett obligatoriskt sparande som är en del av allmänna pensionen. Per den 31 december 2016 fanns det ca 7,2 miljoner personer inom premiepensionssystemet, varav ca 5,8 miljoner var pensionssparare och 1,4 miljoner pensionärer. Marknadsvärdet av pensionsspararnas och pensionärens premiepensionstillgångar uppgick den 31 december 2016 till 983 487 580 miljoner kronor (Pensionsmyndigheten, SF0303). Kapitalet förvaltas i de ca 850 fonder som är valbara på Pensionsmyndighetens fondtorg. Totalt anlitat ca 600 000 pensionssparare, drygt var sjätte pensionssparare med egen portfölj, s.k. förvaltningstjänster för förvaltning av sin premiepension. Tjänsten innebär att företag övertar förvaltningen mot en avgift.

Regeringen har nyligen i ett annat lagstiftningsärende gjort bedömningen att rådgivning om finansiella instrument som ingår i premiepensionssystemet bör anses utgöra investeringsrådgivning enligt MiFID II (prop. 2016/17:162 s. 258).

Det innebär att de försäkringsförmedlare som vill utföra investeringsrådgivning om fonder på Pensionsmyndighetens fondtorg måste ha tillstånd att driva värdepappersrörelse eller vara ett anknutet ombud till ett värdepappersbolag.

I denna lagrådsremiss görs, till skillnad från i promemorian, bedömningen att det inte bör införas någon möjlighet för försäkringsförmedlare att få ett särskilt tillstånd (sidotillstånd) för investeringsrådgivning om fonder på Pensionsmyndighetens fondtorg (avsnitt 7.3.2). Det är viktigt att de tjänster som erbjuds i anslutning till premiepensionssystemet för att hjälpa sparare med fondval, är professionella och utgår ifrån spararens bästa. Om sparandet minskar i värde på grund av rådgivning som inte tillför kunden ett mervärde eller om avgifterna för förvaltningstjänsten urholkar kapitalets värde är detta problematiskt för såväl den enskilde spararen som för samhällsekonomin på sikt. Oseriös rådgivning undergräver även hela premiepensionssystemets legitimitet.

Sammanfattning av konsekvenser för berörda försäkringsdistributörer

Sammantaget innebär förslagen i denna lagrådsremiss utökade krav för berörda fysiska och juridiska personer som bedriver försäkringsdistribution jämfört med de krav som gäller i dag enligt lagen om

försäkringsförmedling. Det är i huvudsak en effekt av de nya krav som tillkommer genom försäkringsdistributionsdirektivet, men är även ett resultat av de krav utöver dem i direktivet som enligt förslagen i denna lagrådsremiss ska gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. För berörda fysiska och juridiska personer handlar det framför allt om att anpassa dokument och avtal till det nya regelverket och säkerställa att personal agerar i enlighet med de reviderade och nya kraven.

Förslaget innebär också att anknutna förmedlare som vill förmedla vissa livförsäkringar behöver ansöka om tillstånd samt att försäkringsförmedlare som vill utföra investeringsrådgivning om fondandelar som inte ingår i eller ska ingå i en försäkring behöver ansöka om tillstånd för värdepappersrörelse.

15.5.1 Tidsåtgång och företagens administrativa kostnader

Försäkringsföretag och försäkringsförmedlare kommer att behöva ställa om sin verksamhet så att den blir förenlig med de reviderade och nya regler som enligt förslaget ska gälla enligt den nya lagen om försäkringsdistribution. För försäkringsdistributörerna medför det administrativa kostnader, bl.a. för att uppdatera interna och externa dokument och utbilda personal om de nya reglerna. Därtill medför sannolikt flera av regeländringarna att it-system behöver uppdateras för att vara förenliga med det nya regelverket.

I lagrådsremissen föreslås att i fråga om avtal om försäkringsförmedling som har ingåtts före ikraftträdandet av lagen om försäkringsdistribution och som avser försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, ska lagen om försäkringsförmedling fortsätta att gälla (avsnitt 14). Även för ett försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet ska lagen om försäkringsförmedling fortsätta att gälla. Om en försäkringsdistributör godtar en förlängning av försäkringsavtalet eller vidtar en distributionsåtgärd som är hänförlig till avtalet efter ikraftträdandet, ska dock de nya bestämmelserna gälla.

Det är emellertid svårt att uppskatta hur lång tid det tar för försäkringsdistributörer att anpassa sin verksamhet till de nya bestämmelserna.

Enligt förslaget ska en försäkringsförmedlare som vid den tidpunkt när lagen om försäkringsdistribution träder i kraft har tillstånd eller registrering att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling senast den 1 oktober 2019 uppfylla kompetenskraven i den nya lagen och i föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen. Det innebär att försäkringsförmedlare får ett år på sig från det att den nya lagen träder i kraft för att säkerställa att förmedlaren har den kompetens som krävs enligt den lagen. Det är svårt att göra en bedömning av hur stora kostnader som det kommer att krävas för den kompetensutvecklingen, men de bör inte vara särskilt betungande.

15.5.2 Andra kostnader och förändringar till följd av den nya regleringen

Anknutna försäkringsförmedlare som vill förmedla försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar vars värde är exponerat mot marknadsvolatilitet ska enligt förslaget ansöka om tillstånd att förmedla livförsäkring. Ansökan om tillstånd är förenad med kostnader. I dag tar Finansinspektionen ut en avgift på 22 000 kronor av en fysisk person som ansöker om tillstånd att utöva försäkringsförmedling avseende livförsäkring. Det kan ge en indikation om storleksordningen på den avgift som kommer att tas ut av anknutna förmedlare som ansöker om tillstånd att förmedla livförsäkringar.

Försäkringsförmedlare som vill utföra investeringsrådgivning om fondandelar som inte ingår i eller ska ingå i en försäkring kommer enligt förslaget att behöva tillstånd att driva värdepappersrörelse. Avgiften för att få en ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse prövad är i dag 350 000 kronor. Därtill tillkommer bl.a. kostnader för att upprätta en sådan ansökan, se avsnitt 15.5.1 ovan.

15.5.3 Konsekvenser för pågående anställnings- eller uppdragsförhållanden

När den nya lagen om försäkringsdistribution träder i kraft kommer det att ställas krav på alla fysiska personer som ska bedriva försäkringsdistribution eller ingå i ledningen för en försäkringsförmedlare som är en juridisk person. Om den fysiska personen inte uppfyller de krav som ställs, kan det få konsekvenser för dennes anställning eller uppdrag. När det gäller anställda får den uppkomna situationen lösas med beaktande av de lagar och avtal som gäller på arbetsrättens område. När det sedan gäller uppdragstagare får det förutsättas att frågan regleras i avtal mellan parterna.

I lagrådsremissen föreslås också att en försäkringsdistributörs system för att ersätta personal som arbetar med försäkringsdistribution, inklusive dem som direkt leder eller ansvarar för detta arbete, ska vara uppbyggt på ett sätt som inte negativt påverkar distributörens förmåga att uppfylla kraven på bl.a. god försäkringsdistributionssed och att handla hederligt, rättvist och professionellt. Detta kan medföra att ersättningsformerna för anställda kan komma att förändras för att vid behov leva upp till de nya kraven.

15.5.4 Påverkan på konkurrensförhållanden

Förslagen bedöms leda till en ökad konkurrensneutralitet mellan olika försäkringsdistributörer. Därtill bedöms förslagen leda till en ökad konkurrensneutralitet på marknaden för finansiell rådgivning om försäkring och om finansiella instrument. Förslagen innebär i och för sig inte att marknaden kommer att få en helt konkurrensneutral reglering, men avvikelserna bedöms vara befogade för att uppnå proportionerliga krav utifrån den svenska marknads karaktär.

Förslaget innebär ett nytt ramverk som förbättrar förutsättningarna för den försäkringsdistribution som i dag i liten skala bedrivs utan provisioner.

Genom de bestämmelser som enligt förslaget ska gälla vid rådgivning om försäkringar baserad på en opartisk och personlig analys införs ett mer tydligt alternativ till försäkringsdistribution som finansieras genom tredjepartsersättningar. Detta kan främja framväxt av försäkringsdistributörer som väljer att bedriva sådan verksamhet och därmed kan utgöra ett mer tydligt alternativ till provisionsdriven försäkringsdistribution. Detta främjar konkurrensen på marknaden och förtydligar kundens val mellan att betala för försäkringsdistributionstjänster genom provisioner eller genom arvodering.

15.5.5 Särskilda hänsyn till små företag

I försäkringsdistributionsdirektivet finns det inte några undantag från de krav som ska gälla enligt direktivet som utgår från storleken på de berörda företagen. Däremot finns vissa undantagsregler som innebär att framför allt fysiska och juridiska personer som inte har försäkringsförmedling som huvudsaklig verksamhet omfattas av undantag eller mindre omfattande krav än övriga försäkringsdistributörer.

Därtill innehåller försäkringsdistributionsdirektivet, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, ett uttryckligt undantag för verksamhet som består i att t.ex. endast hänvisa en potentiell försäkringstagare till en försäkringsgivare, eller tipsa någon om att det finns försäkringsförmedlare som kan vara behjälpliga vid en upphandling av försäkringsavtal. Åtgärder som inskränker sig till att skapa kontakt mellan en kund och ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare ska således inte anses utgöra försäkringsdistribution.

Några särskilda undantag för små eller medelstora företag finns således inte i försäkringsdistributionsdirektivet, varför sådana företag kommer att drabbas av samma typ av kostnader som de större företagen.

15.6 Konsekvenser för fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag

Flera fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag har etablerade samarbeten med försäkringsföretag och försäkringsförmedlare för att marknadsföra och sälja fondandelar till kunder som har eller vill ha ett sparande i en försäkringslösning. Därtill är Pensionsmyndighetens fondtorg inom premiepensionssystemet ett sätt för fondbolag och förvaltningsbolag att marknadsföra och sälja fondandelar till svenska sparare.

För fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag som samarbetar med försäkringsföretag och försäkringsförmedlare kommer de ändrade och nya kraven som föreslås i denna lagrådsremiss, tillsammans med de nya krav som nyligen har införts med anledning av genomförandet i svensk rätt av MiFID II (se prop. 2016/17:162), att medföra att de behöver se över avtal och andra överenskommelser med försäkringsföretagen och försäkringsförmedlare. Detta för vid behov ändra avtalen så att villkoren är förenliga t.ex. med de nya reviderade och nya kraven när det gäller tredjepartsersättningar.

Enligt förslaget i lagrådsremissen kommer en försäkringsdistributör att inom ramen för sin försäkringsdistribution kunna ge råd om finansiella instrument som ingår i en försäkring. Kravet på tillstånd för värdepappersrörelse för att få utföra investeringsrådgivning när det gäller fondandelar som inte ingår i en försäkring, kan dock komma att medföra att färre försäkringsförmedlare än i dag kommer att kunna utföra vissa tjänster åt fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag. Sammantaget kan de nya reglerna leda till att fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag får söka delvis nya vägar för att sälja och marknadsföra fondandelar som inte omfattas av ett försäkringsavtal samt på Pensionsmyndighetens fondtorg.

De regler som föreslås i denna lagrådsremiss, tillsammans med de skärpta regler som har införts i samband med genomförandet i svensk rätt av MiFID II, innebär samtidigt att kraven ökar och blir mer enhetliga på hela marknaden för investeringsrådgivning om fondandelar.

De nya kraven för ökad transparens och minskade intressekonflikter kan komma att innebära att samarbetsformerna förändras mellan fondmarknaden och försäkringsmarknaden. De nya kraven på transparens kan leda till att de olika tjänsterna som en kund erbjuds i samband med att han eller hon köper en försäkringsbaserad investeringsprodukt eller en pensionsförsäkring prissätts tydligare utifrån vad varje tjänst kostar. Det skulle innebära att det blir tydligare för kunden vilka kostnader som försäkringsföretagens avgift täcker, vad försäkringsförmedlarens tjänster kostar och hur mycket av fondavgiften som går till fondförvaltare respektive till försäkringsföretaget.

De nya reglerna medför också nya och kraftigt höjda krav när det gäller utformningen av tredjepartsersättningar. De nya regler som föreslås avseende tredjepartsersättningar i denna lagrådsremiss tillsammans med de regler som har införts i samband med genomförandet i svensk rätt av MiFID II medför att fondbolag, AIF-förvaltare och förvaltningsbolag måste säkerställa att deras ersättningsmodeller är förenliga med de nya kraven. Störst förändring bli när rådgivningen om försäkringen sker grundad på en personlig och opartisk analys och investeringsrådgivningen om fondandelar sker på oberoende grund. Förenklat uttryckt innebär det att vid sådan rådgivning får den som gett rådet inte ta emot och behålla ersättning från någon annan än kunden och inte heller ge råd om egna produkter.

De nya reglerna kommer att medföra i huvudsak engångskostnader i samband med översyn av befintliga affärsöverenskommelser och administrativa system samt vid behov vid förändringar av dessa för att säkerställa att de är förenliga med de reviderade och nya kraven.

De skärpta reglerna vid rådgivning om fondandelar som inte ingår i en försäkring bidrar till en mer konkurrensneutral marknad. Att de aktörer som utför sådan rådgivning är föremål för likartade krav när det gäller bl.a. kunskap och kompetens, transparens samt tredjepartsersättningar bidrar troligtvis till en ökad kvalitet på rådgivningen, vilket i sin tur bidrar till ett långsiktigt stärkt förtroende för fondmarknaden.

15.7 Konsekvenser för kunder

Enligt Finansinspektionens rapport Konsumentskyddet på finansmarknaden (2017) finns mer än hälften av svenskarnas sparande i olika former av försäkringslösningar med premiepensionen medräknad. En stor del av detta utgörs av tjänstepensioner, men det finns även ett betydande privat sparande i privata pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar. En övergång från förmånsbestämda till premiebestämda tjänstepensioner och det faktum att allt fler sparar i fond- och depåförsäkring innebär att konsumenter i sitt pensionssparande ställs inför val som rör andelar i värdepappersfonder och specialfonder och andra finansiella instrument.

Förslagen i lagrådsremissen innebär sammantaget att konsumentskyddet stärks, särskilt vid distribution av försäkringar som syftar till sparande såsom fond- och depåförsäkringar.

Försäkringskunder är generellt sett i kunskapsunderläge jämfört med försäkringsdistributörer i samband med köp av försäkring. Flera av förslagen syftar till att minska detta kunskapsunderläge genom utökade krav på information och dokumentation. Konsumentskyddet stärks också genom de förslag som innebär att intressekonflikter relaterade till tredje- partsersättningar reduceras eller försvinner helt.

Därtill stärks konsumentskyddet genom att trösklarna höjs för att bedriva försäkringsdistribution, bl.a. genom utökade krav på dem som ansöker om tillstånd för att bedriva försäkringsförmedling.

Konsumentskyddet stärks mest för försäkringstagare som köper försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Detta sker framför allt genom de ytterligare krav som enligt den nya lagen om försäkringsdistribution ställs på försäkringsdistributörer vid distribution av sådana produkter eller försäkringar.

Tillsammans med de nya regler som nyligen har införts på värdepappersmarknadsområdet för investeringsrådgivning på oberoende grund skapas även förutsättningar för en marknad att växa fram som erbjuder rådgivning om såväl försäkring som finansiella instrument som är fri från intressekonflikter. För kunder innebär detta att de kan välja att betala för en rådgivning som är fri från intressekonflikter.

Sammantaget bedöms kundskyddet stärkas kraftigt genom förslagen i denna lagrådsremiss och de lagändringar som nyligen har gjorts på värdepappersmarknadsområdet (se prop. 2016/17:162 s. 258).

16 Författningskommentar

16.1 Förslaget till lag om försäkringsdistribution

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

1 §

Paragrafen genomför artikel 2.1.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde och vad som avses med försäkringsdistribution. Den motsvarar i huvudsak 1 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling. Tillämpningsområdet för lagen preciseras genom det som anges i 2 § om att viss verksamhet inte ska anses som försäkringsdistribution. I 6 § finns även undantag från tillämpningsområdet för vissa kompletterande försäkringar som sidoverksamma försäkringsförmedlare distribuerar.

Verksamhet som utgör försäkringsdistribution delas in i dels åtgärder som vidtas innan och när ett försäkringsavtal ingås (*andra stycket 1* och *2*), dels tjänster som tillhandahålls i förhållande till redan ingångna försäkringsavtal (*andra stycket 3*). När det gäller åtgärder som är hänförliga till det prekontraktuella stadiet avses vid sidan av råd och vissa former av marknadsföring, även sådant arbete genom vilket en kund biträds med att upphandla olika försäkringslösningar. Vidare omfattas även ett uppdrag att för någon annans räkning ingå försäkringsavtal på grundval av en fullmakt. Inom ramen för vad som ska anses som ”annat förberedande arbete” omfattas även utveckling av försäkringsprodukter. Det innebär att utveckling av försäkringsprodukter är en tillståndspliktig verksamhet enligt lagen. I en sådan tidig situation torde dock i de allra flesta fall inte en direkt kundrelation föreligga, varför ett flertal av bestämmelserna i lagen i praktiken inte aktualiseras. Som en konsekvens av direktivets ordalydelse och att tillämpningsområdet – i förhållande till försäkringsförmedlingsdirektivet – utsträckts till att omfatta försäkringsföretagens direktförsäljning till kunder, utgör det också försäkringsdistribution när ett försäkringsföretag ingår försäkringsavtal. Detta innebär att även om den enda distributionsåtgärd som ett försäkringsföretag avser att göra är att ingå ett försäkringsavtal, så utlöser det skyldigheten att uppfylla lagens krav i den utsträckning de blir relevanta, t.ex. i fråga om att ha ersättningssystem som inte negativt påverkar förmågan att uppfylla god försäkringsdistributionssed. Ett försäkringsföretag måste även vid direktförsäljning leva upp till lagens krav i fråga om bl.a. den information som kunden ska få. Lagen reglerar dock inte formerna för hur ett försäkringsavtal ska ingås eller vilka villkor som ett sådant avtal kan innehålla. När försäkringsavtalet distribuerats genom en försäkringsförmedlare innebär dock inte ingåendet av avtalet några förpliktelser för försäkringsföretaget när det gäller informationsgivning eller bedömning av kundens krav och behov. De skyldigheterna ska i första hand fullgöras av den försäkringsdistributör som kunden vänder sig till, vilket i det avseendet är en försäkringsförmedlare.

I paragrafen finns det, till skillnad från motsvarande bestämmelse i lagen om försäkringsförmedling, inte något krav på att verksamheten ska vara

yrkesmässig. Det innebär att det bör vara tillräckligt att försäkringsdistributionen sker mot ersättning för att en försäkringsförmedlare ska omfattas av lagen (se 9 § 11). Begreppet ersättning har en vid betydelse och omfattar betalningar, icke-monetära förmåner och andra incitament (se 9 § 6). Aktörer som bedriver verksamhet som uppfyller övriga kriterier, men som inte utförs mot någon ersättning, omfattas däremot inte av lagen. Det innebär bl.a. att gruppföreträdare som ideellt biträder gruppmedlemmar eller försäkringsföretag, inom ramen för en gruppförsäkringslösning, ofta redan av detta skälet inte behöver tillstånd.

Lagen omfattar, till skillnad från lagen om försäkringsförmedling, även verksamhet som bedrivs av ett försäkringsföretag. I lagen regleras emellertid inte skyldigheter för fysiska personer som endast är anställda hos ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare (jfr 1 kap. 7 § lagen om försäkringsförmedling och artikel 2.3 andra meningen i försäkringsförmedlingsdirektivet). Försäkringsförmedlare och försäkringsföretag är emellertid skyldiga att tillse att sådana personer har bl.a. erforderlig kunskap och kompetens (se 4 kap. 6 §). Vidare kan bl.a. fysiska personer som ingår i ledningen för ett försäkringsförmedlingsföretag eller ett försäkringsföretag påföras sanktioner om företaget har gjort sig skyldig till en överträdelse av lagen (se 9 kap. 2 och 3 §§).

Som försäkringsdistribution anses även utförande av sådana tjänster som avses i 2 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden om de gäller investeringsalternativ inom ramen för försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet (se 7 kap. 1 § förevarande lag). Det som avses är att inom ramen för ett livförsäkringsavtal tillhandahålla investeringstjänster (se definitionen i 1 kap. 4 b § lagen om värdepappersmarknaden). Det innebär att en försäkringsförmedlare får bistå en kund med sådana rekommendationer som avser finansiella instrument även om förmedlaren inte har tillstånd för värdepappersrörelse som omfattar investeringsrådgivning (2 kap. 1 § 5 lagen om värdepappersmarknaden). Investeringsstjänster som tillhandahålls av försäkringsförmedlare utan samband med försäkringsavtal, kräver dock tillstånd för värdepappersrörelse. Försäkringsföretag är emellertid undantagna från kravet på tillstånd för värdepappersrörelse (se 2 kap. 5 § första stycket 4 lagen om värdepappersmarknaden). Ett värdepappersinstitutets investeringstjänster i förhållande till investeringsalternativ inom ramen för en livförsäkring får inte avse tjänster i förhållande till produktens försäkringsinslag. Det utgör en begränsning som innebär att ett värdepappersinstitut endast får utföra investeringstjänster inom ramen för en livförsäkring som avser finansiella instrument som försäkringen är exponerad mot. Ett värdepappersinstitut får inte heller utföra annan verksamhet som utgör försäkringsdistribution, t.ex. rekommendera att kunden ingår ett visst livförsäkringsavtal. För sådan verksamhet krävs tillstånd enligt förevarande lag.

I *andra stycket 1* anges ”ge råd om” försäkringsavtal där det i motsvarande bestämmelse i 1 kap. 1 § andra stycket 1 lagen om försäkringsförmedling anges ”lägga fram”. Det innebär inte någon ändring i sak. Även enligt förevarande lag omfattas således att lägga fram försäkringsavtal av tillämpningsområdet.

Det som anges om försäkringsdistribution gäller även tillhandahållande av information om ett eller flera försäkringsavtal i enlighet med kriterier

som kunder väljer via en webbplats eller andra medier. Detta avser även sammanställande av en rangordningslista med försäkringsprodukter, inklusive pris- och produktjämförelser, eller rabatter på försäkringspremier, när kunden direkt eller indirekt kan ingå ett försäkringsavtal med hjälp av nämnda medier (jfr definitionen av försäkringsdistribution i artikel 2.1.1 i direktivet).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

2 §

Paragrafen genomför artikel 2.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innebär att viss verksamhet inte ska anses utgöra försäkringsdistribution.

Första stycket motsvarar i huvudsak 1 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling.

Av *punkt 1* följer att åtgärder som inskränker sig till att endast skapa kontakt mellan en presumtiv kund och en försäkringsdistributör inte är försäkringsdistribution. Detta gäller såväl information till kunder om försäkringsdistributörer som information till försäkringsdistributörer om presumtiva kunder (artikel 2.2 c och d i direktivet).

Undantaget i *punkt 2* för den som bara lämnar allmän information om försäkring syftar till att tydliggöra avgränsningen av försäkringsdistribution (jfr artikel 2.2 d i och skäl 14 till direktivet). Med allmän information avses bl.a. information om olika typer av försäkringar och försäkringsdistributörer.

Om den verksamhet som beskrivs i någon av punkterna 1 och 2 kombineras med annat biträde för att bistå med ingående av ett försäkringsavtal är det fråga om försäkringsdistribution som omfattas av lagen.

Punkt 3 tar sikte på annat än sådan allmän information som avses i punkt 2 och som kan lämnas av t.ex. skatteexperter och revisorer, vilka ger råd om försäkringsskydd som är underordnade deras huvudsakliga verksamhet (artikel 2.2 a i och skäl 14 till direktivet). Undantaget får även anses omfatta tillhandahållande av sedvanliga informationsbroschyrer och faktablad. Om den verksamheten kombineras med annat biträde för att bistå med ingående eller fullgörande av ett försäkringsavtal är det fråga om försäkringsdistribution som omfattas av lagen.

Av *andra stycket* följer att yrkesgruppen skadereglerare och de som värderar skador inte kan anses ägna sig åt försäkringsdistribution. Inte heller försäkringsföretagens skadereglering anses som försäkringsdistribution. Den som däremot biträder en kund vid skada omfattas inte av undantaget. Undantaget motsvarar i sak artikel 2.2 b i försäkringsdistributionsdirektivet (se också skäl 14 till direktivet).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

3 §

Paragrafen genomför delvis artikel 1.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 1 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling.

Av paragrafen följer att bestämmelserna om försäkringsföretag och försäkringsförmedlare i lagen även gäller återförsäkringsföretag och återförsäkringsförmedlare, om inte annat anges.

Bestämmelserna om informationsskyldighet är inte tillämpliga vid distribution av återförsäkring, se 5 kap. 22 § 2 (jfr artiklarna 18–21 i försäkringsdistributionsdirektivet). Bestämmelserna om skyldighet att iaktta god försäkringsdistributionssed m.m. och om skadeståndsskyldighet är dispositiva vid distribution av återförsäkring (se författningskommentarerna till 8 §).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

4 §

Paragrafen innehåller en upplysningsbestämmelse och den motsvarar delvis 1 kap. 4 § lagen om försäkringsförmedling.

I paragrafen anges det, till skillnad från i lagen om försäkringsförmedling, att lagen även gäller sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Av definitionen av försäkringsförmedlare följer att begreppet även omfattar anknuten försäkringsförmedlare, sidoverksam försäkringsförmedlare och anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare (se författningskommentaren till 9 §). I lagen finns vissa bestämmelser som bara gäller för anknutna försäkringsförmedlare, sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

5 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 1 kap. 6 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär dels att denna lag gäller i tillämpliga delar även för den verksamhet som bedrivs av utländska försäkringsdistributörer i Sverige, dels att lagen om utländska filialer m.m. gäller för verksamhet som bedrivs genom sådana filialer eller agenturer till utländska försäkringsdistributörer. En definition av filial finns i 9 § 7.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

6 §

Paragrafen genomför artikel 1.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 1 kap. 8 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller undantag från lagens tillämpningsområde för sidoverksamma försäkringsförmedlare. I försäkringsdistributionsdirektivet undantas liksom i lagen om försäkringsförmedling personer som inte har försäkringsförmedling som huvudsaklig yrkesverksamhet, om vissa förutsättningar är uppfyllda.

I *punkt 1* är leden *a–c* alternativa och anger de risker som en försäkring vars distribution kan undantas får avse. Det innebär att försäkringen måste avse någon eller flera av de risker som anges. Rekvisiten är kumulativa när det gäller *punkterna 1* och *2*, medan *punkt 3* är alternativ till *punkt 2* i förhållande till försäkringar som täcker risker i samband med tjänster.

Begränsningen i fråga om premiens storlek ska beräknas på det individuella försäkringsavtal som distribueras.

Försäkringsdistributörer som engagerar en sidoverksam försäkringsförmedlare (ett s.k. specialombud) som omfattas av undantaget ska enligt 7 § säkerställa att information lämnas till kunden och att verksamheten uppfyller vissa krav (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

7 §

Paragrafen genomför artikel 1.4 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär en skyldighet för försäkringsdistributörer som engagerar en försäkringsförmedlare som omfattas av undantaget i 6 § (ett s.k. specialombud) att säkerställa att angivna krav uppfylls.

Punkt 1 innebär att försäkringsdistributören ska säkerställa att specialombudet tillhandahåller kunden information innan försäkringsavtalet ingås, med uppgifter om försäkringsdistributörens och specialombudets identitet och adress samt om de förfaranden som gör det möjligt för kunden att anmäla klagomål till den försäkringsdistributör som engagerat specialombudet (se författningskommentaren till 4 kap. 15 §).

Punkt 2 innebär att försäkringsdistributören ska säkerställa att specialombudet infört ändamålsenliga och proportionerliga system som är förenliga med de grundläggande krav som gäller vid försäkringsdistribution (4 kap. 1 §), begränsningar avseende tredjepartersättningar och ersättningssystem (4 kap. 3 och 5 §§), regler vid korsförsäljning (4 kap. 13 §) samt vissa informationskrav (5 kap. 14, 18 och 19 §§) och som beaktar kundens krav och behov innan avtalsförslaget läggs fram. Det innebär bl.a. att specialombudet ska beakta det skydd den aktuella försäkringen ger i förhållande till gällande konsumentskyddslagstiftning samt efterfråga kundens befintliga skydd genom t.ex. hemförsäkring. Vidare ska försäkringsdistributören säkerställa att specialombudet ger det produktfaktblad som avses i 5 kap. 13 § till kunden innan avtalet ingås.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

8 §

Paragrafen genomför delvis artikel 22.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller bestämmelser i fråga om avtalsvillkor som inskränker en försäkringsdistributörs distributionsrättsliga skyldigheter enligt lagen. Lagen är i huvudsak indispositiv. Paragrafen tar inte sikte på försäkringsvillkor i försäkringsavtal.

Första stycket motsvarar i huvudsak 1 kap. 9 § lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelsen reglerar möjligheten att i vissa fall avvika från bestämmelserna om försäkringsdistribution genom avtal. Bestämmelser om skyldighet att iaktta god försäkringsdistributionssed m.m. (4 kap. 1 §), som är sanktionerad med en skadeståndsskyldighet (4 kap. 16 §), får avtalas bort bara vid återförsäkringsdistribution och försäkringsdistribution som avser stora risker.

Andra stycket, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, genomför delvis artikel 22.1 i försäkringsdistributionsdirektivet. Bestämmelsen reglerar möjligheten att avtala bort bl.a. de informationskrav som gäller vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet, när kunden är en professionell kund. En definition av professionell kund finns i 9 § 18 (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

9 §

Paragrafen genomför i huvudsak artikel 2.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 1 kap. 10 § lagen om försäkringsförmedling och innehåller definitioner som är grundläggande i lagen.

I *punkt 1* finns in en definition av anknuten försäkringsförmedlare. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, inte någon definition av anknuten försäkringsförmedlare (jfr artikel 2.7 i och skäl 10 till försäkringsförmedlingsdirektivet). Den närmare innebörden av begreppet behandlas i avsnitt 7.1.7.

I *punkt 2* finns en definition av anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare. I punkt 21 definieras sidoverksam försäkringsförmedlare. Den närmare innebörden av begreppet behandlas i avsnitt 7.1.6.

I *punkt 3* finns en definition av behörig myndighet. Definitionen motsvarar 1 kap. 10 § 2 lagen om försäkringsförmedling. Försäkringsdistributionsdirektivet innehåller, till skillnad från försäkringsförmedlingsdirektivet, inte någon definition av behörig myndighet (jfr artikel 2.11 i försäkringsförmedlingsdirektivet). Definitionen avser bara utländska myndigheter eller andra utländska organ som har behörighet att besluta om tillstånd för eller registrering av utländska försäkringsförmedlare eller att utöva tillsyn över sådana förmedlare.

I *punkt 4* anges innebörden av förkortningen EES.

I *punkt 5* finns en definition av EES-försäkringsförmedlare. Definitionen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, försäkringsförmedlingsdirektivet eller försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen behandlas i avsnitt 8.2.1.

Punkt 6 genomför artikel 2.1.9 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av ersättning har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Begreppet behandlas både när det gäller regler för verksamheten (se särskilt avsnitt 9.3) och när det gäller ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (se särskilt avsnitt 11.5).

Punkt 7 genomför artikel 2.1.12 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av filial har inte någon motsvarighet i försäkringsförmedlingsdirektivet. Definitionen i lagen ändras i förhållande till motsvarande definition i lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 10 § 4). Definitionen behandlas i avsnitt 8.

Punkt 8 genomför artikel 2.1.17 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av försäkringsbaserad investeringsprodukt motsvarar definitionen i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014 av den 26 november 2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter). Definitionen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Med försäkringsbaserad investeringsprodukt avses en försäkringsprodukt med ett förfallo- eller återköpsvärde som helt eller delvis är direkt eller indirekt exponerat mot marknadsvolatilitet. I definitionen undantas skadeförsäkringsprodukter och livförsäkringsavtal med fasta ersättningsbelopp. Vidare undantas olika pensionsprodukter enligt artikel 2.1.17 c och d, vilka i lagen inbegrips i begreppet pensionsförsäkringar. En definition av termen pensionsförsäkring finns i punkt 17. Den definitionen är inte kopplad till den definition av pensionsförsäkring som används inom skattelagstiftningen. Definitionen behandlas i avsnitt 11.

I *punkt 9* definieras försäkringsdistributionsdirektivet.

Punkt 10 genomför artikel 2.1.8 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av försäkringsdistributör har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Med försäkringsdistributör avses varje försäkringsförmedlare, sidoverksam försäkringsförmedlare, anknuten försäkringsförmedlare, anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag. Med försäkringsdistributör avses emellertid i försäkringsdistributionsdirektivet inte återförsäkringsförmedlare eller återförsäkringsföretag (jfr artikel 2.1.8). Enligt lagen gäller bestämmelserna om försäkring även distribution av återförsäkring, om inte annat anges (3 §). Definitionen av försäkringsdistributör omfattar därför samtliga kategorier av försäkringsförmedlare, återförsäkringsförmedlare, försäkringsföretag och återförsäkringsföretag. Med försäkringsföretag avses företag som har tillstånd att driva försäkringsrörelse enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043) och lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige.

Punkt 11 genomför artikel 2.1.3 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av försäkringsförmedlare ändras i förhållande till motsvarande definition i lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 10 § 5). Definitionen skiljer sig från den i direktivet på så sätt att även sidoverksamma försäkringsförmedlare omfattas. Med försäkringsförmedlare avses varje fysisk eller juridisk person, med undantag för försäkringsföretag eller deras anställda, som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution. Bestämmelserna om försäkringsdistribution i lagen gäller även vid distribution av återförsäkring, om inte annat anges (3 §). Definitionen av försäkringsförmedlare omfattar därför samtliga kategorier av försäkringsförmedlare och även återförsäkringsförmedlare.

I *punkt 12* finns en definition av försäkringsförmedlare från tredjeland. Definitionen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, försäkringsförmedlingsdirektivet eller försäkringsdistributionsdirektivet. Med försäkringsförmedlare från tredjeland avses en utländsk försäkringsförmedlare som hör hemma i ett land inte hör till EES och som skulle omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet om landet hörde till EES. Definitionen behandlas i avsnitt 8.2.

Punkt 13 genomför artikel 2.1.10 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen innebär en precisering i förhållande till termen hemland i lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 10 § 6). Med hemland avses, om förmedlaren är en fysisk person, det land inom EES där förmedlaren har sin hemvist, eller om förmedlaren är en juridisk person, det land inom EES där förmedlarens säte är beläget eller, om förmedlaren enligt nationell rätt inte har något säte, det land inom EES där förmedlarens huvudkontor är beläget.

Punkt 14 genomför artikel 2.1.14 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av huvudsakligt verksamhetsställe har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Med huvudsakligt verksamhetsställe avses den plats där den huvudsakliga verksamheten bedrivs. Definitionen behandlas i avsnitt 12.1.

Definitionen i *punkt 15* motsvarar definitionen av kvalificerat innehav i 1 kap. 15 § försäkringsrörelselagen. Definitionen behandlas i avsnitten 7.2.6, 10.3.2 och 12.1.

Punkt 16 genomför artikel 2.1.13 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av nära förbindelser har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Med nära förbindelser avses detsamma som i 1 kap. 14 § försäkringsrörelselagen. Det som där anges om försäkringsföretag ska i stället avse försäkringsförmedlare. Definitionen behandlas i avsnitten 7.2.6 och 12.1.

I *punkt 17* finns en definition av pensionsförsäkring. Med sådana försäkringsavtal avses både privata pensionsförsäkringar och tjänstepensionsförsäkringar som avses att ha som syfte att ge inkomst vid pensionering och som berättigar den försäkrade till vissa ersättningar. Definition av pensionsförsäkring är inte kopplad till den definition som används inom skattelagstiftningen. Definitionen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling eller försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen behandlas i avsnitt 6.2.2.

I *punkt 18* finns en definition av professionell kund. Den definitionen i lagen om värdepappersmarknaden motsvarar definitionen i artikel 4.10 i MiFID II. Vid försäkringsdistribution till sådana kunder är vissa bestämmelser om information i 6 och 7 kap. förevarande lag dispositiva enligt 8 § andra stycket.

I *punkt 19* finns en definition av rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. Med detta avses rådgivning som lämnas efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden, vilka ska vara tillräckligt diversifierade med avseende på typ och produktleverantörer för att säkerställa att kundens mål på lämpligt sätt kan tillgodoses. En opartisk och personlig analys får inte omfatta försäkringsprodukter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren, av företag som försäkringsförmedlaren har nära förbindelser med eller av andra företag som förmedlaren har ett sådant rättsligt eller ekonomiskt förhållande till att det kan riskera förutsättningarna för rådgivning grundad på en sådan analys (se författningskommentaren till 4 kap. 2 §).

Punkt 20 genomför artikel 2.1.15 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av rådgivning har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Med rådgivning avses tillhandahållande av en personlig rekommendation till en

kund, antingen på dennes begäran eller på initiativ av försäkringsdistributören, i fråga om ett eller flera försäkringsavtal. Definitionen behandlas i avsnitten 6.2.2, 10 och 11.

Punkt 21 genomför artikel 2.1.4 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av sidoverksam försäkringsförmedlare har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling eller försäkringsförmedlingsdirektivet. Det följer vidare av definitionen att kreditinstitut och värdepappersföretag inte kan vara en sidoverksam försäkringsförmedlare (i svensk rätt benämns värdepappersföretag värdepappersbolag när det är fråga om svenska företag). Om sådana företag avser att bedriva försäkringsdistribution – även om den bedrivs som sidoverksamhet i förhållande till deras huvudsakliga verksamhet – måste de följa den reglering som gäller för andra typer av försäkringsförmedlare. Definitionen behandlas i avsnitt 7.

I *punkt 22* finns en definition av skadeförsäkringsprodukter. Med detta avses sådana försäkringsprodukter som är hänförliga till de försäkringsklasser som anges i 2 kap. 11 § försäkringsrörelselagen. Definitionen behandlas i avsnitt 12.1.

Punkt 23 genomför artikel 2.1.16 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av stora risker motsvarar definitionen i lagen om försäkringsförmedling (1 kap. 10 § 9) och försäkringsförmedlingsdirektivet (artikel 2.8). Med detta avses stora risker enligt 3 kap. 16 § andra och tredje styckena försäkringsrörelselagen som i svensk rätt genomför artikel 13.27 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) (Solvens II-direktivet). Definitionen behandlas i avsnitten 9 och 10.

I *punkt 24* finns en definition av tjänstepensionsförsäkring. Med detta avses tjänstepensionsförsäkring som omfattas av tjänstepensionsdirektivet (direktiv 2003/41/EG). Definitionen behandlas i avsnitt 10.

Punkt 25 genomför artikel 2.1.18 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen av varaktigt medium har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Definitionen behandlas i avsnitten 10 och 11.

Punkt 26 genomför artikel 2.1.11 i försäkringsdistributionsdirektivet. Definitionen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Med värdland avses ett land inom EES där en försäkringsförmedlare har en permanent närvaro eller ett etableringsställe eller tillhandahåller tjänster, och som inte är förmedlarens hemland.

2 kap. Tillstånd och registrering

1 §

Paragrafen genomför delvis artikel 3.1 och artikel 3.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 2 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillståndsplikt för försäkringsdistribution.

Av *första stycket* följer att försäkringsförmedling är en tillståndspliktig verksamhet och att tillstånd får ges till en svensk fysisk eller juridisk

person. Tillstånd behövs dock inte för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare som inte ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §. Definitioner av anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare och anknuten försäkringsförmedlare finns i 1 kap. 9 §, se författningskommentaren till den paragrafen. För sådana förmedlare gäller i stället det registreringsförfarande som anges i 4 eller 5 §. Av 6 § följer att inte heller försäkringsföretag och deras anställda eller anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer omfattas av tillståndsplikt enligt lagen.

Finansinspektionen ska enligt *andra stycket* meddela beslut i fråga om tillstånd inom tre månader från det att en försäkringsförmedlare lämnat in en fullständig ansökan. Genom det kravet genomförs artikel 3.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

I *tredje stycket* finns en upplysning om att det finns särskilda bestämmelser i 3 kap. om verksamhet över gränserna. Försäkringsförmedlare från ett annat land inom EES behöver inte tillstånd från Finansinspektionen för att få bedriva försäkringsdistribution i Sverige. För dem gäller i stället det anmälningsförfarande som anges i 3 kap. 1 §. Övriga utländska försäkringsförmedlare är enligt 3 kap. 3 § skyldiga att ansöka om tillstånd hos Finansinspektionen för att få bedriva försäkringsdistribution från filial i Sverige. En sådan filial ska registreras enligt 3 kap. 5 §. Verksamhet över gränserna behandlas i avsnitten 8.2.1, 8.2.2 och 8.3.

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

2 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad tillstånd för att bedriva försäkringsdistribution får omfatta.

Av *första stycket* följer att tillstånd får avse alla eller vissa försäkringslag eller vissa försäkringsklasser.

I *andra stycket* finns en upplysning om att bestämmelser om försäkringsklasser finns i 2 kap. 11–13 §§ försäkringsrörelselagen.

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.8.

3 §

Paragrafen genomför delvis artikel 3.1 och 3.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om registrering hos Bolagsverket.

Av *första stycket* följer en skyldighet för den som har fått tillstånd enligt 1 § att anmäla sig för registrering inom en viss tid. Eftersom registrering ska ske hos Bolagsverket medan prövningen av ansökan om tillstånd sker hos Finansinspektionen kan registrering inte ske samtidigt som tillstånd beviljas.

Registrering är en förutsättning för att få bedriva försäkringsdistribution.

Andra och tredje styckena innebär att verksamheten inte får påbörjas förrän registrering har skett och att tillståndet upphör att gälla om anmälan

om registrering inte görs inom viss tid. Enligt försäkringsdistributionsdirektivet ska en försäkringsförmedlare registreras i sitt hemland och med stöd av den registreringen kunna bedriva verksamhet inom hela EES (se artiklarna 3.1 första stycket, 4.1 och 6.1). Registreringen ska också kunna kontrolleras av kunden. Av direktivet följer att försäkringsförmedlaren ska informera kunden om det register som förmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras (se artikel 18 a iv). Informationskraven behandlas i avsnitt 10.

Bestämmelser om registreringsmyndighet och registrering finns i 8 kap. 1 och 2 §§.

Övervägandena finns i avsnitten 7.1.1 och 7.1.3.

4 §

Paragrafen genomför huvudsakligen artikel 3.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling men är utformad efter förebild av 2 kap. 4 § den lagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om registrering av anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och innebär ett undantag från kravet på tillståndspflicht i 1 §. En definition av anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare finns i 1 kap. 9 § 2. Registreringsförfarandet överensstämmer i huvudsak med det som gäller för anknutna försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling.

En sidoverksam försäkringsförmedlare kan vara anknuten antingen till ett försäkringsföretag eller till en annan försäkringsförmedlare. Enligt *första stycket* ska försäkringsföretaget eller den andra försäkringsförmedlaren anmäla den sidoverksamma försäkringsförmedlaren för registrering hos Bolagsverket.

Av *andra stycket* följer det att det är en förutsättning för en sådan anmälan att förmedlaren uppfyller vissa av de krav som gäller för tillstånd för försäkringsdistribution enligt 7 eller 8 §. Detta innebär i sin tur att försäkringsföretaget respektive försäkringsförmedlaren dessförinnan har kontrollerat att de kraven är uppfyllda.

En anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare behöver inte uppfylla kraven på att vara i övrigt lämplig för verksamheten som ställs upp för försäkringsförmedlare som är fysisk person respektive vara i övrigt lämplig för att ingå i ledningen som är ett krav för försäkringsförmedlare som är juridisk person (för lämplighetskravet se avsnitt 7.2.4). När det gäller kravet på försäkringsförmedlare som är fysisk person framgår det redan motsatsvis av de bestämmelser som anges i andra stycket att det inte omfattar anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare. För nämnda krav på försäkringsförmedlare som är juridisk person anges däremot ett uttryckligt undantag från kravet. Kravet på att ha en ansvarsförsäkring gäller inte heller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eftersom det är en förutsättning för att tillhöra den gruppen att någon annan aktör har åtagit sig att svara för ett eventuellt skadeståndsansvar.

Kontrollen av att en enskild person inte förekommer i det register som förs enligt lagen om belastningsregister ska ske genom att personen för försäkringsföretaget respektive för förmedlarföretaget visar upp ett särskilt registerutdrag, som han eller hon inhämtat med stöd av 9 § samma lag. Vad registerutdraget ska innehålla och hur registerkontrollen ska gå till

kommer att regleras i föreskrifter som meddelas av regeringen i enlighet med 11 §. Registerutdraget ska utformas på ett sätt som innebär minsta möjliga intrång i den enskildes integritet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 12 § 2 meddela föreskrifter om vad försäkringsföretag och försäkringsförmedlare i övrigt ska iaktta vid kontrollen av anknutna sidoverksamma förmedlares kvalifikationer och vid anmälan av dessa förmedlare för registrering. Genom sådana föreskrifter kan det säkerställas att det skapas ett system som är trovärdigt, praktiskt möjligt att använda och godtagbart ur integritetssynpunkt.

I *tredje stycket* anges att det i en anmälan ska anges vilka försäkringsslag eller försäkringsklasser som förmedlingen ska avse. Registreringen för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare får, på motsvarande sätt som för övriga försäkringsförmedlare, begränsas till vissa försäkringsslag eller försäkringsklasser (jfr författningskommentaren till 2 §).

För denna grupp av försäkringsförmedlare gäller också enligt *fjärde stycket* att verksamheten inte får påbörjas förrän registrering har skett (jfr författningskommentaren till 3 §).

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.6.

5 §

Paragrafen genomför huvudsakligen artikel 3.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att den ordning för registreringsförfarande som gäller för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare enligt 4 § även gäller i vissa andra fall.

Enligt *första stycket* gäller det även när en sammanslutning av försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare anmäler en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare.

Av *andra stycket* följer att den ordningen gäller även för anknutna försäkringsförmedlare som inte ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Av definitionen i 1 kap. 9 § 1 framgår att en anknuten försäkringsförmedlare inte kan vara anknuten till en annan försäkringsförmedlare (jfr anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare).

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.7.

6 §

Paragrafen genomför delvis artikel 3.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller undantag från tillståndsplikt enligt 1 §.

Undantag gäller enligt *första stycket* för försäkringsföretag och anställda i sådana företag. Försäkringsföretag som distribuerar försäkringar får således göra det inom ramen för sitt rörelsetillstånd enligt försäkringsrörelselagen. Enligt förevarande lag gäller emellertid vissa krav på

försäkringsföretagens ledning och anställda (se 9 och 10 §§ och författningskommentaren till de paragraferna).

Enligt *andra stycket* gäller undantag från tillståndsplikt även för anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer.

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.2.

7 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 3.6, 3.7 och 10.1–10.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller de krav som ställs för att en fysisk person ska få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution.

Första stycket 1 och *2* motsvarar 2 kap. 5 § 1 och 2 lagen om försäkringsförmedling och avser de krav som anges i artikel 10.3 i försäkringsdistributionsdirektivet. Regeringen får meddela föreskrifter om vad som ska avses med allvarliga förmögenhetsbrott respektive allvarlig ekonomisk brottslighet (11 §). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som ska avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter (12 § 3).

De brottstyper som kan bli aktuella att kontrollera anges huvudsakligen i 8–12, 14 och 15 kap. brottsbalken samt i skattebrottslagen (1971:69), lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde och lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument. Frågan om vilken tidsperiod registerutdraget bör avse bör noga övervägas när det regleras i ovan nämnda föreskrifter. När det gäller kravet på att förmedlaren har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter bör det i föreskrifterna anges tydliga anvisningar om sådana omständigheter som i sig ska anses vara så graverande för den enskilde att han eller hon inte bör få bedriva försäkringsdistribution.

Försäkringsförmedlare ska enligt *punkterna 3* och *4* ha lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som ska utövas respektive uppfylla ett krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling. Kraven följer av artikel 10.1 och 10.2 i försäkringsdistributionsdirektivet och motsvarar dem i 2 kap. 5 § 3 lagen om försäkringsförmedling när det gäller kunskap och kompetens. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som krävs i dessa avseenden (se 12 § 4).

Försäkringsförmedlare ska enligt *punkt 5* omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas förmedlaren om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter. Det motsvarar det krav som gäller enligt 2 kap. 5 § 4 lagen om försäkringsförmedling. Enligt punkten ska den fysiska personen ”omfattas” av en ansvarsförsäkring. Detta innebär att den fysiska personen antingen själv ska ha en ansvarsförsäkring eller omfattas av en ansvarsförsäkring som tillhandahålls av ett försäkringsföretag eller något annat företag för vars räkning den fysiska personen förmedlar försäkringar (jfr artikel 10.4 i försäkringsdistributionsdirektivet). De närmare försäkringsvillkoren får regleras i föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela (se 12 § 5). Det är inte nödvändigt att Finansinspektionen vid tillståndsgivningen granskar försäkringsvillkoren i varje enskilt fall. En uppgift från den

försäkringsgivare som meddelat ansvarsförsäkringen om att försäkringen uppfyller de krav som ställs bör vara tillräckligt.

I *punkt 6* finns ett krav på att personen även i övrigt ska vara lämplig för att bedriva försäkringsdistribution. Det kravet har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Av formuleringen ”i övrigt” följer att det rör sig om ett krav utöver dem som anges i punkterna 1–4. Även kraven i de punkterna avser personens lämplighet i olika särskilt angivna avseenden. Det åligger sökanden att klarlägga sin lämplighet. Den närmare innebörden av vad som avses med att i övrigt vara lämplig kommer att regleras i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (se 12 § 6). En bedömning ska göras i det enskilda fallet men det finns omständigheter som kan tala emot att sökanden är lämplig, t.ex. tidigare överträdelse av det regelverk som reglerar försäkringsdistributionen eller att det under tidigare pågående tillsynsändan har förekommit upprepade fall där personen har avstått från ett tillstånd som han eller hon haft eller begärt att ett sådant tillstånd ska återkallas. Lämplighetsprövningen syftar till att utesluta mindre seriösa försäkringsförmedlare från att bedriva försäkringsdistribution.

I fråga om utländska försäkringsförmedlare är lämplighetskravet tillämpligt på förmedlare från ett land som inte ingår i EES, men däremot inte på förmedlare från ett land inom EES (se 3 kap. 3 § andra stycket 2). Kravet tillämpas emellertid inte på anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §. Dessa omfattas inte av kravet som en konsekvens av att dessa ska kontrolleras av ett försäkringsföretag eller en annan försäkringsförmedlare (2 kap. 4 § andra stycket och 5 § andra stycket).

Punkt 7, som inte har någon motsvarighet i 2 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling, reglerar den situation när en försäkringsförmedlare har eller kan väntas komma att få nära förbindelser med någon annan. I dessa fall får tillstånd ges bara om de nära förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av försäkringsförmedlaren (se artikel 3.7 i försäkringsdistributionsdirektivet). Nära förbindelser definieras i 1 kap. 9 § 16 på samma sätt som i 1 kap. 14 § försäkringsrörelselagen. Enligt definitionen i försäkringsrörelselagen kan nära förbindelser även föreligga om en annan fysisk person har en annan likartad förbindelse med försäkringsförmedlaren, vilket kan avse även försäkringsförmedlare som är fysiska personer. Vad som avses med annan likartad förbindelse får ytterst avgöras i rättstillämpningen. Motsvarande krav finns även i andra lagar på finansmarknadsområdet (se t.ex. 3 kap. 2 § fjärde stycket lagen [2004:297] om bank- och finansieringsrörelse). Om nära förbindelser hindrar en effektiv tillsyn av försäkringsförmedlaren, får Finansinspektionen förelägga innehavare av aktier eller andelar att avyttra så stor del av aktierna eller andelarna att så inte längre är fallet (se 9 kap. 33 § och författningskommentaren till den paragrafen).

I *andra stycket* finns ett undantag från kravet på ansvarsförsäkring. Undantaget omfattar anknutna försäkringsförmedlare (se 1 kap. 9 § 1) som ska distribuera försäkringsbaserade produkter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §. För dessa förmedlare gäller alltså tillståndsplikt (jfr 5 § andra stycket) men inte något krav på ansvarsförsäkring.

Övervägandena finns i avsnitten 7.2.2–7.2.7.

8 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 3.6, 3.7 och 10.1–10.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 6 § lagen om försäkringsförmedling, Paragrafen innehåller de krav som gäller för att en juridisk person ska få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution.

Första stycket 1 motsvarar 2 kap. 6 § första stycket 1 lagen om försäkringsförmedling och avser krav som finns i artikel 10.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Den juridiska personen ska enligt *punkt 2*, som motsvarar 2 kap. 6 § första stycket 2 lagen om försäkringsförmedling, omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas denna om den åsidosätter sina skyldigheter. Se 7 § första stycket 5 och författningskommentaren till den paragrafen.

Punkt 3 motsvarar i allt väsentligt 2 kap. 6 § första stycket 3 lagen om försäkringsförmedling. Vilka som i det enskilda fallet ska anses ingå i den juridiska personens ledning får avgöras utifrån associationsrättsliga regler och bör preciseras närmare i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (se 12 § 8). Kravet på att personer i ledningen ska ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett försäkringsförmedlingsföretag är delvis utformat efter förebild av motsvarande bestämmelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse (3 kap. 2 § första stycket 4) och försäkringsrörelselagen (2 kap. 4 § första stycket 4). På samma sätt som när det gäller kreditinstitut och försäkringsföretag innebär kravet att det av den som ingår i en försäkringsförmedlares ledning bör fordras ett tillräckligt kunnande på området eller i vart fall förmåga att skaffa sig sådan kunskap. Viss erfarenhet av näringsverksamhet eller från något annat område av betydelse för uppgiften bör också förutsättas. Vidare bör den som ingår i ledningen ha den omdömesgillhet som uppgiften kräver (jfr prop. 1995/96:173 s. 85). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken insikt och erfarenhet som ska krävas (12 § 7).

Av *punkt 4* följer att anställda som ska distribuera försäkringar för den juridiska personens räkning ska uppfylla flertalet av de förutsättningar för tillstånd som gäller för en fysisk person.

Punkt 5 motsvarar 7 § första stycket 7 (se författningskommentaren till den paragrafen).

Andra stycket motsvarar 2 kap. 6 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling. Den juridiska personen ska kontrollera att de anställda uppfyller kraven. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad den juridiska personen ska iaktta vid kontrollen (12 § 9). Se även 7 § och författningskommentaren till den paragrafen.

I *tredje stycket* finns ett undantag från kravet på ansvarsförsäkring. Undantaget omfattar anknutna försäkringsförmedlare (se 1 kap. 9 § 1) som ska distribuera försäkringsbaserade produkter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §. För dessa förmedlare gäller alltså tillståndsplikt (jfr 5 § andra stycket) men inte något krav på ansvarsförsäkring.

Övervägandena finns i avsnitten 7.1 och 7.2.2–7.2.7.

9 §

Paragrafen genomför delvis artikel 10.1–10.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller krav som gäller för anställda i försäkringsföretag som direkt deltar i distribution av försäkringar för företagets räkning.

Sådana anställda ska enligt *första stycket* uppfylla kraven i 7 § första stycket 1–4 (se författningskommentaren till den paragrafen). Detta följer av artikel 10.1–10.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Enligt *andra stycket* är det försäkringsföretaget som ska kontrollera att de anställda uppfyller kraven. Skyldigheten att kontrollera de anställda motsvarar den skyldighet som försäkringsförmedlare som är juridiska personer har när det gäller sina anställda enligt 8 § andra stycket, se författningskommentaren till den paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitten 7.2.2 och 7.2.3.

10 §

Paragrafen genomför huvudsakligen artikel 10.2 femte stycket och 10.3 tredje stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innebär att även ledningen för försäkringsföretag omfattas av kraven på god vandel samt kunskap och kompetens. När det gäller juridiska personer får med det senare anses innebära ett krav på tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person.

De som ingår i ledningen för ett försäkringsföretag är redan föremål för ledningsprövning enligt försäkringsrörelselagen (2 kap. 4 § första stycket 4). Ledningsprövningen enligt förevarande lag är emellertid något annorlunda och innefattar bl.a. en bedömning av insikter och erfarenheter av försäkringsdistribution.

Tillsyn över försäkringsföretag behandlas i avsnitt 12.1.2.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.5.

11 §

Paragrafen, som motsvarar 9 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling, innehåller bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om den del av vandelsprövningen som avser kontroll av förekomst i det register som förs enligt lagen om belastningsregister. En skillnad i förhållande till lagen om försäkringsförmedling är att även försäkringsföretag omfattas av förevarande lag.

Kravet på registerkontroll följer av artikel 10.3 i försäkringsdistributionsdirektivet. Av föreskrifterna bör det framgå vilka enskilda brott som registerkontrollen ska avse, vad som för en enskild brottstyp ska anses utgöra ett allvarligt brott och vilken tidsperiod som ska kontrolleras. I föreskrifterna bör det vidare tydligt regleras hur registerkontrollen ska gå till, se även 4, 5, 7 och 8 §§ och författningskommentarerna till de paragraferna.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.3.

12 §

I paragrafen, som delvis motsvarar 9 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling, finns bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter.

Enligt *punkt 1* får föreskrifter meddelas om vad en ansökan om tillstånd enligt 1 § eller 3 kap. 3 § och en anmälan om registrering enligt 4 eller 5 § ska innehålla.

I *punkt 2* finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vad försäkringsföretag respektive en annan anmälare (vanligtvis en annan försäkringsförmedlare) ska iaktta vid kontrollen av anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare vid anmälan av dessa förmedlare för registrering hos Bolagsverket. Frågan om vilka uppgifter som försäkringsföretaget respektive försäkringsförmedlaren har i detta avseende berörs i avsnitt 7.1.2. Föreskrifter som meddelas med stöd av denna punkt bör inte avse bara själva anmälningsförfarandet utan även vad anmälaren ska iaktta innan en anmälan görs, t.ex. vid kontrollen av anknutna försäkringsförmedlares kvalifikationer. När det särskilt gäller kontrollen av om en person förekommer i belastningsregistret, se 11 § och författningskommentaren till den paragrafen.

Punkt 3 motsvarar bemyndigandet i 9 kap. 2 § 2 lagen om försäkringsförmedling att meddela föreskrifter om vad som ska avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter.

I *punkt 4* finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vilken kunskap och kompetens samt fortlöpande utbildning och yrkesutveckling som krävs. Bemyndigandet har när det gäller kunskap och kompetens sin motsvarighet i 9 kap. 2 § 3 lagen om försäkringsförmedling. Med anledning av kravet i artikel 10.2 i försäkringsdistributionsdirektivet omfattar bemyndigandet i punkten även fortlöpande utbildning och yrkesutveckling (se 7 § och författningskommentaren till den paragrafen).

Punkt 5 avser föreskrifter om ansvarsförsäkring. Ett motsvarande bemyndigande finns i 9 kap. 2 § 4 lagen om försäkringsförmedling. För att uppfylla de krav som följer av artikel 10.4 i försäkringsdistributionsdirektivet krävs föreskrifter med ytterligare bestämmelser om ansvarsförsäkring.

I *punkt 6* finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vad som ska avses med i övrigt lämplig att utöva verksamhet och i övrigt lämplig att ingå i ledningen i ett företag. Frågan om vad som bör avses med det behandlas i avsnitt 7.2.4. Se även 7 och 8 §§ och författningskommentarerna till de paragraferna.

Punkt 7 avser den insikt och erfarenhet som ska krävas och motsvarar 9 kap. 2 § 5 lagen om försäkringsförmedling. Kravet på insikt och kompetens behandlas i författningskommentaren till 8 § första stycket 3, se även punkt 6 när det gäller kravet på att vara även i övrigt lämplig att ingå i ledningen.

Punkt 8 innehåller ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vad som ska avses med den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne. I sådana föreskrifter kan den krets av personer som bör anses ingå i ledningen avgränsas.

Kontrollen av att anställda hos en försäkringsförmedlare uppfyller förutsättningarna för tillstånd för en fysisk person ska skötas av försäkringsförmedlaren själv enligt 8 § andra stycket. Genom bemyndigandet i *punkt 9* kan föreskrifter meddelas om vad försäkringsförmedlaren ska iaktta vid denna kontroll. När det särskilt gäller kontrollen av om den anställde förekommer i belastningsregistret, se 11 § och författningskommentaren till den paragrafen. Punkten motsvarar 9 kap. 2 § 6 lagen om försäkringsförmedling.

Övervägandena finns i avsnitten 7.1, 7.1.3, 7.2.2, 7.2.3 och 7.2.5–7.2.7.

3 kap. Verksamhet över gränserna

1 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 4 och 6 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 3 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätt för utländska försäkringsförmedlare med hemvist i ett annat land inom EES att bedriva verksamhet i Sverige och det förfarande som gäller när en sådan försäkringsförmedlare utövar denna rätt.

I *första stycket* anges de krav som ska vara uppfyllda för att en EES-försäkringsförmedlare ska få bedriva försäkringsdistribution i Sverige utan att inrätta filial eller en permanent närvaro (punkt 1) respektive från filial eller en permanent närvaro här i landet (punkt 2) (se artiklarna 4 och 6 i försäkringsförmedlingsdirektivet).

I *andra och tredje styckena* finns handlingsregler för Finansinspektionen. Inspektionen ansvarar för att upplysa de EES-försäkringsförmedlare som vill bedriva verksamhet i Sverige om de bestämmelser som gäller för verksamheten här i landet. Det följer av artikel 11 i försäkringsdistributionsdirektivet att sådana bestämmelser ska offentliggöras på lämpligt sätt. Finansinspektionen kan alltså välja att upplysa EES-försäkringsförmedlare om var information om dessa bestämmelser finns att tillgå eller att uttryckligen upplysa om innehållet i dem i varje enskilt fall. Upplysningen ska alltid lämnas till den behöriga myndigheten i hemlandet. Direktivet förutsätter att informationen därefter vidarebefordras av den behöriga myndigheten till försäkringsförmedlaren (artiklarna 4.2 och 6.2 andra stycket). Kravet i tredje stycket att Finansinspektionen snarast ska bekräfta mottagandet av en underrättelse genomför kravet i direktivet på att den behöriga myndigheten i värdlandet ska bekräfta en underrättelse utan dröjsmål.

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.1.

2 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 4.1 och 6.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller krav på vilka uppgifter som ska finnas med i en underrättelse om avsikt att bedriva försäkringsdistribution genom att inrätta filial eller genom att tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial eller en permanent närvaro här i landet.

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.1.

3 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att försäkringsförmedlare från ett land utanför EES (tredjeland), efter tillstånd från Finansinspektionen, får bedriva försäkringsdistribution i Sverige från en filial.

Av hänvisningen till 2 kap. 7 eller 8 § följer att det ställs motsvarande krav på försäkringsförmedlare från tredjeland för att få tillstånd som dem som ställs på svenska försäkringsförmedlare. Bestämmelser om registrering av försäkringsförmedlare hos Bolagsverket finns i 5 §.

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.2.

4 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att tillstånd för en filial till en försäkringsförmedlare från tredjeland får begränsas till att avse vissa slag av försäkring eller vissa försäkringsklasser på samma sätt som för svenska försäkringsförmedlare enligt 2 kap. 2 § (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.2.

5 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 4 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att försäkringsförmedlare från tredjeland som har fått tillstånd enligt 3 § ska anmäla sig för registrering hos Bolagsverket på motsvarande sätt som svenska försäkringsförmedlare enligt 2 kap. 3 § (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.2.

6 §

Paragrafen genomför delvis artikel 4.1 och 4.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 4 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen reglerar förutsättningarna och proceduren för svenska försäkringsförmedlare som vill bedriva försäkringsdistribution i ett annat land inom EES utan att inrätta filial eller en permanent närvaro där. Den är utformad efter förebild av motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersfonder (jfr 2 kap. 15 och 15 a §§, se prop. 2002/03:150).

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

7 och 8 §§

Paragraferna genomför delvis artikel 6.1–6.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragraferna motsvarar delvis 4 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragraferna reglerar förutsättningarna och proceduren för svenska försäkringsförmedlare som vill bedriva försäkringsdistribution i ett annat

land inom EES genom inrättande av filial. De är utformade efter förebild av motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersfonder (2 kap. 12 och 13 §§, se prop. 2002/03:150).

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

9 §

Paragrafen genomför artiklarna 4.3 och 6.4 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär en skyldighet för svenska försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES att anmäla ändringar av de uppgifter som de har lämnat i en underrättelse om sin avsikt att bedriva verksamhet i det landet.

Av *första stycket* följer att en underrättelse om ändring ska göras skriftligt och senast en månad innan ändringen genomförs.

Andra stycket innebär att Finansinspektionen ska informera den behöriga myndigheten i värdlandet om anmälda ändringar. Detta ska ske skyndsamt och senast en månad från den dag underrättelsen om ändringen togs emot.

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

10 §

Paragrafen motsvarar delvis 4 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att Finansinspektionen ska underrätta Bolagsverket om att en svensk försäkringsförmedlare avser att bedriva försäkringsdistribution i ett annat land inom EES eller att en försäkringsförmedlare har anmält ändring i en sådan verksamhet.

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

4 kap. Regler för verksamheten

1 §

Paragrafen genomför artiklarna 17.1 och 20.1 andra stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 5 kap. 4 § lagen om försäkringsförmedling.

Första stycket motsvarar delvis 5 kap. 4 § första stycket lagen om försäkringsförmedling och genomför artikel 17.1 i försäkringsdistributionsdirektivet. Begreppet god försäkringsförmedlingssed ersätts med begreppet god försäkringsdistributionsssed som grundläggande lagstadgad kvalitetsnivå för verksamheten. Därigenom förtydligas att kravet på god sed vid försäkringsdistribution gäller för såväl försäkringsförmedlare som försäkringsföretag.

För de försäkringsdistributörer som är försäkringsföretag gäller kravet på god försäkringsdistributionsssed i den del av deras verksamhet som kan sägas motsvara en försäkringsförmedlares verksamhet, dvs. exempelvis i fråga om den information eller rådgivning som lämnas till kunden. Det kan även vara fråga om andra åtgärder som ett försäkringsföretag vidtar och

som kan påverka vilken försäkring kunden väljer eller vilka dispositioner som kunden vidtar inom ramen för en försäkring.

Det bör dock noteras att frågan om vad som utgör god försäkringsdistributionssed och tillbörlig omsorg om kundintresset i vissa avseenden kan tänkas skilja sig mellan olika försäkringsförmedlare och mellan försäkringsförmedlare och försäkringsföretag. Exempelvis kan en försäkringsförmedlare som är ett ombud för försäkringstagaren ha en högre lojalitetsplikt gentemot kunden (sin huvudman) än vad en försäkringsförmedlare som är försäkringsföretagets ombud har gentemot kunden. När det gäller försäkringsföretag är det dessutom så att ett sådant företags tillvaratagande av vissa kunders intressen inte får gå ut över försäkringskollektivets intressen.

Det kan förutsättas att vad som är förenligt med god försäkringsdistributionssed inte är oförenligt med kravet på god försäkringsstandard enligt försäkringsrörelselagen (4 kap. 3 §), liksom att god försäkringsstandard innefattar att följa grundläggande krav vid försäkringsdistribution, däribland god försäkringsdistributionssed.

Andra stycket motsvarar 5 kap. 4 § andra stycket första meningen och tredje stycket lagen om försäkringsförmedling och genomför artikel 20.1 andra stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

2 §

Paragrafen grundar sig i artiklarna 20.3 och 29.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 5 kap. 4 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen gäller för rådgivning som lämnas efter det att försäkringsförmedlaren har informerat en kund om att rådgivningen till denne sker grundad på en opartisk och personlig analys.

Första stycket motsvarar i huvudsak 5 kap. 4 § andra stycket andra meningen lagen om försäkringsförmedling och genomför artikel 20.3 i försäkringsdistributionsdirektivet. Vid bedömningen av om antalet avtal och leverantörer som förmedlaren beaktar är tillräckligt stort, bör hänsyn tas till bl.a. kundens behov, antalet leverantörer på marknaden, dessa leverantörers marknadsandelar, antalet relevanta och tillgängliga försäkringsprodukter hos varje leverantör och dessa produkters egenskaper (se skäl 47 till direktivet).

Andra stycket, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, grundar sig i artikel 29.3 i försäkringsdistributionsdirektivet. Bestämmelsen ställer upp strängare krav än direktivet i två avseenden. Dels innebär den ett förbud för försäkringsförmedlare att låta rådgivning som uppges vara opartisk omfatta egna eller närstående företags produkter medan det enligt direktivet endast krävs att sådan rådgivning inte enbart får avse egna eller närstående företags produkter. Dels gäller bestämmelsen all försäkringsdistribution medan artikeln i direktivet gäller enbart för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Kraven på diversifiering, lämplighet och oavhängighet enligt första och andra styckena gäller även vid rådgivning om finansiella instrument som kan väljas inom ramen för de försäkringar som förmedlarens tillstånd

omfattar. Här kan även förarbeten och praxis avseende det som gäller för investeringsrådgivning på oberoende grund enligt lagen om värdepappersmarknaden tjäna som vägledning (se 9 kap. 20 § den lagen och prop. 2016/17:162 s. 432–436).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för rådgivning som lämnas grundad på en opartisk och personlig analys (20 § 2).

Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

3 §

Paragrafen genomför artiklarna 17.3 och 29.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling innehåller bestämmelser om ersättningar till försäkringsdistributörer från någon annan än kunden.

Enligt *första stycket* som genomför artikel 17.3 i försäkringsdistributionsdirektivet får en försäkringsdistributör inte ta emot ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka distributörens möjligheter att uppfylla sina skyldigheter enligt 1 §. Bestämmelsen innebär en avvikelse i förhållande till artikel 17.3 i direktivet som anger att en försäkringsdistributör inte får ta emot ersättning som står i strid med skyldigheten att agera i enlighet med kundernas bästa intresse. Någon ändring i sak är dock inte avsedd.

I *andra stycket* finns ett förbud för försäkringsförmedlare som lämnar rådgivning om försäkring grundad på en opartisk och personlig analys att ta emot och behålla ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden.

Av bestämmelsen i *tredje stycket* följer att förbudet enligt andra stycket inte gäller mindre icke-monetära förmåner som försäkringsförmedlaren har informerat kunden om och som kan höja kvaliteten på tjänsten till kunden och som är av en sådan omfattning och art att de inte kan anses hindra förmedlaren från att uppfylla sina skyldigheter enligt 1 §.

Bestämmelserna i andra och tredje styckena är utformade efter förebild av motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden i dess lydelse enligt prop. 2016/17:162.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter hur ersättning ska vara utformad för att inte motverka att en försäkringsdistributör uppfyller kraven i 1 § (19 § 3).

Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

4 §

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller regler som begränsar försäkringsförmedlares möjligheter att marknadsföra finansiella tjänster.

I *första stycket* finns ett förbud för försäkringsförmedlare att marknadsföra andra finansiella tjänster och produkter än de som förmedlaren har tillstånd att distribuera. Med marknadsföring avses detsamma som i 3 § marknadsföringslagen (2008:486). Med finansiella tjänster avses detsamma som i 3 kap. lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför

affärslokaler. Även kreditavtal inbegrips i begreppet finansiella tjänster, vilket medför att en försäkringsförmedlare inte får marknadsföra bostadskrediter som ett möjligt sätt att finansiera en investering.

Andra stycket innebär att förbudet i första stycket inte omfattar sådana tjänster som en försäkringsförmedlare har tillstånd att marknadsföra enligt någon annan författning och produkter som inte tillhandahålls inom ramen för tillståndet att bedriva försäkringsdistribution. Det vanligast förekommande fallet torde bli att en försäkringsförmedlare har tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden som omfattar investeringsrådgivning eller mottagande och vidarebefordran av order. Rätten för en försäkringsförmedlare att marknadsföra tjänster och produkter som den erbjuder inom ramen för sin värdepappersrörelse regleras i lagen om värdepappersmarknaden.

Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

5 §

Paragrafen genomför delvis artikel 17.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att en försäkringsdistributörs system för ersättningar till anställda som är sysselsatta inom försäkringsdistributionen ska vara utformat så att det inte negativt påverkar distributörens förmåga att uppfylla de grundläggande kraven vid försäkringsdistribution enligt 1 §. Den är utformad efter förebild av 4 kap. 3 § lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter (se prop. 2015/16:197 s. 142–145).

Paragrafen omfattar enbart anställda som är sysselsatta med försäkringsdistributionen. Kravet på utformning av ersättningsystem är därför inte tillämpligt på den personal som är sysselsatt inom stödfunktioner som administration eller it. Inte heller personal som arbetar inom eventuella andra verksamhetsgrenar omfattas.

Paragrafen omfattar inte heller uppdragstagare utan enbart personer som är anställda av försäkringsdistributören. Detta är i enlighet med artikel 17.3 i försäkringsdistributionsdirektivet där det uttryckligen anges att reglerna ska gälla anställda. En uppdragstagare som sysslar med försäkringsdistribution torde i samtliga fall behöva vara registrerad eller ha ett tillstånd för att bedriva försäkringsdistribution.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en försäkringsdistributörs ersättningsystem (19 § 4).

Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

6 §

Paragrafen genomför artikel 10.8 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har ingen motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. I *första stycket* ställs krav på att försäkringsdistributörer ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll av att distributören och dess anställda uppfyller vissa krav på kunskap och kompetens, fortbildning och yrkesutveckling och god vandel. Det ställs vidare krav på att försäkringsdistributören ska

inrätta, upprätthålla och uppdatera register för dokumentation av de åtgärder som den vidtar för att uppfylla dessa krav.

Enligt *andra stycket* ska en försäkringsdistributör utse en eller flera personer som ansvarar för att distributören fullgör de skyldigheter som anges i första stycket och på begäran av Finansinspektionen lämna ut namnet på den eller de personerna.

De krav som ställs upp enligt paragrafen är strängare än dem i direktivet på så sätt att de gäller för försäkringsdistributörer generellt medan kraven i direktivet gäller bara för försäkrings- och återförsäkringsföretag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iakttä för att uppfylla de krav på rutiner och riktlinjer som anges i första stycket (19 § 5).

Övervägandena finns i avsnitt 9.6.

7 §

Paragrafen genomför artikel 25.1 första stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

I *första stycket* ställs krav på att de försäkringsdistributörer som tar fram försäkringsprodukter, dvs. olika slag av försäkringsavtal, ska fastställa och löpande se över en process för produktgodkännande. En sådan process kan framgå av någon form av internt styrdokument. Processen ska vara tillämplig både när helt nya försäkringsprodukter tas fram och när betydande ändringar sker i befintliga produkter.

I *andra stycket* finns krav på godkännande av en ny eller ändrad produkt innan den marknadsförs eller distribueras till kunder.

Paragrafen kompletteras av närmare bestämmelser i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2358 av den 21 september 2017 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 vad gäller produkttillsyns- och styrningskrav för försäkringsföretag och försäkringsdistributörer.

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.

8 §

Paragrafen genomför artikel 25.1 tredje stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

I *första stycket* finns ett krav på att det ska anges en fastställd målgrupp i processen för produktgodkännande. Ordet målgrupp används här av tydlighets skull i stället för ordet målmarknad, som används i direktivet. Det innebär inte någon skillnad i sak. Vidare innehåller stycket krav på att det ska ske en analys av att risker för målgruppen. Det kan handla om en bedömning av om den produkten ger den tänkta målgruppen ett lämpligt försäkringsskydd utifrån dess behov. Ur företagsekonomisk synpunkt kan det också handla om att beräkna det kapital som krävs av en försäkringsgivare för att kunna erbjuda den planerade produkten. Slutligen ska det bedömas om distributionsstrategin är lämplig. En distributionsstrategi

torde kunna inbegripa både hur en försäkring ska distribueras och hur distributionen ska finansieras.

I *andra stycket* ställs krav på att en försäkringsdistributör som utvecklar försäkringsprodukter ska vidta alla rimliga åtgärder för att se till att produkterna distribueras till den målgrupp som de är avsedda för. Vilka åtgärder som krävas bör vara beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.

Paragrafen kompletteras av närmare bestämmelser i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2358.

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.

9 §

Paragrafen genomför artikel 25.1 fjärde stycket i försäkringsdistributionsdirektivet

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen gäller enbart för försäkringsföretag och innehåller bestämmelser om den uppföljning försäkringsföretag ska göra av de försäkringsprodukter som de tillhandahåller.

Ett försäkringsföretag ska enligt *första stycket* regelbundet se över de försäkringsprodukter som företaget erbjuder eller marknadsför. I försäkringsdistributionsdirektivet anges att försäkringsföretaget ska förstå de försäkringsprodukter det erbjuder. Detta krav får dock anses tillgodosett genom kraven på stabilitet och god försäkringsstandard i 4 kap. 1 och 3 §§ försäkringsrörelselagen.

Vilka händelser som väsentligt skulle kunna påverka riskerna för en försäkringsprodukts målgrupp på det sätt som anges i *andra stycket 1* är något som bör avgöras i det enskilda fallet.

Paragrafen kompletteras av närmare bestämmelser i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2358.

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.

10 §

Paragrafen genomför artikel 25.1 andra stycket i försäkringsdistributionsdirektivet

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller en proportionalitetsregel. En försäkringsdistributörs process för produktgodkännande ska stå i proportion till de försäkringsprodukter som denne distribuerar. Om de produkterna är väl beprövade och av lägre komplexitetsgrad, kan processen för produktgodkännande vara mindre rigorös. Om det däremot rör sig om komplicerade produkter eller produkter som inte funnits sedan tidigare på marknaden, ska processen vara mer omfattande. Se även beträffande proportionalitetsregeln i försäkringsrörelselagen (prop. 2015/16:9 s. 230 och där gjord hänvisning).

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.

11 §

Paragrafen genomför artikel 25.4 i försäkringsdistributionsdirektivet när det gäller artikel 25.1 första–fjärde styckena.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller ett undantag från kravet på produktgodkännande när det är fråga om distribution av försäkringar mot stora risker. En definition av stora risker finns i 1 kap. 9 § 23.

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.

12 §

Paragrafen genomför artikel 25.1 femte och sjätte styckena och delvis artikel 25.4 i försäkringsdistributionsdirektivet

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller krav på produktinformation och produktgodkännande.

I *första stycket* genomförs artikel 25.1 femte stycket i försäkringsdistributionsdirektivet. Stycket innehåller ett krav på att försäkringsdistributörer som utvecklar försäkringsprodukter ska lämna tillräcklig information till andra berörda försäkringsdistributörer om sina produkter och sin process för produktgodkännande.

I *andra stycket*, som genomför artikel 25.1 sjätte stycket i försäkringsdistributionsdirektivet, finns krav som gäller när försäkringsdistributörer inte själva utvecklar de försäkringsprodukter som de distribuerar. En försäkringsdistributör ska i så fall ha rutiner för att skaffa sig sådan information som enligt första stycket ska lämnas av den som utvecklar produkterna. Vidare krävs att en försäkringsdistributör som inte själv tar fram de försäkringsprodukter som denne distribuerar ska skaffa sig god kännedom om produkterna och målgrupperna för dem.

Tredje stycket genomför artikel 25.4 i försäkringsdistributionsdirektivet när det gäller artikel 25.1 femte och sjätte styckena. Bestämmelsen innehåller ett undantag från kravet på produktinformation och produktkännedom när det är fråga om distribution av försäkringar mot stora risker. En definition av stora risker finns i 1 kap. 9 § 23.

Paragrafen kompletteras av närmare bestämmelser i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2358.

Övervägandena finns i avsnitt 9.8.

13 §

Paragrafen genomför artikel 24.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller särskilda krav som gäller vid s.k. korsförsäljning.

I *första stycket* genomförs artikel 24.3 första meningen i försäkringsdistributionsdirektivet. Det innebär ett förbud mot s.k. kopplingsförbehåll, dvs. att en försäkringsdistributör ställer som krav att en kund tecknar en försäkring för att få del av ett större paket. Förbudet gäller endast om

försäkringen är en underordnad del av hela överenskommelsen eller hela paketet.

Andra stycket innehåller två undantag från förbudet mot kopplingsförbehåll i första stycket. Det ena undantaget gäller när en försäkring i en överenskommelse eller ett paket av överenskommelser är underordnad investeringstjänster eller investeringsverksamheter som avses i lagen om värdepappersmarknaden. Det andra undantaget gäller när försäkringen är underordnad ett betalkonto enligt lagen om betaltjänster. De två undantagen är föranledda av artikel 24.3 andra meningen i försäkringsdistributionsdirektivet. Direktivet tillåter nämligen även kopplingsförbehåll att tecknandet av en försäkring är ett villkor för att få ingå ett kreditavtal enligt direktiv 2014/17/EU (bolånedirektivet). Sådana kopplingsförbehåll är dock inte tillåtna i Sverige enligt 13 c § konsumentkreditlagen (2010:1846), se prop. 2015/16:197 s. 42 och 84–86. De är därför inte heller tillåtna enligt den förevarande lagen. Den avvikelser från artikel 24.3 andra meningen i försäkringsdistributionsdirektivet innebär en sådan strängare bestämmelse som medlemsstaterna får behålla eller införa enligt samma direktiv (artikel 24.7).

Bestämmelserna i paragrafen är offentligrättsliga och inte civilrättsliga. Avtal som ingås i strid med dem blir således inte ogiltiga. Däremot kan sådana avtal utgöra grund för ett ingripande från Finansinspektionen.

Övervägandena finns i avsnitt 9.9.

14 §

Paragrafen genomför artikel 10.6 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär en skyldighet för försäkringsförmedlare att hålla kundernas pengar och andra tillgångar avskilda från förmedlarens egna tillgångar. Det innebär att en försäkringsförmedlare ska hålla kundmedel avskilda på särskilda konton i enlighet med artikel 10.6 andra stycket c i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen gäller inte värdepappersrörelse som drivs av försäkringsförmedlare som även har tillstånd för det. Om en försäkringsförmedlare har tillstånd att driva värdepappersrörelse, gäller lagen om värdepappersrörelse för hanteringen av kunders pengar och finansiella instrument i den verksamheten.

Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

15 §

Paragrafen genomför artikel 14 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 6 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om klagomålshantering.

Bestämmelsen gäller, till skillnad från motsvarande bestämmelse i lagen om försäkringsförmedling, för alla försäkringsdistributörer, både försäkringsförmedlare och försäkringsföretag. Artikel 14 i försäkringsdistributionsdirektivet innebär samma utvidgning av tillämpningsområdet i förhållande till artikel 10 i försäkringsförmedlingsdirektivet. Information om klagomålshantering ska även lämnas av sådana specialombud som en

försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag engagerar enligt 1 kap. 8 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid hanteringen av klagomål (20 § 6).

Eiopa har antagit riktlinjer om klagomålshantering för både försäkringsföretag och försäkringsförmedlare (se Riktlinjer för försäkringsföretags hantering av klagomål, EIOPA-BoS 12-069, och Riktlinjer för försäkringsförmedlares hantering av klagomål, EIOPA-BoS 13/164).

Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

16 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 5 kap. 7 § lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2004/05:133 s. 107–110 och 155).

Första stycket stadgar i huvudsak om samma skadeståndsansvar som gäller för en försäkringsförmedlare enligt lagen om försäkringsförmedling.

Av andra stycket följer att samma skadeståndsskyldighet gäller för försäkringsföretag och försäkringsförmedlare gentemot en kund vid försäkringsdistribution.

För båda kategorierna av försäkringsdistributörer gäller således att de ska ersätta ren förmögenhetsskada som drabbar en kund på grund av att distributören åsidosätter sina skyldigheter enligt 1 §.

Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

17 §

Paragrafen motsvarar 5 kap. 8 § lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2004/05:133 s. 107–109 och 155). I förhållande till lagen om försäkringsförmedling ändras bestämmelsen endast på så sätt att den nu gäller även skadeståndskrav som riktas mot en försäkringsdistributör som är ett försäkringsföretag.

Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

18 §

Paragrafen motsvarar 5 kap. 9 § lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2013/14:86 s. 46 och 120).

Bestämmelserna gäller endast privata aktiebolag som har tillstånd att driva verksamhet som försäkringsförmedlare. För försäkringsaktiebolag, dvs. försäkringsdistributörer som är aktiebolag men inte försäkringsförmedlare, gäller motsvarande krav enligt 11 kap. 7 a § försäkringsrörelselagen.

Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

19 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Det är bara bemyndigandet när det gäller hantering av klagomål (punkt 6) som motsvaras av ett bemyndigande i lagen om försäkringsförmedling (9 kap. 2 § 7).

Punkt 1 innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i föreskrifter kan precisera de förpliktelser som enligt 1 § gäller för försäkringsdistributörer. För kravet på god försäkringsdistributionsledning bör ledning i vissa fall kunna fås i den branschpraxis som bildats när det gäller begreppet god försäkringsförmedlingssed i lagen om försäkringsförmedling. I föreskrifterna kan det, vid behov, även införas ytterligare bestämmelser om vad som ska iaktas för att uppfylla kraven i lagen när det gäller korsförsäljning och kopplingsförbehåll.

I *punkt 2* finns ett bemyndigande som gör det möjligt att meddela föreskrifter om villkor för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, utöver de villkor som anges i 2 § och 3 § andra och tredje styckena.

Punkt 3 innebär en möjlighet att meddela föreskrifter om hur tredje-partersättning som avses i 3 § första stycket ska vara utformad för att inte motverka att en försäkringsdistributör uppfyller de grundläggande kraven i 1 §.

Punkt 4 avser föreskrifter om en försäkringsdistributörs ersättnings-system. Ett liknande bemyndigande finns i 7 kap. 1 § 7 lagen om verksamhet med bostadskrediter (se prop. 2015/16:197 s. 19 och 142–145).

I *punkt 5* finns ett bemyndigande som gör det möjligt att meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla kraven på rutiner och riktlinjer i 6 § första stycket.

Punkt 6 motsvarar bemyndigandet i 9 kap. 2 § 7 lagen om försäkringsförmedling. Bemyndigandet gör det möjligt att, vid behov, i bindande föreskrifter införa de riktlinjer om klagomålshantering som antas av Eiopa såväl för försäkringsföretag som för försäkringsförmedlare.

Övervägandena finns i avsnitten 9.1, 9.2, 9.3, 9.5, 9.7 och 9.10.

5 kap. Informationskrav och uppföranderegler

1 §

Paragrafen genomför delvis artikel 18 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 6 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för försäkringsdistributörer att ge viss allmän information till kunden innan försäkringsavtal ingås. Skyldigheten gäller dels de informationskrav som ställs upp för försäkringsförmedlare och försäkringsföretag i artikel 18 i försäkringsdistributionsdirektivet, dels ett krav på att försäkringsdistributören ska informera kunden om den eller de myndigheter som utövar tillsyn över distributören.

I paragrafen anges, till skillnad från i lagen om försäkringsförmedling, att informationen ska lämnas till kunden *god tid* innan försäkringsavtalet ingås. Innebörden av att information ska lämnas i god tid varierar beroende på omständigheterna. Det bör som huvudregel innebära att försäkringsdistributören ska lämna informationen i samband med de inledande kontakterna med kunden och att kunden ska få tillräckligt med tid att ta del av informationen innan avtal ingås. Kravet på att informationen ska lämnas till kunden i god tid innan avtalet ingås gäller för merparten av de informationskrav som gäller enligt detta kapitel.

Punkt 1 genomför artikel 18 första stycket a i och andra stycket b i i försäkringsdistributionsdirektivet och motsvarar i sak av 6 kap. 1 § första stycket 1 lagen om försäkringsförmedling. Informationen ska avse sådana

uppgifter som gör det möjligt för kunden att identifiera försäkringsdistributören och som är relevanta för kundens kontakter med distributören, Informationen om identitet ska innehålla uppgift om såväl namn som person- eller organisationsnummer. Vidare ska informationen om adress omfatta såväl postadress som besöksadress, telefonnummer, e-postadress och eventuell webbplatsadress.

Enligt *punkt 2* ska en försäkringsdistributör informera kunden om den eller de myndigheter som utövar tillsyn över distributören. Det motsvarar i huvudsak det informationskrav som gäller för försäkringsförmedlare enligt 6 kap. 1 § första stycket 3 lagen om försäkringsförmedling. Försäkringsdistributören ska informera kunden om vilken eller vilka myndigheter som utövar tillsyn (i Sverige Finansinspektionen och Konsumentverket). Informationen ska vidare omfatta myndigheternas postadresser, telefonnummer, e-postadresser och webbplatsadresser.

Enligt *punkt 3*, som genomför artikel 18 a ii och b ii i försäkringsdistributionsdirektivet, ska en försäkringsdistributör informera kunden om huruvida distributören tillhandahåller rådgivning om de försäkringsprodukter som distribueras. Något motsvarande krav fanns inte i lagen om försäkringsförmedling.

Punkt 4, som genomför artikel 18 a iii och b iii i försäkringsdistributionsdirektivet, motsvarar i sak 6 kap. 1 § första stycket 7 och 8 lagen om försäkringsförmedling. Det innebär att en försäkringsdistributör bör ge kunden fullständig information om de möjligheter som finns att framföra klagomål mot försäkringsdistributörer respektive få tvister med distributörer prövade utanför domstol. Informationen bör innehålla praktiska instruktioner om hur kunden kan gå till väga.

Övervägandena finns i avsnitt 10.1.3.

2 §

Paragrafen genomför delvis artikel 18 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 6 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för försäkringsförmedlare att lämna viss allmän information till kunden innan försäkringsavtal ingås utöver den information som alla försäkringsdistributörer ska lämna enligt 1 §. I likhet med det som gäller information enligt 1 § ska försäkringsförmedlare lämna informationen i god tid innan försäkringsavtal ingås. Därigenom tillgodoses de krav som gäller endast för försäkringsförmedlare enligt artikel 18 a iv och v i försäkringsdistributionsdirektivet. I paragrafen finns även ett krav på att försäkringsförmedlare ska informera kunden om ansvarsförsäkringen.

Enligt *punkt 1*, som genomför artikel 18 a iv i försäkringsdistributionsdirektivet, ska en försäkringsförmedlare informera kunden om det register som förmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras. Det motsvarar det som gäller enligt 6 kap. 1 § första stycket 2 lagen om försäkringsförmedling. Kravet innebär att kunden ska få sådan information som behövs för att kunna kontrollera att försäkringsförmedlaren är registrerad som försäkringsförmedlare och har rätt att bedriva försäkringsdistribution.

Kravet i *punkt 2* att en försäkringsförmedlare ska informera kunden om ansvarsförsäkringen motsvarar det i 6 kap. 1 § första stycket 6 lagen om

försäkringsförmedling. Detta krav avser framför allt sådan information som är av särskild betydelse för den skadelidande vid ett framtida försäkringsfall. Försäkringsförmedlaren ska informera kunden om vilken försäkringsgivare som har meddelat ansvarsförsäkringen, om rätten att vända sig direkt till försäkringsgivaren och om vilka begränsningar som finns när det gäller försäkringsbelopp och efterskydd.

Enligt *punkt 3*, som genomför artikel 18 a v i försäkringsdistributionsdirektivet, ska en försäkringsförmedlare informera kunden om huruvida förmedlaren företräder kunden eller agerar för ett försäkringsföretags räkning. Det innebär att kunden ska få information om de grundläggande förutsättningarna som gäller för den aktuella förmedlingen.

Övervägandena finns i avsnitt 10.1.3.

3 §

Paragrafen genomför delvis artikel 21 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare att lämna allmän information till kunden innan försäkringsavtal ingås. Den innebär i praktiken att sådana förmedlare undantas från vissa informationskrav som gäller för bl.a. försäkringsförmedlare och försäkringsföretag.

I *första meningen*, som delvis genomför artikel 21 i försäkringsdistributionsdirektivet, anges vilka informationskrav i 1 och 2 §§ som gäller för sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Av *andra meningen* följer att samma informationskrav gäller för anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare, med undantag av information om ansvarsförsäkring.

Övervägandena finns i avsnitt 10.1.3.

4 §

Paragrafen motsvarar 6 kap. 1 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller ett särskilt informationskrav för anknutna försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare när det gäller ansvarsförsäkringen och är föranlett av den skillnad i fråga om krav på ansvarsförsäkring som finns mellan anknutna försäkringsförmedlare och andra försäkringsförmedlare (se 2 kap. 7 § andra stycket och 8 § tredje stycket, se även prop. 2004/05:133 s. 86). För anknutna försäkringsförmedlare gäller i övrigt de informationskrav som anges i 1 och 2 §§.

Övervägandena finns i avsnitt 10.1.3.

5 §

Paragrafen genomför artikel 19.1 a och b i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 1 § första stycket 4 lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att en försäkringsförmedlare ska informera kunden om sådana ägarförhållanden som kan medföra att förmedlaren intar en beroendeställning i förhållande till en försäkringsgivare. Kravet innebär dock inte att förmedlaren är skyldig att i detalj redovisa t.ex. storleken på olika innehav. En definition av kvalificerat innehav finns i 1 kap. 9 §.

Övervägandena finns i avsnitt 10.2.2.

6 §

Paragrafen genomför artikel 19.1 c i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 6 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en försäkringsförmedlare ska informera kunden om huruvida förmedlaren på ett eller annat sätt är begränsad i sitt urval av möjliga försäkringsgivare eller om förmedlaren är fri att ge kunden råd grundade på en opartisk och personlig analys av försäkringsavtal som finns på marknaden.

Kravet på information i *första stycket 1* ska läsas tillsammans med 4 kap. 2 § där innebörden av opartisk och personlig analys preciseras.

Begränsningar i en försäkringsförmedlares urval av försäkringsgivare kan följa direkt av avtal men kan också ha sin grund i andra omständigheter. Det väsentliga är att kunden får information om de förutsättningar som gäller för den aktuella förmedlingen. *Punkt 2* avser situationen när en försäkringsförmedlare har ett s.k. exklusivitetsavtal med ett försäkringsföretag. Men förmedlaren kan också, utan att ett sådant förhållande föreligger, ha valt att samarbeta med bara ett visst eller vissa försäkringsföretag. Det är den situationen som avses i *punkt 3*.

Andra stycket, som motsvarar 6 kap. 2 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling, innebär att försäkringsförmedlaren ska upplysa kunden om namnen på de försäkringsföretag som avses i första stycket 2 och 3.

Övervägandena finns i avsnitt 10.2.2.

7 §

Paragrafen genomför artikel 19.1 e och 19.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för en försäkringsförmedlars att ge kunden information om den ersättning som förmedlaren får för förmedlingen. De informationskrav som anges i paragrafen går utöver det som krävs enligt försäkringsdistributionsdirektivet (artikel 19.1 e och 19.2). Det innebär sådana strängare bestämmelser som medlemsstaterna får behålla eller införa enligt direktivet (se skäl 52). Bestämmelsen är utformad med hänsyn till de informationskrav som gäller i dag för försäkringsförmedlare enligt 6 kap. 5–11 §§ Finansinspektionens föreskrifter om försäkringsförmedling och de särskilda informationskrav som ställs upp i direktivet när det gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 29.1 c). Genom informationskraven i Finansinspektionens föreskrifter är försäkringsförmedlare således redan skyldiga att

lämna pris- och ersättningsinformation till kunden som är mer omfattande än den som anges i lagen om försäkringsförmedling (6 kap. 1 § första stycket 5).

Utgångspunkten är att kunden ska få en så fullständig information som möjligt när det gäller priset för försäkringsförmedlingen. Försäkringsförmedlaren ska informera kunden om i vilken form förmedlaren får ersättning med anledning av försäkringsavtalet samt om vem eller vilka som betalar ersättningen. Försäkringsförmedlaren ska även som huvudregel ange storleken på den ersättning som förmedlaren får. Av paragrafen följer att det sistnämnda informationskravet i vissa fall kan tillgodoses genom information till kunden om grunderna för hur ersättningen bestäms. Det bör dock bara gälla om priset inte är bestämt i förväg och prisinformationslagen (2004:347) är inte tillämplig när kunden är en näringsidkare (se prop. 2004/05:133 s. 156).

Övervägandena finns i avsnitt 10.2.3.

8 §

Paragrafen genomför artikel 19.4 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen reglerar ett försäkringsföretags skyldighet att lämna information om ersättning till kunden. Ett försäkringsföretag ska informera kunden om arten av den ersättning som tas emot av företagets anställda med anledning av försäkringsavtalet. Informationskravet för försäkringsföretag är därmed inte lika omfattande som motsvarande krav för försäkringsförmedlare enligt 7 §.

Övervägandena finns i avsnitt 10.2.3.

9 §

Paragrafen genomför delvis artikel 21 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldigheten för sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare att lämna information om pris och ersättningar till kunden. Därigenom tillgodoses kravet i försäkringsdistributionsdirektivet på att dessa förmedlare ska informera kunden om arten av den ersättning som tas emot för försäkringsavtalet.

Övervägandena finns i avsnitt 10.2.3.

10 §

Paragrafen genomför artikel 19.3 och 19.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 1 § tredje stycket och 2 § tredje stycket lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller ett krav på att information som avses i 1–9 §§ ska lämnas till kunden även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs. Förnyad information kan t.ex. behöva lämnas om det skett

viktigare förändringar i ägarförhållandena eller om en försäkringsförmedlare har bytt försäkringsgivare när det gäller ansvarsförsäkringen. Paragrafen innebär också att försäkringsföretag och försäkringsförmedlare är skyldiga att ge kunden förnyad information om eventuella intressekonflikter och om pris och ersättningar när kunden, efter det att avtalet ingåtts, gör andra betalningar än löpande premiebetalningar eller andra planmässiga betalningar inom ramen för försäkringsavtalet.

Övervägandena finns i avsnitt 10.3.

11 §

Paragrafen genomför artikel 20.1 första och andra styckena, 20.2 och 20.4 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 5 kap. 4 § andra stycket, första meningen lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller både krav på information och uppföranderegler som en försäkringsdistributör ska iaktta innan ett försäkringsavtal ingås. De krav som anges i paragrafen gäller oberoende av om rådgivning lämnas eller inte.

Enligt *första stycket 1* ska försäkringsdistributören klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd på grundval av de uppgifter som erhållits från kunden. Det innebär att distributören, i den utsträckning som omständigheterna kräver det, ska försöka kartlägga den enskilde kundens önskemål och behov i försäkringshänseende. Försäkringsdistributören bör genom t.ex. frågor till kunden klargöra om det föreligger ett försäkringsbehov och vilken eller vilka försäkringsprodukter som i så fall är förenliga med det faktiska behovet.

Försäkringsdistributören ska enligt *första stycket 2* ge kunden objektiv och tydlig information om försäkringsprodukten.

Andra stycket innebär att både kartläggningen av kundens krav och behov enligt första stycket 1 och produktinformationen till kunden enligt första stycket 2 ska vara anpassade efter typen av kund och produktens komplexitet. Det bör i praktiken innebära att distributören ska beakta de uppgifter som framkommit vid kartläggningen när distributören lämnar produktinformation till kunden. Distributören kan, bl.a. beroende vilken typ av försäkring det är fråga om och de omständigheter under vilka den distribueras, behöva anpassa informationen efter kundens kunskapsnivå och möjlighet att tillgodogöra sig informationen. Ju mindre standardiserad en försäkringsprodukt är och ju fler valmöjligheter den erbjuder, desto högre blir kraven på distributören i detta hänseende.

Tredje stycket innehåller en upplysning om försäkringsavtalslagens (2005:104) bestämmelser om information som ska lämnas innan en försäkring meddelas.

Övervägandena finns i avsnitt 10.4.2.

12 §

Paragrafen genomför artikel 20.1 tredje stycket i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen anger vilka skyldigheter en försäkringsdistributör har gentemot kunden när distributören lämnar rådgivning om olika försäkringslösningar. Distributören är i sådana fall skyldig att, innan försäkringsavtal ingås, tillhandahålla kunden en personlig rekommendation med en förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar kundens krav och behov. Rekommendationen ska föregås av en sådan kartläggning av kunden som anges i 11 §. Kravet på en personlig rekommendation med koppling till en specifik försäkringsprodukt är nytt i förhållande till det som gäller enligt lagen om försäkringsförmedling och innebär att det vid rådgivning inte är tillräckligt att distributören föreslår försäkringslösningar som är lämpliga i största allmänhet. Rådgivningen ska, på samma sätt som kartläggningen av kundens krav och behov och produktinformationen till kunden enligt 11 §, anpassas efter den enskilde kunden och produktens komplexitet.

Övervägandena finns i avsnitt 10.4.3.

13 §

Paragrafen genomför artikel 20.5 och 20.6 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller särskilda formkrav för information som en försäkringsdistributör ska lämna vid distribution av skadeförsäkringsprodukter till enskild kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet.

Enligt *första stycket första meningen*, som genomför artikel 20.5 i försäkringsdistributionsdirektivet, ska en försäkringsdistributör vid distribution av en skadeförsäkringsprodukt till en enskild kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet, i god tid innan försäkringsavtal ingås, ge kunden information om försäkringsprodukten i form av ett standardiserat produktfaktablad på papper eller något annat varaktigt medium. En definition av varaktigt medium finns i 1 kap. 9 §. Att kravet på produktfaktablad är avgränsat till att gälla endast i förhållande till enskilda konsumenter innebär i praktiken att kravet inte aktualiseras i förhållande till skadeförsäkringsprodukter som ingår i pensionsplaner och grupp-försäkringslösningar.

I *första stycket andra meningen*, anges att försäkringsdistributören tillsammans med produktfaktabladet får lämna annan information som distributören är skyldig att lämna till kunden (jfr artikel 20.6). Det innebär i praktiken att det är tillåtet för en försäkringsdistributör att tillhandahålla förköpsinformation i ett och samma dokument. Ett tillhandahållande av produktfaktabladet tillsammans med annan information förutsätter dock att formkraven för faktabladet är uppfyllda (artikel 20.7 andra stycket).

I *andra stycket*, som genomför artikel 20.6 i direktivet, anges att produktfaktabladet ska vara upprättat av utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten.

Övervägandena finns i avsnitt 10.6.

14 §

Paragrafen genomför artikel 17.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Första stycket innebär att all information, inklusive marknadsföringsmaterial, som en försäkringsdistributör lämnar till sina kunder ska vara rättvisande och får inte vara vilseledande. Marknadsföringsmaterial ska alltid klart och tydligt kunna identifieras som sådant.

Andra stycket innehåller en hänvisning till marknadsföringslagen och lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler. Hänvisningen är utformad efter förebild av bl.a. 9 kap. 14 § lagen om värdepappersmarknaden.

Övervägandena finns i avsnitt 10.5.1.

15 §

Paragrafen genomför delvis artikel 23.1–23.6 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 6 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller krav på hur en försäkringsdistributör ska lämna information till sina kunder.

Första stycket första meningen, som i huvudsak motsvarar 6 kap. 3 § första stycket lagen om försäkringsförmedling, innebär att informationen ska lämnas kostnadsfritt till kunden i en pappershandling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för kunden. Vad som avses med ”annan läsbar och varaktig form” preciseras i artikel 23.2 i försäkringsdistributionsdirektivet. Där anges att informationen under vissa förutsättningar, som anges i artikel 20.4 respektive 20.5, får lämnas på ett annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats.

Första stycket andra meningen, som genomför artikel 23.1 b och c i direktivet, motsvarar i huvudsak 6 kap. 3 § andra–fjärde styckena lagen om försäkringsförmedling. Kravet på att informationen ska vara klar och begriplig innebär att den ska uppfattas på det sättet av kunden. Informationen bör vara klar och begriplig inte bara till sitt innehåll, t.ex. genom att onödiga facktermer undviks, utan även till sin struktur.

I *andra stycket*, som delvis genomför artikel 23.4 i direktivet, anges under vilka förutsättningar informationen får lämnas till kunden på ett annat varaktigt medium än papper. En definition av varaktigt medium finns i 1 kap. 9 §, som motsvarar definitionen i artikel 2.18 i direktivet. Med det avses varje medel som gör det möjligt för kunden att bevara information som riktas till denne personligen, på ett sätt som är tillgängligt för användning i framtiden under en tid som är lämplig med hänsyn till vad som är avsikten med informationen och som tillåter oförändrad återgivning av den bevarade informationen. Som varaktigt medium räknas särskilt disketter, cd-rom, dvd och hårddiskar i persondatorer.

Tredje stycket genomför delvis artikel 23.5 i direktivet. I stycket anges under vilka förutsättningar informationen får tillhandahållas till kunden på en webbplats. Försäkringsdistributören får enligt *punkt 1* lämna informationen på en webbplats om den tillställs kunden personligen. I praktiken bör det innebära att kunden får tillgång till information genom en personlig inloggning till webbplatsen e.d. Om informationen inte tillställs kunden

personligen får informationen lämnas på en webbplats enbart om samtliga villkor i *punkt 2* är uppfyllda.

Av *fjärde stycket*, som genomför artikel 23.3 i direktivet, följer att kunden alltid har rätt att på begäran få informationen i pappersform.

Genom ett bemyndigande i 24 § 2 för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om villkoren för lämnande av information på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats är det möjligt att i myndighetsföreskrifter ytterligare precisera innebörden av de detaljerade regler som finns i artikel 20.4–20.6 i direktivet.

Övervägandena finns i avsnitt 10.5.2.

16 §

Paragrafen genomför artikel 23.7 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som delvis motsvarar 6 kap. 4 § första stycket 3 och andra stycket lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om hur försäkringsdistributörer ska lämna information till konsumenter och andra kunder vid distribution av försäkringar per telefon.

I *första stycket*, som reglerar informationslämnande till en konsument innan ett avtal ingås per telefon, anges att försäkringsdistributören före avtalets ingående ska lämna information till konsumenten i enlighet med bestämmelserna i 3 kap. lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler. Detta innebär i praktiken att konsumenten kan ges en kortare information per telefon innan avtal ingås, om konsumenten uttryckligen samtycker till det (se 3 kap. lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler).

Andra stycket innehåller bestämmelser om informationslämnande innan ett avtal ingås vid telefonförsäljning till andra kunder än konsumenter. Vid sådan försäljning behöver inte försäkringsdistributören nödvändigtvis lämna någon information till kunden innan avtalets ingående. Distributören är dock alltid skyldig att upplysa kunden om vilken typ av information som finns tillgänglig enligt detta kapitel. Kunden har dessutom alltid rätt att på begäran få den informationen muntligen innan avtal ingås.

Tredje stycket innehåller generella bestämmelser om informationslämnande efter det att ett försäkringsavtal har ingåtts per telefon. Försäkringsdistributören ska snarast efter avtalets ingående lämna kunden den information som avses i 1–9, 11 och 12 §§ på det sätt som anges i 15 § och produktfaktabladet enligt 13 §. Kravet i tredje stycket gäller således i förhållande till alla kunder, i den utsträckning de aktuella bestämmelserna är tillämpliga.

Övervägandena finns i avsnitt 10.5.2.

17 §

Paragrafen genomför artikel 22.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för en försäkringsdistributör att lämna information när en anställd ansluts till en obligatorisk

tjänstepensionsplan. De försäkringsdistributörer som omfattas av planen ska i dessa fall säkerställa att informationen lämnas till den anställde utan dröjsmål efter anslutningen. Med ”obligatorisk” avses att den anställde ansluts automatiskt till en på förhand bestämd pensionsplan.

Med tjänstepensionsförsäkring avses tjänstepensionsförsäkring enligt 1 kap. 8 § försäkringsrörelselagen, i lydelsen den 31 december 2015. Innebörden av att informationen ska lämnas utan dröjsmål varierar beroende på omständigheterna. Det innebär dock att informationen ska tillhandahållas den anställde skyndsamt efter anslutningen.

Genom ett bemyndigande i 24 § 3 för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer är det möjligt att i föreskrifter på lägre nivå än lag införa detaljerade bestämmelser om hur informationen ska tillhandahållas den anställde.

Övervägandena finns i avsnitt 10.8.1.

18 §

Paragrafen genomför artikel 24.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om särskilda informationskrav för försäkringsdistributörer vid viss s.k. korsförsäljning. Med korsförsäljning avses förfaranden då en försäkringsprodukt erbjuds tillsammans med en annan produkt, som inte är en försäkring, som en del av ett paket eller av ett och samma avtal (artikel 24 i försäkringsdistributionsdirektivet, se även 4 kap. 13 § och författningskommentaren till den paragrafen).

En försäkringsdistributör ska vid korsförsäljning där försäkringsprodukten är underordnad en produkt eller tjänst av annat slag, informera kunden om huruvida det är möjligt att köpa de olika beståndsdelarna separat. Distributören ska även ge kunden en adekvat beskrivning av de olika delarna i avtalet eller paketet samt lämna separata uppgifter om kostnader och avgifter för respektive beståndsdel.

Skyldigheten att klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd enligt 11 § första stycket 1 gäller även vid korsförsäljning (se artikel 24.6 i direktivet).

Genom ett bemyndigande i 24 § 4 för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer är det möjligt att precisera informationskraven vid korsförsäljning i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Övervägandena finns i avsnitt 10.9.

19 §

Paragrafen genomför artikel 24.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen, som i likhet med 18 § innehåller bestämmelser om informationskrav vid korsförsäljning där försäkringsprodukten är underordnad en produkt eller tjänst av annat slag, är endast tillämplig i de fall då de olika beståndsdelarna går att köpa separat och risken eller försäkringsskyddet i paketet skiljer sig från den risk eller det försäkringsskydd som beståndsdelarna i paketet medför var för sig.

En försäkringsdistributör i sådana fall ge kunden en adekvat beskrivning av på vilket sätt deras inbördes samspel påverkar risken eller försäkrings-skyddet.

Genom ett bemyndigande 24 § 4 för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer är det möjligt att precisera informationskraven i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Övervägandena finns i avsnitt 10.9.

20 §

Paragrafen motsvarar 6 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen som innehåller bestämmelser om skyldighet för en försäkringsförmedlare att vidarebefordra viss information från försäkrings-givaren till försäkringstagaren.

Övervägandena finns i avsnitt 10.10.

21 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 20 och 23 i försäkringsdistribu-tionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 6 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för en försäkrings-distributör att upprätta dokumentation och lämna dokumentation till kunden.

Genom ett bemyndigande i 24 § 5 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vad en försäkrings-distributör ska iaktta när det gäller dokumentation av försäkringsförmed-lingen och utlämnande av sådan dokumentation.

Övervägandena finns i avsnitt 10.11.

22 §

Paragrafen genomför delvis artikel 22.1 första stycket i försäkringsdistribu-tionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 6 kap. 7 § lagen om försäkringsför-medling.

Paragrafen innehåller undantag från de allmänna bestämmelserna om informationsskyldighet när försäkringsdistributören bedriver distribu-tionsverksamhet med anknytning till försäkringar mot stora risker samt vid distribution av återförsäkring.

Övervägandena finns i avsnitt 10.12.

23 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 6 kap. 8 § lagen om försäkrings-förmedling.

Paragrafen innebär att även marknadsföringslagens sanktionssystem, med vissa undantag, kan tillämpas om informationskraven i 1–19 §§ och 6 kap. 4–6 §§ inte följs. Av ordet ”även” i första meningen tydliggörs att bestämmelsen utgör ett komplement till de sanktioner som Finans-inspektionen får tillgripa mot en försäkringsdistributör som åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag.

Övervägandena finns i avsnitt 10.13.

24 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i olika avseenden. Ett par av bemyndigandena motsvarar bemyndiganden i 9 kap. lagen om försäkringsförmedling eller i 7 kap. förordningen (2005:411) om försäkringsförmedling men de flesta bemyndiganden är nya.

Punkt 1 motsvarar i huvudsak det bemyndigande som finns för Finansinspektionen i 7 kap. 1 § 10 förordningen om försäkringsförmedling när det gäller försäkringsförmedlares informationsskyldighet enligt 6 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling. Genom bemyndigandet har regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter om den informationsskyldighet som gäller för olika typer av försäkringsdistributörer enligt 1–9 §§ avseende allmän information till kunden och information om intressekonflikter.

Bemyndigandet i *punkt 2* är nytt och avser föreskrifter som i första hand behövs för att genomföra de detaljerade regler som finns i artikel 20.4 och 20.5 i försäkringsdistributionsdirektivet om under vilka förutsättningar informationen får lämnas på annat varaktigt medium än papper eller på en webbplats.

Punkt 3 innehåller ett nytt bemyndigande som avser vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla informationsskyldigheten enligt 19 §. Genom bemyndigandet är det möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att införa detaljerade bestämmelser om hur informationen ska tillhandahållas den anställde.

Punkt 4 innehåller ett nytt bemyndigande som avser vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att uppfylla informationsskyldigheten vid sådan korsförsäljning som avses i artikel 24.1 och 24.2 i försäkringsdistributionsdirektivet (se även författningskommentarerna till 18 och 19 §§).

Punkt 5 motsvarar 9 kap. 1 § 8 lagen om försäkringsförmedling.

Övervägandena finns i avsnitten 10.2, 10.6.2, 10.8.1, 10.9 och 10.11.

6 kap. Ytterligare krav för försäkringsbaserade investeringsprodukter

1 §

Paragrafen genomför artikel 26 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling eller försäkringsförmedlingsdirektivet.

Paragrafen innehåller, liksom hela kapitlet, särskilda bestämmelser som gäller vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Bestämmelserna i kapitlet är till stor del utformade efter förebild av motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden. De bestämmelserna genomför motsvarande regler i MiFID II, som är förebild för reglerna i försäkringsdistributionsdirektivet.

Av *första stycket* följer att de särskilda krav som anges i kapitlet gäller vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Det innebär

att kraven gäller all distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och att tillämpningsområdet därmed är något vidare än det som enligt ordalydelsen gäller enligt direktivet (i artikel 26 anges försäkringsdistribution som bedrivs i samband med "försäljning"). Vad som avses med försäkringsdistribution och försäkringsbaserade investeringsprodukter anges i 1 kap. 1 och 9 §§ (se författningskommentarerna till de paragraferna). Kraven omfattar sammanfattningsvis, med vissa undantag, distribution av försäkringsprodukter vars värde är exponerat mot marknadsvolatilitet. För att avgöra vilka försäkringsprodukter som uppfyller kriterierna i definitionen måste en bedömning i det enskilda fallet göras utifrån respektive försäkringsavtal. Som en utgångspunkt bör på marknaden i dag förekommande fondförsäkringar, depåförsäkringar och traditionellt förvaltade försäkringar anses utgöra försäkringsbaserade investeringsprodukter.

De ytterligare krav som därmed gäller för försäkringsdistribution som avser försäkringsbaserade investeringsprodukter innebär i första hand skyldigheter för den försäkringsdistributör som kunden vänder sig till. Sker distributionen genom en försäkringsförmedlare, är det således förmedlaren som bl.a. ska lämna information till kunden om produkten och tjänsten samt göra vissa bedömningar om produktens lämplighet i förhållande till kundens individuella förutsättningar (4-6 och 9 §§). Vänder sig däremot kunden direkt till ett försäkringsföretag, är det företaget som ska fullgöra de skyldigheterna. Samtidigt är flera av kraven av sådan art att även försäkringsföretag ska uppfylla dem, oavsett om distributionen sker genom en försäkringsförmedlare. Bland annat bör ett försäkringsföretag som distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter upprätthålla vissa organisatoriska och administrativa förfaranden för att förhindra intressekonflikter samt det får inte heller ta emot eller tillhandahålla vissa ersättningar från någon annan än kunden (2, 3, 7 och 8 §§).

Andra stycket innehåller ett förbud mot att sidoverksamma försäkringsförmedlare distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter (artikel 26 i direktivet innehåller indirekt ett motsvarande förbud genom att det där anges att reglerna gäller försäkringsföretag och försäkringsförmedlare). Detta gäller även anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare. En definition av sidoverksam försäkringsförmedlare finns i 1 kap. 9 § 21 (se författningskommentaren till den paragrafen). Av definitionen framgår att kreditinstitut och värdepappersbolag inte kan vara sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare. Förbudet innebär att endast försäkringsföretag och vissa försäkringsförmedlare får utföra distribution som avser försäkringsbaserade investeringsprodukter. Dessa försäkringsdistributörer ska, utöver de krav som gäller för försäkringsdistribution i enlighet med 4 kap. 1 §, 2 § första stycket, 3 § första stycket, 5 och 13 §§ samt 5 kap. 1, 2, 5-8, 10 och 11 §§, även uppfylla de särskilda krav som anges i förevarande kapitel när försäkringsdistributionen avser försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Av 7 kap. 1 § följer att ett flertal av bestämmelserna i förevarande kapitel gäller även för distribution av vissa pensionsförsäkringar (se författningskommentaren till den paragrafen). Några motsvarande be-

stämmelser om försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar finns varken i lagen om försäkringsförmedling eller i försäkringsförmedlingsdirektivet.

Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

2 §

Paragrafen genomför artikel 27 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen är utformad efter förebild av 8 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 16.3 i MiFID II, som är förebild för artikel 27 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Bestämmelsen innebär att en försäkringsdistributör, utöver det som följer av de allmänna reglerna enligt 4 kap., ska organisera sin verksamhet på så sätt att de vidtar alla rimliga åtgärder för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt av intressekonflikter. I 3 § finns krav som gäller för identifiering och hantering av intressekonflikter.

Paragrafen kompletteras av närmare bestämmelser i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 av den 21 september 2017 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 vad gäller informationskrav och uppföranderegler för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (artiklarna 4, 5 och 7).

Övervägandena finns i avsnitt 11.3.1.

3 §

Paragrafen genomför artikel 28 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 9 § lagen om värdepappersmarknaden. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 23 i MiFID II, som är förebild för artikel 28 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Bestämmelsen innebär att en försäkringsdistributör aktivt och löpande ska vidta åtgärder för att identifiera de intressekonflikter som kan uppkomma mellan de aktörer och personer som anges i bestämmelsen i förhållande till kunder. Paragrafen tar sikte på såväl externa som interna förhållanden som kan leda till intressekonflikter. I 2 § finns krav som gäller de organisatoriska och administrativa förfaranden som försäkringsdistributörer ska fastställa och tillämpa.

När en intressekonflikt identifierats ska försäkringsdistributören i första hand förhindra att kundens intressen påverkas negativt. Först om de förfaranden som distributören har fastställt och tillämpar enligt 2 § eller åtgärder som vidtagits enligt 3 § första stycket inte räcker för att förhindra att kundernas intressen kan komma att påverkas negativt, ska distributören i stället informera kunden om arten av eller källan till intressekonflikten i god tid innan ett försäkringsavtal ingås. Bestämmelsen innebär att kunden, när intressekonflikten inte kan förhindras, ska få förutsättningar att fatta ett välgrundat beslut i förhållande till den verksamhet där intressekonflikten uppstått. Kunden ska således få beslutsunderlag i fråga om att

gå vidare eller avbryta den aktuella försäkringsdistributionen. Innebörden av att information ska lämnas i god tid varierar beroende på omständigheterna i det enskilda fallet (se skälen 40–42 till försäkringsdistributionsdirektivet och författningskommentaren till 5 kap. 1 §).

Paragrafen kompletteras av närmare bestämmelser i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 (artikel 3).

Övervägandena finns i avsnitt 11.3.2.

4 §

Paragrafen genomför delvis artikel 29 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 14 § lagen om värdepappersmarknaden. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 24.4 i MiFID II, som är förebild för artikel 29 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller krav på information till kunder. De innebär att en försäkringsdistributör, utöver det som gäller enligt 5 kap. 1, 2 och 5–7 §§, ska förse sina kunder med lämplig och lättbegriplig information i god tid innan ett förmedlingsavtal eller ett försäkringsavtal ingås.

Informationen ska ge kunderna rimliga möjligheter att förstå arten av och vilka risker som är förknippade med den försäkringsdistribution och de försäkringsbaserade investeringsprodukter som försäkringsdistributören erbjuder.

Informationen får lämnas i standardiserad form, vilket innebär att försäkringsdistributören i de fall det är möjligt kan upprätta ett informationsmaterial som lämnas till samtliga kunder. Kunder har emellertid rätt att enligt 5 § andra stycket på begäran få en uppdelning av alla kostnader och avgifter.

Vilka uppgifter som ska lämnas anges i 5 §, och i 6 § ytterligare uppgifter när det gäller distribution som omfattar rådgivning (se definitionen av rådgivning i 1 kap. 9 § 20 och författningskommentaren till den paragrafen).

Genom ett bemyndigande i 15 § 1 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter med ytterligare regler om information till kunder (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

5 §

Paragrafen genomför delvis artikel 29 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 15 § lagen om värdepappersmarknaden. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 24.4 i MiFID II, som är förebild för artikel 29 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller krav på den information som en försäkringsdistributör alltid ska förse kunder med när distributionen avser försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Av *första stycket* följer att en försäkringsdistributör ska förse kunder med information om försäkringsbaserade investeringsprodukter och föreslagna placeringsstrategier. Termen betalningar bör i detta sammanhang ges en vid innebörd och innefattar t.ex. alla ersättningar och avgifter som krävs för tillhandahållandet av en tjänst. Kravet på information om hur kunden får betala för kostnader och avgifter innebär att information ska lämnas om villkor för betalning eller annan fullgörande.

Enligt *andra stycket* ska informationen om kostnader och avgifter, som inte orsakas av underliggande marknadsrisk räknas samman så att kunden dels kan förstå den totala kostnaden, dels den kumulativa effekten på investeringens avkastning. Det sistnämnda innebär att informationen även ska lämnas i efterhand till kunder med vilka försäkringsdistributören har en fortlöpande relation som är längre än ett år. Om kunden begär det, ska en uppdelning per post ges. Informationen ska, i förekommande fall, ges till kunden regelbundet, åtminstone årligen, under investeringens varaktighet.

När det gäller information om den försäkringsbaserade investeringsprodukten framgår de uppgifter som paragrafen avser till stor del av det faktablad som ska upprättas och överlämnas till kunden i enlighet med bestämmelserna i Priip-förordningen.

Genom ett bemyndigande i 15 § 1 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter med ytterligare regler om information till kunder (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

6 §

Paragrafen genomför delvis artikel 29.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 17 § lagen om värdepappersmarknaden. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 24.4 i MiFID II, som är förebild för artikel 29 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller särskilda informationskrav som gäller när en försäkringsdistributör tillhandahåller rådgivning. En definition av rådgivning finns i 1 kap. 9 § 20 (se författningskommentaren till den paragrafen). Kraven gäller utöver de krav som anges i 5 §.

Punkt 1 innebär att en försäkringsförmedlare ska göra klart för kunden om rådgivningen tillhandahålls grundad på en personlig och opartisk analys eller inte. Skyldigheten innebär dock inget ytterligare krav i det avseendet, eftersom en sådan skyldighet redan finns enligt 5 kap. 6 §. För en försäkringsförmedlare som informerar kunden om att den tillhandahåller rådgivning grundad på en personlig och opartisk analys gäller de krav som anges i 4 kap. 2 och 3 §§.

Information ska enligt *punkt 2* även lämnas om den analys av försäkringsbaserade investeringsprodukter som rådgivningen grundas på och om urvalet av försäkringsbaserade investeringsprodukter som analyserats. Sådan information ska lämnas oavsett om det är fråga om rådgivning

grundad på en personlig och opartiska analys eller inte. Informationen ska särskilt avse om rådet baseras på ett urval av försäkringsbaserade investeringsprodukter som är begränsat till försäkringar som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget, företag med nära förbindelser till försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget eller företag som har andra rättsliga eller ekonomiska förbindelser som är så nära att det kan riskera att försämra förutsättningarna för försäkringsdistributören att tillvarata kundens intressen. Den informationen är relevant när ett försäkringsföretag tillhandahåller rådgivning eller en försäkringsförmedlare tillhandahåller rådgivning som inte sker grundad på en personlig och opartisk analys. Vid rådgivning grundad på en personlig och opartisk analys får försäkringsbaserade investeringsprodukter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren självt, företag med nära förbindelser till försäkringsförmedlaren eller andra företag som på något annat sätt har nära anknytning till försäkringsförmedlaren över huvud taget inte ingå i urvalet (se 4 kap. 2 § och författningskommentaren till den paragrafen). En definition av nära förbindelser finns i 1 kap. 9 § 20 (se även artikel 2.1.13 i försäkringsdistributionsdirektivet).

Punkt 3 innebär att ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare ska informera kunder om huruvida företaget eller förmedlaren regelbundet kommer att bedöma lämpligheten av de försäkringsbaserade investeringsprodukter som kunden rekommenderats.

Genom ett bemyndigande i 15 § 1 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter med ytterligare regler om information till kunder (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

7 §

Paragrafen genomför artikel 29.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 21 § lagen om värdepappersmarknaden. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 24.9 i MiFID II, som är förebild för artikel 29.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

I paragrafen anges de krav som måste vara uppfyllda för att en försäkringsdistributör ska få betala eller ta emot en ersättning från en tredjepart i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sidotjänster. Orden ”i samband med” innebär att bestämmelsen även omfattar ersättningar som förekommer i led längre bak i verksamheten än i förhållande till slutkunden. Med sidotjänst avses en tjänst som tillhandahålls vid sidan av eller tillsammans med försäkringsdistribution, t.ex. kreditförmedling eller investeringsrådgivning. Det innebär att i paragrafen avses med sidotjänst inte detsamma som i 2 kap. 2 § lagen om värdepappersmarknaden (jfr artikel 4.3 i MiFID II).

En försäkringsdistributör får i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sidotjänster erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden bara om ersättningen inte har någon negativ inverkan på distributionstjänsten eller försäkringsprodukten och

inte försämrar försäkringsdistributörens förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse.

Kraven gäller för försäkringsdistributörer vid all försäkringsdistributionsverksamhet som har samband med försäkringsbaserade investeringsprodukter och sidotjänster och i förhållande till såväl professionella kunder som icke-professionella kunder. De måste således alltid vara uppfyllda för att en försäkringsdistributör som utför försäkringsdistribution eller sidotjänster ska få lämna eller ta emot en ersättning. I 4 kap. 3 § andra stycket finns ytterligare begränsningar när det gäller ersättningar i samband med att försäkringsdistribution tillhandahålls i form av rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. En ersättning som inte är tillåten enligt paragrafen är inte heller tillåten enligt 4 kap. 3 §. En ersättning som är tillåten enligt den paragrafen kan dock i vissa fall vara förbjuden enligt 8 § eller förevarande paragraf.

Med ersättning avses, liksom i 8 § och 4 kap. 3 §, alla provisioner, ersättningar, avgifter eller andra betalningar, inbegripet ekonomiska ersättningar av alla slag eller eventuella andra finansiella eller icke-finansiella förmåner eller incitament, som erbjuds eller betalas ut med avseende på försäkringsdistributionsverksamhet (se 1 kap. 9 § 6 och artikel 2.1.9 i försäkringsdistributionsdirektivet). Olika former av rabatter omfattas också.

Paragrafen kompletteras av närmare bestämmelser i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 (artiklarna 2 och 8).

Övervägandena finns i avsnitt 11.5.1.

8 §

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet eller lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen anger de krav som försäkringsförmedlare och försäkringsföretag, utöver dem i 7 § och 4 kap. 3 §, måste uppfylla för att de ska få betala en ersättning till eller ta emot en ersättning från en tredjepart i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sidotjänster (se författningskommentaren till 7 § om vad som avses med sidotjänst).

Paragrafen innebär att ett försäkringsföretag eller en försäkringsförmedlare, i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sidotjänster, inte får erbjuda eller ta emot ersättning som till väsentlig del avser tjänster som ännu inte utförts, till sin storlek baseras på premiebetalningar som ännu inte betalats, eller i annat fall är av sådan storlek står i uppenbart missförhållande till de tjänster som utförs.

Bestämmelsen innebär ett förbud mot bl.a. vissa s.k. up front-ersättningar i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Bestämmelsen bör tillämpas på ersättningar som betalas när försäkringsprodukten tecknas eller försäkringskapitalet flyttas och som beräknas efter en viss procent av det investerade beloppet (försäkringskapitalet) eller de försäkringspremier som kunden förväntas betala under försäkringsperioden.

I de allra flesta fall torde en ersättning som inte är tillåten enligt bestämmelsen vara otillåten redan enligt 4 kap. 3 §, eller i vart fall anses

påverka tjänsten negativt enligt 7 §. Bestämmelsen innebär emellertid inte i sig ett förbud mot vissa ersättningsmodeller såsom beståndsersättning och stockersättning. En ersättningsmodell måste dock alltid vara utformad på ett sådant sätt att den är förenlig med de krav som ställs upp i övrigt i lagen. Bestämmelsen bör tolkas i ljuset av att det är ersättningar som typiskt sätt innebär intressekonflikter och vars storlek står i uppenbart missförhållande till den försäkringsdistribution som utförs som ska träffas av förbudet. Det innebär att den inte heller ställer upp något absolut förbud mot att ersättning utgår i förhållande till försäkringsdistribution som ännu inte utförts, så länge ersättningens storlek och den tid som förskottsbetalningen avser inte avviker i någon väsentlig mån. Om en försäkringsstagare betalar en försäkringspremie är det alltså i princip tillåtet att provision utgår i förhållande till den premien även om någon försäkringsförmedling inte utförts, om avsikten är att distributionen ska utföras relativt nära i tid.

Genom ett bemyndigande i 15 § 3 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter med ytterligare bestämmelser om ersättningar och andra förmåner (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 11.5.2.

9 §

Paragrafen genomför artikel 30.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 23 § lagen om värdepappersmarknaden. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 25.2 i MiFID II, som är förebild för artikel 30.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller särskilda krav på den lämplighetsbedömning som, vid sidan av krav och behovsprövning enligt 5 kap. 11 §, ska utföras när en försäkringsdistributör tillhandahåller rådgivning (se definitionen av rådgivning i 1 kap. 9 § 20 och författningskommentaren till den paragrafen).

En försäkringsdistributör ska enligt *första stycket* hämta in nödvändiga uppgifter från kunden om dennes kunskaper och erfarenheter av den specifika typen av produkt eller tjänst samt om dennes ekonomiska situation och mål med investeringen, så att distributören kan rekommendera kunden de försäkringsbaserade investeringsprodukter som är lämpliga för denne. Uppgifterna om kundens ekonomiska situation och investeringsmål ska enligt *andra stycket* vara tillräckliga för att försäkringsdistributören ska kunna göra en bedömning av och särskilt beakta kundens möjlighet att klara av förluster och kundens risktolerans.

Enligt *tredje stycket*, som gäller när en försäkringsdistributör tillhandahåller rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt tillsammans med investeringsrådgivning om ett finansiellt instrument i enlighet med 2 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden, ska distributören bedöma lämpligheten av överenskommelsen eller paketet som helhet. Lämplighetsbedömningen innebär i dessa fall att bedömningen ska omfatta kombinationen av tjänster eller produkter vid korsförsäljning enligt 5 kap. 18 och 19 §§, dvs. som en del av ett paket

eller när en investeringstjänst erbjuds som ett villkor för samma överenskommelse eller paket.

Följden av att en kund inte lämnar uppgifter enligt paragrafen, eller lämnar ofullständiga uppgifter, är att försäkringsdistributören inte får lämna någon rekommendation till kunden.

Paragrafen kompletteras av närmare bestämmelser i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 (artiklarna 9–13 och 17).

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.1.

10 §

Paragrafen genomför artikel 30.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 24 § lagen om värdepappersmarknaden. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 25.3 i MiFID II, som är förebild för artikel 30.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller krav på den passandebedömning som ska utföras när en försäkringsdistributör tillhandahåller annan försäkringsdistribution än rådgivning (se definitionen av rådgivning i 1 kap. 9 § 20 och författningskommentaren till den paragrafen). Med detta avses t.ex. sådan distribution som sker genom tillhandahållande av digitala plattformar där kunden själv kan välja att teckna försäkringar samt välja investeringsalternativ (t.ex. finansiella instrument mot vilka försäkringens värde ska exponeras). Även marknadsföring av försäkringar och till dem knutna investeringsalternativ omfattas.

Förevarande paragraf innebär att en passandebedömning ska göras vid försäkringsdistribution som sker vid ingående av försäkringsavtal och i förhållande till biträde till redan ingångna försäkringsavtal (om inte undantag gäller enligt 11 §).

En försäkringsdistributör ska enligt *första stycket* begära att kunden lämnar uppgifter om sina kunskaper och erfarenheter av den erbjudna eller efterfrågade typen av produkt eller tjänst, så att distributören kan bedöma om distributionstjänsten eller försäkringsprodukten passar kunden. Om tjänsten avser en kombination av tjänster eller produkter som avses i 5 kap. 18 och 19 §§, ska bedömningen avse överenskommelsen eller paketet som helhet.

Enligt *andra stycket* ska en försäkringsdistributör, om denne mot bakgrund av de uppgifter som kunden har lämnat, anser att tjänsten eller produkten inte passar kunden, varna kunden.

Följden av att en kund inte lämnar uppgifter enligt paragrafen, eller lämnar ofullständiga uppgifter, är enligt *tredje stycket* att försäkringsdistributören ska varna kunden om att distributören inte kan avgöra om produkten passar kunden.

Paragrafen kompletteras av närmare bestämmelser i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 (artiklarna 15 och 17).

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.2.

11 §

Paragrafen genomför artikel 30.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 25 § lagen om värdepappersmarknaden. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 25.4 i MiFID II, som är förebild för artikel 30.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller undantag från krav på den passandebedömning som ska utföras enligt 10 § när en försäkringsdistributör tillhandahåller annan försäkringsdistribution än rådgivning.

Undantaget omfattar enligt *första stycket 1 a* försäkringsavtal som endast ger exponering mot finansiella instrument som bedöms som okomplicerade, dvs. t.ex. andelar i vissa fonder, aktier och obligationer som tagits upp till handel på en reglerad marknad. För att undantaget ska vara tillämpligt får försäkringsavtalet inte innehålla en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den risk som avtalet är förenad med. Med detta bör avses t.ex. villkor som begränsar utbetalningen av försäkringsersättning.

Enligt *första stycket 1 b* omfattas även okomplicerade försäkringsbaserade investeringsprodukter. Som en utgångspunkt bör det avse produkter med egenskaper som en genomsnittlig kund har lätt att förstå.

Undantaget i förvarande paragraf får enligt *punkt 2* tillämpas bara om försäkringsdistributionen tillhandahålls på kundens initiativ. Dessutom krävs enligt *punkt 3* att kunden klart och tydligt har informerats om att försäkringsdistributören inte kommer att göra någon passandebedömning enligt 10 §. Enligt *andra stycket* får sådan information lämnas i standardiserad form.

Tredje stycket, som inte har någon motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet, är utformat efter förebild av 9 kap. 25 § tredje stycket lagen om värdepappersmarknaden. Det innebär att undantaget från passandebedömning inte får tillämpas om försäkringsdistributören som en sidotjänst beviljar kunden ett lån eller en kredit för att genomföra dispositionen i fråga. Med uttrycket disposition avses tecknande av ett nytt försäkringsavtal, en flytt av kapitalet mellan två försäkringsavtal, eller en betalning inom ramen för ett befintligt försäkringsavtal. Stycket tar sikte på beviljandet av ett lån eller en kredit och gäller således inte om kunden utnyttjar en befintlig kreditlimit.

Paragrafen kompletteras av närmare bestämmelser i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 (artikel 16). Vidare kommer Eiopa, med beaktande av kommissionens delegerade akter, att utarbeta samt uppdatera riktlinjer för bedömningen av vilka strukturer som ska anses göra det svårt för kunden att förstå den därmed förbundna risken (artikel 30.7 i försäkringsdistributionsdirektivet) samt vilka försäkringsbaserade investeringsprodukter som ska klassificeras som okomplicerade (artikel 30.8).

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.3.

12 §

Paragrafen genomför artikel 30.4 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 26 § lagen om värdepappersmarknaden. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 25.5 i MiFID II, som är förebild för artikel 30.4 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innebär en skyldighet för en försäkringsdistributör att dokumentera vad distributören och en kund har kommit överens om när det gäller parternas rättigheter och skyldigheter samt övriga villkor.

Paragrafen kompletteras av närmare bestämmelser i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 (artikel 19).

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 11.6.4.

13 §

Paragrafen genomför delvis artikel 30.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 27 § lagen om värdepappersmarknaden. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 25.6 i MiFID II, som är förebild för artikel 30.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller krav på den rapportering som en försäkringsdistributör ska lämna till en kund om de tjänster distributören har utfört för kunden. Rapporteringen ska lämnas på ett varaktigt medium. En definition av varaktigt medium finns i 1 kap. 9 § 25 (se författningskommentaren till den paragrafen). Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget ska, i förekommande fall, lämna lämpliga regelbundna meddelanden till kunder.

Paragrafen kompletteras av närmare bestämmelser i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 (artiklarna 18 och 19).

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.4.

14 §

Paragrafen genomför delvis artikel 30.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 28 och 29 §§ lagen om värdepappersmarknaden. Den paragrafen genomför motsvarande regler i artikel 25.6 i MiFID II, som är förebild för artikel 30.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen innehåller särskilda krav på dokumentation och den rapportering som en försäkringsdistributör ska lämna till kunder när distributören utför rådgivning (se definitionen av rådgivning i 1 kap. 9 § 20 och författningskommentaren till den paragrafen).

Enligt *första stycket* ska en försäkringsdistributör som tillhandahåller rådgivning till en kund lämna en tillfredsställande dokumentation som anger det råd som lämnats och hur det svarar mot kundens egenskaper, en s.k. lämplighetsförklaring. Kravet att lämna en lämplighetsförklaring gäller oavsett om rådgivningen följs av en disposition eller bara innebär ett råd om att vidta en disposition. Den dokumentation som lämnas till

kunden ska, liksom när det gäller rapportering enligt 13 §, vara tillfredsställande. Det innebär att informationen ska vara tillräckligt tydlig och utförlig för att tillgodose behoven hos kunden. Det närmare kravet på information bör bedömas mot bakgrund av de krav som ställs på försäkringsdistributörer när det gäller lämplighetsbedömning (se 9 §). Dokumentationen ska, förutom i de fall som framgår av andra stycket, lämnas till kunden innan en disposition utförs för kunden.

Andra stycket gäller avtal som ingår med hjälp av teknik för distanskommunikation. Med det avses t.ex. när ett avtal ingås per telefon och det inte finns möjlighet att i förväg lämna en lämplighetsförklaring. Lämplighetsförklaringen får då tillhandahållas kunden efter att dispositionen utförts. Det får dock göras endast under förutsättning att kunden godtagit detta och erbjudits möjligheten att skjuta upp dispositionen för att först få del av lämplighetsförklaringen. I fråga om den tidpunkt vid vilken lämplighetsbedömning ska lämnas – dvs. snarast efter det att ett avtal har ingåtts – är bestämmelserna utformade efter förebild av 3 kap. 3 § fjärde stycket och 4 § andra stycket lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler.

Tredje stycket gäller när en försäkringsdistributör informerat kunden om att distributören kommer att göra en regelbunden lämplighetsbedömning (jfr 6 § 3). Försäkringsdistributören ska i sin regelbundna rapportering till kunden i sådana fall ge en uppdaterad förklaring till hur investeringen motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper (jfr 13 §).

Paragrafen kompletteras av närmare bestämmelser i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 (artiklarna 14, 18 och 19).

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.4.

15 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i olika avseenden. Bemyndigandena har inte några motsvarigheter i lagen om försäkringsförmedling.

Punkt 1 avser föreskrifter om vilken information en försäkringsdistributör ska lämna till kunden enligt 4–6 §§.

Punkt 2 avser föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas till kunden om ersättningar och förmåner som distributören lämnar till eller tar emot av någon annan än kunden enligt 7 och 8 §§.

Punkt 3 avser föreskrifter som behövs för att närmare ange vilka ersättningar som ska vara förbjudna enligt 8 §. När föreskrifterna utformas bör bestämmelserna utformas med hänsyn till arten av de tjänster som kunden erbjuds eller tillhandahålls, med beaktande av dispositionens typ, föremål, storlek och frekvens, samt arten av de produkter som erbjuds tas under övervägande, inklusive olika typer av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.7.

7 kap. Ytterligare krav för pensionsförsäkringar

1 §

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet eller lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller särskilda bestämmelser som gäller vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. I 1 kap. 9 § 17 finns en definition av pensionsförsäkring (se författningskommentaren till den paragrafen).

Paragrafen innebär att flera av bestämmelserna i 6 kap. med ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter även gäller vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. Även försäkringsbaserade investeringsprodukter är exponerade mot marknadsvolatilitet (se definitionen i 1 kap. 9 § 8 och författningskommentaren till den paragrafen).

De angivna bestämmelserna i 6 kap. gäller förbyggande och hantering av intressekonflikter (6 kap. 2 och 3 §§), ersättningar från tredjepart (6 kap. 7 och 8 §§), lämplighetsbedömning vid rådgivning (6 kap. 9 §) samt dokumentation och rapportering (6 kap. 12–14 §§) (se författningskommentarerna till de paragraferna).

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.6.

2 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i olika avseenden.

Enligt *punkterna 1–5* får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om de krav i 6 kap. som gäller enligt 1 § även vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet. De föreskrifterna ska, i tillämpliga delar, motsvara det som anges i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 och de föreskrifter som meddelas enligt 6 kap. 15 §. Föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigandena i dessa punkter bör i allt väsentligt motsvara dem som gäller för försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Bemyndigandet i *punkt 6* innebär en möjlighet att ange undantag från de krav som anges i 1 §. Detta kan vara motiverat om det visar sig att de distributionsformer som framför allt tjänstepensionsprodukter distribueras genom gör det svårt eller omöjligt att uppfylla kraven. Ett sådant undantag måste emellertid alltid vägas mot det ökade kundskydd som de ytterligare kraven innebär.

Övervägandena finns i avsnitt 11.6.7.

8 kap. Tillsyn

1 och 2 §§

Paragraferna genomför artikel 3.1 första stycket och delvis artikel 12 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragraferna motsvarar 7 kap. 1 och 2 §§ lagen om försäkringsförmedling.

Paragraferna innehåller bestämmelser om registreringsmyndighet för försäkringsförmedlare, försäkringsförmedlare från tredjeland samt filialer

till EES-försäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare från tredjeland.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.1.

3 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 5.1 och 8.2 och artikel 12.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 7 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling.

Första stycket, som motsvarar 7 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling, innebär att Finansinspektionen är den myndighet som har tillsyn över att försäkringsdistributörer följer de regler som gäller för dem enligt bl.a. förevarande lag. Det innebär att Finansinspektionen utses till en behörig myndighet enligt i artikel 12.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Andra stycket innebär att Finansinspektionens tillsyn över EES-försäkringsmedlare och försäkringsförmedlare från tredjeland omfattar att de utländska förmedlarna följer de svenska bestämmelser som gäller för verksamheten här i landet.

Tredje stycket genomför delvis artiklarna 5.1 och 8.2 i försäkringsdistributionsdirektivet. Finansinspektionens tillsyn enligt första stycket omfattar bara försäkringsdistribution som bedrivs i Sverige. Av bestämmelsen följer att Finansinspektionen har tillsyn även över svenska försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i ett annat land inom EES. Bestämmelsen är tillämplig på både verksamhet som bedrivs med stöd av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster. Finansinspektionens möjligheter att ingripa varierar emellertid något beroende på utifrån vilka regler den verksamheten i utlandet bedrivs. I detta fall är alltså ansvaret för tillsynen i vissa avseenden något vidare än möjligheterna att ingripa och omfattar således Finansinspektionens befogenhet att ingripa mot svenska försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i ett annat land inom EES.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.2.

4 §

Paragrafen genomför delvis artikel 7 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om omfattningen av Finansinspektionens tillsyn när inspektionen har ingått en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES om tillsynen över en EES-försäkringsförmedlare.

Finansinspektionen kan ingå internationella överenskommelser om att inspektionen antingen tar över tillsynen över en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige eller om att inspektionen lämnar över ansvaret för tillsynen över en svensk försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i ett annat land inom EES. Om Finansinspektionen har överlämnat tillsynen över en svensk försäkringsförmedlare till en behörig myndighet i ett annat land inom EES, åligger det inspektionen att samverka med och bistå den behöriga myndigheten med de tillsynsåtgärder som behöver vidtas här i

landet, t.ex. inhämtande av upplysningar eller platsundersökningar enligt 5 §. Det kan ske med stöd av 7 § (se författningskommentaren till den paragrafen).

Första stycket reglerar de fall där Finansinspektionen enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES har tagit över ansvaret för tillsynen över en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige. Inspektionen ska då ha tillsyn över EES-försäkringsförmedlaren verksamhet som bedrivs i Sverige. Med verksamhet som bedrivs i Sverige avses även den gränsöverskridande verksamhet (utövande av friheten att tillhandahålla tjänster) som EES-förmedlaren kan bedriva från sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige riktad mot kunder i ett annat land inom EES. Finansinspektionens tillsyn över en sådan EES-försäkringsförmedlare ska utövas i samma omfattning och utifrån samma förutsättningar som gäller för tillsynen över svenska försäkringsförmedlare. I 9 kap. 30 § finns bestämmelser om ingripande mot EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en överenskommelse om överföring av tillsynsansvar.

Om Finansinspektionen ingår en överenskommelse om att en behörig myndighet i ett annat land inom EES ska ha tillsyn över en svensk förmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i det landet förväntas den andra behöriga myndighetens tillsynsansvar regleras i det landets lag.

Internationella överenskommelser som avses i bestämmelsen skapar i sig inte några rättsverkningar för den berörda försäkringsförmedlaren eller EES-försäkringsförmedlaren. Finansinspektionen behöver därför fatta ett beslut med innehåll som motsvarar innehållet i överenskommelsen för att rättsverkningar ska uppkomma (se prop. 2015/16:9 s. 432 f.). Av första och *andra styckena* följer därför att Finansinspektionen ska fatta beslut i enlighet med överenskommelser som inspektionen ingår. Bestämmelsen är i den delen utformad efter förebild av 19 kap. 25 § andra stycket försäkringsrörelselagen.

Tredje stycket genomför kravet i artikel 7.1 i försäkringsdistributionsdirektivet på att den behöriga myndigheten ska underrätta den berörda försäkringsförmedlaren och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa) om inspektionen ingår en internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.3.

5 §

Paragrafen genomför artikel 12.3 och delvis artikel 31.6 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 7 kap. 4 och 4 a §§ lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att Finansinspektionen får inhämta uppgifter från försäkringsdistributörer samt göra platsundersökningar hos dem.

Upplysningskyldigheten i *första stycket* föranleds av att Finansinspektionen ska utöva tillsyn över den som bedriver försäkringsdistribution. Genom ett bemyndigande i 12 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vilka upplysningar som ska lämnas till Finansinspektionen och när dessa ska lämnas. Finansinspektionen får besluta att den som inte i tid lämnar dessa upplysningar

ska betala en förseningsavgift (9 kap. 21 §, se författningskommentaren till den paragrafen).

När det gäller utländska försäkringsförmedlare ska Finansinspektionen utöva tillsyn över att dessa följer de regler som gäller för verksamheten i Sverige. Finansinspektionen har därför enligt första stycket möjlighet att begära upplysningar från dem och, enligt *andra stycket* när det gäller EES-försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution i Sverige från filial eller permanent närvaro samt försäkringsförmedlare från tredjeland som bedriver försäkringsdistribution i Sverige från filial, genomföra platsundersökningar hos dem.

I *tredje stycket* finns en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om att vissa uppgifter som enligt bestämmelsen ska lämnas till Finansinspektionen i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.4.

6 §

Paragrafen genomför artikel 3.6 och 3.7 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om anmälningsskyldighet för kvalificerade innehav och nära förbindelser. Den motsvarar bestämmelser som finns i flera andra lagar på finansmarknadsområdet (se t.ex. 14 kap. 4 § första och andra styckena lag om bank- och finansieringsrörelse och 15 kap. 12 § andra och tredje styckena försäkringsrörelselagen). En definition av kvalificerat innehav och nära förbindelser finns i 1 kap. 9 § (se författningskommentaren till den paragrafen).

Enligt *första* och *andra styckena* ska en svensk försäkringsförmedlare som får kännedom om att aktier eller andelar i företaget har förvärvats eller avyttrats på ett sådant sätt att innehavet utgör eller upphör att vara ett kvalificerat innehav eller i annat fall får kännedom om att den har nära förbindelser mer någon annan snarast anmäla det till Finansinspektionen. Därigenom uppfylls de krav som ställs upp i artikel 3.6 i försäkringsdistributionsdirektivet. Bestämmelsen utgör delvis också ett led i att uppfylla kravet i artikel 3.7 om att en svåröverskådlig företagsgrupp inte får förhindra en effektiv tillsyn av en försäkringsförmedlare. Finansinspektionen får vid vite förelägga en innehavare av aktier eller andelar att avyttra så stor del av dessa att en försäkringsförmedlare inte längre har nära förbindelser med någon annan (9 kap. 35 och 36 §§, se författningskommentarerna till de paragraferna).

I *tredje* och *fjärde styckena* regleras vad som ska gälla i motsvarande situation när det rör sig om anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare som inte förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §. Gemensamt för dessa båda kategorier av försäkringsförmedlare är att de har en anknytning eller annan koppling till ett ansvarigt försäkringsföretag eller en annan försäkringsförmedlare samt att de som en följd av detta inte har ett eget tillstånd för försäkringsdistribution. Det är därför den som har anmält försäkringsförmedlaren för

registrering hos Bolagsverket som också ska anmäla till Finansinspektionen om förmedlaren har nära förbindelser med någon annan.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.6.

7 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 5.3, 8.5, 13.1–13.3, 31.6, 32.3 och 36 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 7 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär en allmän skyldighet för Finansinspektionen att samarbeta och utbyta information med behöriga myndigheter i andra länder inom EES, Europeiska kommissionen och Eiopa. Den motsvarar bestämmelser som finns i flera andra lagar på det finansmarknadsområdet (se t.ex. 17 kap. 3 § försäkringsrörelselagen).

I den allmänna samarbetskyldigheten ingår den mera begränsade samarbets- och upplysningsskyldighet som i dag gäller enligt 7 kap. 5 § lagen om försäkringsförmedling. Genom att samarbetskyldigheten utvidgas tillgodoses kraven i försäkringsdistributionsdirektivet på att den behöriga myndigheten ska ha tillräckliga undersökningsbefogenheter och samarbeta nära med andra behöriga myndigheter (artiklarna 13.1–13.3 och 31.6). Om Finansinspektionen har överlämnat tillsynen över en svensk försäkringsförmedlare till en behörig myndighet i ett annat land inom EES kan Finansinspektionen med stöd av bestämmelsen bistå den behöriga myndigheten med tillsynsåtgärder som behöver vidtas här i landet. Det kan t.ex. röra sig om inhämtande av upplysningar eller platsundersökningar enligt 5 §.

Genom att utsträcka samarbetskyldigheten till att även innefatta Europeiska kommissionen genomförs kravet på att kommissionen ska underlättas när Finansinspektionen som behörig myndighet i värdland vidtar åtgärder mot en EES-försäkringsförmedlare (artiklarna 5.3 och 8.5).

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.5.

8 §

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, reglerar tystnadsplikt för uppgifter om misstänkta regelöverträdelser. Paragrafen är utformad efter förebild av 20 § lagen (2017:317) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om faktablad för Priip-produkter (se prop. 2016/17:78 s. 68).

Enligt *första stycket* avser tystnadsplikten uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för verksamheten, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet. I artikel 35.2 c i försäkringsdistributionsdirektivet ställs krav på medlemsstaterna att införa regler som säkerställer att identiteten både på den person som rapporterar en överträdelse och den fysiska person som påstås vara ansvarig för överträdelser inte röjs. Av direktivet följer att det är rapportering av överträdelser av bestämmelser som genomför försäkringsdistributionsdirektivet som avses. Det är emellertid svårt att avgränsa regleringen till enbart anmälningar och utsagor som rör överträdelser av bestämmelser direkt knutna till försäkringsdistributionsdirektivet. Den valda lokutionen ”överträdelse av

bestämmelse som gäller för verksamheten” fångar visserligen överträdelser inom ett vidare regelområde än det som direktivet strikt genomfört skulle ge, men innebär att besvärliga gränsdragningsproblem kan undvikas. Samtidigt medför det ett både tydligare och säkrare skydd för anmälaren och den fysiska person som utpekats.

Sekretessen ska endast gälla obehöriga röjanden. För en närmare redogörelse för vad som avses med det hänvisas till förarbetsuttalanden i tidigare lagstiftningsärenden (se prop. 2002/03:139 s. 478 f.).

Genom bestämmelsen, tillsammans med den ändring som föreslås i 30 kap. 4 b § offentlighets- och sekretesslagen (se författningskommentaren till den paragrafen i avsnitt 16.8, uppfylls försäkringsdistributionsdirektivets krav på ett identitetsskydd i alla skeenden av förfarandet (artikel 35.2 c). Det innebär att de nu aktuella personernas identitet kan skyddas om redan på ett stadie då en anmälan eller utsaga ännu inte kommit till tillsynsmyndigheten, eller om myndigheten senare kommunicerar uppgifter till försäkringsdistributören.

I *andra stycket* finns en upplysning om att offentlighets- och sekretesslagen tillämpas i det allmännas verksamhet.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.7.

9 §

Paragrafen har inte någon motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 7 kap. 6 § lagen om försäkringsförmedling. Den innebär att Finansinspektionen får utse revisor hos en svensk försäkringsförmedlare. När det gäller försäkringsföretag finns en motsvarande rätt för Finansinspektionen att förordna revisor vid revision av försäkringsföretaget i 17 kap. 11 § försäkringsrörelselagen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.8.

10 §

Paragrafen motsvarar delvis 7 kap. 7 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innebär att svenska försäkringsförmedlare, utländska försäkringsförmedlare som driver verksamhet genom filial eller permanent närvaro i Sverige och försäkringsföretag genom årliga avgifter ska finansiera Finansinspektionens verksamhet med anknytning till lagen och Statistiska centralbyråns verksamhet enligt lagen om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna.

Andra stycket innebär att en EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en överenskommelse om överföring av tillsynsansvar från den behöriga myndigheten i hemlandet till Finansinspektionen också ska betala avgift enligt paragrafen.

Finansinspektionen får, enligt *tredje stycket*, även ta ut avgifter för prövning av ansökningar om tillstånd och anmälningar enligt lagen.

Genom ett bemyndigande i 11 § får regeringen meddela föreskrifter om avgifterna.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.9.

11 §

Paragrafen motsvarar delvis 9 kap. 2 § 10 lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om avgifter för Finansinspektionens verksamhet.

Sådana föreskrifter finns i dag i förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet och förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.9.

12 §

Paragrafen, som i huvudsak motsvarar 9 kap. 2 § 9 lagen om försäkringsförmedling, innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka upplysningar en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare från tredjeland, enligt 5 § ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet. Bemyndigandet omfattar, utöver motsvarande bemyndigande i lagen om försäkringsförmedling, även sättet för hur upplysningarna ska lämnas och när detta ska ske. Det överensstämmer med det som gäller enligt motsvarande bemyndigande i försäkringsrörelselagen (17 kap. 30 § andra stycket).

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.4.

9 kap. Ingripanden

1 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 5.1 andra stycket, 7, 8.2, 31, 33.1 och 33.2 a–c i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 8 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling. Tredje stycket i den paragrafen tas dock bort och den bestämmelsen förs, med vissa justeringar, över till 5 § andra stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Finansinspektionens möjligheter att ingripa mot svenska försäkringsdistributörer.

Första stycket, som motsvarar 8 kap. 1 § första stycket lagen om försäkringsförmedling, innebär att Finansinspektionen ska ingripa om en försäkringsdistributör har åsidosatt sina skyldigheter enligt de regler som gäller för verksamheten.

I *andra stycket*, som motsvarar 8 kap. 1 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling, anges vilka olika typer av ingripande som kan bli aktuella om en överträdelse har skett. Återkallelse av tillstånd avseende försäkringsföretag regleras i 18 kap. försäkringsrörelselagen som även innehåller reglerna för tillstånd avseende försäkringsföretagen. Av 18 kap. 1 § försäkringsrörelselagen följer att reglerna om återkallelse av tillstånd för ett försäkringsföretag även gäller vid överträdelser av bestämmelser i andra författningar än den lagen som reglerar ett företags verksamhet såsom förevarande lag.

Av *tredje stycket* följer att Finansinspektionen under vissa förutsättningar får ingripa mot försäkringsförmedlare som bedriver försäkrings-

distribution i ett annat land inom EES. Bestämmelsen genomför försäkringsdistributionsdirektivets krav på att den behöriga myndigheten i hemlandet ska vidta åtgärder mot försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i ett annat land inom EES. Ett ingripande förutsätter att den behöriga myndigheten i värdlandet först underrättar Finansinspektionen om en överträdelse. Finansinspektionen ska då göra en bedömning när det gäller den information som inspektionen har fått från myndigheten i värdlandet och, i förekommande fall, så snart som möjligt vidta nödvändiga åtgärder för att avhjälpa bristerna.

I *fyärde stycket* regleras vilka ingripandemöjligheter Finansinspektionen har i förhållande till svenska försäkringsförmedlare som omfattas av en internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar från inspektionen till en behörig myndighet i ett annat land inom EES. För en sådan försäkringsförmedlare är det den behöriga myndigheten i det landet som ska utöva den huvudsakliga löpande tillsynen. Försäkringsförmedlarens ställning som svenskt näringsrättsligt och associationsrättsligt subjekt ändras inte genom en internationell överenskommelse mellan Finansinspektionen och en behörig myndighet i ett annat land. Det innebär att det alltid är Finansinspektionens ansvar att besluta om ingripande genom anmärkning, varning eller återkallelse av tillstånd för en svensk försäkringsförmedlare även om förmedlaren omfattas av en sådan internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.4.

2 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 31.4, 33.1 och 33.2 d och f i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om ingripande mot personer som ingår i ett ledningen för en försäkringsförmedlare som är en juridisk person.

I *första stycket* anges att en styrelseledamot, den verkställande direktören eller personer som på motsvarande sätt kan företräda en försäkringsförmedlare, eller är ersättare för någon av dem, kan bli föremål för ingripande. Med "på motsvarande sätt kan företräda" avses personer som på den högsta ledningsnivån själva eller som ledamot av ett kollektivt beslutsorgan kan fatta bindande beslut för den juridiska personens räkning i juridiska personer som saknar en styrelse eller en verkställande direktör. Till kretsen personer som på ett sådant sätt kan företräda en försäkringsförmedlare hör bl.a. bolagsmän i handelsbolag. En ersättare kan bli föremål för ingripande endast om den inträtt i ordinarie ledningspersons ställe. I stycket finns också en uppräkningslista av de överträdelser från försäkringsförmedlarens sida som ska kunna föranleda ett ingripande mot någon som ingår i personkretsen. Uppräkningen motsvarar de överträdelser som anges i artikel 33.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Av *punkt 1* följer att om en försäkringsförmedlare bedriver försäkringsdistribution i Sverige och inte uppfyller kraven på tillstånd eller registrering i 2 kap. kan ingripande mot någon som ingår i ledningen bli aktuellt.

Punkt 2 innebär på motsvarande sätt att ett ingripande kan bli aktuellt mot en ledningsperson om försäkringsförmedlaren har fått tillstånd att

bedriva försäkringsdistribution genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt.

Punkt 3 avser den situationen att försäkringsförmedlaren, för distribution av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att bedriva försäkringsdistribution eller att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser.

I *punkt 4* finns hänvisningar till olika krav som ställs upp i lagen och som motsvarar de överträdelse som anges i artikel 33.1 e och f i direktivet.

Punkt 5 avser överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

I *andra stycket* anges vilka ingripanden som kan bli aktuella vid sådana överträdelse som anges i första stycket. Ingripande får ske dels genom beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket i ett företag som bedriver försäkringsförmedling, dels genom beslut om sanktionsavgift. Dessa ingripanden får användas tillsammans eller var för sig. Finansinspektionen får utifrån förutsättningarna i varje enskilt fall avgöra vilka ingripanden som bör komma i fråga.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.9.

3 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 31.4, 33.1 b, d, e och f och 33.2 d och f i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om ingripande mot personer i ett försäkringsföretags ledning.

I *första stycket* definieras, på motsvarande sätt som för företag som bedriver försäkringsförmedling i 2 § första stycket, den personkrets i försäkringsföretagets ledning som kan bli föremål ingripande. I stycket finns också en uppräknig av de överträdelse från försäkringsföretagets sida som ska kunna föranleda ett ingripande mot någon som ingår i personkretsen. Denna uppräknig motsvarar för försäkringsföretagen de överträdelse som anges i artikel 33.1 b, d, e och f i försäkringsdistributionsdirektivet.

Punkt 1 motsvarar i sak 2 § första stycket 3 och avser den situationen att försäkringsföretaget för distribution av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att bedriva försäkringsdistribution eller att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser.

I *punkt 2* finns hänvisningar till olika krav som ställs upp i lagen. På samma sätt som för försäkringsförmedlare motsvarar kraven de överträdelse som anges i artikel 33.1 e och f i direktivet.

I *andra stycket* anges vilka ingripanden som kan bli aktuella vid sådana överträdelse som anges i första stycket. I likhet med det som anges i 2 § får ingripande när det gäller försäkringsföretag ske dels genom beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket i ett försäkringsföretag, dels genom beslut om sanktionsavgift. Även när det gäller försäkrings-

företag får ingripanden användas tillsammans eller var för sig. Finansinspektionen får även i förevarande fall utifrån förutsättningarna i varje enskilt fall avgöra vilka ingripanden som bör komma i fråga.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.9.

4 §

I paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, anges vilka förutsättningar som gäller för ingripanden mot sådana personer som avses i 2 och 3 §§.

Ett ingripande får ske endast om företagets överträdelse är allvarlig, upprepad eller systematisk och personen i fråga uppsåtlig eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen. Exempel på sådan grov oaktsamhet kan vara att personen medvetet tagit en risk beträffande riktigheten hos vissa uppgifter som lämnas till Finansinspektionen. Ett sådant medvetet risktagande kan det vara fråga om när personen underlåtit att se till att det finns en ändamålsenlig organisation på plats för rapportering eller informationslämnande, eller underlåtit att regelbundet följa upp hur organisationen fungerar. Det bör också anses grovt oaktsamt att underlåta att sätta sig in i innebörden av regler som har väsentlig betydelse för verksamheten.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.9.

5 §

Paragrafen genomför delvis artikel 34 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 1 § tredje stycket i lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om omständigheter som ska beaktas vid val av ingripande samt förutsättningarna för att underlåta ett ingripande. Utgångspunkten är att alla relevanta omständigheter ska beaktas.

I *första stycket*, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, finns en uppräknning av omständigheter som typiskt sett är relevanta och som kan påverka valet av ingripande i både förmildrande och försvårande riktning.

Andra stycket motsvarar 8 kap. 1 § tredje stycket i lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelsen omfattar, till skillnad från nuvarande bestämmelse, ingripande mot en fysisk person som ingår i en försäkringsdistributörs ledning. Det bör dock sällan bli aktuellt att tillämpa bestämmelsen när det gäller ingripande mot en sådan person, eftersom ingripande enligt 2 eller 3 § förutsätter allvarliga, upprepade eller systematiska överträdelser samt uppsåt eller grov oaktsamhet. Ett ingripande får därutöver underlåtas om försäkringsdistributören gör rättelse eller om den fysiska personen verkat för att försäkringsdistributören gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot distributören eller den fysiska personen och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.10.

6 §

Paragrafen genomför delvis artikel 34 i försäkringsdistributionsdirektivet.

I paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, finns bestämmelser om försvårande och förmildrande omständigheter som, utöver de som anges i 5 §, ska beaktas vid val av ingripande mot en försäkringsdistributör eller en fysisk person som ingår i ledningen för ett sådant företag.

I *första stycket* anges att tidigare överträdelse ska beaktas i försvårande riktning. Särskild vikt bör fästas vid frågan om en överträdelse är identisk med en tidigare överträdelse eller på annat sätt kan sägas vara likartad. Försäkringsdistributörens tidigare överträdelse, till vilka den fysiska personen inte medverkat, ska endast beaktas i försvårande riktning när ingripande övervägs mot företaget.

Av *andra stycket* följer att i förmildrande riktning ska beaktas om försäkringsdistributören eller den fysiska personen i väsentlig utsträckning genom aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning och om distributören snabbt upphört med överträdelsen eller om den fysiska personen snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen. För att bestämmelsen ska vara tillämplig bör det krävas att försäkringsdistributören självmant för fram viktig information som Finansinspektionen inte redan förfogar över, och att distributören när anmälan görs eller uppgifter lämnas upphört eller snarast upphör med överträdelsen. Att rättelse görs kan således föranleda antingen att ingripande underläts enligt 5 § andra stycket eller beaktas vid tillämpningen av förevarande bestämmelse. Frågan om förekomsten av en snabb rättelse ska medföra att ingripande underläts, eller att det blir av mindre allvarlig art, får bedömas från fall till fall. En prövning bör dock först ske av frågan om ett ingripande ska underlätas. Om detta inte är fallet, bör rättelsen kunna beaktas vid tillämpning av bestämmelsen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.10.

7 §

Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 2 § första och tredje styckena lagen om försäkringsförmedling.

Samtliga punkter i *första stycket* har en motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelsen i 8 kap. 2 § första stycket 4 den lagen om att tillståndet ska återkallas om försäkringsförmedlaren inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd utmönstras eftersom återkallelse på den grunden bör kunna ske enligt de allmänna bestämmelserna om ingripande i 1 § förevarande lag.

Andra stycket, som är utformat efter förebild av 25 kap. 5 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden, har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Det innebär att Finansinspektionen kan återkalla ett tillstånd att bedriva för försäkringsdistribution på formell grund, t.ex. efter det att en försäkringsförmedlare har förklarat sig avstå från sitt tillstånd, först efter det att inspektionen prövat om det finns skäl att ingripa mot försäkringsförmedlaren på grund av regelöverträdelse. Om det finns skäl att ingripa på grund av regelöverträdelse får Finansinspektionen enligt bestämmelsen även meddela ett beslut om ingripande innan ett tillstånd återkallas på formell grund. Det allmänna kravet i 9 § förvaltningslagen på skyndsamt handläggning förhindrar således inte att Finansinspektionen utreder och prövar överträdelse även om det finns formell

grund för att återkalla en försäkringsförmedlares tillstånd (jfr prop. 2016/17:162 s. 754).

Tredje stycket motsvarar 8 kap. 2 § tredje stycket lagen om försäkringsförmedling och innebär att Finansinspektionen har möjlighet att i vissa fall, om det är tillräckligt, meddela varning som ett alternativ till återkallelse

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.5.

8 §

Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 2 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling.

Första stycket motsvarar i sak 8 kap. 2 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelsen justeras endast språkligt. Ett tillstånd ska kunna återkallas om en ledande befattningshavare saknar den insikt och erfarenhet som krävs för att delta i ledningen av försäkringsförmedlaren eller på annat sätt är olämplig. Den krets av ledande befattningshavare som omfattas är styrelseledamöter och verkställande direktör. Återkallelse får dock ske bara om Finansinspektionen först har beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

Andra stycket har inte någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelsen, som är utformad efter förebild av 18 kap. 11 § andra stycket försäkringsrörelselagen, innebär att Finansinspektionen, i stället för att återkalla ett tillstånd på grund av att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte uppfyller lagens krav, får besluta att styrelseledamoten eller den verkställande direktören inte längre får vara det. Finansinspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess försäkringsförmedlaren har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör. Bestämmelsen kan tillämpas i stället för återkallelse i de fall då det finns brister i ledningen i ett i övrigt livskraftigt företag och företaget inte självt förmår ändra på situationen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.6.

9 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 8 kap. 4 § första stycket lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelsen anpassas emellertid utifrån den nya uppdelning av försäkringsförmedlare som ska registreras i stället för att ha tillstånd till försäkringsdistribution enligt förevarande lag. Bestämmelsen i 8 kap. 4 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling utmönstras, vilket innebär att Bolagsverket inte längre har möjlighet att återkalla registreringen för en anknuten försäkringsförmedlare när en sådan försäkringsförmedlare har förklarat sig avstå från sin registrering. Ändringen är en konsekvens av att Finansinspektionen får utreda och ingripa mot regelöverträdelser enligt 7 § andra stycket även när en försäkringsförmedlare förklarar sig avstå från sitt tillstånd att bedriva försäkringsdistribution (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.3.

10 §

Bestämmelsen motsvarar i sak 8 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling. Finansinspektionen får också bestämma att beslutet om återkallelse ska gälla omedelbart (se 10 kap. 1 § fjärde stycket och författningskommentaren till den bestämmelsen).

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.3.

11 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 8 kap. 6 § första stycket lagen om försäkringsförmedling. I paragrafen förtydligas att bestämmelsen även tar sikte på återkallelser av anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlars och anknutna försäkringsförmedlars registreringar. Bestämmelserna i 8 kap. 6 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling utmönstras. De tar sikte en situation då Bolagsverket har återkallat en anknuten försäkringsförmedlars registrering. Enligt förevarande lag har Bolagsverket inte någon sådan befogenhet (se författningskommentaren till 7 §).

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.3.

12 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 8 kap. 7 § lagen om försäkringsförmedling.

Första och tredje styckena förs över oförändrade.

I *andra stycket* tas hänvisningen till Bolagsverkets återkallelsebeslut bort. Bolagsverket har inte någon befogenhet att återkalla en försäkringsförmedlars registrering enligt förevarande lag. Bestämmelsen anpassas också utifrån den nya uppdelning av försäkringsförmedlare som ska registreras i stället för att ha tillstånd till försäkringsdistribution.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.3.

13 §

Paragrafen genomför delvis artikel 33.2 e i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 12 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningarna under vilka Finansinspektionen kan meddela beslut om sanktionsavgift mot en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en sådan överenskommelse som avses i 8 kap. 4 § första stycket eller en sådan utländsk försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 3 §. Bestämmelsen anpassas till de nya kategorier av utländska försäkringsförmedlare som finns i försäkringsdistributionsdirektivet. Termen straffavgift ersätts med sanktionsavgift.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.7.

14 §

Paragrafen genomför delvis artikel 33.2 e i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 13 § lagen om försäkringsförmedling. Fjärde stycket i den paragrafen förs över till 5 § första stycket (se författningskommentaren till den paragrafen). De delar av andra stycket i den paragrafen som avser sanktionsavgiftens belopp utmönstras.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sanktionsavgiftens högsta belopp när en sådan avgift ska beslutas för en försäkringsdistributör som är en juridisk person.

Av *första stycket* följer att avgiften som lägst kan bestämmas till 5 000 kronor. Det högsta belopp som ska kunna bestämmas i ett enskilt ärende ska bestämmas till det högsta av de belopp som beräknas enligt punkterna 1–3. Det beloppsspann som bestäms enligt paragrafen utgör således ramarna för hur hög avgift som får beslutas för en överträdelse. I 16 § anges de omständigheter som ska beaktas när avgiftens storlek fastställs inom detta spann.

Enligt *punkt 1* kan beloppstaket bestämmas till 10 procent av företagets omsättning föregående räkenskapsår. Om den juridiska person som en sanktion ska riktas mot upprättar sin årsredovisning enligt årsredovisningslagen, är den omsättning som ska ligga till grund för sanktionsavgiften summan av nettoomsättningen och övriga rörelseintäkter. Om överträdelsen begås av ett moderföretag eller ett dotterföretag i en koncern ska koncernredovisningen i stället användas som utgångspunkt för beräkningen. Med ”motsvarande omsättning” avses det som utgör omsättning enligt de redovisningsregler som gäller för den juridiska personen. Posterna för beräkningen av omsättningen på koncernnivå hämtas ur koncernredovisningen för det yttersta moderföretaget. Ur denna redovisning hämtas alltså de relevanta intäktsposter som motsvarar omsättningen enligt de redovisningsregler som gäller för det företag som ingripandet riktas mot. Utifrån tillämpliga redovisningsregler finns tre typer av omsättning: omsättning från verksamhet som redovisas enligt årsredovisningslagen (1995:1554), omsättning från verksamhet som redovisas enligt lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och omsättning från verksamhet som redovisas enligt lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Om den juridiska person som en sanktion ska riktas mot upprättar sin årsredovisning enligt årsredovisningslagen, är den omsättning som ska ligga till grund för sanktionsavgiften summan av nettoomsättningen och övriga rörelseintäkter. Om sanktionsavgiften ska beräknas på koncernnivå ska motsvarande årsomsättning, dvs. summan av nettoomsättningen och övriga rörelseintäkter, ligga till grund för beräkningen av sanktionsavgiften. Hur omsättningen ska beräknas när uppgift om omsättningen saknas eller är bristfällig anges i andra stycket.

Enligt *punkt 2* kan beloppstaket bestämmas till två gånger den vinst som företaget erhållit till följd av regelöverträdelsen. Detta förutsätter att vinsten kan beräknas. Som vinst kan t.ex. betraktas ökade intäkter som beror på att regelöverträdelsen möjliggjort finansiella aktiviteter som annars vore förbjudna, liksom uteblivna kostnader som föranletts av den bristande regelefterlevnaden.

Enligt *punkt 3* ska taket för sanktionsavgiften kunna bestämmas till ett belopp motsvarande fem miljoner euro. Beloppet är inte knutet till växelkursen en viss dag. Vilket belopp i kronor som motsvarar fem miljoner

euro bör därför bestämmas utifrån kursen den dag då beslut om sanktionsavgift meddelas.

I *andra stycket* anges att om överträdelsen har skett under företagets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfällig får den uppskattas.

Tredje stycket motsvarar 8 kap. 13 § tredje stycket lagen om försäkringsförmedling. Bestämmelsen innebär att sanktionsavgiften inte får bestämmas till ett så högt belopp att försäkringsförmedlaren därefter inte uppfyller de kapitalkrav som gäller för verksamheten.

Av *fjärde stycket* följer att avgiften tillfaller staten

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.7.

15 §

Paragrafen genomför delvis artikel 33.2 f i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som delvis motsvarar 8 kap. 13 a § första stycket 2 lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om högsta belopp för sanktionsavgift för en försäkringsförmedlare som är en fysisk person, en fysisk person som ingår i ledningen för en försäkringsförmedlare som är en juridisk person eller ett försäkringsföretag (se 2 och 3 §§) och den verkställande direktören för en EES-försäkringsförmedlare över vilken Finansinspektionen övertagit tillsynen enligt en överenskommelse om överflyttning av tillsynsansvar (se 30 §) eller för en försäkringsförmedlare från tredjeland (se 31 §).

Av *första stycket* följer att taket för sanktionsavgiften ska fastställas till det högsta av de belopp som kan bli aktuellt enligt punkterna 1 och 2.

Enligt *punkt 1* kan beloppstaket bestämmas till två gånger den vinst som den fysiska personen erhållit till följd av regelöverträdelsen. För en fysisk person i ledningen i ett företag kan vinsten bl.a. utgöras av prestationsdriven bonus eller andra inkomster som kan härledas till regelöverträdelsen.

Enligt *punkt 2* ska avgiften kunna bestämmas till ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade 700 000 euro.

Andra stycket motsvarar i sak 8 kap. 13 a § första stycket 2 lagen om försäkringsförmedling, som har införts för att i svensk rätt genomföra fjärde penningtvättsdirektivet (se prop. 2016/17:173). Om en försäkringsförmedlare som är en fysisk person överträder lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska personen kunna bli föremål för sanktionsavgifter som per den 25 juni 2015 motsvarade fem miljoner euro (jfr 2 §).

Den valutakurs som ska användas bör vara den s.k. mittkursen som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm AB (Stockholmsbörsen).

Av *tredje stycket* följer att avgiften tillfaller staten.

Övervägandena finns i avsnitten 12.2.8 och 12.2.9.

16 §

Paragrafen genomför delvis artikel 34 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som delvis motsvarar 8 kap. 13 b § lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om de omständigheter som ska

beaktas när sanktionsavgiftens storlek ska bestämmas vid ingripanden enligt 2, 3 eller 13 §. Sanktionsavgiften ska bestämmas inom det spann som anges i 14 eller 15 §.

Utgångspunkten är att alla relevanta omständigheter ska beaktas. Sanktionsavgiftens storlek bör, som en allmän utgångspunkt, stå i proportion till överträdelsens allvarlighet. Förutom de omständigheter som anges i 5 och 6 §§ ska den juridiska eller fysiska personens finansiella ställning särskilt beaktas. Med finansiell ställning avses exempelvis den juridiska personens årsomsättning eller den fysiska personens årsinkomst, men även andra faktorer, som t.ex. ett utdömt skadestånd eller ålagd företagsbot, bör kunna beaktas. Även den vinst som erhållits till följd av överträdelsen bör beaktas, om detta belopp kan fastställas. Genom att sanktionsavgiftens högsta nivå kan bestämmas till två gånger den vinst som gjorts kan sanktionsavgiften alltid bestämmas till ett belopp som innebär att den eventuella vinst som den juridiska eller fysiska personen har gjort till följd av överträdelsen kan neutraliseras.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.10.

17 §

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om sanktionsföreläggande. Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 9 a § lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2014/15:57).

I *första stycket* anges att frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 2, 3, 30 eller 31 § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

I *andra stycket* anges att ett sanktionsföreläggande innebär att den fysiska personen föreläggs att inom en viss tid godkänna en sanktion som är bestämd till tid eller belopp.

Av *tredje stycket* följer att ett godkänt föreläggande gäller som en domstols lagakraftvunna avgörande. Ett godkänt sanktionsföreläggande som avser sanktionsavgift kan därmed verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.11.

18 §

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, anger de uppgifter som ett sanktionsföreläggande ska innehålla. Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 9 b § lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2014/15:57).

I *första stycket* anges vilka uppgifter ett sanktionsföreläggande ska innehålla. Bestämmelsen är uppbyggd på liknande sätt som 48 kap. 6 § rättegångsbalken, som avser strafföreläggande.

Enligt *andra stycket* ska sanktionsföreläggandet även innehålla en upplysning om att en ansökan om sanktion kan komma att ges in till domstol, om personen i fråga inte godkänner föreläggandet inom den tid som Finansinspektionen anger.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.11.

19 §

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, anger vad som gäller i fråga om domstolsprövning för det fall ett sanktionsföreläggande inte godkänts. Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 9 c § lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2014/15:57).

Av *första stycket* följer att Finansinspektionen får ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att sanktionen ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens eventuella beslut om ingripande för samma överträdelse.

I *andra stycket* anges att det krävs prövningstillstånd för överklagande till kammarrätten.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.11.

20 §

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller en preskriptionsbestämmelse. Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 9 d § lagen om bank- och finansieringsrörelse (se prop. 2014/15:57).

Paragrafen innebär att en sanktion för en överträdelse enligt 2, 3, 30 eller 31 § får beslutas bara om sanktionsföreläggande har delgetts den som sanktionen riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.11.

21 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 14 § lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2004/05:133 s. 166).

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.4.

22–25 §§

Paragraferna motsvarar 8 kap. 15–18 §§ lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2004/05:133 s. 166 f.).

Bestämmelserna anpassas så att de även omfattar sanktionsavgifter som beslutats genom förfarandet med sanktionsföreläggande.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.12.

26 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 16 och 33.1 b i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 9 § lagen om försäkringsförmedling. Paragrafen innehåller bestämmelser om ingripande mot försäkringsdistributörer som använder sig av obehöriga försäkringsförmedlare. Bestämmelsen justeras på så sätt att Finansinspektionens möjlighet att utfärda förelägganden mot den som använder sig av en obehörig försäkringsförmedlare utvidgas till att omfatta försäkringsdistributörer. Det innebär att samtliga försäkringsgivare och försäkringsföretag som är

verksamma på den svenska marknaden omfattas, dvs. även EES-försäkringsgivare och försäkringsgivare från tredjeland som bedriver verksamhet i Sverige enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige omfattas. Med begreppen EES-försäkringsgivare och utländsk försäkringsgivare från tredjeland avses detsamma som i 1 kap. 5 § den lagen. Ytterligare bestämmelser om tillsyn över EES-försäkringsgivare respektive försäkringsgivare från tredjeland finns i 3 och 6 kap. samma lag.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.13.

27 §

Paragrafen genomför artikel 8.1 och 8.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som delvis motsvarar 8 kap. 10 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om ingripande mot EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet från filial eller en permanent närvaro i Sverige.

Finansinspektionen har enligt *första stycket* möjlighet att ingripa direkt mot en sådan EES-försäkringsförmedlare). En förutsättning för att ingripande ska få ske med stöd av bestämmelsen är att överträdelsen avser bestämmelser som antagits för att genomföra reglerna i kapitlen V och VI i försäkringsdistributionsdirektivet, dvs. artiklarna 17–30 i direktivet. Det är således fråga om regler som i svensk rätt genomförs i bestämmelser i 4–7 kap. förevarande lag. Ingripande får även ske om försäkringsförmedlaren har gjort sig skyldig till överträdelser av föreskrifter som har meddelats med stöd av bestämmelserna i dessa kapitel. Med hänvisningen avses bestämmelserna i 4–7 kap. i tillämpliga delar. Bestämmelser i dessa kapitel som t.ex. endast rör försäkringsföretag omfattas därför inte.

Av *andra stycket* följer att Finansinspektionen får förelägga EES-försäkringsförmedlaren att göra rättelse. I den svenska språkversionen av artikel 8.1 i försäkringsdistributionsdirektivet anges att den behöriga myndigheten ska ”föreslå nödvändiga åtgärder”. I den engelska språkversionen anges däremot att den behöriga myndigheten ska ha rätt att vidta lämpliga åtgärder (”take appropriate measures”). Det får därigenom anses stå klart att det är vidtagande av åtgärder som avses.

I *tredje stycket*, som motsvarar 8 kap. 10 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling, anges att Finansinspektionen, om rättelse inte sker, får förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet.

Av *fyjärde stycket* följer att Finansinspektionen ska underrätta berörda behöriga myndigheter, Europeiska kommissionen och Eiopa om åtgärder som vidtas med stöd av bestämmelsen (artikel 8.5 i direktivet). Att Finansinspektionen ska underrätta EES-försäkringsförmedlaren om sådana åtgärder följer av förvaltningslagen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.14.

28 §

Paragrafen genomför delvis artiklarna 5.1, 8.2 och 8.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

I paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, regleras Finansinspektionens möjlighet att vända sig till den behöriga myndigheten i en EES-försäkringsförmedlares hemland när förmedlaren har gjort sig skyldig till andra överträdelse än sådana som ger inspektionen rätt att ingripa direkt mot förmedlaren enligt 27 eller 29 § (se författningskommentarerna till de paragraferna). Finansinspektionens möjlighet att vända sig till den behöriga myndigheten i hemlandet får betraktas som en huvudregel vid överträdelse som en EES-försäkringsförmedlare gör sig skyldig till när den bedriver verksamhet i Sverige eftersom den gäller alla överträdelse som inte omfattas av 27 eller 29 §.

Av *första stycket* följer att bestämmelsen är tillämplig vid andra typer av överträdelse än sådana som avses i 27 § när det gäller EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet bedriver verksamhet från filial eller en permanent närvaro i Sverige.

I *andra stycket* anges Finansinspektionen också får vända sig till Eiopa, som sedan får hantera ärendet enligt Eiopaförordningen. Om det finns förutsättningar för Finansinspektionen att ingripa enligt 29 §, kan inspektionen välja mellan att ingripa enligt den paragrafen eller att vända sig till den andra behöriga myndigheten eller hänskjuta ärendet till Eiopa enligt förevarande paragraf. Finansinspektionen får också välja om huruvida inspektionen ska vända sig till den behöriga myndigheten i förvaltarens hemland innan ärendet hänskjuts till Eiopa, eller om ärendet ska hänskjutas till Eiopa omedelbart. Finansinspektionens val mellan de olika alternativen bör styras av omständigheterna i det enskilda fallet.

Av *tredje stycket* följer att bestämmelsen är tillämplig även vid överträdelse som begås av EES-försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta en filial eller en permanent härvaro här i landet.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.14.

29 §

Paragrafen genomför artiklarna 5.2, 5.3, 8.4 och 9 och delvis artiklarna 5.1, 8.3 och 8.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 10 § lagen om försäkringsförmedling.

Paragrafen reglerar tre situationer när Finansinspektionen kan ingripa direkt mot en EES-försäkringsförmedlare utan föregående begäran till den behöriga myndigheten i förmedlarens hemland om att den myndigheten ska vidta åtgärd. Det rör sig om situationer som kan betecknas som särskilt kvalificerade som motiverar att avsteg görs från huvudregeln i 28 § att ingripande ska ske genom underrättelse till behörig myndighet i förvaltarens hemland.

I *första stycket* anges när Finansinspektionen får ingripa mot en EES-försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistribution här i landet. Ingripande enligt detta stycke ska ske genom föreläggande att göra rättelse.

I *punkt 1* genomförs artiklarna 5.1 tredje stycket och 8.3 första stycket i försäkringsdistributionsdirektivet, som ger den behöriga myndigheten i värdlandet möjlighet att vidta åtgärder mot en EES-försäkringsförmedlare. Som förutsättning gäller att den behöriga myndigheten i hemlandet

antingen inte vidtagit åtgärder eller har vidtagit otillräckliga åtgärder mot en EES-försäkringsförmedlare som hör hemma i det landet, efter att ha mottagit information från den behöriga myndigheten i värdlandet om att förmedlaren har gjort sig skyldig till regelöverträdelse. Finansinspektionen får alltså bara ingripa om en begäran om åtgärder har framställts hos den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland och det efter denna begäran inte framkommit att den behöriga myndigheten i hemlandet har vidtagit åtgärder eller att de åtgärder som den myndigheten har vidtagit kan antas vara otillräckliga.

Enligt *punkt 2*, som genomför artiklarna 5.2, 8.4 och 9.1 i försäkringsdistributionsdirektivet, får Finansinspektionen, som behörig myndighet i värdlandet, ingripa mot en EES-försäkringsförmedlare som överträder bestämmelser i svensk rätt som ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse. För ett ingripande enligt bestämmelsen krävs att ett omedelbart ingripande ska vara nödvändigt. I 36 § finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka bestämmelser som ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse.

I *punkt 3* genomförs artikel 9.2 i försäkringsdistributionsdirektivet, som ger medlemsstaterna rätt att vidta åtgärder om en EES-försäkringsförmedlare har etablerat sig i en annan medlemsstat i syfte att kringgå regler i värdlandet. Det behöver inte vara utrett att det är syftet för att det ska finnas förutsättningar för Finansinspektionen att ingripa. I stället räcker det att det kan antas att det finns ett sådant syfte. Med det avses att Finansinspektionen måste ha konkret stöd för att etableringen i det andra landet skett för att kringgå regler som skulle gälla för förmedlaren om etableringen i stället skett här i landet.

Enligt *andra stycket*, som motsvarar 8 kap. 10 § andra stycket lagen om försäkringsförmedling, får Finansinspektionen förelägga en EES-försäkringsförmedlare att upphöra med verksamhet här i landet. Bestämmelsen genomför artiklarna 5.1, 5.2, 8.3, 8.4 och 9 i försäkringsdistributionsdirektivet när det gäller befogenheten för den behöriga myndigheten att hindra en försäkringsförmedlare att bedriva verksamhet inom medlemsstatens territorium.

Tredje stycket genomför delvis artikeln 8.5 i försäkringsdistributionsdirektivet. Av bestämmelsen följer att Finansinspektionen ska underrätta berörda behöriga myndigheter, Europeiska kommissionen och Eiopa om åtgärder som vidtagits med stöd av bestämmelsen. Om Finansinspektionen avser att vidta åtgärder med stöd av första stycket 1 eller 3, ska inspektionen informera den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland innan åtgärderna vidtas. Att Finansinspektionen ska underrätta berörd försäkringsförmedlare följer av förvaltningslagen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.14.

30 §

Paragrafen genomför delvis artikel 7 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om Finansinspektionens möjlighet att ingripa mot en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga

verksamhetsställe i Sverige när inspektionen har ingått en internationell överenskommelse om att inspektionen tar över tillsynsansvaret för en förmedlare.

I *första stycket* anges när Finansinspektionen får ingripa mot en sådan EES-försäkringsförmedlare. Bestämmelser om tillsynsansvaret över dessa försäkringsförmedlare finns i 8 kap. 4 § (se författningskommentaren till den paragrafen). Finansinspektionen kan ingripa mot sådana EES-försäkringsförmedlare om de överträder någon bestämmelse i 2 kap. 7–10 §§ eller 4–7 kap. eller föreskrifter som har meddelats avseende dessa bestämmelser. Dessa bestämmelser innehåller i allt väsentligt förutsättningar för tillstånd och uppföranderegler. Ingripande kan ske även vid överträdelse av dessa bestämmelser när EES-försäkringsförmedlaren bedriver gränsöverskridande verksamhet i ett annat land inom EES.

I *andra stycket* anges de åtgärder som Finansinspektionen kan ingripa med. Finansinspektionen har således inte möjlighet att återkalla EES-försäkringsförmedlarens tillstånd eller registrering.

I *tredje stycket* anges att om verksamheten i Sverige bedrivs i en filial, ska Finansinspektionen ingripa mot filialens verkställande direktör med tillämpning av 2 och 4 §§. Hänvisningen innebär att Finansinspektionen som behörig myndighet kan ingripa fullt ut, dvs. även mot personer som ingår i ledningen under samma förutsättningar och enligt samma förfarande som ett sådant ingripande kan ske beträffande en svensk försäkringsförmedlare. När det gäller ingripande mot EES-försäkringsförmedlare som bedriver sin verksamhet i en filial i Sverige ska sådana ingripanden riktas mot filialens verkställande direktör.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.15.

31 §

Paragrafen, som motsvarar 8 kap. 11 § lagen om försäkringsförmedling, ger Finansinspektionen möjlighet att ingripa mot försäkringsförmedlare från tredjeland. Eftersom sådana försäkringsförmedlare endast får bedriva verksamhet här i landet efter tillstånd från Finansinspektionen, har inspektionen möjlighet att ingripa mot dem i samma omfattning och under samma förutsättningar som i fråga om svenska försäkringsförmedlare, dvs. även genom återkallelse av tillstånd.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.16.

32 §

Paragrafen genomför delvis artikel 33.1 a i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 3 och 19 §§ lagen om försäkringsförmedling.

Första och andra styckena förs över i huvudsak oförändrade från 8 kap. 19 § lagen om försäkringsförmedling (se prop. 2004/05:133 s. 167). Bestämmelserna anpassas emellertid så att de gäller försäkringsdistribution.

Av *tredje stycket* följer att ett beslut om återkallelse av tillstånd får förenas med förbud att fortsätta verksamheten. Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 3 § lagen om försäkringsförmedling, som i sin tur i sak motsvarar

16 § andra stycket i den numera upphävda försäkringsmäklarlagen. Bestämmelsen innebär att Finansinspektionen har möjlighet att förena ett beslut om återkallelse av tillstånd med ett förbud att fortsätta verksamheten. Ett sådant förbud kan förenas med vite (se 35 § och författningskommentaren till den paragrafen). Ett ingripande enligt första stycket kan aktualiseras både i sådana fall där någon aldrig haft tillstånd eller varit registrerad eller i fall där någon har fått sitt tillstånd eller sin registrering återkallad. Det kan också vara fråga om ingripande till följd av att en försäkringsdistributör bedriver verksamhet som inte omfattas av ett visst tillstånd. Genom bestämmelsen kan Finansinspektionen redan i samband med återkallelse av ett tillstånd meddela ett vitesföreläggande (jfr prop. 1988/89:136 s. 42).

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.17.

33 §

Paragrafen, som motsvarar 2 kap. 14 § lagen om försäkringsförmedling, innebär en möjlighet för Finansinspektionen att förbjuda en försäkringsförmedlare att utöva sidoverksamhet om det finns särskilda skäl. Bestämmelsen justeras med hänsyn till att det särskilda tillståndet för försäkringsförmedlare att utöva verksamhet i form av mottagande och vidarebefordran av order samt investeringsrådgivning med avseende på vissa fondandelar tas bort (se avsnitt 7.3). För sådan verksamhet ska det krävas tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.17.

34 §

Paragrafen genomför artikel 3.7 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om ingripande när en ägare som genom sitt innehav har nära förbindelser med en försäkringsförmedlare och det hindrar en effektiv tillsyn över förmedlaren. Paragrafen är utformad efter förebild av motsvarande bestämmelser i andra lagar på finansmarknadsområdet (se t.ex. 14 kap. 10 § första stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse och 15 kap. 16 § första stycket försäkringsrörelselagen).

Bestämmelsen gör det möjligt att förhindra att en svåröverskådlig företagsgrupp förhindrar en effektiv tillsyn av en försäkringsförmedlare. Bestämmelsen är kopplad till den anmälningsskyldighet av nära förbindelser som gäller enligt 8 kap. 6 §. En förutsättning för ett föreläggande enligt paragrafen är dock att de nära förbindelserna hindrar en effektiv tillsyn av förmedlaren. Av 35 § följer att ett föreläggande enligt paragrafen får förenas med vite.

Finansinspektionen har när det gäller försäkringsförmedlare, till skillnad från vad som gäller enligt annan lagstiftning på finansmarknadsområdet, endast möjlighet att förelägga en ägare att avyttra sitt innehav som medför att det föreligger nära förbindelser. Finansinspektionen har således inte någon möjlighet att komplettera ett sådant föreläggande med ett beslut om

att en ägare inte får utöva sin rösträtt på stämma för dessa aktier eller andelar.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.6.

35 §

Paragrafen, som motsvarar 8 kap. 20 § lagen om försäkringsförmedling, innebär att Finansinspektionen har möjlighet att besluta om vite när inspektionen beslutar om ett föreläggande, t.ex. meddelar ett föreläggande om förbud enligt lagen. Bestämmelser om viten finns i lagen (1986:206) om viten.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.18.

36 §

I paragrafen finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, som bidrar till att genomföra artiklarna 9.1 och 11.1 i försäkringsdistributionsdirektivet. Bemyndigandet gör det möjligt att meddela föreskrifter om att vissa bestämmelser i svenska författningar ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse på det sätt som avses i 29 § första stycket 2. Att en författning har denna ställning medför enligt den sistnämnda bestämmelsen att Finansinspektionen kan ingripa direkt mot en EES-försäkringsförmedlare som i sin verksamhet här överträder författningen. I annat fall måste Finansinspektionen först underrätta den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland innan inspektionen kan ingripa direkt mot förmedlaren (se författningskommentaren till 27 §).

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.14.

10 kap. Överklagande

1 §

Paragrafen genomför artiklarna 6.3 andra stycket och 31.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som i huvudsak motsvarar 10 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om överklagande av Finansinspektionens beslut.

Av *första stycket* följer att beslut om sanktionsföreläggande eller beslut om att förelägga någon att lämna upplysningar som Finansinspektionen behöver för att bedöma om lagen är tillämplig inte får överklagas. Motsvarande förbud mot överklagande finns i andra lagar på finansmarknadsområdet. Syftet med förbudet är att Finansinspektionens utredning inte ska kunna fördröjas i onödan, jfr prop. 1992/93:89 s. 206.

Andra stycket innebär att Finansinspektionens beslut, med undantag av beslut som avses i första stycket, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Enligt *tredje stycket* krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Av *fjärde stycket* följer att Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

Övervägandena finns i avsnitt 13.

2 §

Paragrafen genomför artikel 31.5 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Paragrafen, som motsvarar 10 kap. 2 § lagen om försäkringsförmedling, innehåller bestämmelser om överklagande av Bolagsverkets beslut.

Övervägandena finns i avsnitt 13.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna genomför artiklarna 40, 42 och 43 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Punkt 1 innebär att lagen träder i kraft den 1 oktober 2018 med undantag av bestämmelserna 7 kap. om ytterligare krav vid distribution av vissa pensionsförsäkringar som träder i kraft den 1 oktober 2019.

Punkt 2 anger när lagen om försäkringsförmedling upphör att gälla.

Punkt 3 anger när lagen om försäkringsförmedling fortfarande gäller.

Enligt *första stycket a)* får ingripanden enligt lagen ske endast mot överträdelser som har ägt rum efter ikraftträdandet. När ett ingripande ska ske mot överträdelser som ägt rum före ikraftträdandet tillämpas i enlighet med allmänna rättsprinciper äldre bestämmelser, utom då en tillämpning av den nya lagen skulle leda till ett mindre strängt ingripande.

Av *b)* och *c)*, som motsvarar punkt 7 i övergångsbestämmelserna till lagen om försäkringsförmedling, följer att bestämmelserna i lagen om försäkringsförmedling ska gälla för överklagande av beslut som har fattats enligt den lagen och vid handläggningen av överklagandet i berörda instanser.

I *d)* och *e)*, som delvis motsvarar punkt 5 i övergångsbestämmelserna till lagen om försäkringsförmedling, behandlas dels avtal om försäkringsförmedling som har ingåtts före ikraftträdandet och som avser försäkringsavtal som också har ingåtts före ikraftträdandet, dels försäkringsavtal som ingåtts före ikraftträdandet av den nya lagen. Det innebär en utvidgning av bestämmelsen i förhållande till motsvarande övergångsbestämmelse till lagen om försäkringsförmedling. I *andra stycket* förtydligas att lagen ska tillämpas om en försäkringsdistributör efter den 1 oktober 2018 godtar en förlängning av avtalet eller vidtar en försäkringsdistributionsåtgärd som är hänförlig till avtalet.

Punkt 4 reglerar tillämpningen av lagen i förhållande till de länder inom EES som inte är medlemsstater i EU. Dessa stater ska enligt övergångsbestämmelsen inte anses tillhöra EES i den mening som avses i lagen förrän försäkringsdistributionsdirektivet har infogats i EES-avtalet.

Det infogandet sker genom beslut av en kommitté som är gemensam för EU och EFTA, de två internationella organisationer som tillsammans bildar EES. Det är genom det beslutet som en EU-rättsakt som försäkringsdistributionsdirektivet blir gällande i förhållande till de länder inom EES som inte är medlemsstater i EU.

Genom övergångsbestämmelsen säkerställs att lagen inte tillämpas på ett sådant sätt att länder inom EES som inte är medlemsstater i EU behandlas som om försäkringsdistributionsdirektivet vore gällande för dem innan så är fallet. Utan övergångsregeln skulle försäkringsdistributörer med hemvist i ett land inom EES som inte är en medlemsstat behandlas som om de hade hemvist i en medlemsstat, trots att tillsynsmyndigheterna i deras hemländer inte omfattas av det tillsynssamarbete som följer av

försäkringsdistributionsdirektivet. En liknande övergångsbestämmelse finns i punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2016:1231) om ömsesidigt bistånd med indrivning av vissa sanktionsavgifter vid utstationering (se prop. 2016/17:26 s. 40 f.).

Punkt 5 reglerar det som gäller för de tillstånd att utöva försäkringsförmedling som har meddelats enligt lagen om försäkringsförmedling.

Punkt 6 reglerar det som gäller för försäkringsförmedlare som den 1 oktober 2018 har tillstånd att driva sidoverksamhet med fondandelar enligt 5 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling. Övergångsbestämmelsen innebär att försäkringsförmedlare som har ett sådant tillstånd får fortsätta med den verksamheten till utgången av 2018. Efter utgången av september 2018 får verksamheten dock inte avse investeringsrådgivning om premiepension.

Punkt 7 reglerar det som gäller för sådana anknutna försäkringsförmedlare som avses i 1 kap. 10 § 1 a lagen om försäkringsförmedling – dvs. anknutna försäkringsförmedlare med försäkringsförmedling som sin huvudverksamhet – när denna lag träder i kraft.

För sådana förmedlare som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 § krävs tillstånd enligt 2 kap. 1 §. Under en övergångsperiod får de fortsätta att bedriva sin verksamhet utan tillstånd.

För anknutna försäkringsförmedlare som har försäkringsförmedling som sin huvudverksamhet, men som inte ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §, gäller i stället den särskilda ordningen för registrering. En registrering som anknuten försäkringsförmedlare enligt 1 kap. 10 § 1 a lagen om försäkringsförmedling ska för dessa försäkringsförmedlare gälla som registrering som anknuten försäkringsförmedlare enligt denna lag.

Punkt 8 reglerar det som gäller för sådana anknutna försäkringsförmedlare som avses i 1 kap. 10 § 1 b lagen om försäkringsförmedling – dvs. anknutna försäkringsförmedlare som har en annan huvudsaklig verksamhet än försäkringsförmedling – när denna lag träder i kraft.

Dessa förmedlares registrering ska fortsätta att gälla som registrering som anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare enligt denna lag.

Punkt 9 reglerar det som gäller för de utländska försäkringsförmedlare från ett annat land inom EES som har underrättat om sin avsikt att bedriva verksamhet i Sverige.

Punkt 10 genomför artikel 40 i försäkringsdistributionsdirektivet. Punkten innebär att försäkringsförmedlare senast den 23 februari 2019 ska uppfylla kraven på kunskap och kompetens i 2 kap. 7 § första stycket 3 och 8 § första stycket 3 samt i de föreskrifter som kommer att meddelas med stöd av 2 kap. 12 § 4 och 7.

Övervägandena finns i avsnitt 14.

16.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

3 §

Paragrafen innehåller en upplysning om att det finns särskilda bestämmelser om rätt för vissa utländska företag att bedriva verksamhet i Sverige och hänvisningar till ett antal olika lagar.

Hänvisningen i *punkt 9* till lagen om försäkringsförmedling ersätts med en hänvisning till lagen om försäkringsdistribution.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

16.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet

2 §

Paragrafen innebär skyldighet att anmäla viss verksamhet till Finansinspektionen och innehåller även undantag från anmälningsskyldigheten.

Hänvisningen i *första stycket 2* till lagen om försäkringsförmedling ersätts med en hänvisning till lagen om försäkringsdistribution.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

16.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

9 §

Paragrafen reglerar enskildas rätt att på begäran skriftligen få del av uppgifter ur belastningsregistret.

Hänvisningen i *andra stycket 3* till lagen om försäkringsförmedling ersätts med en hänvisning till lagen om försäkringsdistribution.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

16.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter

3 a §

Paragrafen innehåller undantag från 4 och 5 §§ för finansiell rådgivning som tillhandahålls av angivna aktörer.

Punkt 2 tas bort med anledning av att möjligheten för försäkringsförmedlare att få tillstånd att driva sidoverksamhet avseende fondandelar enligt 5 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling utmönstras. Övriga ändringar är redaktionella.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

I *punkt 1* anges när lagen träder i kraft.

Punkt 2 innebär att för försäkringsförmedlare som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande har tillstånd att utöva sidoverksamhet enligt lagen om försäkringsförmedling gäller undantaget i 3 a § 2 i den nuvarande lydelsen för den verksamheten till den 1 januari 2019 eller, om en ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse har getts in före den tidpunkten, till dess ansökan prövats slutligt

Övervägandena finns i avsnitt 14.4.

16.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

2 kap. 3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om sidoverksamhet som ett värdepappersbolag kan få driva.

Ändringen i *tredje stycket* innebär endast att termen försäkringsförmedling ersätts med termen försäkringsdistribution och hänvisningen till lagen om försäkringsförmedling ersätts med en hänvisning till lagen om försäkringsdistribution.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.1.

2 kap. 5 §

Paragrafen innehåller undantag från kravet på tillståndsplikt för värdepappersrörelse.

I *första stycket* tas *punkt 14* bort med anledning av att möjligheten för försäkringsförmedlare att få tillstånd att driva sidoverksamhet avseende fondandelar enligt 5 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling utmönstras. Det innebär att försäkringsförmedlare kommer att behöva tillstånd för värdepappersrörelse för att driva sådan verksamhet. För de försäkringsförmedlare som har tillstånd enligt lagen om försäkringsdistribution när den lagen upphävs gäller dock övergångsbestämmelser.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.1.

3 kap. 6 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om startkapital för värdepappersbolag.

Hänvisningen i *tredje stycket* ändras från lagen om försäkringsförmedling till lagen om försäkringsdistribution. Därutöver görs vissa redaktionella ändringar.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.1.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

I *punkt 1* anges när lagen träder i kraft.

Punkt 2 innebär att försäkringsförmedlare som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande har tillstånd att driva sidoverksamhet enligt 5 kap. 1 § första

stycket lagen (2005:405) om försäkringsförmedling får fortsätta att driva den verksamheten till den 1 januari 2019 eller, om en ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse har getts in till Finansinspektionen före den tidpunkten, till dess ansökan prövats slutligt.

Övervägandena finns i avsnitt 14.4.

16.7 Förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)

1 §

Paragrafen innehåller bl.a. en uppräknning av vissa lagar som innehåller bestämmelser om marknadsföring.

Hänvisningen i *andra stycket* till lagen om försäkringsförmedling tas bort och det införs i stället en hänvisning till lagen om försäkringsdistribution.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

16.8 Förslaget till lag om ändring i offentlighets och sekretesslagen (2009:400)

30 kap. 4 b §

Paragrafen reglerar sekretess i en statlig myndighets verksamhet för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse på finansmarknadsområdet. Tystnadsplikt i annan än statlig myndighets verksamhet regleras i 8 kap. 8 § lagen om försäkringsdistribution.

Ändringen i *andra stycket* innebär att sekretessen i det stycket gäller i en statlig myndighets verksamhet även för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för verksamhet enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om faktablad för Priip-produkter och den nya lagen om försäkringsdistribution. Den bestämmelse som finns i nuvarande tredje stycket överförs i sak oförändrad till andra stycket. Övriga ändringar är av endast redaktionell art.

Genom tillägget av den nya lagen om försäkringsdistribution genomförs kravet i artikel 35.2 c i försäkringsdistributionsdirektivet att identitetskydd ska gälla även för den fysiska person som påstås vara ansvarig för överträdelsen. Anmälarens identitet omfattas av den redan befintliga bestämmelsen i första stycket. Tillägget innebär att sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen om försäkringsdistribution för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för försäkringsdistributörers verksamhet, om uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men. Sekretesskyddet gäller för den fysiska personen som utpekats i en anmälan eller utsaga.

Ändringen i nya *tredje stycket* är endast en följdändring med anledning

av att bestämmelsen i nuvarande tredje stycket överförs till andra stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 12.1.7.

16.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

3 och 4 §§

I 3 § regleras vilka uppgifter som får behandlas i den aktuella databasen. Hänvisningen i *punkt 5* till lagen om försäkringsförmedling ersätts med en hänvisning till lagen om försäkringsdistribution. I *punkt 13* införs en möjlighet att behandla uppgifter som samlats in inom ramen för Finansinspektionens tillsyn över Pensionsmyndighetens premiepensionsverksamhet.

I 4 § anges vilka uppgifter som avses i 3 § som får behandlas endast om de har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering. Omfattningen av vilka dessa uppgifter är utökas från punkterna 1–11 till punkterna 1–13.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

16.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

1 kap. 2 §

Paragrafen anger tillämpningsområdet för lagen.

Hänvisningen i *första stycket 5* till lagen om försäkringsförmedling tas bort och ersätts med en hänvisning till lagen om försäkringsdistribution samt anpassas även utifrån indelningen av försäkringsförmedlare enligt den nya lagen.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2016/97

av den 20 januari 2016

om försäkringsdistribution (omarbetning)

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 53.1 och 62,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Flera ändringar behöver göras av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG ⁽³⁾. Det direktivet bör av tydlighetsskäl omarbetas.
- (2) Eftersom omarbetningens huvudsakliga mål och syfte är att harmonisera nationella bestämmelser avseende försäkrings- och återförsäkringsdistribution, och eftersom dessa verksamheter bedrivs inom hela unionen bör detta nya direktiv baseras på artiklarna 53.1 och 62 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Ett direktiv är en lämplig regleringsform för att genomförandebestämmelserna på de områden som omfattas av detta direktiv vid behov ska kunna anpassas till eventuella särdrag hos den enskilda marknaden och rättssystemet i varje medlemsstat. Detta direktiv bör också syfta till att samordna nationella bestämmelser om tillträde till verksamheter inom försäkrings- och återförsäkringsdistribution.
- (3) Detta direktiv har emellertid som mål att uppnå en minimigrad av harmonisering och bör därför inte hindra medlemsstaterna från att behålla eller införa strängare bestämmelser för att skydda kunderna, förutsatt att sådana bestämmelser står i överensstämmelse med unionsrätten, inbegripet detta direktiv.
- (4) Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare spelar en central roll vid distribution av försäkrings- och återförsäkringsprodukter i unionen.
- (5) Olika slag av personer eller institut, som agenter, mäklare och utförare av *bankassurans*, försäkringsföretag, resebyråer och biluthyrningsföretag, kan distribuera försäkringsprodukter. För att aktörerna ska behandlas lika och hänsyn ska kunna tas till kundskyddet bör alla dessa personer eller institut omfattas av detta direktiv.
- (6) Konsumenterna bör åtnjuta samma skyddsnivå oberoende av skillnader mellan olika distributionskanaler. För att garantera att en och samma skyddsnivå tillämpas genomgående och att konsumenten kan dra nytta av jämförbara normer, särskilt vad avser lämnande av information, är lika villkor för alla distributörer mycket viktigt.
- (7) Tillämpningen av direktiv 2002/92/EG har visat att ett antal bestämmelser behöver preciseras ytterligare för att möjliggöra utövandet av försäkringsdistribution och att skyddet för konsumenter förutsätter att direktivets tillämpningsområde utvidgas till att omfatta all försäljning av försäkringsprodukter. Försäkringsföretag som direktförsäljer försäkringsprodukter bör ingå i det här direktivets tillämpningsområde på liknande grund som försäkringsagenter och försäkringsmäklare.

⁽¹⁾ EUT C 44, 15.2.2013, s. 95.

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 24 november 2015 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 14 december 2015.

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling (EGT L 9, 15.1.2003, s. 3).

- (8) För att garantera samma nivå av skydd oberoende av den kanal genom vilken kunder köper en försäkringsprodukt, antingen direkt av ett försäkringsföretag eller indirekt av en förmedlare, bör detta direktivs tillämpningsområde inte bara omfatta försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare utan också andra marknadsaktörer som har försäljning av försäkringsprodukter som sidoverksamhet, såsom resebyråer och biluthyrningsföretag, såvida de inte uppfyller villkoren för att undantas.
- (9) Det finns fortfarande avsevärda skillnader mellan de nationella bestämmelserna, vilket utgör hinder för att inleda och bedriva försäkrings- och återförsäkringsdistribution på den inre marknaden. Det finns ett behov av att ytterligare stärka den inre marknaden och främja en verklig inre marknad för produkter och tjänster inom liv- och skadeförsäkring.
- (10) Den senaste tidens turbulens på finansmarknaderna visar betydelsen av att säkerställa ett effektivt konsumentskydd på alla finansiella områden. Det är därför lämpligt att stärka konsumenternas förtroende och göra lagstiftningen om distribution av försäkringsprodukter mer enhetlig i syfte att uppnå ett tillfredsställande konsumentskydd inom hela unionen. Nivån på konsumentskyddet bör höjas jämfört med direktiv 2002/92/EG för att minska behovet av olika nationella åtgärder. Det är viktigt att ta hänsyn till försäkringsavtalens särdrag jämfört med investeringsprodukter som regleras genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU⁽¹⁾. Distributionen av försäkringsavtal, även försäkringsbaserade investeringsprodukter, bör därför regleras enligt detta direktiv och anpassas till direktiv 2014/65/EU. Minimionormerna bör höjas när det gäller distributionsregler och lika villkor bör skapas avseende samtliga försäkringsbaserade investeringsprodukter.
- (11) Detta direktiv bör tillämpas på personer vars verksamhet består i att tillhandahålla försäkrings- eller återförsäkringsdistributionstjänster till tredje man.
- (12) Detta direktiv bör tillämpas på personer vars verksamhet består i tillhandahållande av information om ett eller flera försäkringsavtal som ett svar på kriterier som en kund valt ut på en webbplats eller via andra medier, eller av rangordning av försäkringsprodukter eller av en rabatt på en försäkringspremie, när kunden vid slutet av processen direkt eller indirekt kan ingå ett försäkringsavtal. Detta direktiv bör inte tillämpas på webbplatser som förvaltas av offentliga myndigheter eller konsumentorganisationer, som inte avser att ingå något avtal utan bara jämför försäkringsprodukter som finns att tillgå på marknaden.
- (13) Detta direktiv bör inte tillämpas på verksamhet som består i att enbart lägga fram data och information om presumtiva försäkringstagare för försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkrings- eller återförsäkringsföretag, eller information om försäkrings- eller återförsäkringsprodukter eller om försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkrings- eller återförsäkringsföretag för presumtiva försäkringstagare.
- (14) Detta direktiv bör inte tillämpas på personer med annan yrkesverksamhet, t.ex. skatteexperter, revisorer eller jurister, som då och då ger råd om försäkringsskydd inom ramen för denna andra yrkesverksamhet, eller på tillhandahållande som avser endast allmän information om försäkringsprodukter, förutsatt att denna verksamhet inte syftar till att bistå kunden med att ingå eller fullgöra ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal. Detta direktiv bör inte tillämpas på yrkesmässig handläggning av skador för ett försäkrings- eller återförsäkringsföretags räkning, och inte heller på värdering och reglering av skador.
- (15) Detta direktiv bör inte tillämpas på personer som bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet om premien inte överstiger ett visst belopp och de risker som omfattas är begränsade. En sådan försäkring kan komplettera en vara eller en tjänst, även med avseende på risken att tjänster som förväntas utnyttjas vid en viss tidpunkt inte utnyttjas, såsom tågresor, gymabonnemang eller säsongskort för teater, och andra risker med anknytning till resor, såsom avbeställningsskydd eller förlust av bagage. För att säkerställa att ett tillräckligt konsumentskydd alltid är kopplat till den verksamhet som försäkringsdistribution utgör, bör emellertid försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare som bedriver sin distributionsverksamhet via en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är undantagen från kraven i detta direktiv, se till att vissa grundläggande villkor är uppfyllda – såsom angivande av identitet och det sätt på vilket klagomål kan lämnas in – och att kundens krav och behov beaktas.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknaden för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (EUT L 173, 12.6.2014, s. 349).

- (16) Detta direktiv bör säkerställa att en och samma konsumentskyddsnivå tillämpas och att alla konsumenter omfattas av jämförbara normer. Detta direktiv bör främja lika villkor och likvärdiga konkurrensvillkor för alla förmedlare oavsett om dessa är knutna till ett försäkringsföretag eller inte. Det är till fördel för konsumenterna om försäkringsprodukter distribueras via flera olika kanaler och via förmedlare med olika former av samarbete med försäkringsföretag, förutsatt att de är skyldiga att tillämpa jämförbara bestämmelser om konsumentskydd. Medlemsstaterna bör ta sådana hänsyn vid genomförandet av detta direktiv.
- (17) I detta direktiv bör skillnaderna mellan de olika typerna av distributionskanaler beaktas. Det bör till exempel tas hänsyn till särdragen hos de försäkringsförmedlare som är avtalsenligt förpliktade att bedriva försäkringsdistributionsverksamhet uteslutande för ett eller flera försäkringsföretag (anknutna försäkringsförmedlare) som finns på vissa medlemsstaters marknader, och det bör i direktivet fastställas ändamålsenliga och proportionerliga villkor för de olika typerna av distribution. I synnerhet bör medlemsstaterna ha rätt att stipulera att den försäkrings- eller återförsäkringsdistributör som är ansvarig för den verksamhet som en viss försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bedriver ska säkerställa att en sådan förmedlare uppfyller kraven för registrering samt ombesörja den registreringen.
- (18) Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är fysiska personer bör registreras vid den behöriga myndigheten i den medlemsstat där de har sin hemvist. När det gäller sådana personer som dagligen pendlar mellan den medlemsstat där de har sin privata hemvist och den medlemsstat från vilken de bedriver sin distributionsverksamhet (dvs. deras yrkesmässiga hemvist) bör registreringen ske i den medlemsstat där de har sin yrkesmässiga hemvist. Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är juridiska personer bör registreras vid den behöriga myndigheten i den medlemsstat där de har sitt säte eller, om de enligt nationell rätt inte har något säte, sitt huvudkontor. Medlemsstaterna bör ha rätt att låta andra organ samarbeta med de behöriga myndigheterna i samband med registreringerna och regleringen av försäkringsförmedlare. Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bör registreras förutsatt att de uppfyller ställda yrkeskrav rörande kompetens, god vandel, skydd genom ansvarsförsäkring och ekonomiska resurser. Förmedlare som redan är registrerade i medlemsstaterna bör inte få krav på sig att registreras på nytt enligt detta direktiv.
- (19) Att försäkringsförmedlare inte fritt kan bedriva verksamhet i hela unionen gör att den inre marknaden för försäkringar inte fungerar väl. Detta direktiv är ett viktigt steg mot en högre nivå på konsumentskyddet och marknadsintegrationen.
- (20) Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bör kunna utnyttja etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster, vilka har fastställts i EUF-fördraget. Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är registrerade i sin hemmedlemsstat bör således tillåtas att bedriva verksamhet i andra medlemsstater i enlighet med principerna om etableringsfrihet och friheten att tillhandahålla tjänster, under förutsättning att lämpliga anmälningsförfaranden har följts de behöriga myndigheterna emellan.
- (21) För att säkerställa högkvalitativa tjänster och ett ändamålsenligt konsumentskydd bör hem- och värdmedlemsstaterna samarbeta nära för att upprätthålla de skyldigheter som fastställs i detta direktiv. I fall där försäkrings- och återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bedriver verksamhet i olika medlemsstater enligt friheten att tillhandahålla tjänster, bör den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten ansvara för fullgörandet på den inre marknaden av de skyldigheter som fastställs i detta direktiv med avseende på hela verksamheten. Om den behöriga myndigheten i en värdmedlemsstat inom sitt territorium upptäcker fall av bristande fullgörande av skyldigheterna bör den informera hemmedlemsstatens behöriga myndighet, som då i sin tur bör vara skyldig att vidta erforderliga åtgärder. Ett sådant fall gäller i synnerhet bristande efterlevnad av bestämmelserna om krav på god vandel, yrkeskunskap och kompetens eller uppförande. Vidare bör den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten ha rätt att vidta åtgärder om hemmedlemsstaten underlåter att vidta erforderliga åtgärder eller om de åtgärder som vidtas är otillräckliga.
- (22) I fall av etablering av filial eller permanent närvaro i en annan medlemsstat är det lämpligt att fördela ansvaret för upprätthållande mellan hem- och värdmedlemsstaterna. Medan den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten bör ansvara för fullgörandet av de skyldigheter som berör verksamheten som helhet – såsom bestämmelserna om

yrkeskrav – enligt samma system som för tillhandahållande av tjänster, bör den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten ansvara för upprätthållandet av bestämmelserna om informationskrav och uppförande med avseende på de tjänster som tillhandahålls inom dess territorium. Om den behöriga myndigheten i en värdmedlemsstat emellertid inom sitt territorium upptäcker fall av bristande fullgörande av skyldigheter för vilkas upprätthållande detta direktiv inte tilldelar värdmedlemsstaten ansvaret, bör den informera hemmedlemsstatens behöriga myndighet, som då i sin tur bör vara skyldig att vidta erforderliga åtgärder. Ett sådant fall gäller i synnerhet bristande efterlevnad av bestämmelserna om krav på god vandel, yrkeskunskap och kompetens. Vidare bör den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten ha rätt att vidta åtgärder om hemmedlemsstaten underlåter att vidta erforderliga åtgärder eller om de åtgärder som vidtas är otillräckliga.

- (23) Medlemsstaternas behöriga myndigheter bör ha tillgång till de medel som krävs för att säkerställa att försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bedriver sin verksamhet på ett korrekt sätt inom hela unionen, oavsett om denna verksamhet utövas i enlighet med etableringsfriheten eller i enlighet med friheten att tillhandahålla tjänster. För att tillsynen ska bli ändamålsenlig bör alla åtgärder som de behöriga myndigheterna vidtar stå i proportion till arten och omfattningen av samt komplexiteten hos de inneboende riskerna i en särskild distributörs verksamhet, oberoende av den betydelse den berörda distributören har för den övergripande finansiella stabiliteten på marknaden.
- (24) Medlemsstaterna bör inrätta ett enda informationsställe som ger försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet tillgång till deras register. Det enda informationsstället bör även inbegripa en länk till varje relevant behörig myndighet i varje medlemsstat. För att öka öppenheten och underlätta gränsöverskridande handel bör Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa), inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1094/2010⁽¹⁾, upprätta och offentliggöra samt hålla uppdaterad en gemensam elektronisk databas med uppgifter om varje försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som har anmält en avsikt att utöva sin etableringsfrihet eller sin frihet att tillhandahålla tjänster. Medlemsstaterna bör skyndsamt ge Eiopa relevant information så att myndigheten kan utföra denna uppgift. Databasen bör innehålla en länk till varje relevant behörig myndighet i varje medlemsstat. Varje behörig myndighet i medlemsstaterna bör på sin webbplats tillhandahålla en länk till denna databas.
- (25) Varje förmedlare som är permanent närvarande på en annan medlemsstats territorium och som är likvärdig med en filial bör behandlas på samma sätt som en filial, såvida inte förmedlaren lagligen etablerar närvaro i en annan juridisk form. Detta skulle, beroende på ytterligare omständigheter, också kunna vara fallet om närvaron inte formellt antar formen av en filial utan bara består av ett kontor förvalt av antingen av förmedlarens egen personal eller av en person som är oberoende men som har stående fullmakt att handla för förmedlarens räkning på samma sätt som en agentur.
- (26) I detta direktiv bör det klart fastställas respektive rättigheter och skyldigheter för hem- och värdmedlemsstater i fråga om tillsyn av försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är registrerade hos dem eller som bedriver försäkrings- eller återförsäkringsdistributionsverksamhet på deras territorium i enlighet med etableringsfriheten eller friheten att tillhandahålla tjänster.
- (27) För att kunna hantera situationer där en försäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet är etablerad i en medlemsstat med enda syfte att kringgå bestämmelserna i en annan medlemsstat, i vilken förmedlaren bedriver all sin verksamhet eller sin huvudsakliga verksamhet, kan det vara lämpligt att låta det vara möjligt för värdmedlemsstaten att vidta säkerhetsåtgärder om dess verksamhet allvarligt äventyrar försäkrings- och återförsäkringsmarknadens funktionssätt i värdmedlemsstaten, och detta direktiv bör således inte förhindra sådana åtgärder. Sådana åtgärder bör emellertid inte utgöra hinder för friheten att tillhandahålla tjänster och etableringsfriheten och inte heller begränsa möjligheterna till gränsöverskridande verksamhet.
- (28) Det är viktigt att garantera en hög nivå av yrkeskunskap och kompetens hos försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet och sådana anställda hos försäkrings- och återförsäkringsföretag som är involverade i det förberedande arbetet inför och arbetet under och efter försäljningen av en försäkring och återförsäkring. Yrkeskunskapen hos förmedlare och försäkringsförmedlare

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1094/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/79/EG (EUT L 331, 15.12.2010, s. 48).

som bedriver förmedling som sidoverksamhet och anställda hos försäkrings- och återförsäkringsföretag måste således motsvara graden av komplexitet i dessa verksamheter. Försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bör vara skyldiga att känna till villkoren i de försäkringar som de distribuerar samt, i tillämpliga fall, bestämmelserna om skadereglering och hantering av klagomål.

- (29) Fortlöpande utbildning och utveckling bör säkerställas. Sådan utbildning och utveckling skulle kunna inbegripa olika typer av möjligheter till underlättat lärande, inklusive kurser, e-lärande och mentorsverksamhet. Frågor som gäller form, innehåll och erforderliga intyg eller andra ändamålsenliga bevis, såsom införande i register eller godkänt fullgörande av ett prov, bör regleras av medlemsstaterna.
- (30) Kraven på god vandel bidrar till en sund och tillförlitlig försäkringssektor och till att målet om ett adekvat skydd för försäkringstagarna uppnås. Dessa krav omfattar avsaknad av anmärkningar i belastningsregister eller andra nationella motsvarigheter i förhållande till vissa brott, såsom brott enligt tillämplig lagstiftning om finansiella tjänster, oredlighet, bedrägeri eller ekonomisk brottslighet och andra brott enligt gällande bolagsrätt, konkursrätt eller insolvensrätt.
- (31) Det är lika viktigt att de relevanta personer i ledningsstrukturen hos försäkrings- och återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är involverade i distributionen av försäkrings- eller återförsäkringsprodukter samt de relevanta anställda hos en försäkrings- eller återförsäkringsdistributör vilka är direkt involverade i försäkrings- eller återförsäkringsdistribution besitter lämplig kunskap och kompetens när det gäller distributionsverksamheten. Den lämpliga kunskaps- och kompetensnivån bör säkerställas genom tillämpning av särskilda kunskaps- och yrkeskrav på nämnda personer.
- (32) Medlemsstaterna bör inte betrakta de chefer eller anställda som inte är direkt involverade i distribution av försäkrings- eller återförsäkringsprodukter som relevanta personer. Vad gäller försäkrings- och återförsäkringsförmedlare och försäkrings- och återförsäkringsföretag bör alla anställda som är direkt involverade i distributionsverksamheten förväntas besitta lämplig kunskap och kompetens, med vissa undantag för t.ex. personer som bara utför administrativa uppgifter. När det gäller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet bör åtminstone de personer som ansvarar för den sidoordnade försäkringsdistributionen betraktas som relevanta anställda som förväntas ha lämplig kunskap och kompetens. I de fall försäkrings- och återförsäkringsdistributören är en juridisk person, bör även de personer inom ledningsstrukturen som ansvarar för verkställande av strategier och förfaranden med anknytning till distributionen av försäkrings- eller återförsäkringsprodukter uppfylla kraven på lämplig kunskap och kompetens. I detta avseende bör den person som ansvarar för försäkrings- eller återförsäkringsdistributionen inom försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet alltid uppfylla kraven på lämplig kunskap och kompetens.
- (33) När det gäller försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som tillhandahåller rådgivning om eller säljer försäkringsbaserade investeringsprodukter till icke-professionella kunder bör medlemsstaterna se till att dessa har lämplig kunskap och kompetens i fråga om de produkter som erbjuds. Sådan kunskap och kompetens är särskilt viktig med tanke på den ökade komplexiteten och de fortlöpande innovationerna i utformningen av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Att köpa en försäkringsbaserad investeringsprodukt innebär en risk, och investerare bör kunna lita på informationen i och kvaliteten på de bedömningar som tillhandahålls. Dessutom bör de anställda ges tillräckligt med tid och resurser för att kunna lämna all relevant information till kunderna om de produkter de tillhandahåller.
- (34) En samordning av de nationella bestämmelserna om yrkeskrav och registrering av personer som inleder och bedriver verksamhet som försäkrings- eller återförsäkringsdistributörer kan bidra till att förverkliga den inre marknaden för finansiella tjänster och till att förbättra konsumentskyddet på området.
- (35) För att öka den gränsöverskridande handeln bör principer som reglerar det ömsesidiga erkännandet av förmedlars kunskaper och kompetenser införas.
- (36) Trots de befintliga systemen för EU-pass för försäkringsföretag och försäkringsförmedlare är försäkringsmarknaden i unionen fortfarande mycket fragmenterad. För att underlätta gränsöverskridande verksamhet och öka öppenheten för kunder bör medlemsstaterna se till att offentliggöra de bestämmelser för att skydda allmänintresset som gäller på deras territorier, och ett gemensamt elektroniskt register med information om alla medlemsstaters bestämmelser för att skydda allmänintresset som gäller för försäkrings- och återförsäkringsdistribution bör bli tillgängligt för allmänheten.
- (37) Samarbete och utbyte av information mellan behöriga myndigheter är nödvändigt för att skydda kunderna och säkerställa en sund försäkrings- och återförsäkringsverksamhet på den inre marknaden. I synnerhet bör utbyte av information främjas, såväl i samband med registreringsprocessen som fortlöpande, när det gäller information om

godandel, yrkeskrav och kunskap med avseende på de personer som ansvarar för utförandet av försäkrings- eller återförsäkringsdistribution.

- (38) Det behövs ändamålsenliga och effektiva förfaranden för klagomål och tvistlösning utanför domstol i medlemsstaterna, så att tvister mellan försäkringsdistributörer och kunder kan lösas, varvid befintliga förfaranden kan användas om det är lämpligt. Dessa förfaranden bör vara tillgängliga för att hantera tvister avseende rättigheter och skyldigheter enligt detta direktiv. Sådana förfaranden för klagomål och tvistlösning utanför domstol bör syfta till att nå en snabbare och billigare lösning av tvister mellan försäkringsdistributörer och kunder.
- (39) Den ökande omfattning verksamheter som många försäkringsförmedlare och försäkringsföretag bedriver samtidigt innebär en ökad risk för intressekonflikter mellan dessa olika verksamheter och kundernas intressen. Det måste därför föreskrivas regler som säkerställer att sådana intressekonflikter inte inverkar negativt på kundernas intressen.
- (40) Kunder bör i förväg få tydlig information om förhållandena för de personer som säljer försäkringsprodukter och om vilken typ av ersättning de får. Kunderna bör få sådan information innan de ingår ett avtal. Denna information syftar till att visa förhållandet mellan försäkringsföretaget och förmedlaren, i tillämpliga fall, samt den typ av ersättning som förmedlaren får.
- (41) För att kunder ska få information om de försäkringsdistributionstjänster som tillhandahålls, oavsett om de köper tjänsten via en förmedlare eller direkt av ett försäkringsföretag, och för att undvika den snedvriddning av konkurrensen som följer av att försäkringsföretag uppmuntras att sälja direkt till kunder snarare än via förmedlare i syfte att undvika dessa informationskrav, bör även försäkringsföretag bli skyldiga att ge kunderna information om den typ av ersättning som deras anställda mottar vid försäljning av försäkringsprodukter.
- (42) Försäkringsförmedlare och försäkringsföretag är föremål för enhetliga krav när de distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014⁽¹⁾. Utöver den information som krävs i form av faktablad bör distributörer av försäkringsbaserade investeringsprodukter tillhandahålla ytterligare information med uppgifter om eventuella förmedlingskostnader som inte redan ingår i de angivna kostnaderna i faktabladen, så att det blir möjligt för kunden att förstå den ackumulerade verkan som dessa sammanlagda kostnader har på investeringens avkastning. I detta direktiv bör det därför fastställas bestämmelser om tillhandahållande av information om kostnaderna för distributionstjänsten med anknytning till de försäkringsbaserade investeringsprodukterna i fråga.
- (43) Eftersom detta direktiv har som mål att förbättra konsumentskyddet är vissa av dess bestämmelser enbart tillämpliga i konsumentförhållanden (näringsidkare till konsument), särskilt bestämmelserna om uppföranderegler för försäkringsförmedlare eller andra säljare av försäkringsprodukter.
- (44) För att undvika otillbörlig försäljning bör försäljning av försäkringsprodukter alltid åtföljas av ett test med avseende på krav och behov på grundval av upplysningar från kunden. Eventuella försäkringsprodukter som föreslås för kunden bör alltid vara förenliga med kundens krav och behov och presenteras på ett förstärkt sätt så att kunden kan fatta ett välgrundat beslut.
- (45) Om rådgivning ges före försäljningen av en försäkringsprodukt bör, utöver skyldigheten att ange kundens krav och behov, en personlig rekommendation tillhandahållas kunden, med en förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar kundens försäkringskrav och -behov.
- (46) Medlemsstaterna bör föreskriva att försäkringsdistributörers ersättningspolicyer till sina anställda eller representanter inte hindrar dessa att handla i enlighet med sina kunders bästa intresse, ge tillbörliga rekommendationer eller presentera information på ett opartiskt, klart och inte missvisande sätt. Ersättning baserad på försäljningsmål bör inte utgöra incitament att rekommendera kunden en viss produkt.
- (47) För kunder är det viktigt att veta om den förmedlare de anlitar ger råd på grundval av en opartisk och personlig analys. För att bedöma huruvida antalet avtal och leverantörer som förmedlaren beaktar är tillräckligt stort för att borgen för en opartisk och personlig analys, bör det tas vederbörlig hänsyn till bland annat kundens behov, antalet leverantörer på marknaden, dessa leverantörers marknadsandelar, antalet relevanta och tillgängliga försäkrings-

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014 av den 26 november 2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter) (EUT L 352, 9.12.2014, s. 1).

produkter hos varje leverantör och dessa produkters egenskaper. Detta direktiv bör inte hindra medlemsstaterna att lägga en försäkringsförmedlare som vill tillhandahålla rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys i fråga om ett försäkringsavtal att tillhandahålla sådan rådgivning för alla försäkringsavtal som försäkringsförmedlaren distribuerar.

- (48) Kunder bör, innan ett avtal ingås och även vid försäljning utan rådgivning, ges relevant information om försäkringsprodukter så att de kan fatta välgrundade beslut. Ett faktablad för försäkringsprodukter bör ge standardiserad information om skadeförsäkringsprodukter. Detta bör upprättas av det relevanta försäkringsföretaget eller, i de medlemsstater som berörs, den försäkringsförmedlare som utvecklar försäkringsprodukten. Försäkringsförmedlaren bör redovisa för kunden de viktigaste egenskaperna hos de försäkringsprodukter den säljer, och bör därför ge förmedlarnas personal tillräckligt med resurser och tid för att göra detta.
- (49) När det gäller gruppförsäkring bör kund avse den företrädare för en grupp medlemmar som ingår ett försäkringsavtal för gruppmedlemmarnas räkning, varvid den individuella gruppmedlemmen inte kan fatta individuella beslut om att ansluta sig, t.ex. till obligatoriska tjänstepensionssystem. Gruppens företrädare bör i tillämpliga fall, utan dröjsmål efter införlivande av en medlem i gruppförsäkringen, tillhandahålla försäkringsproduktens faktablad samt informationen om distributörens affärsverksamhet.
- (50) Det bör fastställas enhetliga regler för att ge kunden möjlighet att välja det medium på vilket informationen ska lämnas, vilket medger användning av elektronisk kommunikation när det med hänsyn till omständigheterna vid transaktionen är lämpligt. Kunden bör dock ha rätt att få information på papper. För att ge kunder tillgång till information bör alla uppgifter som lämnas innan ett avtal undertecknas finnas att tillgå kostnadsfritt.
- (51) Behovet att kräva att sådan information lämnas är mindre när kunden är ett företag som önskar återförsäkring eller försäkringskydd för kommersiella och industriella risker, eller när endast försäkringsbaserade investeringsprodukter distribueras, när kunden är en professionell kund enligt definitionen i direktiv 2014/65/EU.
- (52) I detta direktiv bör det anges minimiskyldigheter i fråga om den information som försäkringsdistributörer måste lämna till sina kunder. En medlemsstat bör kunna bibehålla eller anta striktare bestämmelser inom området för informationslämnande, vilka kan tillämpas på sådana försäkringsdistributörer som bedriver försäkringsdistributionsverksamhet på den medlemsstatens territorium oberoende av reglerna i deras hemmedlemsstat, om dessa striktare bestämmelser är förenliga med unionsrätten, inbegripet Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG⁽¹⁾. En medlemsstat som önskar tillämpa och redan tillämpar bestämmelser om försäkringsdistributörer och försäljning av försäkringsprodukter som går utöver de bestämmelser som anges i detta direktiv bör säkerställa att den administrativa bördan av dessa bestämmelser förblir begränsad och står i proportion till behovet av konsumentskydd.
- (53) Korsförsäljning är en vanligt förekommande strategi som försäkringsdistributörer använder i hela unionen. Metoden kan innebära fördelar för kunder men kan också medföra att kundernas intressen inte beaktas i tillräcklig mån. Detta direktiv bör inte förhindra distribution av försäkringar som täcker flera olika risker.
- (54) Bestämmelserna i detta direktiv rörande korsförsäljning bör inte påverka tillämpningen av unionens lagstiftningsakter med regler om korsförsäljning av vissa kategorier av varor eller tjänster.
- (55) För att se till att försäkringsprodukter tillgodoser behoven på den marknad de är inriktade mot, bör försäkringsföretag – och, i medlemsstater där försäkringsförmedlare utvecklar försäkringsprodukter för försäljning till kunder, försäkringsförmedlare – upprätthålla, sköta och se över processen med att godkänna varje försäkringsprodukt. Om en försäkringsdistributör ger råd om eller föreslår försäkringsprodukter som den inte utvecklar bör den under alla omständigheter vara i stånd att förstå produktens egenskaper och fastställda målmarknad. Detta direktiv bör inte begränsa den variation och flexibilitet som företag tillämpar för att utveckla nya produkter.
- (56) Försäkringsbaserade investeringsprodukter erbjuds ofta till kunder som möjliga alternativ till eller substitut för investeringsprodukter som omfattas av direktiv 2014/65/EU. För att upprätta ett konsekvent investerarskydd och undvika risken för regelarbitrage är det viktigt att försäkringsbaserade investeringsprodukter, utöver de uppförandenormer som fastställts för alla försäkringsprodukter, omfattas av normer med särskild inriktning på

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden (*Direktiv om elektronisk handel*) (EGT L 178, 17.7.2000, s. 1).

investeringsinslaget i dessa produkter. Sådana normer med särskild inriktning, däribland tillhandahållande av ändamålsenlig information, bör innehålla krav på lämplig rådgivning och begränsningar avseende ersättningar.

- (57) För att se till att arvoden eller provisioner samt icke-monetära ersättningar i samband med distributionen av en försäkringsbaserad investeringsprodukt som betalats till eller av någon annan part än kunden eller av en person för kundens räkning inte får någon negativ inverkan på kvaliteten på den berörda tjänsten gentemot kunden, bör försäkringsdistributören införa ändamålsenliga och proportionerliga arrangemang för att förebygga en sådan negativ inverkan. I det avseendet bör försäkringsdistributören utveckla, införa och regelbundet se över strategier och förfaranden med anknytning till intressekonflikter i syfte att förebygga varje form av negativ inverkan på kvaliteten på den berörda tjänsten gentemot kunden samt se till att kunden erhåller adekvat information om arvoden, provisioner eller ersättningar.
- (58) För att se till att försäkringsföretag och personer som bedriver försäkringsdistribution iakttaga bestämmelserna i detta direktiv och behandlas på liknande sätt i hela unionen bör medlemsstaterna vara skyldiga att föreskriva administrativa sanktioner och andra åtgärder som är effektiva, proportionella och avskräckande. I kommissionens meddelande av den 8 december 2010 om att förstärka sanktionssystemen i den finansiella tjänstesektorn har det gjorts en översyn av befintliga befogenheter och deras praktiska tillämpning, med målet att främja mer likformiga påföljder och andra åtgärder. De administrativa sanktioner och andra åtgärder som medlemsstaterna fastställer bör således uppfylla vissa väsentliga krav när det gäller adressater, vilka kriterier som ska beaktas vid tillämpning av en sanktion eller annan åtgärd samt offentliggörande.
- (59) Även om medlemsstaterna inte är förhindrade att fastställa regler om administrativa sanktioner och straffrättsliga påföljder för en och samma överträdelse bör medlemsstaterna inte vara skyldiga att fastställa regler om administrativa sanktioner för överträdelser av detta direktiv som omfattas av nationell straffrätt. Medlemsstaterna är i överensstämmelse med nationell rätt inte skyldiga att påföra både administrativa sanktioner och straffrättsliga påföljder för ett och samma brott, men bör kunna göra det om deras nationella rätt tillåter det. Bibehållandet av straffrättsliga påföljder i stället för administrativa sanktioner för överträdelser av detta direktiv bör dock inte minska eller på annat sätt påverka de behöriga myndigheternas förmåga att i god tid samarbeta och få tillträde till och utbyta information med de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater vid tillämpning av detta direktiv, inbegripet efter det att de aktuella överträdelserna eventuellt har hänskjutits till de behöriga rättsliga myndigheterna för lagföring.
- (60) De behöriga myndigheterna bör i synnerhet få befogenheter att påföra sanktionsavgifter som är tillräckligt stora för att såväl uppväga de faktiska eller potentiella fördelarna som vara avskräckande även för större institut och deras ledning.
- (61) För att upprätta ett konsekvent investerarskydd och undvika risken för regelarbitrage är det vid överträdelser i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter viktigt att de administrativa sanktioner och andra åtgärder som fastställs av medlemsstaterna anpassas till dem som anges i förordning (EU) nr 1286/2014.
- (62) För att få en konsekvent tillämpning av sanktioner i hela unionen bör medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna beaktar samtliga relevanta omständigheter när de fastställer typen av administrativ sanktion eller annan åtgärd och nivån på en administrativ sanktionsavgift.
- (63) För att se till att de behöriga myndigheternas beslut om överträdelser har en avskräckande effekt på allmänheten och för att informera marknadsaktörerna om uppföranden som betraktas som skadligt för kunderna, bör nämnda beslut offentliggöras, förutsatt att tidsfristen för överklagande har löpt ut och inget överklagande har inkommit och såvida inte ett sådant offentliggörande äventyrar stabiliteten avseende finansmarknaderna eller en pågående undersökning. Om nationell rätt föreskriver offentliggörande av den sanktion eller annan åtgärd som är föremål för ett överklagande, bör sådan information, liksom resultatet av överklagandet, även offentliggöras utan oskäligt dröjsmål. Om ett offentliggörande av sanktionen eller annan åtgärd skulle vålla de berörda parterna oproportionellt stor skada bör den behöriga myndigheten under alla omständigheter kunna besluta att inte offentliggöra sanktionen eller annan åtgärd eller att offentliggöra den i anonymiserad form.
- (64) För att upptäcka potentiella överträdelser bör de behöriga myndigheterna ha nödvändiga undersökningsbefogenheter och upprätta effektiva system för att möjliggöra rapportering av potentiella eller faktiska överträdelser.
- (65) Detta direktiv bör hänvisa till både administrativa sanktioner och andra åtgärder, oavsett om de benämns som sanktioner eller andra åtgärder enligt nationell rätt.
- (66) Detta direktiv bör inte påverka tillämpningen av medlemsstaternas strafflagstiftning.

- (67) I syfte att uppnå de mål som anges i detta direktiv bör befogenheten att anta akter i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget delegeras till kommissionen med avseende på produkttillsyn och kraven på företagsstyrning för alla produkter samt när det gäller distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter, hantering av intressekonflikter, de villkor under vilka incitament får utbetalas eller mottas och bedömning av ändamålsenlighet och lämplighet. Det är av särskild betydelse att kommissionen genomför lämpliga samråd under sitt förberedande arbete, inklusive på expertnivå. När kommissionen förbereder och utarbetar delegerade akter bör den se till att relevanta handlingar översänds samtidigt till Europaparlamentet och rådet och att detta sker så snabbt som möjligt och på lämpligt sätt.
- (68) Tekniska standarder för finansiella tjänster bör säkerställa en konsekvent harmonisering och ett tillräckligt skydd för konsumenter i hela unionen. Eftersom Eiopa är ett organ med högt specialiserade expertkunskaper på området bör det anförtros endast uppgiften att utarbeta utkast till tekniska standarder för tillsyn och genomförande som inte förutsätter policyval, vilka sedan läggs fram för Europaparlamentet, rådet och kommissionen.
- (69) I enlighet med den gemensamma överenskommelsen om delegerade akter mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen, och utan att det påverkar kommande revideringar, bör kommissionen beakta såväl perioden för invändningar som Europaparlamentets och rådets förfaranden när det gäller datumet för överlämnandet av den delegerade akten. Vidare bör, i enlighet med den gemensamma överenskommelsen om delegerade akter och utan att det påverkar kommande revideringar och, i tillämpliga fall förordning (EU) nr 1094/2010, adekvat insyn och vederbörliga kontakter med Europaparlamentet och rådet säkerställas innan den delegerade akten antas.
- (70) Eiopas behandling av personuppgifter inom ramen för detta direktiv bör styras av Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG⁽¹⁾, och av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001⁽²⁾, under tillsyn av Europeiska datatillsynsmannen.
- (71) Detta direktiv respekterar de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, såsom de fastställs i fördragen.
- (72) Detta direktiv bör inte vara alltför betungande för små och medelstora försäkrings- och återförsäkringsdistributörer. Ett av sätten att uppnå detta mål är en korrekt tillämpning av proportionalitetsprincipen. Den principen bör tillämpas såväl på kraven på försäkrings- och återförsäkringsdistributörer som på tillsynsutövningen.
- (73) Detta direktiv bör ses över fem år efter den dag då det träder i kraft, så att marknadsutvecklingen och utvecklingen på andra områden av unionsrätten eller medlemsstaternas erfarenheter av att genomföra unionsrätten kan beaktas, särskilt i fråga om de produkter som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG⁽³⁾.
- (74) Direktiv 2002/92/EG bör upphävas 24 månader efter det att detta direktiv har trätt i kraft. Kapitel III A i direktiv 2002/92/EG bör emellertid utgå med verkan från och med den dag då detta direktiv träder i kraft.
- (75) Skyldigheten att införliva detta direktiv med nationell lagstiftning bör endast gälla de bestämmelser som utgör en innehållsmässig ändring i förhållande till direktiv 2002/92/EG. Skyldigheten att införliva de oförändrade bestämmelserna följer av det direktivet.
- (76) Detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas skyldigheter vad gäller tidsfristerna för införlivande med nationell lagstiftning av direktiv 2002/92/EG.
- (77) Europeiska datatillsynsmannen har hörts i enlighet med artikel 28.2 i förordning (EG) nr 45/2001 och avgav sitt yttrande den 23 november 2012⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281, 23.11.1995, s. 31).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 12.1.2001, s. 1).

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut (EUT L 235, 23.9.2003, s. 10).

⁽⁴⁾ EUT C 100, 6.4.2013, s. 12.

- (78) Eftersom målen för detta direktiv inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av dess omfattning, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (79) Enligt medlemsstaternas och kommissionens gemensamma politiska förklaring av den 28 september 2011 om förklarande dokument har medlemsstaterna åtagit sig att i motiverade fall låta en anmälan av införlivandeåtgärder åtföljas av ett eller flera dokument som beskriver förhållandet mellan de olika delarna i ett direktiv och motsvarande delar i de nationella instrumenten för införlivande. När det gäller detta direktiv anser lagstiftaren det vara motiverat att sådana dokument översänds.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

TILLÄMPNINGSSOMRÅDE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Tillämpningsområde

1. I detta direktiv fastställs bestämmelser om inledande och bedrivande av försäkrings- och återförsäkringsdistribution i unionen.
2. Detta direktiv gäller fysiska eller juridiska personer som är etablerade i en medlemsstat eller som önskar etablera sig där för att inleda och bedriva distribution av försäkrings- och återförsäkringsprodukter.
3. Detta direktiv ska inte tillämpas på försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsdistributionsverksamhet som sidoverksamhet om samtliga följande villkor är uppfyllda:
 - a) Att försäkringen kompletterar en vara eller tjänst som tillhandahållits av en leverantör, när en sådan försäkring täcker
 - i) risken för fel, förlust av eller skada på de varor – eller icke-utnyttjande av den tjänst – som tillhandahållits av den leverantören, eller
 - ii) skada på eller förlust av bagage och andra risker med anknytning till resa som bokats hos den leverantören.
 - b) Att det premiebelopp som betalats för försäkringsprodukten inte överstiger 600 EUR, beräknat proportionellt på årsbasis.
 - c) Att det premiebelopp som betalats per person inte överstiger 200 EUR, med avvikelse från vad som anges i led b, i de fall försäkringen kompletterar en sådan tjänst som avses i led a och den tjänstens varaktighet är lika med eller kortare än tre månader.
4. Medlemsstaterna ska se till att försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren, när distributionsverksamhet sker via en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som undantagits från tillämpningen av detta direktiv enligt punkt 3, säkerställer att
 - a) information tillhandahålls kunden innan avtalet ingås, med uppgifter om dess identitet och adress och om de förfaranden som avses i artikel 14 och som gör det möjligt för kunder och andra berörda parter att anmäla klagomål,
 - b) det införts ändamålsenliga och proportionerliga system som är förenliga med artiklarna 17 och 24 och som beaktar kundens krav och behov innan avtalsförslaget läggs fram,
 - c) det försäkringsproduktfaktblad som avses i artikel 20.5 ges till kunden innan avtalet ingås.
5. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna utövar tillsyn över marknaden, inbegripet marknaden för sidoordnade försäkringsprodukter som marknadsförs, distribueras eller säljs i eller från deras medlemsstat. Eiopa kan underlätta och samordna denna tillsyn.
6. Detta direktiv ska inte tillämpas på försäkrings- och återförsäkringsdistributionsverksamhet som utövas för risker och åtaganden utanför unionen.

Detta direktiv påverkar inte en medlemsstats lagstiftning om försäkrings- och återförsäkringsdistributionsverksamhet som utövas av försäkrings- och återförsäkringsföretag eller förmedlare som är etablerade i tredjeländ och som är verksamma på medlemsstatens territorium med stöd av principen om friheten att tillhandahålla tjänster, under förutsättning att det kan garanteras att samtliga personer som utövar eller har rätt att utöva försäkrings- och återförsäkringsdistributionsverksamhet på den marknaden behandlas lika.

Genom detta direktiv regleras inte försäkrings- eller återförsäkringsdistributionsverksamhet i tredjeländ.

Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om alla svårigheter av allmän natur som deras försäkrings- eller återförsäkringsdistributörer möter vid etablering eller bedrivande av försäkrings- eller återförsäkringsdistributionsverksamhet i tredjeländer.

Artikel 2

Definitioner

1. I detta direktiv gäller följande definitioner:

1. *försäkringsdistribution*: verksamhet som består i att ge råd om, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av försäkringsavtal, att ingå sådana avtal eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada, inbegripet tillhandahållande av information om ett eller flera försäkringsavtal i enlighet med kriterier som kunder väljer via en webbplats eller andra medier samt sammanställande av en rangordningslista med försäkringsprodukter, inklusive pris- och produktjämförelser, eller rabatter på försäkringsavtalspremier, när kunden direkt eller indirekt kan ingå ett försäkringsavtal med hjälp av en webbplats eller andra medier, ska betraktas som försäkringsdistribution.
2. *återförsäkringsdistribution*: verksamhet som består i att ge råd om, föreslå eller utföra annat förberedande arbete inför ingåendet av återförsäkringsavtal, att ingå sådana avtal eller att bistå vid förvaltning och fullgörande av sådana avtal, särskilt vid skada, inklusive när verksamheten bedrivs av ett återförsäkringsföretag utan medverkan av en återförsäkringsförmedlare.
3. *försäkringsförmedlare*: varje fysisk eller juridisk person – utom försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller deras anställda och utom försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet – som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution.
4. *försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet*: varje fysisk eller juridisk person – utom kreditinstitut eller värdepappersföretag enligt definitionen i artikel 4.1.1 och 4.1.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013⁽¹⁾ – som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet, under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda:
 - a) Den fysiska eller juridiska personen i fråga har inte försäkringsförmedling som huvudsaklig yrkesverksamhet.
 - b) Den fysiska eller juridiska personen distribuerar bara vissa försäkringsprodukter som kompletterar en vara eller en tjänst.
 - c) De berörda försäkringsprodukterna täcker inte livförsäkring eller ansvarsförsäkring, utom när sådant skydd kompletterar den vara eller tjänst som förmedlaren tillhandahåller som huvudsaklig yrkesverksamhet.
5. *återförsäkringsförmedlare*: varje fysisk eller juridisk person – utom återförsäkringsföretag eller deras anställda som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution.
6. *försäkringsföretag*: ett företag enligt definitionen i artikel 13.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG⁽²⁾.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (EUT L 176, 27.6.2013, s. 1).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) (EUT L 335, 17.12.2009, s. 1).

7. *återförsäkringsföretag*: ett återförsäkringsföretag enligt definitionen i artikel 13.4 i direktiv 2009/138/EG.
8. *försäkringsdistributör*: varje försäkringsförmedlare, försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet eller försäkringsföretag.
9. *ersättning*: alla provisioner, ersättningar, kostnader eller andra betalningar, inbegripet ekonomiska ersättningar av alla slag eller eventuella andra finansiella eller icke-finansiella förmåner eller incitament, som erbjuds eller utbetalas med avseende på försäkringsdistributionsverksamhet.
10. *hemmedlemsstat*:
 - a) om förmedlaren är en fysisk person, den medlemsstat där förmedlaren har sin hemvist,
 - b) om förmedlaren är en juridisk person, den medlemsstat där förmedlarens säte är beläget, eller, om förmedlaren enligt nationell rätt inte har något säte, den medlemsstat där förmedlarens huvudkontor är beläget.
11. *värmedlemsstat*: den medlemsstat där en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare har en permanent närvaro eller ett etableringsställe eller tillhandahåller tjänster, och som inte är förmedlarens hemmedlemsstat.
12. *filial*: en förmedlars agentur eller filial som är belägen i en annan medlemsstat än hemmedlemsstaten.
13. *nära förbindelser*: nära förbindelser enligt definitionen i artikel 13.17 i direktiv 2009/138/EG.
14. *huvudsakligt verksamhetsställe*: den plats där den huvudsakliga verksamheten bedrivs.
15. *rådgivning*: tillhandahållande av en personlig rekommendation till en kund, antingen på dennes begäran eller på initiativ av försäkringsdistributören, i fråga om ett eller flera försäkringsavtal.
16. *stora risker*: stora risker enligt definitionen i artikel 13.27 i direktiv 2009/138/EG.
17. *försäkringsbaserad investeringsprodukt*: en investeringsprodukt med ett förfallo- eller återköpsvärde och vars förfallo- eller återköpsvärde helt eller delvis är direkt eller indirekt exponerat mot marknadsvolatilitet, förutom
 - a) skadeförsäkringsprodukter enligt förteckningen i bilaga I till direktiv 2009/138/EG (skadeförsäkringsklasser),
 - b) livförsäkringsavtal där ersättning enligt avtalet endast betalas ut vid dödsfall eller vid invaliditet till följd av skada, sjukdom eller funktionsnedsättning,
 - c) pensionsprodukter som enligt nationell rätt erkänts ha som främsta syfte att ge investeraren inkomst vid pensionering och berättigar investeraren till vissa ersättningar,
 - d) officiellt erkända tjänstepensionssystem som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2003/41/EG eller direktiv 2009/138/EG,
 - e) individuella pensionsprodukter för vilka ett finansiellt bidrag från arbetsgivaren krävs enligt nationell rätt och där arbetsgivaren eller arbetstagaren inte kan välja pensionsprodukt eller vem som tillhandahåller pensionsprodukten.
18. *varaktigt medium*: varje instrument som
 - a) gör det möjligt för kunden att bevara information som riktas till denne personligen, på ett sätt som är tillgängligt för användning i framtiden under en tid som är lämplig med hänsyn till vad som är avsikten med informationen, och
 - b) tillåter oförändrad återgivning av den bevarade informationen.
2. Vid tillämpningen av leden 1 och 2 i punkt 1 ska följande verksamheter inte betraktas som försäkrings- eller återförsäkringsdistribution:
 - a) Tillhandahållande av information i enskilda fall inom ramen för annan yrkesverksamhet om
 - i) leverantören inte vidtar några ytterligare åtgärder för att bistå med ingäendet eller fullgörandet av ett försäkringsavtal,
 - ii) denna verksamhet inte syftar till att bistå kunden med ingäendet eller fullgörandet av ett återförsäkringsavtal.

- b) Yrkesmässig handläggning av ett försäkrings- eller återförsäkringsföretags skador samt värdering och reglering av skador.
- c) Verksamhet som består i att enbart lägga fram data och information om presumtiva försäkringstagare för försäkringsförmedlare, återförsäkringsförmedlare, försäkringsföretag eller återförsäkringsföretag, om leverantören inte vidtar några ytterligare åtgärder för att bistå med ingäendet av ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal.
- d) Verksamhet som består i att enbart lägga fram information om försäkrings- eller återförsäkringsprodukter, en försäkringsförmedlare, en återförsäkringsförmedlare, ett försäkringsföretag eller ett återförsäkringsföretag för presumtiva försäkringstagare, om leverantören inte vidtar några ytterligare åtgärder för att bistå med ingäendet av ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal.

KAPITEL II

REGISTRERINGSKRAV

Artikel 3

Registrering

1. Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet ska registreras i sin hemmedlemsstat vid en behörig myndighet.

Försäkrings- och återförsäkringsföretag samt deras anställda ska inte behöva registrera sig enligt detta direktiv.

Utän att det påverkar tillämpningen av första stycket, får medlemsstaterna föreskriva att försäkrings- och återförsäkringsföretag och förmedlare samt andra organ får samarbeta med de behöriga myndigheterna vid registrering av försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet samt vid tillämpning av de krav som fastställs i artikel 10.

I synnerhet får försäkrings och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet registreras av ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag, en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare, eller av en sammanslutning av försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare som står under tillsyn av en behörig myndighet.

En försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet får agera på ett försäkrings- eller återförsäkringsföretags ansvar eller på en annan förmedlares ansvar. I ett sådant fall får medlemsstaterna föreskriva att försäkrings- eller återförsäkringsföretaget eller den andra förmedlaren ska ansvara för att försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet uppfyller villkoren för registrering, däribland de villkor som anges i punkt 6 första stycket c.

Medlemsstaterna får också föreskriva att det försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller den andra förmedlare som påtar sig ansvaret för försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet registrerar den sistnämnda förmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet.

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa det krav som avses i första stycket på alla fysiska personer som arbetar hos en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet och som utövar försäkrings- eller återförsäkringsdistribution.

Medlemsstaterna ska se till att registren omfattar namnen på de fysiska personer i ledningen vid försäkrings- eller återförsäkringsdistributören som ansvarar för försäkrings- eller återförsäkringsdistributionen.

I registret ska dessutom de medlemsstater anges i vilka förmedlaren är verksam enligt bestämmelserna om etableringsfrihet eller friheten att tillhandahålla tjänster.

2. Medlemsstaterna får upprätta fler än ett register för försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet, förutsatt att de fastställer kriterier för registrering av förmedlarna.

Medlemsstaterna ska införa ett registreringssystem online. Det systemet ska vara lättillgängligt och medge att registreringsblanketten fylls i direkt online.

3. Om det finns fler än ett register i en medlemsstat ska den medlemsstaten inrätta ett enda informationsställe som gör det möjligt att snabbt och enkelt få tillgång till upplysningar från dessa register och vilka ska upprättas på elektronisk väg samt uppdateras. Det informationsstället ska även innehålla upplysningar om de behöriga myndigheterna i hemmedlemsstaten.

4. Eiopa ska upprätta, på sin webbplats offentliggöra och hålla uppdaterat ett gemensamt elektroniskt register med upplysningar om försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som har anmält en avsikt att bedriva gränsöverskridande verksamhet i enlighet med kapitel III. Medlemsstaterna ska skyndsamt ge Eiopa relevant information så att myndigheten kan utföra denna uppgift. Registret ska innehålla länkar till och vara tillgängligt från respektive webbplats för varje medlemsstats behöriga myndigheter.

Eiopa ska ha rätt att få tillgång till uppgifter som lagras i registret som avses i första stycket. Eiopa och de behöriga myndigheterna ska ha rätt att ändra sådana uppgifter. Registrerade personer vars personuppgifter lagras i registret och bytts ska ha rätt till åtkomst till sådana lagrade uppgifter och ha rätt att på lämpligt sätt informeras.

Eiopa ska upprätta en webbplats med länkar till varje enskilt informationsställe eller i förekommande fall det register som medlemsstaterna inrättat i enlighet med punkt 3.

Hemmedlemsstater ska se till att registrering av försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet endast är möjlig om de relevanta kraven som fastställs i artikel 10 är uppfyllda.

Den behöriga myndigheten ska regelbundet göra en översyn av registreringens giltighet.

Hemmedlemsstater ska se till att försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som inte längre uppfyller kraven i artikel 10 tas bort ur registret. I förekommande fall ska hemmedlemsstaten underrätta värdmedlemsstaten om sådan borttagning.

5. Medlemsstaterna ska se till att ansökningar från förmedlare om att tas med i registret behandlas inom tre månader från det att en fullständig ansökan lämnats in, och att den sökande skyndsamt underrättas om beslutet.

6. Medlemsstaterna ska se till att samtliga följande uppgifter begärs in från försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som ett villkor för registrering:

- a) Uppgifter om identiteten avseende sådana aktieägare eller delägare, oavsett om de är fysiska eller juridiska personer, som har ett innehav i förmedlingsföretaget som överstiger 10 % och om hur stora dessa innehav är.
- b) Uppgifter om identiteten avseende personer som har nära förbindelser med förmedlaren.
- c) Uppgifter om att innehavet eller de nära förbindelserna inte hindrar de behöriga myndigheterna från att på ett ändamålsenligt sätt utöva sin tillsyn.

Medlemsstaterna ska se till att förmedlarna utan oskäligt dröjsmål underrättar de behöriga myndigheterna ifall några ändringar sker i de uppgifter som tillhandahållits enligt denna punkt.

7. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna nekar registrering om lagar och andra författningar i ett tredjeland som reglerar en eller flera fysiska eller juridiska personer med vilken eller vilka förmedlaren har nära förbindelser, eller svårigheter att kontrollera efterlevnaden av dessa lagar och andra författningar, hindrar myndigheterna från att på ett ändamålsenligt sätt utöva sin tillsyn.

KAPITEL III

FRIHET ATT TILLHANDAHÅLLA TJÄNSTER OCH ETABLERINGSFRIHET

Artikel 4

Utövande av friheten att tillhandahålla tjänster

1. Varje försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som avser att för första gången inleda verksamhet på en annan medlemsstats territorium inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster ska lämna följande uppgifter till den behöriga myndigheten i sin hemmedlemsstat:

- a) Förmedlarens namn, adress och, om tillämpligt, registreringsnummer.

- b) Den eller de medlemsstater där förmedlaren avser att bedriva verksamhet.
- c) Kategori av förmedlare och, om tillämpligt, namn på det eller de försäkrings- eller återförsäkringsföretag som representeras.
- d) Relevanta försäkringsklasser, om tillämpligt.

2. Hemmedlemsstatens behöriga myndighet ska inom en månad efter att ha mottagit de uppgifter som avses i punkt 1 vidarebefordra dessa uppgifter till värdmedlemsstatens behöriga myndighet, som ska bekräfta mottagande av dessa utan dröjsmål. Den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten ska informera försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet skriftligen om att uppgifterna har mottagits av den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten och att förmedlaren kan inleda verksamhet i värdmedlemsstaten. I tillämpliga fall ska den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten samtidigt underrätta förmedlaren om att information om de rättsliga bestämmelser som avses i artikel 11.1 och som är tillämpliga i värdmedlemsstaten finns att tillgå på de sätt som avses i artikel 11.3 och 11.4, och vidare om att förmedlaren måste följa de bestämmelserna för att få inleda verksamhet i värdmedlemsstaten.

3. Om någon av de uppgifter som lämnats i enlighet med punkt 1 ändras ska försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet meddela ändringen till hemmedlemsstatens behöriga myndighet minst en månad innan ändringen genomförs. Hemmedlemsstatens behöriga myndighet ska också informera värdmedlemsstatens behöriga myndighet om ändringen så snart som det är praktiskt möjligt och senast en månad från den dag då den mottog meddelandet om ändring.

Artikel 5

Bristande fullgörande av skyldigheter vid utövande av friheten att tillhandahålla tjänster

1. Om den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten har skäl att anse att en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som är verksam inom dess territorium inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster underlåter att fullgöra någon av de skyldigheter som fastställs i detta direktiv, ska den underrätta den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten om dessa skäl.

Efter att ha gjort en bedömning av den information som mottagits enligt första stycket ska den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten i förekommande fall och så snart det är möjligt vidta erforderliga åtgärder för att avhjälpa situationen. Den ska underrätta värdmedlemsstatens behöriga myndighet om eventuella sådana vidtagna åtgärder.

Om försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet – trots de åtgärder som vidtagits av hemmedlemsstaten eller på grund av att åtgärderna visat sig vara otillräckliga eller inte vidtagits – fortsätter att agera på ett sätt som tydligen skadar intressena för värdmedlemsstatens konsumenter i stort eller hindrar försäkrings- och återförsäkringsmarknaderna att fungera väl, får den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten, efter att ha informerat den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten, vidta erforderliga åtgärder för att förhindra ytterligare avvikelser, inklusive att – i den mån som det är helt nödvändigt – hindra den berörda förmedlaren att fortsätta bedriva ny verksamhet inom dess territorium.

Vidare får den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten eller värdmedlemsstaten hänskjuta ärendet till Eiopa och begära dess biträde i enlighet med artikel 19 i förordning (EU) nr 1094/2010. I detta fall kan Eiopa agera i enlighet med de befogenheter myndigheten tilldelats genom den artikeln.

2. Punkt 1 ska inte påverka möjligheterna för en värdmedlemsstat att vidta erforderliga åtgärder för att inom sitt territorium förhindra eller bestraffa överträdelser, i situationer där omedelbar åtgärd krävs för att skydda konsumenternas rättigheter. Sådana åtgärder ska innefatta möjligheten att hindra försäkrings- och återförsäkringsförmedlare samt försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet att bedriva ny verksamhet inom dess territorium.

3. Information om eventuella åtgärder som vidtagits av de behöriga myndigheterna i värdmedlemsstaten enligt denna artikel ska utan oskäligt dröjsmål meddelas den berörda försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet – tillsammans med en vederbörlig motivering – samt den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten, Eiopa och kommissionen.

Artikel 6

Utövande av etableringsfriheten

1. Medlemsstaterna ska se till att försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som avser att utöva sin etableringsfrihet genom att etablera en filial eller en permanent närvaro på en annan medlemsstats territorium ska underrätta sin hemmedlemsstats behöriga myndighet och lämna följande uppgifter till den behöriga myndigheten:

- a) Förmedlarens namn, adress och, om tillämpligt, registreringsnummer.
- b) Den medlemsstat på vars territorium förmedlaren avser att etablera en filial eller en permanent närvaro.
- c) Kategori av förmedlare och, om tillämpligt, namn på det eller de försäkrings- eller återförsäkringsföretag som representeras.
- d) Relevanta försäkringsklasser, om tillämpligt.
- e) Den adress i värdmedlemsstaten där dokument kan erhållas.
- f) Namn på den person som ska ansvara för ledningen av filialen eller den permanenta närvaron.

Varje förmedlare som är permanent närvarande på en annan medlemsstats territorium och som är likvärdig med en filial ska behandlas på samma sätt som en filial, såvida inte förmedlaren lagligen etablerar sådan permanent närvaro i en annan juridisk form.

2. Såvida hemmedlemsstatens behöriga myndighet inte har skäl att betvivla att försäkrings- eller återförsäkringsförmedlars eller försäkringsförmedlars som bedriver förmedling som sidoverksamhets organisatoriska struktur eller ekonomiska situation är otillräcklig med beaktande av den planerade distributionsverksamheten, ska den inom en månad efter att ha mottagit de uppgifter som avses i punkt 1 vidarebefordra dessa uppgifter till värdmedlemsstatens behöriga myndighet, som ska bekräfta mottagandet av uppgifterna utan dröjsmål. Den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten ska informera försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet skriftligen om att uppgifterna har mottagits av den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten.

Inom en månad efter mottagandet av de uppgifter som avses i första stycket i denna punkt ska värdmedlemsstatens behöriga myndighet på de sätt som avses i artikel 11.3 och 11.4 underrätta hemmedlemsstatens behöriga myndighet om de rättsliga bestämmelser som avses i artikel 11.1 och som är tillämpliga i värdmedlemsstaten. Den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten ska underrätta förmedlaren om detta och om att förmedlaren får inleda verksamhet i värdmedlemsstaten förutsatt att verksamheten är förenlig med nämnda rättsliga bestämmelser.

Om ingen underrättelse mottas inom den period som anges i andra stycket får försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet etablera filialen och inleda verksamhet.

3. Om hemmedlemsstatens behöriga myndighet avslår begäran att vidarebefordra uppgifterna som avses i punkt 1 till värdmedlemsstatens behöriga myndighet, ska den meddela försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet skälen till denna vägran inom en månad efter att ha mottagit samtliga de uppgifter som avses i punkt 1.

Ett avslag som avses i första stycket eller underlåtenhet av hemmedlemsstatens behöriga myndighet att vidarebefordra uppgifterna som avses i punkt 1 ska kunna bli föremål för domstolsprövning i hemmedlemsstaten.

4. Om någon av de uppgifter som lämnats i enlighet med punkt 1 ändras ska en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet meddela ändringen till hemmedlemsstatens behöriga myndighet minst en månad innan ändringen genomförs. Hemmedlemsstatens behöriga myndighet ska också informera värdmedlemsstatens behöriga myndighet om ändringen så snart som det är praktiskt möjligt och senast en månad från den dag då den mottog meddelandet om ändring.

Artikel 7

Uppdelning av befogenheter mellan hemmedlemsstater och värdmedlemsstater

1. Om det huvudsakliga verksamhetsstället för en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet är beläget i en annan medlemsstat än hemmedlemsstaten kan den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten överenskomma med hemmedlemsstatens behöriga myndighet att den ska

agera som behörig myndighet i hemmedlemsstaten i fråga om bestämmelserna i kapitlen IV, V, VI och VII. Om en sådan överenskommelse nås ska hemmedlemsstatens behöriga myndighet utan dröjsmål informera försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller den försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet och Eiopa.

2. Vårdmedlemsstatens behöriga myndighet ska ha ansvaret för att säkerställa att tillhandahållandet av tjänster från etableringsstället på dess territorium sker i enlighet med de skyldigheter som anges i kapitlen V och VI och de bestämmelser som antagits i enlighet med dessa kapitel.

Vårdmedlemsstatens behöriga myndighet ska ha rätt att granska arrangemangen för etablering och begära de ändringar som är nödvändiga för att myndigheten ska kunna kontrollera fullgörandet av skyldigheterna enligt kapitlen V och VI och de bestämmelser som antagits i enlighet med dessa kapitel, när det gäller de tjänster som tillhandahålls eller den verksamhet som bedrivs av etableringsstället på dess territorium.

Artikel 8

Bristande fullgörande av skyldigheter vid utövande av etableringsfriheten

1. Om den behöriga myndigheten i en vårdmedlemsstat fastställer att en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet överträder sådana lagar eller andra författningar som antagits i den medlemsstaten enligt bestämmelserna i kapitlen V och VI, får den myndigheten föreslå nödvändiga åtgärder.

2. Om vårdmedlemsstatens behöriga myndighet har skäl att anse att en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som verkar på dess territorium via ett etableringsställe överträder någon av de skyldigheter som anges i detta direktiv och om den behöriga myndigheten inte är ansvarig i enlighet med artikel 7.2, ska den meddela dessa slutsatser till hemmedlemsstatens behöriga myndighet. Efter att ha gjort en bedömning av den information som mottagits ska den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten i förekommande fall och så snart det är möjligt vidta erforderliga åtgärder för att avhjälpa bristerna. Den ska underrätta vårdmedlemsstatens behöriga myndighet om eventuella sådana vidtagna åtgärder.

3. Om försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller den försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet – trots de åtgärder som vidtagits av hemmedlemsstaten eller på grund av att åtgärderna visat sig vara otillräckliga eller inte vidtagits – fortsätter att agera på ett sätt som tydligt skadar intressena för vårdmedlemsstatens konsumenter i stort eller hindrar försäkrings- och återförsäkringsmarknaderna att fungera väl, får den behöriga myndigheten i vårdmedlemsstaten, efter att ha informerat den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten, vidta erforderliga åtgärder för att förhindra ytterligare avvikelser, inklusive att – i den mån som det är helt nödvändigt – hindra den berörda förmedlaren att fortsätta bedriva ny verksamhet inom dess territorium.

Vidare får den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten eller vårdmedlemsstaten hänskjuta ärendet till Eiopa och begära dess biträde i enlighet med artikel 19 i förordning (EU) nr 1094/2010. I detta fall kan Eiopa agera i enlighet med de befogenheter myndigheten tilldelats genom den artikeln.

4. Punkterna 2 och 3 får inte påverka möjligheterna för vårdmedlemsstaten att vidta erforderliga och icke-diskriminerande åtgärder för att inom sitt territorium förhindra eller bestraffa överträdelser, i situationer där omedelbar åtgärd krävs för att skydda konsumenternas rättigheter i vårdmedlemsstaten, när motsvarande åtgärder är otillräckliga eller saknas i hemmedlemsstaten. I sådana situationer ska vårdmedlemsstaten ha möjligheten att hindra den berörda försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller den försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet att bedriva ny verksamhet inom dess territorium.

5. Information om åtgärder som vidtagits av de behöriga myndigheterna i vårdmedlemsstaten enligt denna artikel ska utan oskäligt dröjsmål meddelas den berörda försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet – tillsammans med en vederbörlig motivering – samt den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten, Eiopa och kommissionen.

Artikel 9

Befogenheter när det gäller nationella bestämmelser som utfärdats med hänsyn till allmänintresset

1. Detta direktiv ska inte påverka möjligheterna för vårdmedlemsstaterna att – i den mån som det är helt nödvändigt – vidta erforderliga och icke-diskriminerande åtgärder för att inom sitt territorium bestraffa överträdelser som inte är förenliga med deras rättsliga bestämmelser som avses i artikel 11.1. I sådana situationer ska vårdmedlemsstaterna ha möjligheten att hindra den berörda försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhet att bedriva ny verksamhet inom deras territorier.

2. Vidare ska detta direktiv inte påverka möjligheterna för värmedlemsstatens behöriga myndighet att vidta erforderliga åtgärder för att hindra en försäkringsdistributör som är etablerad i en annan medlemsstat att bedriva verksamhet inom dess territorium inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster eller, i tillämpliga fall, etableringsfriheten, om verksamheten i fråga helt eller huvudsakligen är inriktad på värmedlemsstatens territorium med enda syfte att kringgå de rättsliga bestämmelser som skulle vara tillämpliga om den berörda försäkringsdistributören hade sin hemvist eller sitt säte i den värmedlemsstaten, och om dess verksamhet dessutom allvarligt hotar försäkrings- och återförsäkringsmarknadernas sätt att fungera i värmedlemsstaten med avseende på konsumentskyddet. I ett sådant fall får värmedlemsstatens behöriga myndighet, efter att ha informerat hemmedlemsstatens behöriga myndighet, vidta alla erforderliga åtgärder gentemot den försäkringsdistributören i fråga för att skydda konsumenternas rättigheter i värmedlemsstaten. De involverade behöriga myndigheterna får hänskjuta ärendet till Eiopa och begära dess biträde i enlighet med artikel 19 i förordning (EU) nr 1094/2010, och i ett sådant fall kan Eiopa agera i enlighet med de befogenheter myndigheten tilldelats genom den artikeln i fall där värmedlemsstatens och hemmedlemsstatens behöriga myndigheter inte är överens.

KAPITEL IV

KRAV PÅ ORGANISATION AV VERKSAMHETEN

Artikel 10

Yrkeskrav och krav på organisation av verksamheten

1. Hemmedlemsstaterna ska se till att försäkrings- och återförsäkringsdistributörer och anställda hos försäkrings- och återförsäkringsföretag som utför försäkrings- eller återförsäkringsdistributionsverksamhet har lämplig kunskap och kompetens så att de kan fullgöra sina uppgifter och skyldigheter på ett tillfredsställande sätt.

2. Hemmedlemsstaterna ska se till att försäkrings- och återförsäkringsförmedlare, anställda hos försäkrings- och återförsäkringsföretag och anställda hos försäkrings- och återförsäkringsförmedlare uppfyller kraven på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling så att de kan utföra sina arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt som motsvarar deras roll och den relevanta marknaden.

I det avseendet ska hemmedlemsstaterna införa och offentliggöra processer för att på ett ändamålsenligt sätt kontrollera och bedöma kunskapen och kompetensen hos försäkrings- och återförsäkringsförmedlare, anställda hos försäkrings- och återförsäkringsföretag och anställda hos försäkrings- och återförsäkringsförmedlare, baserat på minst 15 timmars fortbildning eller yrkesutveckling per år, med beaktande av de sålda produkternas karaktär, typen av distributör, personernas respektive roller och den verksamhet som bedrivs inom försäkrings- eller återförsäkringsdistributören.

Hemmedlemsstaten får föreskriva att ett framgångsrikt fullgörande av den erfordrade fortbildningen och yrkesutvecklingen styrks genom ett intyg.

Medlemsstaterna ska anpassa kraven på kunskaper och kompetens i förhållande till försäkrings- eller återförsäkringsdistributörernas särskilda verksamhet och till de produkter som distribueras, särskilt i fall av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet. Medlemsstaterna får i de fall som avses i artikel 3.1 tredje stycket och för anställda hos försäkrings- eller återförsäkringsföretag som utför försäkrings- eller återförsäkringsdistribution kräva att försäkrings- eller återförsäkringsföretaget eller försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren ska kontrollera att förmedlarnas kunskaper och kompetens stämmer överens med kraven i punkt 1, samt att företaget eller förmedlaren vid behov ska tillhandahålla sådana förmedlare utbildnings- eller yrkesutvecklingsresurser som motsvarar de krav som gäller för de produkter som säljs av dessa förmedlare.

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa kravet i punkt 1 och i första stycket i denna punkt på alla fysiska personer som arbetar på ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller hos en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare och som bedriver försäkrings- eller återförsäkringsdistribution, men medlemsstaterna ska säkerställa att de relevanta personerna i ledningen för sådana företag som ansvarar för distributionen av försäkrings- och återförsäkringsprodukter samt alla andra personer som direkt deltar i distributionen av försäkringar eller återförsäkringar uppvisar de kunskaper och den kompetens som krävs för att utföra arbetet.

Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare ska uppvisa överensstämmelse med de relevanta yrkeskunskaps- och kompetenskraven som föreskrivs i bilaga I.

3. Fysiska personer som arbetar på ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller hos en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare och som utför försäkrings- eller återförsäkringsdistribution ska ha godandel. Ett minimikrav är att de inte har några anmärkningar i belastningsregistret eller i något annat motsvarande nationellt register för allvariga brott med anknytning till egendomsbrott eller andra brott i samband med ekonomisk verksamhet, och de ska inte tidigare ha försatts i konkurs, såvida de inte har blivit rehabiliterade i enlighet med nationell rätt.

Medlemsstaterna får i enlighet med artikel 3.1 tredje stycket tillåta att försäkrings- eller återförsäkringsdistributören kontrollerar att dess anställda och, i de fall där det är lämpligt, försäkrings- eller återförsäkringsförmedlarsandel är god.

Medlemsstaterna behöver inte tillämpa kravet i första stycket i denna punkt på alla fysiska personer som arbetar på ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller hos en försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare, förutsatt att dessa fysiska personer inte är direkt involverade i försäkrings- eller återförsäkringsdistributionen. Medlemsstaterna ska dock säkerställa att de personer i ledningen som ansvarar för – och personal som är direkt involverad i – försäkrings- eller återförsäkringsdistributionen uppfyller kravet.

När det gäller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet ska medlemsstaterna se till att de personer som ansvarar för försäkringsdistributionen som sidoverksamhet uppfyller det krav som avses i första stycket.

4. Försäkrings- och återförsäkringsförmedlare ska ha en ansvarsförsäkring som ska omfatta hela unionens territorium eller annan likvärdig garanti för ansvar till följd av fel eller försummelse i verksamheten, vilken minst ska täcka 1 250 000 EUR per skada och totalt 1 850 000 EUR för alla skador under ett år, såvida inte en sådan försäkring eller likvärdig garanti redan tillhandahålls av ett försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller annat företag, för vars räkning eller med vars bemyndigande förmedlaren handlar, eller ett sådant företag har tagit fullt ansvar för förmedlaren handlande.

5. Medlemsstaterna ska kräva att försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet ska ha en ansvarsförsäkring eller likvärdiga garantier på en nivå som fastställs av medlemsstaterna med beaktande av den sålda produktens karaktär och den verksamhet som bedrivs.

6. Medlemsstaterna ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att skydda kunderna mot försäkrings- eller återförsäkringsförmedlaren eller försäkringsförmedlaren som bedriver förmedling som sidoverksamhets oförmåga att överföra premien till försäkringsföretaget eller att överföra ersättningsbeloppet eller en återbetalning av premien till den försäkrade.

Detta ska göras på något eller flera av följande sätt:

- a) Bestämmelser i lag eller avtal, varigenom medel som kunden betalat till förmedlaren ska betraktas som betalade till företaget, medan medel som företaget betalat till förmedlaren inte ska betraktas som betalade till kunden förrän kunden verkligen erhåller dem.
- b) Ett krav på att förmedlare ska ha ekonomiska resurser som fortlöpande uppgår till 4 % av summan av mottagna årspremier, dock minst 18 750 EUR.
- c) Ett krav på att kundmedel ska överföras via strikt avskilda kundkonton och på att dessa konton inte får användas för att gottgöra andra fordringsägare i händelse av konkurs.
- d) Ett krav på att en garantifond ska upprättas.

7. Eiopa ska regelbundet se över de belopp som anges i punkterna 4 och 6 med hänsyn till utvecklingen av det europeiska konsumentprisindex som offentliggörs av Eurostat. Den första översynen ska göras senast den 31 december 2017, och därefter ska en översyn göras vart femte år.

Eiopa ska utarbeta utkast till tekniska standarder för tillsyn angående en anpassning av basbeloppen i euro enligt punkterna 4 och 6 som motsvarar den procentuella ändringen av det index som avses i första stycket i denna punkt från den 1 januari 2013 till den 31 december 2017 eller från dagen för den senaste översynen till dagen för den nya översynen, och beloppet ska avrundas uppåt till närmaste 10-tal euro.

Eiopa ska lägga fram dessa utkast till tekniska standarder för tillsyn för kommissionen senast den 30 juni 2018, och därefter ska de kommande utkast till tekniska standarder för tillsyn läggas fram vart femte år.

Kommissionen ska ges befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i andra och tredje stycket i denna punkt i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1094/2010.

8. För att säkerställa överensstämmelse med kraven i punkterna 1, 2 och 3, ska försäkrings- och återförsäkringsföretagen godkänna, genomföra och regelbundet se över sina interna policyer och erforderliga interna förfaranden.

Försäkrings- och återförsäkringsföretagen ska ta fram en funktion för att säkerställa ett korrekt genomförande av de policyer och förfaranden som godkänts.

Försäkrings- och återförsäkringsföretagen ska inrätta, upprätthålla och uppdatera register för all relevant dokumentation med avseende på tillämpningen av punkterna 1, 2 och 3. Försäkrings- och återförsäkringsföretagen ska på begäran lämna ut namnet på den person som ansvarar för nämnda funktion till hemmedlemsstatens behöriga myndighet.

Artikel 11

Offentliggörande av bestämmelser för att skydda allmänintresset

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras behöriga myndigheter på lämpligt sätt offentliggör de relevanta nationella bestämmelser för att skydda allmänintresset som är tillämpliga på bedrivande av försäkrings- och återförsäkringsdistribution på deras territorier, inklusive information om huruvida och hur medlemsstaten har valt att tillämpa de strängare bestämmelser som anges i artikel 29.3.

2. En medlemsstat som önskar tillämpa och redan tillämpar bestämmelser om försäkringsdistribution som går utöver de bestämmelser som anges i detta direktiv ska säkerställa att den administrativa bördan av dessa bestämmelser står i proportion till behovet av konsumentskydd. Medlemsstaten ska kontinuerligt övervaka dessa bestämmelser så att de fortlöpande är förenliga med denna punkt.

3. Eiopa ska på sin webbplats ange länkar till webbplatser för de behöriga myndigheterna där information om bestämmelser för att skydda allmänintresset offentliggörs. De nationella behöriga myndigheterna ska uppdatera sådan information regelbundet, och Eiopa ska göra den tillgänglig på sin webbplats, där samtliga nationella bestämmelser för att skydda allmänintresset ska kategoriseras i olika, relevanta rättsområden.

4. Medlemsstaterna ska inrätta en enda kontaktpunkt som ska ansvara för tillhandahållande av information om bestämmelser för att skydda allmänintresset i respektive medlemsstat. En lämplig behörig myndighet bör utgöra en sådan kontaktpunkt.

5. Eiopa ska före den 23 februari 2019 i en rapport granska och informera kommissionen om de bestämmelser för att skydda allmänintresset som offentliggjorts av medlemsstaterna i enlighet med denna artikel, mot bakgrund av behovet av att detta direktiv och den inre marknaden fungerar väl.

Artikel 12

Behöriga myndigheter

1. Medlemsstaterna ska utse de behöriga myndigheter som har befogenhet att se till att detta direktiv genomförs. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om detta, med uppgift om eventuell ansvarsuppdelning.

2. De myndigheter som avses i punkt 1 i denna artikel ska vara antingen offentliga myndigheter eller organ som erkänts i nationell rätt eller av en offentlig myndighet som genom nationell rätt har fått uttrycklig behörighet till detta. De får inte vara försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller sammanslutningar vars medlemmar direkt eller indirekt innefattar försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare, utan att detta åsidosätter behöriga myndigheters och andra organs möjligheter att samarbeta där detta uttryckligen föreskrivs enligt artikel 3.1.

3. De behöriga myndigheterna ska ha alla de befogenheter som är nödvändiga för att genomföra sina uppgifter enligt detta direktiv. Om det finns flera behöriga myndigheter på en medlemsstats territorium, ska medlemsstaten sörja för ett nära samarbete dem emellan, så att de kan utföra sina respektive uppgifter på ett effektivt sätt.

Artikel 13

Samarbete och utbyte av information mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter

1. De behöriga myndigheterna i de olika medlemsstaterna ska samarbeta sinsemellan och utbyta all relevant information om försäkrings- och återförsäkringsdistributörer för att säkerställa att detta direktiv tillämpas på rätt sätt.

2. De behöriga myndigheterna ska i synnerhet, såväl inom ramen för registreringsprocessen som fortlöpande, utbyta relevant information om god vandel, yrkeskunskap och kompetensen hos försäkrings- och återförsäkringsdistributörer.

3. De behöriga myndigheterna ska även utbyta information om de försäkrings- och återförsäkringsdistributörer som blivit föremål för en sådan påföljd eller annan åtgärd som avses i kapitel VII, och om sådan information kan få till följd att distributören tas bort ur registret över sådana distributörer.

4. Alla personer som tar emot eller lämnar ut information i samband med detta direktiv ska vara bundna av tystnadsplikt på det sätt som föreskrivs i artikel 64 i direktiv 2009/138/EG.

Artikel 14

Klagomål

Medlemsstaterna skall se till att det inrättas förfaranden som innebär att kunder och andra berörda parter, särskilt konsumentorganisationer, kan anmäla klagomål mot försäkrings- och återförsäkringsdistributörer. Den som klagat ska i samtliga fall erhålla svar.

Artikel 15

Twistlösnig utanför domstol

1. Medlemsstaterna ska se till att det i enlighet med relevanta unionslagstiftningsakter och nationell rätt inrättas adekvata, effektiva, opartiska och oberoende förfaranden för klagomål och twistlösnig utanför domstol för att avgöra tvister mellan kunder och försäkringsdistributörer om rättigheter och skyldigheter enligt detta direktiv, i förekommande fall med användande av befintliga organ. Medlemsstaterna ska se till att dessa förfaranden är tillämpliga på – och det relevanta organets behörighet de facto omfattar – försäkringsdistributörer mot vilka förfaranden inleds.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att de organ som avses i punkt 1 samarbetar för att lösa gränsöverskridande tvister om rättigheterna och skyldigheterna enligt detta direktiv.

Artikel 16

Begränsning av användningen av förmedlare

Medlemsstaterna ska se till att försäkrings- och återförsäkringsföretag och förmedlare, när de utnyttjar tjänster från försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet, endast utnyttjar sådana försäkringsdistributions-tjänster och återförsäkringsdistributions-tjänster som tillhandahålls av registrerade försäkrings- och återförsäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet inbegripet dem som avses i artikel 1.3.

KAPITEL V

INFORMATIONSKRAV OCH UPPFÖRANDEREGLER

Artikel 17

Allmän princip

1. Medlemsstaterna ska se till att försäkringsdistributörer, när de utför försäkringsdistribution, alltid agerar hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse.

2. Utan att det påverkar Europaparlamentets och rådet direktiv 2005/29/EG⁽¹⁾ ska medlemsstaterna säkerställa att all information med anknytning till innehållet i detta direktiv, däribland marknadsföringsmaterial, som försäkringsdistributörer skickar till kunder eller presumtiva kunder ska vara opartisk, tydlig och inte vilseledande. Marknadsföringsmaterial ska alltid klart och tydligt kunna identifieras som sådant.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att försäkringsdistributörer inte erhåller ersättning, och inte ersätter eller bedömer sina anställdas prestationer, på ett sätt som står i strid med skyldigheten att agera i enlighet med kundernas bästa intresse. I synnerhet får en försäkringsdistributör inte införa system med ersättningar, försäljningsmål eller annat som skulle kunna ge vederbörande eller sina anställda incitament att rekommendera en kund en viss försäkringsprodukt när försäkringsdistributören skulle kunna erbjuda en annan försäkringsprodukt som bättre skulle motsvara kundens behov.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (direktiv om otillbörliga affärsmetoder) (EUT L 149, 11.6.2005, s. 22).

Artikel 18

Allmän information som ska lämnas av försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget

Medlemsstaterna ska säkerställa följande:

- a) Försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna följande information till kunder:
 - i) Sin identitet och adress och att den är en försäkringsförmedlare.
 - ii) Uppgift om huruvida den tillhandahåller rådgivning om de försäkringsprodukter som säljs.
 - iii) De förfaranden som avses i artikel 14, genom vilka kunder och andra berörda parter kan anmäla klagomål mot försäkringsförmedlare, och uppgift om de förfaranden för klagomål och tvistlösning utanför domstol som avses i artikel 15.
 - iv) Det register där den finns med och hur det kan kontrolleras att den är registrerad.
 - v) Uppgift om huruvida förmedlaren företräder kunden eller agerar för försäkringsföretagets räkning.
- b) Försäkringsföretag ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna följande information till kunder:
 - i) Sin identitet och adress och att det är ett försäkringsföretag.
 - ii) Uppgift om huruvida företaget tillhandahåller rådgivning om de försäkringsprodukter som säljs.
 - iii) De förfaranden som avses i artikel 14, genom vilka kunder och andra berörda parter kan anmäla klagomål mot försäkringsföretag, och uppgift om de förfaranden för klagomål och tvistlösning utanför domstol som avses i artikel 15.

Artikel 19

Intressekonflikter och öppenhet

1. Medlemsstaterna ska se till att försäkringsförmedlare i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämnar information till kunden om åtminstone följande:
 - a) Om förmedlaren, direkt eller indirekt, innehar 10 % eller mer av rösterna eller av kapitalet i ett visst försäkringsföretag.
 - b) Om ett visst försäkringsföretag eller ett moderbolag till ett visst försäkringsföretag, direkt eller indirekt, innehar 10 % eller mer av rösterna eller av kapitalet i försäkringsförmedlaren.
 - c) I förhållande till det avtal som föreslås eller som det ges rådgivning om, uppgift om huruvida
 - i) den lämnar rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys,
 - ii) den är avtalsenligt förpliktad att bedriva försäkringsdistributionsverksamhet uteslutande med ett eller flera försäkringsföretag, i vilket fall den ska ange namnen på dessa försäkringsföretag, eller
 - iii) den inte är avtalsenligt förpliktad att bedriva försäkringsdistributionsverksamhet uteslutande med ett eller flera försäkringsföretag och inte lämnar rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys, i vilket fall den ska ange namnen på de försäkringsföretag med vilka han eller hon får bedriva och bedriver verksamhet.
 - d) Arten av den ersättning som mottas för försäkringsavtalet.
 - e) Uppgift om huruvida den avseende försäkringsavtalet arbetar
 - i) på grundval av ett arvode, dvs. att ersättningen betalas direkt av kunden,
 - ii) på grundval av en provision av något slag, dvs. att ersättningen ingår i försäkringspremien,
 - iii) på grundval av någon annan typ av ersättning, innefattandes ekonomiska ersättningar av alla slag, som erbjuds eller utbetalas i samband med försäkringsavtalet, eller
 - iv) på grundval av en kombination av de ersättningstyper som anges i leden i, ii och iii.

2. Om arvodet ska betalas direkt av kunden ska försäkringsförmedlaren informera kunden om arvodets storlek, eller om det inte är möjligt, om metoden för att beräkna arvodet.
3. Även i de fall kunden gör andra betalningar inom ramen för försäkringsavtalet efter dess ingående än löpande premiebetalningar och andra planmässiga betalningar, ska försäkringsförmedlaren lämna information i enlighet med denna artikel i samband med varje sådan betalning.
4. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje försäkringsföretag i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämnar information till kunden om arten av den ersättning som mottas av dess anställda för försäkringsavtalet.
5. Även i de fall kunden gör andra betalningar inom ramen för försäkringsavtalet efter dess ingående än löpande premiebetalningar och andra planmässiga betalningar, ska försäkringsföretaget lämna information i enlighet med denna artikel i samband med varje sådan betalning.

Artikel 20

Rådgivning och normer för försäljning utan rådgivning

1. Innan ett försäkringsavtal ingås ska försäkringsdistributören på grundval av de uppgifter som erhållits från kunden specificera kundens krav och behov och ge kunden objektiv information om försäkringsprodukten på ett förståeligt sätt så att kunden kan fatta ett välgrundat beslut.

Varje avtal som föreslås ska vara förenligt med kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd.

Om rådgivning ges innan ett visst avtal ingås ska försäkringsdistributören tillhandahålla kunden en personlig rekommendation, med en förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar kundens krav och behov.

2. De uppgifter som avses i punkt 1 ska anpassas till den föreslagna försäkringsproduktens komplexitet och typen av kund.

3. När en försäkringsförmedlare informerar kunden om att den ger råd på grundval av en opartisk och personlig analys, ska den ge detta råd på grundval av en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal tillgängliga på marknaden för att möjliggöra för den att ge en personlig rekommendation i enlighet med yrkesmässiga kriterier om vilket försäkringsavtal som i tillräcklig utsträckning skulle motsvara kundens behov.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 183 och 184 i direktiv 2009/138/EG ska försäkringsdistributören innan ett avtal ingås, oavsett om rådgivning lämnas och oberoende av huruvida försäkringsprodukten är en del av ett paket enligt artikel 24 i det här direktivet, ge kunden relevant information om försäkringsprodukten på ett förståeligt sätt så att denne kan fatta ett välgrundat beslut, samtidigt som försäkringsdistributören beaktar försäkringsproduktens komplexitet och typen av kund.

5. I förhållande till distribution av skadeförsäkringsprodukter enligt förteckningen i bilaga I till direktiv 2009/138/EG ska informationen som avses i punkt 4 i denna artikel ges i form av ett standardiserat produktfaktblad för försäkringsprodukter, på papper eller något annat varaktigt medium.

6. Det produktfaktblad för försäkringsprodukter som avses i punkt 5 ska upprättas av utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten.

7. Produktfaktbladet för försäkringsprodukter ska

- a) vara en kortfattad och separat handling,
- b) vara presenterad och utformad så att den är tydlig och lättläst, med tillräckligt stora tecken,
- c) inte vara svårare att läsa ifall originalet är utformat i färg men utskrivet eller kopierat i svartvitt,
- d) vara avfattat på de officiella språken, eller på ett av de officiella språken, använt i den del av medlemsstaten där försäkringsprodukten distribueras, eller på ett annat språk som konsumenten och distributören har kommit överens om,
- e) vara korrekt och inte vilseledande,
- f) vara försedd med titeln *Produktfaktblad för försäkringsprodukten* överst på första sidan,
- g) inbegripa en hänvisning till att komplett information om produkten före och efter ingående av avtalet finns att tillgå i andra dokument.

Medlemsstaterna får fastställa att produktfaktbladet för försäkringsprodukten ska tillhandahållas tillsammans med information som krävs enligt andra relevanta unionslagstiftningsakter eller nationell rätt, under förutsättning att alla krav enligt första stycket är uppfyllda.

8. Produktfaktabladet för försäkringsprodukter ska innehålla följande uppgifter:
- a) Information om typen av försäkring.
 - b) En sammanfattning av försäkringsskyddet, inbegripet de huvudsakliga risker som försäkras, försäkringsbeloppet och, i tillämpliga fall, den geografiska räckvidden och en sammanfattning av undantagna risker.
 - c) Hur premier ska betalas och premieperioder.
 - d) Huvudsakliga undantag, för vilka inga krav på ersättning kan framställas.
 - e) Skyldigheter då avtalet börjar gälla.
 - f) Skyldigheter under avtalets löptid.
 - g) Skyldigheter i fall av krav på ersättning.
 - h) Avtalsvillkor, inklusive avtalets start- och slutdatum.
 - i) Hur avtalet kan sägas upp.
9. Efter att ha såväl samrått med nationella myndigheter som genomfört konsumenttester ska Eiopa utarbeta utkast till tekniska standarder för genomförande med avseende på ett standardiserat presentationsformat för produktfaktblad för försäkringsprodukter med närmare uppgifter om presentationen av de uppgifter som avses i punkt 8.

Eiopa ska lägga fram dessa utkast till tekniska standarder för genomförande för kommissionen senast den 23 februari 2017.

Kommissionen ska ges befogenhet att anta de tekniska standarder för genomförande som avses i första stycket i denna punkt i enlighet med artikel 15 i förordning (EU) nr 1094/2010.

Artikel 21

Information som ska lämnas av försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet

Medlemsstaterna ska se till att försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet agerar i enlighet med artiklarna 18 a i, 18 a iii, 18 a iv och 19.1 d.

Artikel 22

Undantag från informationsplikt och flexibilitetsregel

1. Den information som avses i artiklarna 18, 19 och 20 behöver inte lämnas när försäkringsdistributören bedriver distributionsverksamhet med anknytning till försäkringar mot stora risker.

Medlemsstaterna får föreskriva att den information som avses i artiklarna 29 och 30 i det här direktivet inte behöver lämnas till en professionell kund enligt definitionen i artikel 4.1.10 i direktiv 2014/65/EU.

2. Medlemsstaterna får behålla eller anta striktare bestämmelser avseende de informationskrav som avses i detta kapitel, förutsatt att dessa bestämmelser överensstämmer med unionsrätten. Medlemsstaterna ska informera Eiopa och kommissionen om dessa nationella bestämmelser.

Medlemsstaterna ska även vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att deras behöriga myndigheter på lämpligt sätt offentliggör informationen om huruvida och hur respektive medlemsstat har valt att tillämpa striktare bestämmelser enligt denna punkt.

I synnerhet får medlemsstaterna göra den tillhandahållande av rådgivning som avses i artikel 20.1 tredje stycket obligatorisk för försäljning av försäkringsprodukter, eller för vissa typer av försäkringsprodukter. I ett sådant fall ska dessa striktare nationella bestämmelser följas av försäkringsdistributörerna, däribland distributörer som är verksamma inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster eller etableringsfriheten, om de ingår försäkringsavtal med kunder som har sin hemvist eller sitt etableringsställe i den medlemsstaten.

3. Medlemsstaterna får begränsa eller förbjuda godtagande eller mottagande av arvode, provisioner eller andra monetära ersättningar eller icke-monetära ersättningar som utbetalas till eller tillhandahålls försäkringsdistributörerna av någon tredjepart, eller av en person som agerar för tredjeparts räkning, i samband med distribution av försäkringsprodukter.

4. För att på alla sätt åstadkomma en hög grad av insyn ska Eiopa se till att de nationella bestämmelser som den informeras om även meddelas kunderna och försäkrings- och återförsäkringsdistributörerna.

5. Om försäkringsdistributören är ansvarig för tillhandahållandet av obligatoriska tjänstepensionssystem och en anställd ansluts till ett sådant system utan att ha fattat ett individuellt beslut om att ansluta sig, ska medlemsstaterna säkerställa att den information som avses i detta kapitel tillhandahålls den anställda utan dröjsmål efter anslutningen till det berörda systemet.

Artikel 23

Former för informationen

1. All information som ska lämnas i enlighet med artiklarna 18, 19, 20 och 29 ska meddelas kunderna

a) på papper,

b) klart och korrekt på ett sätt som är förståeligt för kunden,

c) på ett officiellt språk i den medlemsstat där risken är belägen eller den medlemsstat där åtagandet görs eller på ett annat språk som parterna har kommit överens om, och

d) kostnadsfritt.

2. Genom undantag från punkt 1 a i den här artikeln får den information som avses i artiklarna 18, 19, 20 och 29 lämnas till kunden på ett av följande medier:

a) På ett varaktigt medium annat än papper, när villkoren i punkt 4 i den här artikeln är uppfyllda.

b) På en webbplats, när villkoren i punkt 5 i den här artikeln är uppfyllda.

3. När den information som avses i artiklarna 18, 19, 20 och 29 lämnas på ett varaktigt medium annat än papper eller på en webbplats ska emellertid på begäran ett pappersexemplar lämnas till kunden gratis.

4. Den information som avses i artiklarna 18, 19, 20 och 29 får lämnas på ett varaktigt medium annat än papper när följande villkor är uppfyllda:

a) Användningen av det varaktiga mediet är lämplig med hänsyn till de affärsförbindelser som råder mellan försäkringsdistributören och kunden.

b) Kunden har fått välja mellan information på papper och på ett varaktigt medium, och har valt det sistnämnda.

5. Den information som avses i artiklarna 18, 19, 20 och 29 får lämnas på en webbplats om den tillställs kunden personligen eller om följande villkor är uppfyllda:

a) Lämnandet av den informationen på en webbplats är lämpligt med hänsyn till de affärsförbindelser som råder mellan försäkringsdistributören och kunden.

b) Kunden har gått med på att den informationen lämnas på en webbplats.

c) Kunden har på elektronisk väg underrättats om adressen till webbplatsen och den plats på webbplatsen där denne kan få tillträde till den informationen.

d) Det är säkerställt att den informationen är tillgänglig på webbplatsen under en så lång period som kunden rimligen kan förväntas behöva den.

6. För tillämpningen av punkterna 4 och 5 ska lämnandet av information på ett varaktigt medium annat än papper eller på en webbplats anses vara lämpligt med hänsyn till de affärsförbindelser som råder mellan försäkringsdistributören och kunden, om det finns bevisning för att kunden har regelbunden tillgång till internet. Om kunden tillhandahåller en e-postadress för affärsförbindelserna i fråga ska detta betraktas som sådan bevisning.

7. Vid telefonförsäljning ska den information som lämnats till kunden av försäkringsdistributören före avtalets ingående, inklusive produktfaktbladet för försäkringsprodukten, överensstämma med unionsregler som är tillämpliga på distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter. Dessutom ska information lämnas av försäkringsdistributören till kunden i enlighet med punkt 1 eller 2 omedelbart efter det att försäkringsavtalet har ingåtts, även om kunden i enlighet med punkt 4 har valt att få förhandsinformation på ett annat varaktigt medium än papper.

Artikel 24

Korsförsäljning

1. När en försäkringsprodukt erbjuds tillsammans med en annan, underordnad produkt eller tjänst som inte är en försäkring – som en del av ett paket eller av ett och samma avtal – ska försäkringsdistributören informera kunden om huruvida det är möjligt att köpa de olika beståndsdelarna separat, och, om detta är möjligt, ge en adekvat beskrivning av de olika beståndsdelarna i avtalet eller paketet samt lämna separata uppgifter om kostnader och avgifter för respektive beståndsdel.

2. Under de omständigheter som avses i punkt 1, och om risken eller försäkringsskyddet i ett sådant avtal eller paket som erbjuds en kund skiljer sig från den risk eller det försäkringsskydd som beståndsdelarna medför var för sig, ska försäkringsdistributören ge en adekvat beskrivning av de olika beståndsdelarna i avtalet eller paketet och av det sätt på vilket deras inbördes samspel medför ändringar av risken eller försäkringsskyddet.

3. Om en försäkringsprodukt är underordnad en vara eller en tjänst som inte är en försäkring – som en del av ett paket eller av ett och samma avtal – ska försäkringsdistributören erbjuda kunden möjligheten att köpa varan eller tjänsten separat. Denna punkt ska inte tillämpas om en försäkringsprodukt är underordnad en investeringstjänst eller investeringsverksamhet enligt definitionen i artikel 4.1.2 i direktiv 2014/65/EU, ett kreditavtal enligt definitionen i artikel 4.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU⁽¹⁾ eller ett betalkonto enligt definitionen i artikel 2.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/92/EU⁽²⁾.

4. Eiopa får utforma riktlinjer för granskning och tillsyn av metoder för korsförsäljning, och ange de situationer där korsförsäljning inte är förenlig med skyldigheterna enligt artikel 17.

5. Denna artikel får inte förhindra distribution av försäkringsprodukter som täcker flera olika risker.

6. I de fall som avses i punkterna 1 och 3 ska medlemsstaterna se till att försäkringsdistributören specificerar kundens krav och behov med avseende på försäkringsprodukter som utgör en del av det övergripande paketet eller av ett och samma avtal.

7. Medlemsstaterna får behålla eller anta ytterligare, striktare bestämmelser eller ingripa från fall till fall för att förbjuda försäljning av försäkringar tillsammans med sidotjänster eller sidoprodukter som inte är försäkringar – som en del av ett paket eller av ett och samma avtal – om de kan visa att sådan verksamhet är negativ för konsumenterna.

Artikel 25

Produkttillsyn och krav på styrning

1. Försäkringsföretag samt förmedlare som utvecklar försäkringsprodukter för försäljning till kunder ska upprätthålla, sköta och se över processen med att godkänna varje försäkringsprodukt eller varje betydande anpassning av en befintlig försäkringsprodukt innan den marknadsförs eller distribueras till kunder.

Produktgodkännandeprocessen ska vara proportionerlig och ändamålsenlig i förhållande till arten av försäkringsprodukt.

Produktgodkännandeprocessen ska inbegripa angivande av en fastställd målmarknad för varje produkt, säkerställa att det gjorts en bedömning av alla relevanta risker för den fastställda målmarknaden, och att den avsedda distributionsstrategin är förenlig med den fastställda målmarknaden och att rimliga åtgärder vidtagits för att se till att försäkringsprodukten distribueras till den fastställda målmarknaden.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU av den 4 februari 2014 om konsumentkreditavtal som avser bostadsfastighet och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2013/36/EU och förordning (EU) nr 1093/2010 (EUT L 60, 28.2.2014, s. 34).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/92/EU av den 23 juli 2014 om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner (EUT L 257, 28.8.2014, s. 214).

Försäkringsföretaget ska förstå och regelbundet se över de försäkringsprodukter som det erbjuder eller marknadsför, med beaktande av alla händelser som väsentligt skulle kunna påverka den potentiella risken för den fastställda målmarknaden, för att åtminstone bedöma huruvida produkten fortfarande är förenlig med den fastställda målmarknadens behov och huruvida den avsedda distributionsstrategin fortfarande är lämplig.

Försäkringsföretag samt förmedlare som utvecklar försäkringsprodukter ska ge varje distributör all erforderlig information om försäkringsprodukten och produktgodkännandeprocessen, inbegripet den fastställda målmarknaden för försäkringsprodukten.

Om en försäkringsdistributör lämnar rådgivning om eller föreslår försäkringsprodukter som den inte själv utvecklar ska den införa adekvata system för att erhålla den information som avses i femte stycket och för att förstå egenskaperna och de fastställda målmarknaderna för varje försäkringsprodukt.

2. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 38 för att närmare specificera de principer som anges i denna artikel, med proportionerligt beaktande av det sätt på vilket verksamheten bedrivs, arten av sålda försäkringsprodukter och arten av distributör.

3. De strategier, processer och system som avses i den här artikeln ska inte påverka några andra krav enligt detta direktiv, inbegripet kraven avseende information, lämplighet eller ändamålsenlighet, identifiering och hantering av intressekonflikter samt incitament.

4. Denna artikel ska inte tillämpas på försäkringsprodukter som utgör försäkringar mot stora risker.

KAPITEL VI

YTTERLIGARE KRAV FÖR FÖRSÄKRINGSBASERADE INVESTERINGSPRODUKTER

Artikel 26

Tillämpningsområde för ytterligare krav

I detta kapitel fastställs krav på försäkringsdistribution, utöver de krav som är tillämpliga på försäkringsdistribution i enlighet med artiklarna 17, 18, 19 och 20, när försäkringsdistributionen bedrivs i samband med försäljning av försäkringsbaserade investeringsprodukter av

- a) en försäkringsförmedlare,
- b) ett försäkringsföretag.

Artikel 27

Förebyggande av intressekonflikter

Utän det påverkar tillämpningen av artikel 17 ska en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag som utför distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden så att alla rimliga mått och steg vidtas för att förhindra att deras kunders intressen påverkas negativt av intressekonflikter enligt definitionen i artikel 28. Dessa system ska vara proportionerliga i förhållande till den verksamhet som bedrivs, de försäkringsprodukter som säljs och arten av distributör.

Artikel 28

Intressekonflikter

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag vidtar alla lämpliga åtgärder för att identifiera intressekonflikter mellan å ena sidan dem själva, inbegripet deras ledning och personal eller varje annan person med direkt eller indirekt koppling till dem genom kontroll, och å andra sidan deras kunder, eller mellan två kunder, som uppstår vid bedrivande av försäkringsdistributionsverksamhet.

2. Om de organisatoriska eller administrativa system som försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget infört i enlighet med artikel 27 för att hantera intressekonflikter inte räcker till för att rimligen kunna förhindra riskerna för att kundernas intressen skadas, ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget klart och tydligt informera kunden om intressekonflikternas allmänna karaktär eller ursprung i god tid innan ett försäkringsavtal ingås.

3. Med avvikelse från vad som anges i artikel 23.1 ska den information som avses i punkt 2 i den här artikeln
 - a) lämnas på ett varaktigt medium, och
 - b) innehålla tillräckligt detaljerade uppgifter, med beaktande av kundens art, för att kunden ska kunna fatta ett välgrundat beslut om den försäkringsdistributionsverksamhet inom vars ram intressekonflikten uppstår.
4. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 38 för att
 - a) ange de åtgärder som försäkringsförmedlare och försäkringsföretag rimligen kan förväntas genomföra för att identifiera, förebygga, hantera och informera om intressekonflikter när de bedriver försäkringsdistributionsverksamhet,
 - b) upprätta lämpliga kriterier för bestämning av vilka typer av intressekonflikter som kan vara till skada för försäkringsförmedlars eller försäkringsföretags kunders eller presumtiva kunders intressen.

Artikel 29

Information till kunder

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 18, 19.1 och 19.2 ska kunder eller presumtiva kunder i god tid innan ett avtal ingås tillhandahållas lämplig information avseende distributionen av försäkringsbaserade investeringsprodukter samt avseende alla kostnader och tillhörande avgifter. Den informationen ska omfatta åtminstone följande:

- a) När rådgivning lämnas: huruvida försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kommer att ge kunden en regelbunden bedömning av lämpligheten hos den försäkringsbaserade investeringsprodukten som det rekommenderar den kunden, enligt artikel 30.
- b) När det gäller information om försäkringsbaserade investeringsprodukter och föreslagna placeringsstrategier: lämplig vägledning om och varningar för de risker som är förknippade med investeringar i de försäkringsbaserade investeringsprodukterna eller särskilda föreslagna placeringsstrategier.
- c) När det gäller informationen om samtliga kostnader och tillhörande avgifter som ska lämnas: information om distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, inbegripet eventuell kostnad för rådgivning, kostnaden för den försäkringsbaserade investeringsprodukt som rekommenderas eller marknadsförs till kunden och information om hur kunden får betala för den, inbegripet eventuella tredjepartsbetalningar.

Informationen om alla kostnader och avgifter, inbegripet kostnader och avgifter som har samband med distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, som inte orsakas av förekomsten av underliggande marknadsrisk, ska räknas samman så att kunden kan förstå den totala kostnaden liksom den kumulativa verkan på investeringens avkastning, och när kunden så begär, ska en uppdelning av kostnaderna och avgifterna per post ges. Sådan information ska i förekommande fall ges till kunden regelbundet, och åtminstone årligen, under investeringens hela livscykel.

Den information som avses i denna punkt ska tillhandahållas i begriplig form på ett sådant sätt att kunder eller presumtiva kunder har rimlig möjlighet att förstå arten av och den risk som är förknippad med den försäkringsbaserade investeringsprodukt som erbjuds och därigenom är väl informerade inför investeringsbeslutet. Medlemsstaterna får tillåta att den informationen lämnas i standardiserad form.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 19.1 d och 19.1 e, 19.3 och 22.3 ska medlemsstaterna se till att försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag anses fullgöra sina skyldigheter enligt artiklarna 17.1, 27 eller 28 när de betalar eller betalas något arvode eller någon provision, eller erbjuder eller erbjuds icke-monetära ersättningar i samband med distribution av en försäkringsbaserad investeringsprodukt eller en sidotjänst, till eller av någon annan part än kunden eller en person på kundens vägnar, endast då betalningen eller förmånen

- a) inte har någon negativ inverkan på kvaliteten på den relevanta tjänsten till kunden, och
- b) inte försämrar försäkringsförmedlars eller försäkringsföretags förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse.

3. Medlemsstaterna får lägga distributörerna strängare krav med avseende på de frågor som omfattas av denna artikel. Medlemsstaterna får särskilt ytterligare förbjuda eller begränsa erbjudande eller godtagande av arvoden, provisioner eller icke-monetära ersättningar från tredje part vid tillhandahållande av rådgivning om försäkringar.

Strängare krav kan inbegripa krav på att alla sådana arvoden, provisioner eller icke-monetära ersättningar återlämnas till kunden eller räknas av mot arvoden som kunden betalar.

Medlemsstaterna får göra den tillhandahållande av rådgivning som avses i artikel 30 obligatorisk för försäljning av försäkringsbaserade investeringsprodukter, eller för vissa typer av dem.

Medlemsstaterna får föreskriva att försäkringsförmedlare – om de informerar kunder om att rådgivning tillhandahålls på oberoende grund – ska bedöma ett tillräckligt stort antal av de försäkringsprodukter som är tillgängliga på marknaden, vilka ska vara tillräckligt diversifierade med avseende på typ och produktleverantörer för att säkerställa att kundens mål på lämpligt sätt kan tillgodoses, och ska inte vara begränsade till försäkringsprodukter som utfärdats eller tillhandahållits av enheter som har nära förbindelser med förmedlaren.

De strängare kraven i en medlemsstat som avses i denna punkt ska följas av alla försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag, däribland sådana som är verksamma inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster eller etableringsfriheten, när försäkringsavtal ingås med kunder som har sin hemvist eller sitt etableringsställe i den medlemsstaten.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3 i den här artikeln ska kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 38 för att specificera följande:

a) Kriterierna för bedömning av huruvida incitament som betalats eller mottagits av en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag har en negativ inverkan på kvaliteten på den relevanta tjänsten till kunden.

b) Kriterierna för bedömning av huruvida försäkringsförmedlare och försäkringsföretag som betalar eller mottar incitament fullgör sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse.

5. De delegerade akter som avses i punkt 4 ska beakta följande:

a) Arten av de tjänster som kunden eller den presumtiva kunden erbjuds eller tillhandahålls, med beaktande av transaktionernas typ, föremål, storlek och frekvens.

b) Arten av de produkter som erbjuds eller tas under övervägande, inklusive olika typer av försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Artikel 30

Bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet och rapportering till kunder

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 20.1 ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget, när de tillhandahåller rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt, även inhämta nödvändiga upplysningar om kundens eller den presumtiva kundens kunskaper och erfarenheter på det relevanta investeringsområdet för den specifika typen av produkt eller tjänst, den personens finansiella ställning, inbegripet vederbörandes förmåga att bära förluster, och den personens investeringsmål – inbegripet vederbörandes risktolerans – så att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kan rekommendera kunden eller den presumtiva kunden de försäkringsbaserade investeringsprodukter som är lämpliga för den personen och i synnerhet är förenliga med den personens risktolerans och förmåga att bära förluster.

Medlemsstaterna ska säkerställa att, när en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag tillhandahåller investeringsrådgivning med rekommendation om ett paket av kombinerade tjänster eller produkter enligt artikel 24, hela det kombinerade paketet är lämpligt.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 20.1 ska medlemsstaterna se till att försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag, när de utför annan försäkringsdistributionsverksamhet än den som avses i punkt 1 i den här artikeln, i samband med försäljning utan att rådgivning ges, begär att kunden eller den presumtiva kunden lämnar upplysningar om sin kunskap och erfarenhet på det för den erbjudna eller efterfrågade produkten eller tjänsten relevanta investeringsområdet, så att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget kan bedöma om den tänkta försäkringstjänsten eller försäkringsprodukten är passande för kunden. När det är fråga om en kombination av tjänster eller produkter enligt artikel 24 ska bedömningen gälla huruvida hela det kombinerade paketet är lämpligt.

Om försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget mot bakgrund av de upplysningar som erhållits enligt första stycket anser att produkten inte är passande för kunden eller den presumtiva kunden, ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget varna kunden eller den presumtiva kunden därom. Den varningen får lämnas i standardiserad form.

Om kunder eller presumtiva kunder inte lämnar de upplysningar som avses i första stycket, eller om de lämnar otillräckliga upplysningar om sin kunskap och erfarenhet, ska försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget varna dem om att de inte kan avgöra om den tänkta produkten är passande för dem. Den varningen får lämnas i standardiserad form.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 20.1 får medlemsstaterna, när ingen rådgivning ges om försäkringsbaserade investeringsprodukter, göra undantag från de skyldigheter som avses i punkt 2 i den här artikeln och tillåta försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag att utföra försäkringsdistributionsverksamhet inom sitt territorium utan att de behöver inhämta de upplysningar eller göra en sådan bedömning som avses i punkt 2 i den här artikeln, om samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) Verksamheten avser någon av följande försäkringsbaserade investeringsprodukter:
 - i) Avtal som endast ger investeringsexponering för finansiella instrument som bedöms som icke-komplexa enligt direktiv 2014/65/EU och som inte innehåller en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den därmed förbundna risken, eller
 - ii) andra icke-komplexa försäkringsbaserade investeringsprodukter i enlighet med denna punkt.
- b) Försäkringsdistributionen utförs på initiativ av kunden eller den presumtiva kunden.
- c) Kunden eller den presumtiva kunden har klart och tydligt informerats om att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget, när de tillhandahåller försäkringsdistributionen, inte behöver bedöma den tillhandahållna eller erbjudna försäkringsbaserade investeringsproduktens eller den tillhandahållna eller erbjudna försäkringsdistributionens ändamålsenlighet och att kunden eller den presumtiva kunden därför inte åtnjuter samma skydd som avses i de relevanta uppförandereglererna. En sådan varning får lämnas i standardiserad form.
- d) Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget fullgör sina skyldigheter enligt artiklarna 27 och 28.

Alla försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag, däribland sådana som utövar verksamhet inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster eller etableringsfriheten, ska – om de inte tillämpar det undantag som avses i denna punkt – när de ingår försäkringsavtal med kunder som har sin hemvist eller sitt etableringsställe i en medlemsstat agera i enlighet med de tillämpliga bestämmelserna i den berörda medlemsstaten.

4. Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget ska upprätta en dokumentation som innehåller de mellan försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget och kunden överenskomna handlingarna i vilket eller vilka parternas rättigheter och skyldigheter, samt övriga villkor för försäkringsförmedlarens eller försäkringsföretagets tillhandahållande av tjänster till kunden. Rättigheter och skyldigheter för överenskommelsens parter får ingå i form av hänvisningar till andra handlingar eller rättsakter.

5. Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget ska på ett varaktigt medium lämna tillfredsställande rapporter till kunden om de tjänster som tillhandahållits. De rapporteringarna ska inkludera regelbundna meddelanden till kunder, med beaktande av typen av och komplexiteten hos de aktuella försäkringsbaserade investeringsprodukterna och arten av den tjänst som tillhandahållits kunden, och ska, i förekommande fall, innehålla uppgifter om kostnaderna för de transaktioner och tjänster som utförts för kundens räkning.

När försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag tillhandahåller rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt ska de, innan avtalet ingås, lämna ett lämplighetsutlåtande till kunden på ett varaktigt medium som specificerar vilken rådgivning som getts och hur denna rådgivning motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper. De villkor som anges i artikel 23.1–23.4 ska tillämpas.

Om avtalet ingås med hjälp av en teknik för distanskommunikation som hindrar att ett lämplighetsutlåtande tillhandahålls i förväg får försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget lämna ett skriftligt lämplighetsutlåtande på ett varaktigt medium omedelbart efter det att kunden har bundits av ett avtal, under förutsättning att båda följande villkor är uppfyllda:

- a) Kunden har gett sitt samtycke till att erhålla lämplighetsutlåtandet utan oskäligt dröjsmål efter det att avtalet ingåtts.
- b) Försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget har erbjudit kunden möjligheten att senarelägga ingåendet av avtalet så att lämplighetsutlåtandet först kan erhållas före sådant ingående.

Om en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag har informerats kunden om att de kommer att utföra en regelbunden lämplighetsbedömning ska den regelbundna rapporten innehålla en uppdaterad förklaring om hur den försäkringsbaserade investeringsprodukten motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper.

6. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 38 för att närmare ange hur försäkringsförmidlare och försäkringsföretag ska följa de principer som anges i denna artikel när de utför försäkringsdistributionsverksamhet med sina kunder, inklusive i förhållande till den information som ska inhämtas vid bedömning av de försäkringsbaserade investeringsprodukternas lämplighet och ändamålsenlighet för kunderna, kriterierna för att bedöma icke-komplexa försäkringsbaserade investeringsprodukter i enlighet med punkt 3 a ii i den här artikeln, innehåll och format för registren och avtal om tillhandahållande av tjänster till kunder och regelbundna rapporter till kunderna om de tjänster som tillhandahålls. I dessa delegerade akter ska följande beaktas:

- a) Arten av de tjänster som erbjuds eller tillhandahålls kunden eller den presumtiva kunden, med beaktande av transaktionernas typ, föremål, storlek och frekvens.
- b) Arten av de produkter som erbjuds eller tas under övervägande, inklusive olika typer av försäkringsbaserade investeringsprodukter.
- c) Kundens eller den presumtiva kundens ställning som icke-professionell eller professionell kund.

7. Senast den 23 augusti 2017 ska Eiopa utarbeta och därefter regelbundet uppdatera riktlinjer för bedömning av försäkringsbaserade investeringsprodukter som innehåller en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den därmed förbundna risken enligt punkt 3 a i.

8. Eiopa får utarbeta och därefter regelbundet uppdatera riktlinjer för bedömning av försäkringsbaserade investeringsprodukter som klassificeras som icke-komplexa för tillämpningen av punkt 3 a ii, med beaktande av de delegerade akter som antagits enligt punkt 6.

KAPITEL VII

SANKTIONER OCH ANDRA ÅTGÄRDER

Artikel 31

Administrativa sanktioner och andra åtgärder

1. Utan att det påverkar de behöriga myndigheternas tillsynsutövning och medlemsstaternas rätt att föreskriva och påföra straffrättsliga påföljder, ska medlemsstaterna se till att deras behöriga myndigheter får påföra administrativa sanktioner och andra åtgärder som är tillämpliga på alla överträdelse av de nationella bestämmelser som genomför detta direktiv, och de ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att nämnda regler genomförs. Medlemsstaterna ska se till att deras administrativa sanktioner och andra åtgärder är effektiva, proportionella och avskräckande.

2. Medlemsstaterna får besluta att inte fastställa några regler om administrativa sanktioner enligt detta direktiv för överträdelse som är föremål för straffrättsliga påföljder enligt deras nationella lagstiftning. I detta fall ska medlemsstaterna informera kommissionen om de relevanta straffrättsliga bestämmelserna.

3. De behöriga myndigheterna ska utöva sina tillsynsbefogenheter, inklusive undersökningsbefogenheterna och befogenheterna att påföra de sanktioner som föreskrivs i detta kapitel, i enlighet med sina nationella rättsliga ramar på något av följande sätt:

- a) Direkt.
- b) I samarbete med andra myndigheter.
- c) Genom ansökan hos de behöriga rättsliga myndigheterna.

4. Medlemsstaterna ska se till att i de fall försäkrings- eller återförsäkringsdistributörer överträder någon sådan skyldighet som gäller för dem ska administrativa sanktioner och andra åtgärder kunna tillämpas i förhållande till personer i deras lednings- eller tillsynsorgan och på alla andra fysiska eller juridiska personer som enligt den nationella rätten är ansvariga för sådan överträdelse.

5. Medlemsstaterna ska se till att administrativa sanktioner och andra åtgärder som tillämpas i enlighet med denna artikel kan överklagas.

6. De behöriga myndigheterna ska ges alla de undersökningsbefogenheter som de behöver för att kunna utföra sina uppgifter. Vid utövandet av sina befogenheter att påföra administrativa sanktioner och andra åtgärder ska de behöriga myndigheterna samarbeta nära med varandra för att säkerställa att dessa sanktioner och åtgärder leder till önskade resultat och samordna sina insatser när de hanterar gränsöverskridande fall, med säkerställande av att villkoren för laglig databehandling uppfylls i enlighet med direktiv 95/46/EG och förordning (EG) nr 45/2001.

Om medlemsstaterna i enlighet med punkt 2 i den här artikeln valt att fastställa straffrättsliga påföljder för överträdelse av de bestämmelser som avses i artikel 33, ska de se till att erforderliga åtgärder vidtagits så att de behöriga myndigheterna har alla nödvändiga befogenheter att

- a) hålla kontakter med rättsliga myndigheter inom sitt territorium för att få särskild information om brottsutredningar eller straffrättsliga förfaranden som inletts på grund av eventuella överträdelse enligt detta direktiv och
- b) lämna sådan information till andra behöriga myndigheter och Eiopa så att de kan fullgöra sin skyldighet att samarbeta med varandra och Eiopa i enlighet med detta direktiv.

Artikel 32

Offentliggörande av sanktioner och andra åtgärder

1. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna utan oskäligt dröjsmål offentliggör alla administrativa sanktioner eller andra åtgärder som påförts – och inte överklagats i tid – vid överträdelse av de nationella bestämmelserna om genomförande av detta direktiv, däribland information om överträdelsens typ och art och ansvariga personers identitet. Om emellertid ett offentliggörande av de juridiska personernas identitet eller av de fysiska personernas identitet eller personuppgifter efter en bedömning från fall till fall av proportionaliteten i offentliggörandet av sådana uppgifter av den behöriga myndigheten anses som oproportionerligt eller om offentliggörandet äventyrar finansmarknadernas stabilitet eller en pågående utredning, får den behöriga myndigheten besluta att skjuta upp offentliggörandet, avstå från offentliggörande eller offentliggöra sanktionerna på anonym grund.

2. Om nationell rätt föreskriver ett offentliggörande av ett beslut om en sanktion eller annan åtgärd som är föremål för överklagande vid relevanta rättsliga eller andra myndigheter, ska de behöriga myndigheterna på sin officiella webbplats utan oskäligt dröjsmål offentliggöra information om detta och eventuell senare information om resultatet av ett sådant överklagande. Dessutom ska även alla beslut om ogiltigförklarande av ett tidigare, redan offentliggjort beslut om en sanktion eller annan åtgärd offentliggöras.

3. De behöriga myndigheterna ska informera Eiopa om alla administrativa sanktioner och andra åtgärder som påförts men inte offentliggjorts i enlighet med punkt 1, däribland eventuella överklaganden av dessa och resultatet av dem.

Artikel 33

Överträdelse och sanktioner och andra åtgärder

1. Denna artikel ska tillämpas på åtminstone följande:

- a) Personer som underlåter att registrera sin distributionsverksamhet i enlighet med artikel 3.
- b) Försäkrings- eller återförsäkringsföretag eller försäkrings- eller återförsäkringsförmedlare som använder sådana personers försäkrings- eller återförsäkringsdistributions tjänster som avses i led a.
- c) Försäkrings-, återförsäkrings- eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet som har erhållit registrering på grundval av oriktiga uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt, i strid med artikel 3.
- d) Försäkringsdistributörer som inte iakttar bestämmelserna i artikel 10.
- e) Försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare som inte iakttar uppförandereglerna enligt kapitlen V och VI, när det gäller distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter.
- f) Försäkringsdistributörer som inte iakttar uppförandereglerna enligt kapitel V, när det gäller andra försäkringsprodukter än dem som avses i led e.

2. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna har befogenhet att vid de överträdelse som avses i punkt 1 e, och i enlighet med nationell rätt, påföra åtminstone följande administrativa sanktioner och andra åtgärder:

- a) Ett offentligt utlåtande med uppgift om den ansvariga fysiska eller juridiska personen och överträdelsens art.
- b) Ett föreläggande enligt vilket det krävs att den ansvariga fysiska eller juridiska personen upphör med sitt agerande och inte upprepar det agerandet.
- c) I fråga om försäkringsförmedlare, återkallelse av den registrering som avses i artikel 3.

- d) Ett tillfälligt förbud att utöva ledningsfunktioner i försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag, riktat mot de ledamöter i ledningsorganet för försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget som hålls ansvariga för överträdelsen.
- e) I fråga om juridiska personer, följande maximala administrativa sanktionsavgifter på upp till
- i) minst 5 000 000 EUR eller högst 5 % av den totala årsomsättningen enligt den senaste tillgängliga redovisning som har godkänts av ledningsorganet, eller, i medlemsstater som inte har euron som valuta, motsvarande värde i nationell valuta den dag då detta direktiv träder i kraft. Om den juridiska personen är ett moderföretag eller dotterföretag till det moderföretag som ska upprätta koncernredovisning enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU⁽¹⁾, ska den relevanta totala årsomsättningen vara den totala årsomsättningen enligt den senaste tillgängliga koncernredovisning som godkänts av ledningsorganet för det yttersta moderföretaget; eller
 - ii) högst två gånger beloppet av de vinster som har gjorts eller förluster som undvikits på grund av överträdelsen, i de fall dessa belopp kan fastställas.
- f) I fråga om fysiska personer, följande maximala administrativa sanktionsavgifter på upp till
- i) minst 700 000 EUR, eller, i medlemsstater som inte har euron som valuta, motsvarande värde i nationell valuta den dag då detta direktiv träder i kraft, eller
 - ii) högst två gånger beloppet av de vinster som gjorts eller förluster som undvikits på grund av överträdelsen, i de fall dessa belopp kan fastställas.
3. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna har befogenhet att vid de överträdelser som avses i punkt 1 a–d och 1 f, och i enlighet med nationell rätt, påföra åtminstone följande administrativa sanktioner och andra åtgärder:
- a) Ett föreläggande enligt vilket det krävs att den ansvariga fysiska eller juridiska personen upphör med sitt agerande och inte upprepar detta agerande.
 - b) I fråga om försäkrings-, återförsäkrings eller försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet, återkallelse av den registrering som avses i artikel 3.
4. Medlemsstaterna får ge de behöriga myndigheterna befogenhet att föreskriva ytterligare sanktioner eller andra åtgärder samt administrativa sanktionsavgifter på en högre nivå än vad som föreskrivs i denna artikel.

Artikel 34

Effektiv tillämpning av sanktioner och andra åtgärder

Medlemsstaterna ska säkerställa att de behöriga myndigheterna, när de fastställer typen av administrativ sanktion eller annan åtgärd och nivån på en administrativ sanktionsavgift, beaktar alla relevanta omständigheter, däribland i förekommande fall följande:

- a) Överträdelsens allvarlighetsgrad och varaktighet.
- b) Den ansvariga fysiska eller juridiska personens grad av ansvar.
- c) Den ansvariga fysiska eller juridiska personens ekonomiska bärkraft, som den indikeras genom antingen den fysiska personens årsinkomst eller den juridiska personens totala omsättning.
- d) Omfattningen av de fördelar som erhållits eller de förluster som undvikits av den ansvariga fysiska eller juridiska personen, i den mån de kan fastställas.
- e) Förluster för kunder och tredje parter orsakade av överträdelsen, i den mån de kan fastställas.
- f) Den ansvariga fysiska eller juridiska personens vilja att samarbeta med den behöriga myndigheten.
- g) Åtgärder som den ansvariga fysiska eller juridiska personen vidtagit för att förhindra att överträdelsen upprepas.
- h) Eventuella tidigare överträdelser från den ansvariga fysiska eller juridiska personens sida.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG (EUT L 182, 29.6.2013, s. 19).

Artikel 35

Rapportering av överträdelser

1. Medlemsstaterna ska se till att behöriga myndigheter etablerar effektiva system för att möjliggöra och uppmuntra rapportering till dem av potentiella eller faktiska överträdelser av de nationella bestämmelser som antagits för genomförande av detta direktiv.
2. De system som avses i punkt 1 ska åtminstone omfatta följande:
 - a) Särskilda förfaranden för mottagande av rapporter och uppföljning av dem.
 - b) Lämpligt skydd, åtminstone mot repressalier, diskriminering eller andra typer av orättvis behandling, för anställda hos försäkrings- eller återförsäkringsdistributörer och om möjligt för andra personer som rapporterar överträdelser som begåtts inom dessa enheter.
 - c) Identitetsskydd för både den person som rapporterar överträdelser och den fysiska person som påstås vara ansvarig för överträdelsen under alla skeden av förfarandet, såvida inte sådant offentliggörande krävs enligt nationell rätt i samband med ytterligare utredning eller efterföljande administrativa eller rättsliga förfaranden.

Artikel 36

Information till Eiopa om sanktioner och andra åtgärder

1. De behöriga myndigheterna ska informera Eiopa om alla administrativa sanktioner och andra åtgärder som påförts men inte offentliggjorts i enlighet med artikel 32.1.
2. De behöriga myndigheterna ska årligen ge Eiopa information i aggregerad form om alla administrativa sanktioner och andra åtgärder som påförts i enlighet med artikel 31.

Eiopa ska offentliggöra den informationen i en årlig rapport.
3. Om den behöriga myndigheten har offentliggjort en administrativ sanktion eller annan åtgärd ska den samtidigt informera Eiopa om denna.

KAPITEL VIII

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 37

Skydd av personuppgifter

1. Medlemsstaterna ska tillämpa direktiv 95/46/EG på den behandling av personuppgifter som utförs i medlemsstaterna i enlighet med detta direktiv.
2. Förordning (EG) nr 45/2001 ska tillämpas på den behandling av personuppgifter som utförs av Eiopa i enlighet med detta direktiv.

Artikel 38

Delegerade akter

Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 39 med avseende på artiklarna 25, 28, 29 och 30.

Artikel 39

Utövande av delegeringen

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.
2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 25, 28, 29 och 30 ska ges till kommissionen tills vidare från och med den 22 februari 2016.
3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 25, 28, 29 och 30 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.

4. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.
5. En delegerad akt som antas enligt artiklarna 25, 28, 29 och 30 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period av tre månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med tre månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Artikel 40

Övergångsperiod

Medlemsstaterna ska se till att förmedlare som redan registrerats enligt direktiv 2002/92/EG följer de relevanta bestämmelser i nationell lagstiftning som genomför artikel 10.1 i detta direktiv senast den 23 februari 2019.

Artikel 41

Översyn och utvärdering

1. Kommissionen ska senast den 23 februari 2021 överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av artikel 1. En sådan rapport ska, på grundval av den information som mottagits från medlemsstaterna och Eiopa i enlighet med artikel 1.5, innefatta en bedömning av huruvida direktivets tillämpningsområde, inklusive undantaget i artikel 1.3, fortfarande är ändamålsenligt med avseende på konsumentskyddsnivån, proportionaliteten i behandlingen av olika försäkringsdistributörer och den administrativa bördan för de behöriga myndigheterna och försäkringsdistributionskanalerna.
2. Kommissionen ska senast den 23 februari 2021 göra en översyn av detta direktiv. Översynen ska innefatta en allmän översikt över den praktiska tillämpningen av bestämmelser enligt detta direktiv med vederbörlig hänsyn till utvecklingen på marknaderna för investeringsprodukter för icke-professionella investerare och erfarenheterna av den praktiska tillämpningen av det här direktivet, förordning (EU) nr 1286/2014 och direktiv 2014/65/EU. Översynen ska innefatta en utvärdering av huruvida de särskilda uppföranderegler för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter som anges i kapitel VI i det här direktivet leder till ändamålsenliga och proportionerliga resultat, med beaktande av behovet att säkerställa en tillräckligt hög konsumentskyddsnivå som är förenlig med de normer för investerarskydd som är tillämpliga enligt direktiv 2014/65/EU samt de specifika egenskaperna hos försäkringsbaserade investeringsprodukter och särdragen hos deras distributionskanaler. Översynen ska även diskutera möjligheterna att tillämpa bestämmelserna i detta direktiv på de produkter som omfattas av direktiv 2003/41/EG. Därutöver ska en sådan översyn också innefatta en särskild analys av effekterna av artikel 19 i det här direktivet, med beaktande av konkurrenssituationen på marknaden för försäkringsdistribution för avtal som inte ingår i någon av de klasser som anges i bilaga II till direktiv 2009/138/EG, och av effekterna av skyldigheter som avses i artikel 19 i det här direktivet på försäkringsförmedlare som är små och medelstora företag.
3. Efter samråd med gemensamma kommittén för de europeiska tillsynsmyndigheterna ska kommissionen lägga fram en första rapport till Europaparlamentet och rådet.
4. Senast den 23 februari 2020 och därefter minst en gång vartannat år ska Eiopa utarbeta ytterligare en rapport om tillämpningen av detta direktiv. Innan Eiopa offentliggör sin rapport ska samråd ske med Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten.
5. I en tredje rapport som ska utarbetas senast den 23 februari 2018 ska Eiopa göra en utvärdering av försäkringsförmedlingsmarknadernas struktur.
6. I rapporten som Eiopa ska utarbeta senast den 23 februari 2020, och som avses i punkt 4, ska Eiopa granska huruvida de behöriga myndigheter som avses i artikel 12.1 har tillräckliga befogenheter och resurser för att utföra sina arbetsuppgifter.
7. I den rapport som avses i punkt 4 ska åtminstone följande frågor behandlas:
- Förändringar av försäkringsförmedlingsmarknadernas struktur.
 - Förändringar i mönstret för gränsöverskridande verksamhet.
 - Huruvida kvaliteten på rådgivning och försäljningsmetoder har förbättrats och effekterna av detta direktiv på de försäkringsförmedlare som är små och medelstora företag.
8. Rapporten som avses i punkt 4 ska även innehålla en utvärdering från Eiopas sida av effekterna av detta direktiv.

Artikel 42

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 23 februari 2018. De ska till kommissionen utan dröjsmål överlämna texten till dessa bestämmelser. När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. De ska även innehålla en uppgift om att hänvisningar i befintliga lagar och andra författningar till det direktiv som upphävts genom det här direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras och om hur uppgiften ska formuleras ska varje medlemsstat själv utfärda.
2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 43

Ändring av direktiv 2002/92/EG

Kapitel III A i direktiv 2002/92/EG ska utgå med verkan från och med den 23 februari 2016.

Artikel 44

Upphävande

Direktiv 2002/92/EG, i dess lydelse enligt de direktiv som anges i bilaga II, del A, ska upphöra att gälla med verkan från och med den 23 februari 2018, utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter vad gäller tidsfristen för införlivande med nationell lagstiftning av de direktiv som anges i bilaga II, del B.

Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga III.

Artikel 45

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 46

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Strasbourg den 20 januari 2016.

På Europaparlamentets vägnar

M. SCHULZ

Ordförande

På rådets vägnar

A.G. KOENDERS

Ordförande

BILAGA I

MINIMIKRAV PÅ YRKESKUNSKAP OCH KOMPETENS

(enligt artikel 10.2)

I Skadeförsäkringsrisker klassificerade i klasserna 1–18 i del A i bilaga I till direktiv 2009/138/EG

- a) Nödvändig minimikunskap om villkoren i de försäkringar som erbjuds, inklusive tilläggsrisker om sådana täcks av försäkringarna i fråga
- b) Nödvändig minimikunskap om tillämplig lagstiftning om distribution av försäkringsprodukter, såsom konsumenträtt, relevant skatterätt samt relevant socialrätt och arbetsrätt
- c) Nödvändig minimikunskap om skadereglering
- d) Nödvändig minimikunskap om hantering av klagomål
- e) Nödvändig minimikunskap om bedömning av kundernas behov
- f) Nödvändig minimikunskap om försäkringsmarknaden
- g) Nödvändig minimikunskap om affärsetiska normer
- h) Nödvändig miniminivå vad gäller finansiell kompetens

II Försäkringsbaserade investeringsprodukter

- a) Nödvändig minimikunskap om försäkringsbaserade investeringsprodukter, inklusive villkor och nettopremier samt, i förekommande fall, garanterade och icke-garanterade ersättningar
- b) Nödvändig minimikunskap om fördelar och nackdelar med olika placeringsalternativ för försäkringstagarna
- c) Nödvändig minimikunskap om finansiella risker som bärs av försäkringstagarna
- d) Nödvändig minimikunskap om livförsäkringar och andra sparprodukter
- e) Nödvändig minimikunskap om hur pensionssystemet är organiserat och vilka garanterade ersättningar det ger
- f) Nödvändig minimikunskap om tillämplig rätt om distribution av försäkringsprodukter, såsom konsumenträtt och relevant skatterätt
- g) Nödvändig minimikunskap om försäkringsmarknaden och marknaden för sparprodukter
- h) Nödvändig minimikunskap om hantering av klagomål
- i) Nödvändig minimikunskap om bedömning av kundernas behov
- j) Hantering av intressekonflikter
- k) Nödvändig minimikunskap om affärsetiska normer
- l) Nödvändig miniminivå vad gäller finansiell kompetens

III Livförsäkringsrisker klassificerade i bilaga II till direktiv 2009/138/EG

- a) Nödvändig minimikunskap om försäkringar, inklusive villkor, garanterade ersättningar och, i förekommande fall, tilläggsrisker
- b) Nödvändig minimikunskap om hur pensionssystemet är organiserat och vilka garanterade ersättningar det ger i medlemsstaten i fråga
- c) Kunskap om tillämplig försäkringsavtalsrätt, konsumenträtt, dataskyddsrätt, lagstiftning mot penningtvätt och, i förekommande fall, relevant skatterätt samt relevant socialrätt och arbetsrätt

- d) Nödvändig minimikunskap om försäkringsmarknaden och andra relevanta marknader för finansiella tjänster
 - e) Nödvändig minimikunskap om hantering av klagomål
 - f) Nödvändig minimikunskap om bedömning av konsumenternas behov
 - g) Hantering av intressekonflikter
 - h) Nödvändig minimikunskap om affärsetiska normer
 - i) Nödvändig miniminivå vad gäller finansiell kompetens
-

BILAGA II

DEL A

Upphävt direktiv och en förteckning över dess efterföljande ändringar

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG (EGT L 9, 15.1.2003, s. 3)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU (EUT L 173, 12.6.2014, s. 349)

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 (EUT L 26, 2.2.2016, s. 19)

DEL B

Tidsfrister för införlivande med nationell lagstiftning i enlighet med artikel 44

Direktiv	Tidsfrist för införlivande av ändringsdirektiv
2014/65/EU (EU) 2016/97	3.7.2016 22.2.2016 (vad gäller ändring av direktiv 2002/92/EG i enlighet med artikel 43 i det här direktivet) 23.2.2018 (vad gäller införlivande av det här direktivet i enlighet med artikel 42)

BILAGA III

Jämförelsetabell

Direktiv 2002/92/EG	Detta direktiv
Artikel 1.1	Artikel 1.1 och 1.2
Artikel 1.2	Artikel 1.3 och 1.4
Artikel 1.3	Artikel 1.6
Artikel 2.1	Artikel 2.1 led 6
Artikel 2.2	Artikel 2.1 led 7
Artikel 2.3	Artikel 2.1 led 1 och artikel 2.2
Artikel 2.4	Artikel 2.1 led 2 och artikel 2.2
Artikel 2.5	Artikel 2.1 led 3
Artikel 2.6	Artikel 2.1 led 5
Artikel 2.7	—
Artikel 2.8	Artikel 2.1 led 16
Artikel 2.9	Artikel 2.1 led 10
Artikel 2.10	Artikel 2.1 led 11
Artikel 2.11	—
Artikel 2.12	Artikel 2.1 led 18
Artikel 2.13	Artikel 2.1 led 17
Artikel 3.1	Artikel 3.1
Artikel 3.2	Artikel 3.2 och 3.3
Artikel 3.3	Artikel 3.4
Artikel 3.4	—
Artikel 3.5	—
Artikel 3.6	Artikel 16
Artikel 4.1	Artikel 10.1 och 10.2
Artikel 4.2	Artikel 10.3
Artikel 4.3	Artikel 10.4
Artikel 4.4	Artikel 10.6
Artikel 4.5	—
Artikel 4.6	—
Artikel 4.7	Artikel 10.7
Artikel 5	Artikel 40
Artikel 6.1	Artiklarna 4 och 6
Artikel 6.2	—
Artikel 6.3	Artikel 11.1
Artikel 7	Artikel 12
Artikel 8	Artiklarna 5, 7, 31–36

Bilaga 1

2.2.2016

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 26/59

Direktiv 2002/92/EG	Detta direktiv
Artikel 9	Artikel 13
Artikel 10	Artikel 14
Artikel 11	Artikel 15
Artikel 12.1 led a	Artikel 18 led a i och led b i
Artikel 12.1 led b	Artikel 18 led a iv
Artikel 12.1 led c	Artikel 19.1 led a
Artikel 12.1 led d	Artikel 19.1 led b
Artikel 12.1 led e	Artikel 18 led a iii och led b iii samt artikel 19.1 led c
Artikel 12.2	Artikel 20.3
Artikel 12.3	Artikel 20.1
Artikel 12.4	Artikel 22.1
Artikel 12.5	Artikel 22.2 och 22.4
Artikel 13	Artikel 23
Artikel 14	—
Artikel 15	—
Artikel 16	—
Artikel 17	—

Huvudsakligt innehåll i promemorian En ny lag om försäkringsdistribution (Ds 2017:17)

Bilaga 2

I Sverige finns regleringen om distribution av försäkring i första hand i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling. Tillämpningsområdet för lagen är i huvudsak försäkringsförmedlares förmedling av försäkringsavtal. Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling i svensk rätt.

Med anledning av genomförandet i svensk rätt av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution lämnas i promemorian förslag till en ny lag om försäkringsdistribution, som ersätter lagen om försäkringsförmedling. Den föreslagna lagen innehåller näringsrättsliga och civilrättsliga regler som är tillämpliga på försäkringsdistributörers försäkringsdistribution, dvs. varje försäkringsförmedlare, försäkringsförmedlare som bedriver förmedling som sidoverksamhet, eller försäkringsföretag när det distribuerar försäkringar.

Det nya försäkringsdistributionsdirektivet är ett s.k. minimiharmoniseringsdirektiv som medger att medlemsstaterna inför krav som går utöver direktivets. I promemorian lämnas förslag på krav utöver direktivets som motiveras utifrån specifika problem och behov på den svenska marknaden. Därtill lämnas förslag till följdändringar i andra lagar och vissa övergångsregler.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 23 februari 2018.

I promemorian lämnas också förslag till nya krav avseende rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder och samt förslag på bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om tillhandahållandet av information om klagomål enligt den delegerade förordningen till MiFID II.

Lagförslag i promemorian En ny lag om försäkringsdistribution (Ds 2017:17)

Förslag till lag om försäkringsdistribution

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om försäkringsdistribution. I denna lag finns också bestämmelser om försäkringsdistributörers bedrivande av investeringstjänster som gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som omfattas av 7 kap. 1 §.

Med försäkringsdistribution avses verksamhet som består i att

1. ge råd om eller föreslå försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete innan försäkringsavtal ingås,
2. för någon annans räkning ingå försäkringsavtal, eller
3. bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal.

2 § Som försäkringsdistribution ska inte anses verksamhet som bara består i att

1. hänvisa någon till ett försäkringsföretag, en försäkringsförmedlare eller en presumtiv kund,
2. lämna allmän information om försäkring till någon,
3. inom ramen för en annan yrkesverksamhet i enstaka fall lämna information eller ge råd om försäkring till någon, eller
4. yrkesmässigt handlägga, värdera eller reglera försäkringsfall.

Som försäkringsdistribution ska inte heller anses verksamhet som avses i 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden som gäller försäkringsbaserade investeringsprodukter eller pensionsförsäkringar som omfattas av 7 kap. 1 § i denna lag.

Ett försäkringsföretag som bedriver investeringsrådgivning eller portföljförvaltning enligt andra stycket ska för den verksamheten tillämpa bestämmelserna i 8 kap. 9 och 12–16 §§ och 9 kap. 1, 3–6, 9–12, 14–23 och 26–29 §§ lagen om värdepappersmarknaden.

3 § Bestämmelserna om försäkringsdistribution i denna lag gäller även vid distribution av återförsäkring, om inte annat anges.

4 § Bestämmelserna om försäkringsförmedlare i denna lag gäller även anknuten försäkringsförmedlare och sidoverksam försäkringsförmedlare, om inte annat anges.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97/EU av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution, i den ursprungliga lydelsen.

5 § Bestämmelserna i denna lag gäller även när en försäkringsförmedlare utövar sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 5 § första stycket 14 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, om inte annat anges.

6 § För utländska försäkringsdistributörers verksamhet i Sverige gäller bestämmelserna i denna lag i tillämpliga delar. För filialer till utländska försäkringsförmedlare gäller i övrigt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Undantag från lagens tillämpningsområde

7 § Lagen ska inte tillämpas på sidoverksamma försäkringsförmedlars försäkringsdistribution om

1. den distribuerade försäkringen kompletterar en vara eller tjänst och försäkringen täcker risken för

- a) förlust av vara, funktionsfel i eller skada på varan,
- b) att tjänsten inte kunnat utnyttjas, eller
- c) skada på eller förlust av bagage och andra risker i samband med resa,

och

2. den årliga premien för den distribuerade försäkringen inte överstiger ett värde motsvarande 600 euro, beräknat proportionellt på årsbasis, eller

3. premien för den distribuerade försäkringen inte överstiger ett värde motsvarande 200 euro per person, i de fall försäkringen kompletterar en tjänst och den tjänstens varaktighet inte är längre än tre månader.

8 § Försäkringsförmedlare och försäkringsföretag ska, när distributionen sker via en sidoverksam försäkringsförmedlare som undantagits från tillämpningen av denna lag enligt 7 §, säkerställa att

1. information tillhandahålls kunden innan försäkringsavtalet ingås, med uppgifter om försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretagets identitet och adress och om de förfaranden som avses i 4 kap. 15 § och som gör det möjligt för kunder och andra berörda parter att anmäla klagomål,

2. det införts ändamålsenliga och proportionerliga system som är förenliga med 4 kap. 1 §, 3 § första stycket, 5 och 12 §§ samt 5 kap. 13, 18 och 19 §§ och som beaktar kundens krav och behov innan avtalsförslaget läggs fram, och

3. det försäkringsproduktfaktablad som avses i 5 kap. 16 § lämnas till kunden innan försäkringsavtalet ingås.

Avtalsvillkor som avviker från lagen

9 § Avtalsvillkor som avviker från bestämmelserna i 4 kap. 1 och 16 §§ denna lag får inte åberopas mot kunden eller någon som härleder sin rätt från kunden, i annat fall än när distributionen avser återförsäkring eller försäkring mot stora risker.

Bestämmelserna i 6 kap. 4–6, 9–11, 13 och 14 §§ om information som ska lämnas vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter behöver inte tillämpas, om en försäkringsförmedlare eller ett försäkringsföretag och en professionell kund har kommit överens om det. Efter en

sådan överenskommelse behöver inte heller 6 kap. 9 och 12–14 §§ tillämpas enligt 7 kap. 1 § vid distribution av vissa pensionsförsäkringar.

Definitioner

10 § I denna lag betyder

1. *anknuten försäkringsförmedlare*: en svensk fysisk eller juridisk person som mot ersättning bedriver försäkringsdistribution som huvudsaklig yrkesverksamhet och som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag om att distribuera försäkringsprodukter, om dessa produkter inte konkurrerar med varandra och avtalet innebär att försäkringsföretaget är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att den fysiska eller juridiska personen uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 4 kap. 1 §,

2. *anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare*: varje fysisk och juridisk person som avses i 21 och som har träffat avtal med ett eller flera försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare om att distribuera sådana försäkringsprodukter som anges där, om avtalet innebär att försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att den fysiska eller juridiska personen uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 4 kap. 1 §,

3. *behörig myndighet*: en utländsk myndighet eller annat utländskt organ som har behörighet att besluta om tillstånd för eller registrering av utländska försäkringsförmedlare eller att utöva tillsyn över sådana förmedlare,

4. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

5. *EES-försäkringsförmedlare*: en utländsk försäkringsförmedlare som har hemvist i ett annat land inom EES och som omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet,

6. *ersättning*: alla provisioner, ersättningar, kostnader eller andra betalningar, inbegripet ekonomiska ersättningar av alla slag eller eventuella andra finansiella eller icke-finansiella förmåner eller incitament, som erbjuds eller utbetalas med avseende på försäkringsdistribution,

7. *filial*: en förmedlares agentur eller filial som ligger i ett annat land inom EES än hemlandet,

8. *försäkringsbaserad investeringsprodukt*: en försäkringsprodukt med ett förfallo- eller återköpsvärde som helt eller delvis är direkt eller indirekt exponerat mot marknadsvolatilitet, med undantag för

a) skadeförsäkringsprodukter,

b) livförsäkringsavtal där ersättning enligt avtalet endast betalas ut vid dödsfall eller vid invaliditet till följd av skada, sjukdom eller funktionsnedsättning, och

c) pensionsförsäkringar,

9. *försäkringsdistributionsdirektivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution,

10. *försäkringsdistributör*: varje försäkringsförmedlare, sidoverksam försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag,

11. *försäkringsförmedlare*: varje fysisk eller juridisk person, med undantag för försäkringsföretag eller deras anställda, som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution,

12. *försäkringsförmedlare från tredjeland*: en utländsk försäkringsförmedlare som har hemvist i ett land som inte hör till EES och som skulle omfattas av försäkringsdistributionsdirektivet om dess hemland hörde till EES,

13. *hemland*:

a) om försäkringsförmedlaren är en fysisk person, det land inom EES där förmedlaren har sin hemvist,

b) om försäkringsförmedlaren är en juridisk person, det land inom EES där förmedlarens säte är beläget, eller, om förmedlaren enligt nationell rätt inte har något säte, det land inom EES där förmedlarens huvudkontor är beläget,

14. *huvudsakligt verksamhetsställe*: den plats där den huvudsakliga verksamheten bedrivs,

15. *kvalificerat innehav*: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

16. *nära förbindelser*: det som avses i 1 kap. 14 § försäkringsrörelselagen (2010:2043), men det som där anges om försäkringsföretag ska i stället avse försäkringsförmedlare,

17. *pensionsförsäkring*: försäkringsavtal som har som främsta syfte att ge inkomst vid pensionering och som berättigar den försäkrade till vissa ersättningar,

18. *professionell kund*: en kund som avses i 1 kap. 4 b § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

19. *rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys*: sådan rådgivning som avses i 4 kap. 2 §,

20. *rådgivning*: tillhandahållande av en personlig rekommendation till en kund, antingen på kundens begäran eller på initiativ av försäkringsdistributören, i fråga om ett eller flera försäkringsavtal,

21. *sidoverksam försäkringsförmedlare*: varje fysisk eller juridisk person – utom kreditinstitut eller värdepappersföretag enligt definitionen i artikel 4.1.1 och 4.1.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 – som mot ersättning inleder eller bedriver försäkringsdistribution som sidoverksamhet, under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda:

a) den fysiska eller juridiska personen i fråga har inte försäkringsdistribution som huvudsaklig yrkesverksamhet,

b) den fysiska eller juridiska personen distribuerar bara vissa försäkringsprodukter som kompletterar en vara eller en tjänst, och

c) de berörda försäkringsprodukterna täcker inte livförsäkring eller ansvarsförsäkring, utom när sådant skydd kompletterar den vara eller tjänst som förmedlaren bedriver som huvudsaklig yrkesverksamhet,

22. *skadeförsäkringsprodukter*: sådana försäkringsprodukter som är hänförliga till de försäkringsklasser som anges i 2 kap. 11 § försäkringsrörelselagen,

23. *stora risker*: det som avses i 3 kap. 16 § andra och tredje styckena försäkringsrörelselagen,

24. *tjänstepensionsförsäkring*: pensionsförsäkringar som tecknas av en arbetsgivare till förmån för en arbetstagare och som omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut eller Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II),

25. *varaktigt medium*: varje medel som

a) gör det möjligt för kunden att bevara information som riktas till kunden personligen, på ett sätt som är tillgängligt för användning i framtiden under en tid som är lämplig med hänsyn till vad som är avsikten med informationen, och

b) tillåter oförändrad återgivning av den bevarade informationen, och

26. *värmland*: det land inom EES där en försäkringsförmedlare har en permanent närvaro eller ett etableringsställe eller tillhandahåller tjänster, och som inte är förmedlarens hemland.

Bemyndiganden

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka åtgärder som ett försäkringsföretag ska vidta för att uppfylla de krav som följer av bestämmelserna i 2 § tredje stycket.

2 kap. Tillstånd och registrering

Tillstånds- och registeringsplikt

1 § Försäkringsdistribution, får med undantag för de fall som avses i 4–6 §§, bedrivs bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges till en svensk fysisk eller juridisk person.

Finansinspektionen ska inom tre månader från det att en fullständig ansökan om tillstånd har lämnats in underrätta sökanden om sitt beslut i tillståndsfrågan.

Bestämmelser om förutsättningar för utländska försäkringsförmedlare att bedriva försäkringsdistribution i Sverige och förutsättningar för svenska försäkringsförmedlare att bedriva försäkringsdistribution utomlands finns i 3 kap.

2 § Tillstånd för att bedriva försäkringsdistribution får avse

1. alla slag av försäkringar,
2. bara livförsäkringar, eller
3. bara skadeförsäkringar.

Tillståndet får begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringar som avses i 2 kap. 11–13 §§ försäkringsrörelselagen (2010:2043) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 kap. 19 § 2 samma lag.

3 § Den som har fått tillstånd enligt 1 § att bedriva försäkringsdistribution ska senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har fått laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Verksamheten får inte påbörjas förrän den har registrerats.

4 § För en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare gäller i stället för det som anges i 1–3 §§ att det försäkringsföretag eller den andra försäkringsförmedlare som förmedlaren har ingått avtal med om att distribuera dess försäkringsprodukter ska anmäla förmedlaren för registrering hos Bolagsverket.

Innan anmälan får ske, ska anmälaren kontrollera att förmedlaren uppfyller kraven i 7 § första stycket 1–4 och 7 eller 8 § första stycket 1, 3–5 och andra stycket. Kravet på att de personer som avses i 8 § första stycket 3 även i övrigt ska vara lämpliga för att ingå i ledningen behöver dock inte vara uppfyllt. Anmälaren ska, genom att begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp, kontrollera att kraven i 7 § första stycket 2 och 8 § första stycket 3 i detta avseende är uppfyllda.

I en anmälan om registrering ska det anges om distributionen ska avse alla slag av försäkring, bara livförsäkringar eller bara skadeförsäkringar eller om den ska begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 11–13 §§ försäkringsrörelselagen (2010:2043) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 kap. 19 § 2 samma lag.

Verksamheten får inte påbörjas förrän den har registrerats.

5 § En sammanslutning av försäkringsföretag eller försäkringsförmedlare får anmäla en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare. I sådana fall gäller 4 §.

Bestämmelserna i 4 § gäller även anknutna försäkringsförmedlare som inte avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 §.

6 § Tillstånd enligt denna lag behövs inte för försäkringsföretag och deras anställda.

Anställda hos försäkringsförmedlare som är juridiska personer behöver inte ha tillstånd.

Förutsättningar för tillstånd för en fysisk person

7 § Tillstånd för en svensk fysisk person att bedriva försäkringsdistribution får ges bara om den fysiska personen

1. inte är underårig, försatt i konkurs eller har näringsförbud eller förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,

2. inte förekommer i det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister avseende vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet och har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter,

3. har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som ska utövas,

4. uppfyller kraven på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling,

5. omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan uppkomma om han eller hon åsidosätter sina skyldigheter (ansvarsförsäkring),

6. även i övrigt är lämplig att utöva verksamheten, och

7. inte har eller kan väntas komma att få sådana nära förbindelser med någon annan som hindrar en effektiv tillsyn av den fysiska personen.

Första stycket 5 gäller inte för anknutna försäkringsförmedlare som avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som anges i 7 kap. 1 §.

Förutsättningar för tillstånd för en juridisk person

8 § Tillstånd för en svensk juridisk person att utöva försäkringsdistribution får ges bara om

1. den juridiska personen inte är försatt i konkurs eller likvidation,

2. den juridiska personen omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan uppkomma om den åsidosätter sina skyldigheter (ansvarsförsäkring),

3. den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne, uppfyller kraven i 7 § första stycket 2 samt har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en juridisk person som bedriver försäkringsdistribution och även i övrigt är lämplig att ingå i ledningen,

4. anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar för den juridiska personens räkning uppfyller kraven i 7 § första stycket 1–4, och

5. inte har eller kan väntas komma att få sådana nära förbindelser med någon annan som hindrar en effektiv tillsyn av den juridiska personen.

Den juridiska personen ska kontrollera att förutsättningarna enligt första stycket 4 är uppfyllda. I samband med detta ska den juridiska personen begära att ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister visas upp för att kontrollera att kraven i 7 § första stycket 2 i detta avseende är uppfyllda.

Första stycket 2 gäller inte för anknutna försäkringsförmedlare som avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som anges i 7 kap. 1 §.

Vissa bestämmelser om försäkringsföretag

9 § Vad som föreskrivs i 7 § första stycket 1–4 ska även gälla för anställda som ska distribuera försäkringar för ett försäkringsföretags räkning.

Försäkringsföretaget ska kontrollera att förutsättningarna enligt första stycket är uppfyllda, och då tillämpa det som anges i 8 § andra stycket.

10 § Den som ska ingå i ledningen eller vara ersättare för denne för ett försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution ska uppfylla kraven i 8 § första stycket 3.

Verksamhet med sidotillstånd

11 § En försäkringsförmedlare som är registrerad för förmedling av alla slag av försäkringar eller enbart livförsäkringar får efter tillstånd (sidotillstånd) även bedriva sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 5 § första stycket 14 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Vid prövning av en ansökan om tillstånd enligt första stycket gäller 7 eller 8 § i tillämpliga delar.

12 § Den som har fått sidotillstånd enligt 11 § första stycket ska senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har fått laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Verksamhet med sidotillstånd får inte påbörjas förrän den har registrerats.

13 § Om en försäkringsförmedlare bedriver verksamhet med stöd av ett sidotillstånd som avser investeringsrådgivning om sådana fondandelar som avses i 2 kap. 5 § första stycket 14 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, ska följande bestämmelser i den lagen gälla i tillämpliga delar för den verksamheten:

- 3 kap. 1, 2, 5, 6 och 11 §§,
- 8 kap. 9–12 och 14–16 §§,
- 9 kap. 1, 3–6, 9, 10, 13–23 och 26–29 §§,
- 23 kap. 5 §,
- 24 kap. 7–11 §§,
- 25 kap. 1, 4 och 5 §§, och
- 26 kap. 2 §.

14 § Finansinspektionen får förbjuda en försäkringsförmedlare att utöva annan sidoverksamhet än sådan som avses i 11 § första stycket, om det finns särskilda skäl.

Bemyndiganden

15 § Regeringen får meddela föreskrifter om vilka allvarliga förmögenhetsbrott och vilken allvarlig ekonomisk brottslighet som avses i 7 § första stycket 2 och om hur registerkontrollen enligt 4, 5 och 7–11 §§ ska gå till.

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad en ansökan om tillstånd enligt 1 § eller 3 kap. 3 § och en anmälan om registrering enligt 4 eller 5 § ska innehålla,

2. vad försäkringsföretagen eller annan anmälare enligt 4 eller 5 § ska iaktta vid kontrollen av anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare vid anmälan av dessa förmedlare för registrering hos Bolagsverket.

3. vad som ska avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter enligt 7 § första stycket 2,

4. vilken kunskap och kompetens samt fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling som krävs enligt 7 § första stycket 3 och 4 och 8 § första stycket 4,

5. sådan försäkring för skadeståndsskyldighet som avses i 7 § första stycket 5 och 8 § första stycket 2,

6. vad som ska avses med i övrigt lämplig att utöva verksamheten enligt 7 § första stycket 6 och i övrigt lämplig att ingå i ledningen enligt 8 § första stycket 3,

7. vilken insikt och erfarenhet som krävs enligt 8 § första stycket 3,

8. vad som ska avses med den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för denne enligt 8 § första stycket 3,

9. vad den juridiska personen i övrigt ska iaktta enligt 8 § andra stycket i samband med kontroll av anställda, och

10. vilka åtgärder en försäkringsförmedlare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 13 §.

3 kap. Verksamhet över gränserna

Utländska försäkringsförmedlares verksamhet i Sverige

Försäkringsförmedlare från ett annat land inom EES

1 § En EES-försäkringsförmedlare får

1. bedriva försäkringsdistribution genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial här med början från det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland har tagit emot en underrättelse om förmedlarens avsikt att bedriva försäkringsdistribution genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster i Sverige utan att inrätta filial här,

2. bedriva försäkringsdistribution från filial eller permanent närvaro i Sverige med början en månad efter det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland har tagit emot en underrättelse om förmedlarens avsikt att bedriva försäkringsdistribution från filial eller permanent närvaro i Sverige, eller tidigare om Finansinspektionen tillåter det.

Finansinspektionen ska genom den behöriga myndigheten i hemlandet upplysa försäkringsförmedlaren om de bestämmelser som gäller för verksamheten här i landet.

Finansinspektionen ska vid mottagande av underrättelser enligt första stycket snarast bekräfta mottagandet till den behöriga myndigheten i hemlandet.

2 § En underrättelse enligt 1 § första stycket 1 och 2 ska innehålla uppgift om

1. förmedlarens för- och efternamn eller firma, adress och i förekommande fall person- eller organisationsnummer,

2. det eller de länder inom EES som försäkringsförmedlaren avser att bedriva verksamhet i,

3. kategori av förmedlare och i förekommande fall namn på det eller de försäkringsföretag som representeras, och

4. i förekommande fall, inom vilka försäkringsklasser förmedlaren avser att bedriva försäkringsdistribution.

En underrättelse enligt 1 § första stycket 2 ska därutöver innehålla uppgift om Bilaga 3

1. den adress i värdlandet där dokument kan beställas och
2. namn på den person som ska ansvara för ledningen av filialen eller den permanenta närvaron.

Försäkringsförmedlare från tredjeland

3 § En försäkringsförmedlare från tredjeland får efter tillstånd av Finansinspektionen bedriva försäkringsdistribution från filial i Sverige.

Tillstånd får ges bara om

1. försäkringsförmedlaren i sitt hemland står under betryggande tillsyn av en behörig myndighet och den myndigheten har medgett att förmedlaren etablerar sig i Sverige, och
2. det finns skäl att anta att försäkringsförmedlaren uppfyller kraven i 2 kap. 7 eller 8 §.

4 § Tillstånd enligt 3 § får avse

1. alla slag av försäkringar,
2. bara livförsäkringar, eller
3. bara skadeförsäkringar.

Tillståndet får begränsas till att avse en eller flera försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser som avses i 2 kap. 11–13 §§ försäkringsrörelselagen (2010:2043) och i föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 kap. 19 § 2 samma lag.

5 § Den som har fått tillstånd enligt 3 § att bedriva försäkringsdistribution ska senast sex månader efter det att tillstånd beviljades anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Om anmälan för registrering inte görs inom denna tid eller om Bolagsverket genom beslut som har fått laga kraft avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, upphör tillståndet att gälla.

Verksamheten får inte påbörjas förrän den har registrerats.

Svenska försäkringsförmedlares verksamhet utomlands

6 § Avser en försäkringsförmedlare att erbjuda och tillhandahålla tjänster i ett annat land inom EES utan att inrätta en filial där, ska förmedlaren underrätta Finansinspektionen innan verksamheten påbörjas.

En underrättelse enligt första stycket ska innehålla uppgift om

1. förmedlarens för- och efternamn eller firma, adress och i förekommande fall person- eller organisationsnummer,
2. det eller de länder inom EES som försäkringsförmedlaren avser att bedriva verksamhet i,
3. kategori av förmedlare och i förekommande fall namn på det eller de försäkringsföretag som representeras, och
4. i förekommande fall, inom vilka försäkringsklasser förmedlaren avser att bedriva försäkringsdistribution.

Finansinspektionen ska inom en månad från det att underrättelsen togs emot lämna över den till behörig myndighet i det land där verksamheten ska bedrivas.

Finansinspektionen ska skriftligen underrätta försäkringsförmedlaren när den behöriga myndigheten i värdlandet har bekräftat mottagandet av underrättelsen. Inspektionen ska även informera försäkringsförmedlaren om de bestämmelser som gäller för verksamheten i värdlandet och att verksamheten måste vara förenlig med dessa.

7 § Avser en försäkringsförmedlare att inrätta en filial eller permanent närvaro i ett annat land inom EES för att bedriva försäkringsdistribution, ska förmedlaren underrätta Finansinspektionen innan verksamheten påbörjas.

En underrättelse enligt första stycket ska innehålla uppgift om

1. förmedlarens för- och efternamn eller firma, adress och i förekommande fall person- eller organisationsnummer,
2. det eller de länder inom EES som försäkringsförmedlaren avser att bedriva verksamhet i,
3. kategori av förmedlare och i förekommande fall namn på det eller de försäkringsföretag som representeras,
4. i förekommande fall, inom vilka försäkringsklasser förmedlaren avser att bedriva försäkringsdistribution,
5. den adress i värdlandet där dokument kan beställas, och
6. namn på den person som ska ansvara för ledningen av filialen eller den permanenta närvaron.

8 § Om Finansinspektionen i fall som avses i 7 § anser att det inte finns skäl att ifrågasätta försäkringsförmedlarens organisatoriska struktur eller ekonomiska situation utifrån den planerade distributionsverksamheten, ska inspektionen inom en månad från det att underrättelsen togs emot lämna över den till behörig myndighet i det land där filialen ska inrättas.

Inspektionen ska skriftligen underrätta försäkringsförmedlaren när den behöriga myndigheten i värdlandet har bekräftat mottagandet av underrättelsen. När Finansinspektionen underrättats av den behöriga myndigheten i värdlandet om de bestämmelser som gäller för verksamheten i det landet, ska inspektionen i sin tur underrätta försäkringsförmedlaren om dessa.

Om Finansinspektionen anser att det inte finns förutsättningar för att lämna över underrättelsen enligt första stycket, ska inspektionen meddela beslut om det inom en månad från det att underrättelsen togs emot.

9 § Om en försäkringsförmedlare avser att ändra något som angetts i underrättelsen enligt 6 eller 7 § om förmedlarens avsikt att bedriva försäkringsdistribution efter det att verksamheten har inletts, ska förmedlaren skriftligen underrätta Finansinspektionen senast en månad innan ändringen genomförs.

Finansinspektionen ska informera den behöriga myndigheten i värdlandet om ändringen skyndsamt och senast en månad från den dag underrättelsen togs emot.

10 § Om en försäkringsförmedlare har underrättat Finansinspektionen enligt 6 § första stycket, 7 § första stycket eller 9 § första stycket, ska inspektionen anmäla detta till Bolagsverket.

I de fall som avses i 6 § första stycket och 7 § första stycket ska en anmälan göras när Finansinspektionen lämnar över underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där filialen ska inrättas eller verksamheten ska bedrivas.

I de fall som avses i 9 § första stycket ska en anmälan göras när Finansinspektionen har tagit emot underrättelsen om ändring.

4 kap. Regler för verksamheten

Grundläggande krav vid försäkringsdistribution

1 § En försäkringsdistributör ska driva sin verksamhet enligt god försäkringsdistributionsstandard och med tillbörlig omsorg ta till vara kundens intressen. Försäkringsdistributören ska handla hederligt, rättvist och professionellt.

Försäkringsdistributören ska anpassa sin rådgivning efter kundens önskemål och behov samt endast rekommendera lösningar som är lämpliga för kunden. Försäkringsdistributören ska avråda en kund som är en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet från att vidta åtgärder som inte kan anses lämpliga med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter.

Villkor för försäkringsförmedlares rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys

2 § Om en försäkringsförmedlare har informerat kunden enligt 5 kap. 6 § första stycket 1 om att den tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, ska förmedlaren lämna rådgivningen efter en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden, vilka ska vara tillräckligt diversifierade med avseende på typ och produktleverantörer för att säkerställa att kundens mål på lämpligt sätt kan tillgodoses.

En analys enligt första stycket får inte omfatta försäkringsprodukter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren, av företag som försäkringsförmedlaren har nära förbindelser med eller av andra företag som förmedlaren har ett sådant rättsligt eller ekonomiskt förhållande till att det kan riskera förutsättningarna för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys.

Om rådgivning lämnas grundad på en opartisk och personlig analys, får den inte föregås eller efterföljas av en icke oberoende investeringsrådgivning som är hänförlig till samma försäkringsavtal.

Ersättningar från någon annan än kunden

3 § En försäkringsdistributör får inte ta emot ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka att distributören uppfyller kraven i 1 §.

För en försäkringsförmedlare som lämnar rådgivning om försäkring grundad på en opartisk och personlig analys enligt 2 § gäller utöver första stycket även att förmedlaren inte får ta emot och behålla ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden.

Andra stycket gäller inte mindre icke-monetära förmåner som försäkringsförmedlaren har informerat kunden om och som kan höja kvaliteten på tjänsten till kunden och som är av en sådan omfattning och art att de inte kan anses hindra förmedlaren från att uppfylla sina skyldigheter enligt 1 §.

Förbud mot marknadsföring av andra finansiella tjänster

4 § En försäkringsförmedlare får inte i samband med försäkringsdistribution marknadsföra andra finansiella tjänster än sådana försäkringar som omfattas av tillståndet enligt 2 kap. 1 § eller registrering enligt 2 kap. 4 eller 5 §.

Om en försäkringsförmedlare har tillstånd enligt 2 kap. 11 § första stycket att driva sådan sidoverksamhet som avses där, får förmedlaren även marknadsföra sådana fondandelar som omfattas av det tillståndet.

Första stycket gäller inte om försäkringsförmedlaren har rätt enligt någon annan författning att tillhandahålla andra finansiella tjänster än de som omfattas av tillståndet enligt 2 kap. 1 § eller registreringen enligt 2 kap. 4 eller 5 §.

Ersättningssystem

5 § En försäkringsdistributörs system för ersättning till personal som är sysselsatta inom distributörens försäkringsdistribution, inklusive dem som direkt leder eller ansvarar för detta arbete, ska vara uppbyggt på ett sätt som inte negativt påverkar försäkringsdistributörens förmåga att uppfylla skyldigheterna enligt 1 §.

Rutiner och riktlinjer för intern kontroll av kunskap och kompetens m.m.

6 § En försäkringsdistributör ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll av att den och dess anställda uppfyller kraven i 2 kap. 7 § första stycket 1–4, 2 kap. 8 § första stycket 1, 3 och 4, 2 kap. 9 och 10 §§. Försäkringsdistributören ska inrätta, upprätthålla och uppdatera register för dokumentation av de åtgärder som den vidtar för att uppfylla kraven.

En försäkringsdistributör ska utse en eller flera personer som ansvarar för att distributören fullgör de skyldigheter som anges i första stycket. På begäran av Finansinspektionen ska försäkringsdistributören lämna inspektionen uppgift om namnet på den eller de personerna.

Produktgodkännande

7 § En försäkringsdistributör som utvecklar försäkringsprodukter för distribution till kunder ska fastställa, tillämpa och löpande se över en process för godkännande av de försäkringsprodukter som utvecklas. Processen ska även avse betydande förändringar av befintliga försäkringsprodukter.

En försäkringsprodukt eller en betydande förändring av en försäkringsprodukt ska godkännas enligt den process som avses i första stycket innan den marknadsförs eller distribueras till kunder (produktgodkännande).

8 § I processen för produktgodkännande enligt 7 § ska det anges en fastställd målgrupp av slutkunder för en försäkringsprodukt. I processen ska alla relevanta risker för målgruppen bedömas och det ska prövas om den avsedda strategin för distribution av försäkringsprodukten är lämplig för målgruppen.

En sådan försäkringsdistributör som avses i 7 § första stycket ska vidta alla rimliga åtgärder för att försäkringsprodukter distribueras till den målgrupp som avses i första stycket.

9 § En försäkringsdistributör ska i processen för produktgodkännande regelbundet se över de försäkringsprodukter som företaget erbjuder eller marknadsför.

Försäkringsföretaget ska vid översynen

1. beakta vilka händelser som skulle kunna väsentligt påverka riskerna för en sådan målgrupp som avses i 8 § första stycket, och

2. bedöma om en försäkringsprodukt fortfarande motsvarar målgruppens behov och om den avsedda distributionsstrategin fortfarande är lämplig.

10 § Processen för produktgodkännande enligt 7–9 §§ ska vara proportionerlig och ändamålsenlig i förhållande till de försäkringsprodukter som ska distribueras.

11 § Bestämmelserna i 7–10 §§ gäller inte vid distributionsverksamhet med anknytning till försäkringar mot stora risker.

Produktinformation och produktkännedom

12 § En försäkringsdistributör som avses i 7 § första stycket ska lämna tillräcklig information om sina försäkringsprodukter och om processen för produktgodkännande till de övriga försäkringsdistributörer som ska distribuera produkterna.

En försäkringsdistributör som distribuerar försäkringsprodukter som distributören inte själv utvecklar ska ha rutiner för att få tillgång till sådan information som avses i första stycket. En sådan försäkringsdistributör ska skaffa sig god kännedom om de distribuerade försäkringsprodukterna och om de målgrupper som fastställts enligt 8 § första stycket.

Korsförsäljning och kopplingsförbehåll

13 § Om en försäkringsdistributör erbjuder en kund att ingå ett försäkringsavtal tillsammans med en annan tjänst eller produkt, som en del av ett paket eller som ett villkor för samma överenskommelse eller paket (korsförsäljning), och försäkringsavtalet är av underordnad betydelse i förhållande till övriga delar av överenskommelsen eller paketet, ska distributören erbjuda kunden att köpa den andra tjänsten eller produkten utan att ingå försäkringsavtalet.

Första stycket gäller inte om försäkringsavtalet erbjuds tillsammans med

1. investeringstjänster och investeringsverksamheter som avses i 1 kap. 4 c § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller

2. betalkonto med grundläggande funktioner som avses i 4 a kap. 1 § betaltjänstlagen (2010:751).

Behandling av tillgångar som tillhör kunden

14 § Pengar och andra tillgångar som en försäkringsförmedlare får hand om för kundens räkning ska hållas avskilda från förmedlarens egna tillgångar.

Om en försäkringsförmedlare driver sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 11 § första stycket, gäller i stället 2 kap. 5 § första stycket 14 c lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden för den verksamheten.

Klagomålshantering

15 § En försäkringsdistributör ska se till att kunder och andra som är berörda av försäkringsdistributionen på ett lämpligt sätt kan anmäla klagomål mot distributören. Förfarandet för hantering av anmälda klagomål ska vara effektivt. Distributören ska besvara klagomålen snarast möjligt.

Skadestånd

16 § Om en försäkringsdistributör uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 1 §, ska distributören ersätta ren förmögenhetsskada som på grund av detta drabbar en kund, en försäkringsgivare, ett fondbolag, ett förvaltningsbolag, ett fondföretag, en förvaltare av alternativa investeringsfonder eller någon annan som härleder sin rätt från kunden.

Vad som sägs i första stycket ska även gälla om en försäkringsförmedlare bedriver sidoverksamhet enligt 2 kap. 11 § och uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 2 kap. 13 § i den verksamheten.

17 § Den som vill göra anspråk på skadestånd enligt 16 § ska underrätta försäkringsdistributören inom skälig tid efter det att han eller hon märkt eller borde ha märkt att skada har uppkommit.

Om underrättelse inte görs inom skälig tid, faller rätten till skadestånd enligt denna lag bort. Detsamma gäller om talan inte väcks inom tio år från distributionstillfället.

Arbetsordning och instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen

18 § Skyldigheten enligt 8 kap. 46 a § aktiebolagslagen (2005:551) för styrelsen i ett publikt aktiebolag att årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete gäller även för styrelsen i ett privat aktiebolag som har tillstånd enligt 2 kap. 1 § att driva verksamhet som försäkringsförmedlare. Detta gäller dock inte i fråga om bolag vars styrelse har endast en ledamot.

Skyldigheten enligt 8 kap. 46 b § aktiebolagslagen för styrelsen i ett publikt aktiebolag att i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen

mellan bolagsorganen gäller även för styrelsen i ett privat aktiebolag som har tillstånd att driva verksamhet som försäkringsförmedlare. Bilaga 3

Styrelsens ordförande ska bevaka att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i denna paragraf.

Bemyndiganden

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad försäkringsdistributören ska iaktta för att uppfylla kraven i 1 §,
2. villkor för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys enligt 2 § och 3 § andra och tredje styckena,
3. hur ersättning som avses i 3 § första stycket ska vara utformad för att inte motverka att en försäkringsdistributör uppfyller kraven i 1 §,
4. en försäkringsdistributörs ersättningsystem enligt 5 §,
5. vad försäkringsdistributören ska iaktta för att uppfylla kraven i 6 §,
6. vad försäkringsdistributören ska iaktta för att uppfylla kraven i fråga om produktgodkännande, produktinformation och produktkänedom i 7–10 och 12 §§, och
7. vad en försäkringsdistributör ska iaktta enligt 15 § vid hantering av klagomål.

5 kap. Informationskrav och uppföranderegler

Allmän information till kunden

1 § En försäkringsdistributör ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om

1. sin identitet, adress och om den är försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag,
2. den eller de myndigheter som utövar tillsyn över försäkringsdistributören,
3. huruvida försäkringsdistributören tillhandahåller rådgivning om de försäkringsprodukter som säljs, och
4. de möjligheter som finns för kunden att framställa klagomål mot försäkringsdistributören respektive få en tvist med distributören prövad utanför domstol.

2 § En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås informera kunden om

1. det register som förmedlaren är upptagen i och hur registreringen kan kontrolleras,
2. ansvarsförsäkringen, och
3. huruvida förmedlaren företräder kunden eller agerar för ett försäkringsföretags räkning.

3 § En sidoverksam försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information som avses i 1 § 1, 2 och 4 samt 2 § 1 och 2.

Detsamma ska även gälla en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare med undantag av information som avses i 2 § 2.

4 § För en anknuten försäkringsförmedlare och en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare gäller i stället för det som anges i 2 § 2 att dessa ska informera kunden om att det försäkringsföretag med vilket förmedlaren ingått avtal om att distribuera dess försäkringsprodukter, är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som drabbar en kund, en försäkringsgivare eller någon som härleder sin rätt från kunden till följd av att förmedlaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 4 kap. 1 §.

5 § En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om huruvida förmedlaren har ett kvalificerat innehav i ett försäkringsföretag eller om ett försäkringsföretag eller ett moderbolag till ett försäkringsföretag har ett kvalificerat innehav i försäkringsförmedlaren.

6 § En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om huruvida förmedlaren, i fråga om det avtal som föreslås

1. lämnar rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys,
2. genom avtal är förpliktigad att distribuera försäkringar uteslutande för ett eller flera försäkringsföretags räkning, och
3. distribuerar försäkringar från ett eller flera försäkringsföretag i annat fall än som avses i 1 och 2.

Försäkringsförmedlaren ska, i de fall som avses i första stycket 2 och 3, även ange namnen på de aktuella försäkringsföretagen.

Pris- och ersättningsinformation

7 § En försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som förmedlaren får för försäkringsavtalet, vem eller vilka som betalar ersättningen och storleken på ersättningen eller, om detta inte är möjligt, grunderna för hur ersättningen bestäms.

8 § Ett försäkringsföretag ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som företaget anställda får för försäkringsavtalet.

9 § Sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare ska i god tid innan ett försäkringsavtal ingås lämna information till kunden om arten av den ersättning som förmedlaren får för försäkringsavtalet.

10 § Information som avses i 1–9 §§ ska lämnas till kunden även vid förnyelse eller ändring av försäkringsavtalet, om det behövs.

Informationskrav och uppföranderegler vid rådgivning och vid försäljning utan rådgivning

11 § En försäkringsdistributör ska innan ett försäkringsavtal ingås

1. klargöra kundens krav och behov i fråga om försäkringsskydd, och
2. ge kunden objektiv och tydlig information om försäkringsprodukten som är anpassad efter kunden och produktens komplexitet.

12 § En försäkringsdistributör som tillhandahåller kunden rådgivning innan ett visst avtal ingås ska ge kunden en personlig rekommendation, med en förklaring av varför en viss produkt bäst motsvarar kundens krav och behov.

Särskilt formkrav vid distribution av skadeförsäkring

13 § Vid distribution av skadeförsäkringsprodukter ska försäkringsdistributören ge kunden information om försäkringsprodukten i form av ett standardiserat produktfaktblad på papper eller annat varaktigt medium.

Produktfaktbladet ska vara upprättat av utvecklaren av skadeförsäkringsprodukten.

Informationens form

14 § All information, inklusive marknadsföringsmaterial, som en försäkringsdistributör lämnar till kunder ska vara opartisk och får inte vara vilsedande. Marknadsföringsmaterial ska alltid klart och tydligt kunna identifieras som sådant.

15 § Information som avses i 1–12 §§ ska lämnas kostnadsfritt till kunden i en pappershandling, på ett annat varaktigt medium eller på en webbplats som är tillgänglig för kunden.

Informationen ska var klar och begriplig och lämnas på svenska eller på ett officiellt språk i det land inom EES där risken är belägen, i det land inom EES där åtagandet görs eller på ett annat språk som distributören och kunden kommer överens om.

16 § Vid telefonförsäljning får den information som avses i 1–13 §§ lämnas muntligen till kunden innan ett försäkringsavtal ingås.

Snarast efter det att försäkringsavtal ingåtts ska informationen lämnas till kunden på det sätt som anges i 15 §.

Vid telefonförsäljning till en konsument finns även bestämmelser i 3 kap. lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler.

Särskilt informationskrav vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsförsäkringsplan

17 § Om en anställd ansluts till en obligatorisk tjänstepensionsförsäkringsplan, ska de försäkringsföretag som omfattas av planen säkerställa att information som avses i 1–9 §§ lämnas till den anställde utan dröjsmål efter anslutningen.

Särskilda informationskrav vid korsförsäljning

18 § Vid korsförsäljning enligt 4 kap. 12 § första stycket ska försäkringsdistributören informera kunden om huruvida det är möjligt att

köpa de olika beståndsdelarna separat. Distributören ska ge kunden en adekvat beskrivning av de olika delarna i avtalet eller paketet samt lämna separata uppgifter om kostnader och avgifter för respektive beståndsdel.

19 § Om risken eller försäkringsskyddet i ett sådant avtal eller paket som avses i 18 § skiljer sig från den risk eller det försäkringsskydd som beståndsdelarna medför var för sig, ska distributören ge kunden en adekvat beskrivning av de olika beståndsdelarna i avtalet eller paketet och av på vilket sätt deras inbördes samspel kan påverka risken eller försäkringsskyddet.

Skyldighet att vidarebefordra information

20 § En försäkringsförmedlare ska till kunden vidarebefordra sådan information om försäkringsavtalet som ett försäkringsföretag är skyldigt att lämna till en försäkringstagare.

Dokumentationsskyldighet

21 § En försäkringsdistributör ska dokumentera vad som förekommit vid distributionstillfället och lämna dokumentationen till kunden.

Undantag från informationsplikten

22 § Bestämmelserna i 1–13 §§ gäller inte vid

1. distributionsverksamhet med anknytning till försäkringar mot stora risker,
2. distribution av återförsäkring, eller
3. sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 11 §.

Påföljd vid utebliven information

23 § Om information inte tillhandahålls i enlighet med 1–16 §§, ska även marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag av bestämmelserna i 29–36 §§ om marknadsstörningsavgift. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen.

Bemyndiganden

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. försäkringsdistributörens informationsskyldighet enligt 1–9 §§,
2. vilka krav som ska gälla i fråga om utformningen av och innehållet i produktfaktblad enligt 13 §,
3. vilka formkrav som ska gälla för informationen enligt 15 §,
4. vad en försäkringsdistributör ska iaktta för att fullgöra skyldigheten enligt 17 §,
5. vilka informationskrav som ska gälla vid korsförsäljning enligt 18 och 19 §§, och

6. vad en försäkringsdistributör ska iakta när det gäller dokumentation av försäkringsdistributionen och utlämnande av sådan dokumentation enligt 21 §. Bilaga 3

6 kap. Ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter

Tillämpningsområde för ytterligare krav

1 § Det som anges i detta kapitel gäller när försäkringsdistribution avser försäkringsbaserade investeringsprodukter.

Försäkringsbaserade investeringsprodukter får inte distribueras av sidoverksamma försäkringsförmedlare.

Förebyggande av intressekonflikter

2 § En försäkringsdistributör ska fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden så att alla rimliga åtgärder vidtas för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt av intressekonflikter.

Hantering av intressekonflikter

3 § En försäkringsdistributör ska vidta alla lämpliga åtgärder för att identifiera, förhindra och hantera de intressekonflikter som kan uppkomma mellan distributören, en anknuten försäkringsförmedlare eller någon närstående person till dem och en kund eller mellan kunder i samband med försäkringsdistribution och tillhandahållande av sidotjänster, inklusive sådana som orsakas av ersättningar eller förmåner från annan än kunden, distributörens eget ersättningssystem eller andra incitamentsstrukturer.

Om de förfaranden som en försäkringsdistributör har fastställt och tillämpar enligt 2 § och de åtgärder som vidtagits enligt första stycket inte räcker för att förhindra att kundernas intressen kan komma att påverkas negativt, ska distributören informera kunden om arten av eller källan till intressekonflikten i god tid innan ett försäkringsavtal ingås.

Informationen enligt andra stycket ska lämnas på ett varaktigt medium och vara tillräckligt tydlig och detaljerad med hänsyn till kundens art, för att kunden ska kunna fatta ett välgrundat beslut när det gäller den försäkringsdistribution där intressekonflikten uppstår.

Information till kunder

Information om försäkringsdistributionen och om risker

4 § En försäkringsdistributör ska förse sina kunder med lämplig och lättbegriplig information enligt 5 och 6 §§ i god tid innan ett avtal ingås.

Informationen ska ge kunderna rimliga möjligheter att förstå arten av och vilka risker som är förknippade med den försäkringsdistribution och de försäkringsbaserade investeringsprodukter som försäkringsdistributören erbjuder.

Information enligt första stycket får lämnas i standardiserad form.

Information vid alla typer av försäkringsdistribution

5 § En försäkringsdistributör ska förse kunder med information om

1. försäkringsbaserade investeringsprodukter och föreslagna placeringsstrategier, inbegripet vägledning om och varningar för de risker som är förknippade med investeringar i försäkringarna eller placeringsstrategierna, och

2. alla kostnader och avgifter förknippade med distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, inbegripet kostnaderna för eventuell rådgivning och kostnaderna för den försäkringsbaserade investeringsprodukt som rekommenderas eller marknadsförs till kunden samt hur kunden får betala kostnader och avgifter, inbegripet eventuella betalningar från tredjepart.

Informationen om kostnader och avgifter, inbegripet kostnader och avgifter som har samband med distributionen av den försäkringsbaserade investeringsprodukten, som inte orsakas av förekomsten av underliggande marknadsrisk, ska räknas samman så att kunden kan förstå den totala kostnaden liksom den kumulativa effekten på investeringens avkastning. Om kunden begär det, ska en uppdelning per post ges. Informationen ska i förekommande fall ges till kunden regelbundet, åtminstone årligen, under investeringens varaktighet.

Ytterligare information när rådgivning tillhandahålls

6 § En försäkringsdistributör som tillhandahåller rådgivning ska informera kunder om

1. rådgivningen tillhandahålls grundad på en opartisk och personlig analys eller inte,

2. rådgivningen är baserad på en allmän eller mer begränsad analys av olika försäkringsbaserade investeringsprodukter, och särskilt om urvalet omfattar eller är begränsat till försäkringar helt eller delvis utvecklade av försäkringsdistributören, företag som distributören har nära förbindelser med eller andra företag som distributören har ett sådant rättsligt eller ekonomiskt förhållande till att det kan försämra förutsättningarna för distributören att tillvarata kundens intressen, och

3. försäkringsdistributören regelbundet kommer att bedöma lämpligheten avseende de försäkringsbaserade investeringsprodukter som rekommenderas kunden.

Ersättningar till och från tredjepart

7 § En försäkringsdistributör får i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller en sidotjänst erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden bara om

1. ersättningen inte har någon negativ inverkan på den relevanta tjänsten eller den distribuerade försäkringsprodukten, och

2. den inte försämrar försäkringsdistributörens förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse.

8 § En försäkringsdistributör får i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller en sidotjänst inte erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden som

1. till väsentlig del avser tjänster som ännu inte utförts,
2. till sin storlek baseras på premiebetalningar som ännu inte betalats, eller
3. i annat fall än de som avses i 1 och 2 är av sådan storlek att den står i uppenbart missförhållande till de tjänster som utförs.

Krav på lämplighetsbedömning när rådgivning tillhandahålls

9 § En försäkringsdistributör ska när rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt tillhandahålls hämta in nödvändiga uppgifter från kunden om dennes kunskaper och erfarenheter av den specifika typen av produkt eller tjänst samt om dennes ekonomiska situation och mål med investeringen så att distributören kan rekommendera kunden de försäkringsbaserade investeringsprodukter som är lämpliga för denne.

Uppgifterna om kundens ekonomiska situation och investeringsmål ska vara tillräckliga för att försäkringsdistributören ska kunna göra en bedömning av och särskilt beakta kundens möjlighet att klara av förluster och kundens risktolerans.

Om en försäkringsdistributör korsförsäljer rådgivning om en försäkringsbaserad investeringsprodukt tillsammans med investeringsrådgivning enligt 1 kap. 4 c § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden på sätt som avses i 5 kap. 18 och 19 §§, ska distributören bedöma lämpligheten av överenskommelsen eller paketet som helhet.

Krav på passandebedömning när rådgivning inte tillhandahålls

10 § En försäkringsdistributör ska, när någon annan försäkringsdistribution än sådan som avses i 9 § tillhandahålls, begära att kunden lämnar uppgifter om sina kunskaper och erfarenheter av den erbjudna eller efterfrågade typen av produkt eller tjänst, så att distributören kan bedöma om den tillhandahållna försäkringstjänsten eller försäkringsprodukten passar kunden. Om den tjänsten avser en kombination av tjänster eller produkter som avses i 5 kap. 18 och 19 §§, ska bedömningen avse överenskommelsen eller paketet som helhet.

En försäkringsdistributör ska, mot bakgrund av de uppgifter som lämnats enligt första stycket, varna kunden i de fall tjänsten eller produkten inte passar kunden.

En försäkringsdistributör ska, om en kund inte lämnar uppgifter enligt första stycket eller lämnar ofullständiga uppgifter, varna kunden om att distributören inte kan avgöra om produkten passar kunden.

Varning enligt andra och tredje styckena får lämnas i standardiserad form.

Undantag från krav på passandebedömning

11 § En försäkringsdistributör får tillhandahålla annan försäkringsdistribution än sådan som avses i 9 § utan att uppfylla kraven i 10 §, om

1. distributionen avser någon av följande försäkringsbaserade investeringsprodukter:

a) försäkringsavtal som endast ger investeringsexponering mot sådana finansiella instrument som avses i 9 kap. 25 § första stycket 1 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och som inte innehåller en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den risk som avtalet är förenad med, eller

b) okomplicerade försäkringsbaserade investeringsprodukter,
2. försäkringsdistributionen tillhandahålls på kundens initiativ, och
3. kunden klart och tydligt har informerats om att försäkringsdistributören inte kommer att bedöma om den erbjudna eller tillhandahållna försäkringsbaserade investeringsprodukten eller den tillhandahållna eller erbjudna försäkringsdistributionen passar kunden.

Information enligt första stycket 3 får lämnas i standardiserad form.

Om en kredit beviljas i samband med försäkringsdistributionen för att kunden, genom försäkringsdistributören, ska kunna genomföra en disposition i ett eller flera försäkringsavtal, ska distributören uppfylla vad som krävs enligt 10 §.

Dokumentation och rapportering till kunder

12 § En försäkringsdistributör ska dokumentera vad distributören och en kund har kommit överens om när det gäller parternas rättigheter och skyldigheter samt övriga villkor för de tjänster som distributören ska utföra för kunden.

13 § En försäkringsdistributör ska på ett varaktigt medium lämna en tillfredsställande rapportering till en kund om de tjänster som distributören har utfört för kunden. Rapporteringen ska i förekommande fall innehålla lämpliga regelbundna meddelanden och uppgifter om kostnaderna för de dispositioner och tjänster som har utförts för kundens räkning.

14 § En försäkringsdistributör som tillhandahåller rådgivning ska på ett varaktigt medium lämna en kund en tillfredsställande dokumentation som specificerar vilket råd kunden har fått och hur rådet motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper (lämplighetsförklaring). Dokumentationen ska lämnas innan ett avtal ingås, om inte villkoren i andra stycket är uppfyllda.

Om ett avtal ingås med hjälp av en teknik för distanskommunikation som hindrar att dokumentationen lämnas i förväg, får försäkringsdistributören lämna lämplighetsförklaringen snarast efter det att avtalet har ingåtts, om

1. kunden har gett sitt samtycke till att få lämplighetsförklaringen utan onödigt dröjsmål efter det att avtalet ingåtts, och

2. försäkringsdistributören har erbjudit kunden möjligheten att senare lägga ingåendet av avtalet så att kunden först kan få lämplighetsförklaringen.

Om en försäkringsdistributör har informerat en kund om att distributören kommer att utföra en regelbunden lämplighetsbedömning, ska den regelbundna rapporteringen innehålla en uppdaterad förklaring till hur den försäkringsbaserade investeringsprodukten motsvarar kundens preferenser, mål och andra egenskaper.

Bemyndiganden

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka åtgärder försäkringsdistributörer rimligen kan förväntas genomföra och dokumentera enligt 2 och 3 §§ för att förebygga, identifiera, hantera och informera om intressekonflikter när de bedriver försäkringsdistribution,

2. lämpliga kriterier för bestämning av vilka typer av intressekonflikter som riskerar att negativt påverka försäkringsdistributörers kunders intressen som avses i 3 §,

3. vilken information en försäkringsdistributör ska lämna till sina kunder enligt 4–6 §§,

4. kriterierna för att bedöma vilka ersättningar och förmåner en försäkringsdistributör får lämna till eller ta emot av någon annan än kunden samt vilka uppgifter som ska lämnas till kunden om ersättningar och förmåner som distributören lämnar till eller tar emot av någon annan än kunden enligt 7 och 8 §§,

5. vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid inhämtande av uppgifter och en prövning enligt 9 och 10 §§,

6. vilka försäkringsbaserade investeringsprodukter som ska anses ha en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den risk som avtalet är förenat med enligt 11 § första stycket 1 a samt ska anses okomplicerade enligt 11 § första stycket 1 b, och

7. dokumentation och rapportering till kunder enligt 12–14 §§.

7 kap. Ytterligare krav vid distribution av vissa pensionsförsäkringar

Tillämpningsområde för ytterligare krav

1 § Det som anges i detta kapitel gäller när försäkringsdistribution avser pensionsförsäkringar som har ett förfallo- eller återköpsvärde som helt eller delvis är direkt eller indirekt exponerat mot marknadsvolatilitet.

Pensionsförsäkringar som omfattas av första stycket får inte distribueras av sidoverksamma försäkringsförmedlare.

En försäkringsdistributör som bedriver försäkringsdistribution som avser pensionsförsäkringar som omfattas av första stycket ska i denna verksamhet tillämpa 6 kap. 2, 3, 7–9 och 12–14 §§.

Bemyndiganden

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter i fråga om distribution av pensionsförsäkringar som omfattas av detta kapitel avseende

1. vilka åtgärder som försäkringsdistributörer rimligen kan förväntas genomföra och dokumentera enligt 6 kap. 2 och 3 §§ för att förebygga, identifiera, hantera och informera om intressekonflikter när de bedriver försäkringsdistribution,

2. lämpliga kriterier för bestämning av vilka typer av intressekonflikter som riskerar att negativt påverka försäkringsdistributörers kunders intressen som avses i 6 kap. 3 §,

3. kriterierna för att bedöma vilka ersättningar och förmåner en försäkringsdistributör får lämna till eller ta emot av någon annan än kunden samt vilka uppgifter som ska lämnas till kunden om ersättningar och förmåner som distributören lämnar till eller tar emot av någon annan än kunden enligt 6 kap. 7 och 8 §§,

4. vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid inhämtande av uppgifter och en prövning enligt 6 kap. 9 §,

5. dokumentation och rapportering till kunder enligt 6 kap. 12–14 §§, och

6. nödvändiga undantag från de skyldigheter som anges i 1 §, med hänsyn tagen till den relevanta marknadens funktion och med beaktande av skyddet för kunder.

8 kap. Tillsyn

Registreringsmyndighet

1 § Bolagsverket är registreringsmyndighet för försäkringsförmedlare och för utländska försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 3 §. Hos verket förs register över försäkringsförmedlare, där de uppgifter som enligt lag eller andra författningar ska tas in i register skrivs in.

För registrering av filialer till utländska försäkringsförmedlare gäller lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

2 § Om en sökande vid anmälan för registrering inte har följt vad som är föreskrivet om anmälan eller om det finns något annat hinder för registrering, ska Bolagsverket förelägga sökanden att inom viss tid yttra sig eller göra rättelse. Om föreläggandet inte följs, ska anmälan avskrivas. En upplysning om denna påföljd ska tas in i föreläggandet. Om det fortfarande finns hinder för registrering även efter det att yttrande har lämnats, ska sökanden ges tillfälle att yttra sig över hindret. Finns hindret ändå kvar, ska registrering vägras om det inte finns anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Tillsynen och dess omfattning

3 § Finansinspektionen har tillsyn över att den som i Sverige bedriver försäkringsdistribution följer denna lag och andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet.

Finansinspektionen har därutöver tillsyn över svenska försäkringsdistributörer som bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES enligt 3 kap. 6 eller 7 §.

4 § Om Finansinspektionen enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES har tagit över ansvaret för tillsynen över en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige, ska Finansinspektionen ha tillsyn över den förmedlarens verksamhet som bedrivs i Sverige.

Om Finansinspektionen träffar en överenskommelse enligt första stycket eller en överenskommelse om att en behörig myndighet i ett annat land inom EES ska ha tillsyn över en svensk försäkringsförmedlare som

har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i det landet, ska Finansinspektionen därefter fatta ett beslut i enlighet med överenskommelsen.

Finansinspektionen ska underrätta den berörda försäkringsförmedlaren och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten om inspektionen ingår en internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar.

Upplysningar och undersökningar

5 § Försäkringsdistributörer, EES-försäkringsförmedlare och försäkringsförmedlare från tredjeland som utövar verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 eller 3 § är skyldiga att till Finansinspektionen lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär.

Finansinspektionen får när den anser att det är nödvändigt genomföra en undersökning hos en försäkringsdistributör eller en filial till en sådan EES-försäkringsförmedlare eller försäkringsförmedlare från tredjeland som avses i 3 kap. 1 § första stycket 1 eller 3 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att vissa uppgifter som enligt första stycket ska lämnas till Finansinspektionen i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

6 § När en försäkringsförmedlare får kännedom om att aktier eller andelar i företaget har förvärvats eller avyttrats på ett sådant sätt att innehavet utgör eller upphör att vara ett kvalificerat innehav, ska förmedlaren snarast anmäla förvärvet eller avyttringen till Finansinspektionen.

När en försäkringsförmedlare i annat fall får kännedom om att den har nära förbindelser med någon annan, ska förmedlaren snarast anmäla det till Finansinspektionen.

När en anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare eller en anknuten försäkringsförmedlare som inte förmedlar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 § har nära förbindelser med någon annan, ska det anmälas till Finansinspektionen.

Den försäkringsförmedlare som har anmält en annan försäkringsförmedlare eller det försäkringsföretag som har anmält en försäkringsförmedlare för registrering hos Bolagsverket ska göra anmälan enligt andra stycket snarast när förmedlaren eller företaget får kännedom om den nära förbindelsen.

Samarbete med behöriga myndigheter

7 § Finansinspektionen ska i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med behöriga myndigheter, Europeiska kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Tystnadsplikt

8 § Den som är eller har varit knuten till en försäkringsdistributör som anställd eller uppdragstagare får inte obehörigen röja uppgifter i en

anmälan eller en utsaga om en misstänkt överträdelse av en bestämmelse som gäller för verksamheten, om uppgiften kan avslöja anmälarens eller den utpekade personens identitet.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Revisor

9 § Om en försäkringsförmedlare enligt lag ska utse revisor, får Finansinspektionen förordna en revisor att med övriga revisorer delta i revisionen av försäkringsförmedlaren. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor.

Revisorn har rätt till skäligen arvode av försäkringsförmedlaren för sitt arbete. Arvodets storlek bestäms av Finansinspektionen.

Avgifter till Finansinspektionen

10 § Försäkringsdistributörer, EES-försäkringsförmedlare med en filial i Sverige enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 och andra utländska försäkringsförmedlare som har inrättat filial i Sverige enligt 3 kap. 3 § ska med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet med anknäytning till denna lag samt Statistiska centralbyråns verksamhet enligt lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna.

Finansinspektionen får ta ut avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar enligt denna lag.

Bemyndiganden

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om sådana avgifter som avses i 10 §.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka upplysningar en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare från tredjeland, enligt 5 § ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet samt när och hur dessa ska lämnas.

9 kap. Ingripanden

Ingripande mot försäkringsdistributörer och vissa fysiska personer

1 § Om en försäkringsdistributör har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet, ska Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen ska då utfärda ett föreläggande att göra rättelse inom en viss tid, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om en försäkringsdistributörs överträdelse är allvarlig, ska tillståndet återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Om en svensk försäkringsförmedlare bedriver försäkringsdistribution i ett annat land inom EES enligt 3 kap. 6 eller 7 § och har åsidosatt sina

skyldigheter enligt den lag eller andra författningar som reglerar försäkringsförmedlarens verksamhet i det landet ska Finansinspektionen, efter underrättelse från den behöriga myndigheten där, ingripa mot förmedlaren på sätt som anges i andra stycket. Finansinspektionen ska underrätta den behöriga myndigheten i det landet om vilka åtgärder som har vidtagits.

Om en svensk försäkringsförmedlare har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i ett annat land inom EES och omfattas av en överenskommelse om att den behöriga myndigheten i det landet ska ha tillsyn över förmedlaren får Finansinspektionen ingripa endast genom att utfärda en anmärkning, meddela en varning eller återkalla försäkringsförmedlarens tillstånd när det gäller överträdelser i verksamheten som förmedlaren bedriver i det andra landet inom EES.

2 § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i en försäkringsförmedlares styrelse eller är dess verkställande direktör, eller på motsvarande sätt företräder försäkringsförmedlaren, eller är ersättare för någon av dem, om försäkringsförmedlaren

1. utövar försäkringsdistribution i Sverige och inte uppfyller kraven på tillstånd eller registrering i 2 kap.,

2. har fått tillstånd att utöva försäkringsdistribution genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

3. för distribution av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att utöva försäkringsdistribution eller att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser,

4. inte uppfyller kraven i någon av 2 kap. 7 och 8 §§, 4 kap. 1–3, 5–10, 12 och 13 §§, 5 kap. 1–7, 9–16 och 18–21 §§, 6 kap. 1–14 §§ eller 7 kap. 1 §, eller

5. har befunnits ansvarig för en överträdelse av lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen.

Ingripande sker genom

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket hos en försäkringsförmedlare, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

3 § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett försäkringsföretags styrelse eller är dess verkställande direktör, eller är ersättare för någon av dem, om försäkringsföretaget

1. för distribution av försäkringar utnyttjar någon som inte är berättigad att utöva försäkringsdistribution eller att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser,

2. inte uppfyller kraven i någon av 2 kap. 9 och 10 §§, 4 kap. 1, 3, 5–10, 12 och 13 §§, 5 kap. 1, 8, 11–19 och 21 §§, 6 kap. 1–14 §§ eller 7 kap. 1 §.

Ingripande sker genom

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket hos en försäkringsdistributör, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

4 § Ingripande enligt 2 eller 3 § får ske endast om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk och personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

5 § Vid valet av ingripande ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om

1. en överträdelse är ringa eller ursäktlig,
2. försäkringsdistributören gör rättelse eller om den fysiska personen i försäkringsdistributörens ledning verkat för att distributören gör rättelse, eller
3. någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot försäkringsdistributören eller den fysiska personen i försäkringsdistributörens ledning och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

6 § I försvårande riktning ska beaktas om försäkringsdistributören tidigare har begått en överträdelse eller om den fysiska personen i försäkringsdistributörens ledning tidigare orsakat en sådan överträdelse.

I förmildrande riktning ska det beaktas om

1. försäkringsdistributören eller den fysiska personen i distributörens ledning i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning, och
2. distributören snabbt har upphört med överträdelsen, eller den fysiska personen i distributörens ledning snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen.

7 § Finansinspektionen ska återkalla en försäkringsförmedlars tillstånd om förmedlaren

1. inte inom ett år från det att tillstånd beviljades har börjat utöva sådan verksamhet som tillståndet avser,
2. har förklarat sig avstå från tillståndet, eller
3. under en sammanhängande tid av sex månader inte har utövat sådan verksamhet som tillståndet avser.

Om en försäkringsförmedlars tillstånd ska återkallas på grund av sådana omständigheter som avses i första stycket 2 eller 3, får Finansinspektionen, innan tillståndet återkallas, först pröva om det finns skäl att ingripa mot försäkringsförmedlaren enligt 1, 2 och 13 §§ och, om det finns sådana skäl, besluta om ett ingripande.

I fall som avses i första stycket 1 och 3 får i stället varning meddelas, om det är tillräckligt.

8 § Om någon som ingår i en försäkringsdistributörs styrelse eller är dess verkställande direktör inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 8 § 3, ska Finansinspektionen återkalla försäkringsdistributörens tillstånd. Det får dock ske bara om inspektionen först har beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet, får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får kvarstå i sin

befattning. Finansinspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess försäkringsdistributören har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

9 § När det gäller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 § ska det som anges i 1, 7, 8 och 10 §§ om återkallelse av tillstånd i stället avse återkallelse av registrering.

10 § Om Finansinspektionen har återkallat en försäkringsförmedlars tillstånd eller registrering för att bedriva distribution av livförsäkring eller alla slag av försäkring, ska inspektionen dessutom återkalla försäkringsförmedlarens tillstånd att utöva sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 11 § första stycket.

11 § Om Finansinspektionen har återkallat tillståndet eller registreringen för en försäkringsförmedlare, ska inspektionen snarast underrätta Bolagsverket om detta.

12 § Om Finansinspektionen har återkallat tillståndet för en försäkringsförmedlare som har underrättat inspektionen enligt 3 kap. 6 § första stycket eller 7 § första stycket och inspektionen har lämnat över underrättelsen till den behöriga myndigheten i det land där filialen ska inrättas eller verksamheten ska bedrivas, ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten om återkallelsen.

När det gäller anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare som inte distribuerar försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som avses i 7 kap. 1 § ska det som anges i första stycket om Finansinspektionens återkallelse av tillstånd i stället avse inspektionens återkallelse av registrering.

Första och andra styckena gäller också om Finansinspektionen, i stället för att återkalla tillståndet eller registreringen, har meddelat en varning.

Sanktionsavgift

13 § Om en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare som omfattas av en sådan överenskommelse som avses i 8 kap. 4 § första stycket eller en sådan utländsk försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 3 § meddelats beslut om anmärkning eller varning, får Finansinspektionen besluta om sanktionsavgift.

14 § Sanktionsavgiften ska för juridiska personer uppgå till lägst 5 000 kronor och som högst fastställas till det högsta av

1. tio procent av omsättningen närmast föregående räkenskapsår för en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsförmedlare som omfattas av ett avtal enligt 8 kap. 4 § första stycket eller en sådan utländsk försäkringsförmedlare som avses i 3 kap. 3 § eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå,

2. två gånger den vinst som gjorts till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

3. ett belopp i kronor motsvarande fem miljoner euro.

Om överträdelsen har skett under det första verksamhetsåret eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

Avgiften får inte vara så stor att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget därefter inte uppfyller kraven i 6 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, 8 kap. 3 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller 4 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (2010:2043).

Avgiften tillfaller staten.

15 § Vid ingripande mot en försäkringsförmedlare som är en fysisk person och vid ingripande enligt 2, 3, 30 eller 31 § ska sanktionsavgiften som högst fastställas till det högsta av

1. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade 700 000 euro.

Vid överträdelser av lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen kan sanktionsavgiften, i stället för vad som anges i första stycket 2, bestämmas till ett belopp som per den 25 juni 2015 i kronor motsvarade fem miljoner euro.

Avgiften tillfaller staten.

16 § När sanktionsavgiftens storlek fastställs, ska särskild hänsyn tas till sådana omständigheter som anges i 5 § första stycket och 6 § samt till den fysiska eller juridiska personens finansiella ställning och, om det går att fastställa, den vinst som gjorts till följd av regelöverträdelsen.

Sanktionsföreläggande

17 § Frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 2 §, 3 §, 30 § tredje stycket och 31 § andra stycket tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Ett sanktionsföreläggande innebär att den fysiska personen föreläggs att inom en viss tid godkänna en sanktion som är bestämd till tid eller belopp.

När föreläggandet har godkänts, gäller det som ett domstolsavgörande som fått laga kraft. Ett godkännande som görs efter den tid som angetts i föreläggandet är utan verkan.

18 § Ett sanktionsföreläggande ska innehålla uppgift om

1. den fysiska person som föreläggandet avser,
2. överträdelsen och de omständigheter som behövs för att känneteckna den,
3. de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen, och
4. den sanktion som föreläggs personen.

Föreläggandet ska också innehålla en upplysning om att ansökan om sanktion kan komma att ges in till domstol, om föreläggandet inte godkänns inom den tid som Finansinspektionen anger.

19 § Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom angiven tid, får Finansinspektionen ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot försäkringsdistributören för samma överträdelse.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

20 § En sanktion enligt 2 §, 3 §, 30 § tredje stycket och 31 § andra stycket får beslutas bara om sanktionsföreläggande har delgetts den som sanktionen riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

Förseningsavgift

21 § Om en försäkringsdistributör eller en EES-försäkringsförmedlare eller en försäkringsförmedlare från tredjeland som bedriver försäkringsdistribution i Sverige enligt 3 kap. 1 eller 2 § låter bli att i tid lämna de upplysningar som föreskrivits med stöd av 8 kap. 12 §, får Finansinspektionen besluta att denne ska betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

Verkställighet och beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift

22 § Sanktionsavgiften eller förseningsavgiften ska betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om den har fått laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts eller den längre tid som anges i beslutet eller föreläggandet.

23 § Finansinspektionens beslut om sanktionsavgift eller förseningsavgift får verkställas utan föregående dom eller utslag om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 22 §.

24 § Om sanktionsavgiften eller förseningsavgiften inte betalas inom den tid som anges i 22 §, ska Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

25 § En sanktionsavgift eller förseningsavgift som har beslutats faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkändes. Föreläggande mot försäkringsdistributörer och utländska försäkringsgivare som använder sig av obehöriga förmedlare.

26 § Om en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsgivare eller en försäkringsgivarare från tredjeland som bedriver verksamhet i Sverige enligt lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivarers och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige, för försäkringsdistribution utnyttjar någon som inte är berättigad att bedriva försäkringsdistribution, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med detta. Detsamma gäller om en försäkringsdistributör, en EES-försäkringsgivare eller en

försäkringsgivare från tredjeland för försäkringsdistribution utnyttjar någon som inte är berättigad att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser.

Ingripande i vissa fall mot EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet med stöd av etableringsfriheten

27 § Om en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 har åsidosatt sina skyldigheter enligt bestämmelserna i 4–7 kap. eller föreskrifter som har meddelats med stöd av de bestämmelserna, ska Finansinspektionen ingripa.

Finansinspektionen får förelägga EES-försäkringsförmedlaren att göra rättelse.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet.

Finansinspektionen ska underrätta den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland, Europeiska kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna bestämmelse.

Ingripande mot EES-försäkringsförmedlare

28 § Om en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 på annat sätt än vad som anges i 27 § har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt andra författningar som reglerar EES-försäkringsförmedlarens verksamhet, får Finansinspektionen begära att den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland ska vidta åtgärder mot förmedlaren.

Finansinspektionen får också hänskjuta ärendet till Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten i enlighet med artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1094/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/79/EG.

Första och andra styckena gäller även om en EES-försäkringsförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige enligt 3 kap. 1 § första stycket 1 har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt andra författningar som reglerar EES-försäkringsförmedlarens verksamhet.

29 § Finansinspektionen får utöver vad som anges i 28 § förelägga EES-försäkringsförmedlaren att göra rättelse om

1. den behöriga myndigheten i förmedlarens hemland, efter en begäran enligt 28 § första stycket, inte ingriper eller om ingripandet visar sig vara otillräckligt,

2. överträdelse har skett av en bestämmelse som enligt föreskrifter med stöd av 35 § ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse och ett omedelbart ingripande krävs, eller

3. förmedlarens verksamhet allvarligt skadar konsumentskyddet i allmänhet och om förmedlaren kan antas ha hemvist i ett annat land inom

EES endast i syfte att kringgå regler som gäller för utövande av försäkringsdistribution här i landet.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet.

Finansinspektionen ska underrätta behörig myndighet i EES-försäkringsförmedlarens hemland, Europeiska kommissionen och Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten om åtgärder som har vidtagits med stöd av första stycket. Den behöriga myndigheten i EES-försäkringsförmedlarens hemland ska därutöver informeras innan åtgärder vidtas med stöd av första stycket 1 eller 3.

Ingripande vid internationell överenskommelse om överföring av tillsynsansvar

30 § Om Finansinspektionen enligt en överenskommelse med en behörig myndighet i ett annat land inom EES har tagit över ansvaret för tillsynen av en EES-försäkringsförmedlare som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Sverige, får Finansinspektionen ingripa mot överträdelse av bestämmelserna i 2 kap. 7–10 §§ och 4–7 kap. eller föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa bestämmelser, om överträdelserna avser verksamheten som bedrivs i Sverige.

Finansinspektionen får då utfärda ett föreläggande att göra rättelse, ett förbud att verkställa beslut eller en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig får Finansinspektionen förbjuda EES-försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution här i landet eller, om det är tillräckligt, meddela en varning.

Om verksamheten i Sverige bedrivs genom en filial, ska Finansinspektionen ingripa mot filialens verkställande direktör med tillämpning av 2 och 4 §§.

Ingripande mot försäkringsförmedlare från tredjeland

31 § Om en försäkringsförmedlare från tredjeland bedriver försäkringsdistribution i Sverige enligt 3 kap. 3 § första stycket, ska 1, 7 och 10 §§ tillämpas på verksamheten här i landet.

Finansinspektionen ska ingripa mot filialens verkställande direktör med tillämpning av 2 och 4 §§.

Finansinspektionen ska underrätta behörig myndighet i försäkringsförmedlarens hemland om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

Ingripande mot den som saknar tillstånd eller registrering

32 § Om någon bedriver försäkringsdistribution i Sverige utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Detsamma gäller om en försäkringsdistributör distribuerar försäkringar av ett slag som denne inte är berättigad att distribuera eller bedriver sådan sidoverksamhet som avses i 2 kap. 11 § första stycket utan att ha tillstånd för det.

Är det osäkert om verksamheten omfattas av lagen, får Finansinspektionen förelägga den som bedriver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Ett beslut om återkallelse av tillstånd får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

Ingripande mot ägare

33 § Om en försäkringsförmedlare har nära förbindelser med någon annan och det hindrar en effektiv tillsyn av förmedlaren, får Finansinspektionen förelägga innehavare av aktier eller andelar, vilka medför att förbindelserna är nära, att avyttra så stor del av aktierna eller andelarna att detta inte längre är fallet.

Vite

34 § Finansinspektionen får förena ett föreläggande eller ett förbud enligt denna lag med vite.

Bemyndigande

35 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka författningar som enligt 29 § första stycket 2 ska anses ha särskild betydelse för konsumentskyddet eller något annat skyddat allmänintresse.

10 kap. Överklagande

Överklagande av Finansinspektionens beslut

1 § Finansinspektionens beslut om sanktionsföreläggande enligt 9 kap. 17 § och beslut enligt 9 kap. 32 § andra stycket får inte överklagas.

Andra beslut av Finansinspektionen i enskilda fall enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

Överklagande av Bolagsverkets beslut

2 § Bolagsverkets beslut att avskriva en anmälan eller att vägra en registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

2. Genom lagen upphävs lagen (2005:405) om försäkringsförmedling.

3. Ett tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling ska gälla som ett tillstånd enligt denna lag att bedriva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare.

4. En underrättelse från en utländsk försäkringsförmedlare från ett annat land inom EES enligt 3 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling om att bedriva verksamhet i Sverige ska gälla som en underrättelse enligt 3 kap. 1 § denna lag med rätt för försäkringsförmedlaren att bedriva försäkringsdistribution som EES-försäkringsförmedlare i Sverige.

5. Anknutna försäkringsförmedlare som avses i 1 kap. 10 § 1 a lagen om försäkringsförmedling som ska distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som anges i 7 kap. 1 § och som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande driver sådan verksamhet, får driva verksamheten utan tillstånd att utöva försäkringsdistribution som försäkringsförmedlare till den 1 januari 2019 eller, om ansökan om tillstånd att utöva försäkringsdistribution som anknuten försäkringsförmedlare har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess ansökan prövats slutligt.

För övriga anknutna försäkringsförmedlare enligt 1 kap. 10 § 1 a lagen om försäkringsförmedling ska en sådan registrering gälla som registrering som anknuten försäkringsförmedlare enligt denna lag.

6. En registrering som anknuten försäkringsförmedlare enligt 1 kap. 10 § 1 b lagen om försäkringsförmedling ska gälla som registrering som anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare enligt denna lag.

7. Försäkringsförmedlare som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande har tillstånd att driva sidoverksamhet enligt 5 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling får driva sådan sidoverksamhet till den 1 januari 2019 eller, om tillstånd till värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess ansökan prövats slutligt. Efter den 1 januari 2019 ska ett tillstånd att driva sidoverksamhet enligt 5 kap. 1 § lagen om försäkringsförmedling gälla som ett tillstånd att driva sidoverksamhet enligt 2 kap. 11 § denna lag, men endast med avseende på sådana tillgångar som anges i 2 kap. 5 § första stycket 14 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

8. En försäkringsförmedlare som vid denna lags ikraftträdande har tillstånd eller registrering att utöva försäkringsförmedling enligt lagen om försäkringsförmedling ska senast den 23 februari 2019 uppfylla kompetenskraven i 2 kap. 7 § första stycket 3 och 4 respektive 8 § första stycket 3 och 4 samt i föreskrifter som meddelats med stöd av 2 kap. 16 § 4 och 7.

9. I fråga om avtal om försäkringsförmedling och försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser. Om en försäkringsdistributör godtar en förlängning av avtalet efter ikraftträdandet, gäller dock de nya bestämmelserna.

10. Äldre bestämmelser gäller för överträdelser som ägt rum före ikraftträdandet.

11. För beslut som meddelats enligt lagen om försäkringsförmedling ska bestämmelserna i den lagen gälla för överklagande och vid handläggningen av överklagandet.

12. I förhållande till ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som inte är en medlemsstat i Europeiska unionen tillämpas lagen från den tidpunkt då försäkringsdistributionsdirektivet införlivas i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Om rätt för vissa utländska företag att driva verksamhet i Sverige finns särskilda bestämmelser, nämligen

1. för kreditinstitut 4 kap. 1, 2 och 4–6 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. för värdepappersföretag 4 kap. 1 och 4 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

3. för finansiella institut 4 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse,

4. för utländska försäkringsgivare lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige,

5. för börser och clearingorganisationer 12 kap. 9 § och 19 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden,

6. för förvaltningsbolag och fondföretag 1 kap. 6–7, 10 och 11 §§ lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

7. för utgivare av elektroniska pengar 3 kap. 26–28 §§ lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

8. för företag som driver inlåningsverksamhet 2 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,

9. för utländska försäkringsförmedlare 3 kap. lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

9. för utländska försäkringsförmedlare 3 kap. lagen (2018:000) om försäkringsdistribution,

10. för företag som tillhandahåller betaltjänster 3 kap. 26 och 27 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster,

11. för utländska AIF-förvaltare 5 kap. lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

12. för företag som driver verksamhet med konsumentkrediter 2 och 8 §§ lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter, och

13. för företag som driver verksamhet med bostadskrediter 2 kap. 7 § och 3 kap. 6 och 7 §§ lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

¹ Senaste lydelse 2016:1026.

Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet

Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet¹ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:173 Föreslagen lydelse

2 §

En fysisk eller juridisk person som avser att ägna sig åt valutaväxling i väsentlig omfattning eller annan finansiell verksamhet ska ansöka om registrering hos Finansinspektionen. Ansökan behöver inte göras av

1. företag som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 6, 8, 9, 11 och 12 lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

2. fysiska eller juridiska personer som *driver försäkringsförmedling* enligt lagen (2005:405) om *försäkringsförmedling*, och 2. fysiska eller juridiska personer som *bedriver försäkringsdistribution* enligt lagen (2018:000) om *försäkringsdistribution*.

Finansinspektionen ska registrera personer som kommit in med ansökan, om

1. det finns skäl att anta att verksamheten kommer att drivas på ett sätt som är förenligt med lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen, och

2. kravet på ägare och ledning i 3 § första stycket är uppfyllt.

Den som har blivit införd i registret ska tas bort ur registret när ett beslut om föreläggande enligt 7, 9 eller 11 § att upphöra med verksamheten har fått laga kraft. Ett finansiellt institut ska också tas bort ur registret om det anmäler att det inte längre ägnar sig åt verksamhet som omfattas av lagen eller om det på något annat sätt framgår att registreringsplikt inte längre gäller.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

¹ Lagen omtryckt 2004:319.
Senaste lydelse av lagens rubrik 2004:319.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, 3. enligt bestämmelser i lagen (2018:000) om försäkringsdistribution,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, eller

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

Förslag till lag om ändring i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter

Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 3 a § lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162 Föreslagen lydelse

3 a §

Bestämmelserna i 4 och 5 §§ gäller inte finansiell rådgivning som tillhandahålls av

1. fondbolag och förvaltningsbolag enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

2. försäkringsförmedlare enligt 5 kap. 1 § första stycket lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, 2. försäkringsförmedlare enligt 2 kap. 11 § första stycket lagen (2018:000) om försäkringsdistribution,

3. värdepappersinstitut och utländska värdepappersföretag enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller

4. AIF-förvaltare enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 1 a och 10 §§ och 13 kap. 1 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

1 a §²

Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett fondbolags styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om fondbolaget

1. har fått tillstånd att driva fondverksamhet genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

2. tillhandahåller diskretionär portföljförvaltning i strid med 1 kap. 4 §,

3. påbörjar marknadsföring av en av bolaget förvaltd värdepappersfond i ett annat land inom EES innan en underrättelse om detta gjorts hos Finansinspektionen i enlighet med 2 kap. 15 c §,

4. inte uppfyller grundläggande krav på organisation och drift av verksamheten enligt 2 kap. 17 eller 17 f § eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 5 avseende dessa bestämmelser,

5. åsidosätter sina skyldigheter eller på annat sätt överträder det som anges om uppdragsavtal i 4 kap. 4–6 §§ och 7 § första stycket,

6. påbörjar förvaltning och marknadsföring av en värdepappersfond utan att fondbestämmelserna godkänts enligt 4 kap. 9 §,

7. vid upprepade tillfällen låter bli att upprätta eller tillhandahålla informationsbroschyr, faktablad, årsberättelse och halvårsberättelse i enlighet med 4 kap. 15–21 §§,

8. vid upprepade tillfällen placerar medel i en värdepappersfond i strid med det som anges i 5 kap. 1, 3–22, 24 eller 25 § eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 9, 10, 12 och 13 avseende dessa bestämmelser,

9. inte uppfyller kraven på hantering av risker i 5 kap. 2 § första eller andra stycket eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 11 avseende dessa bestämmelser,

10. i strid med 11 kap. 5 § första stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla sådana förvärv och avyttringar som avses där, eller

11. i strid med 11 kap. 5 § tredje stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla namnen på de ägare som har ett kvalificerat innehav av aktier i bolaget samt storleken på innehavet.

8. vid upprepade tillfällen placerar medel i en värdepappersfond i strid med det som anges i 5 kap. 1, 3–22, 24 eller 25 § eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 10, 11, 13 och 14 avseende dessa bestämmelser,

9. inte uppfyller kraven på hantering av risker i 5 kap. 2 § första eller andra stycket eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 12 avseende dessa bestämmelser,

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2013:563.

² Senaste lydelse 2016:892.

Om en sådan person som anges i första stycket omfattas av tillstånds- eller underrättelseskyldighet enligt 11 kap. 1 eller 4 § för förvärv eller avyttring av aktier i bolaget, ska första stycket 10 och 11 inte gälla för den personen i fråga om dessa aktier.

Ett ingripande enligt första stycket får ske endast om bolagets överträdelse är allvarlig och personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ingripande sker genom

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, eller, för upprepade allvarliga överträdelser, permanent inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör i ett fondbolag, eller ersättare för någon av dem, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

10 §³

Om ett fondbolag inte i tid lämnar de upplysningar som det är skyldigt att göra enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 21, får Finansinspektionen besluta att bolaget ska betala en förseningsavgift på högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

Om ett fondbolag inte i tid lämnar de upplysningar som det är skyldigt att göra enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 22, får Finansinspektionen besluta att bolaget ska betala en förseningsavgift på högst 100 000 kronor.

13 kap.

1 §⁴

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka poster som får räknas in i startkapitalet enligt 2 kap. 4 §,
2. vilka poster som får räknas in i egna medel enligt 2 kap. 8, 9 och 11 §§,
3. på vilket språk underrättelsen enligt 2 kap. 15 c § första stycket ska skrivas,
4. hur fondbolaget ska offentliggöra handlingarna enligt 2 kap. 15 c § tredje stycket,
5. vad ett fondbolag ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna i 2 kap. 17, 17 c och 17 f §§,

6. vilka åtgärder ett fondbolag ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 2 kap. 17 g §,

6. vilken information som ska lämnas i underrättelsen till andelsägare enligt 4 kap. 9 a § och på vilket sätt underrättelsen ska lämnas,

7. vilken information som ska lämnas i underrättelsen till andelsägare enligt 4 kap. 9 a § och på vilket sätt underrättelsen ska lämnas,

³ Senaste lydelse 2013:1052.

⁴ Senaste lydelse 2016:892.

7. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 4 kap. 20 §,

8. på vilket språk informationen enligt 4 kap. 20 § ska tillhandahållas,

9. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en värdepappersfond får placeras i enligt 5 kap. 1 § andra stycket första meningen,

10. vilka tekniker och instrument ett fondbolag får använda enligt 5 kap. 1 § tredje stycket samt villkor och gränser för sådan användning,

11. det system för riskhantering som ett fondbolag ska ha enligt 5 kap. 2 § första och andra styckena,

12. kriterier för indexfonder enligt 5 kap. 7 §,

13. beräkning av exponeringar enligt 5 kap. 13 och 14 §§,

14. på vilket sätt underrättelsen till andelsägarna enligt 5 a kap. 7 § ska lämnas,

15. vilka fel och försummelser som ska rapporteras enligt 5 a kap. 18 §,

16. förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 5 a kap. 37 och 46 §§,

17. vilka åtgärder som ett fondbolag ska vidta om det tar emot medel med redovisningsskyldighet enligt 7 kap. 1 §,

18. vilka åtgärder som ett fondbolag ska vidta för att uppfylla de krav som följer av bestämmelserna i 7 kap. 3 §,

19. vad informationen enligt 8 kap. 8 § ska innehålla, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen,

20. på vilket språk de handlingar som ska lämnas

8. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 4 kap. 20 §,

9. på vilket språk informationen enligt 4 kap. 20 § ska tillhandahållas,

10. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en värdepappersfond får placeras i enligt 5 kap. 1 § andra stycket första meningen,

11. vilka tekniker och instrument ett fondbolag får använda enligt 5 kap. 1 § tredje stycket samt villkor och gränser för sådan användning,

12. det system för riskhantering ett fondbolag ska ha enligt 5 kap. 2 § första och andra styckena,

13. kriterier för indexfonder enligt 5 kap. 7 §,

14. beräkning av exponeringar enligt 5 kap. 13 och 14 §§,

15. på vilket sätt underrättelsen till andelsägarna enligt 5 a kap. 7 § ska lämnas,

16. vilka fel och försummelser som ska rapporteras enligt 5 a kap. 18 §,

17. förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 5 a kap. 37 och 46 §§,

18. vilka åtgärder ett fondbolag ska vidta om det tar emot medel med redovisningsskyldighet enligt 7 kap. 1 §,

19. vilka åtgärder ett fondbolag ska vidta för att uppfylla de krav som följer av i 7 kap. 3 §,

20. vad informationen enligt 8 kap. 8 § ska innehålla, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen,

21. på vilket språk de handlingar som ska lämnas

tillsammans med ansökan enligt 8 kap. 19 § ska upprättas,

21. vilka upplysningar som fondbolag, förvaltningsbolag, fondföretag samt förvaringsinstitut ska lämna till Finansinspektionen enligt 10 kap. 2 § första stycket och när upplysningarna ska lämnas, och

22. sådana avgifter för tillsyn som avses i 10 kap. 11 §.

tillsammans med ansökan enligt 8 kap. 19 § ska upprättas,

22. vilka upplysningar fondbolag, förvaltningsbolag, fondföretag samt förvaringsinstitut ska lämna till Finansinspektionen enligt 10 kap.

2 § första stycket och när upplysningarna ska lämnas, och

23. sådana avgifter för tillsyn som avses i 10 kap. 11 §.

Bilaga 3

Denna lag träder i kraft den 3 januari 2018.

Förslag till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 17 g § lagen (2004:46) om värdepappersfonder i stället för lydelsen enligt lagen (2017:000) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162 Föreslagen lydelse

2 kap.

17 g §

Ett fondbolag som i sin verksamhet lämnar råd till *icke-professionella* kunder om fondandelar i andra fall än det som avses i 7 kap. 1 § första stycket 3 ska när det utför sådana tjänster tillämpa 8 kap. 12 och 15 §§ och 9 kap. 3–6, 10, 17, 21, 23 och 27–29 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Ett fondbolag som i sin verksamhet lämnar råd till kunder om fondandelar i andra fall än det som avses i 7 kap. 1 § första stycket 3 ska när det utför sådana tjänster tillämpa 8 kap. 12 och 15 §§ och 9 kap. 3–6, 10, 17, 21, 23 och 27–29 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 och 5 §§, 3 kap. 6 § och 23 kap. 15 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162 Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Ett värdepappersbolag får efter tillstånd av Finansinspektionen driva annan verksamhet än att tillhandahålla de sidotjänster som anges i 2 §.

Ett värdepappersbolag får efter tillstånd av Finansinspektionen driva valutahandel.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte för att <i>utöva försäkringsförmedling</i> under de förutsättningar som föreskrivs i lagen (2005:405) om <i>försäkringsförmedling</i> .	Tillstånd enligt första stycket behövs inte för att <i>bedriva försäkringsdistribution</i> under de förutsättningar som föreskrivs i lagen (2018:000) om <i>försäkringsdistribution</i> .
---	---

I 10 kap. finns bestämmelser om tillhandahållande av vissa data-rapporteringstjänster.

5 §

Tillstånd enligt 1 § behövs inte för

1. Sveriges riksbank, Riksgäldskontoret och Kammarkollegiet,
2. anknutna ombud för de verksamheter som anges i 1 kap. 4 b §,
3. börs som driver verksamhet med stöd av sitt tillstånd,
4. försäkringsföretag med tillstånd enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043),
5. företag inom en koncern som tillhandahåller investeringstjänster uteslutande till andra företag i koncernen,
6. fysiska och juridiska personer som tillhandahåller investerings-tjänster, om tjänsten tillhandahålls tillfälligt i samband med annan yrkes-mässig verksamhet som regleras av
 - a) bestämmelser i lag eller annan författning, eller
 - b) etiska regler som avser yrkesverksamheten i fråga och som inte utesluter att tjänsten tillhandahålls,
7. fysiska och juridiska personer som för egen räkning handlar med andra finansiella instrument än råvaruderivat eller utsläppsätter eller derivat hänförliga till utsläppsätter och som inte tillhandahåller andra investeringstjänster eller utför annan investeringsverksamhet med andra finansiella instrument än råvaruderivat eller utsläppsätter eller derivat hänförliga till utsläppsätter, såvida de inte
 - a) är marknadsgaranter,
 - b) är deltagare på en reglerad marknad eller en MTF-plattform eller har direkt elektroniskt tillträde till en handelsplats, med undantag av icke-finansiella enheter som på en handelsplats genomför transaktioner som på ett objektivt mätbart sätt minskar risker som står i direkt samband med

affärsverksamheten eller likviditetsförvaltningen hos dem eller de koncerner de ingår i,

- c) tillämpar en teknik för algoritmisk högfrekvenshandel, eller
- d) handlar för egen räkning vid utförandet av kundorder,

8. företag som tillhandahåller investeringstjänster som uteslutande består i förvaltning av ett program som syftar till delägarskap för de anställda i företaget,

9. företag som tillhandahåller både

a) investeringstjänster som uteslutande består i förvaltning av program som syftar till delägarskap för de anställda i företaget, och

b) andra investeringstjänster än sådana som anges i a uteslutande till andra företag i koncernen,

10. fondbolag, förvaltningsbolag och fondföretag som får driva verksamhet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder samt AIF-förvaltare som får driva verksamhet enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder i andra fall än efter registrering enligt 2 kap. den lagen,

11. företag som handlar med råvaruderivat, utsläppsätter eller derivat hänförliga till utsläppsätter för egen räkning utan att utföra kundorder, eller tillhandahåller investeringstjänster i fråga om sådana instrument till kunderna i sin huvudsakliga verksamhet, om

a) detta utgör en kompletterande verksamhet eller, om företaget ingår i en koncern, detta utgör en kompletterande verksamhet sett till koncernen i dess helhet,

b) den huvudsakliga verksamheten inte utgörs av tillhandahållande av investeringstjänster eller sådana tjänster som avses i 7 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller verksamhet som marknadsgarant för råvaruderivat,

c) företaget inte tillämpar en teknik för algoritmisk högfrekvenshandel, och

d) företaget årligen anmäler till Finansinspektionen att undantaget utnyttjas samt på inspektionens begäran rapporterar på vilken grund företaget anser att verksamheten endast är en kompletterande verksamhet,

12. fysiska och juridiska personer som tillhandahåller investeringsrådgivning inom ramen för annan yrkesmässig verksamhet än sådan som omfattas av bestämmelserna i denna lag, om det inte lämnas någon specifik ersättning för rådgivningen,

13. fysiska och juridiska personer som utför investeringsverksamhet, dock inte drift av en andrahandsmarknad, eller tillhandahåller investeringstjänster rörande råvaruderivat för att fullgöra uppgifter

– enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen,

– enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, i den ursprungliga lydelsen,

– enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 eller enligt sådana nätföreskrifter eller riktlinjer som har antagits enligt förordningen, eller

– enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 eller enligt sådana nätföreskrifter eller riktlinjer som har antagits enligt förordningen, om

a) personen är en sådan systemansvarig för överföringssystemet som avses i artikel 2.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG, i den ursprungliga lydelsen, eller artikel 2.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG, i den ursprungliga lydelsen,

b) personen tillhandahåller tjänster till en systemansvarig som avses i a och fullgör uppgifterna för den systemansvariges räkning, eller

c) personen är operatör eller förvaltare av energibalanseringssystem, rörledningsnät eller system för balansering av tillgången och efterfrågan på energi,

14. verksamhet enligt 1 § 1 och 5 som drivs av den som är registrerad för *förmedling* av alla slag av försäkringar eller bara livförsäkringar enligt 2 kap. 3 § lagen (2005:405) om *försäkringsförmedling*, om

a) verksamheten bara är en sidoverksamhet till *försäkringsförmedlingen* och bara avser *mottagande och vidarebefordran av order* avseende andelar i värdepappersfonder eller sådana fondföretag som avses i 1 kap. 7 § lagen om värdepappersfonder eller andelar i specialfonder eller sådana utländska fonder som avses i 4 kap. 2 eller 3 § eller 5 kap. 6 § första stycket 1 eller andra stycket eller 11 § första stycket 1 lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder *samt investeringsrådgivning avseende sådana andelar*,

b) *kunders order vidarebefordras bara direkt till fondbolag, förvaltningsbolag, fondföretag, samt AIF-förvaltare som avses i a*, och

c) *försäkringsförmedlaren i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller andelar i fonder eller fondföretag*,

14. verksamhet enligt 1 § 1 och 5 som drivs av den som är registrerad för distribution av alla slag av försäkringar eller bara livförsäkringar enligt 2 kap. 3 § lagen (2018:000) om *försäkringsdistribution*, om

a) verksamheten bara är en sidoverksamhet till *försäkringsdistributionen* och bara avser *investeringsrådgivning* avseende andelar i värdepappersfonder eller sådana fondföretag som avses i 1 kap. 7 § lagen om värdepappersfonder eller andelar i specialfonder eller sådana utländska fonder som avses i 4 kap. 2 eller 3 § eller 5 kap. 6 § första stycket 1 eller andra stycket eller 11 § första stycket 1 lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder, *om dessa andelar är tillgångar som svarar mot avsättningar för vilka försäkringstagaren eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken enligt 6 kap. 8 § första stycket försäkringsrörelselagen*, och

b) *försäkringsförmedlaren i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller andelar i fonder eller fondföretag*,

15. företag som är verksamhetsutövare enligt 1 kap. 2 a § lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter som handlar med utsläppsrätter för egen räkning, om

a) företaget inte tillhandahåller andra investeringstjänster eller ägnar sig åt annan investeringsverksamhet, och

b) företaget inte tillämpar en teknik för algoritmisk högfrekvenshandel, och

16. värdepapperscentraler med tillstånd enligt artikel 16 i förordningen om värdepapperscentraler för att tillhandahålla de tjänster som uttryckligen anges i avsnitten A och B i bilagan till den förordningen.

Tillstånd krävs inte heller för sådan förvaltning av finansiella instrument som är reglerad i någon annan lag.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §

Ett värdepappersbolag *skall* när verksamheten påbörjas ha ett startkapital som vid tidpunkten för beslut om tillstånd motsvarar

1. minst 5 000 000 euro om bolagets verksamhet *skall* innefatta mottagande av medel på konto enligt 2 kap. 2 § första stycket 8,

2. minst 730 000 euro om bolaget *skall* driva verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 3, 6 och 8,

3. minst 125 000 euro om inte högre belopp krävs enligt 1 eller 2, och

4. minst 50 000 euro om bolaget *skall* driva enbart verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 1 eller 5 och inte kommer att inneha kunders medel eller värdepapper.

Ett värdepappersbolag som avses i första stycket 4 får som ett alternativ till startkapital ha

1. en ansvarsförsäkring med ett försäkringsbelopp om motsvarande minst 1 000 000 euro per skadeståndskrav och minst 1 500 000 euro per år för samtliga skadeståndskrav,

2. en garanti eller liknande utfästelse som ger ett motsvarande skydd, eller

3. en kombination av startkapital och försäkring eller garanti eller liknande utfästelse som ger ett motsvarande skydd.

Om värdepappersbolaget är registrerat som försäkringsförmedlare enligt 2 kap. 3 § lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, gäller dock i stället för första stycket 4 att bolaget *skall* ha ett startkapital som motsvarar minst 25 000 euro eller ha en

Ett värdepappersbolag *ska* när verksamheten påbörjas ha ett startkapital som vid tidpunkten för beslut om tillstånd motsvarar

1. minst 5 000 000 euro om bolagets verksamhet *ska* innefatta mottagande av medel på konto enligt 2 kap. 2 § första stycket 8,

2. minst 730 000 euro om bolaget *ska* driva verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 3, 6 och 8,

4. minst 50 000 euro om bolaget

ska driva enbart verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 1 eller 5 och inte kommer att inneha kunders medel eller värdepapper.

Om värdepappersbolaget är

registrerat som försäkringsförmedlare enligt 2 kap. 3 § lagen (2018:000) om försäkringsdistribution, gäller dock i stället för första stycket 4 att bolaget *ska* ha ett startkapital som motsvarar minst

25 000 euro eller ha en

25 000 euro eller ha en

25 000 euro eller ha en

ansvarsförsäkring eller en garanti eller liknande utfästelse som täcker den skadeståndsskyldighet som kan uppkomma till följd av verksamheten. Antingen *skall* försäkringsbeloppet uppgå till motsvarande minst 500 000 euro per skadeståndskrav och minst 750 000 euro per år för samtliga skadeståndskrav eller *skall* bolaget ha en kombination av startkapital och försäkring eller garanti eller liknande utfästelse som ger ett motsvarande skydd.

ansvarsförsäkring eller en garanti eller liknande utfästelse som täcker den skadeståndsskyldighet som kan uppkomma till följd av verksamheten. Antingen *ska* försäkringsbeloppet uppgå till motsvarande minst 500 000 euro per skadeståndskrav och minst 750 000 euro per år för samtliga skadeståndskrav eller *ska* bolaget ha en kombination av startkapital och försäkring eller garanti eller liknande utfästelse som ger ett motsvarande skydd.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162 *Föreslagen lydelse*

23 kap.

15 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka upplysningar ett företag ska lämna till Finansinspektionen enligt 2 § första stycket och när upplysningarna ska lämnas,

2. hur uppgiftsskyldigheten enligt 3 § ska fullgöras, 2. hur uppgiftsskyldigheten enligt 3 § och artikel 26.6 i den delegerade förordningen till MiFID II ska fullgöras,

3. vilka värdepappersbolag som ska upprätta register som avses i 3 b §, vad registren ska innehålla och inom vilken tid värdepappersbolaget ska ge in registren för olika typer av avtal,

4. löpande bokföring, årsbokslut och årsredovisning hos börser, clearingorganisationer samt sådana utländska företag som har tillstånd att driva en reglerad marknad från filial i Sverige, samt

5. sådana avgifter för tillsyn, ansökningar, anmälningar och underättelser som avses i 12 och 13 §§.

Denna lag träder i kraft den 3 januari 2018 i fråga om 23 kap. 15 § och i övrigt den 23 februari 2018.

Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486)

Härigenom föreskrivs att 1 § marknadsföringslagen (2008:486) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162 Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag har till syfte att främja konsumenternas och näringslivets intressen i samband med marknadsföring av produkter och att motverka marknadsföring som är otillbörlig mot konsumenter och näringsidkare.

Bestämmelser om marknadsföring finns bl.a. i

- lagen (1992:1672) om paketresor,
- tobakslagen (1993:581),
- lotterilagen (1994:1000),
- sjölagen (1994:1009),
- lagen (1995:1571) om insättningsgaranti,
- lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet,
- lagen (1996:1118) om marknadsföring av kristallglas,
- lagen (1999:158) om investerarskydd,
- lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster,
- lagen (2004:46) om värdepappersfonder,
- lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,
- prisinformationslagen (2004:347),
- lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler,
- försäkringsavtalslagen (2005:104),
- lagen (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet,
- lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
- lagen (2010:510) om lufttransporter,
- radio- och tv-lagen (2010:696),
- alkohollagen (2010:1622),
- konsumentkreditlagen (2010:1846),
- lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt,
- lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,
- lagen (2013:1054) om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsnäring,
- lagen (2014:1344) med kompletterande bestämmelser till EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar,
- lagen (2015:671) om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden, och
- lagen (2015:953) om kollektivtrafikresenärers rättigheter,
- lagen (2016:415) om förmedlingsavgifter för kortbaserade betalningstransaktioner.
- lagen (2016:415) om förmedlingsavgifter för kortbaserade betalningstransaktioner, och
- lagen (2018:000) om försäkringsdistribution.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 30 kap. 4 b § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162 Föreslagen lydelse

30 kap.

4 b §

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden eller försäkringsväsendet för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för den som myndighetens verksamhet avser, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet.

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument eller lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för värdepapperscentralers och utsedda kreditinstituts verksamhet respektive för verksamhet i värdepappersinstitut, börser och leverantörer av datarapporterings tjänster, om uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men.

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument, lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, *lagen (2017:000) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om faktablad för Priip-produkter eller lagen (2017:000) om försäkringsdistribution* för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga, om

1. anmälan eller utsagan avser en överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för

a) värdepapperscentralers och utsedda kreditinstituts verksamhet,
b) verksamhet i värdepappersinstitut, börser och leverantörer av datarapporterings tjänster,

c) den som utvecklar, ger råd om eller säljer en Priip-produkt, eller

d) försäkringsdistributörers verksamhet, och

2. uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men.

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen

(2017:000) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om faktablad för Priip-produkter för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för den som myndigheten utövar tillsyn över enligt den lagen, om uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men.

Sekretessen enligt andra och tredje styckena gäller inte beslut om sanktioner eller sanktionsförelägganden.

Sekretessen enligt andra stycket gäller inte beslut om sanktioner eller sanktionsförelägganden.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 2 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 3 kap. 2 § tredje stycket,

2. vad en AIF-förvaltare ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna i 4 kap. 2 § första stycket 4 och 3 § andra stycket och 5 kap. 5 § tredje stycket,

3. vilka poster som får räknas in i startkapitalet och kapitalbasen enligt 7 kap. 1–4 §§,

4. vilka uppgifter som ska ingå i en underrättelse enligt 8 kap. 14 § och i en ansökan om godkännande enligt 8 kap. 16 §, samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

5. en AIF-förvaltares ersättningssystem och vad förvaltaren ska iaktta för att uppfylla villkoren enligt 8 kap. 22 §,

6. vilka uppgifter som ska ingå i en informationsbroschyr enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 7 §,

7. vilka uppgifter som ska ingå i ett faktablad enligt 10 kap. 2 § och 12 kap. 8 §,

8. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 10 kap. 3 §,

9. vilka uppgifter som ska ingå i underrättelser enligt 11 kap. 4, 5 och 7 §§ samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

4. vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 8 kap. 1 a §,

5. vilka uppgifter som ska ingå i en underrättelse enligt 8 kap. 14 § och i en ansökan om godkännande enligt 8 kap. 16 §, samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

6. en AIF-förvaltares ersättningssystem och vad förvaltaren ska iaktta för att uppfylla villkoren enligt 8 kap. 22 §,

7. vilka uppgifter som ska ingå i en informationsbroschyr enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 7 §,

8. vilka uppgifter som ska ingå i ett faktablad enligt 10 kap. 2 § och 12 kap. 8 §,

9. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 10 kap. 3 §,

10. vilka uppgifter som ska ingå i underrättelser enligt 11 kap. 4, 5 och 7 §§ samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

10. vad AIF-förvaltaren ska iaktta för att uppfylla bestämmelserna i 12 kap. 3 §,

11. innehåll i årsberättelser och halvårsredogörelser enligt 12 kap. 10 §,

12. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en specialfond får placeras i, vilka tekniker och instrument en AIF-förvaltare får använda samt villkor och gränser för sådan användning, det system för riskhantering som en AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder ska ha och beräkning av exponeringar enligt 12 kap. 13 §,

13. på vilket sätt underrättelse ska lämnas, vilka fel och försummelser som ska rapporteras till Finansinspektionen samt förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 12 kap. 14 §,

14. hur beräkning och redovisning av en specialfonds risknivå ska utföras enligt 12 kap. 15 §,

15. vilken information som ska lämnas till andelsägare, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen enligt 12 kap. 16 §,

16. vad som vid förvaltning av specialfonder ska iaktas för att uppfylla skyldigheterna i 12 kap. 19 §,

17. vilka upplysningar som AIF-förvaltare ska lämna till Finansinspektionen enligt 13 kap. 6 §,

18. avgifter enligt 13 kap. 15 §, samt

19. på vilket språk handlingar som avses i denna lag ska upprättas.

11. vad AIF-förvaltaren ska iaktta för att uppfylla bestämmelserna i 12 kap. 3 §,

12. innehåll i årsberättelser och halvårsredogörelser enligt 12 kap. 10 §,

13. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en specialfond får placeras i, vilka tekniker och instrument en AIF-förvaltare får använda samt villkor och gränser för sådan användning, det system för riskhantering som en AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder ska ha och beräkning av exponeringar enligt 12 kap. 13 §,

14. på vilket sätt underrättelse ska lämnas, vilka fel och försummelser som ska rapporteras till Finansinspektionen samt förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 12 kap. 14 §,

15. hur beräkning och redovisning av en specialfonds risknivå ska utföras enligt 12 kap. 15 §,

16. vilken information som ska lämnas till andelsägare, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen enligt 12 kap. 16 §,

17. vad som vid förvaltning av specialfonder ska iaktas för att uppfylla skyldigheterna i 12 kap. 19 §,

18. vilka upplysningar som AIF-förvaltare ska lämna till Finansinspektionen enligt 13 kap. 6 §,

19. avgifter enligt 13 kap. 15 §, samt

20. på vilket språk handlingar som avses i denna lag ska upprättas.

Förslag till lag om ändring i lagen (2014:797) om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 2 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder i stället för lydelsen enligt lagen (2014:797) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 3 kap. 2 § tredje stycket,

2. vad en AIF-förvaltare ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna i 4 kap. 2 § första stycket 4 och 8 § tredje stycket och 5 kap. 5 § tredje stycket,

3. vilka poster som får räknas in i startkapitalet och kapitalbasen enligt 7 kap. 1–4 §§,

4. vilka uppgifter som ska ingå i en underrättelse enligt 8 kap. 14 § och i en ansökan om godkännande enligt 8 kap. 16 §, samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

5. en AIF-förvaltares ersättningssystem och vad förvaltaren ska iaktta för att uppfylla villkoren enligt 8 kap. 22 §,

6. vilka uppgifter som ska ingå i en informationsbroschyr enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 7 §,

7. vilka uppgifter som ska ingå i ett faktablad enligt 10 kap. 2 § och 12 kap. 8 §,

8. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 10 kap. 3 §,

9. vilka uppgifter som ska ingå i underrättelser enligt 11 kap. 4, 5 och 7 §§ samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

4. vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 8 kap. 1 a §,

5. vilka uppgifter som ska ingå i en underrättelse enligt 8 kap. 14 § och i en ansökan om godkännande enligt 8 kap. 16 §, samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

6. en AIF-förvaltares ersättningssystem och vad förvaltaren ska iaktta för att uppfylla villkoren enligt 8 kap. 22 §,

7. vilka uppgifter som ska ingå i en informationsbroschyr enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 7 §,

8. vilka uppgifter som ska ingå i ett faktablad enligt 10 kap. 2 § och 12 kap. 8 §,

9. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 10 kap. 3 §,

10. vilka uppgifter som ska ingå i underrättelser enligt 11 kap. 4, 5 och 7 §§ samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

10. vad AIF-förvaltaren ska iaktta för att uppfylla bestämmelserna i 12 kap. 3 §,

11. innehåll i årsberättelser och halvårsredogörelser enligt 12 kap. 10 §,

12. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en specialfond får placeras i, vilka tekniker och instrument en AIF-förvaltare får använda samt villkor och gränser för sådan användning, det system för riskhantering som en AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder ska ha och beräkning av exponeringar enligt 12 kap. 13 §,

13. på vilket sätt underrättelse ska lämnas, vilka fel och försummelser som ska rapporteras till Finansinspektionen samt förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 12 kap. 14 §,

14. hur beräkning och redovisning av en specialfonds risknivå ska utföras enligt 12 kap. 15 §,

15. vilken information som ska lämnas till andelsägare, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen enligt 12 kap. 16 §,

16. vad som vid förvaltning av specialfonder ska iaktas för att uppfylla skyldigheterna i 12 kap. 19 §,

17. vilka upplysningar som AIF-förvaltare ska lämna till Finansinspektionen enligt 13 kap. 6 §,

18. avgifter enligt 13 kap. 15 §, samt

19. på vilket språk handlingar som avses i denna lag ska upprättas.

11. vad AIF-förvaltaren ska iaktta för att uppfylla bestämmelserna i 12 kap. 3 §,

12. innehåll i årsberättelser och halvårsredogörelser enligt 12 kap. 10 §,

13. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en specialfond får placeras i, vilka tekniker och instrument en AIF-förvaltare får använda samt villkor och gränser för sådan användning, det system för riskhantering som en AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder ska ha och beräkning av exponeringar enligt 12 kap. 13 §,

14. på vilket sätt underrättelse ska lämnas, vilka fel och försummelser som ska rapporteras till Finansinspektionen samt förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 12 kap. 14 §,

15. hur beräkning och redovisning av en specialfonds risknivå ska utföras enligt 12 kap. 15 §,

16. vilken information som ska lämnas till andelsägare, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen enligt 12 kap. 16 §,

17. vad som vid förvaltning av specialfonder ska iaktas för att uppfylla skyldigheterna i 12 kap. 19 §,

18. vilka upplysningar som AIF-förvaltare ska lämna till Finansinspektionen enligt 13 kap. 6 §,

19. avgifter enligt 13 kap. 15 §, samt

20. på vilket språk handlingar som avses i denna lag ska upprättas.

Förslag till lag om ändring i lagen (2014:798) om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 2 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder i stället för lydelsen enligt lagen (2014:798) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 3 kap. 2 § tredje stycket,

2. vad en AIF-förvaltare ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna i 4 kap. 2 § första stycket 4,

3. vilka poster som får räknas in i startkapitalet och kapitalbasen enligt 7 kap. 1–4 §§,

4. vilka uppgifter som ska ingå i en underrättelse enligt 8 kap. 14 § och i en ansökan om godkännande enligt 8 kap. 16 §, samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

5. en AIF-förvaltares ersättningssystem och vad förvaltaren ska iaktta för att uppfylla villkoren enligt 8 kap. 22 §,

6. vilka uppgifter som ska ingå i en informationsbroschyr enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 7 §,

7. vilka uppgifter som ska ingå i ett faktablad enligt 10 kap. 2 § och 12 kap. 8 §,

8. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 10 kap. 3 §,

9. vilka uppgifter som ska ingå i underrättelser enligt 11 kap. 4, 5 och 7 §§ samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

4. vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av 8 kap. 1 a §,

5. vilka uppgifter som ska ingå i en underrättelse enligt 8 kap. 14 § och i en ansökan om godkännande enligt 8 kap. 16 §, samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

6. en AIF-förvaltares ersättningssystem och vad förvaltaren ska iaktta för att uppfylla villkoren enligt 8 kap. 22 §,

7. vilka uppgifter som ska ingå i en informationsbroschyr enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 7 §,

8. vilka uppgifter som ska ingå i ett faktablad enligt 10 kap. 2 § och 12 kap. 8 §,

9. tillhandahållande av informationsbroschyr och faktablad enligt 10 kap. 3 §,

10. vilka uppgifter som ska ingå i underrättelser enligt 11 kap. 4, 5 och 7 §§ samt vilken information och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen,

10. vad AIF-förvaltaren ska iaktta för att uppfylla bestämmelserna i 12 kap. 3 §,

11. innehåll i årsberättelser och halvårsredogörelser enligt 12 kap. 10 §,

12. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en specialfond får placeras i, vilka tekniker och instrument en AIF-förvaltare får använda samt villkor och gränser för sådan användning, det system för riskhantering som en AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder ska ha och beräkning av exponeringar enligt 12 kap. 13 §,

13. på vilket sätt underrättelse ska lämnas, vilka fel och försummelser som ska rapporteras till Finansinspektionen samt förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 12 kap. 14 §,

14. hur beräkning och redovisning av en specialfonds risknivå ska utföras enligt 12 kap. 15 §,

15. vilken information som ska lämnas till andelsägare, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen enligt 12 kap. 16 §,

16. vad som vid förvaltning av specialfonder ska iaktas för att uppfylla skyldigheterna i 12 kap. 19 §,

17. vilka upplysningar som AIF-förvaltare ska lämna till Finansinspektionen enligt 13 kap. 6 §,

18. avgifter enligt 13 kap. 15 §, samt

19. på vilket språk handlingar som avses i denna lag ska upprättas.

11. vad AIF-förvaltaren ska iaktta för att uppfylla bestämmelserna i 12 kap. 3 §,

12. innehåll i årsberättelser och halvårsredogörelser enligt 12 kap. 10 §,

13. kriterier för de finansiella tillgångar som medel i en specialfond får placeras i, vilka tekniker och instrument en AIF-förvaltare får använda samt villkor och gränser för sådan användning, det system för riskhantering som en AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder ska ha och beräkning av exponeringar enligt 12 kap. 13 §,

14. på vilket sätt underrättelse ska lämnas, vilka fel och försummelser som ska rapporteras till Finansinspektionen samt förutsättningar för överföring av finansiella instrument och förvaltning enligt 12 kap. 14 §,

15. hur beräkning och redovisning av en specialfonds risknivå ska utföras enligt 12 kap. 15 §,

16. vilken information som ska lämnas till andelsägare, hur den ska utformas, på vilket sätt den ska tillhandahållas och vad som ska bifogas informationen enligt 12 kap. 16 §,

17. vad som vid förvaltning av specialfonder ska iaktas för att uppfylla skyldigheterna i 12 kap. 19 §,

18. vilka upplysningar som AIF-förvaltare ska lämna till Finansinspektionen enligt 13 kap. 6 §,

19. avgifter enligt 13 kap. 15 §, samt

20. på vilket språk handlingar som avses i denna lag ska upprättas.

Förslag till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 1 a § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder i stället för lydelsen enligt lagen (2017:000) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:162 Föreslagen lydelse

8 kap.

1 a §

En AIF-förvaltare som i sin verksamhet lämnar råd till *icke-professionella* investerare om andelar eller aktier i alternativa investeringsfonder i andra fall än det som avses i 3 kap. 2 § andra stycket 4 ska när den utför sådana tjänster tillämpa 8 kap. 12 och 15 §§ och 9 kap. 3–6, 10, 17, 21, 23 och 27–29 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

En AIF-förvaltare som i sin verksamhet lämnar råd till investerare om andelar eller aktier i alternativa investeringsfonder i andra fall än det som avses i 3 kap. 2 § andra stycket 4 ska när den utför sådana tjänster tillämpa 8 kap. 12 och 15 §§ och 9 kap. 3–6, 10, 17, 21, 23 och 27–29 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Förslag till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 3 och 4 §§ lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

I databasen får sådana uppgifter behandlas som har samlats in med stöd av

1. 6 kap. 9 § första och andra styckena lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,

2. 9 kap. 3 § första stycket lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument,

3. 10 kap. 2 § första stycket lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

4. 13 kap. 3 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

5. 7 kap. 4 § första stycket lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, och 5. 8 kap. 5 § första stycket lagen (2018:000) om försäkringsdistribution,

6. 5 kap. 10 och 11 §§ lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat,

7. 23 kap. 2 § första stycket lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

8. 8 kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster,

9. 17 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),

10. 5 kap. 2 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

11. 13 kap. 6 § första stycket lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

12. 6 kap. 1 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag, och

12. 6 kap. 1 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag,

13. 6 kap. 2 § lagen (2017:000) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensions-systemet, och

13. artiklarna 99–101, 394, 415, 416, 430 och 451 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

14. artiklarna 99–101, 394, 415, 416, 430 och 451 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

¹ Senaste lydelse 2016:65.

Uppgifter som avses i 3 § 1–11 får behandlas i databasen endast om de har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering.

Uppgifter som avses i 3 § 1–13 får behandlas i databasen endast om de har samlats in med stöd av föreskrifter om periodisk rapportering.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

Förslag till lag om ändring i lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (2017:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2016/17:173 Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Denna lag gäller för fysiska och juridiska personer som driver

1. bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. livförsäkringsrörelse,

3. värdepappersrörelse enligt 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

4. verksamhet som kräver ansökan hos Finansinspektionen enligt lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet eller lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,

5. försäkringsförmedling enligt lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, i fråga om sådan verksamhet rörande livförsäkring, bedriven av *andra än anknutna* försäkringsförmedlare,

5. försäkringsdistribution enligt lagen (2018:000) om försäkringsdistribution, i fråga om sådan verksamhet rörande livförsäkring, bedriven av *sådana* försäkringsförmedlare *som har tillstånd enligt 2 kap. 1 § den lagen,*

6. verksamhet för utgivning av elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

7. fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

8. verksamhet med att som betalningsinstitut tillhandahålla betaltjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster,

9. verksamhet med att tillhandahålla betaltjänster enligt lagen om betaltjänster utan att vara betalningsinstitut,

10. verksamhet som förvaltare av alternativa investeringsfonder enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

11. verksamhet med konsumentkrediter enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter,

12. verksamhet med bostadskrediter enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter,

13. verksamhet som fastighetsmäklare med fullständig registrering enligt fastighetsmäklarlagen (2011:666),

14. verksamhet som anordnare av kasinospel enligt kasinolagen (1999:355),

15. verksamhet som anordnare av speltjänster som bedrivs med tillstånd eller registrering enligt lotterilagen (1994:1000), dock inte till den del verksamheten avser anordnande av spel på varuspelsautomater enligt 25 § samma lag,

16. yrkesmässig handel med varor, om det kan antas att det i verksamheten eller en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband,

som innebär att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer,

17. verksamhet enligt pantbankslagen (1995:1000),

18. verksamhet som auktoriserad eller godkänd revisor eller registrerat revisionsbolag,

19. yrkesmässig verksamhet som avser bokföringstjänster eller revisionstjänster som inte omfattas av 18,

20. yrkesmässig rådgivningsverksamhet avseende skatter och avgifter (skatterådgivare),

21. yrkesmässig verksamhet som advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket,

22. yrkesmässig verksamhet som annan oberoende jurist än som avses i 21, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket, eller

23. yrkesmässig verksamhet till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § andra stycket och verksamhetsutövaren inte är en sådan person som avses i 18–22.

Vissa speltjänster får undantas från tillämpning av lagen eller bestämmelser i den enligt föreskrifter som meddelas med stöd av 8 kap. 1 § 1.

Denna lag träder i kraft den 23 februari 2018.

Förteckning över remissinstanserna beträffande promemorian En ny lag om försäkringsdistribution (Ds 2017:17)

Bilaga 4

Efter remiss har yttranden kommit in från Svea hovrätt, Göteborgs tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Stockholm, Domstolsverket, Polismyndigheten, Kommerskollegium, Pensionsmyndigheten, Finansinspektionen, Skatteverket, Kammarkollegiet, Statens tjänstepensionsverk (SPV), Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden (ARN), Konkurrensverket, Bolagsverket, Regelrådet, AFA Försäkring, Arbetsgivarverket, Advokatfirman Dahlgren & Partners, Alecta Pensionsförsäkring, AMF Pensionsförsäkring AB, Branschorganisationen för Privatekonomiska Förmedlings- och Jämförelsetjänster, Facket för försäkring och finans (FTF), Finansbolagens förening, Folksam, Fondbolagens förening, Fora AB, Förhandlings- och samverkansrådet (PTK), Försäkringsjuridiska föreningen, InsureSec AB, Landsorganisationen i Sverige (LO), Lloyd's, Max Matthiessen AB, Näringslivets regelnämnd (NNR), Sparbankernas Riksförbund, Stockholms universitet, Svenska Bankföreningen, Sveriges advokatsamfund, Svenska Fondhandlareföreningen, Svensk Försäkring, Svenska försäkringsförmedlares förening, Svenskt Näringsliv, Svenska Resebyrå- och Arrangörsföreningen, Söderberg & Partners och Ägarföreningen Pro Skandia.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Sveriges riksbank, Sjunde AP-fonden, Collectum, Finansförbundet, Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden, Företagarna, Konsumenternas Bank- och finansbyrå, Konsumenternas Försäkringsbyrå, Länsförsäkringsbolagens förening, Länsförsäkringar Sak Försäkrings AB, Sveriges Aktiesparares Riksförbund, Svenska Försäkringsföreningen, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Sveriges Konsumenter, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Utländska försäkringsbolags förening och Villaägarna.

